

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE LEHÇELERİ ANA BİLİM DALI**

**TÜRK YAZI DİLLERİ VE DİYALEKTLERİNDE YANSIMALI FİİLLERİN
YAPISI**

DOKTORA TEZİ

**AKSAAMAI OMURALIEVA
(Tezi Hazırlayan)**

DANIŞMAN: Prof. Dr. GÜRER GÜLSEVİN

İZMİR-2018

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE LEHÇELERİ ANA BİLİM DALI

TÜRK YAZI DİLLERİ VE DİYALEKTLERİNDE YANSIMALI FİİLLERİN
YAPISI

DOKTORA TEZİ

AKSAAMAI OMURALIEVA
(Tezi Hazırlayan)

JÜRİ ÜYELERİ

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Danışman)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ

Prof. Dr. Alimcan İNAYET

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

Dr. Öğr. Üyesi Önder SEZER

İZMİR-2018

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum “Türk Yazı Dilleri ve Diyalektlerinde Yansımali Fiillerin Yapısı” adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel ahlák ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını; tezimde yararlandığım kaynakları kaynakçada gösterdiğimi onurumla doğrularım.

06.07.2018

AKSAAMAI OMURALIYEVA

T.C. EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : Akşamay OMURALIEVA
Numarası : 92130003497
Anabilim Dalı : TPA - Türk Dili ve Lehçeleri
Tez Başlığı (Türkçe) : Türk Yazı Dilleri ve Dialektlerinde Yansımali Sillerin Yapısı.
Tez Başlığı (İngilizce) : The Structure of Onomatopoeic Verbs in Turkish Dialects and Literatures
Tez Savunma Tarihi : 25.06.2018
Tez Başlığı Değişikliği Varsa Yeni Başlık:

JÜRI ÜYELERİ

Jüri Başkanı

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Zeki Kaya
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Güler Gülsenin (Danışman)
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Dr. Öğr. Üyesi İnder Sezer
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Alihan İmret
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Hatice Sahin
Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme
İmza :

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;

Oybirliğiyle ☒
Oy çokluğuyla ☐

Başarılıdır

Düzeltilmelidir

Başarısızdır

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.
- Doktora programlarında düzeltme alan öğrencinin 6 (altı) ay içerisinde yeniden savunmaya girmesi zorunludur.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	2
Kısaltmalar ve Taranan Eserler	IV
ÖN SÖZ	VII
1. GİRİŞ	1
1.1. Türk Dili ve Lehçeleri	1
1.1.1. Türk Dilinin Yayılma ve Konuşulma Alanları	1
1.1.2. Türk Lehçelerinin Sınıflandırılması.....	2
1.2. Yansıma Kelimeler.....	7
1.2.1. Yansıma Terimi Üzerine.....	7
1.2.2. Yansımali Kelimelerle İlgili Yapılan Çalışmalar	11
1.2.2.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	11
1.2.2.2. Türkiye Dışında Yapılan Çalışmalar.....	14
1.2.2.3. Başka Dillerdeki Yansımalar ile İlgili Çalışmalar	18
1.3. Yansımali Kelimelerin Sınıflandırılması.....	19
1.4. Amaç, Yöntem ve Sınırlılıklar	29
1.4.1. Amaç.....	29
1.4.2. Yöntem.....	30
1.4.3. Sınırlılıklar.....	31
2. İNCELEME	32
2.1. +A-.....	32
2.1.1. /CIr/+A-	33
2.1.2. /dIr/+A-	34
2.1.3. /(I)r/+A- -	37
2.1.4. /KIr/+A-	49
2.2. +Ay-.....	56
2.3. +çIgInaa-	57
2.4. +DA-.....	57
2.4.1. /dIr/+dA-	62
2.4.2. /Il/+dA-	63
2.4.3. +Il+tAt-	121
2.4.4. /Ir/+dA-	123
2.4.5. /Ir/+tAt-.....	141
2.4.6. /(I)ş/+DA-	142
2.4.7. /KIr/+dA-	143
2.4.8. /η/+da-.....	149
2.5. +I-	149
2.6. +Ir-.....	152
2.7. +IrgAA-	154
2.8. +Iy-, +Uy-.....	155
2.9. +Ka-.....	156
2.10. +KAyn-.....	157
2.11.+KInAA-	158
2.12. +KIr-	160

2.13. +lA-	179
2.13.1. /dIr/+lA-	209
2.13.2. /I/+lA-	210
2.13.3. /Il/+lA-	215
2.13.4. /Ir/+lA-	219
2.13.5. /KIr/+lA-	225
2.13.6. /ŋ/+la-	227
2.14. +lI-	227
2.15. +nA-	228
2.16. +sA-	230
2.17. +SI-	230
2.18. +sIr-	231
2.19. +sIy-	232
2.20. +şA-	234
2.21. +şI-	235
2.22. +An-	236
2.23. +Ik-	236
2.24. +In-	236
3. EKLERİN LEHÇELERE GÖRE SINIFLANDIRILMASI	238
3.1. Tarihî Türk Lehçeleri	239
3.1.1. Eski Uygur Türkçesi	239
3.1.2. Karahanlı Türkçesi	241
3.1.3. Harezmi Türkçesi	244
3.1.4. Kıpçak Türkçesi	246
3.1.5. Eski Anadolu Türkçesi	249
3.1.6. Çağatay Türkçesi	252
3.2. Yaşayan Türk Lehçeleri	257
3.2.1. Oğuz Grubu	257
3.2.1.1. Azerbaycan Türkçesi	257
3.2.1.2. Gagavuz Türkçesi	264
3.2.1.3. Türkiye Türkçesi	267
3.2.1.4. Türkmen Türkçesi	309
3.2.2. Kıpçak Grubu	321
3.2.2.1. Başkurt Türkçesi	321
3.2.2.2. Karaçay-Malkar Türkçesi	332
3.2.2.3. Karakalpak Türkçesi	336
3.2.2.4. Karay Türkçesi	347
3.2.2.5. Kazan-Tatar Türkçesi	351
3.2.2.6. Kazak Türkçesi	355
3.2.2.7. Kırgız Türkçesi	367
3.2.2.8. Kırım-Tatar Türkçesi	381
3.2.2.9. Kumuk Türkçesi	396
3.2.2.10. Nogay Türkçesi	400
3.2.3. Karluk Grubu	404
3.2.3.1. Özbek Türkçesi	404
3.2.3.2. Yeni Uygur Türkçesi	409

3.2.4. Sibirya Grubu.....	416
3.2.4.1. Altay Türkçesi.....	416
3.2.4.2. Hakas Türkçesi.....	420
3.2.4.3. Tuva Türkçesi.....	426
3.2.4.4. Yakut Türkçesi.....	432
3.2.5. Çuvaş Türkçesi	444
4. SONUÇ	451
KAYNAKÇA.....	455
ÖZ GEÇMİŞ	466
ÖZET.....	467
ABSTRACT.....	468

Kısaltmalar ve Taranan Eserler

ADİL	Azerbaycan Dilinin İzahlı Lügati
AL	Abuşka Lügati veya Çağatay Sözlüğü
ATS	Altay Türkçesi Sözlüğü
AzTS.	Azerbaycan Türkçesi Sözlük
BM	Kitâbü Bulgatü'l-Müştâk fî Lügati't-Türk ve'l-Kıfçak
BTS	Başkurt Türkçesi Sözlüğü
BV	Bedâyiü'l-Vasat
CC	Codex Cumanicus
ÇTS	Çuvaş Türkçesi Sözlüğü
DKTTS	Dobruca Kırım-Tatar Türkçesi Sözlüğü
DLT	Divânü Lugâti't-Türk
EAT	Eski Anadolu Türkçesi
EUTS	Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü
FK	Fevâidü'l-Kiber
GT	Gülistan Tercümesi
GTS	Gagavuz Türkçesi Sözlüğü
HBD	Hüseyin Baykara Dîvânı
HKS	Hakas Türkçesi Sözlüğü
HŞ	Hüsrev ü Şirin
İH	El-İdrâk Haşiyesi
İM	İrşâdü'l-Mülûk Ve's-Selâtîn
İML	İbnü-Mühennâ Lûgati
Kaz.TS.	Kazak Türkçesi Sözlüğü
KB	Kutadgu Bilig
KE	Kıssaşü'l-Enbiyâ
Kİ	Kitâb al-İdrâk Li-Lisân Al-Atrâk
KK	El-Kavânînü'l-Küllîyye Li-Zabti'l-Lûgati't –Türkiyye
Kmk.TS.	Kumuk Türkçesi Sözlüğü

K-MTS	Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü
KMTTAM	Kitâb-ı Mecnû-ı Tercumân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî
Krkp.TS	Karakalpak Türkçesi Sözlüğü
Kry.TS	Karay Türkçesi Sözlüğü
KTS	Kırgız Türkçesi Sözlüğü
KTSKT	Karahanlı Türkçesi Satır-Arası Kur'an Tercümesi
Kzn-T.TS	Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü
LD	Lütfî Divanı
ME	Mukaddimetü'l-Edeb
MG	Münyetü'l-Guzat
ML	Muhakemetü'l-Lugateyn
MM	Muînü'l-Mürîd
NF	Nehcü'l Ferâdis
NTS	Nogay Türkçesi Sözlüğü
OY	Orhun Yazıtları
ŞHD	Şiban Han Dîvânı
ŞSL	Şeyh Süleyman Efendi Buhari Lugat-ı Çagatay Türki-i ve Osmani
ŞT	Şecere-i Terâkime
TİKT	Türkçe İlk Kuran Tercümesi
Tkm.TS	Türkmen Türkçesi Sözlüğü
TLG	Türk Lehçeleri Grameri
TS	Türkçe Sözlük
TSYK	Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler
TTS	Tuva Türkçesi Sözlüğü
TTTS	Türkmen ve Türkiye Türkçesinde Yansımalar
TZ	Ettuhfet-Üz-Zekiyye Fil-Lügât-İt-Türkiyye
URS	Uzbeksko-Russkiy Slovar
YTS	Yakut Türkçesi Sözlüğü
Yen.TS	Yeni Tarama Sözlüğü
YUTS	Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü

Diğer kısaltmalar

bk.	Bakınız
C	Cilt
çev.	Çeviren
S	Sayı
s.	Sayfa
vb.	Ve benzeri

ÖN SÖZ

Yansımali kelimeler, sadece Türk dilinde değil dünyanın diğer dillerinin sözcüklerinde özel bir yere sahiptir. Herhangi bir eylemi veya ifadeyi daha belirgin, duygusal ve net kılan bu tür kelimeler, Türk dilinin de çeşitli yazı dilleri ve diyalektlerindeki değişik kapsamlarda bilimsel araştırmalara konu olmuştur. Ancak Türk dili ve diyalektlerindeki yansımali fiiller, bugüne kadar karşılaştırmalı bir araştırma konusu olarak ele alınmamıştır.

Yaptığımız bu çalışmada, öncelikle tarihî ve çağdaş Türk lehçelerindeki ses yansımali fiiller fişlenmiştir. Daha sonra yansıma köklerden ses yansımali fiiller türeten ekler tespit edilmiştir. Ardından o ekler işlevselliği açısından sınıflandırılmıştır. Çalışmamız, giriş, inceleme, sonuç ve lehçelere göre ek dizininden ibarettir. Lehçelere göre dizin kısmında tarihî ve yaşayan lehçelerde yer alan ses yansımali fiillerin listesi de verilmiştir.

Çalışmam süresince, benden hiçbir zaman desteğini ve yardımını esirgemeyen, iyi ki öğrencisiyim dediğim ve öğrencisi olmaktan gurur duyduğum değerli hocam, danışmanım Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN'e; tezim ve başka bilimsel konularla ilgili her zaman bana yardımcı olan hocam Prof. Dr. Zeki KAYMAZ'a, Dr. Öğr. Üyesi Önder SEZER'e ve tez aşaması boyunca hep destek çıkan ve yol gösteren sevgili arkadaşım Dr. Öğr. Üyesi Derya ÖZCAN'a teşekkürü bir borç bilirim.

Uzakta olsalar bile her konuda beni destekleyen ve bugüne kadar gelmeme sebep olan babam Asankul OMURALIEV, annem Tursunay OMURALIEVA'ya; ve ailemin diğer büyüklerine bana güveni ve inancı için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

AKSAAMAI OMURALIEVA

İZMİR, 2018

1. GİRİŞ

1.1. Türk Dili ve Lehçeleri

1.1.1. Türk Dilinin Yayılma ve Konuşulma Alanları

Türk dili yazılı kaynakları bakımından bugün yaşayan birçok dile göre daha eskiye uzanmaktadır. Tarihte ve bugün Avrasya'nın birçok bölgesinde geniş bir coğrafya da kullanılmaktadır. XIII. yüzyıla kadar tek bir yazı dili hâlinde eserler veren Türk dili, o tarihten sonra farklı yazı dilleri ile de karşımıza çıkmıştır.

Türkler, MÖ. 2000-1000 yılları arasında Ural dağları ile Sayan, Altay ve Tanrı dağları civarlarında yaşamışlardır (Ercilasun 2016: 33). Daha genel olarak Kuzey Buz Denizi'nden Tibet'e, Balkanlar'dan Büyük Okyanus'a kadar uzanan coğrafyaya yayılmışlardır. (Buran, Alkaya 2012: 13). Osman Nedim Tuna, Sümerce metinlerde geçen kelimelerden 168'inin Türk dilinden geçtiğini kurallı ses denklikleri esasına göre göstererek Türklerin varlıklarını MÖ. 3500 yıllarına kadar götürmüştür (Tuna 1990).

Oldukça geniş bir coğrafyaya yayılan Türk dili, bugün başta Türkiye olmak üzere Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Kırgızistan, Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Özbekistan gibi bağımsız Türk devletlerinin resmi dili halindedir. Rusya sınırları içerisinde Türkçe, Yakut, Çuvaş, Altay, Tuva, Hakas Türkleri tarafından ikinci resmi dil olarak yaşatılmaktadır. Bunun dışında Türkçe, Doğu Türkistan, Afganistan, İran, Irak, Suriye, Tacikistan, Yunanistan, Ukrayna, Hırvatistan, Bulgaristan, Romanya, Makedonya, Sırbistan, Slovenya ve Moldova'daki Türk toplulukları tarafından yaşatılmaya devam etmektedir.

Avrasya'dan Orta Asya'ya ve Sibirya'nın doğusuna kadar yayılan Türk boyları ve aralarındaki bağlar, Rus, sonrasında Sovyet tarihi boyunca, ilk başta sadece Türkçe konuşan ya da Türk dilli halklar diye bir dil benzerliği olarak özetlenmiş ve yazıları başta olmak üzere her çeşit yollarla birbirlerinden koparılıp tek tek merkeze bağlanmış ve orada hazırlanan kimliklerine uygun, sınırlı kültür ilişkileri de izin verildiği kadar gerçekleşmiştir (Öner 2013: XI).

Yukarıda da bahsettiğimiz üzere Türk dili dünya dilleri arasında konuşulduğu coğrafyanın büyüklüğü açısından birinci, ana dili olarak üçüncü ve konuşan insan sayısı olarak beşinci sırada yer almaktadır (Buran, Alkaya 2012: 61).

1.1.2. Türk Lehçelerinin Sınıflandırılması

Sınıflandırma meselesi, Türkoloji alanının en mühim meselelerinden biridir. Kalabalık bir toplum tarafından konuşulan her dilde, doğal olarak parçalanmalar meydana gelmektedir ve bu parçalanmalar, coğrafi ya da içtimaî muhit tesirleri sonucunda meydana gelmektedir. Coğrafi tesir sonucunda dil: şivelere, lehçelere, ağızlara; içtimaî muhit tesiriyle: meslekî, hususî dillere ayrılır (Caferoğlu 1964: 3). Türk lehçeleri, yabancı ve yerli olmak üzere çeşitli Türkologlar tarafından çeşitli açılardan sınıflandırmalara tabii tutulmuştur. Her sınıflandırma denemesi, bir önceki sınıflandırmanın eksik ve yanlışlarını, değinilmeyen noktalarını aydınlığa erdirmeyi amaçlamıştır (Akar 2005: 41). Bu mesele, bugüne kadar tamamıyla çözülebilmemiş değildir. Ortaklıklardan çok farklılıkları ortaya koymak, birleştirmekten çok ayırt etmek için yapılan bu sınıflandırmalarla zaten meselenin çözülmesi pek de mümkün değildir (Buran, Alkaya 2012: 45).

Türk lehçelerinin sınıflandırmasını ilk ele alan bilim adamı Kaşgarlı Mahmut olmuştur. Kaşgarlı Mahmut, Türk lehçelerinin fonetik farklılıklarına temas etmiştir. Kaşgarlı'nın eşsiz eseri Divānū Lugātī't-Türk'te Türk dili, doğu ve batı grubu şeklinde iki temel kola ayrılmıştır. Doğu grubunu Hakaniye Türkçesi temsil ederken, batı grubunu Oğuz Türkçesi temsil etmiştir.

Kaşgarlı'dan sonra Türk lehçelerinin toplu sınıflandırmasından bahseden bilim adamı İ. N. Berezin olmuştur. Berezin'in sınıflandırmasında yer alan şiveler, dil özelliklerinden daha çok kavim adlarına göre sınıflandırılmış ve dolayısıyla, yeterince açıklık getirilmemiştir (Akar 1987: 63).

Türk lehçelerinin asıl sınıflandırması, Radloff ile başlamıştır. Radloff, 1883 yılında Türk lehçelerini, ses özelliklerine ve coğrafi bölgelere göre 4 gruba ayırmıştır (Akar 2005: 42):

- I. Doğu Lehçeleri
 1. Asıl Altay Lehçeleri
 2. Baraba Lehçesi
 3. Kuzey Altay Lehçeleri
 4. Abakan Lehçeleri
- II. Batı Lehçeleri

1. Kırgız Lehçeleri
 2. İrtiş Lehçeleri
 3. Başkurt Lehçesi
 4. Volga veya Kuzey Rusya Lehçesi
- III. Orta Asya Lehçeleri
1. Tarançi, Hami, Aksu, Kâşkar; Çağatay Lehçeleri
- IV. Güney Lehçeleri
1. Türkmen
 2. Azerbaycan
 3. Kafkasya Lehçeleri
 4. Anadolu Lehçeleri
 5. Kırım Lehçesi
 6. Osmanlı Lehçesi

G. J. Ramstedt'in 1917'de yaptığı sınıflandırması, Radloff'tan sonraki önemli sınıflandırmalardandır (Akar 2005: 43).

- I. Cuvaş Dili
- II. Yakut Dili
- III. Kuzey Grubu
 1. *d* alt grubu (Uranhay, Soyot, Karagas)
 2. *z* alt grubu (Koybol, Şor, Çolım)
 3. *y* alt grubu (Baraba, Altay)
- IV. Doğu Grubu: Sart, Doğu Türkistan
- V. Batı Grubu: Kırgız, Kazak, Kara-Kalpak, Nogay, Karaçay, Karaim, Tatar, Başkirt
- VI. Güney Grubu: Türkmen, Türk ya da Osmanlı

Samoyloviç, 1922 yılında Türk lehçelerini altı grup içinde toplamıştır (Akar, 1987: 97). Fonetik, etnik ve coğrafi ölçüleri esas alarak, o güne kadar yapılmış sınıflandırmaların en bilimselini yapmıştır (Akar 2005: 43):

- I. *z > r* değişmesi
- II. *d > r / d / y* değişmesi
- III. *bol-/ ol-* farklılığı

IV. -aġ > -ǵ/-u, -aġ, -aw deġiřmesi

V. -ıġ > -ı, -ıġ, -ık, -ı deġiřmesi

VI. -ġan > -nǵ, -ġan, -an deġiřmesi

Räsänen, kendi sınıflandırmasında Ramstedt'i esas almış ve aynı zamanda Radloff, Samoyloviç'in sınıflandırmalarından da yararlanmıştır (Tekin 2013: 327).

Räsänen'in sınıflandırması ařaġıda verilen şekildedir:

I. Çuvaş Dili (*r* > *r*; *d* > *r*; *tag* > *tu* > *tıv*)

II. Yakut Dili (*z* > *s*, *t*; *d* > *t*; *tag* > *tıa*)

III. Kuzey Doġu Grubu:

1. *d*- alt grubu

2. *z*- alt grubu

3. *y*- alt grubu

IV. Kuzey Batı Grubu: Kırgız, Kazak, Karakalpak, Nogay, Kumuk, Karaçay...

V. Güney Doġu Grubu: Türki (Doġu Türkistan, Tarançi, Yeni Uygur, Hive, Çaġatay...

VI. Güney Batı Grubu: Türkmen, Azerbaycan, Osmanlı, Gagauz.

VII. Orta ya da Türkmen-Kıpçak Grubu: Tomsk vilayeti şiveleri (Çolım, Abın, Çernevo).

N. A. Baskakov'un 1952 yılında yaptıġı sınıflandırması şu şekildedir:

A. Türk Dillerinin Batı Hun Dalı

I. Bulgar Grubu: Eskilerden Bulgar, Hazar, yenilerden Çuvaş

II. Oġuz Grubu:

a. Oġuz-Türkmen Alt Grup: Eskilerden Oġuzca (X-XI.yy.), yenilerden: Türkmen ve Truhmen.

b. Oġuz-Bulgar Alt Grup: Eskilerden Peçenek, Uz, yenilerden Gagauz.

c. Oġuz-Selçuk Alt Grup: Eskilerden Selçuk, Eski Osmanlı, yenilerden Azeri ve Türk (Osmanlı).

III. Kıpçak Grubu:

a. Kıpçak-Bulgar Alt Grubu: Eskilerden Altın-Ordu (Batı), yenilerden Tatar (Kasım, Mişer), Başkırt.

- b. Kıpçak-Oğuz Alt Grubu: Eskilerden polovets (Moğol döneminden önce ve sonra Kıpçak, Kuman), yenilerden Karaim, Kumuk.
- c. Kıpçak-Nogay Alt Grubu: Yenilerden Nogay, Kara-Kalpak, Kazak.

IV. Karluk Grubu:

- a. Karluk-Uygur Alt Grubu: Eskilerden Karahanlı Türkçesi (Divanü Lügati't Türk, Kutadgu Bilig), Karahanlı sonrası Türk Dili (Hibetü'l-Hakayık, Kısasü'l-Enbiya).
- b. Karluk-Harezmi Alt Grubu: Eskilerden Karluk-Harezmi (Ahmed Yesevi, Divan-ı Hikmet vb.), Altın-Ordu (Doğu: Muhabbet-nâme vb.), Eski Özbek. Yenilerden Özbek (Kıpçak diyalektleri hariç), Uygur (Salar, Hoton).

B. Türk Dillerinin Doğu Hun Dalı

I. Uygur Grubu:

- a. Uygur-Tukyu Alt Grubu: Eskilerden Orhun yazıtlarının eski Oğuz dili (= Tukyu), Eski Uygur. Yenilerden Tuva (= Urenhay, Soyot, Soyon), Karagas (Tofa).
- b. Yakut Alt Grubu: Yakutça (Dolgan diyalekti dâhil)
- c. Hakas Alt Grubu: Hakas, Kamas, Küerik, Altaycanın Kuzey diyalektleri (Tuva, Şalkandu, Kumandı), Sarı Uygur.

II. Kırgız-Kıpçak Grubu: Eski Kırgızca, Kırgız, Altay (Altay, Teleüt, Telengit diyalektleri).

Eski ve yeni bütün dil malzemelerini bir arada vermeye çalışan Baskakov'un sınıflandırması ayrıntılı ve karmaşıktır (Tekin 2013: 329).

Baskakov'dan sonra R. R. Arat, Türk lehçelerinin sınıflandırmasını yapmıştır. R. R. Arat, "*Türk Şivelerinin Tasnif*" adlı eserinde, Türk lehçeleriyle ilgili yapılan sınıflandırmaları geniş açıdan ele almıştır. Ayrıca eserde J. Ch. Adelung sınıflandırmasından başlayarak, Berezin, Radloff, Vambéry, Katanov Korş ve diğer bilim adamlarının sınıflandırmalarına yer verilmiştir. Arat, önceki yapılan sınıflandırmaların hepsini inceledikten sonra Türk dillerinin *y/s*, *r/z*, *l/ş*, *d/t/z/y*, *tag/taw/dağ*, *-lı/-lık* ve *t/d-* ölçütlerine göre tekzamanlı ve çokzamanlı sınıflandırmasını yapmıştır (Tekin 2013: 330). R. R. Arat'ın sınıflandırması aşağıda verilen şekildedir:

A. Türk Lehçe Grupları

- I. *r-* grubu (*r* ~ *z*, *l* ~ *ş*, *s-* ~ *y-*): Çuvaş
- II. *t-* gurubu (*t* ~ *d*, *s-* ~ *y-*): Yakut

B. Türk Şive Grupları

- I. *d-* grubu (*adağ*, *tag*, *taglıg*, *kalğan*): Sayan
- II. *z-* grubu (*azağ*, *tag*, *taglıg*, *kalğan*): Abakan
- III. *tav-* grubu (*ayağ*, *tav*, *tavlı*, *kalğan*): Şimal
- IV. *taglı-* grubu (*ayağ*, *tag*, *taglı*, *kalğan*): Tom
- V. *taglık-* grubu (*ayağ*, *tag*, *taglık*, *kalğan*): Şark
- VI. *dağlı-* grubu (*ayağ*, *dağ*, *dağlı*, *kalğan*): Cenup

Arat, bu sınıflandırmasında Samoyloviç ve Nemeth sınıflandırmasından yararlanmıştır (Tekin 2013: 330).

Son yılların önemli sınıflandırmalarından biri T. Tekin aittir. Tekin de, kendisinden önce yapılan sınıflandırmaları inceledikten sonra Halaççayı da ekleyerek kendi sınıflandırmasını ortaya koymuştur (Akar 2005: 45). Tekin'in sınıflandırması şu şekildedir:

- I. Grup: Çuvaşça. Genel Türkçedeki *z/ş*'ye karşılık Çuvaşçada *r/l* denkliği, Eski Türkçedeki */d/* sesi yerine ise */r/* sesi mevcuttur.
- II. Grup: Halaçça. Kelime başında Ana Altaycadaki */h-/* ve Eski Türkçedeki */d/* sesleri korunmuştur.
- III. Grup: Yakutça. Genel Türkçede kelime ortasında */d/* sesi */t/*, */y/* sesi ise */s/* olur.
- IV. Grup: Tuva, Karagas. Eski Türkçedeki */d/* sesi korunmuştur.
- V. Grup: Hakas; Orta Çulım, Mrass, Taştıp, Matur ve Yukarı Tomdiyalektleri; Sarı Uygurca. Eski Türkçede kelime ortasındaki */d/* sesi */z/* sesine dönüşmüştür. Bu grup, kelime başındaki */y/* sesiyle kelime ortasındaki */ş/* sesinin durumuna göre üç alt gruba ayrılmaktadır.
- VI. Grup: taglıg grubu: Kuzey Altay diyalektleri, (Tuba, Kumandu, Çalkantu, Aşağı Çulım, Kondon, Aşağı Tom). Ek sonundaki damak ünsüzü */g/* korunmuştur.

VII. Grup: tulu grubu: Altayca (Güney Altay diyalektleri, Asıl Altay, Telengit, Teleüt). Eski Türkçede /ag/ grubu /u/ olur.

VIII. Grup: tölü grubu. Kırgızca. Eski Türkçede /ag/ grubu /ō/ olur.

IX. Grup. tağlık grubu. Özbekçe ve Yeni Uygurca. Çok heceli kelimelerin sonudaki /g/ sesi/k/ olur.

X. Grup. tawlı grubu. Tatarca, Başkurtça, Kazakça, Karaçay-Balkarca, Baraba Tatarcası, Kırım Tatarcası, Karayca.

XI. Grup. tağlı grubu. Salar diyalekti.

XII. Grup. dağlı grubu.

Johanson'un 1998 yılında yaptığı sınıflandırması fonetik ölçütler ve coğrafi bölgelere göre yapılmıştır (Akar 2005: 46):

1. Güney-batı (GB) Kolu: Oğuz Türkçesi
2. Kuzey-batı (KB) Kolu: Kıpçak Türkçesi
3. Güney-doğu (GD) Kolu: Uygur Türkçesi
4. Kuzey-doğu (KD) Kolu: Sibiry Türkçesi
5. Ogur-Bulgar Türkçesinin temsilcisi: Çuvaşça
6. Argu Türkçesinin temsilcisi: Halaçça.

1.2. Yansıma Kelimeler

1.2.1. Yansıma Terimi Üzerine

Basit bir tanımla dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir iletişim aracıdır. Dilleri oluşturan kelimeler, kelimeleri oluşturan ise sesler veya ses dizilişleridir.

Dilin oluşumu hakkında ortaya atılan birkaç teori vardır: Ses taklidi teorisi, Puh-puh teorisi, Psikolojik ve İş teorileri (Üçok 2004: 55-56-57-58-59). Uzun zamanlardan beri bu teorilerin hepsinin üzerinde durulmuş ve ayrı ayrı tartışma konuları ortaya atılmıştır.

Bunlardan ses taklidi teorisine değinecek olursak, bu teoriye göre dilin oluşumu, ses taklidi kelimelerin kullanılmasıyla başlamıştır. İnsan, çevresindeki tabiat olaylarını ve diğer canlı cansız varlıkların çıkardığı sesleri taklit ederek dili oluşturmuştur. Yani, hareket etmeleri ya da bağırımları dolayısıyla ses çıkaran bütün eşyayı ya da yaratıkları taklit yoluyla dil vücuda getirilmiştir (Üçok 2004: 55). Bu teorinin karşıtlarından Sovyet filoloğu V. İ. Abayev bununla ilgili şunları söylemiştir: “*Eğer tabiat herhangi bir nesne*

için doğru adlandırma yapsaydı, o zaman o nesne bütün dünya dillerinde aynı adlandırma ile söylenirdi.” (İsyangulova 2015: 552). Yine Sovyet dilcilerinden A. V. Vostrikov, *“Eğer kelimeler, gerçekten tabiattaki seslerden oluşsaydı, o zaman dillerdeki bütün nesnelerin ismi aynı olurdu ve bu nedenle başka birçok dilin oluşmasına ihtiyaç kalmazdı.”* şeklinde bu teoriye karşı çıkmıştır (İsyangulova 2015: 552).

Sovyet dilcilerinden "yansıma" kelimeleri üzerine ilk çalışma yapan N. İ. Aşmarin olmuştur. Aşmarin, yansıma kelimelerin dillerde farklı adlandırılmasının nedenini, *"Bu tür kelimeleri bir toplum işitsel, diğeri ise gözlem yoluyla ortaya koymuştur."* şeklinde açıklamıştır (İsyangulova 2015: 552). Söz konusu kelimelerin her dilde farklı olmasının nedeni, o dillerde canlı veya cansız varlıkların çıkardıkları seslerin tam değil, yaklaşık taklididir diyebiliriz. Ve her toplum bu kelimeleri kendi dil kaidelerine, sistemine uygulayarak oluşturmuştur.

Yine ses taklidi teorisi karşıtları yansımali kelimelerin soyut anlam ifade edemediklerini, sayıca az ve kullanım alanlarının sınırlı olduğunu öne sürmüşlerdir. Buna karşın Kazak bilgini K. Ş. Husainov, bu görüşü reddederek, yansımali kelimelerin soyut anlamlılık açısından en üst seviyeye kadar çıkabileceklerini söylemiştir (İsyangulova 2015: 552).

Yansıma kelimeler, dilbilim alanında hâlen yeterli şekilde incelenmemiş, tartışmalı ve derin bir araştırmaya ihtiyaç duyan alanlardan biridir. Yansımali kelimelerin kusursuz bir şekilde araştırılması için tabiatı, iç ve dış yaşamı ve orada bulunan varlıkların tarihini öğrenmek gerekmektedir (Aşmarin 1928: 8).

Bu kelime grupları, her dilde, özellikle Türkçenin konuşma dilinde, edebi eserlerinde aktif kullanılan ve bir ifadeyi, kavramı daha kalıcı, duygusal, canlı bir şekilde veren kelimelerdir. Bir yansımali kelime, farklı anlamlar içeren yansımalar için de kullanılmaktadır. Bu durum bir yandan yansımali kelimelerin sayısını azalırken öte yandan onların araştırılmasını ve köklerinin tam olarak tespit edilmesini zorlaştırmaktadır (Aşmarin 1928: 9).

Yansımali kelimeler için farklı dillerde birbirinden farklı terimler kullanılmaktadır. Osmanlı Türkçesinde “lafzı taklidi”, “savtı taklidi”, “ taklidi kelimeler” gibi terimler, günümüz Türkiye Türkçesinde “yansılama”, “yansıma”, “tabiat

taklidi kelime” terimleri kullanılmaktadır (Zülfikar 1995: 5). Çağdaş Türk lehçelerinden Kırgız Türkçesinde “tuurandı sözdör”, Kazak Türkçesinde “yelikteviş sözder” terimleri yaygındır.. Diğer lehçelerden Azerbaycan Türkçesinde “täğlidi sözler”, Gagavuz Türkçesinde “onomatopeyik laflar”, Türkmen Türkçesinde “ses menzetmesi”, Özbek Türkçesinde “täklidiy sözlar”, Uygur Türkçesinde “täklidiy söz”, Kumuk Türkçesinde “predmetleni awazların wa tawuşların aňlatagan söz”, Nogay Türkçesinde “erkeleş söz”, Altay Türkçesinde “ötkönış sös”, Hakas Türkçesinde “köögîs sös”, Tuva Türkçesinde “öttünüg sös” tabirleri kullanılmaktadır (Naskali 1997: 77). Bu tür kelimeler için Aşmarin ise, “*Çuvaşçadaki Yansımaların Morfolojik Kategorileri Hakkında*” adlı eserinde “mimemi” terimini tercih ederek yansımali ünlemler ve çocuk dilinin kelimelerini de konuya dâhil etmiştir.

Türk dili dışındaki dillerden İngilizcede “echo words”, “reduplicative words”, “imitative words” gibi terimler (Zülfikar 1995: 2), Rusçada ise yansıma kelimeler için “izobrazitelniye slova”, “podrajatelniye slova”, “onomatopi”, “imitativı” ve “mimemi” terimleri kullanılmaktadır.

Yansımali kelimeler, eskiden beri ünlemler ile karıştırılan kelime türü olmuştur. Dmitriyev, yansıma kelimeleri, ünlemlere dâhil etmiştir, ancak özellikleri ile ilgili ilginç olarak nitelendirilebilecek şu tespitlerde de bulunmuştur:

- a. İlk başta yansımali kelimelerde Türkçenin ve sesbilgisi sisteminin karakteristik olmayan seslerinin bulunması.
- b. Yansımali kelimelerin konuşmada genellikle belirli fiillerle kullanılması.
- c. Yansımali kelimelerin spesifik yapısı, onların yaratıcı ve duyarlık özellikleri, bu kelimelerin başka bir dile doğrudan çevirmeye izin vermemesi (Şagdarov 1962: 16).

Bazı dilbilimciler ses yansımali kelimeler ile ünlemleri ayıran farklılıkları ortaya koyarak bu tür kelimelerin aynı çatı altında birleşmemesi gerektiğini belirtmişlerdir. Onlardan biri olan N. A. Kuraşkina yansıma kelimeler ile ünlemler arasındaki farkı bu şekilde gruplandırmıştır (Kuraşkina 2007):

- a. Ünlemler, doğrudan duyguyu, endişeyi, isteği göstermeden ifade ederken, yansımali kelimeler, duyguyu isteği göstermeden gerçeği yansıtan anlatımlı ve biçimli bir araç olarak kullanılmaktadır.

- b. Ünlemler bağlam içerisinde mimik ve tonlamalara (entonasyon) ihtiyaç duyarken, yansımali kelimeler ise bu gibi açıklamalara ihtiyaç duymadan kullanılmaktadır.
- c. Ünlemler bağlantılı kelimeler, yansımali kelimeler ise leksikal anlama sahip kelimelerdir.
- d. Yansımali kelimeler, kelime yapımında ünlemlerden daha çok kullanılmaktadır.
- e. Ünlemler cümle öğeleriyle bir bağlantı içerisinde değillerdir, yansımali kelimeler ise cümlede sözdisimsel yük taşımaktadır (İsyangulova 2015: 554).

Yansımali kelimelerin, Türkiye’de yazılan terim sözlüklerindeki tanımlarına göz atacak olursak, Korkmaz, “*Doğadaki sesleri yansıtan, bu anlamda dilin kabul ettiği ses birleşimiyle, gösterilen arasında yakın bir bağ bulunan ve bu yüzden oluşması bir nedene dayanan dil birlikleri*” şeklinde tanımlamıştır (Korkmaz 1992: 170). Hengirmen, “*Doğadaki sesleri dildeki seslerle taklit ederek, dile yansıtarak oluşmuş bir dil ögesidir*” tanımını yapmıştır (Hengirmen 2009: 414). Hatiboğlu, “*Tabiat seslerini veren sözcük*” diye tanımlamıştır (Hatiboğlu 1972: 103). Gramer ve dilbilim kitaplarına bakacak olursak, yansımali kelimeleri Korkmaz, yine “*Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*” adlı eserinde, terimler sözlüğünde verdiği tanıma yakın bir tanım yapmıştır (Korkmaz 2017: 248). Türkiye’de yansımali kelimelerle ilgili en önemli çalışma, 1995 yılında H. Zülfikar tarafından yapılmıştır. Eserde H. Zülfikar, şunları söylemiştir:

“*Tabiatta canlı ve cansız bütün varlıklar, dolaylı veya doğrudan bir takım hareketlerin, gürültülerin kaynağı durumundadır. Tabiatın bu hareketliliği ve canlılığı karşısında onu sürekli gözleyen, onun bir üyesi olan insanın, tatma, koklama, duyma, görme ve dokunma duyularının yardımıyla tabiattaki bu canlılığı ve hareketliliği tarih boyunca adlandırmaya, söz biçimine getirmeye çalışmıştır*” (Zülfikar 1995: 1).

Kırgız Türkçesindeki dilbilim terimler sözlüğünde yansıma kelimeler şu şekilde tanımlanmıştır: “*Tabiattaki canlı ve cansız nesnelerden çıkan sesleri, eylemleri taklit ederek söylenen kelimeler*” (Omorov, Osmonov 2004: 204). S. Davletov ve S. Kudaybergenov tarafından hazırlanan “*Kırgız Türkçesi Grameri*” kitabında ise yansımali kelimeler, ses ve biçim olarak gruplandırıp tanımları ayrı ayrı şu şekilde verilmiştir: “*Ses yansımali kelimeler, canlı ve cansız varlıklardan çıkan sesleri taklit*

ederek söylenen sözler, biçim yansımaları kelimeler ise nesnenin dış görünüşü ve onların hareketleriyle tasvir eden kelimelerdir.” (Davletov, Kudaybergenov 1980: 207)

Ramstedt, yansımaları kelimelerle ilgili şunları söylemiştir: *“Her dildeki isimler, özellikle hayvan, kuş, böcek vs. isimleri ve birçok fiiller yansıma köklerden türemiştir.”* (Şagdarov 1962: 40). Moğol dilindeki yansımaları kelimelerle ilgili L. Ş. Şagdarov, Buryatçadaki yansımaları kelimelerle ilgili yazdığı kitapta *“Yansımaları kelimeler, insanın hayatı her zaman duyduğu sesleri yaklaşık olarak tasvir eden kelimelerdir”* şeklinde tanımlamış ve bu kelimeleri tabii seslerin kök ve imgesi olarak kabul etmiştir (Şagdarov 1962: 43). Jesperen, Hockett ve Sapir gibi yabancı dilbilimciler, yansımaları kelimeleri, yapı ve anlam arasındaki ilişkilerini göz önünde tutarak incelemişlerdir (Zülfikar 1995: 3). Grammont ise yansımaları kelimeleri, doğrudan değil yaklaşık (approximation) sesler olarak kabul etmiştir (Voronin 2014: 15). Voronin’in kendisi ise onomatopeler için onların sınırda olan dilsel vaka ve her dilde kendilerine ait dildışı seslerin nesnel temelini olduğunu belirtmiştir (Voronin 2004: 15).

Bu terimlerden yola çıkarak, yansımaları kelimeleri, *“dilde herhangi bir ifadeyi, görünüşü, eylemi daha canlı, net, anlamlı, duyarlı bir şekilde ifade edebilmek için, tabiatla canlı ve cansız varlıkların çıkardığı sesleri dile getiren ses dizileri”* olarak tanımlayabiliriz.

1.2.2. Yansımaları Kelimelerle İlgili Yapılan Çalışmalar

1.2.2.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Yansımaları Türkay, *“Türkçenin yansımaları kelimeleri, birkaç kök araştırmasına yönelik ilgilenmelerin dışında hiç incelenmemiş bir konudur. Yapısal özellikler, anlamsal etkinlikleri bakımından ele alınmaları bir tarafa, bu yansımaları kelimelerin iyi bir dökümü bile yapılmamıştır. Oysa Türkçe, bazı kavramları daha canlı, daha renkli, bazılarını da kısa yoldan tasvir ederek yansıtmaya olanağı veren bu kelimeler, araştırmaya değer örneklerini içermektedir.”* şeklinde açıklamaktadır (Türkay 1978: 241).

Yansımaları kelimeler, dilbilim ve gramer kitapları dışında da doğrudan araştırma konusu olmuştur. 1947 yılında Osman Nedim Tuna *“Tabiat Taklidi Sözlerden Fiil Yapan Ekler”* adlı çalışma yapmıştır (Tuna 1947). Bu çalışmada yansımaları fiilleri oluşturan ekler üzerinde durulmuştur. Ardından 1950 yılında *“Türkçede Tekrarlar”* adlı

bir makale yayımlamış ve orada yansıma olmayan kelimeleri de konuya dâhil ederek daha çok ikilemeleri ele almıştır (Tuna 1950). Bunun yanı sıra o kelimelerin eşanlamlarını da vermiştir (Zülfikar 1995: 13). Bu konuya değinen bir başka bilim adamı Hasan Eren'dir. Hasan Eren, "*Onomatopeelere Ait Notlar*" adlı eserinde yansılardan türemiş kelimeler üzerinde durmuş ve onları türeten ekleri belirterek etimolojik açıdan ele almıştır (Eren 1951). Divānū Lugātī't-Türk'teki yansımali kelimeler, 1978 yılında Kaya Türkay tarafından ele alınmıştır. "*Kaşgarlı'nın Derlediği Yansıma Sözcükler*" adlı çalışmada Doğa ve Betimsel yansıma sözcükler olmak üzere iki ana gruba ayrılmış daha sonra kendi aralarında da sınıflandırılmıştır. Sınıflandırma esnasında örneklere de yer verilmiştir (Türkay 1978). Akartürk Karahan tarafından yayınlanan makalede Memlûk Kıpçak Türkçesi sözvarlığındaki yansımali fiiller ele alınmıştır. "*Memlûk Kıpçak Türkçesi Sözvarlığı: Yansıma Fiiller Üzerine Bir İnceleme*" adlı çalışmada, o dönem Türkçesindeki yansımali fiiller, "tematik ve yapı bakımından yansıma fiiller" olmak üzere iki grupta toplanmış ve ardından örneklerle birlikte ekleri üzerinde durulmuştur (Karahan 2006). Yine aynı yıl Abdurrahman Özkan tarafından hazırlanan "*Ses Yansımali Kelimelerin Yer Adı Olarak Kullanılması*" adlı çalışma yayımlanmıştır. Bu çalışma, genel olarak yansımali kelimelerin yer adı olarak kullanılması hakkında bir çalışmadır (Özkan 2006). Nesrin Sis ve Bekir Gökçe'nin 2009 yılında yayımladıkları "*Gülten Dayıoğlu'nun Öykülerinde Yansımalar ve Kalıp Sözler*" adlı çalışmada ise çocuk dilindeki yansıma kelimeler üzerinde durulmuştur. Yazarın öykülerinde geçen yansımali kelimeler bağlamla birlikte verilerek kullanım sıklıkları tablo içinde göstermiştir (Sis, Gökçe 2009). Ardından kalıp sözleri de aynı şekilde inceleyerek kullanım sıklığıyla ilgili istatistik bilgilere yer verilmiştir. Fatih Kemik tarafından hazırlanan "*Hayvan Seslenme Ünlemleri Ses Yansımali Ünlemlerden Midir?*" adlı çalışmada¹, "kuçu kuçu, pisi pisi, bili bili" vb. ünlemler ses yansımali ünlemler başlığı altında incelenerek bu ünlemlerin gerçekten ses yansımali kelimelerden gelip gelmedikleri üzerinde durulmuştur.

Bu konuyla ilgili ülkemizin çeşitli üniversitelerinde tezler de yapılmıştır. Yapılan tezlere göz atacak olursak, 1996 yılında Atatürk Üniversitesi'nde Dursun

¹ http://www.academia.edu/382818/Hayvan_Seslenme_%C3%9Cnlemleri_Ses_Yans%C4%B1mal%C4%B1_%C3%9Cnlemlerden_midir?

Balkaya tarafından “*Yansılama ve Almanca-Türkçe Yansılmalı Kelimeler*” adlı yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Çalışmada, önce onomatope kavramı ile ünlem, ses sembolüğü ve sesli jestler arasındaki sınırlıklar tespit edilmiştir. Giriş bölümünde ise onomatope teriminin ortaya çıkışından başlayarak, hangi kelimelerin onomatope kelimeler olarak sayılabileceği gibi konular ele alınmıştır. Daha sonra ses yansılmalı kelimelerin bir sözlüğü oluşturulmuştur (Balkaya 1996). 2000 yılında Ankara Üniversitesi’nde Mustafa Canpolat danışmanlığında Recepmuhammet Geldiyev tarafından “*Türkmen ve Türkiye Türkçesinde Yansımalar*” adlı doktora tezi yapılmıştır. Tezde, Türkmen ve Türkiye Türkçelerindeki aynı, benzer ve farklı yapıda olan yansılmalı kelimeler sınıflandırılmış, semantik, leksik-semantik prensipte ses ve biçim yansılmalı fiiller olmak üzere iki temel yönde incelenmeye alınmıştır. Ardından yansılmalı kelimeler, ses ve şekil bilgisi bakımından incelenmiştir (Geldiyev 2000). 2010 yılında Boğaziçi Üniversitesinde Semra Baturay tarafından “*Türkçe Yansıma İkilemelerdeki Ses Almaşması*” adlı yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Bu tezde, Türkçedeki yansıma sözlerle kurulmuş ikilemelerdeki ses değişimleri konusu araştırılmıştır. Veri olarak ünlü ve ünsüz ses değişimleri esas alınarak, özellikle Türkçedeki yansıma sözlerle kurulmuş ikilemelerde gözlemlenen ünlü / ünsüz değişimleriyle ilgili belirli bir sistemin var olup olmadığı üzerinde durulmuştur (Baturay 2010). 2011 yılında Kafkas Üniversitesinde Fettah Karahan tarafından “*Çağdaş Türk Lehçelerinde Yansılmalı Kelimeler*” adlı tez hazırlanmıştır. Tezde genellikle Çağdaş Türk lehçelerinde ortak olan yansıma sözcükler derlenerek bu dillerin birbirine olan yakınlığı ele alınmıştır (Karahan 2011). Erciyes Üniversitesinde 2013 yılında Dilek Karakaş’ın Mustafa Argunşah danışmanlığında hazırladığı “*Kazak Türkçesinde Yansıma Yoluyla Ortaya Çıkan Söz Varlığı*” adlı çalışmada, Kazak Türkçesinde sık kullanılan yansılmalı kelimeleri farklı açılardan ele alınmıştır. Elde edilen yansılmalı kelimeler, anlam ve kullanıldıkları durum açısından incelendikten sonra yansılmalı kelimelerin bir sözlüğü oluşturulmuştur. Ardından sözlükte yer alan kelimeler incelenerek bunların türetilirken aldıkları ekler tespit edilmiştir (Karakaş 2013). Yine aynı yıl Bozok Üniversitesinde Muhammed Karasu tarafından “*Tarihi Türk Lehçelerinde Yansılmalı Fiiller*” adlı bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Bu çalışmada, tarihi Türk lehçelerdeki yansılmalı fiiller fişlenmiş ve kökenleri ve yansılmalı fiilleri türeten ekler üzerinde durulmuştur. 2014 yılında Ankara Üniversitesinde Esra Kılınç tarafından

hazırlanan “Kenji Miyazawa’nın Yaban Armudu (Yamanashi) Adlı Öyküsü Örneğinde Yansıma Sözcükler ve Çevirisi Sorunu” adlı yüksek lisan tezinde, Kenji Miyazawa’ya ait ‘Yaban Armudu (Yamanashi)’ adlı öykü yansıma kelimeler çerçevesinde ele alınmış ve bu yansıma sözcüklerin çeviri sorunları üzerinde durulmuştur (Kılınç 2017).

Türkiye’de yansımali kelimeler ile ilgili en geniş çalışmayı, Prof. Dr. Hamza Zülfikar yapmıştır. “Türkçede Ses Yansımali Kelimeler” adlı bu eser, 1995 yılında basılmıştır. Sadece edebî yazı dilini değil, ağızları da içine alarak işlenmiş olmasından dolayı en çok malzeme burada görülmüştür. H. Zülfikar bu çalışmada, yansımali kelimelerin farklı bir kelime grubu olduğunu ve söz varlığı içerisinde titizlikle araştırılması gerektiğini vurgulamıştır. Bu eserde Türkiye Türkçesi merkeze alınarak günümüz Oğuz grubu (Türkmen ve Azerbaycan Türkçesi) yazı dillerinden, Anadolu ağızlarından, Türkiye Türkçesi metin ve sözlüklerden, edebi eserlerden toplanan malzeme sözlük haline getirilmiştir. Malzemelerde kökleri aynı olan türevler, diğer iki lehçede de varsa veya farklı anlamlarda kullanıldıysa onlar da ele alınmış ve incelenmiştir (Zülfikar 1995).

Zülfikar, derlediği malzemeyi, yapı bilgisi bakımından üçe ayırarak incelemiştir: a) Birincil Biçimler, b) İkincil Biçimler, c) Türevler. Birincil, ikincil ve türevleri de kendi aralarında sınıflandırarak onların görev ve kullanımları ile ilgili geniş bilgiler vermiştir. Türevler kısmında yansımali fiillere de değinmiştir. Burada birincil ve ikincil biçimlerinden türeyen yansımali fiilleri ele alarak, yansımali fiilleri oluşturan eklere de geniş bir şekilde değinmiştir. Ardından yansıma köklerden türeyen adlara değinmiş ve ekleri göstermiştir. Son olarak yansımaliardaki ikilemelere de değinerek kavramlar dizini ve sözlük kısmını vermiştir.

1.2.2.2. Türkiye Dışında Yapılan Çalışmalar

Sovyet döneminden beri Türk dilindeki yansımali kelimeler her zaman güncel konulardan biri olmuştur. Bu konu, sadece Türk bilim adamlarının değil, Rus bilim adamlarının da epey dikkatini çekmiştir. Bu alanla ilgili ilk özel çalışma Türkolog N. İ. Aşmarin’e aittir. 1918 yılında yazılan “Çuvaş Mimolojisinin Esasları” adlı çalışmada Aşmarin daha çok yansımali kelimeleri oluşturan sesler üzerinde durmuştur (Aşmarin 1918). Bu çalışmanın devamı niteliğinde 1925 yılında “Orta Volga Bölge Dillerindeki

Yansımalar” adlı bir çalışma daha hazırlamıştır. Bu çalışmaya Çuvaşça dışında Tatarca, Udmurtça, Erzyanca, Mari diller de dâhil edilmiştir (Aşmarin 1925). Her iki çalışmasında da yansımali kelimelerin yöntemini kurmaya çalışmıştır. Yansımali kelimelerle ilgili Aşmarin’in yayımlanan bir diğeri çalışması 1928 yılında yayımlanan “*Çuvaşçadaki Yansımaların Morolojik Kategorileri Hakkında*” eseri olmuştur. Bu çalışma Tatarca ve Türkiye Türkçesiyle karşılaştırmalı bir çalışma olmuştur. Burada yansımali kelimeler, morfolojik açıdan sınıflandırılıp 115 adet yapı tipi tespit edilmiştir (Aşmarin 1928). Aşmarin’den sonra Türkçedeki yansımalarla ilgili çalışmayı Dmitriyev yapmıştır. Dmitriyev, “*Güney Türk Mimolojisinin Taslağı*” ve “*Osmanlı Mimolojisine Katkılar*” adlı çalışmalarında bu yapıların Türk lehçelerinde azımsanmayacak derecede çok olduklarını belirtmiş ve bunların fonetik özellikleri hakkında bilgi vermiştir (Dmitriyev 1927). “*Güney Türk Mimolojisinin Taslağı*” adlı çalışmasında genel olarak Güney grubu Türk lehçelerindeki yansımali kelimelerini ele almıştır. Ardından bu kelimelerin yapı tiplerini de göstererek yansıma köklerden türeyen fiil ve isim türevlerini de ele almıştır (Şagdarov 1962: 13-15). Sonraki çalışmalarından “*Rusça-Çuvaşça Sözlük*” çalışmasında Dmitriyev, tekrar yansıma kelimelere değinerek onların ünlemlere dâhil edilmesi gerektiği fikrini benimsemiştir (Şagdarov 1962: 16). Aşmarin ve Dmitriyev’den sonra bu konuyla değinen L. N. Haritonov olmuştur. Haritonov, “*Yakut Türkçesindeki Değişmeyen Kelimeler*” adlı çalışmasında Yakutçadaki yansımali kelimeleri ele almış ve onları kendi aralarında sınıflandırmıştır (Haritonov 1943). Bunun yanı sıra Haritonov’a göre yansımali kelimeleri zarflara veya ünlemlere dâhil etmek doğru değildir. Daha çok yansımali fiillerin üzerinde durarak özellikle biçim yansımali fiillerin köklerinin bugün ölü kökler olduğunu belirtmiştir (Şagdarov 1962: 17-20). Azerbaycan Türkçesindeki yansımali kelimeler S. Caferova, M. Adilov, R. Rustemov gibi dilcilerin dikkatini çekmiştir. Caferova, “*Muasır Türk Dillerinde Yansımali Kelimelerin Leksik ve Semantik Hususiyetleri*” adlı çalışmasında yansımali kelimeleri, semantik açıdan sınıflandırmış, “yansıma sözler” ve “mecazî yansıma sözler” diyerek iki grupta ele almıştır (Caferova 1975). Örneklerinde Azerbaycan, Türkmen ve az da olsa diğeri Türk lehçelerinden örnekler vermiştir (Zülfikar, 1995: 11). Adilov’un “*Azerbaycan Türkçesinde Yansıma Sözler*” adlı çalışmasında yansımali kelimelerin fonetik, morfolojik, semantik özelliklerine değinilmiştir (Adilov 1979). Rustemov,

“*Çağdaş Türk Lehçelerinde Yansımali Kelimeler*” adlı çalışmasını Türk dillerindeki yansımali kelimelerle bilgi vererek başlamıştır. Rustemov’un çalışması Adilov’un çalışmasına benzemektedir. O da yansımali kelimelerin fonetik, morfolojik ve semantik özelliklerini ele almıştır. Bunların dışında sözdizimsel fonksiyonlarına da değinmiştir (Rustemov 1998).

Kırgız Türkçesindeki yansımali kelimelerle ilgili “*Kırgız Türkçesinde Yansımali Kelimeler*” adlı çalışma, S. Kudaybergenov’a aittir (Kudaybergebov 1957). Bu çalışmada Kırgız Türkçesindeki yansımali kelimeler fonetik, morfolojik ve semantik bakımdan ele alınmış ardından sınıflandırılmıştır. Kudaybergenov’un bir diğer “*Kırgız Türkçesindeki Biçim Yansımali Fiiller*” adlı çalışması biçim yansımali fiiller üzerine olmuştur. Çalışmanın başında Kırgızca – Moğolca – Yakutça birkaç ortak yansımali fiillerin tablosu gösterilmiştir. Özellikle yansıma köklerden fiil türeten ekler üzerinde duran ve birazda da etimolojik açıdan inceleyen Kudaybergenov, çalışmasının sonunda Türk – Moğol dillerindeki yansımali fiillerin dizinini vermiştir (Kudaybergenov 1961).

Kazak Türkçesindeki yansımali kelimelerle ilgili ilk çalışma A. İ. İshakov tarafından yapılmıştır. İshakov “*Kazak Türkçesindeki Yansımali Kelimeler Hakkında*” adlı çalışmasında Kazak Türkçesindeki yansımali kelimelerin genel olarak tek ve kapalı heceden, nadir olarak da iki ve kapalı heceden oluştuğunu belirtmiştir. Daha çok ses özellikleri üzerinde duran İshakov, aynı zamanda yansımali kelimelerden türeyen ad, fiil ve zarf kullanımlarına da değinmiştir (İshakov 1951). S. Sarıbayev’in konumuzla ilgili ilk çalışması, yansımali kelimelerin ünlemlerle olan ilişkilerini elen alan “*Yansımali Kelimeler ve Onların Ünlemlerle İlişkisi*” adlı çalışması olmuştur (Sarıbayev 1954). Sarıbayev’in bir diğer “*Kazak Türkçedeki Yansımali Kelimeler*” adlı çalışması yansıma kelimelerle ilgili yapılan genel bir çalışmasıdır (Sarıbayev 1960). Kazak Türkçesindeki yansımali kelimelerle ilgili son yapılan çalışma, K. Husayinov’a aittir. “*Kazak Türkçesindeki Yansımalar*” adlı bu çalışmada Kazak Türkçesindeki yansımali kelimelerin temel özellikleri incelenmiştir. Aynı zamanda yansımali kelimeler, yalın durum ve etimolojik açıdan değerlendirilmiştir (Husayinov 2010).

Türkmen Türkçesindeki yansımali kelimelerle ilgilenen dilci M. Hudaykuliyeve olmuştur (Hudaykuliyeve 1962). 1962 yılında yaptığı “*Türkmen Türkçesindeki Yansımali Kelimeler*” isimli çalışmada yazar, yansımali kelimelerin dilde ayrı bir kelime grubu

oluşturduğunu ve Türkmencedeki zenginliği hakkında bilgiler vermiştir. Yedi bölümden oluşan bu çalışma, öncelikle Türkmencedeki yansımali kelimeleri etimolojik, morfolojik ve semantik açılardan ele alarak incelemiştir. Ardından söz konusu kelimelerin sentakstaki yerine de değinmiştir (Zülfikar 1995: 10).

Başkurt Türkçesindeki yansımali kelimeler, G. A. İsyangulova tarafından ele alınmıştır. İsyangulova 2011 yılında yaptığı “*Başkurt Türkçesindeki Yansımali Kelimelerin Yapısal ve Sözdizimsel Özellikleri*” adlı yazısında, Başkurt Türkçesindeki yansımali kelimeleri yapısal açıdan sınıflandırıp daha sonra sözdizimsel özelliklerinden bahsetmiştir. O sırada örneklerle de desteklemiştir. (İsyangulova 2011). İsyangulova “*Yansımali Kelimelerin Araştırma Tarihi ve Onların Sözbölüklerindeki Yeri*” isimli başka bir çalışmasında, da çok teorik bilgiler vererek Aşmarin, Husayinov, Voronin, gibi dilcilerden bahsetmiştir. Ardından bazılarının yansımali kelimelerle ilgili yaptıkları sınıflandırmalarına da tek tek yer vermiştir. (İsyangulova 2015).

Kırım Tatar Türkçesindeki yansımali kelimelerle ilgili çalışmalardan da birkaçına ulaştık. Bunlardan bir tanesi V. N. Aliyeva tarafından 2005 yılında yapılan bir çalışmadır. “*Kırım Tatar Türkçesinde Yansımali Kelimeler*” adlı bu çalışmada ilk başta yansımali kelimelerle ilgili teorik bilgiler verilmiştir. Ardından Aşmarin ve Dmitriyev’in çalışmalarından bahsedilerek Kırım Tatar Türkçesindeki yansımali kelimeler ele alınmıştır (Aliyeva 2005). Bir diğer çalışma da Z. N. Adcimatova’ya ait “*Kırım Tatar Türkçesindeki Su Seslerini Yansıtan Yansımali Kelimeler*” makalesidir. Çalışmada Kırım Tatar Türkçesindeki su seslerini yansıtan yansımali kökler üzerinde durulmuştur. Ardından su seslerini yansıtan yansımali köklerinde bulunan karakteristik sesler tespit edilmeye çalışılmıştır (Adcimatova 2005).

Kazan Tatar Türkçesindeki yansımali kelimelerle ilgili Z. G. Şarafetdinova 2007 yılında “*Tatar Çağdaş Edebi Dilindeki Yansımali Kelimeler*” adlı tez hazırlamıştır. İlk bölümünde genel olarak yansımali kelimeler üzerinde durulmuş ve teorik bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde, söz konusu kelimelerin leksiko-semantik özellikleri ve semantik sınıflandırılması verilmiştir. Üçüncü bölümde, yansımali kelimelerin morfolojik ve fonetik yapıları, hemen ardından yansımali köklerden türeyen fiil ve isimlere değinilmiştir (Şarafetdinova 2007). Bunun dışında yazarın yansımali kelimelerle ilgili bir diğer çalışması “*Tatar Dilindeki Yansımali Kelimelerin*

Sınıflandırılması” isimli çalışmasıdır (Şarafetdinova 2007). Şarafetdinova, konuyla ilgili başka çalışmalar da yapmıştır: 2005 yılında yayımladığı “*Tatar Türkçesinde Yansıma Köklerden Türeyen İsim ve Fiiller*”, yine 2007 yılında yaptığı “*Tatar Türkçesinde Biçim Yansımaları Kelimeler*”, aynı yıl yayımlayan bir diğer çalışması da “*Tatar Türkçesinde İnsan Tarafından Çıkarılan Yansımaları Kelimeler*” isimli çalışmasıdır.

2009 yılında V. A. Razumovskaya ve E. M. Feytelber tarafından “*Türkiye Türkçesindeki Yansımaları Kelimeler: Bütüncül Yaklaşım*” adlı bir makale yayınlanmıştır. Bu çalışma, daha çok H. Zülfikar’ın kitabı esas alınarak yapılmıştır. Ayrıca bu çalışmada, Hocket ve Voronin’in çalışmaları hakkında da bahsedilmiş ve onların sınıflandırmalarına da yer verilmiştir (Razumovskaya, Feytelber 2009).

1.2.2.3. Başka Dillerdeki Yansımaları ile İlgili Çalışmaları

Onomatopeler bilim dünyasında sadece dilbiliminde değil, aynı zamanda felsefe, psikoloji gibi alanlarda da araştırılan konulardan olmuştur. Türkçede olduğu gibi dünyanın diğer dillerinde onomatopeler mevcuttur. Başka dillerdeki yansımaları kelimelerle ilgili ulaştığımız çalışmalardan bahsedecek olursak, Moğolcadaki yansımaları kelimeler üzerine Şagdarov, “*Çağdaş Buryat Dilinde Yansımaları Kelimeler*” adlı çalışmasında, Buryatcadaki yansımaları kelimeleri daha çok Türkçe ve Rusça ile karşılaştırmalı olarak ele almıştır. Giriş bölümünde yansımaları kelimelerle ilgili yapılan çalışmalardan bahsetmiştir. Aşmarin’in çalışmasından başlayıp Türk dilinin diğer lehçeleriyle ilgili çalışmaları da yer vermiştir. Bunlar dışında Komice, Udmurtça, Tacikçe ve Nanay dillerindeki yansımaları kelimelerle ilgili çalışmalardan da bahsetmiştir. Birinci bölümde genel olarak ses yansımaları kelimelerin teorik bilgisi, türevleri, fonetik tipleri, ses yansımalarının ikincil biçimleri, ikileme biçimleri verilmiştir. Ardından ses yansımaları kelimelerin alt grubu olarak ses ve biçim yansımaları fiillere de yer yermiş onların değişimi ve kullanımları hakkında bilgiler vermiştir. Son olarak, ses yansımaları kelimelerin sözdizimsel fonksiyonları üzerinde durmuştur. İkinci bölüm ise biçim yansımaları kelimeler hakkındadır. Bu bölümde, biçim yansımaları kelimelerin birincil, ikincil biçimleri, ikilemeli biçimleri ve biçim yansımaları türevlerin yapısal özellikleri üzerinde durmuştur. Daha sonra biçim yansımaları kelimelerin sözcük yapımı

özellikleri ve biçim yansımaları fiiller hakkında bilgi verilmiştir. Son olarak biçim yansımaları fiilleri, semantik açıdan sınıflandırılmıştır (Şagdarov 1962).

S. V. Voronin, yansımaları kelimeler üzerine epey çalışması bulunan dilbilimcilerdendir. Çalışmalarının birçoğu İngilizcedeki onomatopeler üzerinedir. 1974 yılında yaptığı “İngiliz Filolojisine göre Kelime Yapımı ve Onomatopeler” (Voronin 1971), daha sonra “İngiliz Onomatopelerinin Eğitim Metodolojisinin Tarihi, Romen ve Alman Dilbilimi” (Voronin 1974), “İngiliz Onomatopeleri, Bazı Sonuç ve Perspektifleri” gibi çalışmaları bulunmaktadır (Voronin 1976). “Ses Simgeciliği” (sound symbolism) alanını dilbiliminin ayrı bir dalı olduğunu ilk Voronin belirtmiştir. Voronin “Ses Simgeciliğinin Esasları” adlı kitabında ses simgeciliğinin ilkeleri, dil göstergesinin “keyfi” veya “sebep” ilkelerine değinmiş ve ses yansımalarının psiko-fizyolojik esasları üzerinde durmuştur (Voronin 2006). Yazarın ulaştığımız diğer çalışması, İngilizcedeki onomatopeler üzerinedir. Bu çalışmada Voronin, İngilizcedeki ses yansımaları kelimeleri fonosemantik açıdan sınıflandırılmıştır. Bir monografi özelliği taşıyan bu kitapta yazar, onomatopelerin tipleri ve modelleri hakkında bahsetmiştir (Voronin 2004).

Tacikçedeki yansımalarla ilgili 1950 yılında bir tez hazırlanmıştır. Leningrad Devlet Üniversitesi’nde yapılan “Çağdaş Tacik Dilinde Yansımaları Kelimeler” isimli tezde M. F. Fazılov, en çok fonetik açıdan farklılık gösteren bu kelimelerin kendilerine özgü ses yapısı, ritmi, vurgusu olduğunu belirtmiş, Tacikçedeki yansımaları kelimeleri semantik açıdan incelemiş ve ardından bu kelimelerin semantik sınıflandırmasını yapmıştır (Fazılov 1950).

A. A. Şibanov “Udmurtçada Zarf ve Yansımaları Kelimeler” adlı makalesinde, Udmurtçadaki yansımaları kelimelerin Udmurtçada zarflar kategorisinde yer aldığı vurgulanarak o kelimelerin dilbiliminde ayrı bir leksiko-gramer grubuna dâhil olması gerektiğiyle ilgili sorunlar üzerinde durulmuştur (Şibanov 2010).

Onomatopeler, bugün de dikkatleri üzerine çeken dilbilimin ilginç konularından biri olmaya devam etmektedir.

1.3. Yansımaları Kelimelerin Sınıflandırılması

Yansımaları kelimeler, neredeyse yapılan tüm çalışmalarda morfolojik ve semantik açıdan sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalar genel hatlarıyla aynı olsa da,

küçük farklılıklar göstermektedir. Öncelikle A. M. Gazov–Ginzberg’in yansıma köklerle ilgili sınıflandırmasına göz atacak olursak, A. M. Gazov–Ginzberg akraba olmayan on kadar dilin yansıma köklerini toplayarak şu sınıflandırmayı yapmıştır.

1. İçsel yansımalar (insan vücudundan çıkan sesler)
2. Dışsal yansımalar (doğa sesleri)
3. Ağız, burun mimikleri ve hareketlerin veya nesnelerin şekillerinin yansıması
4. Çocuk dili (İsyangulova 20015: 553)

Onomatopeler, genel olarak çalışmalarda “Ses yansımali” ve “Biçim yansımali” kelimeler olarak iki ana gruba ayrılır. Ancak bu gruplar kendi aralarında da sınıflandırılmaktadır.

Aşmarin’in yansımali kelimelerle ilgili sınıflandırması şu şekildedir:

1. İnsan, hayvan yani canlı varlıkların veya onların hareketlerinin çıkardığı yansıma kelimeler.
2. Hareket ve ışığın görünüşünü yansıtan kelimeler.
3. Ses tellerinin ve nefes organlarından çıkan sesleri yansıtan kelimeler.
4. İnsan vücudundaki hareketleri yansıtan kelimeler.
5. Çocuk dilini yansıtan kelimeler.

Dmitriyev de bu konuyla ilgili Aşmarin’in “*Çuvaş Mimolojisinin Esasları*” adlı kitabına dayanarak, yansımali kelimeleri kendine göre 4 gruba ayırmıştır:

1. Ses yansımaları
2. Hareket ve ışık olaylarını yansıtanlar
3. Canlı organizmada oluşan hareketleri yansıtanlar
4. Çocuk dilindeki yansımalar

Kononov, “*Türk Dilinin Grameri*” adlı kitabında yansımali kelimeleri şu gruplara ayırmıştır (Kononov, 1956: 368).

Semantik Açıdan:

1. Ses Yansımali Kelimeler
2. Biçim Yansımali Kelimeler

Morfolojik Açıdan:

1. Kök yansımali kelimeler

2. Türevler

Fonetik Açıdan:

1. CVC
2. CVCC
3. VC

Kononov, yansımali ikilemeleri de 3 gruba ayırmıştır (Kononov 1956: 368-369):

1. Birincil Biçimler
2. İkincil Biçimler ve ikilemeler
3. İkizlemeler

O. N. Tuna, “*Türkçede Tekrarlar*” adlı makalesinde, bu kelimeler hakkında “Zarflarda Tekrarlar” bölümünde bahsetmiş ve genel olarak bu kelimeleri aşağıdaki şekilde gruplandırmıştır (Tuna 1950).

1. Tabiat taklidi zarflar

- a. Tek heceliler
- b. İki heceliler

2. Tabiat taklidi olmayan veya olup da taklitliği artık belli olmayan zarflar

Buryatçadaki yansımali kelimeleri araştıran Şagdarov yansımali kelimeleri ilk başta ses ve biçim yansımali kelimeler olmak üzere iki ana gruba ayırmıştır. Daha sonra, ses yansımaları ayrı biçim yansımali kelimeleri ayrı ele almıştır. Ona göre:

I. Ses Yansımali Kelimeler

a. Türememiş Biçimler

- CVC
- CVCC
- CVVC
- CVV
- İkincil Kökler

b. İkilemeli Biçimler

c. Türevler

II. Biçim Yansımali Kelimeler

a. Türememiş Biçimler

- Birincil
 - İkincil
 - İkileme
- b. Birincil Biçimler
- c. İkincil Biçimler
- d. İkilemeli Biçimler
- Birincil İkilemeler
 - İkincil İkilemeler

Yansımali kelimelerin en geniş sınıflandırması Z. G. Şarafetdinova'ya aittir. Yukarıda bahsettiğimiz “*Çağdaş Tatar Edebi Dilinde Yansımali Kelimeler*” adlı Şarafetdinova'nın tezinde, Tatar Türkçesindeki yansımali kelimeler semantik açıdan ele alınarak sınıflandırmıştır.

- I. İnsan veya diğer canlı varlıkların çıkardığı sesleri yansıtan kelimeler
 1. İnsan tarafından çıkarılan sesleri yansıtan kelimeler
 - a. İnsan hareketinin çıkardığı sesleriyle ilgili
 - b. İnsanın ses telleri veya soluk alıp verme organlarıyla ilgili
 - c. İnsanın psikolojik veya duygusal anıyla ilgili
 - d. İnsanın konuşmasıyla ilgili
 2. Hayvan seslerini yansıtan kelimeler
 - a. Hayvanın bağırtılarıyla ilgili
 - b. Hayvanın yemek yeme, su içme, yalama, nefes alma, kemirmesiyle ilgili
 - c. Hayvanın hareketiyle ilgili
 3. Kuşların seslerini yansıtan kelimeler
 - a. Kuşların ötmesiyle ilgili
 - b. Kuşların hareketiyle ilgili
 4. Böceklerin seslerini yansıtan kelimeler
 - a. Böceklerin çıkardığı sesleriyle ilgili
 - b. Böceklerin hareketiyle ilgili
- II. Cansız varlıkların çıkardığı sesleri yansıtan kelimeler
 1. Ulaşım araçları, makine ve motorların sesleri yansıtan kelimeler

- a. Taşıt, makine gibi nesnelerin çıkardığı seslerle ilgili.
- b. Korno, alarm, telefon sesleriyle ilgili
- c. Saatin çalışmasıyla ilgili
2. Askeri teknolojiden çıkan sesleri yansıtan kelimeler.
 - a. Teknoloji aletlerinin çalışmasıyla ilgili
 - b. Çalışma aletleriyle ilgili
 - c. Müzik aletleriyle ilgili
3. Sert yumuşak, katı sıvı nesneler ve onların hareketini yansıtan kelimeler.
 - a. Madeni nesnelerin düşme, çarpmasıyla ilgili
 - b. Yumuşak nesnelerin dokunuş ve hareketiyle ilgili
 - c. Sıvı nesnelerin hareketiyle ilgili
 - d. Buhar, sis, gazların çıkardığı sesle ilgili
4. Yanma, kızarma, kıvılcım seslerini yansıtan kelimeler
5. Kırılma, yırtılma, kopma seslerini yansıtan kelimeler
 - a. Kırılmayla ilgili
 - b. Yırtılmayla ilgili
 - c. Kopmayla ilgili
 - d. Basıp patlatmayla ilgili
6. Nesnelerin dönme anında çıkan sesleri yansıtan kelimeler
7. Otları kesme, yolma anında çıkan sesleri yansıtan kelimeler
8. Doğanın seslerini yansıtan kelimeler
 - a. Rüzgâr, fırtına sesleriyle ilgili
 - b. Gök gürültüsü, şimşek çakmayla ilgili

Azeri dilbilimcilerinden Rustemov, “*Çağdaş Türk Dillerinde Yansımali Kelimeler*” adlı kitabında yansımali kelimeleri anlamlarına ve yapısına göre şu şekilde sınıflandırmıştır:

Semantik açıdan:

1. Canlı varlıkların çıkardığı yansımali kelimeler
2. Cansız varlıkların çıkardığı yansımali kelimeler

Morfolojik açıdan:

1. Yalın biçimi

2. İkincil
3. İkilemeler

Türkmencedeki yansımali kelimeler, bu konuda araştırma yapan Hudaykuliyeve tarafından semantik açıdan sınıflandırılmıştır:

1. Ses yansımali kelimeler
 - a. İnsan ve canlı varlıkların çıkardığı sesler
 - b. Tabiat taklidi sesler
 - c. Çeşitli nesnelerin birbirine çarpması sonucunda çıkan sesler
 - d. Silah ya da patlayıcı aletlerden çıkan sesler
2. Biçim yansımali kelimeler
 - a. Görme organı olan gözlerin, gördüğü çeşitli biçim benzerlerini adlandıran kelimeler (Geldiyev 2000: 29)

Hudaykuliyeve'in, morfolojik açıdan gruplandırması şu şekildedir:

1. Tek kelimededen oluşunlar
2. İkilemeler
3. Kısmi ikilemeler

Ardından yansımali kelimeleri fonetik açıdan gruplandırmış ve aşağıdaki tipleri vermiştir:

1. CVC
2. CVCC
3. CV
4. VC
5. V

Türkiye Türkçesindeki yansımali kelimeler H. Zülfikar tarafından sınıflandırılmıştır. Morfolojik açısından yansımali kelimelerin sınıflandırması 3 ana gruba ayrılmaktadır:

- I. Birincil Biçimler
- II. İkincil Biçimler
- III. Türevler

Bu ana gruplar kendi aralarında da küçük gruplara ayrılmaktadır:

I. Birincil Biçimler

1. Birincil Biçimlerin Görev ve Kullanımları
 - a. Ad Görevinde Birincil Biçimler
 - b. Fiil Görevinde Birincil Biçimler
 - c. Yardımcı Fiillerle Birincil Biçimler
 - d. Öteki Fiillerle Birincil Biçimler
 - e. -de Fiilliyle Birincil Biçimler
2. İkilemeli Birincil Biçimlerin Görev ve Kullanımları
 - a. Ad Görevinde İkilemeli Birincil Biçimler
 - b. Fiil Görevinde İkilemeli Birincil Biçimler
 - c. Yardımcı Fiillerle İkilemeli Birincil Biçimler
 - d. Öteki Fiillerle İkilemeli Birincil Biçimler
 - e. -de Fiilliyle İkilemeli Birincil Biçimler
 - f. Yansımalı Fiillerle İkilemeli Birincil Biçimler
3. Belirli Eklerin Kaldırılmasıyla Ortaya Çıkan Birincil Biçimler
4. Birincil Biçimlerin Yapıları

II. İkincil Biçimler

1. İkincil Biçimlerin Görev ve Kullanımları
 - a. Ad Görevinde İkincil Biçimler
 - b. Fiil Görevinde İkincil Biçimler
 - c. Yardımcı Fiillerle İkincil Biçimler
 - d. Öteki Fiillerle İkincil Biçimler
 - e. -de Fiilliyle İkincil Biçimler
2. İkilemeli İkincil Biçimlerin Görev ve Kullanımları
 - a. Ad Görevinde İkilemeli İkincil Biçimler
 - b. Fiil Görevinde İkilemeli İkincil Biçimler
 - c. Yardımcı Fiillerle İkilemeli İkincil Biçimler
 - d. Öteki Fiillerle İkilemeli İkincil Biçimler
 - e. -de Fiilliyle İkilemeli İkincil Biçimler
 - f. Yansımalı Fiillerle İkilemeli İkincil Biçimler

III. Türevler

1. Birincil ve İkincil Biçimlerden Yansımali Fiiller
 - a. Birincil Biçimlerden Yansımali Fiiller
 - b. İkilemeli Birincil Biçimlerden Yansımali Fiiller
 - a. İkincil Biçimlerden Yansımali Fiiller
 - b. İkilemeli İkincil Biçimlerden Yansımali Fiiller
2. Birincil ve İkincil Biçimlerden Yansımali Adlar
 - a. Birincil Biçimlerden Yansımali Adlar
 - b. İkincil Biçimlerden Yansımali Adlar

Ses ve biçim yansımali kelimeler yukarıda gördüğümüz gibi çeşitli dilciler tarafından farklı farklı açılardan (morfolojik, fonetik, semantik) sınıflandırılmıştır.

Türkçede yansımalar ve onlardan türeyen yansımali fiiller azımsanmayacak kadar çoktur. Asıl konumuz olan yansımali fiiller de kendi aralarında çeşitli açılardan sınıflandırılmıştır:

Kırgız Türkçesindeki yansımali kelimeler üzerine çalışan Kudaybergenov, yukarıda bahsettiğimiz “Kırgız Dilindeki Biçim Yansımali Fiiller” adlı eserinde biçim yansımali fiillerini etimoloji açıdan ele alarak üç grupta toplamıştır (Kudaybergenov 1981: 18-22):

1. İsim ve fiil köklerinden türeyen biçim yansımali fiiller.
2. Etimolojisi belirsiz (ölü) köklerden türeyen biçim yansımali fiiller.
3. Ses yansıma kökünden türeyen biçim yansımali fiiller.

Kaya Türkay, “Kâşgarlı’nın Derlediği Yansıma Sözcükler” adlı makalesinde, genel olarak iki ana başlık altında toplayarak sınıflandırmıştır. Bu iki ana başlık da kendi aralarında alt başlıklara ayrılmıştır. Türkay’ın sınıflandırması aşağıda verilen şekildedir (Türkay 1978).

I. Doğal Yansıma Sözcükler

- A. Canlılara İlişkin Yansıma Sözcükler
 1. İnsanlara İlişkin Yansıma Sözcükler
 - a. İnsanın istemeden çıkardığı sesleri yansıtanlar

- ✓ İç organlarda oluşan fizyolojik olaylara ilişkin sesleri yansıtanlar
- ✓ Acıma, korku, şaşırma vb. ile çıkarılan sesleri yansıtanlar
- b. İnsanın isteyerek çıkardığı yansımali sözcükler
- ✓ Gülme, ağlama, bağırıp çağırma, seslenme vb. bağıli sesleri yansıtanlar
- ✓ Hayvanları çağırma, gütmek, kovmak vb. için kullanılan sesleri yansıtanlar

2. Hayvanlara İlişkin Yansıma Sözcükler

- a. Sığır, davar ve binek hayvanların çıkardığı sesleri yansıtanlar
- b. Kedi, köpek, kurt vb. hayvanların seslerini yansıtanlar
- c. Kümes hayvanların seslerini yansıtanlar
- d. Kuş seslerini yansıtanlar
- e. Böcek seslerini yansıtanlar

B. Nesnelere İlişkin Yansıma Sözcükler

1. Katı Nesne Seslerine İlişkin Olanlar

- a. Demir, çelik, tunç vb. nesnelerden çıkan sesleri yansıtanlar
- b. Taş, tahta, kemik, kösele vb. nesnelerden çıkan sesleri yansıtanlar
- c. Deri, bez, kağıt, kuru ot vb. nesnelerden çıkan sesleri yansıtanlar
- d. Yumuşak, sıvı vb. nesnelerden çıkan sesleri yansıtanlar
- 2. Sıvı Seslerine İlişkin Olanlar
- 3. Gaz Seslerine İlişkin Olanlar
- 4. Yeme İçme Seslerine İlişkin Olanlar
- 5. Doğa Olaylarının Seslerine İlişkin Olanlar

II. Betimsel Yansıma Sözcükler

A. Canlılara İlişkin Olanlar

- 1. Canlıların isteyerek çıkardıkları sesleri yansıtanlar
- 2. İç organlarda oluşan sesleri yansıtanlar
- 3. İnsan eylem, davranış vb. doğan sesleri yansıtanlar

B. Nesnelere İlişkin Olanlar

Karahan, konuyla ilgili yazdığı makalesinde, yansımali fiilleri oluş biçimleri ve tematik açıdan iki ana gruba ayırmıştır (Karahan 2006: 110-115)

1. Doğal yansıma fiiller
2. Betimleyici yansıma fiiller

Karahan, doğal yansıma fiilleri için, onların doğadaki sesleri taklit eden doğal bir yansımadan ve algıdan oluşan fiiller olduğunu belirtmiştir. Onları da kendi aralarında üç gruba ayırmıştır:

1. Hayvan sesini taklit eden yansımali fiiller
2. İnsanın çıkardığı sesleri taklit eden yansımali fiiller
3. Nesnenin hareketiyle oluşan sesleri taklit eden yansımali fiiller

Betimleyici yansımali fiiller için, onları doğal bir yansıma olmayıp dış dünyadaki oluşumları tasarım ve algılamalarla dile yansıtmış şekilleri olduğunu belirtmiş ve onları 4 gruba ayırmıştır (Karahan 2006: 115-119):

1. İnsanla ilgili yansımali fiiller
2. Nesneyle ilgili yansımali fiiller
3. Hayvan sesleriyle ilgili yansımali fiiller
4. Tabiat sesleriyle ilgili yansımali fiiller

Hamza Zülfikar, yansımali fiilleri “birincil” ve “ikincil” biçim yansımali fiiller olmak üzere iki grupta toplamıştır:

1. Birincil biçim yansımali kelimeleri kendi içinde de ikiye ayırmıştır (Zülfikar 1995: 108-125):
 - a. Birincil biçimlerden yansımali fiiller
 - b. İkilemeli birincil biçimlerden yansımali fiiller
2. İkincil biçim yansımali fiilleri de iki ayırmıştır (Zülfikar 1995: 126-142):
 - a. İkilemeleri birincil biçimlerden yansımali fiiller
 - b. İkilemeli ikincil biçimlerden yansımali fiiller

Karaçay-Malkar Türkçesindeki yansımali fiillerle ilgili M. Z. Ulakov ve Z. B. Çerkesova hazırladıkları ve çok detay içermeyen makalesinde, yansımali fiilleri şu şekilde gruplandırmışlardır (Ulakov, Çerkesova 2011: 167):

1. İnsan hareketiyle ilgili yansımali fiiller
2. Hayvan ve kuşların hareketiyle ilgili yansımali fiiller

3. Tabiat hareketiyle ilgili yansımali fiiller

Genel olarak, Türkçedeki yansımali fiillerle yeteri kadar çalışma henüz yapılmamıştır. Yapılan çalışmalar daha çok yansımali fiiller değil yansımali kelimeler üzerinedir. Şunu da belirtmek gerekir ki, yansımali fiillerle ilgili Türkçe veya başka dillerdeki çalışmalarda daha morfolojik özelliklerine yer verilmiştir. Bu yüzden biz de, mevcut çalışmalardan yararlanarak yansımali fiillerle ilgili sınıflandırmaları yukarıda vermeye çalıştık.

1.4. Amaç, Yöntem ve Sınırlılıklar

1.4.1. Amaç

Türk yazı dili ve diyalektlerinin coğrafi veya dil özelliklerine göre yapılan sınıflandırmaların yanında, doğrudan doğruya etnik yapılarına göre “Oğuz”, “Kıpçak”, “Karluk” gibi sınıflandırmalar da vardır. Aynı kökten gelen ve temel yapısı hâlâ aynı olan Türk yazı dilleri ve diyalektlerinin birbirinden farklı olan özellikleri ise, ilgili diyalektlerin karakterini belirler. Örneğin: Eski Doğu Türkçesindeki /ş/ ve /z/ ünsüzlerine karşılık Eski Batı Türkçesinde /l/ ve /r/ vardır. Bazı yazı dilleri ve diyalektleri Eski Türkçede kelime başı /k-/ ünsüzünü aynen kullanırken bazıları ötümlüleştirerek /g-/ yapar. Belirtme hâli için bazılarında +(y)I, bazılarında ise +nI eki tercih edilir.

Bunun gibi birçok özelliklerine göre Türk yazı dilleri ve diyalektleri bilim adamlarınca sınıflandırmıştır. Ancak sözvarlığı içinde ayrıcalıklı bir yeri olan *yansımali kelimeler*, tarihî ve yaşayan bütün Türk yazı dilleri ve diyalektleri esas alınarak henüz lâyıkıyla incelenmemiştir.

Bu tezde, yansımali kelimelerden *ses yansımali fiilleri* biçim bakımından incelenerek Türk yazı dilleri ve diyalektleri arasındaki kullanılış farklılıklarının ve benzerliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Tezde;

- "Türk yazı dilleri ve diyalektlerindeki yansımali fiil yapılarının ortak modelleri var mıdır?",
- "Sadece bazı yazı dili veya diyalektlerde ortak olan yapılar var mıdır?",
- "Dilin tasnifinde ses, şekil, dizim özelliklerinin yanı sıra ölçüt alınabilecek herhangi bir yansımali fiil yapısı bulunmakta mıdır?"

gibi sorulara cevap aranmaktadır.

1.4.2. Yöntem

Çalışmamızda genel olarak karşılaştırmalı betimleyici yöntem kullanılmıştır. Bunun için, öncelikle tarihî ve yaşayan Türk yazı dilleri ve diyalektlerindeki yansımali kelimeler üzerine yapılmış çalışmalar toplanıp incelenmiştir. Daha sonra her yazı dili ve diyalektin mevcut sözlüklerinde gösterilmiş olan *ses yansımali fiiller* fişlenmiştir (Fişlenen eserlerin sayısı ve listesi için bk. s. V). Tarihî lehçelere gelince, Orhun Türkçesinden başlayarak Çağatay Türkçesine kadar o döneme ait bazı tarihî eserler taranmış ve *ses yansımali fiiller* tespit edilmiştir. Tarihî ve günümüz yazı dillerindeki ses yansımali fiillerin fişlemeleri yapıldıktan sonra yapıları bakımından sınıflandırılmıştır. Bütün yazı dili ve diyalektlerin malzemesi kendi içinde sınıflandırılıp karşılaştırıldıktan sonra eklerle ilgili incelemeler yapılmıştır.

İnceleme sonunda “yansıma isimlerden fiil yapan ekler” belirlenmiştir. Bu ekler alfabetik sıraya göre listelenmiş ve her ek başlığının altında o ek ile yapılmış fiiller de alfabetik sıra ile gösterilmiştir. Bu fiillerin anlamı verildikten sonra alıntılандıkları eserler ve sayfa numaraları parantez içinde belirtilmiştir. Örnek: (EUS.113), (İML.124), (KTS.1.C.186), (HTS.168) vb.

Taradığımız metin veya sözlüklerdeki örneklerin transkripsiyonlarında şu esaslara uyduk:

1. Tarihî metinlerde o metni yayınlayanın transkripsiyonuna bağlı kaldık. Örneğin kelimeyi /o/ ile okumuşsa biz de /o/ ile, /u/ ile okumuşsa biz de /u/ ile gösterdik. Fakat değişik bilim adamlarını farklı tercihlerde bulundukları aşağıdaki üç ünsüzde birleştirme yolunu tercih ettik. Tercimiz şu şekilde oldu:

/k/ ~ /k/ için → /k/

/g/ ~ /g/ için → /g/

/ŋ/ ~ /ŋ/ için → /ŋ/

2. Çağdaş Türk yazı dilleri ve diyalektleri için ilgili sözlüklerdeki şekilleri Türkiye’de kullanılan transkripsiyon alfabesiyle gösterdik.

Yansımali isimden yapılan fiiller bazen -t-, -ş- gibi çatı ekleriyle genişletilmiş olarak kullanılmaktadır. Bazen de o tür genişletilmiş şekiller işlek olup, genişletilmemiş hâli ilgili lehçede kullanılmıyor olabilir. Bu durumlarda kelime madde başında verilirken çatı eki parantez içinde gösterilmiştir.

1.4.3. Sınırlılıklar

Çalışmamızda, Türk yazı dilleri ve diyalektlerindeki yansıma kelimelerden sadece ses yansıması isimlerden yapılmış fiil şekilleri konu alınmıştır. Sözlükler dışında o lehçelerle ilgili varsa müstakil çalışmalar ve tez çalışmaları da taranmıştır. Çağdaş Türk lehçeleri için Türkçe hazırlanmış sözlükler tercih edilmiştir. Türkçe sözlük bulunmadığı durumlarda Rusça hazırlanmış sözlükler taranmıştır. Kırgız ve Azerbaycan Türkçesi için o lehçeyle hazırlanmış sözlükten aktarılarak fişlemeler yapılmıştır.

Taranan eserlerin listesi “*Kısaltmalar ve Taranan Eserler*” kısmında verilmiştir.

Türkiye Türkçesindeki yansımali filler için, sözlüklerden değil bu konuda daha kapsamlı bir çalışma ortaya koyan Hamza Zülfikar’ın kitabından fişleme yapılmıştır. Çünkü Zülfikar, çalışmasına Türkiye Türkçesi ağızlarını da kattığı için özellikle bu kitap tercih edilmiştir.

2. İNCELEME

Türkçede ses yansımali fiiller, ad durumunda olan ses yansımali köklere eklerin ve yardımcı fiillerin eklenmesiyle yapılmaktadır. Bu ekler, ses yansımali birincil veya ikincil biçimlere gelerek fiiller türetmektedir. Ses yansımalarında ad veya fiil türeten ekler, kullanılışı bakımından sınırlı eklerdir. Bu ekler, ses yansımaların kaidelerine bağlı kalarak düzenli bir şekilde köke ve gövdelere gelmektedir (Zülfikar 1995: 106).

Ekler bazı durumlarda doğrudan ses yansıma kök ve tabanlara (*busta-* “sığır bağırarak”, *hıkta-* “yakınarak, üzülerak sessizce ağlamak”, *tapta-* “birbirini beğenerek arkasını okşamak” vb.) bazen de */II/* (*şakıl-da-* “şakırdamak”, *arıl-da-* “kükremek”), */Ir/* (*düfürde-* “tıp tıp etmek, yürek tüpüldemek”, *fıkırda-* “fıkırdamak, fıkır fıkır yapmak) veya */İş/* : (*çağışta-* “madeni ve cam nesneler birbirine değerek ses çıkarmak” vb.) gibi hecelerle genişleyerek ikincil biçim olan ses yansımali kelimelere gelmektedir.

Yansıma kelimelerin fiil olması için ek getirilmesi en işlek kullanımdır. Ancak bunun yanı sıra yardımcı fiillerle de yansıma fiil oluşturulabilir: *çıgıl tıgıl kıl-* “çıgıl çıgıl etmek”, *bıdı bıdı et-* “kendi kendine konuşmak, mırıldanmak, homurdanmak”, *cız et-* “gıcırdamak” vb.

Tezimizde sadece ekler yoluyla türetilen yansıma fiiller incelendiği için, yardımcı fiillerle yapılmış ses yansımali fiillere yer verilmemiştir. Bu ekler alfabetik sıra ile aşağıda verilmiştir.

2.1. +A- {+a, +e}

Yansıma fiil yapımında basit kökler üzerinde işlek olmayan bir ektir. Genellikle başka hece ile genişlemiş ikincil şekiller üzerine gelmektedir. (Karasu 2013: 13). Eski Türkçe döneminde de nadir örnekleri görülmektedir (Ergin 2013: 181; Banguoğlu 2015: 205).

Korkmaz, bu eki, “*n, l gibi akıcı ve d, p gibi patlayıcı, ş, z gibi sızıcı ünsüzlerle sonuçlanan tek heceli ad köklerinden geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bir ektir. Çok seyrek olarak iki hecelilere de gelmiştir. Ancak bunlarda ikinci hecenin ünlüsü düşmüştür. +A- eki, cıbil, çağıl, hışıl, inil gibi iki heceli ses yansımali köklerden cıbil+a-, çağıl+a-, hışıl+a-, inil+e- gibi bazı türetmeler de yapmıştır*” şeklinde tanımlamıştır (Korkmaz 2017: 112).

Zülfikar, birincil köklerden *-a (-e)* fiil yapma ekiyle türemiş örneklerin az olduğunu belirterek şu örnekleri vermiştir: *bulka-* “bozulmak, çürümek”, *çalka-* “sarsarak sallamak” (Zülfikar 1995: 116).

Not: Yeni Uygur Türkçesinde *a* veya *e* ile biten kelimeler ek aldıklarında, açık orta hece durumuna geçen *a* ve *e* seleri *i* sesine dönüşür (Öztürk 2010: 10).

2.1.1. /CIr/+A- {+cır+a-, +cur+a-}

Bu yapı, tarihî lehçelerde hiç görülmeyip Oğuz grubundan sadece Türkmen Türkçesinde, Kıpçak grubundan Kazak ve Kırgız Türkçesinde, Sibiry grubundan Altay ve Tuva Türkçesinde görülmüştür. Karluk grubunda ise bu yapıya rastlanmamıştır.

Türkmen Türkçesi

- gıcıra- : Kaynamak. (TTTS.226)
ıñırlcıra- : Zaman zaman inlemek. (Tkm.TS.364)
mıcıra- : Suyu çıkamak, cıvımak. (TTTS.227)
mıncıra- : Ezilip suyu çıkmak, cıvımak. (TTTS.227)

Kazak Türkçesi

- baljıra- : Konuşurken boğazı düğümlenmek. (Kaz.TS.77)

Kırgız Türkçesi

- bacıra- : Sürekli konuşmak, yaygara yapmak. (KTS.1.C.187)
[bacır: Sürekli konuşmayı bildiren söz. (KTS.1.C.187)]
baçıra - : Çatırdamak. (KTS.1.C.231)
bocura- : Heyecanlı şekilde konuşmak. (KTS.1.C.289)
bılcıra- : Saçma sapan konuşmak. (KTS.1.C.353)
kalcıra- : Gereksiz konuşmak, gevezelik etmek. (KTS.1.C.742)

Altay Türkçesi

- bıcıra- : Çıtlamak, çatırdamak. (ATS.39)
bılcıra- : 1. Yapışkan olmak. 2. Saçma sapan konuşmak (ATS.40)
kıcıra- : Gıcırdamak. (ATS.107)

Tuva Türkçesi

- çalçıra- : Sürekli konuşmak, konuşmak. (TTS.515)

	[çalçık: Gürültü, kavga. (TTS.515)]
çıcıra-	: 1. Gürüldemek, gümbürdemek. 2. Yüksek sesle konuşmak. (TTS.554)
çılçıra-	: Gevezelik etmek. (TTS.554)
kagjıra-	: Hışırdamak. (TTS.214)
kıcıra-	: Tıkırdamak, kütürdemek. (TTS.272)
kogcura-	: Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (TTS.244)
mıcıra-	: (Kuş) Cıvıldamak. (TTS.305)
şıgcıra-	: Kütürdemek. (TTS.585)

2.1.2. /dİr/+A- {+dır+a, +dir+a-, +dur+a, +dir+e, +dür+e-}

Akartürk Karahan, bu ekle ilgili Tenişev'i referans göstererek +dİr+A- gibi birçok ekin temelinde günümüz lehçelerinde fazla gelişim göstermeyen +A- ekinin aranması gerektiğini ve bu durumun Kırgız, Başkurt, Tatar ve diğer bazı Türk lehçelerinde bulunduğunu belirtmiştir (Karahan 2006: 109).

Kıpçak Türkçesi

kıldıra- : Teker vb. şeyler yol üzerinde kıldır kıldır ses vermek. (İH.23)

Çağatay Türkçesi

muldura- : Ağlamak, göz yaşı dökmek, hayretle bakıp ağlamak. (ŞHD.119a-5)

sandıra- : Manasız ve faydasız şeyler söylemek, sayıklamak. (ŞHD. 120b-13, 21a-11)

Türkiye Türkçesi

çaldıra- : 1. Şakırtılı ses çıkarmak. 2. Hareket etmek, sallanmak. (TSYK.376)

[çaldır çuldur: Arabanın hızlı ve gürültülü gitmesini anlatır. (TSYK.376)]

çıldıra- : 1. (Deve, koyun vb.) Ses çıkarmak. 2. (Su) Şarıldayarak akmak. 3. Hafif rüzgâr esmesiyle hışırdamak. 4. Çıldır çıldır ses çıkarmak. (TSYK.391)

[çıldır çıldır: Küçük şeylerin kapalı yerde birbirine çarpmasıyla çıkardığı sesleri anlatır. (TSYK.391)]

gıldıra- : 1. Yuvarlanarak ses çıkarmak. 2. Fiyat artmak. (TSYK.476)

[gıldır: 1. El değirmen. 2. Zayıf, kuvvetsiz. 3. Çok konuşan. (TSYK.475)]

- guldura- : Açlıktan ya da üşümekten bağırsakları bozulmak, guruldamak. (TSYK.484)
[guldur guldur: Bağırsakların çıkardığı sesi anlatır. (TSYK.485)]
- kıldıra- : 1. Hafif gürültüler çıkarmak. 2. Dere suyu çakıllar arasında akarken ses çıkarmak. (TSYK.539)
- küldre- : Güldür güldür etmek. (TSYK.553)
[küldür: Paldır küldür. (TSYK.553)]
[küldürdü: Patırtı, gürültü. (TSYK.553)]
- modura- : Homur homur söylenmek, kızgın kızgın mırıldanmak. (TSYK.575)
- paldıra- : 1. Bağırarak, çağırmak. 2. Gürültülü ses çıkarmak. 3. Gök gürlemek. (TSYK.586)
[paldır: Gürültü. (TSYK.586)]

Türkmen Türkçesi

- endire- : Zangır zangır titremek. (Tkm.TS.200)
- galdıra- : Titremek. (Tkm.TS.220)
- mıdırı- : Mırıldanmak. (Tkm.TS.457)

Karakalpak Türkçesi

- güldire- : Gümbürdemek, gürlemek. (Krkp.TS.143)
[güldir-güldir: 1. Kişneme sesi. 2. Gümbürtü. (Krkp.TS.143)]
- savdıra- : 1. Hışırdamak, fişırdamak. 2. Sürekli, aralıksız konuşmak. (Krkp.TS.568)

Kazak Türkçesi

- baldıra- : (Konuşmaya henüz başlamayan bir çocuk) Konuşmak. (Kaz.TS.77)
- saldıra- : (İki şey) Birbirine çarparak ses çıkarmak. (Kaz.TS.463)
- sıldıra- : Şırıldamak, şingirdamak. (Kaz.TS.502)
- suwdıra- : 1. Hışırdamak, fişırdamak. 2. Boşboğazlık etmek. (Kaz.TS.491)
[suwdır: 1. Hışılta, hışırtı. 2. Boşboğaz. (Kaz.TS.491)]

Kırgız Türkçesi

- badıra- : Pat pat diye patlamak, takırdamak. (KTS.1.C.186)
- baldıra- : Anlaşılmaz biçimde konuşmak; mırıldanmak; anlaşılmayan bir dille konuşmak. (KTS.1.C.207)

- [baldır-baldır: Baldır buldur, mırıldanma. (KTS.1.C.207)]
- kaldıra- : 1. Gümbürtü ve şakırtı yapmak, gümbürdemek. 2. Gürlemek. (KTS.1.C.741)
- [kaldır-kaldır: Gümbürtü ve şakırtı sesleri. (KTS.1.C.741)]
- kuldura- : 1. Sert nesneler birbirine değince kuldur diye ses çıkarmak. 2. Mırıldanmak. (KTS.2.C.101)
- [kuldur-kuldur: 1. Sert nesnelerin birbirine değince çıkardıkları ses. 2. Sıvının derin bir kap içinde çalkalanması sonucu çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.101)]
- küldürö- : Gürlemek, gümbürdemek. (KTS.2.C.133)
- [küldür: Gümbürtü. (KTS.2.C.133)]
- kıldıra- : 1. Kıldır kıldır etmek. 2. Araç üstünde yavaş gitmek. (KTS.2.C.171)
- [kıldır-kıldır: Yük arabasının veya başka bir aracın yavaş gitmesini bildiren söz. (KTS.2.C.171)]
- şaldıra- : Şaldır şuldur etmek, çingırdamak. (KTS.2.C.777)
- [şaldır: Gürültü, patırtı. (KTS.2.C.777)]
- şıldıra- : Şıldır şıldır etmek. (KTS.2.C.805)
- [şıldır: Su veya başka bir sıvı nesneler aktığında, döküldüğünde veya demir, metal nesneler birbirine çarpınca çıkan ses. (KTS.2.C.805)]
- şoodura- : Rüzgâr estiğinde şuu diye ses çıkmak. (KTS.2.C.794)

Kumuk Türkçesi

- büdüre- : Titremek, sıçramak, irkilmek, ürkmek. (Kmk.TS.)

Özbek Türkçesi

- kuldura- : Guruldamak. (URS.660)
- [kuldur-kuldur: Guruldama sesi. (URS.660)]
- şaldıra- : 1. Şırıldamak, çağıldamak. 2. Şingırdamak. (URS.555)
- [şaldır-şaldır: Suyun şırıldama sesi. (URS.555)]

Hakas Türkçesi

- hıdıra- : Gıcırdamak, çatırdamak. (HTS.169)
- hığdıra- : Gıcırdamak, şingırdamak. (HTS.169)
- hoğdıra- : Takırdamak, tıngırdamak. (HTS.183)

- kĩdire- : Gürlemek, gürüldemek. (HTS.242)
[kĩdir: Pürüzlü, pürtüklü. (HTS.242)]
- sıbdıra- : Hışırdamak. (HTS.418)
[sıbdırağ: Hışırdama. (HTS.418)]
- sığdıra- : Şingırdamak, tıngırdamak, telefon, kapı çalmak. (HTS.420)
[sığdıh : Tıngırdayan demir parçası, kamın sırtında ses çıkaran parçalar. (HTS.420)]
- tadıra- : 1. Hızlı ve çok konuşmak. 2. Gürültü çıkarmak. 3. Takırdamak, tıkırdamak. 4. Cırcır, ötmek. (HTS.470)
[tadırah: 1. Cırcır. 2. Geveze. (HTS.470)]
- tıdıra- : 1. Çıtırdamak, çatırdamak. 2. Dırdır etmek, hızlı konuşmak. (HTS.492)
[tıdırah: (Kemik oyununda) Bir taşla iki hedefi vurmak. (HTS.492)]
- tığdıra- : 1. Tıngırdamak, tıkırdamak. 2. Şingırdamak, zıngırdamak. (HTS.492)
[tığdıras: 1. Tıkırtı, takırtı. 2. Şingırtı, zıngırtı. (HTS.492)]

Tuva Türkçesi

- dadıra- : Patırtı yapmak, patırtılı ses çıkarmak. (TTS.142)
- daldıra- : Hışırdamak. (TTS.146)
- doğdura- : 1. Kesik kesik ses çıkarmak. 2. Vurmak, çalmak. (TTS.166)
- kıldıra- : Şırıldamak, çağıldamak. (TTS.276)
- padıra- : Sürekli konuşmak, gevezelik etmek. (TTS.343)
- sıldıra- : Hışırdamak, fışırdamak. (TTS.397)
[sıldır-sıldır: Hışırtıyı bildiren ses yansımali kelime. (TTS.397)]

2.1.3. /(I)r/+A- {+ır+a-, +ir+i-, +or+a-, +ur+a-, +ër+e-, +ir+e-, +ör+e-, +ür+e-, +ür+ö-}

Banguoğlu bu ekin eski metinlerde, Anadolu ağızlarında yansılamalardan yapılmış görünen ve çoğu zaman hayvan sesleri veren fiiller türettiğini söylemiştir (Banguoğlu 2015: 221-222).

Korkmaz, Türkiye Türkçesinde, daha çok konuşma dilinde ve genellikle ses yansımali tek heceli köklerden, o sesi çıkaran fiiller türettiğini söylemiştir (Korkmaz 2017: 121).

Hacıeminoğlu'ya göre bu ek, daha çok sesleri yansıtan ya da çeşitli hareketleri betimleyen fiiller yapmaktadır (Hacıeminoğlu 2016: 226; Tekin 2000: 88).

Aktif kullanılmayan bu ek, kalıplaşmış fiillerde kullanılan, aynı zamandan ses ve biçim yansımali kelimeleri oluşturan bir ektir (Tenişev 1988: 433).

Karahan, Memlûk Kıpçakçasındaki yansımali fiillerle ilgili çalışmasında bu ekin, yansıma tabanlarına gelerek yansıma fiil yaptığını ve genelde /k/, /g/, /η/ kimi zaman da /r/, /ç/, /l/ sesleriyle biten köklere geldiğini söyleyerek (Erdal 1991: 469) referans göstermiştir (Karahan 2006: 109)

Bunun yanı sıra Karahan, Tekin'in +KIr- ekiyle ilgili çalışmasından yararlanarak, *çokra-*, *kökre-*, *kekir-*, *agır-* fiillerinin sonundaki +rA- ekinin Altayca *rkira-> Ana Türkçe -kra->Altayca *rkire->Ana Türkçe -kre- bir gibi gelişime bağlandığını belirtmiştir (Karahan 2006: 109).

Eski Uygur Türkçesi

- çıkra- : Gıcırdamak. (EUTS. 61)
çokra- : Kaynamak, galyana gelmek. (EUTS. 64)
kökra- : Kükremek, bağırmak, böğürmek. (EUTS. 114)
mangra- : Böğürmek, bağırmak. (EUTS. 134)

Karahanlı Türkçesi

- çaldra- : Çağıl çuğul etmek, ses vermek. (DLT.III, 448-3, 447-20)
[çaldır çaldır: Ses ifade eden bir söz. (DLT.III, 457-3)]
çıkra- : Gıcırdamak. (DLT.III, 280-28; 280-23; 280-24)
çılra- : Çıldır çıldır etmek. (DLT.III, 281-8; 281-5)
çınğra- : Çınlamak. (DLT.III, 402-11; 402-9)
çokra- : Pınarda su, tencerede bir şey kaynamak. (DLT.III, 280-22; 280-13; 280-19)
kaldra- : Hışırdamak. (DLT. III, 447-19; 447-16)
konğra- : Ses kalınlaşmak. (DLT.III, 402-23; 402-17; 402-20; 402-22)
kökre- : Kükremek. (DLT.III, 282-25; 282-12; 125-13; 142-16; 13-13; 146-27; 354-23), (KB, 86)
küldre- : Güldür güldür etmek. (DLT.III, 448-8; 448-4)
külre- : Gürlemek, güldür güldür etmek. (DLT.III, 283-2; 282-26)

mañra-	: Bağırmak. (DLT.III, 402-26; 402-24)
müñre-	: Böğürmek. (DLT.III, 403-1, 403-3), (KTSKT. 73 232v/7)
sayra-	: 1. Şakımak, ötüşmek. 2. Saçmalamak. (DLT.III, 311-7; 311-2; 311-4; 311-6; 240-26 I, 467-9), (KB, 4963)
tikre-	: Ses vermek, gelişmek, yetişmek. (DLT.III, 280-6; 280-1- 280-4; 280-5;)

Harezmi Türkçesi

çıñra-	: Çangırdamak. (ME.230-4)
ıñra-	: Ağlayıp inlemek, inildemek. (KE.69v5; 101v16; 237r2)
inre-	: 1. İnlemek. 2. İnlemek, kükremek. (NF.73-16; 90-16; 35-17), (ME.40-2), (HŞ.2271)
kökre-	: (Gök) Kükremek, şimşek çakmak, gürüldemek. (KE.61r14; 63v16; 248r1, 190r8; 106v9), (HŞ.4491),
sayra-	: Ötmek, şakımak. (KE.68v3; 238v10)

Kıpçak Türkçesi

anra-	: (Arslan) Haykırmak, inlemek. (İH.5-6)
bura-	: Gürültü yapmak, kulduramak. (TZ.29. a.-6)
ınra-	: (Arslan) İnlemek, haykırmak, kükremek. (İH.5)
kökre-	: Gürlemek. (Kİ.83; Kaş. I. 112; II. 12; MW. 111; R. II. 1224 5 (TZ, 8. b.-7), (BM. 31).
müñgre-	: (Sığır) Bağırmak, böğürmek. (CC. 57a/3)
samra-	: Samur sumur etmek, homurdanmak, ağzı içinde anlaşılmaz sözler söylemek. (İH.18)
sayra-	: (Kuş) Ötmek, şakımak. (GT, 266/13), (TZ, 18. b.- 6)
titre-	: Titremek. (CC. 63b/12), (GT, 273/13, 50/8), (TZ, 17. a.- 4; 17. b.- 10), (MG.114v:1; 80r: 4; 82r: 1; 88r: 2)

Eski Anadolu Türkçesi

çıkra(ş)-	: Fokurdamak. (Yen.TS. 67)
çıñra-	: Çınlamak, şingırdamak. (Yen.TS. 67)
çokra-	: Kaynamak, fokurdamak. (Yen.TS. 70)
kıñra(n)-	: Mırıldanmak. (Yen.TS. 149)
sokra(n)-	: Homurdanmak, söylenmek. (Yen.TS. 201)

Çağatay Türkçesi

- inire- : Hazin hazin ağlamak, feryad figan etmek. (§SL.64)
kökre- : Kükremek. (FK.275/1)
künre- : Mırıldanmak, sessiz bir şekilde konuşmak, söylenmek. (§SL.262)
mañra- : Hayvan böğürmek, seslenmek, bağırarak. (AL.373,1)
munra- : Böğürmek, bağırarak. (AL.377,29), (BV.61/2)
okra- : Su ve yem için kişnemek. (§SL.36)
sinre- : 1. Hüzün ve elem ile yavaşça ağlamak. 2. Hüzünden yavaş ve gizli ağlamak. (ML.775b 22, 776a 13)

Azerbaycan Türkçesi

- kükrä- : Kendinden geçmek, kızmak, coşmak. (ADİL.2.C774)
titre- : Titremek. (ADİL.4.C.346)

Gagavuz Türkçesi

- büüre- : Böğürmek. (GTS.45)

Türkiye Türkçesi

- añra- : Homurdanmak. (TSYK.295)
çıkra- : Gıcırdamak. (TSYK.390)
[çık çık: Madeni parçaların çarpmasıyla ortaya çıkan ses. (TSYK.390)]
gümre(n)- : 1. Homurdanmak, kendi kendine konuşmak. 2. (Çocuk) Konuşmaya çalışmak, taklit etmek. 3. Ağıt söylemek. 4. Homurdanmak, bağırarak. (TSYK.489)
hıkra- : Ses çıkarmak. (TSYK.501)
[hık: Boğazdan gelen ses. (TSYK.501)]
hokra- : 1. Fazla gülmek. 2. Yara azmak, iğrenç duruma gelmek. 3. Yoğurt ekşimek. 4. Kabarmak. (TSYK.508)
kaldra- : Hışırdamak. (TSYK.531)
[kalduga: Hışırtı yapan nesne için verilen ad. (TSYK.531)]
kıkra- : Koyun melemek. (TSYK.539)
[kıkı: Gürültü. (TSYK.538)]
takıra- : 1. Kapı çalmak. 2. Takır takır ses çıkarmak. 3. Çok zayıflamak. (TSYK.635)

[taka tuk: Bir şeyi çıkarken çıkan sesi anlatır. (TSYK.635)]

[takır: 1. Toprakların yer yer çatlaması, kuruması durumu. 2. Takırtı, tıkırtı. (TSYK.635)]

Türkmen Türkçesi

İşlek olmayan bu ek, ismin taşıdığı anlama dayalı hareketleri ifade eden fiiller yapar (Kara 2005: 80).

dabıra- : 1. Koşmak, çok hızla gitmek. 2. Saldırmak, hücum etmek. 3. Acele hareket etmek. (Tkm.TS.129)

[dabırdı: Ayak patırtısı. (Tkm.TS.129)]

eñre- : Hüngür hüngür ağlamak. (Tkm.TS.202)

kükre- : 1. Uyandırmak, heyecanlandırmak, birine karşı tahrik etmek. 2. Bağırarak, haykırmak, çığlık atmak. 3. Kavga çıkarmak, huysuzluk etmek. (Tkm.TS.428)

Başkurt Türkçesi

költöre- : Gürlemek, gürüldemek. (BTS.294)

[költör-költör: Yaban horozunun çıkardığı sesi bildiren söz. (BTS.294)]

borkora- : Yoğunlaşıp buhar olmak, buharlaşmak, buhar çıkmak. (BTS.99)

[bork: Birden bükülüp fırlayarak gitmeyi bildiren söz. (BTS.99)]

hıkra- : İnlemek, sızlamak, ah etmek, yakınmak. (BTS.197)

kükre- : Gürüldemek, kükremek. (BTS.306)

ukra- : Çağırır veya seslenir gibi yumuşak ses çıkarmak. (BTS.655)

Karakalpak Türkçesi

+ra-, +re- ekleri, geçişsiz fiiller türeten bu fiiller daha çok dönüşlülük ve oluş ifade ederler (Uygur 2010: 108).

añra- : Bağırarak ağlamak. (Krkp.TS.45)

eñire- : Yüksek sesle konuşmak, bağırarak, anırmak. (Krkp.TS.194)

ıñra(n)- : 1. İnlemek. 2. (Sığır) Kısık sesle anırmak. (Krkp.TS.757)

[ıñ-jıñ: İnilti, gürültü. (Krkp.TS.757)]

mañıra- : Melemek. (Krkp.TS.446)

Karay Türkçesi

Geçişsiz fiiller, *-r* ve *-n* ile biten ikincil tabanlardan da oluşabilir. *+A-* ekinin yardımıyla yansımali kelimelerden de fiiller oluşmuştur: *kalt-+ır+a-* “şiddetli titremek”, *tit+ir+ya-* “hafif titremek”, *salp+r+a-* (*salp+ır+a-*) “sallanmak, taşmak” (Musayev 1964: 237).

kükre-	: Gürlemek. (Kry.TS.252)
kekre-	: Gürldemek, gürlemek, gümbürdemek. (Kry.TS.301)
kökre-	: 1. Gürlemek, gürldemek. 2. Heyecan yapmak. (Kry.TS.337)
mugra-	: Bağırarak, anırmak. (Kry.TS.410)
muğra-	: 1. Gürültü yapmak. 2. Tütremek. 3. Bağırarak, haykırmak, anırmak, havlamak. (Kry.TS.411)
titre-	: Titremek. (Kry.TS.532)
yavra-	: Havlamak. (Kry.TS.215)
şaltıra-	: Çınlamak, çalmak, çingırdamak. (Kry.TS.644)

Karay Türkçesinde *+(I)rA-* ekinin *+(I)ryA-* varyantı da vardır. Musayev bu yapı ile ilgili şunları söylemişti: “*+A-* eki *Troki* ağzında *+a-*, *+ya-*, *Haliç* ağzında ise *+a-*, *+e-* şeklindedir. Genelde birincil isim tabanlardan geçişsiz fiiller türetir. Eğer ikincil isim tabanlara *+A-* eki gelecek ise son sesteki dar ünlü düşer.” (Musayev 1964: 236)

kyökrya-	: Gürldemek, gürlemek. (Kry.TS.313)
myövrya-	: (Öküz) Bağırarak. (Kry.TS.409)

Kazan Tatar Türkçesi

çëltere-	: Şırıldamak. (Kzn-T.TS.64)
	[çëlter-çëlter: Şırl şırl. (Kzn-T.TS.64)]
çıltır-	: Şangırdamak. (Kzn-T.TS.66)
	[çıltır-çıltır: Şıngır şıngır. (Kzn-T.TS.66)]
göldëre-	: Gürldemek. (Kzn-T.TS.94)
kükëre-	: Gümbürdemek. (Kzn-T.TS.145)
kükre-	: Kükremek, gümbürdemek. (Kzn-T.TS.145)
mögre-	: Böğürmek. (Kzn-T.TS.196)
möldëre-	: Dolup taşmak, dökülüp saçılmak. (Kzn-T.TS.197)
mönre-	: Böğürmek. (Kzn-T.TS.197)

- şaltıra- : 1. Gürlemek. 2. Tıkırdamak. 3. Şıkırdamak, tıngırdamak, şıngırdamak.
4. Gırdamak. (Kzn-T.TS.250)
- şiltıra- : 1. Şıkırdamak. 2. (Su, nehir vb. için) Şakıldamak. (Kzn-T.TS.254)

Kazak Türkçesi

- añıra- : 1. Sertçe esmek. 2. Yüksek sesle bağırarak ağlamak. (Kaz.TS.47)
- dabıra- : Gürültü yapmak, bağırp çağırmaq. (Kaz.TS.117)
[dabır: Gürültü, patırtı. (Kaz.TS.117)]
- mañıra- : (Koyun, keçi) Melemek. (Kaz. TS.368)
- önire- : Hüngür hüngür ağlamak, zırlamak. (Kaz.TS.430)
- zımıra- : Hızlı gitmek, fırlamak, yıldırım gibi geçmek. (Kaz. TS.203)

/Ir/+A-

- badıra- : Pat pat diye patlamak, takırdamak. (KTS.1.C.186)
- barkıra- : Gümbürdemek, böğürmek. (KTS.1.C.220)
- batıra- : Çatırdamak. (KTS.1.C.231)
- bıcıra- : Cıvıldamak. (KTS.1.C.351)
- bıçıra- : Param parça olmak. (KTS.1.C.358)
- cabıra- : Çene çalmak. (KTS.1.C.459)
- cobura- : Mırıldanmak. (KTS.1.C.565)
- çatıra- : Çatırdamak. (KTS.1.C.713)
- dabıra- : Patırtılı, gürültülü sesler çıkarmak. (KTS.1.C.389)
- dübürö- : : Ayak patırtısı çıkarmak. (KTS.1.C.441)
[dübürt: Yürürken, basarken çıkan sesin yansıması. (KTS.1.C.441)]
- düpürö- : Takırdamak. (KTS.1.C.446)
[düpür: takırtı (KTS.1.C.446)]
- dıbıra- : 1. Dıbir dıbir etmek, takırtı yapmak. 2. Çiselemek, sepelemek.
(KTS.1.C.448)
[dıbir-dıbir: Çiseleyen yağmur kalın sesini bildiren söz. (KTS.1.C.448)]
- kaltıra- : Üşüdüğünde, hastalandığında, korktuğunda durmadan tir tir titremek,
kalt kalt etmek. (KTS.1.C.745)
- katıra- : Kıtırdamak, katır katır diye çıkarmak. (KTS.1.C.807)
- kıbıra- : Yavaş hareket etmek. (KTS.2.C.154)

kıçıra-	: Kıtırdamak, gıcırdamak. (KTS.2.C.187)
kıtıra-	: Kıtır kıtır gülmek. (KTS.2.C.186)
	[kıtır-kıtır: Sert bir nesneyi kemirirken çıkan ses. (KTS.2.C.177)]
kobura-	: Mırıldanmak. (KTS.1.C.862)
	[kobur: Mırıldanma. (KTS.1.C.862)]
kocura-	: Öteden beri konuşmak, çene çalmak. (KTS.1.C.864)
koldura-	: Hırıldamak, sesi kısılmak. (KTS.1.C.874)
kotura-	: patırtıyla hareket etmek. (KTS.2.C.27)
kucura-	: Öteden beri konuşmak, çene çalmak. (KTS.2.C.91)
kübürö-	: Fısıldamak. (KTS.2.C.125)
	[kübür: Fısıltı. (KTS.2.C.91)]
küldürö-	: Gürlemek, gümbürdemek. (KTS.2.C.133)
künğürö-	: Boğuk sesler çıkarmak. (KTS.2.C.143)
kürkürö-	: Gürlemek, horuldamak. (KTS.2.C.147)
kütürö-	: Kütürdemek, kütür kütür diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.150)
	[kütür-kütür: Demir, taş, kemik gibi sert nesnelere değince çıkan ses için kullanılan söz. (KTS.2.C.150)]
maara-	: Melemek. (KTS.2.C.201)
tapıra-	: Tapır tupur etmek, tapır tupur sesler çıkarmak, takırdamak (KTS.2.C.507)
tıbıra-	: Tepinmek, çırpınmak, ayak patırtısı. (KTS.2.C.622)
tıpıra-	: Tıpır tıpır ses çıkarmak. (KTS.2.C.627)
	[tıpır: Hızlı hızlı, karmaşık çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.627)]
titire-	: Titremek. (KTS.2.C.556)
	[tapır: Takırtı. (KTS.2.C.507)]
topura-	: 1. Sürekli anlaşılmaz biçimde konuşmak. 2. (Ayak sesi için) Patırdamak. (KTS.2.C.574)
	[topur: Tapır tupur, ayak sesi. (KTS.2.C.574)]
şabıra-	: Hışırdamak, takırdamak. (KTS.2.C.771)
	[şabır-şabır: Hışılta, hışırtı. (KTS.2.C.677)]
şagıra-	: Çınlamak, tınlamak. (KTS.2.C.772)

- şaldıra- : Çıngırdamak. (KTS.2.C.777)
- şatıra- : Şatır şutur etmek, çatırdamak. (KTS.2.C.785)
[şatır: Çatırtı, patırtı. (KTS.2.C.785)]
[şıbır: Fısıltı. (KTS.2.C.802)]
- şıbıra- : Fısıldamak. (KTS.2.C.802)
- şıtıra- : Kıtırdamak, hışıldamak, kesik kesik sesler çıkarmak. (KTS.2.C.810)
[Kısık sesleri bildiren söz. (KTS.2.C.810)]
- zımıra- : Uçarcasına koşmak. (KTS.1.C.648)

Kırım Tatar Türkçesi

- ıñra- : İnlemek. (DKTTS.2.C118)
- mañra- : Melemek. (DKTTS.2.C443)
- möñre- : 1. (Hayvan) Böğürmek. 2. (İnsan) Yüksek sesle anlaşılmaz biçimde bağırarak, haykırmak. 3. Uğuldamak. (DKTTS.2.C496)
- şaltıra- : Şakırdamak, tıngırdamak, sert veya madeni nesnelerin çıkardığı sesleri çıkarmak. (DKTTS.3.C205)
[şaltır şaltır: Tıngır tıngır, metal sesini anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C205)]

Kumuk Türkçesi

- büdüre- : Titremek, sıçramak, irkilmek, ürkmek. (Kmk.TS.)
- köküre- : Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. (Kmk.TS.145)
- kıjıra- : Gıcırdamak, diş gıcırdamak. (Kmk.TS.214)
- titire- : 1. Titremek. 2 Ürkmek. (Kmk.TS.283)

Nogay Türkçesi

- burkıra- : Buram buram çıkmak, yükselmek. (NTS.90)
[burk-burk: Koyu, cıvık nesnelerin kaynarken çıkardığı sesi bildiren söz. (NTS.90)]

Özbek Türkçesi

+ira- eki geçişsiz fiiller yapar (Coşkun 2014: 61).+ra- eki, genellikle ses taklitlerinden fiiller yapar (Coşkun 2014: 63).

- hòngrā- : Hüngür hüngür ağlamak, hıçkırmak. (URS.699)
[hòngir-hòngir: Ağlarken çıkan ses, ağlama sesi. (URS.699)]

ingra- : İnmek. (URS.176)

Yeni Uygur Türkçesi

+ira-, +ire- ekleri, taklidi kelimelerden geçişsiz fiiller türeten bu ekin örnekleri çok azdır. (Öztürk 2010: 33)

+ra-, +re- ekleri, tek heceli taklidi kelimelere ve bazı sıfatlara gelerek, geçişsiz fiiller türetir. (Öztürk, 2010: 36)

dañri- : Çıngırdamak. (YUTS.93)

galviri- : Homurdanmak. (YUTS.140)

guduri- : Mırıldanmak. (YUTS.145)

hañri- : Anırmak, bağırmak, hıçkırmak. (YUTS.148)

höiri- : Böğürmek, anırmak, uğuldamak, bağırmak. (YUTS.157)

meri- : Melemek. (YUTS.268)

Altay Türkçesi

cıdıra- : (Yaman odunlar için) Çatırdamak (ATS.72)

çıkıra- : (Kapı, kar için) Gıcırdamak. (ATS.73)

çımıra- : Fısıldamak, hışırdamak, kıpırdamak. (ATS.73)

kalıra- : 1. Uğuldamak, çınlamak. 2. Aralıksız, durmaksızın konuşmak. (ATS.95)

kaltıra- : Titremek, korkudan titremek. (ATS.95)

kıñıra- : Çınlamak. (ATS.108)

küzüre- : Çınlamak, ötmek, gürlemek. (ATS.131)

maara- : (Koyun için) Melemek. (ATS.131)

möörö- : Böğürmek. (ATS.136)

şılıra- : (Su için) Kaynamak, fokurdamak. (ATS.162)

[şılırtı: Hışırtı. (ATS.162)]

şımıra- : Fısıldamak. (ATS.162)

tazıra- : 1. (Ağaç için) Çatırdamak. 2. (Kar için) Gıcırdamak. (ATS.171)

Hakas Türkçesi

+ira-, +ire-, +ura-, +üre-, +ra-, +re- ekleri, çoğunlukla yansıma kelimelere gelerek geçişsiz fiiller yapan bu eklerden önceki kelime kökünü tespit etmek oldukça güçtür. Bu ek sadece yansımalara değil anlamlı isimlere gelerek, -ar-, -er- eklerinin

işleviyle benzer bir yapıda, “olmak” anlamına gelen fiiller de türetir. “*Aslında Hakas Türkçesini inceleyen gramer kitaplarında -ar-, -er-, -r-, -ra-, -re-, -ıra-, -ire-, -ura-, -üre- ekleri birbirlerinin uzantıları olarak görülür. İşlev açısından iki grupta ele alınan bu ekler, olma ifade eden geçişsiz fiiller yapmaları açısından ortaktırlar.*” (Arıkoğlu 2012: 1098)

çalbıra-	: Alev alev yanmak. (HTS.76)
hıcıra-	: Cıvıldamak, çıtırdamak. (HTS.168)
hıcıra(s)-	: Çatırdamak. (HTS.168)
hıñıre(s)-	: Mırıldanmak, alçak sesle konuşmak. (HTS.246)
	[hığdırah: Gıcirtı, çatırtı, şingirtı. (HTS.169)]
hoçıra(t)-	: Çatırdatmak. (HTS.182)
hoñra-	: Çınlamak, tınlamak. (HTS.187)
ığıra-	: Gıcırdamak. (HTS.203)
ııra-	: Hırlamak, mırıldamak. (HTS.203)
kıñre-	: Çınlamak, tınlamak. (HTS.246)
kügre-	: Gürüldemek. (HTS.275)
küñüre-	: Gürültü etmek, homurdanmak, gürllemek. (HTS.277)
küzüre-	: Gürüldemek, gürllemek. (HTS.282)
maara-	: Melemek. (HTS.287)
mıcıra-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (HTS.294)
	[mıcirt-macirt: Çatır çıtır. (HTS.294)]
müüre-	: Böğürmek. (HTS.303)
nızıra-	: 1. Gürüldemek, gümbürdemek. 2. Gıcırdamak. (HTS.313)
	[nızırah: 1. Gürültü. 2. Gıcirtı. 3. Patırtı. 4. Ses (HTS.313)]
nıñre-	: Gürllemek. (HTS.314)
pıçıra-	: Cıvıldamak. (HTS. 359)
pılcıra-	: 1. Vıcık vıcık, yapış yapış olmak. 2. Saçmalamak, saçma sapan konuşmak. (HTS.360)
	[pılcırah: 1. Vıcık, yapışkan. 2. Uyuşuk, sünepe. (HTS.360)]
pulbıra-	: Gırıldamak, mırıldamak, şırıldamak. (HTS.386)
puzura-	: 1. Cıvıldamak. 2. Yankılanmak. (HTS.390)

	[puzuraŋ: Pürüzlü pürtüklü. (HTS.390)]
sıbıra-	: Fısıldamak, mırıldamak. (HTS.419)
	[sıbırağ: 1. Fısıltı, mırıltı. 2. (Hastaya) Üfürük. (HTS.419)]
sıyıra-	: Çınlamak, şingırdamak. (HTS.426)
	[sıyıraah: Çınlayan, şingırdayan. (HTS.426)]
solbıra-	: Şarıldamak, şırıldamak, çağlamak. (HTS.442)
tıcıra-	: Çatırdamak, çıtırdamak (HTS.492)

Tuva Türkçesi

dazıra-	: 1. Çatırdamak, çıtırdamak. 2. Herhangi bir dilde iyi konuşmak. (TTS.143)
dembeere-	: Saçmalamak, saçma sapan konuşmak. (TTS.154)
dıyıra-	: (Kar) Hışırdamak. (TTS.192)
dımıra-	: 1. (Su) Yavaş bir akım ile akmak. 2. (Yağmur) Çiselemek. (TTS.193)
halıra-	: Hışırdamak, fışırdamak. (TTS.465)
	[halır-halır: Hışırtı seslerini yansıtan ses yansımali kelime. (TTS.465)]
himire(n)-	: Mırıldanmak. (TTS.477)
holura-	: 1. Homurdanmak, mırıldanmak. 2. Sürekli konuşmak, gevezelik etmek. (TTS.481)
hööre-	: (Sıvı) Fokurdayarak kaynamak. (TTS.492)
kıyıra-	: 1. Tıkırdamak, kütürdemek. 2. Çatırdamak, çıtırdamak. 3. Gıcırdamak, cazırdamak, cayırdamak. (TTS.275)
mööre-	: (İnek) Anırmak, bağırarak ağlamak. (TTS.300)
	[möö: İneğin anırmasını taklit eden ses yansımali kelime. (TTS.300)]
sılıra-	: Hışırdamak. (TTS.397)
sımıra(n)-	: Fısıldamak. (TTS.397)
şıyıra-	: Gıcırdamak, kütürdemek. (TTS.585)
şölüre-	: Şapırdatarak yemek yemek, içmek. (TTS.580)

Yakut Türkçesi

xahıŋıraa-	: Horlamak, horuldamak. (YTS.487)
möŋüree-	: (Öküz) Anırmak, bağırmak (YTS.243)

Çuvaş Türkçesi

Yapma ve olma fiiller ifade eder. Ek, kalınlık-incelik uyumuna uyar: *yaltıra-* “*parlamak*” vb. (Ersoy 2010: 80).

haltıra- : Titremek (Aşmarin 1928, 142)

yanıra- : Çalmak, duyulmak, ötmek. (ÇTS.314)

[yan: Yankı. (ÇTS.314)]

2.1.4. /KIr/+A- {+gır+a-, +gur+a-, +gır+e-, +gür+e-, +gör+ö-, }

+A- ekinin /KIr/ hecesiyle genişlemiş halidir. Bu yapı, daha çok yaşayan Türk lehçelerinde görülmüştür.

+gIr+A- varyantı:

Türkiye Türkçesi

angıra- : Anırmak. (TSYK.294)

dangıra- : 1. Bağıra bağıra yüksek sesle konuşmak. 2. Gevezelik etmek. (TSYK.422)

[dang et- : (Yüksekçe bir yerden) Yere düşmek, çarpmak. (TSYK.422)]

[dang dung et- : Dan dun diye ses çıkarmak. (TSYK.422)]

mangıra- : 1. Yüksek sesle konuşmak. 2. Bağırmak, can acısıyla bağırmak. (TSYK.566)

[mangır mangır: 1. Bangır bangır, çok gürültü, bağırmayı anlatır. 2. Kızgınlıktan gözlerin çok açılmış olduğunu anlatır. (TSYK.566)]

Başkurt Türkçesi

ıngıra- : İnlemek, feryat etmek. (BTS.239)

sıngıra- : Şıngır şıngır etmek. (BTS.521)

şıngıra- : 1. Şıngır şıngır diye ses çıkarmak; çınlamak. (BTS.561)

[şıngır: 1. Yankılanan gür sesi bildiren söz. 2. Gür sesli, tok sesli. (BTS.561)]

Karakalpak Türkçesi

zağıra- : Yüksek ve keskin sesler çıkarmak. (Krkp.TS.280)

Kazak Türkçesi

- daᅇgıra- : Tangırdamak. (Kaz.TS.119)
[daᅇgir: Tangır tungur diye çıkan ses. (Kaz.TS.119)]
saᅇgırla- : 1. Yüksek ses çıkarmak. 2. Yankılanmak. (Kaz.TS.467)

Kırgız Türkçesi

- aᅇgıra- : 1. Ağız açık bir şekilde hüngür hüngür ağlamak. 2. Kimsesiz, hiçbir şeysiz durumda kalmak. (KTS.1.C.121)
daᅇgıra- : Takırdamak, gümbürdemek. (KTS.1.C.399)
[daᅇgir: Sert nesneler vurulunca veya birbirine çarpınca çıkan yüksek ses. (KTS.1.C.399)]
düᅇgürö- : Yankılanmak; uğuldamak. (KTS.1.C.445)
kaᅇgıra- : Çarpınca, vurunca kangır kangır diye çıkmak. (KTS.1.C.765)
kıᅇgıra- : Çekilmiş olan ipi bıraktığında demir veya başka bir nesneye çarpmak, kink diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.177)
şıᅇgıra- : Çınlamak, madeni sesler çıkarmak. (KTS.2.C.807)
[şıᅇgir: Çınlama, tınlama sesi. (KTS.2.C.805)]
zaᅇgıra- : Zank diye ses çıkarmak, tiz ses çıkarmak. (KTS.1.C.638)
[zaᅇ: Sert, madeni nesneler birbirine çarptığında çıkan ses. (KTS.1.C.638)]
zıᅇgıra- : Çınlamak, tınlamak. (KTS.1.C.648)

Kumuk Türkçesi

- müᅇgüre- : Böğürmek, melemek. (Kmk.TS.164)

Tuva Türkçesi

- çaᅇgıra- : 1. Bağırmak, haykırmak. 2. Vak vak etmek (Tuv. TS.519)
kaᅇgıra(t)- : 1. Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. 2. Çıngırdamak, çınlamak. (TTS.225)
kaᅇgıra- : 1. Fıkırdamayarak kaynamak. 2. Hırıldamak, hırlamak. (TTS.229)
kıᅇgıra- : Çınlama, çıngırdamak. (TTS.278)
kıᅇgire- : Hırıldamak, hırlamak. (TTS.242)
koᅇgıra- : (Çan) Çınlamak, ses çıkarmak. (TTS.252)
köᅇgüre- : Tıkırdamak, patırdamak. (TTS.258)
[köᅇ: Patırtı, tıkırtı sesini yansıtan kelime. (TTS.258)]

körgüre- : Hırıldamak, hırlamak. (TTS.259)

+kIr+A- varyantı:

Başkurt Türkçesi

şırkıra- : 1. İnce bir ses ile bağırmak. 2. Ötmek. 3. Kişnemek. (BTS.523)

şarkıra- : Çağlamak, fışkırmak, püskürmek. (BTS.551)

Karakalpak Türkçesi

+kıra-, +kire- ekleri yansımalı isimlerden geçişsiz fiiller türetir (Uygur 2010: 110).

dirkire- : (Su) Akmak, bol bol akmak. (Krkp.TS.174)

dürkire- : Patırtı ile koşmak, hızlı koşmak. (Krkp.TS.183)

gürkire- : Gümbürdemek, gürlemek. (Krkp.TS.147)

kırkıra- : Hırıldamak, hırıltılı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.429)

pırkıra- : 1. (Kuş, kelebek) Uçuşmak, kanatları çırpma. 2. Horlamak. (Krkp.TS.541)

şırkıra- : (Çocuk) Bağırmak. (Krkp.TS.751)

zirkire- : (Su) Akmak, bol bol akmak. (Krkp.TS.284)

Kazak Türkçesi

arkıra- : 1. Şakır şakır, gürül gürül etmek. 2. Su akmak, çağlamak. (Kaz.TS.50)

bırkıra- : Saçılıp dökülmek. (Kaz.TS.102)

korkıra- : (Kesilen boğaz) Hırıldamak. (Kaz.TS.321)

şırkıra- : Ağlamak, vıyaklamak. (Kaz.TS.655)

Kırgız Türkçesi

arkıra- : Gürlemek, gürüldemek, çağlayarak akma. (KTS.1.C.139)

bırkıra- : Parça parça olmak. (KTS.1.C.355)

burkura- : Gözyaşları dökerek acı acı ağlamak, (toz hakkında) buram buram yükselmek. (KTS.1.C.333)

çarkıra- : Çar çar diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.711)

[çar: Sıcak demire su değdiğinde çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.708)]

çırkıra- : 1. Çır çur etmek, cıvıdamak, yaygara yapmak. 1. Gürültü yapmak. (KTS.2.C.766)

[çır: 1. Gürültü sesler. 2. Kavga. (KTS.2.C.766)]

- çurkura- : Aynı anda anlaşılmaz biçimde birçok ses çıkarmak, bağırarak, çağırarak. (KTS.2.C.746)
[çuru-çuru: Gürültülü sesler. (KTS.2.C.746)]
- darkıra- : Yüksek ses çıkarmak; şiddetli bağırarak, haykırmak. (KTS.1.C.403)
- dırkıra- : Dır dır diye ses çıkarmak, titreyen ses çıkarmak. (KTS.1.C.451)
- ırkıra- : Gömürdemek. (KTS.2.C.828)
- kırkıra- : Hırıldamak, hırıltılı ses çıkarmak. (KTS.2.C.181)
[kır: Hış, hışırtı: (MDD. 1030)]
- korkura- : Horlamak, horuldamak. (KTS.2.C.22)
[kor et-: Horlamak. (KTS.2.C.22)]
- kurkura- : Gurlamak, guruldamak. (KTS.2.C.112)
- şarkıra- : Çağlamak, kaynayarak akarak. (KTS.2.C.783)
- şırkıra- : Sicim gibi akarak. (KTS.2.C.809)
- zarkıra- : Yüksek ses çıkarmak, bağırarak. (KTS.1.C.640)
- zırkıra- : 1. Hızlı konuşarak. 2. Zonklamak. 3. Sızlatarak ağrıarak. (KTS.1.C.649)
[zır: Hızlı dönerken rüzgârdan çıkan sesi bildiren söz. (KTS.1.C.649)]
- zirkire- : Akarak, fişkırarak. (KTS.1.C.643)

Özbek Türkçesi

+kıra-, +kire- ekleri, genellikle ses taklitlerinden fiiller yapar (Coşkun 2014 :62).

- zirkira- : 1. Sızlamak, çok ağrıarak. (URS.170)

Yeni Uygur Türkçesi

+kira-, +kura-, +küre-, genellikle sonu -r ile biten tek heceli taklidi kelimelere gelerek geçişsiz fiiller türetir (Öztürk 2010: 34). Açık orta hece durumuna geçen *a* ve *e* seleri *i* sesine dönüşür (Öztürk, 2010: 10).

- böküri- : Böğürmek. (YUTS.50)
- çiykiri- : Bağırarak, gürültü yapmak. (YUTS.84)
- gürkiri- : Suyun gürül gürül akması. (YUTS.138)
- xékiri- : Böğürmek. (YUTS.165)
- kakiri- : Bağırarak, bağırarak ağlamak. (YUTS.190)
- kokuri- : 1. Dökülmek. 2. Şırıldamak, guruldamak. (YUTS.201)

- şakiri- : Şakırdamak, gürüldemek. (YUTS.373)
[şakir-şukur: Hışırtı, şıkırtı. (YUTS.373)]
vakiri- : Bağırmak, seslenmek, yaygara etmek. (YUTS.451)

Altay Türkçesi

- barkıra- : (Su için) Fokurdamak. (ATS.35)
bırkıra(n)- : Dört bir yana dağılmak, kaynamak, dağılmak. (ATS.40)
burkura- : Uçuşmak, dağılmak. (ATS.45)
cirkire- : Birine bağışmak, çıkışmak, kızmak. (ATS.63)4
çırkıra- : 1. (Su için) Şırıldamak. 2. Cırlamak. 3. Cıvıldamak. (ATS.74)
çurkura- : Cıvıldamak, gürültü yapma.k (ATS.78)
ırkıra- : (Köpek için) Hırlamak. (ATS.88)
kañkıra- : 1. (Metal için) Çınlamak, uğuldamak. 2. (Su için) Dağılmak, taşmak. (ATS.96)
kırkıra- : 1. Hırıltı çıkarmak, hırıltıyla konuşmak. 2.Turnanın ötüşünün taklidi. (ATS.109)
kurkura- : Guruldamak. (ATS.125)
kürküre- : 1. Uğuldamak. 2. Şarıldamak. 3. Domuz gibi bağışmak, homurdamak. (ATS.130)
şanjkıra- : Çınlamak, metal sesi çıkarmak. (ATS.162)
[şañ: Çan. (ATS.162)]
şıñkıra- : (Kurşun için) Islık çalmak. (ATS.162)
[şıñkır: Islık. (ATS.162)]

Yakut Türkçesi

+*gıraa-* , +*gıree*, +*gıraa-*, +*gıree-*, +*kıraa-*, +*kıree-*, +*kıraa-*, +*kıree* ekleri, ses taklidi kelimelerden yansıma fiiller yapan bu ek, hızlı ve çabuk yansıma fiiller yapmasıyla aşağıda verilen +*rğaa-* / +*rğee-* ekinden ayrılır (Kirişçioğlu 1999: 54).

- babd'ıgıraa- : Yüksek sesle kavga etmek, bağırıp çağırmak. (YTS.57)
babıgıraa- : “Ba-ba-ba” seslerini çabuk bir şekilde çıkartmak. (YTS.57)
bakkıraa- : (Çocuk) Yüksek sesle ağlamak, böğürmek. (YTS.60)
bald'ıgıraa- : Şapırtılı sesler çıkartmak. (YTS.61)

belligiree-	: 1. Yüksek sesle ve hızlı konuşmak. 2. Anlaşılmaz bir şekilde konuşmak. 3. Çatırdamak, çıtırdamak. (YTS.99)
bıld'ıgıraa-	: Anlaşılmaz bir şekilde dırdır etmek, cırlamak, sesleri anlamsız bir şekilde çıkarmak. (YTS.92)
bıllıgıraa-	: 1. (Kalp) Anlaşılmaz biçimde konuşmak. 2. Heyecanlı bir şekilde atmak. (YTS.93)
bııçığıraa-	: Cıvıldamak. (YTS.97)
bitigiree-	: (Kalp) Hızlı hızlı atmak. (YTS.72) [bitigires: Kesik kesik sesi yansıtan kelime. (YTS.72)]
botuguraa-	: Fısıldamak, mırıldanmak. (YTS.77)
boçuguraa-	: Cıvıldamak. (YTS.77)
d'abdıgıraa-	: Çok hızlı konuşmak, anlaşılmaz bir şekilde konuşmak. (YTS.124) y.s.
hald'ıgıraa-	: Şırıldamak, şarıl şarıl akmak, çağıldamak. (YTS.476)
xaaçığıraa-	: Gıcırdamak, gıcirtılı sesler çıkarmak. (YTS.470)
xaaçığıraa-	: Hışırdamak. (YTS.491)
xallıgıraa-	: (Nehir, şelale) Şarıl şarıl akmak, şırıldamak, çapıldamak. (YTS.476)
xolluguraa-	: Fıkırdamak, fokurdamak. (YTS.494)
kıçığıraa-	: Gıcırdamak, cazırdamak, çatırdamak. (YTS.214)
kıkkıraa-	: Gıcırdamak, cızırdamak, çatırdamak. (YTS.204) [kıkır: Çatırtı, cızırtı, kütürtü sesleri yansıtan kelime. (YTS.204)]
kılıgıraa-	: (Küçük madeni parçalar) Çınlamak, şıngırdamak. (YTS.207) [kılıgır: Madeni nesnelerin birbirine değince çıkardıkları sesleri anlatan yansımali kelime. (YTS.207)]
kucuguraa-	: (Kar üzerinde yürüdüğü zaman) Kütürdemek, gıcırdamak, çatırdamak. (YTS.195)
kuhuguraa-	: Titreyen sesler çıkarmak, vızıltı, fişirtılı sesler çıkarmak. (YTS.194)
kuld'uguraa-	: 1. Sakin bir şekilde kaynamak, fıkırdamak. 2. Çok hızlı ve anlaşılmaz biçimde konuşmak. (YTS.186)
kuluguraa-	: 1. Monoton bir sesle vırıldamak, mırıldanmak. 2. (Yansımali kelime) Çalı horozu gibi ses çıkarmak. (YTS.186)
küçügüree-	: Kıtırdamak, kütürdemek, kütürtülü sesler çıkarmak. (YTS.203)

- kühügüree- : Kıkır kıkır gülmek. (YTS.201)
- kükküree- : 1. Gürültülü, patırtılı sesler çıkarmak. 2. Yüksek sesle ağlamak, bağırarak ağlamak. (YTS.196)
- labıgıraa- : 1. Sık sık ve yüksek sesle şaklatmak. 2. Dırdır etmek. (YTS.225)
- laçığıraa- : Keskin, kütürtülü, tıkırtılı sesler çıkarmak. (YTS.227)
[laçığır: Çatırtı. (YTS.227)]
- lahıgıraa- : (Sert ve ağır nesneler) Gürültü yapmak, çatırdamak. (YTS.227)
- lebigiree- : 1. Çalma, vurma, çırpma sesler çıkarmak. 2. Yüksek sesle saçma sapan konuşmak. (YTS.231)
- lehigiree- : Uçmaya çalışırken sık sık kanat çırpma. (YTS.232)
[lahıgır: Hayvanların boynuzları toslaştığı zaman çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.227)]
- lihigiree- : Boğuk, takırtılı bir sesle yürümek veya koşmak. (YTS.229)
[lihigir: Boğuk bir sesle düşmede veya koşmada çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.229)]
- loçuguraa- : (Çakıl taşlarının birbirine değince) Takırtılı sesler çıkarmak. (YTS.230)
[loçugur: Takırtı, çatırtı. (YTS.230)]
- lohuguraa- : Yüksek, kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.230)
[lohugur: Kesik kesik sesleri anlatan yansımali kelime. (YTS.230)]
- lühügüree- : Ağır ve gümbürtülü sesler çıkarmak. (YTS.231)
[lühügür: Ağır bir taş kütesinin düşmesi neticesinde çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.231)]
- n'akkıraa- : Titreyen ve kısık bir ses ile bağırma. (YTS.258)
- n'aldıgıraa- : Hızlı ve anlaşılma biçimde konuşma.
[n'al: Hafif nesnelerin çarpma, çırpma seslerini anlatan kelime. (YTS.258)]
- n'amıgıraa- : 1. Hızlı hızlı çiğnemek, ağzını şırdatma. 2. Hızlı ve anlaşılma biçimde konuşma. (YTS.259)
[m'am: Şapırtı. (YTS.259)]
- n'ıllıgıraa- : Hızlı ve anlaşılma biçimde konuşma. (YTS.263)
[n'ılk: Ağır bir nesnenin yere düştüğü zaman çıkan ses. (YTS.263)]

- sahıgıraa- : Yüksek sesle neşeli bir şekilde gülmek, kahkaha atmak. (YTS.318)
- tahıgıraa- : (Silah hakkında) Çatlayıcı, patlayıcı sesler çıkarmak. (YTS.379)
- tibigiree- : Sık sık tıklatmak, takırdatmak, vurmak, çalmak. (YTS.382)
- tobuguraa- : Kesik ve ince sesler çıkarmak. (YTS.387) y.s.
- toluguraa- : Tıngırdmak, tıklatmak, çalmak. (YTS.389)
- tohuguraa- : Kesik kesik ve ince sesler çıkarmak. (YTS.392)
- [tohugur: Kaygan nesnelerin kayarken ses çıkarmasını, hafif ve ince sesleri anlatan yansımalı kelime. (YTS.392)]
- tübügüree- : (Yansımalı kelime) Boğuk, kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.410)

2.2. +Ay- {+ay-, +ey-}

Orhun ve Karahanlı Türkçesinde +ad-/+ed- şeklinde olup, sonraki dönemlerde +ay-/ +ey- şeklini almıştır (Hacıeminoğlu 2016: 233). Çok işlek olmayan bu şekil, tarihî lehçelerden Çağataycada ve günümüz lehçelerinden birkaçında görülür.

Çağatay Türkçesi

- cıcaay- : Kahkaha ile gülmek. (ML.775b 17)
- çırcay- : Kahkaha ile gülmek. (§SL.160)
- kıncay- : İnat etmek, azarlamak, darılmak, mırıldanmak, sızlanmak. (ML.775b 26)

Karay Türkçesi

Troki ağzında +ay-, +yay- / Haliç ağzında +ay-, +ey-. İsim tabanlardan ve sıfatlardan fiil türeten bir ektir. A. Zayançovskiy'in söylediğine göre +Ay- eki -r ile biten kelimelere gelir. Ancak örnekler bakılınca, sadece -r değil -y, -g, -s, -k, -ç, -t ile bittiği anlaşılmaktadır: *kart+ay-* “yaşlanmak”, *kıncay+ay-* “eğik halde olmak” vb. (Musayev 1964: 238).

- dcıncıray- : 1. Gürültü yapmak. 2. Hışkırdamak, fışkırdamak. (Kry.TS.174)

Kazan Tatar Türkçesi

- kıltay- : Mızızlanmak. (Kzn-T.TS.166)

Yeni Uygur Türkçesi

- hécay- : Gülümsemek, tebessüm etmek. (UYTS.155)

Yakut Türkçesi

- çırıpinay- : (Kuş hakkında) Cıvıldamak, ötmek. (YTS.515)
kiñiney- : Vırıldamak, mırıldamak, gevelemek. (YTS.166)
sibiginey- : Fısıldamak. (YTS.321)
kuguray- : Sık sık ıslık çalmak, vızıltı seslerini çıkarmak. (YTS.194)

2.3. +çlgInaa- {+ciginaa-, +ciginee-, +çugunaa-}

Yakut Türkçesi

+ciginee-, +ciginaa-, +cugunaa-, +cügüinee-, +çiginee-, +çiginaa-, +çugunaa-, +çügüinee- ekleri, işlek olmayan ve +ginaa- / +ginee- eki ile ilgili olan bu ek, yansıma filler yapar (Kirişçioğlu 1999: 56).

- arciginaa- : Hırlamak. (TLG, 1252)
barçiginaa- : Horlamak. (YTS.64)
[bar: Aniden çıkan sesi (düşme) taklit eden yansımali kelime. (YTS.64)]
birciginee- : Fıkır fıkır kaynamak. (TLG, 1252)
borçugunaa- : Yüksek sesle horlamak. (YTS.76)
kurcugunaa- : Gurlamak, guruldamak. (TLG, 1252)
sırciginaa- : Seri bir şekilde konuşmak. (TLG, 1252)

2.4. +DA- {+da-, +dä-, +de-, +di-, +do-; +ta-, +te-}

Neredeyse bütün lehçelerde görünen yansımali isimlerden fiil yapan bir ektir. Araştırmacılar bu ekin yansıma kelimelerden fiil yapmak hususunda işlek olduğu konusunda görüş birliğindedir (Ergin 2013: 182; Karaağaç 2013: 311-312; Banguoğlu 2015: 204-205). Korkmaz Türkiye Türkçesinde özellikle /Il/, /Ir/ heceleriyle biten yansıma isimlere getirilmiş olduğu için {+dA-} şeklinin kullanıldığını vurgular (Korkmaz 2017: 114). Hacıeminoğlu da bu ek ile türetilen yansımali fiillerin geçişsiz olduğuna dikkat çeker (Hacıeminoğlu 2013: 151). Zülfikar, bu ekin daha çok ikincil biçimlere gelerek fiiller türettiğini söylemiştir. Türkiye Türkçesinde bu ekin +ta-/te- şekli yoktur. Çünkü ikincil biçimlerin son hecesi genelde /ıl/, /ır/ ile bittiği için, ekin yalnızca +da-/de- şekli mevcuttur. Çok nadir olarak /ış/, /iş/ hecesinin üzerine veya birincil biçimlere geldiği zaman +tA-’lı şekillerine rastlayabiliriz (Zülfikar 1995: 129).

Bu ek, Orta Türkçede de genellikle yansıma tabanlardan fiiller türetmiştir. Eğer onlar bir yana bırakılsa, ekin türetim işlevliği düşüktür (Salan 2016: 71).

Eski Uygur Türkçesi

kādā- : Bağlamak. (EUTS. 113)

Çağatay Türkçesi

hayda- : Hay hay etmek. (§SL.286)

[hây huy: Çığlık, bağrışma, gürültü. (§SL.286)]

Türkiye Türkçesi

çırtda- : Çıtırdamak. (TSYK.400)

hayda- : 1. Hay huy sesleriyle hücum etmek. 2. Hayvanı yürütmek. (TSYK.499)

hışda- : Ses çıkarmak, söylemek. (TSYK.505)

[hış: Kırılmış, sert, gevrek şeylerin sesi. (TSYK.505)]

[hış hış: İpekli kumaşların sürtünmesinden çıkan sesi anlatır. (TSYK.505)]

höşde- : Öküz ve mandaları yürütmek. (TSYK.514)

[höşt: At, katır, sığır vb. hayvanları durdurma, kovalama ünlemi. (TSYK.513)]

şipda- : 1. Gevezelik etmek. 2. Sözü saklanan yere yetiştirmek. (TSYK.630)

[şip: 1. Çabuk. 2. Damla ses. (TSYK.630)]

tapta- : 1. Birbirini beğenerek arkasını okşamak. 2. Toprağa ayakla basarak düzelmek. (TSYK.641)

[taptapa: Tapırtılı ses çıkarmak, vurmak. (TSYK.641)]

Başkurt Türkçesi

ahakta- : Ah üh etmek. (BTS.20)

hıkta- : Yakınarak, üzülererek sessizce ağlamak. (BTS.197)

Karay Türkçesi

Bu ekin kökeni +*la*- ekine dayanmaktadır. Genellikle -*r* ve -*n* sesleri ile biten yansımali kelimelerden yansımali fiiller türetir. Aslında *l* > *d* ses değişimi günümüz Karay Türkçesinin karakteristik bir özelliği değildir. Bu yüzden *l* > *d* değişiminin sebebini başka Türk dilinin lehçelerinden aramak gerekir (Musayev 1964: 233).

hayda- : “Hay” diyerek hayvanları kovalamak. (Kry.TS.606)

Kazak Türkçesi

bıdıkta- : Kekelemek. (Kaz.TS.101)
[bıdık: Tutuk dilli, kekeme. (Kaz.TS.101)]

ıkılıkta- : Hıçkırıp durmak. (Kaz.TS.663)

kıdıkta- : Gıdıklamak. (Kaz.TS.341)
[kıdık: Gıdık: (Kaz.TS.341)]

kıtkılıkta- : Gıdaklamak. (Kaz.TS.352)
[kıtkıl: Gıdaklama. (Kaz.TS.352)]

Kazan Tatar Türkçesi

tapta- : 1. Ayak ile basıp yürümek. 2. Basıp ezmek, bastırmak. 3. Bir yerde çok gezip dolaşmak. 4. Hak yemek. (Kzn-T.TS.264)

Kırgız Türkçesi

akakta- : (Köpek Hakkında) Solumak. (KTS.1.C.74)

bozdo- : Yanarak ağlamak. (KTS.1.C.291)

kakılıkta- : Kak kak etmek. (KTS.1.C.735)

kıtkılıkta- : Kıkır kıkır gülmek. (KTS.2.C. 186)

zarda- : Acı acı ağlamak. (KTS.1.C.639)

Nogay Türkçesi

tapta(t)- : Çiğnemek, basmak, basa basa çamur etmek. (NTS.334)

Yeni Uygur Türkçesi

+da-, +de-, +ta-, +te- ekleri, daha çok sonu ünsüz ile biten tek heceli kelimelere gelir. Ünlüyle biten biçimlerine gelişi yaygın değildir. Ekin kimi örneklerde +la-, +le- eki ile eş olduğu da görülür. (Öztürk 2010: 32).

ésedi- : Hıçkırmak, ıklamak (YUTS.126)

xixidi- : Kahkaha atmak (YUTS.165)

meñdi- : Şaşırmak, ne yapacağını bilemeden dengesini kaybetmek, uykudan dengesiz bir davranışlar içinde uyanmak (YUTS.267)

Tuva Türkçesi

busta- : (Sığır) Bağırmak. (TTS.123)

halakta- : Mırıldanmak, homurdanmak, şikayet etmek. (TTS.464)

	[halak: Oh! Ah!. (TTS.464)]
haarıkta-	: Horlamak. (TTS.459)
	[haarık: Horlama. (TTS.459)]
	[haa: Bir ünlem (ah!). (TTS.459)]
haaşta-	: 1. Burnun dibinde konuşmak. 2. Hımhım etmek. (TTS.459)
ıttta-	: Gürültü yapmak, ses çıkarmak, konuşmak. (TTS.602)
	[ıtt: Ses yansımali kelime. (TTS.602)]
kiçikte-	: Gıdıklamak. (TTS.242)
kişte-	: Kişnemek. (TTS.243)
tapta-	: Ayakla ezmek, basmak. (TTS.407)

Altay Türkçesi

kişte-	: Kişnemek. (ATS.113)
kozırıkta-	: Horlamak. (ATS.119)
	[kozırık: Horultu, horlama. (ATS.119)]
miyakta-	: Miyavlamak. (ATS.134)

Hakas Türkçesi

aahta-	: 1. Bağırmaq, çağırmaq. 2. Havlamak, çenilemek. (HTS.21)
	[aahtas: Bağırma, çağırma, yaygara. (HTS.21)]
haahta-	: Kuş ötmek, karga gaklamak. (HTS.133)
halakta-	: 1. Ümitsizlik içinde bağırmaq, ohlamak. (HTS.140)
	[halah: ünl. A, oh. (HTS.140)]
hılçıhta-	: Gıdaklamak, gıcıklemek. (HTS.170)
	[hılçıh: Gıdaklanma, gıdıklanan. (HTS.170)]
hoohta-	: Gaklamak. (HTS.187)
kışte-	: Kişnemek. (HTS.251)
	[kışteg: Kişneme. (HTS.251)]
öste-	: İnlemek, sızlamak. (HTS.339)
	[östeg: İnleme, sızlama. (HTS.339)]
pıçıhta-	: Cıvıldamak. (HTS.359)
pusta-	: Böğürmek. (HTS.388)
saakta-	: Kesin çığlıklar koparmak. (HTS.397)

- sıbıhta- : Mırıldanmak, fısıldamak. (HTS.419)
[sıbıh: 1. Dedikodu. 2. Konuşma, sohbet. 3. Söylenti. 4. Mırıltı, fısıltı. (HTS.419)]
- sıhta- : 1. Hıçkırarak ağlamak. 2. Cıyıklamak, cıvıldamak. (HTS.422)
- sısta- : Sızlamak. (HTS.429)
- üükte- : Bağırmak, seslenmek. (HTS.551)

Yakut Türkçesi

İsimden fiil yapma eklerinin en işleği olan bu ek,bütün isimlere gelerek onlardan yapma ve olma ifade eden fiiller yapar. Ek, ünlü, diftong ve *l*'den sonra +*laa-*, +*lee-*, +*loo-*, +*löö-*; -*p*, -*t*, -*k*, -*s* ve -*x*'dan sonra +*taa-*, +*tee-*, +*too-*, +*töö-*; *r* ve *y*'den sonra +*daa-*, +*dee-*, +*doo-*, +*döö-*; -*m*, -*ŋ* ve *n*'den sonra +*naa-*, +*nee-*, +*noo-*, +*nöö-* şeklinde eklenir (Kirişçioğlu 1999: 52).

- abitayda- : Ahlamak, ohlamak. (YTS.28)
[abitay: Çok ağrı sonucunda söylenen ünlem. (YTS.28)]
- allarsta- : Yüksek sesle gülmek, kahkaha atmak, çok gülmek. (YTS.38)
- ayata- : (Öküz) Anırmak, böğürmek. (YTS.33)
- büöbeyde- : Uyumak, ninni söylemek. (YTS.89)
- bötüöxte- : 1. Zor, nefes alıp vermek. 2. Nefes alıp vermede zorluk çekmek. (YTS.79)
- çalıpta- : Sıçramak. (YTS.507) y.s.
- xaaxta- : Tükürmek, tükürüp balgam çıkarmak. (YTS.469)
[xaax: 1. Tükürürken ağızdan çıkan sesi anlatır. 2. Karga sesi. (YTS.469)]
- xahıta- : Bağırmak. (YTS.488)
- hayda- : Bağırarak hayvan kovalamak. (YTS.370)
- kıŋkıyda- : Şikayetini ağlayarak belirtmek. (YTS.207)
- tıŋkıyda- : Mırıldanmak, ağlamak. (YTS.421)
[tıŋ: Sıkıca bağlı ip, telin koptuğu zaman çıkardığı sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.421)]
- xahıta(t)- : Bağırmak. (YTS.488)
- ordootoo- : Gür bir sesle bağlamak, haykırmak. (YTS.276)

[hay: Havanaları kovalamak için kullanılan kelime. (YTS.370)]

2.4.1. /dIr/+dA- {+dır+da-, dur+da-, +dür+de-}

+A- ekinin /dIr/ hecesinin üstüne gelerek oluşmuştur. Tek Türkiye Türkçesinde geçmiştir.

Türkiye Türkçesi

- cıldırda- : İnce ses çıkarak ağlamak. (TSYK.337)
[cıldır cıldır: 1. Suyun az az akarken çıkardığı ses. 2. Hoppa. 3. Çocuğun şen şakrak konuşmasını anlatır. (TSYK.337)]
- çıldırda- : Ağaç, çalı gibi şeyler hafif rüzgâr esmesiyle hışırdamak. 2. Sobada ateş yanmaya başlamak. (TSYK.391)
- gıldırda- : 1. Hareket eden nesneler ses çıkarmak. 2. Kemirirken ses çıkarmak. 3. Birine hoş görünmek için hafif hareketler yapmak. 4. Kendi kendine yavaş yavaş çalışmak. (TSYK.476)
[gıldır gıldır: 1. Tok ve yüksek bir ses çıkarmak. 2. Çabuk çabuk. 3. Azar azar, ağır ağır, yavaş yavaş. (TSYK.476)]
- guldurda- : Birisinin arkasından konuşmak. (TSYK.484)
[guldur guldur: Bağırsakların çıkardığı sesi anlatır. (TSYK.484)]
- madırda- : Çok söylemek, söylenmek, dır dır etmek. (TSYK.565)
[madırdı: Açıkça duyulmayan ses, homurtu. (TSYK.565)]
- modurda- : Homur homur söylenmek, kızgın kızgın mırıldanmak. (TSYK.575)
- paldırda- : 1. Yüksek sesle ve hızlı hızlı konuşmak. 2. Çok gürlemek. 3. Gürültüyle düşmek. (TSYK.587)
[paldır: Gürültü. (TSYK.587)]
- vadırda- : 1. Gevezelik etmek. 2. Köpek yavrusu bağırmak. (TSYK.668)
[vadır vadır: Çirkin, kaba, gürültülü konuşmayı anlatır. (TSYK.668)]

Kırım Tatar Türkçesi

- badırda- : Vırıldamak, vırıldanmak (DKTTS.1.C238)
- güdürde- : Gürlemek (DKTTS.2.C83)
[güdür güdür: 1. Çok gürlemeyi anlatan yansıma söz. 2. Gürleyerek (DKTTS.2.C83)]

2.4.2. /Il/+dA- {+al+da-, +ıl+da-, +ol+da-, +ul+da-, +ël+de-, +il+de-, +ïl+de-, +öl+de-, +ül+de-, il+di-+ül+dö-}

+dA- ekinin /Il/ hecesiyle genişlemiş hâlidir. Türkçede yansımali fiiller alanında en işlek ve neredeyse her dönem Türkçesinde kullanılmıştır.

Harezmi Türkçesi

kegilde- : (Tavuk) Geğildemek. (ME 232-3; 232-3)

Kıpçak Türkçesi

çığılda- : Gıcır gıcır etmek. (İH.23)

[çığıltı: 1. İnce ses, çığlık. 2. Kuş sesi.] (İH. 13)

dürpülde- : (Yürek) Şiddetle atmak, çarpmak. (İH.14)

kekilde- : (Tavuk) Yumurtlarken çıkardığı ses, vak vak ses çıkarmak. (İH.26)

sakılde- : Titremek, soğuktan titremek, sakır sakır titremek. (İH.18)

sonkulda- : İnlemek, sıklamak. (İH.19)

şibülde- : Yavaşça ses vermek. (TZ.38. b.- 11)

yiñilde- : İnildemek, ses çıkarmak. (MG.93v: 2)

Eski Anadolu Türkçesi

carılde(ş)- : Bağışmak. (Yen.TS. 57)

cırılde- : Cır cır diye ses çıkarmak. (Yen.TS. 58)

civilde- : Fısıldamak. (Yen.TS. 58)

[civ civ: Durmadan, sürekli olarak. (Yen.TS. 58)]

gıjılde- : Gıcırdamak. (Yen.TS. 105)

[gıjıldı: Gıcırta, fışırta. (Yen.TS. 105)]

kırçılde- : Gıcırdamak. (Yen.TS. 149)

sokulde- : Zonklamak. (Yen.TS. 201)

şakılde- : Şakırdamak. (Yen.TS. 209)

Çağatay Türkçesi

arılde- : (Aslan) Bağırmak. (ŞSL.207)

bışılde- : Boşboğazlık etmek, saçma sapan konuşmak. (ŞSL.79)

çakılde- : (Çakıl taşların yuvarlanınca) Ses çıkarmak (ŞSL.148)

çılıpılde-	: 1. Çatır çatır konuşmak, lafazanlık yamak. 2. Suda korkudan çırpınmak. (ŞSL.164)
dökülde-	: (Yürek) Çarpmak. (AL.261,24)
horulda-	: Horul horul uyumak, uyurken boğazdan kalın ses çıkarmak. (ŞSL.167)
inilde-	: Ün çekmek, inlemek, ah etmek. (ŞSL.64)
kürgülde-	: Gürültü etmek, azarlamak, hiddetlenmek. (ŞSL.258)
kürülde(ş)-	: Karşılıklı gür ses çıkarmak. (ŞT.100b-9)
sizilde-	: Sızlanmak. (ŞSL.197)
şagalda-	: Fokur fokur kaynamak . (ML.775b 22)
şarılda-	: (Su akarken) Ses çıkmak, şıldıramak. (ŞSL.201)
şırtılde-	: Şırıldamak, su sesi gibi ses çıkarmak, bir şeyden hafif ses çıkarmak. (ŞSL.204)

Azerbaycan Türkçesi

çağılda-	: Birbirine değerek veya ayak altında kalarak çağ çağ diye ses çıkarmak. (ADİL.378) [çağıltı: Birbirine değerek taş vb. şeylerden çıkan ses. (ADİL.378)]
cınkılde-	: Çıngıltılı ses çıkarmak. (ADİL.411)
cırılde-	: Cır cır etmek. (ADİL.142) [cır: Ses taklidi. (ADİL.412)]
cingilde-	: Cingiltili ses çıkarmak. (ADİL.412)
cıvılde-	: Cıv-cıv ötmek, cıvıltı ses çıkarmak. (ADİL.414) [cıvıltı: Kuş, civciv bv. hayvanların çıkardığı sesler. (ADİL.414)]
cikkilde-	: Cik cik ses çıkarmak. (ADİL.419) [cik-cik: Serçelerin ve yavru kuşların çıkardığı ses. (ADİL.419)]
ciringilde-	: Cingildemek. (ADİL.424) [ciring-ciring: Şişe vb. nesnelerin birbirine ve ya başka şeye dokunmasından çıkan ses. (ADİL.424)]
curulda-	: Cur cur etmek, guruldamak. (ADİL.429) [cur-cur: Açken bağırsaklardan gelen ses. (ADİL.429)]
cükkülde-	: Cük cük ses çıkarmak. (ADİL.430)
çakkılde-	: Çağıltılı ses çıkarmak. 438)

çikkılda-	: Çağıltı sesi vermek. (ADİL.476) [çikkıltı: Saat çalışırken ve ya böyle şeyler birbirine değince çıkan sesi anlatır. (ADİL.476)]
çirtılda-	: Çırt çırt ses çıkarmak. (ADİL.481) [çirtıltı: Kuru odun yanarken ve ya kuru otu toplarken çıkan ses. (ADİL.481)]
dığıl-da-	: Dığ dığ etmek, dığ dığ sesi çıkarmak. (ADİL.612)
dırıl-da-	: Cırıldamak (ADİL.613)
fırçıl-da-	: (Bir cismin balçığa veya başka katı ve karışık bir şeye batarken) Ses çıkarmak. (ADİL.2.C.189) [fırçıltı: Bir cismin balçığa veya başka katı ve karışık bir şeye batarken çıkardığı ses. (ADİL.2.C.189)]
fısılda-	: Fısıltılı ses çıkarmak. Ağır nefes alan adamın dişleri arasından çıkardığı ses. (ADİL.2.C.191)]
gurulda-	: Guruldamak. (ADİL.2.C.297)
goppulda-	: Gümbürtü ile düşürmek, gümbürtü sesi çıkarmak. (ADİL.2.C.296) [goppultu: Gümbürtü. (ADİL.2.C.296)]
guvulda-	: Uğultulu ses çıkarmak, uğuldamak. (ADİL.2.C.299) [guvultu: Uğultu (ADİL.2.C.299)]
harıl-da-	: Ayak altında toplanan kardan har har sesleri çıkmak. (ADİL.2.C.427) [xarıltı : Hırıltı. (ADİL.2.C.427)]
hırçıl-da-	: Çatırdamak. (ADİL.2.C.458) [hırçıltı: İki sert şey birbirine çarpınca çıkan ses. (ADİL.2.C.458)]
hırıl-da-	: 1. Boğuk bir ses çıkarmak. 2. Hışıldamak.(ADİL.2.C.461) [hırıltı: Soluk soluğa kalan adamın boğazından çıkan ses. (ADİL.2.C.462)]
hortulda-	: Horultulu ses çıkarmak, hort hort etmek. (ADİL.2.C.472) [hortultu: Domuzların çıkardıkları sesler. (ADİL.2.C.472)]
horulda-	: 1. Uyurken horultulu ses çıkarmak. (ADİL.2.C.473) [horultu: 1. Horultu. 2. Uyurken horuldayan adamın çıkardığı ses. (ADİL.2.C.473)]

inilde-	: 1. Yavaş yavaş inlemek. 2. Şikayet etmek. (ADİL.2.C.551) [inilti: İnleme sesi, yankılı ses. (ADİL.2.C.551)]
küşülde-	: (Su, rüzgâr) Sürekli aktığı, estiği zaman ses çıkarmak. (ADİL.2.C.786) [küşültü: Dalgaların kıyıya vurmasından çıkan ses. (ADİL.2.C.786)]
karılde-	: Karga gibi ses çıkarmak. (ADİL.3.C.59) [karıltı: Karganın çıkardığı ses. (ADİL.3.C.59)]
kığılde-	: (Küçük çocuk) Mırıldanmak. (ADİL.3.C.132)
kığıltı	: Küçük çocuğun çıkardığı ses. (ADİL.3.C.132)
kıkkılde-	: Gülmek. (ADİL.3.C.133)
kırılde-	: Gak gak etmek. (ADİL.3.C.141) [kırılıltı: 1. Karganın çıkardığı ses. 2. İki sert şeyin birbirine sürtülmesinden çıkan ses. (ADİL.3.C.141)]
kırtılde-	: Kırt kırt diye ses çıkarmak. (ADİL.3.C.146)
uğılde-	: Güvercin gibi ses çıkarmak. (ADİL.3.C.202) [kuk-ku: Kuşların çıkardığı ses. (ADİL.3.C.202)]
mığılde-	: Kendiliğinden gülmek. (ADİL.3.C.362)
mıkkılde-	: İnlemek, sızlamak. (ADİL.3.C.363) [mıkkılıltı: İnilti, zarıltı. (ADİL.3.C.363)]
mırılde-	: 1. Mırıltı sesi çıkarmak. 2. Söylenmek. (ADİL.3.C.364) [mırıltı: 1. Köpeklerin bir şeyden hoşlanmadıkları zaman çıkardıkları alçak ses. 2. Söylenmek (ADİL.3.C.364)]
mızılde-	: Anlaşılmaz bir şekilde konuşmak veya okumak. (ADİL.3.C.365) [mızılıltı: Mızıldama sesi. (ADİL.3.C.365)]
närılde-	: Bağırarak, haykırmak. (ADİL.3.C.479) [närilti : Bağırma sesi. (ADİL.3.C.479)]
nırılde-	: Bağırarak. (ADİL.3.C.487)
pıçılde-	: Yavaşça fısıltı ile konuşmak. (ADİL.3.C.599) [pıçılıltı : Fısıltı, çok yavaş sesle yapılan konuşma. (ADİL.3.C.599)]
pıkkılde-	: 1. Fokurdayarak kaynamak, fokurtu sesi çıkarmak. 2. Kıkırdarak gülmek. (ADİL.3.C.600). [pıkkı: Kaynayan katı nesnenin çıkardığı ses. (ADİL.3.C.300)]

sızıl-da-	: 1. Hafifçe ağrımak, sızı vermek. 2. Durmadan şikayet etmek. (ADİL.4.C.110)
şarılda-	: Şarıltı ile akmak, dökülmek ya da çarpmak (ADİL.4.C.193) [şarıltı: Gür akan sudan çıkan ses. (ADİL.4.C.193)]
şartıl-da-	: Şart şart diye ses çıkarmak. (ADİL.4.C.194) [şart-şar: Kurşun veya ince çubuk, kamçı darbesinin sesini takliden söylenir. (ADİL.4.C.194)]
şırtıl-da-	: Şırtıltı ses çıkarmak. (ADİL.4.C.220) [şırtıltı : Kamçı veya ince çubukla vurulunca çıkan ses. (ADİL.4.C.220)]
şırılda-	: Şırıltı ile akmak, dökülmek (su, yağış). (ADİL.4.C.220) [şırıltı: Akan, dökülen sudan çıkan olan ses. (ADİL.4.C.220)]
tappıl-da-	: Tappıltı sesi çıkarmak, tap tap etmek. (ADİL.4.C.367) tappıltı: 1. Hareket eden insanın ve hayvanın ayağının yere değmesi netiycesinde çıkan ses. 2. Bir şeyin düşmesinden veya başka şeye değmesinden çıkan kırık ses. (ADİL.4.C.267)]
tıkkıl-da-	: Tık tık çıkarmak. (ADİL.4.C.337) [tıkk: Yukarıdan düşen veya bir şeye değen nesnenin çıkardığı ses. (ADİL.4.C.337)]
tıppıl-da-	: Tıppıltı sesi çıkarmak, çırpınmak. (ADİL.4.C.338) [tıppıltı: Tıp tıp sesi. (ADİL.4.C.338)]
tısılda-	: Çok yemeden dolayı nefes almada zorluk çekerek fısıldamak, fısıltı sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.338)
uğulda-	: 1. Uğuldamak, uğultu sesi çıkarmak. 2. Güvercinin çıkarttığı ses. (ADİL.4.C.400)
vıkkıl-da-	: Vık vık ses çıkarmak (ADİL.4.C.484) [vık-vık: Küçük çocuğun çıkardığı ses. (ADİL.4.C.484)]
vayıl-da-	: Vay demek, inildemek. (ADİL.4.C.468)
vıyıl-da-	: Vınlama sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.484) [vıyıltı : Rüzgârın, kurşunun çıkardığı ses, ısıklık sesi. (ADİL.4.C.484)]
vızıl-da-	: Vızıltı sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.487) [vızıltı: Kuş vb. hayvanların kanatlarından çıkan ses. (ADİL.4.C.487)]

- zankıl-da- : Zil sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.642)
[zankıltı: Zilin çıkardığı ses. (ADİL.4.C.642)]
- zarıl-da- : 1. Şiddetli heyecan, ağrı, eziyet, azap vb. etkisiyle inleme sesi çıkarmak, inlemek. 2. Zar zar ağlamak. (ADİL.4.C.644)
[zarıltı : Ağrıdan, eziyetten insanın çıkardığı ses, inilti. (ADİL.4.C.644)]
- zığıl-da- : İnildemek, mırıldamak. (ADİL.4.C.670)
- zıkkıl-da- : İnildemek, sızıldamak. (ADİL.4.C.671)
[zakkıltı: İnilti (ADİL.4.C.671)]
- zırıl-da- : Usandırıcı, sinir edici bir sesle ağlamak. (ADİL.4.C.672)
[zırıltı: 1. Zırıldama sesi zırıldayarak. 2. Gürültü, kavga. (ADİL.4.C.672)]
- zingıl-de- : 1. İnildeyerek havlamak. 2. Zil sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.678)
[zingilti: Sopa, taş vb. ile vurulan köpeğin çıkardığı inilti ses. (ADİL.4.C.678)]
- zokkul-da- : 1. Cerahat toplamaya yakın zamanında şiddetli ağrımak. 2. İnlemek, inildeye inildeye ağlamak, acı acı ağlamak. (ADİL.4.C.684)
[zokkultu: Devamlı ağrı, sızıltı (ADİL.4.C.684)]

Gagavuz Türkçesi

- cırıl-da- : Cırlamak, ötmek. (GTS.47)
- çakıl-da- : Şarıldamak. (GTS.49)
- dırıl-da- : Dırıldamak. (GTS.73)
- fırıl-da- : Fırıldamak, dönmek. (GTS.96)
- gurul-da- : Guruldamak. (GTS.108)
- hırıl-da- : Horuldamak. (GTS.117)
- şarıl-da- : Şarıldamak. (GTS.231)
[şarıl-şarıl: Şarıl şarıl. (GTS.231)]
[şar-şar: Su sesi. (GTS.231)]
- zırıl-da- : Zırıldamak. (GTS.265)

Türkiye Türkçesi

- angıl-da- : Bağırarak. (TSYK.294)
- bangıl-da- : Sinirli sinirli bağırarak, söylenmek, itiraz etmek. (TSYK.302)

- [bangıl bangıl: 1. Yüksek sesle konuşmayı, bağırmaı bildirir. 2. Suyun sesi ve bol akmasını anlatır. (TSYK.302)]
- [bang: Bağırma ses. (TSYK.302)]
- bıdılda- : Kendi kendine konuşmak, mırıldanmak, homurdanmak, söylenmek, fısıldamak. (TSYK.310)
- bıkılda- : Yavaş yavaş kaynamak. (TSYK.312)
- [bık sık et- : Kaynamak. (TSYK.312)]
- börülde- : Bağırma, acı acı ses çıkarmak. (TSYK.319)
- büngülde- : 1. (Su) Topraktan kaynamak. 2. (su) Ateşte kaynamak. 3. Coşmak. 4. Yavrusunu ve eşini bağırarak aramak. (TSYK.322)
- [böngül: (Su) Topraktan kaynamak. (TSYK.322)]
- cabılda- : Su içinde hareket eden bir cisim ses çıkarmak. (TSYK.324)
- [cabı cubu: Su içinde hareket eden cismin çıkardığı sesi anlatır. (TSYK.324)]
- [cabırtı: Şakırtı, iki sert cismin birbirine vurmasından çıkan ses. (TSYK.324)]
- caggılde- : Karışık sesler çıkarak ötüşmek, bağırma. (TSYK.324)
- [caggıldı: Öten kuşların veya çocukların oynarken birbirine karışan sesleri. (TSYK.324)]
- [cagıl cugul: Karışık çıkan ses, çağırma. (TSYK.324)]
- cağılda- : 1. (Su) Ses çıkarmak, çağlamak. 2. Gürültü etmek. (TSYK.325)
- [cağıl cuğul: Gürültü, çocuk gürültüsünü anlatır. (TSYK.325)]
- [cağıldı: Hafif gürültü. (TSYK.325)]
- cakgılde- : 1. Keskin, sert bir sesle ötmek. 2. Kahkahayla gülmek. (TSYK.326)
- [cakgıldı: 1. Kuş ötüşü. 2. Bu tarzda gülmek. (TSYK.326)]
- cangılde- : Birinin dediğini öteki duymayacak kadar gürültülü konuşmak. (TSYK.328)
- [cangıl cungal: 1. Hayvanlara takılan çanların ve başka madeni eşyanın çıkardığı kaba sesleri anlatır. (TSYK.328)]
- [cangırdı: Şangırtı. (TSYK.328)]
- carkılde- : Birden açılmak, bu tarzda seslenmek. (TSYK.329)

	[carkıldı: Kapının birden açılması, bir nesnenin ikiye ayrılması vb. benzeri hareketler sırasında ortaya çıkan ses. (TSYK.329)
cazzılda-	: Cazıltılı ses çıkarmak. (TSYK.332) [cazzıldı: Et vb. nesnelerin kavrulup pişirildiğinde çıkan ses. (TSYK.332)]
cığılda-	: Sürtünme sesini andıran gıcırtılı, karışık sesler çıkarmak. (TSYK.334) [cıgıl cıgıl: Su, yağ vb. maddelerin kaynama sesi. (TSYK.334)] [cığıldı: Nesnelerin şiddetle sürtünmesi sırasında ortaya çıkan gıcırtılı, keskin ses. (TSYK.334)]
çığılda-	: 1. Kavga etmek. 2. Yüksek sesle hep bir ağızdan konuşmak. 3. Gürültü yapmak. 4. Çağlamak. (TSYK.335) [çığıltı: 1. Hafif gürültü. 2. Yağın erirken çıkardığı ses. (TSYK.335)]
cingılda-	: 1. Ses çıkarmak. 2. Acayip sesler çıkarmak. 3. Yavaş sesle ağlamak. 4. Kulak çınlamak. (TSYK.339)
cırıl-da-	: 1. Cır cır diye ses çıkarmak. 2. Yerli yersiz konuşmak. 3. Gevezelik etmek. (TSYK.343) [cırıl cırıl: 1. Çocuğun bağırarak ağlamasını anlatır. 2. Suyun az ve devamlı aktığını anlatır. (TSYK.343)]
cirkıl-da-	: (Saat vb.) Cik cik diye çalışırken ses çıkmak. (TSYK.343) [cirkıldı: Saat vb. aletlerin çalışması sırasında çıkan ses. (TSYK.343)]
cırrıl-da-	: Yırtılma sesi çıkarmak. (TSYK.346) [cırt: Kağıt, kumaş vb. şeyler yırtılırken çıkan ses. (TSYK.346)]
cıvıl-da-	: 1. Cıvıl cıvıl ötmek. 2. Tatlı sesle konuşmak. (TSYK.349) [cıvıl cıvıl: Kuşların bir ağızdan cıvıltı ötüşünü anlatır. (TSYK.349)]
cızılda-	: 1. Cızırdamak. 2. Kızarıırken ses çıkmak. 3. Yanıp acımak. 4. Yerli yersiz ağlamak. 5. İnce ses çıkarmak. (TSYK.352) [cızıldı: 1. Cızırtısı olan. 2. Gürültü. (TSYK.352)] [cız: Kızgın yağın içerisine bir şey atınca çıkan ses. (TSYK.352)]
corul-da-	: Ses çıkarmak (akan su). (TSYK.363) [corul corul: Çok yağlı yiyecekler yerken yağı akmak. (TSYK.363)]
cumbıl-da-	: Su içine taş atıldığı zaman ses çıkarmak. (TSYK.364)

- [cump: Taşın suya batarken çıkardığı ses. (TSYK.364)]
- çağılda- : (Su) Akarken taşlara, kayalara çarparak ses çıkarmak. (TSYK.369)
- çakılda- : Çakıl taşlarının çıkardığı ses gibi ses çıkarmak. (TSYK.373)
- [çak: 1. Ses anlatan söz. 2. İki şert şeyin müsademesinden çıkan ses. (TSYK.373)]
- çapulda- : Su ve çamur içinde ayak ses çıkarmak. (TSYK.381)
- [çap çap: 1. Yeni yürüyen çocukların yürüyüşünü anlatır. 2. Ağız şapırdatarak yemek yemeyi anlatır. 3. Kamçı vururken çıkan ses ve dudağın şapırtısını anlatır. (TSYK.381)]
- çıtılda- : Yolda yürüyen hayvan veya insan ayakları hafif ses çıkarması. (TSYK.401)
- [çıt: Küçük bir şeyin kırılırken çıkardığı hafif ses. (TSYK.401)]
- dankılda- : Bağıra bağıra yüksek sesle konuşmak. (TSYK.423)
- fıkılda- : Kaynamaya başlamak. (TSYK.449)
- [fık fık: 1. Herhangi bir şeyin ateş üzerinde kaynamasını anlatır. 2. Kesik kesik, sessizce gülmeyi anlatır. (TSYK.449)]
- fırılda- : Fır fır dönmek. (TSYK.452)
- [fır: 1. Dönmek fiiliyle birlikte bir kimseye yaranmak ya da yardım etmek için üstün çaba harcamak anlamında kullanılan bir söz. 2. Baş dönmesi. 3. Fırlama. (TSYK.452)]
- [fırıl fırıl: Bir şeyin biteviye ve hızla dönmesini anlatır. (TSYK.452)]
- fısılda- : Başkalarının duymayacağı kadar yavaş konulmak. (TSYK.455)
- [fis fis: Gizli ve yavaş konuşulurken çıkan sesi anlatır. (TSYK.455)]
- fişılda- : Burundan solumak. (TSYK.456)
- [fiş: İçi boş, kof (TSYK.456)]
- fısılda- : Fısıldamak. (TSYK.460)
- [fisilti: Hafif hafif esen serin rüzgâr. (TSYK.460)]
- [fis: Gizli söz. (TSYK.4560)]
- fosulda- : Burundan çabuk çabuk solumak. (TSYK.462)
- [fosul fosul: Kaygısızca yapılan bir hareketi anlatır. (TSYK.462)]

- [fos: 1. Çürük, temelsiz, boş, kof. 2. Çelik çomak oynarken çeliğe eldeki çomağın çarpmaması, boşa gitmesi. (TSYK.461-462)]
- gagılda- : Gak gak diye ötmek. (TSYK.465)
[gagıldı: Kazların, kargaların, ördeklerin seslenişini anlatan söz. (TSYK.465)]
- gakılda- : Kahkaha ile gülmek. (TSYK.466)
[gak de- : Karganın çıkardığı ses. (TSYK.466)]
- garılda- : Karganın çıkardığı ses gibi ses çıkarmak. (TSYK.468)
[gar gar et- : Karga ötmek. (TSYK. 468)]
[garıltı: Karganın çıkardığı ses. (TSYK.468)]
- gıcılda- : Gıcırdamak, kamaşmak. (TSYK.470)
[gıcı gıcı: 1. Koyun, köpek vb. hayvanları çağırma ünlemi. 2. Acele acele. (TSYK.469)]
- gıdılda- : 1. Gereksiz ve devamlı söylenmek. 2. Zaman geçirmek, oylanmak. (TSYK.473)
[gıdı gıdı: 1. Köpek, keçi, koyun vb. hayvanları çağırma ünlemi. 2. Baş ağrıtan tek düze konuşmaları anlatır. (TSYK.472)]
[gıdıl gıdıl: 1. Baş ağrıtabilecek şekilde tek düze konuşmayı anlatır. 2. Küçük çocukların yürümesi için kullanılır. (TSYK.473)]
- gımılda- : Hareket etmek. (TSYK.477)
[gım gım: 1. Yavaş yavaş. 2. Geveze, atılgan. 3. Hiçbir yerde duramayan. 4. Mızımız, miskin. (TSYK.477)]
[gımıl gımıl: Yavaş yavaş (TSYK.477)]
- gırıl-da- : Gır gır diye ses çıkarmak. (TSYK.479)
[gır: Lakırdı, laf. (TSYK.479)]
[gırgır: 1. Usanç veren, sürekli kaba ses. 2. Gargar. 3. Daha çok halı, kilim gibi şeylerin tozunu temizlemek için kullanılan altı fırçalı uzun saplı bir aletin adı. (TSYK.479)]
- gızıl-da- : Gıcırdamak. (TSYK.481)
[gızı gızı: Koyun çağırma ünlemi. (TSYK.481)]
- gorul-da- : (İç organlar) Guruldamak. (TSYK.483)

- gugulda- : Sözlere taklit etmeye başlamak. (TSYK.484)
[gugu: Tavuk çağırma ünlemi. (TSYK.484)]
[guk: (Tavuk) Kuluçka. (TSYK.484)]
- gurulda- : 1. Gur gur diye ses çıkarmak. 2. Ötmek, seslenmek. (TSYK.486)
[gur: Gür. (TSYK.485)]
[gur gur et- : (Kurbağa) Ötmek. (TSYK.485)]
[gurultu: Guruldama sesi. (TSYK.486)]
- güğülda- : Çocuk sevinerek ses çıkarmak. (TSYK.486)
[güğül güğül: Çocuk sevinerek ses çıkarmak. (TSYK.486)]
- gümbülde- : Çağlamak. (TSYK.487)
[gümbültü: 1. Fıskıran suyun yere dökülürken çıkardığı ses. 2. Katı bir cismin suya düşmesinden çıkan ses. (TSYK.487)]
- gümpülde- : Tüfek vb. nesnelerin ateşlenmesiyle ses çıkarması. (TSYK.488)
[gümpüldi: Tüfek vb. nesnelerin ateşlenmesiyle ortaya çıkan ses. (TSYK.488)]
- gürpülde- : Yumuşak veya sert nesneye vurarak ses çıkarmak. (TSYK.491)
[gürp gürp: Ayakları kuvvetlice vurarak yürümeyi veya atılan şeylerin yere çarpmasını anlatır. (TSYK.491)]
- gürülde- : Gürül gürül ses çıkarmak. (TSYK.491)
[gürül gürül: Bol ve gür çıkan veya akan şeylerin sesini anlatır. (TSYK.491)]
[gür: Bol ve güçlü olarak çıkan veya fıskıran sesler. (TSYK.490)]
- güvülde- : 1. Çocuk konuşmaya başlamak. 2. Gürlemek. (TSYK.492)
[güvi: Uğultu, hışırtı, gürlü. (TSYK.492)]
- hakılde- : Kahkahayla gülmek. (TSYK.493)
[haha: Kahkaha (TSYK.493)]
- hankılde- : Eğlenip gülmek. (TSYK.495)
- hantılde- : 1. Hırslı hırslı, şapur şapur yemek. 2. Mızızlık etmek. (TSYK.495)
[hantı: Gürlütücü, yüksek sesle bağırarak. (TSYK.495)]
[hantıl hantıl: Hırslı hırslı, şapur şapur yemeyi anlatır. (TSYK.495)]

harkılda-	: 1. Gürültülü bir şekilde kahkahayla gülmek. 2. Ses çıkararak sümük çekmek. 3. Boşboğazlık etmek. (TSYK.497) [harkıl harkıl: Kahkahayla gülmek. (TSYK.497)]
harrılda-	: Çabuk çabuk yemek. (TSYK.498) [harrıldı: Motor çalışırken ya da uyku sırasında horlarken çıkan ses. (TSYK.498)]
hıcıl-da-	: Zor nefes almak, hırıltılı ses çıkarmak. (TSYK.500) [hıcıl hıcıl: Nefes alıp verirken hırıltılı sesi anlatır. (TSYK.500)] [hıcılıtı: Öksürürken boğazdan gelen ses. (TSYK.500)]
hıngıl-da-	: 1. Çocuk yavaş yavaş ağlamak. 2. Israrla bir şeyi istemek. 3. Sallamak. (TSYK.502) [hın hın: Burundan akıntılı olduğunu anlatmak. (TSYK.502)] [hınk: 1. Burundan, genizden konuşan kimse. 2. Sümük. (TSYK.502)]
hırıl-da-	: Hır hır diye ses çıkarmak. (TSYK.503) [hır: Kavga gürültü. (TSYK.503)] [hırılıtı: Hır hır diye çıkan ses. (TSYK.503)]
hışıl-da-	: Hış hış diye ses çıkarmak. (TSYK.505) [hış: Kırılmış, sert gevrek gibi şeylerin sesi. (TSYK.505)] [hışılıtı: Hış hış diye çıkan ses. (TSYK.505)]
horul-da-	: Horlamak. (TSYK.511) [hor: 1. Uyurken çıkan ses. 2. Bol bol akan su sesi. (TSYK.511)] [horul horul: Hor hor diye ses çıkarmak. (TSYK.511)]
hotul-da-	: Homurdanmak. (TSYK.512) [hot hot: kaba, dobra dobra konuşmayı anlatır. (TSYK.512)]
ıgıl-da-	: Yavaş yavaş akmayı anlatır. (TSYK.516) [ıgıl ıgıl: 1. Ağır ağır, yavaş yavaş. 2. Rüzgârın yavaş yavaş esmesini anlatır. (TSYK.516)]
ingil-de-	: İnlemek. (TSYK.523) [ih: İnleme sırasında çıkan ses. (TSYK.523)]
inil-de-	: İnlemek. (TSYK.524) [ih: İnleme sırasında çıkan ses. (TSYK.524)]

	[inilti: İnleme. (TSYK.524)]
kağılda-	: Hep birlikte söylenmek. (TSYK.525)
	[kag kag et- : (Kaz) Seslenmek. (TSYK.525)]
	[kağıl kağıl: Kazların ötüşünü anlatır. (TSYK.525)]
kakılda-	: 1. Bir şeyden çok söz etmek. Tavuk yumurtlarken gıdıklamak. (TSYK.528)
kankılda-	: Ötmek, gıdıklamak. (TSYK.532)
	[kang et-: (Kaz) Ses çıkarmak. (TSYK.531)]
lakgılda-	: Gevezelik etmek. (TSYK.556)
	[lak lak: Leyleğin ötüşü. (TSYK.556)]
	[lalgıldı: Boş söz, gevezelik. (TSYK.556)]
mangılda-	: 1. Sığır bağırmak, böğürmek. 2. Kapalı ve boş yerde yankı yapmak. (TSYK.566)
mırıl-da-	: 1. Alçak sesle kendi kendine söylenmek. 2. Dır dır etmek. (TSYK.571)
	[mır mır: Mırıldamayı anlatır. (TSYK.571)]
	[mırıl mırıl: Mırıldanarak. (TSYK.571)]
mişıl-da-	: Uyurken ses çıkarmak. (TSYK.572)
	[mışıl mışıl: Rahat ve sessizce uyumayı anlatır. (TSYK.572)]
	[mışıltı: Uyurken çıkarılan ses. (TSYK.572)]
pafıl-da-	: Harıl harıl yanmak. (TSYK.585)
parsıl-da-	: 1. (Kalp) hızlı atmak. 2. Can çekişmek. (TSYK.587)
	[parsıltı: Sıkıntı. (TSYK.587)]
pıtıl-da-	: Vıdı vıdı konuşmak. (TSYK.599)
	[pıt: 1. Su damlalarının düşmesiyle çıkan hafif ses. 2. Kalbin vuruşunu anlatan kelime. (TSYK.599)]
singıl-da-	: İnlemek. (TSYK.611)
	[sing: 1. Çınlama sesi. 2. Vızıldama, uçuş sırasında çıkan ses (sinek) (TSYK.611)]
şapıl-da-	: Şapırtılı ses çıkarmak. (TSYK.621)
	[şap: İstekle öpme sırasında çıkan ses. (TSYK.620)]

	[şapıldı: Yemek şapırdatılarak yenirken vb. durumlarda çıkan ses. (TSYK.620)]
şarılda-	: (Su) bol akarak ses çıkarmak. (TSYK.623) [şar: Çağlayan. (TSYK.623)] [şar şar: Şarıl şarıl. (TSYK.624)] [şarıl şarıl: Suyun bol bol ve sesli akmasını anlatır. (TSYK.623)]
şarpılda-	: Kuvvetli vurma, çarpma yoluyla ses çıkarmak. (TSYK.624) [şarp şarp: Vurma, çarpma sırasında çıkan sesi anlatır. (TSYK.624)] [şarpıldı: Bir nesnenin bir yere kuvvetlice çarpmasından, böylece bir nesneye vurulmasından çıkan ses. (TSYK.624)]
şırılda-	: Su akarak hafifçe ses çıkarmak. [şırıl şırıl: Suyun az olmakla birlikte biteviye aktığını anlatır. (TSYK.629)] [şırıltı: Şırıldamak sesi. (TSYK.629)]
şipilde-	: Su taşlara çarparak hafif ses çıkarmak. (TSYK.631) [şip: Damla ses. (TSYK.631)] [şipil şipil: Suların çırpınıp taşlara vurmasını anlatır. (TSYK.632)]
tankılda-	: Tangırtılı ses çıkarmak. (TSYK.637) [tang tang et- : Dan dan diye ses çıkarmak. (TSYK.63)] [tankıldı: Sert metallerin vb. maddelerin birbirine çarpmasıyla çıkan ses. (TSYK.637)]
tingılda-	: Tıngırdamak. (TSYK.646) [tıngıltı: Tıngıldama sesi. (TSYK.646)]
tirilde-	: Titremek. (TSYK.655) [tiril tiril: 1. Tir tir titremek. 2. Titrer gibi dalgalanmak. (TSYK.655)] [tir tir titre- : Çok üşümek, çok korkmak. (TSYK.655)]
tokulda-	: Su kaynamak. (TSYK.658)
tösülde-	: Sessiz ve sinsice hareket etmek. (TSYK.662) [tösül tösül: Yeni konuşmaya başlayan çocuğun konuşmasını anlatır. (TSYK.662)]
tümbülde-	: 1. Kalp hızlı hızlı çarpmak. 2. Hafifçe sallanmak. (TSYK.663)

	[tüm tüm et- : Kıpırdamak, sallanmak. (TSYK.663)]
tüpülde-	: Kalp hızlı hızlı çarpmak. (TSYK.663)
	[tüpültü: 1. Hafif ses, pıtırı. 2. Yürek çarpıntısı. (TSYK.663)]
ufulda-	: Uf uf diye söylenmek. (TSYK.664)
	[uf: Acı, sızı duyunca söylenir. (TSYK.664)]
uğulda-	: Sürekli boğuk ve kalın bir ses çıkarmak. (TSYK.664)
	[uğultu: Uğuldama sesi. (TSYK.664)]
vaggıl-da-	: 1. Tilki ulumak. 2. Çok miktarda su yukarıdan aşağı dökülmek, uğultulu ses çıkarmak. (TSYK.668)
vagıl-da-	: 1. Çağıldamak. 2. Gürültülü konuşmak. (TSYK.668)
	[vagıl vagıl: Gürültülü konuşmayı anlatır. (TSYK.668)]
vangıl-da-	: 1. (Köpek) Çok gürültü yapmak. 2. Kulağa uğuldamak. 3. Vızıldamak. 4. Bağırarak. (TSYK.669)
	[vagıltı: Gürültü, patırtı, şamata. (TSYK.669)]
vanıl-da-	: Motor uğultulu uzun ses çıkarmak. (TSYK.670)
varkıl-da-	: (Kurbağa) Ötmek. (TSYK.670)
	[vark vark: Kurbağa ve bazı kuşların ötüşünü anlatır. (TSYK.670)]
vazzıl-da-	: (Sinek, arı) Vızıldaşmak. (TSYK.671)
	[vaz vaz: Gürültülü konuşmayı anlatır. (TSYK.671)]
	[vazzıldı: Kanatlarından çıkan ses (sinek, arı) (TSYK.671)]
vengil-de-	: Köpek av-cı acı bağırarak. (TSYK.671)
	[veng: Gırtlaktan çıkan kaval ses. (TSYK.671)]
veril-de-	: Çocuk sürekli ağlamak. (TSYK.671)
vıgıl-da-	: 1. Topluca gürültü yapmak. 2. Topluca kımıldamak. (TSYK.673)
	[vıgıl vıgıl: (Kurt, karınca, sinek, çocuk) Çok ve bol kımılıtlarla kaynaşma durumunu anlatır. (TSYK.673)]
vingıl-da-	: 1. Çınlamak. 2. İniltili ses çıkarmak. 3. Karınca gibi kaynaşmak. (TSYK.674)
	[vingıl vingıl: (Kurt, karınca, sinek, çocuk) Çok ve bol kımılıtlarla kaynaşma durumunu anlatır. (TSYK.674)]
vinıl-da-	: Sapanla havaya atılan taş ses çıkarmak. (TSYK.674)

- vırıl-da- : 1. Usandırıcı bir durumda söylenmek. 2. Yel, dönen nesneler ses çıkarmak. 3. Usandırıcı, tedirgin edici biçimde söylenip durmak. (TSYK.674)
[vırıltı: 1. Vırıldama sesi. 2. Yelin fırıl fırıl dönen bir nesnenin sesini anlatır. (TSYK.674)]
- vızıl-da- : 1. Vız diye ses çıkarmak. 2. Çocuk bir şey söylemek için ağlamaklı ses çıkarmak. 3. Sürekli ağlayıp durmak. 4. Söylenmek. (TSYK.674)
[vız: Böcek uçarken veya bir şey hızla geçerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.675)]
[vız vız: Vızıltılı çıkan sesi anlatır. (TSYK.677)]
[vızıldı: Sineğin bazı böceklerin uçarken kanatlarından çıkardıkları ses. (TSYK.677)]
- zırıl-da- : 1. Sürekli baş ağrıtıcı ses çıkarmak. 2. Fırıl fırıl dönerek gürültü yapmak. 3. Kendi kendine söylenmek. 4. Gevezelik etmek. (TSYK.691)
[zır: 1. Ağlamaklı olanı iyice ağlatmak için söylenen söz. (TSYK.691)]
[zır zır: 1. Bıktırıcı ve sürekli sesi anlatır. 2. Gürültücü, geveze. (TSYK.692)]
[zırıl zırıl: Zırlamayı anlatır. (TSYK.692)]
[zırıldı: 1. Zırıldamak eylemi veya sesi. 2. Anlaşmazlık, geçimsizlik. 3. Can sıkıcı çalgı. 4. Tartışma, kavga. 5. Ağlama. (TSYK.692)]

Türkmen Türkçesi

Yansımalı isimlere gelerek yansımalı fiiller türetir. Yansımalı olmayan birkaç isme de gelerek fiiller yapar (Kara 2005: 79).

- arıl-da - : Bağırmak. (TTTS.195)
- bingıl-da : Sıvının oynaması (TTTS.195)
- bükkül-de : Yüreği heyecanla çarpmak. (Tkm.TS.90)
- bürkül-de : Buram buram çıkmak, tozlamak. (Tkm.TS.91)
- cakgıl-da : 1. Cıvıldamak, şarkı söylemek. 2. Yaygara etmek, çağırmak. (Tkm.TS.93)
- carkıl-da : Ses çıkarmak. (Tkm.TS.95)
[carkıldı: Çatırtı, ses, şangırtı. (Tkm.TS.95)]

cazzılda-	: Cızırdamak, cızır cızır etmek. (Tkm.TS.97) [cazzırtı: Cazırtı. (Tkm.TS.97)]
cığılda-	: 1. Gıcırdamak, cızırdamak. 2. Cıvıldamak, cıvıldaşmak. (Tkm.TS.100) [cığıldı: Gıcırtı, cızırtı, cıvıltı. (Tkm.TS.100)]
cıñğılda-	: Cıvıldamak, cıvıldaşmak. (Tkm.TS.100)
cırkılda-	: 1. (Saat) Tiktak etmek. 2. Ses çıkarmak, şaklamak, şakırdamak. (Tkm.TS.101)
cırılıda-	: Cır cır diye ses çıkarmak. (TTTS.195)
cıssılda-	: Islık çalmak, vızıldamak. (Tkm.TS.101)
cızzılda-	: (Böcekler için) Uğuldamak. (Tkm.TS.101)
cikgilde-	: 1. Cıvıldamak. 2. Çok bilmişlik yapmak, şaka yapmak. (Tkm.TS.102)
culkulda-	: Şır şır etmek, şır şır akmak, şırıltı çıkarmak. (Tkm.TS.104)
cumpulda-	: Sıvı bir kabın içinde çalkalanıp ses çıkarmak. (TTTS.195)
cuvvulda-	: Islık çalmak, vızıldamak. (Tkm.TS.104)
cülpülde-	: 1. Şapırtı çıkarmak, çırpınmak. 2. Şak şak vurmak. (Tkm.TS.104)
cürkülde-	: Cır cır etmek, cıvıldamak. (Tkm.TS.104) [cürküldi: Cıvıldaşma. (Tkm.TS.104)]
cüygülde-	: Cıvıldamak, cik cik etmek. (Tkm.TS.105) [cüygüldi: Cıvıltı, cıvıldaşma. (Tkm.TS.105)]
darsılda-	: Hızlı gitmek. (Tkm.TS.135) [darsıldı: Ayak patırtısı. (Tkm. 135)]
dılmılda-	: 1. Cilveli cilveli gülmek. 2. Yapmacık olarak gümek. (Tkm.TS.154)
gagılda-	: (Karga) Ötmek. (Tkm.TS.217)
galpılda-	: Titremek. (Tkm.TS.221)
garkılda-	: Bağırmak, vaklamak. (Tkm.TS.233)
gürçülde-	: Çıtırdamak. (Tkm.TS.321)
gürpülde-	: Paldır küldür düşmek. (Tkm.TS.322)
gürrülde-	: Gürlemek. (Tkm.TS.322) [gürrüldi: Gürültü. (Tkm.TS.322)]
gürsülde-	: (Kalp) Atmak, çarpmak. (Tkm.TS.323) [gürsüldi: Atmak, çarpma. (Tkm.TS.323)]

güvvülde-	: Uğuldamak. (Tkm.TS.323)
hılçılde-	: Yıkılmak, küt diye yere düşmek. (Tkm.TS.447)
hırılde-	: Hırıldamak. (Tkm.TS.347)
hoşnılde-	: Hoşnutsuzlukla homurdanmak, mırıldanmak. (Tkm.TS.351)
ıñnılde-	: Sızlanmak, hoşnut, memnun olmamak. (Tkm.TS.364)
ırgılde-	: İki yana yavaşça kımıldanmak, hareket etmek, sendelemek. (Tkm.TS.365) [ırgıldı: İki yana yavaşça sallanma, sallanım, titreşim. (Tkm.TS.365)]
ıñnılde-	: 1. İnlemek. 2. Sızlanamak, ağlayacak gibi olmak. (Tkm.TS.381)
kirtılde-	: Çıtırdamak, çatırdamak. (Tkm.TS.411)
lahılde-	: Kesik kesik kahkaha atmak, kahkahayla gülmek (Tkm.TS.433)
lakılde-	: Çene çalmak, gevezelik etmek. (Tkm.TS.433)
lokgılde-	: Kahkahayla gülmek. (Tkm.TS.439)
loñkulde-	: 1. Yorgalamak, ürmek, ürkerek gitmek. 2. Titremek, sarsılmak. (Tkm.TS.439)
mımılde-	: Titremek, tir tir titremek, kımıldanmak, dalgalanmak. (Tkm.TS.459)
mıñnılde-	: 1. Titremek, kımıldanmak, sallanmak. 2. Burnundan konuşmak. (Tkm.TS.459)
paypılde-	: Ağır ağır adımlarla yürümek. (Tkm.TS.521)
şaggılde-	: Çağıldamak, çağılıtlı ses çıkarmak. (Tkm.TS.596) [şaggıldı: Suyun şiddetli akışı, çağıltı. (Tkm.TS.596)]
şalkılde-	: Yüksekten akan suyun veya sıvı bir nesnenin ses çıkarması, şarıldamak. (Tkm.TS.599) [şalkıldı: Yumuşak sıvı nesnelerin bir yere yüksekten şiddetli dökülmesi sonucu çıkan ses. (Tkm.TS.599)]
şalpılde-	: Dalgalanmak, çalkalanmak gibi eylemler sonucunda ses çıkarmak, şapırdatmak. (Tkm.TS.599) [şapıldı: Sıvıların içindeki hareket veya dalga sonucunda ortaya çıkan ses. (Tkm.TS.599)]
şanğılde-	: Uğuldamak, çınlamak, tınlamak. (Tkm.TS.600) [şanğıldı: Uğultu, çınlama. (Tkm.TS.600)]

şarkılda-	: Gıcırdamak, tıkırdamak. (Tkm.TS.600) [şarkıldı: Gıcirtı. (Tkm.TS.600)]
şapbılda-	: Şapırdamak. (Tkm.TS.600) [şapbıldı: Yemek yerken vb. durumlarda dudakların birbirine çarpmasından çıkan ses. (Tkm.TS.600)]
şarpılda-	: Çarpma sonucu ses çıkarmak. (Tkm.TS.601)
şarpıldı-	: Bir şeyin bir yere şiddetle çarpmasıyla veya vurmasıyla çıkan ses. (Tkm.TS.601)
şartılda-	: Bir şeyin sertçe kırılması veya kesilmesi sonucu ses çıkarmak. (Tkm.TS.601) [şartıldı: Bir şeyin sertçe kırılması ya da kesilmesi sonucu ortaya çıkan ses. (Tkm.TS.601)]
şırkılda-	: Gıcırdamak. (Tkm.TS.606) [şırkıldı: Gıcirtı. (Tkm.TS.606)]
taşkılda-	: Takırdamak. (Tkm.TS.616)
tarpılda-	: (Ayak) Tap tap yere vurmak. (TTTS.200)
tarkılda-	: 1. Tark diye ses çıkarmak. 2. Ateşlenmek. (TTTS.200)
tarsılda-	: (Kalp, nabız) Hızlı hızlı atmak. (TTTS.200)
tırkılda-	: Tırık tırık çalmak, tıklatmak. (TTTS.200)
tızızılda-	: Vızıldamak. (TTTS.195)
uvvulda-	: Uğuldamak. (TTTS.195)
vaggılda-	: 1. (Su) Çağlamak. 2. (İnsan) Gürültü yapmak. (TTTS.201)
varkılda-	: (Kurbağa) Vırak vırak etmek. (Tkm.TS.663)
varrılda-	: Şiddetli güröldeyip ses çıkarmak. (TTTS.201)
varsılda-	: Sivri ve keskin nesneyi vücuda sokup ses çıkarmak. (TTTS.201)
vazzılda-	: Vızıldamak. (Tkm.TS.664)
zarıılda-	: Çınlamak, tınlamak, çalmak. (Tkm.TS.717) [zarııldı: Ses, çalma, vurma. (Tkm.TS.717)]
zıgılda-	: Dangırdatmak, gıcırdatmak, tıkırdatmak. (Tkm.TS.721)
zogulda-	: Uğuldamak, vızıldamak, homurdanmak. (Tkm.TS.723)
zompulda-	: Atlamak, fırlamak, sıçramak, peyda olmak. (Tkm.TS.723)

Başkurt Türkçesi

- ahılda- : Ah vah etmek, sızlanmak, şikayet etmek. (BTS.21)
- arşılda- : Havlaya havlaya ürümek. (BTS.39)
[arş-arş: Köpeğin tekrar tekrar havladığını bildiren söz. (BTS.21)]
- avılda- : Hey hey edip bağırarak. (BTS.47)
[av: Çapırma ve seslendirmelerde söylenen bir ünlem. (BTS.47)]
- barkılda- : Bark bark diye bağırarak, bark bark diye ötmek. (BTS.62)
[bark -bark: Kuş sesini bildiren söz. (BTS.62)]
- bavılda- : Bağırarak ağlamak, ağlarken kötü sesler çıkarmak. (BTS.67)
- berkélde- : Pat etmek, küt etmek. (BTS.73)
[belk-belk: Pat pat. (BTS.73)]
- bıhılda- : Bıh bıh etmek, bıh bıh gelmek. (BTS.83)
[bıh: Zorla nefes almayı bildiren söz. (BTS.83)]
- bıjkılda- : (Ördek için) Vak vak etmek. (BTS.83)
[bjk: (Ördek sesi) Vak vak. (BTS.83)]
- bıkılda- : Bık bık etmek. (BTS.83)
[bık-bık: 1. Koyu bir şeyin hafifçe kaynamasıyla çıkan sesi bildiren söz.
2. Anlaşılmaz şekilde söylenmiş olan sözü ifade etmek için kullanılır.
(BTS.83)]
- bıltılda- : Bılt bılt etmek. (BTS.84)
[bılt-bılt: Tekrar tekrar oluşan ani bir hareketi bildiren söz. (BTS.84)]
- bırhılda- : Bırh bırh etmek. (BTS.85)
[bırh-bırh: Dayanamayarak bir gülme sesini bildiren söz. (BTS.84)]
- bırkılda- : Bırk bırk etmek. (BTS.85)
[bırk: Suyun içinden hava çıkması ya da yerden su çıkması gibi sesleri bildiren söz. (BTS.85)]
- bırsılda- : Bırs bırs etmek. (BTS.85)
[bırs: Ürkümüş kedi sesini bildiren söz. (BTS.85)]
- bışılda- : Fısır fısır etmek, fısır fısır konuşmak. (BTS.86)
[bış-bış: Fıs fıs, fısır fısır. (BTS.86)]
- bıtbılda- : Bıt bıt diye ötmek. (BTS.87)

- [bıt-bıt: 1. Bildirecin sesini bildiren söz.
bıtbıl: Bildircin. (BTS.87)]
- bıtıl-da- : 1. Bıdı bıdı etmek, bıdı bıdı konuşmak. 2. Lüzumsuz yere konuşmak. (BTS.87)
[bıt-bıt: Bıdı bıdı. (BTS.87)]
- bıvıl-da- : Sürekli ulur gibi ağlamak. (BTS.88)
- bızıl-da- : Bız bız etmek. (BTS.89)
[bız-bız: Vız vız. (BTS.89)]
- bol-kol-da- : Bolk bolk etmek. (BTS.97)
[bolk-bolk: Dar ağızlı bir kaptan akan sıvının çıkardığı sesi bildiren söz. (BTS.97)]
- bu-fıl-da- : Buf buf etmek. (BTS.109)
[buf: Güç soluk verildiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.109)]
- bur-sıl-da- : Homurdanmak. (BTS.112)
[burś-burś: Sinirlenerek kendi kendine homurdanmayla çıkan sesi bildiren söz. (BTS.112)]
- dar-hıl-da- : 1. Güm güm etmek. 2. Güçlü şekilde çarpmak. (BTS.123)
[darh: Büyük sert nesneler birbirine vurulduğunda çıkan ve güçlü yankılanan sesi bildiren söz. (BTS.123)]
- dıŋıl-da- : Dıngıl dıngıl etmek. (BTS.129)
[dıŋıl: Demir gibi sert nesneler vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz.
[dıŋ: Demir gibi sert nesneler vurulduğunda yankılanarak çıkan sesi bildiren söz. (BTS.129)]
- dıŋkıl-da- : Dınk etmek, tınk etmek. (BTS.129)
[dıŋk: Katı bir nesneye ağır bir nesneyle vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz. (BTS.129)]
- dıvıl-da- : Dıv etmek, dıv edip gürlemek, uğuldamak. (BTS.129)
[dıv: Aşırı uğultuyu ve gürültüyü bildiren söz. (BTS.129)]
- duŋkıl-da- : Dunk dunk etmek. (BTS.134)
[duŋk: Sert, ağır ve büyük nesnenin ağır başka bir nesneyle çarpılması, vurulması ile çıkan sesi bildiren söz. (BTS.134)]

gürölde-	: Gürüldemek. (BTS.170)
gürşölde-	: Gurç gurç etmek. (BTS.170) [gür-şav: Gürültü, patırtı. (BTS.170)]
gıjgılda-	: Gıj gıj etmek. (BTS.176) [gıj: Kuray çalındığında boğazdan çıkan kalın sesi bildiren söz. (BTS.176)]
gırıl-da-	: Hırıldamak, hırıl hırıl etmek. (BTS.176) [gır: Boğazdan, gırtlaktan çıkan kalın sesi bildiren söz. (BTS.176)]
gorolda-	: Guruldamak. (BTS.177) [gor-şar: Çok guruldamayı bildiren söz. (BTS.177)]
gurşıl-da-	: Hart hurt etmek. (BTS.178) [gurş: Hayvanların ekin veya ot yerken çıkardıkları sesi bildiren söz. (BTS.178)]
havıl-da-	: Havlamak. (BTS.189) [hav-hav: Köpek sesini bildiren söz. (BTS.189)]
hıñkıl-da-	: Hınk etmek. (BTS.199)
hağıl-da-	: Kahkaha ile gülmek. (BTS.225) [hağa: Bağırarak gülmeyi anlatan söz. (BTS.225)]
ıhıl-da-	: Halsizleşip of pof etmek. (BTS.237) [ıh: Yakınıp, sızlanıp inlemeyi bildiren söz. (BTS.237)]
ıjıl-da-	: İj ij etmek, ij ij diye ses çıkarmak. (BTS.237) [ij: Güçlü rüzgâr estiğinde ya da büyükçe bir böcek uçuğunda çıkan sesi bildiren söz. (BTS.237)]
ıkıl-da-	: İk mık etmek, kekelemek, gevelemek. (BTS.237)
ışıl-da-	: Zor nefes almak, zor soluk almak. (BTS.242)
jıvıl-da-	: Cıvıldamak. (BTS.267)
jıyıl-da-	: Jıy jıy etmek. (BTS.268) [jıy: Kurşun gibi şeylerin aniden geçtiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.268)]
kehıl-da-	: Hafifçe öksürmek, ıhı ıhı etmek. (BTS.271) [keh-keh: Hafifçe öksürüldüğünde çıkan sesi bildiren ses. (BTS.271)]

kejkède-	: Kejk kejk etmek. (BTS.271) [kejk-kejk: Gıcırdayarak yutkunulduğu sırada çıkan sesi bildiren söz. (BTS.271)]
këtkëlde-	: Kıt kıt diye gülmek. (BTS.280) [kët-kët: Yumuşak şekilde kesik kesik gülme sesini bildiren söz, kıt kıt. (BTS.280)]
körkölde-	: (Kara basıldığında) Kört kört diye ses çıkarmak. (BTS.299)
kañılde-	: Kak kak etmek. (BTS.319) [kah-kah: 1. Katılarak gülerken çıkan sesi bildiren söz. (BTS.319)]
kahkahala-	: Kahkaha atmak. (BTS.319)
kajkılda-	: Gajıldamak. (BTS.3319)
kakılde-	: Kakıldamak. (BTS.320)
kañkılda-	: Gak gak etmek. (BTS.325)
kıtkılde-	: 1. Gıdıklamak, kıt kıt etmek. 2. Kıh kıh gülmek. (BTS.358) [kıt-kıt: Tavuğun çıkardığı sesi bldiren söz. (BTS.358)]
kıykılde-	: Kıyk kıyk etmek, bağırarak. (BTS.363) [kıykıldak: (Kaz için) Kıyk kıyk bağırarak. (BTS.363)]
kolkolda-	: Gulk gulk etmek. (BTS.369)
lakılde-	: Çok konuşmak. (BTS.391)
laskılde-	: Şapırdamak. (BTS.392)
lastılde-	: Şap şup etmek. (BTS.392)
lavılde-	: Çağır olmak, mızıklanmak. (BTS.392)
lışkılde-	: Fış fış ederek burun çekmek. (BTS.396) [lıştık: Fış fış burun çeken. (BTS.396)]
mıkılde-	: Kekelemek, kekeleyerek konuşmak, ık mık ederek konuşmak. (BTS.3415)
mırılde-	: Mırıldamak, mır mır etmek. (BTS.415)
mıyılde-	: İşitilir işitilmez halde konuşmak, mıy mıy diye konuşmak, çok kısık sesle konuşmak. (BTS.416)
nıyılde-	: Boşuna ağlamak, zırlamak. (BTS.441)
öfölda-	: Üf üf etmek, tekrar tekrar üf etmek. (BTS.459)

ögölde-	: Damak dibinden ses çıkarmak. (BTS.459)
pıfılda-	: Puf puf etmek, pufuldamak. (BTS.477)
pıhılda-	: Gaz, duman gibi şeylerin birikmesiyle birden pıh etmek. (BTS.477)
pırhılda-	: Pırh pırh etmek, birden durmaksızın gülmeye başlamak. (BTS.477)
sapılda-	: Şap şup diye ses çıkarmak. (BTS.498) [sapır-sopor: Şapır şupur. (BTS.498)]
sarılda-	: Acı ve tez bir ses çıkarmak. (BTS.499)
sarkılda-	: Çark çurk diye bağırmak. (BTS.499)
satılda-	: Çat çut etmek, çatırdamak. (BTS.501)
sëngëilde-	: Çingil çingil etmek, çingil çingil diye ses çıkarmak. (BTS.510) [sëngël: Güçlü yankılanan, çınlayan ses. (BTS.510)]
sënkëilde-	: Çeng çeng diye ürümek. (BTS.510) [sënk: Çengildeyen köpeğin ince ve kesik sesini bildiren söz. (BTS.510)]
serëilde-	: Gırtlak sesle bağırmak. (BTS.512)
sevkëilde-	: (Köpek için) Çengildemek. (BTS.516) [sëv: Ağlamayı veya susmayı bildiren söz. (BTS.516)]
singılda-	: Çingıl çingıl etmek. (BTS.521)
sıpılda-	: Şıp şıp etmek. (BTS.522)
sıvılda-	: 1. Üzülüp bağırmak, kederlenip bağırmak. 2. Gürültü, patırtı etmek. (BTS.525) [sıv-sıv: Gürültü, patırtı. (BTS.525)]
sıyılda-	: Cızıldamak. (BTS.526)
sutılda-	: Cik cik etmek. (BTS.542)
şakılda-	: Şakıldamak, şak şuk etmek. (BTS.548) [şakıldak: Şakıldayıp duran. (BTS.548)]
şarılda-	: Yaygara çıkararak bağırmak, şamatayla bağırmak. (BTS.551) [şarıldak: Şamatacı, yaygaracı. (BTS.551)]
şarkılda-	: Bağırarak gülmek, yüksek sesle gülmek. (BTS.551) [şarkıldak: Bağırarak gülen. (BTS.551)]
şarpılda-	: Şap şup etmek. (BTS.551)
şıjılda-	: Cıs cıs etmek. (BTS.559)

şırkılda-	: Kıs kıs gülmek. (BTS.562)
takılda-	: Takıldamak, tak tuk etmek. (BTS.571)
tihılda-	: Zor nefes almak, zor soluk almak. (BTS.607)
uhılda-	: Uhu uhu diye ağlamak. (BTS.655)
ujılda-	: Vızıldamak, vıjıldamak. (BTS.655)
zırıl-da-	: Zırıldamak. (BTS.755)
zıvıl-da-	: Vızıldamak. (BTS.755)
zıyıl-da-	: Vıjıldamak. (BTS.755)

Karaçay-Malkar Türkçesi

bılkıl-da-	: 1. Şırıl şırıl akmak. 2. Çalkalamak. (K-MTS.121)
bıjıl-da-	: (Su) Köpürmek, köpürerek akmak. (K-MTS.121)
bızıl-da-	: Vızıldamak. (K-MTS.122)
borkıl-da-	: Fokurdamak. (K-MTS.126)
büvül-de-	: Böğürmek. (K-MTS.133)
	[büvüldev: Böğürtü. (K-MTS.133)]
cırıl-da-	: 1. Gıcırdamak. 2. Atılmak, fırlayıp gitmek. (K-MTS.152)
cızıl-da-	: 1. Sızlamak. 2. Vızıldamak, gıcırdamak. (K-MTS.153)
	[cız: Gıcırtı. (K-MTS.153)]
cüvül-de-	: 1. Cıvıldaşmak, ötmek. 2. Vızıldamak, uğuldamak. (K-MTS.164)
	[cüvüldev: Cıvıltı. (K-MTS.164)]
çınkılda-	: Şırıldamak, çalkalanmak. (K-MTS.174)
	[çınkıldav: Şırıltı. (K-MTS.174)]
çısılda-	: Cızıldamak. (K-MTS.175)
çupul-da-	: Şıpırdamak, suda çırpınmak. (K-MTS.180)
çüyül-de-	: Uğuldamak. (K-MTS.180)
duvul-da-	: Uğuldamak. (K-MTS.188)
	[duvuldav: Uğultu. (K-MTS.188)]
dürül-de-	: Uğuldamak. (K-MTS.189)
	[düyüldev: Uğultu. (K-MTS.189)]
gırıl-da-	: 1. Homurdanmak. 2. Gevezelik etmek. (K-MTS.204)
hırıl-da-	: Hırıldamak. (K-MTS.218)

	[hır: Vida. (K-MTS.218)]
	[hırıldav: Hırıltı. (K-MTS.218)]
kañkıl-da-	: Gıdıklamak, ötüşmek, cıvıldaşmak. (K-MTS.241)
kıjıl-da-	: Gıcırdamak. (K-MTS.257)
	[kijıldav: Gıcırtı. (K-MTS.257)]
kılkıl-da-	: 1. Gülmek. 2. Şırıldamak. (K-MTS.258)
	[kıl-kıl: Gülme, kahkaha. (K-MTS.258)]
	[kılkıldav: Şırıltı. (K-MTS.258)]
kızgıl-da-	: Vızıldamak. (K-MTS.264)
kiñkil-de-	: Kıkırdamak, kıkırdayarak gülmek. (K-MTS.265)
kurul-da-	: Guruldamak, vıraklamak. (K-MTS.283)
murul-da-	: Homurdanmak, mırıldanmak. (K-MTS.303)
	[muruldav: Homurtu, mırıltı. (K-MTS.303)]
şoñkul-da-	: Şırıldamak. (K-MTS.366)
	[şuruldav: Şırıltı. (K-MTS.303)]
şorkul-da-	: Şırıldamak, çağlamak. (K-MTS.367)
	[şorkuldav: Şırıltı, çağlama. (K-MTS.367)]
şuvul-da-	: 1. Uğuldamak, şırıldamak. 2. Hızla gitmek. (K-MTS.368)
	[şuvuldav: Uğultu, şırıltı. (K-MTS.368)]
zikkıl-da-	: Yırtmak, parçalamak. (K-MTS.427)
zızıl-da-	: Vızıldamak. (K-MTS.427)
zuvul-da-	: Vızıldamak. (K-MTS.428)

Karakalpak Türkçesi

+da-, +de- veya +ıl-da-, +ıl-de-, genellikle ünlemlerden veya ses yansımaları isimlerden fiiller türetir (Uygur 2010: 109).

añkıl-da-	: 1. Neşeli olmak, morali yerinde olmak. 2. Güzel bir karaktere sahip olmak. (Krkp.TS.44)
arsıl-da-	: 1. Böğürmek. 2. Havlamak. (Krkp.TS.51)
	[ars-ars: Köpeğin havlama sesini yansıtan ses yansımaları kelime. (Krkp.TS.51)]

bajıldı-	: Öfkeyle bağırarak, bağırarak birinin üstüne yürümek, kızmak. (Krkp.TS.46) [baj-baj: Keskin ve tatsız bir ses, bağırma. (Krkp.TS.76)]
bakıldı-	: Vakvak etmek. (Krkp.TS.81)
balpıldı-	: Homurdanmak. (Krkp.TS.83)
balşılda-	: (Su, çamur) Şıpırdatmak. (Krkp.TS.83)
barıldı-	: Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. (Krkp.TS.86)
barkıldı-	: 1. Yüksek sesle bağırarak. 2. Yüksek sesle birini azarlamak. (Krkp.TS.85)
bijıldı-	: 1. Mayalanmak, ekşimek. 2. Çok konuşmak. (Krkp.TS.129) [bij-bij: Kaynama, ekşime sesini bildiren ses ynasımalı kelime. (Krkp.TS.128)]
bılkıldı-	: 1. Sallanmak, yaylanmak. 2. (Sıvı nesne) Yumuşak hale gelmek. (Krkp.TS.150) [bık: Yumuşak bir şeye dokunulduğu zaman çıkan sesi bildiren kelime. (Krkp.TS.150)]
bılşılda-	: 1. Konuşmak, saçma sapan konuşmak. 2. (Çamur) Şalpırdatmak. (Krkp.TS.130) [bılş: Çarpma, vurma, şapırdatma sesini bildiren kelime. (Krkp.TS.130)]
bırkılda-	: Fokurdayarak kaynamak. 2. Anlaşılmaz şekilde konuşmak, homurdanmak. (Krkp.TS.131) [bırk: Kaynayan sıvıdan çıkan sesi yansıtan kelime. (Krkp.TS.131)]
bülkilde-	: (Yumuşak bir nesne) Kımıldamak, sallanmak. 2. Lıkırdamak, cumbuldamak. (Krkp.TS.127) [bülk: Yansımalı kelime. (Krkp.TS.127)]
darkıldı-	: Çok konuşmak. (Krkp.TS.159)
darıldı-	: Bağırarak, haykırmak. (Krkp.TS.159)
dıñıldı-	: Çalmak, çingırdamak. (Krkp.TS.184) [dıñıl: Çingırdama sesi. (Krkp.TS.184)]
dırıldı-	: Titreyen, çınlayan sesler çıkarmak. (Krkp.TS.184)
dızıldı-	: Vızıldamak, ısıklık çalmak. (Krkp.TS.184)

dirilde-	: Titremek. (Krkp.TS.174)
dükilde-	: 1. Tıklatmak, takırdatmak. 2. (Kalp) Atmak. 3. Şaklatmak. 4. (Kapı) Çarpmak. (Krkp.TS.181) [dük-dük: Döp döp. (Krkp.TS.181)]
dümpilde-	: Tıkırdatmak, kütürdetmek, takırdatmak. (Krkp.TS.182) [dümp-dümp: Yere düşen nesneden çıkan sesi. (Krkp.TS.182)]
dünkilde-	: Takırdatmak, tıkırdatmak. (Krkp.TS.182) [dünk: Bir nesne yere düşünce çıkan ses. (Krkp.TS.182)]
düpilde-	: (Kalp) Hızlı hızlı atmak. (Krkp.TS.183) [döp döp: Sert nesneden veya silah patladığı zaman çıkan sesi yansıtan kelime. (Krkp.TS.183)]
dürilde-	: Uğuldamak, vızıldamak, vınlamak. (Krkp.TS.183) [dür: Yansımali ses. (Krkp.TS.183)]
dürsilde-	: Patırtılı sesler çıkarmak, tıtır tıtır yürümek. (Krkp.TS.183) [dürs-dürs: 1. Şakırtı. 2. (Kalp) Çarpma sesi. (Krkp.TS.183)]
eñkilde-	: Hıçkırmak. (Krkp.TS.194)
ıñkılda-	: (Ağız kapalı iken) Boğuk sesler çıkarmak, inlemek. (Krkp.TS.757) [ıñk: İnilti. (Krkp.TS.757)]
ıñıllda-	: Mırıldanmak. (Krkp.TS.757) [ıñ: Mırıltı sesi. (Krkp.TS.757)]
ırıllda-	: Hırlamak. (Krkp.TS.759)
giltilde-	: Titremek, sallanmak. (Krkp.TS.138)
gümbilde-	: 1. Gümbürdemek, gümbürtü sesler çıkarmak. 2. Yüksek sesle konuşmak. (Krkp.TS.144) [gümp: Güm sesi. (Krkp.TS.144)]
gürilde-	: 1. Güriüde, gürüldemek, gümbürdemek. 2. (Kaplan) Hırlamak. 3. Fıkırdamak, fokurdamak. (Krkp.TS.146)
gürkilde-	: (Domuz) Bağırmak. (Krkp.TS.146)
gürsilde-	: Küt diye ses çıkarmak. (Krkp.TS.147) [gürs: Kütürtü. (Krkp.TS.147)]
gürtilde-	: Kütürdemek, kıtırdamak. (Krkp.TS.147)

	[gürt-gürt: (Koyun, keçi) Hayvanların bir şey yerken çıkardığı sesleri yansıtan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.147)]
güyilde-	: Uğuldamam, vınlamak; gürültü yapmak. (Krkp.TS.148)
gakılda-	: Gaklamak. (Krkp.TS.150)
	[gak-gak: Karganın gaklama sesini yansıtan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.150)]
garkılda-	: 1. Gaklamak. 2. Vakvak etmek. 3. Kahkaha atmak, yüksek sesle gülmek. (Krkp.TS.152)
	[gark: Karga veya ördeğin sesi. (Krkp.TS.152)]
garsılda-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (Krkp.TS.152)
	[gars: Çatırtı, çıtırtı sesleri. (Krkp.TS.152)]
gıjılda-	: 1. (Sıvı) Kaynamak. 2. Cızırdamak. (Krkp.TS.154)
küpilde-	: Gümbürdemek, gürlemek. (Krkp.TS.345)
kakılda-	: 1. Gaklamak, vakvak etmek. 2. Sürekli, aralıksız konuşmak. (Krkp.TS.361)
kalşılda-	: 1. Titremek. 2. Çok üzölmek. (Krkp.TS.365)
	[kalş-kalş: Titremeyi bildiren ses yansımali kelime. (Krkp.TS.365)]
karkılda-	: 1. Gaklamak. 2. Kahkaha atmak, yüksek sesle gülmek. (Krkp.TS.380)
	[kark-kark: 1. Karganın gaklama sesi. 2. Ha ha! Diye yüksek sesle gülmeyi bildiren kelime. (Krkp.TS.380)]
kıkılda-	: 1. Lıkırdamak, cumbuldamak. 2. (Tekne, kayak) Sallanmak. 3. İstekli bir şekilde birinin elindeki bir şeye bakmak. (Krkp.TS.426)
kıjkılda-	: 1. Kapriz yapmak, huysuzlaşmak. 2. İnlemek, yavaş inlemek, sızlamak, ağlamak. (Krkp.TS.428)
	[kjk-kjk: Şingirtı, tangirtı sesi. (Krkp.TS.428)]
kırsılda-	: Kütürdemek, kıtırdamak; çatırdamak, çıtırdamak. (Krkp.TS.430)
kırtılda-	: (Şeker çiğnerken) Kıtırdatmak, çıtırdatmak. (Krkp.TS.340)
kırıl-da-	: Hırıldamak. (Krkp.TS.431)
kıykılda-	: 1. Basık ve boğuk sesler çıkarmak. 2. Ağır ve hırıltılı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.422)
korkılda-	: (Hayvan) Bağırarak. (Krkp.TS.402)

korılda-	: Horlamak. (Krkp.TS.403) [korıl: Horultu. (Krkp.TS.403)]
kurkılda-	: 1. (Domuz) Bağırarak. 2. Gıdıklamak. (Krkp.TS.412)
kurılda-	: 1. Horlamak. 2. (Karın) guruldamak. (Krkp.TS.414)
lakılda-	: 1. Lıkırdamak, tokurdamak. 2. Sallanmak. (Krkp.TS.436)
lapılda-	: Alev alev yanmak. (Krkp.TS.436)
lakılda-	: Fıkırdamak, fokurdamak, kaynamak. (Krkp.TS.439)
lıkılda-	: 1. Dolu olmak. 2. Kaynaşmak. (Krkp.TS.440)
mıñkılda-	: 1. Mırıldanmak, homurdanmak. 2. Kavga etmek. (Krkp.TS.472)
mırsılda-	: 1. Oflayıp puflamak. 2. Nefes alıp vermek. (Krkp.TS.472)
mırıl-da-	: Mırıldanmak. (Krkp.TS.472)
partıl-da-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (Krkp.TS.523) [part: Patlama, düşme sesi. (Krkp.TS.523)]
parıl-da-	: (Kağıt vb.) Çatırtılı, takırtılı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.524)
pırıl-da-	: Burun çekmek. (Krkp.TS.541)
pısılda-	: 1. Cızırdamak. 2. Sesli bir şekilde burundan solumak; oflayıp puflamak. (Krkp.TS.542)
sakıl-da-	: Şaklatmak, fiske vurmak. (Krkp.TS.559)
salpıl-da-	: 1. Sallanmak. 2. Sürekli konuşmak, homurdanmak. (Krkp.TS.561)
sarılda-	: Fıkırdamak, fokurdamak. (Krkp.TS.567) [sar-sar: Akan suyun çıkardığı ses. (Krkp.TS.567)]
sırıl-da-	: Hırıldamak, hırlamak. (Krkp.TS.607)
suvıl-da-	: Hızlı hareket etmek. (Krkp.TS.591)
takıl-da-	: Net ve açık konuşmak. (Krkp.TS.612) [taka-tak: Silahın patlama sesi. (Krkp.TS.612)] [tak-tak: Vurma, tıklatma, çalma seslerini yansıtan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.612)]
tapıl-da-	: (Ayak ile) Yere vurmak. (Krkp.TS.621) [tapır-tupır: 1. Takırtı, patırtı sesi. 2. (Kuş) Uçmaya çalışırken kanatlarından çıkan sesi yansıtır. (Krkp.TS.621)]
tarkıl-da-	: 1. Çok bağırarak. Yüksek sesle gülmek. (Krkp.TS.623)

	[tark: Çatlama ses. (Krkp.TS.623)]
tarsılda-	: Patırtılı, takırtılı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.623)
	[tars: 1. Patırtı, takırtı. 2. Silah sesini yansıtır. (Krkp.TS.623)]
tırsılda-	: 1. Patlamak, çatlama; çatırdamak, çıtırdamak, kıtırdamak. (Krkp.TS.670)
	[tırs: Patlama, çatlama sesi; çıtırtı, çatırtı. (Krkp.TS.670)]
tırıl-da-	: Çatlama, patlama seslerini çıkartmak. (Krkp.TS.670)
tokıl-da-	: (Madeni eşyalar) Boğuk sesler çıkarmak. (Krkp.TS.645)
topıl-da-	: Yere vurmak, tıpır tıpır yürümek, patırdamak, takırdamak. (Krkp.TS.649)
torsılda-	: 1. Çatlama, patlama. 2. Birine kızmak. (Krkp.TS.650)
	[tors: Vücudun aniden yere düşmesiyle çıkan sesi yansıtır. (Krkp.TS.649)]
şalpıl-da-	: 1. Taşıp dökülmek, çalkalanmak. 2. Şamarlamak. (Krkp.TS.723)
	[şalp: Kaynama sesini yansıtır. (Krkp.TS.723)]
şaŋkıl-da-	: 1. (Kuş) Ötmek, cıvıldmak, cıyak cıyak bağırmak. (Krkp.TS.725)
	[şaŋk: Yansımali ses. (Krkp.TS.725)]
şarpıl-da-	: (Çamur, su) Şapırdatmak. (Krkp.TS.727)
	[şarp: Çarpma, vurma seslerini yansıtır. (Krkp.TS.)]
şartıl-da-	: Çatlama, patlama. (Krkp.TS.727)
	[şart: Çatlama, patlama sesi. (Krkp.TS.727)]
şaŋkil-de-	: Bağırmak, cıyak cıyak bağırmak. (Krkp.TS.730)
şijıl-da-	: 1. Gürültü yapmak. 2. Cızırdamak. (Krkp.TS.474)
	[şij: Cızırtı sesi. (Krkp.TS.474)]
şıkıl-da-	: (Madeni eşyalar) Birbirine değince ses çıkarmak, tik tak etmek. (Krkp.TS.474)
	[şık: Fiskeleme, şaklatma sesleri. (Krkp.TS.474)]
şıŋkıl-da-	: 1. Çınlamak. 2. Şıngırdamak. (Krkp.TS.750)
	[şıŋk: Keskin bir sesin yansıması. (Krkp.TS.750)]
şıpıl-da-	: (Su) Şapırdatmak. (Krkp.TS.748)
	[şıl: Şak şak. (Krkp.TS.748)]

şırılda-	: Vızıldamak, cıvıldamak. (Krkp.TS.751)
şırkılda-	: Cıvıldamak. (Krkp.TS.750)
şırtılda-	: 1. Çatırdamak, çıtırdamak. 2. Şaklatmak, fiske vurmak. 3. Kızmak. (Krkp.TS.751) [şırt: Çatırtı, çıtırtı sesi. (Krkp.TS.751)]
şıykılda-	: Gıcırdamak, gıcirtılı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.747)
şorpılda-	: Öpmek. (Krkp.TS.739) [şorp: Öperken çıkan sesi yansıtan ses. (Krkp.TS.739)]
şurılda-	: (Su) Akmak, şarıldamak. (Krkp.TS.743)
şuvılda-	: (Rüzgâr, ağaç) Uğuldamak. (Krkp.TS.744) [şuv: Uğultu. (Krkp.TS.744)]
şüykilde-	: Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak, ötmek. (Krkp.TS.744)
varkılda-	: 1. Vakvak etmek. 2. Yüksek sesle gülmek. (Krkp.TS.699) [vark: Kurbağa sesini yansıtan kelime. (Krkp.TS.699)]
zañkılda-	: Bağırarak, haykırmak, yaygara koparmak. (Krkp.TS.280) [zañk: Boğuk seslerin yansımasını bilidiren ses. (Krkp.TS.280)]
zıñılda-	: Mırıldanmak. (Krkp.TS.286) [zıñ-zıñ: Mırıltı. (Krkp.TS.286)]
zıpılda-	: 1. Çok hızlı gitmek, acele etmek. 2. Hızlı hareketler yapmak. (Krkp.TS.286) [zıp-zıp: Kanat çırparken çıkan seslerin yansıması. (Krkp.TS.286)],
zırkılda-	: Çok ve ağır hastalanmak. (Krkp.TS.286)
zirilde-	: (Soğuktan, korkudan) Üşümek, titremek. (Krkp.TS.284) [zir-zir: Hırıltılı seslerin yansımasını anlatan kelime. (Krkp.TS.284)]

Karay Türkçesi

ayılda-	: İnlemek, ulumak. (Kry.TS.56)
çuvulda-	: 1. İnlemek. 2. Bağırarak. 3. Fısıldamak. 4. Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak. (Kry.TS.633)
dırıl-da-	: Sürekli, aralıksız konuşmak. (Kry.TS.183) [zırıltı: Gevezelik, dırdır. (Kry.TS.191)]
girilde-	: 1. Şırıldamak, çağıldamak. 2. Mırıldanmak. (Kry.TS.161)

fırıl-da-	: 1. Dönmek, fırıldamak. 2. Uçmak. (Kry.TS.595)
havıl-da-	: Havlamak. (Kry.TS.605)
xırıl-da-	: Horlamak, hırlamak. (Kry.TS.607)
ıkıl-da-	: Hıçkırmak. (Kry.TS.197)
	[ıkıltı: Hıçkırık. (Kry.TS.197)]
kakıl-da-	: Kıkır kıkır gülmek, kahkaha atmak. (Kry.TS.359)
mırıl-da-	: Homurdanmak, mırıldanmak.
	[mırıltı: Homurtu, mırıltı. (Kry.TS.413)]
şarıl-da-	: (Şelale) Çağıldamak. (Kry.TS.645)
şuvıl-da-	: 1. Hışırdamak, fişırdamak. 2. Gürültü yapmak, uğuldamak.
vızıl-da-	: Vızıldamak, vınlamak. (Kry.TS.157)
zırıl-da-	: Aralıksız, sürekli konumak. (Kry.TS.191)

Kazan-Tatar Türkçesi

çaŋıl-da-	: Çan ötmek. (Kzn-T.TS.61)
	[çaŋ: 1. Çan. 2. Çan sesi. (Kzn-T.TS.61)]
görsël-de-	: Gümbürdemek, patlamak. (Kzn-T.TS.94)
gırıl-da-	: Horlamak. (Kzn-T.TS.100)
këtkël-de-	: Kikirdemek, kıkırdamak, kıkır kıkır gülmek. (Kzn-T.TS.132)
kakıl-da-	: Gaklamak. (Kzn-T.TS.153)
kaŋıl-da-	: (Kazlar için) Ötmek. (Kzn-T.TS.156)
karıl-da-	: (Karga veya tavuk için) Gak gak etmek. (Kzn-T.TS.159)
kırkıl-da-	: Gıdaklamak. (Kzn-T.TS.167)
kıtkıl-da-	: Gıdaklamak. (Kzn-T.TS.168)
lıkıl-da-	: 1. Konuşup durmak. 2. Çene çalmak. (Kzn-T.TS.183)
pışıl-da-	: Fısıldamak, fısıl fısıl söylemek. (Kzn-T.TS.217)
sulkıl-da-	: 1. Nefes nefese kalmak. 2. Hıçkırmak. 3. Sızlamak. (Kzn-T.TS.245)
şarıl-da-	: Şarıldamak, çağlayıp akmak. (Kzn-T.TS.251)
şarkıl-daş-	: Kahkahalarla gülmek. (Kzn-T.TS.251)
takıl-da-	: 1. Tak tak ötmek. 2. Hızlı ve çok konuşmak. 3. Anlamsız şeyler söylemek. (Kzn-T.TS.260)
tıkıl-da-	: 1. Takırdamak, homurdanmak. 2. Dırdır etmek. (Kzn-T.TS.278)

zırıl-da- : Fır fır dönmek. (Kzn-T.TS.357)

Kazak Türkçesi

añkılda- : Uğuldamak. (Kaz.TS.47)

arılda- : Hırlamak, gürlemek, kükremek. (Kaz.TS.52)

bajıl-da- : Çığlık atmak. (Kaz.TS.72)

[bajıl: Çığlık. (Kaz.TS.72)]

bakıl-da- : Bağırmak. (Kaz.TS.)

balpıl-da- : Lüzumsuz yere konuşmak, gevezelik etmek. (Kaz.TS.77)

bapıl-da- : 1. Havlamak, ürümek. 2. Zevzeklik etmek, gevezelik etmek.
(Kaz.TS.78)

barkıl-da- : Kalp güp güp atmak. (Kaz.TS.79)

barıl-da- : Boğazını yırtarcasına bağırmak. (Kaz.TS.79)

bijıl-da- : 1. Vızıldamak. 2. Sinirlenmek, kızmak. (Kaz.TS.101)

bıl-kıl-da- : Bıngıldamak. (Kaz.TS.102)

bılşıl-da- : Yerli yersiz konuşmak. (Kaz.TS.102)

[bılşıl: Gevezelik. (Kaz.TS.102)]

bırkıl-da- : 1. Homurdanmak. 2. Fokurdamak. (Kaz.TS.102)

[bırbır: Horul horul. (Kaz.TS.102)]

boljıra- : Gevşemek, yumuşamak. (Kaz.TS.91)

[boljır: Gevşek, pörsük. (Kaz.TS.91)]

bolpıl-da- : Gevşemek, yumuşamak. (Kaz.TS.91)

borsıl-da- : Toprağa bastığında harş harş etmek. (Kaz.TS.92)

borıl-da- : (Ateş üzerine su dökülünce). Cızırdamak. (Kaz.TS.92)

burkıl-da- : 1. Fokurdamak. 2. Tozu dumana katmak. (Kaz.TS.99)

dañıl-da- : Yüksek sesle bağıra bağıra konuşmak. (Kaz.TS.119)

[dañ: Patırtı, gürültü, şamata. (Kaz.TS.118)]

darıl-da- : Yüksek sesle konuşmak. (Kaz.TS.120)

[darıl: Kulak tırmalayıcı ses. (Kaz.TS.120)]

dawıl-da- : (Rüzgâr için) Sert esmek. (Kaz.TS.120)

[dawıl: Fırtına, boran, tufan. (Kaz.TS.120)]

dırıl-da- : Dır dır etmek. (Kaz.TS.132)

	[dırıl: Dır dır çıkan ses. (Kaz.TS.132)]
dızılde-	: 1. Sızlamak. 2. Sabırsılanmak, yerinde duramamak. (Kaz. TS.132)
	[dızıl: Sızı, ağırlı. (Kaz. TS.132)]
dürilde-	: Gürüldemek, alevlenmek, gürlmek. (Kaz. TS.131)
dürsilde-	: Gümbürdemek, gürültü çıkarmak. (Kaz. TS.132)
eñkilde-	: Hıçkırır hıçkırır ağlamak. (Kaz.TS.141)
gümpilde-	: Gümp gümp etmek, gümbürdemek. (Kaz.TS.113)
	[gümp: Güm diye suya düşmek. (Kaz.TS.113)]
gürilde-	: Gürüldemek, gürlmek. (Kaz.TS.113)
gürsilde-	: Güm diye ses çıkarmak, gürlmek. (Kaz.TS.113)
	[gürs: Bir şeyin aniden yere düşmesiyle çıkan ses. (Kaz.TS.113)]
güjilde-	: Gürüldemek, gürlmek. (Kaz.TS.113)
	[güjil: Gürültü, gümbürtü. (Kaz.TS.113)]
güwilde-	: Uğuldamak. (Kaz.TS.113)
	[güwil: Uğultu. (Kaz.TS.113)]
ıñılde-	: Mırıldanmak, terennüm etmek. (Kaz.TS.665)
ıñkılde-	: Acı, üzüntü belirten, kesik ses çıkarmak, inlemek. (Kaz.TS.665)
	[ıñkıl: İnilti, inleme sesi. (Kaz.TS.665)]
ırılde-	: Hırlamak, hırıldamak. (Kaz.TS.666)
	[ırıl: Hırıltı. (Kaz.TS.666)]
ırkılde-	: Kıkırdamak, kıkır kıkır gülmek. (Kaz.TS.666)
	[ırkıl: Şişman insanların gülerken çıkardığı ses. (Kaz.TS.666)]
ırsılde-	: Soluk soluğa kalmak, fosurdamak, hırıldamak. (Kaz.TS.666)
	[ırsıl: Fosurtu, hırıltı. (Kaz.TS.666)]
ısılde-	: Uğuldamak. (Kaz.TS.667)
	[ısıl: Rüzgâr uğultusu, yılan tıslaması. (Kaz.TS.667)]
ızılde-	: Uğuldamak. (Kaz.TS.662)
	[ızıl: Vızıltı, arı vızıltısı. (Kaz.TS.662)]
jäñilde-	: Hızlı konuşmak. (Kaz. TS.170)
kaltılde-	: 1. Titremek, sarsılmak. 2. Donmak, titremek, üşümek. (Kaz.TS.281)
	[kaltıl: Titreme. (Kaz.TS.281)]

kalşılda-	: Tir tir titremek. (Kaz.TS.282)
karkılda-	: 1. Gaklamak. 2. Kahkaha atmak. (Kaz.TS.) [karkıl: 1. Karganın çıkardığı ses, gak gak. 2. Kahkaha. (Kaz.TS.295)]
kejilde-	: Ağız dalaşı yapmak, çekişmek. (Kaz. TS.222)
kılkılda(t)-	: Ses çıkararak, aralıksız, lıkır lıkır içmek. (Kaz.TS.346)
kırıl-da-	: Hırıldamak. (Kaz.TS.351) [kırıl-sırıl: Hırlama sesi. (Kaz.TS.351)]
kıtkılda-	: Gıdaklamak. (Kaz.TS.353)
kıykılda-	: Kahkahayla, katıla katıla gülmek. (Kaz.TS.306)
kirşılda-	: Kıtırdamak, çıtırdamak. (Kaz. TS.265)
kokılda-	: Gıdaklamak. (Kaz.TS.313) [kokıl: Tavuğun çıkardığı ses. Gıdak. (Kaz.TS.313)]
korsılda-	: Domuz gibi ses çıkarmak. (Kaz.TS.321) [korsıl: Domuzun çıkardığı ses. (Kaz.TS.321)]
küjilde-	: Kalın ve gür sesle konuşmak. (Kaz. TS.254) [küjil: 1. Gür, kalın ses. 2. Azarlamak. (Kaz. TS.254)]
kümbirle-	: Gümbürdemek, gümbür gümbür etmek. (Kaz. TS.257)
künkilde-	: Homurdanmak, söylenmek. (Kaz. TS.259) [künkil: 1. Homurdanma, horultu. 2. Dedikodu. (Kaz. TS.259)]
kürilde-	: Gürüldemek, gümbürdemek. (Kaz. TS.261)
kürkilde-	: Öksürmek, devamlı öksürmek. (Kaz.TS.260)
kürsilde-	: Öksürmek. (Kaz.TS.261) [kürs: Ağır cisimlerin yere düştüğünde çıkardığı ses, gümp. (Kaz.TS.261)]
lakılda-	: 1. Taşmak, aşmak. 2. Hızını arttırmak. (Kaz. TS.356)
mırsılda-	: Kıs kıs gülmek. (Kaz.TS.392) [mırs mırs: Kıs kıs gülmek. (Kaz.TS.392)]
sampılda-	: Bangırdamak. (Kaz.TS.465) [samp: Sesin yüksek ve net çıkması. (Kaz.TS.465)]
sañkılda-	: Birden bağırarak gülmek. (Kaz.TS.467) [sañk: Sesin yüksek çıkması. (Kaz.TS.467)]

sapılda-	: Hızlı ve yüksek sesle konuşmak. (Kaz.TS.468)
sarılda-	: Şarıldamak, hızla ses çıkararak su akmak veya dökülmek. (Kaz.TS.470) [sar: Birden dökülmek, boşalmak. (Kaz.TS.468)] [sarıl: hızlı akan suyun çıkardığı ses. (Kaz.TS.471)]
sartılda-	: 1. Gürültü, patırtı yapmak. 2. Bir şeyi sıkılmadan, çekinmeden söylemek. (Kaz.TS.470) [satr sür: İki nesnenin çarpışmasından, temasından çıkan ses. (Kaz.TS.470)]
sawılda-	: 1. Birden dökülmek, boşalmak. 2. Doluşmak, akın etmek. (Kaz.TS.473)]
sılkılda-	: Şırıl şırıl, gürül gürül, lıkır lıkır akmak. (Kaz.TS.502) [sılk: Aniden düşmek, yıkılmak. (Kaz.TS.502)] [sılk sılk: Kıkır kıkır gülmek, kıkırdamak. (Kaz.TS.502)]
şınkılda-	: Şırıldamak. (Kaz.TS.504) [şingır: 1. Şingirtili, şingirdama sesi. 2. Katıla katıla gülme sesi. (Kaz.TS.504)]
sıpılda-	: Durmadan hızlı konuşmak, dır dır etmek. (Kaz.TS.505)
sırılda-	: Hırıldamak. (Kaz.TS.507) [sırıl: Hırıltı. (Kaz.TS.507)]
sırtılda-	: Tıkırdamak, takırdamak. (Kaz.TS.507) [sırtıl: Takırtı, tıkırtı. (Kaz.TS.507)]
sunkılda-	: Yüksek sesle ağlamak, ağıt yakmak. (Kaz.TS.494) [şunıl: 1. Çığlık; kuş sesi. 2. Ağıt yakmak, inilti sesler çıkartarak boğuk boğuk ağlamak. (Kaz.TS.494)]
şajılda-	: Kızmak, bağırıp çağırmak. (Kaz.TS.620) [şaj: Çığlık koparmak. (Kaz.TS.620)]
şakılda-	: Cırtlak, tiz sesle konuşmak, yüksek sesle sert konuşmak. (Kaz.TS.623) [şakıl: Sert cisimlerin birbirine değmesi sonucu çıkan ses, şingirtı. (Kaz.TS.623)]
şalpılda-	: (Su) Ses çıkarmak. (Kaz.TS.625) [şalpıl: Suyun, dalgaların çıkardığı ses. (Kaz.TS.625)]

şanjıkılda-	: 1. (Martı, kartal vb.) Çılgılık koparmak. 2. (İnsan) Çılgılık atmak. (Kaz.TS.628)] [şanjıkıl: Tiz ses çıkarmak. (Kaz.TS.628)]
şapıl-da-	: Bağırıp çağırarak. (Kaz.TS.629)
şarılda-	: Viyaklamak, cıyak cıyak ağlamak. (Kaz.TS.631) [şar şar: Viyaklamak, cıyak cıyak bağırarak. (Kaz.TS.631)] [şarıl: Cırtlak, tiz, kulak tırmalayan ses. (Kaz.TS.631)]
şartıl-da-	: Şaklamak. (Kaz.TS.631) [şartıl: Şaklama, şak şak etme. (Kaz.TS.632)]
şäwilde-	: İnce ve tiz sesle havlamak. (Kaz.TS.635) [şäwıl: İnce ve tiz olarak çıkan köpek ses. (Kaz.TS.635)]
şıkıl-da-	: (Kuş) Cıvıldamak. (Kaz.TS.652) [şıkıl: (Saat için) Tik tak, (böcek için) cır cır, (kuş için) cik cik diye çıkan sesler. (Kaz.TS.652)]
şıjıl-da-	: Çınlamak. (Kaz.TS.654) [şıjk: Dokunmayan ağlayan çocuk. (Kaz.TS.655)] [şıjıl: 1. Şangırtı, şingırtı. 2. Uğultu, çınlama. (Kaz.TS.655)]
şırtıl-da-	: 1. Çıt çıkarmak, çıtırdamak. 2. Çabuk sinirlenmek, öfkesine hakim olamamak. (Kaz.TS.656) [şırt: Çıt etmek. (Kaz.TS.656)]
şırıl-da-	: 1. Cıvıldamak, şakımak, ötmek. 2. Çıngırdamak. 3. Zırıl zırıl ağlamak. 4. Çok ilgi göstermek, üstüne düşmek. (Kaz.TS.656) [şırıl: 1. Cıvıltı. 2. Telefon zili. (Kaz.TS.656)]
şıkıl-da-	: 1. Cıvıldaşmak. 2. Gıcırdatmak. (Kaz.TS.640) [şık: Gıcırta. (Kaz.TS.640)] [şıkıl: Cıvıltı. (Kaz.TS.640)]
şorıl-da-	: Şırıl şırıl akmak. (Kaz.TS.644) [şorıl: Şırıltı, şarıltı. (Kaz.TS.644)]
şöpül-de-	: 1. Şap şap etmek. 2. Şapır şupur öpmek. (Kaz.TS.646) [şöpıl: Öperken çıkam ses, mucuk. (Kaz.TS.646)]
şuwıl-da-	: Gürültü çıkarmak, gürültü yapmak. (Kaz.TS.647)

	[şuwıl: Gürültü, patırtı. (Kaz.TS.647)]
şurılda-	: Gurlamak, guruldamak. (Kaz.TS.648)
	[şurıl: Gurultu, gurlama. (Kaz.TS.648)]
şünkilde-	: Dedikodu yapmak. (Kaz.TS.650)
	[şünkil: Dedikodu, söylenti. (Kaz.TS.650)]
şüpile-	: Dolup taşmak, ağzına kadar dolmak. (Kaz.TS.650)
takılda-	: 1. Takırtı sesi çıkarmak. 2. Anında karşılık vermek. (Kaz.TS.513)
	[tak: Tak sesi çıkarmak. (Kaz.TS.513)]
tarsılda-	: Gürültü, patırtı çıkarmak. (Kaz.TS.523)
	[tars turs: Patır kütür etme, gümbür gümbür ses çıkarma, takırtı, patırtı. (Kaz.TS.523)]
tıkılda-	: 1. Tıkırdamak. 2. Takır takır konuşmak, hızlı konuşmak. (Kaz.TS.567)
	[tık tık: Tık tık etme, tıkırdama, tık tık diye çıkan ses. (Kaz.TS.567)]
	[tıkıl: Tıkırtı, takırtı (Kaz.TS.567)]
tınkılda-	: (Dombra) Tıngırdatmak. (Kaz.TS.569)
tıpılda-	: Tıpış tıpış yürümek. (Kaz.TS.569)
tırkılda-	: Kıkır kıkır gülmek, kıkırdamak. (Kaz.TS.570)
	[tırkıl: Kıkır kıkır gülme, kıkırtı. (Kaz.TS.570)]
tırsılda-	: 1. Çıtırdamak, şıpırdamak. 2. Öfkelenmek. (Kaz.TS.570)
	[tırs: Çıt sesi. (Kaz.TS.571)]
	[tırs tırs: Çıtır çıtır, şıpır şıpır. (Kaz.TS.571)]
tızılda-	: 1. Vız vız etmek. 2. Sızlanmak, acımak. 3. Debelenmek. (Kaz.TS.567)
	[tız: Sızlamak, ağrımak. (Kaz.TS.567)]
	[tızıl: Vız vız şeklindeki tabiat taklidi ses, vızılıtı. (Kaz.TS.567)]
toŋkılda-	: 1. Tangırdamak. 2. Homurdanmak, söylenmek. (Kaz.TS.543)
	[toŋkıl: İçi boş bir şeye vurulduğunda çıkan ses, tangır tungur. (Kaz.TS.543)]
torsılda-	: 1. Pat küt etmek. 2. Küsmek. (Kaz.TS.545)
	[tors: Sesin çok yüksek çıkması, güm güm etmek. (Kaz.TS.545)]
üpile-	: 1. Üflemek. 2. Üstüne titremek, gözü gibi bakmak. (Kaz.TS.599)
üwilde-	: Uğuldamak. (Kaz.TS.580)

- zıñıl-da- : Vınlamak, çınlamak. (Kaz.TS.203)
[zıñıltı: Zırılı, vızılı. (Kaz.TS.203)]
- zirkıl-da- : Çok sinirlenmek, kanı beynine şıçramak. (Kaz.TS.204)
[zirkil: Zangırtı, zonklama. (Kaz.TS.204)]
- zırıl-da- : Fırlamak, hızla gitmek. (Kaz.TS.204)
[zırıl: Zır zır şeklinde çıkan ses. (Kaz.TS.204)]
- zuwıl-da- : Uğuldamak, vızıldamak. (Kaz.TS.203)
[zuwıl: Uğultu, vızılı. (Kaz.TS.203)]

Kırgız Türkçesi

- acıl-da- : Hiddetle bağırarak, sövmek. (KTS.1.C.40)
- añıl-da- : Ulumak, bağırarak. (KTS.1.C.124)
- arıl-da- : Gümbürdemek, gürlemek. (KTS.1.C.146)
- badıl-da- : Yüksek ses ile ses çıkartmak, konuşmak. (KTS.1.C.186)
- bacıl-da- : Bacı bacı diye konuşmak, anlaşılmaz biçimde konuşmak. (KTS.1.C.187)
- bakıl-da- : Bak bak diye konuşmak, sesini yükseltmek. (KTS.1.C.200)
[bak-bak: Yüksek ve sert çıkan sesi bildiren söz. (KTS.1.C.200)]
- balkıl-da- : Dolgun, yumuşak ve nazik olmak. (KTS.1.C.209)
[balk et: yüksek ses çıkarmak. (KTS.1.C.209)]
- barçıl-da- : Barç barç etmek. (KTS.1.C.223)
- barıl-da- : Yersiz ve bark bark diye konuşmak, bark bark diye ses çıkarmak. (KTS.1.C.223)
- barkıl-da- : Yüksek ses ile konuşmak. (KTS.1.C.220)
- barsıl-da- : Çatırdamak. (KTS.1.C.222)
[bars: Çatır. (KTS.1.C.222)]
[bar: Ağlama ünlemi. (KTS.1.C.222)]
- bartıl-da- : Bart bart etmek. (KTS.1.C.222)
[bart: Herhangi bir nesnenin kırılınca, ısırınca veya geçirince çıkan sesi bildiren söz. (KTS.1.C.222)]
- bezıl-da- : Rahatsızlanarak hareket etmek. (KTS.1.C.251)
- bıcıl-da- : Bij bij etmek, kabarıp taşmak, mayalanmak. (KTS.1.C.351)

bılçıl-da-	: Cırıklanmak. (KTS.1.C.354)
bılkılda-	: Kımıldamak. (KTS.1.C.353) [bılk et-: Kımıldamak. (KTS.1.C.353)]
bırıl-da-	: Bır bır diye burun çekmek. (KTS.1.C.356)
bırkılda-	: Yavaş kaynamak, bırk bırk diye kaynamak. (KTS.1.C.355) [bırk-bırk: Yavaşça bırk bırk diye kaynamayı bildiren söz. (KTS.1.C.355)]
bolkul-da-	: Titremek, çalkanmak. . (KTS.1.C.295) [bolk et-: Titremek, çalkalanmak. . (KTS.1.C.395)]
borsul-da-	: Bors bors diye gülmek. (KTS.1.C.305) [bors-bors: gülünce veya köpek havlayınca çıkan sesi bildiren söz. (KTS.1.C.305)]
bukul-da-	: Buk buk diye hafif bir ses çıkarmak. (KTS.1.C.323) [buk-buk: Devenin çıkardığı ses. (KTS.1.C.323)]
bulkul-da-	: İrkilmek, titremek. . (KTS.1.C.327)
burkul-da-	: Gürlemek, çalkalanmak; fazla kızmak. . (KTS.1.C.333)
burtul-da-	: (Toz vb.) Buram buram yükselme. (KTS.1.C.334)
burul-da-	: Buram buram çıkmak. . (KTS.1.C.334)
bülküldö-	: Silkinmek, çırpınmak. . (KTS.1.C.346) [bülk et-: Silkmek, çırpınmak. (KTS.1.C.346)]
çakıl-da-	: 1. Çak çak diye ses çıkarmak, şakıldamak. 2. Gıcirtı, ses çıkarmak, cıvıldamak. (Yudahin: 244) [çak-çak: . İki nesnenin birbirine vurulma, çarpmasından ortaya çıkan ses. 2. Şak şak. (KTS.2.C.696)]
çañkıl-da-	: 1. Çank çank etmek, Çank çank diye ses çıkarmak. 1. Kulağa sevimsiz sesler gelmek. (KTS.2.C.705) [çañk-çañk: Sert nesne demire değdiği zaman çıkan ses. (KTS.2.C.705/706)]
carıl-da-	: Gevezelik yapmak, sürekli konuşmak. (KTS.1.C.523)
çarıl-da-	: Yaygara koparmak, cıvıldamak. (KTS.2.C.713) [çar: Cıvıldamak sesi bildirir. (KTS.2.C.713)]

çelkilde-	: Çelk çelk etmek, sıvının iki yana çalkalanması. (KTS.2.C.721) [çelk-çelk: Daha çok dolu olmayan sıvıların çalkalanışını bildiren söz. (KTS.2.C.721)]
çınkıl-da-	: İnce ve tiz ses çıkarmak. (KTS.2.C.763)
çırkıl-da-	: Cırlamak, yaygara etmek. (KTS.2.C.765)
çırtıl-da-	: 1. Çırt çırt diye ses çıkarmak. 2. Kötü davranmak. 3. Çatırdamak. (KTS.2.C.767) [çırt-çırt: Çatırdamayı taklit eden ses. (Yudahin: 273)]
çıyıl-da-	: Çıy çuy diye ince sesler çıkarmak. (KTS.2.C.753) [çıy-çuy: Çok ince ve keskin sesi bildiren söz. (KTS.2.C.753)]
çıykıl-da-	: Çıyk çıyk etmek, çıyk çıyk diye sesler çıkarmak. (KTS.2.C.754) [çıyk: Demirin, tahtanın vb. nesnelere sürtüşmesinden çıkan sesi bildirir. (KTS.2.C.754)]
çulkul-da-	: Şırıltı çıkarmak. (KTS.2.C.744)
çuul-da-	: Gürültü, patırtı yapmak. Gürültülü sesler çıkarmak. (KTS.2.C.747) [çuu: 1. Gürültü, anlaşmaz sesler. 2. Kavga. (KTS.2.C.747)]
dañıl-da-	: Yüksek sesler çıkarmak. (KTS.1.C.400) [dañ: Gümbür. (KTS.1.C.400)]
dañkıl-da-	: Dank dank diye yüksek ses çıkarmak. (KTS.1.C.399) [dañk-dañk: Yüksek sesi bildiren söz. (KTS.1.C.399)]
darıl-da-	: 1. Sesini yüksek ve kalın çıkarmak. 2. Bağırarak. 3. Kumaş yırtıldığında çıkan ses. (KTS.1.C.404) [dar-dar: Bir şey yırtıldığında çıkan ses. (KTS.1.C.404)]
dıñıl-da-	: Çıngırdamak, tıngırdamak. (KTS.1.C.450)
dırıl-da-	: Dır dır diye ses çıkarmak, titreyen ses çıkarmak. (KTS.1.C.451)
diril-de-	: Titremek. Haykırmak, bağırarak. (KTS.1.C.425)
duul-da-	: Uğuldamak. (KTS.1.C.440)
düköldö-	: Sık sık çarpmak, gürültü etmek. (KTS.1.C.443)
dümpöldö-	: Boğuk ses çıkarmak. (KTS.1.C.444)
düñküldö-	: Boğuk ve kesik ses çıkarmak. (KTS.1.C.446)
düpöldö-	: Şiddetli çarpmak. (KTS.1.C.446)

	[düp: Top, tüfek gibi patlayıcı silahlardan ve kalbin çarpmasından çıkan sesin yansıması. (KTS.1.C.446)]
ırıl-da-	: Hırlamak, gömürdemek. (KTS.2.C.828)
ızıl-da-	: Vız vız etmek, gürültü yapmak. (KTS.2.C.811)
	[ız: Arı veya sineklerin vızıltısı. (KTS.2.C.811)]
kacıl-da-	: 1. Kacı kucu etmek, yaygara yapmak. 2. Kavga etmek, atışmak. (KTS.1.C.713)
	[kacı-kucu: Birbirinin sözünü dinlemeden atışma, anlaşılmaz biçimde konuşmayı bildiren söz. (KTS.1.C.713)]
kakıl-da-	: 1. Kak kak diye ses çıkarmak. 2. Gevezelik etmek. (KTS.1.C.735)
kalçıl-da-	: Titremek. (KTS.1.C.746)
	[kalç: Sinirlenince, korkunca veya üşüyünce tiril tiril titremeyi anlatan yansıma kelime. (KTS.1.C.746)]
kalkıl-da-	: Kımıldanmak, dalgalanmak. (KTS.1.C.744)
kaltıl-da-	: Titremek, sallamak. (KTS.1.C.745)
	[kalt: Yerinde duramayıp tiril tiril titremeyi anlatan yansıma kelime. (KTS.1.C.745)]
kañıl-da-	: Bağırarak. (KTS.1.C.766)
kañkıl-da-	: 1. Kank kank diye ürümek. 2. Vurunca, çarpınca kank diye ses çıkarmak. 3. Gevezelik etmek. (KTS.1.C.765)
	[kañk-kañk: 1. Köpeği, kurdu dövünce çıkarttıkları sesi bildirir. 2. Nesneler birbirine çarpınca çıkan sesi bildirir. (KTS.1.C.765)]
karçıl-da-	: Karç kurç diye ses çıkarmak. (KTS.1.C.795)
	[karç: Sert nesneler kırılınca, birbirine çarpınca ortaya çıkan sesi bildirir. (KTS.1.C.795)]
karkıl-da-	: Karga gibi ötmek. (MDD. 790)
karsıl-da-	: 1. Vurunca, çarpınca kars kars diye ses çıkmak. 2. Katılarak gülmek. (KTS.1.C.793)
	[kars-kars: Vurmaktan, çarpmaktan veya nesnelerin kırılmasından çıkan sesi bildirir. (KTS.1.C.6793)]

kartılda-	: Sert nesneleri veya yiyecekleri katırdatarak ısırarak, çiğnemek. (KTS.1.C.795)
kıcıkda-	: 1. Anlaşılır biçimde konuşmak. 2. Tartışmak. (KTS.2.C.155) [kıcı-kıcı: Birçok kişi bir araya gelip konuşulduğunda çıkan anlaşılmayan sesleri bildirir. (KTS.2.C.155)]
kıñkılda-	: Ses çıkarmak. (KTS.2.C.177)
kıñılda-	: Yavaş inlemek, ses çıkarmak. (KTS.2.C.177)
kırılda-	: Hırıldamak. (KTS.2.C.183)
kırçıkda-	: 1. Kırç kırç etmek, kırç diye ses çıkarmak. 2. Çok soğuk olmak. (KTS.2.C.183) [kırır: Kırç kırç etmek, kırç diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.183)]
kırsıkda-	: Kıtırdamak, çatırdamak. (KTS.2.C.182)
kırtıkda-	: Kırt kırt etmek, kırt kırt diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.182) [kırt: 1. Kırt diye çıkan sesi bildiren söz. 2. Ot yenildiğinde çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.182)]
kıyıkda-	: Kıyç etmek. (KTS.2.C.165) [kıyç: Kapı pencere açıldığında veya ağır bir nesneyi yerinden kaldırdığında sürtülmekten çıkan ses. (KTS.2.C.165)]
korkulda-	: Kor kor etmek, kork kork diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.22)
korsulda-	: Kors kors diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.24) [Kors: Bir şey kırıldığında veya insan güldüğünde çıkan sesi bildirir. (KTS.2.C.24)]
korulda-	: Horlamak, çatlak ses çıkarmak. (KTS.2.C.25)
kölküldö-	: Bingıldamak, gul gul etmek. (KTS.2.C.25)
kuculda-	: Kucu kucu etmek,. (KTS.2.C.91) [kucu: Birkaç insanın bir araya gelip sesli ve anlaşılabilir biçimde konuşulmasını bildiren söz. (KTS.2.C.91)]
kukulda-	: Kuk kuk etmek, kuk kuk diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.94) [kuk: Bazı kuşların çıkardıkları sesi bildiren söz. (KTS.2.C.24)]
kurkulda-	: karga, kaz gibi ötmek. (KTS.2.C.111) [kurk: Çaylak veya kuzgun sesini taklit eden kelime. (KTS.2.C.25)]

küpüldö-	: Gürlemek. (KTS.2.C.145)
kürküldö-	: Küü küü diye ses çıkarmak, gürüldemek. (KTS.2.C.147)
kürpüldö-	: Gürlemek. (KTS.2.C.148)
kürsüldö-	: Kürs kürs diye ses çıkarmak, kürs kürs etmek. (KTS.2.C.148) [kürs: Ağır bir nesne yere düştüğünde, öksürüldüğünde vb. durumlarda çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.148)]
kürtüldö-	: Kürt kürt diye çıkarmak. (KTS.2.C.149) [kürt-kürt: Sert nesneler birbirine değdiğinde veya öksürüldüğünde çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.149)]
kürüldö-	: Gürlemek. (KTS.2.C.149) [kür: Gürültü taklidi. (KTS.2.C.149)]
lıpılda-	: Kaynaşmak, dolu halde olmak. (KTS.2.C.200)
mıñkılda-	: Hım hım etmek, mırıldanmak. (KTS.2.C.273)
mırkılda-	: Burundan nefes alarak konuşmak. (KTS.2.C.273)
takılda-	: Tak tak diye ses çıkarmak, tak tak diye vurmak, çarpmak. (KTS.2.C.489) [tak-tak: Sert nesneye vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.489)]
tapılda-	: 1.Tahtanın üstüne bastığında veya koştığında çıkan ses. 2. Tapırdarak yürümek, tap tap diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.507)
tarsılda-	: Arka arkaya tars tars diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.510) [tars: Herhangi bir nesne vurulduğunda çarptığında veya tüfek patladığında çıkan sesi bildirir. (KTS.2.C.510)]
tıkılda-	: 1. Tık tık etmek. 2. Tam, anlaşılır biçimde konuşmak. (KTS.2.C.624) [tık-tık: Sert nesne hafif çarpınca veya genel olarak çarpıntı sonrası ortaya çıkan ses taklidi. (KTS.2.C.624)]
tırkılda-	: Katılarak gülmek, kahkaha atmak. (KTS.2.C.628)
tırsılda-	: Tırs tırs diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.629) [tırs-tırs: Herhangi bir nesneyle fiske vurulduğunda veya çarptığında çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.629)]
tızılda-	: Hızlıca hareket etmek, acı acı sesler çıkarmak. (KTS.2.C.623)

torsulda-	: Bors bors havlamak. (KTS.2.C.576) [tors-tors: Ses taklidi kelimedir. (Yudahin: 751)
türsüldö-	: Türs türs diye ses çıkarmak, pat diye düşmek. (KTS.2.C.617) [türs-türs: Bir nesnenin yere sert bir şekilde çarpmasıyla ortaya çıkan ses taklididir. (KTS.2.C.617)
şakıl-da-	: 1. Şak şak etmek, şak şak ses çıkarmak. 2. Çağlamak. 3. Gevezelik etmek. (KTS.2.C.777)
şalkıl-da-	: Gevşemek. (MDD.1557) [şak: Şak, şak şak. (MDD.1556)]
şalpıl-da-	: Çamura veya suya bastığında “şalp” diye ses çıkmak. (KTS.2.C.779) [şalp: Islak yere suya basınca çıkan ses. (KTS.2.C.779)
şanķıl-da-	: 1. Acı ses çıkarmak. 2. Katılarak gülmek. (KTS.2.C.781) [şanķ: Acı ve sert bir şekilde gülündüğünde çıkan ses. (KTS.2.C.781)
şapıl-da-	: Çene almak, boş konuşmak. (KTS.2.C.783)
şarıl-da-	: Çağlamak, kaynayarak akmak. (KTS.2.C.785) [şar-şar: 1. Çağlayan akıntı. 2. Gürleme. (KTS.2.C.785)
şarpıl-da-	: Şarp şarp etmek; şiddetle vıcık vıcık etmek, hışırdamak. (KTS.2.C.784) [şarp-şarp: Su dalgası kıyıya vurduğunda çıkan ses. (KTS.2.C.784)
şartıl-da-	: Çatırdatmak, çabuk hareket etmek. (KTS.2.C.784)
şılķıl-da-	: Sallanmak, gevşemek, sölpülemek. (KTS.2.C.805) [şılķ et-: Aniden düşmek, atlamak. (KTS.2.C.805)
şıpıl-da-	: Hızlı ve çevik hareket etmek. (KTS.2.C.808)
şuul-da-	: Hışılta yapmak, hışırdamak. (KTS.2.C.800) [şuu: Fısıltı, burundan sık sık nefes alırken çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.800)]
zanķıl-da-	: Sesi yüksek çıkartmak. (KTS.1.C.638) [zanķ-zanķ: Tüfek patladığı veya inşa bağırdığı zaman çıkan sesi bildirir. (KTS.1.C.638)]
zııl-da-	: Vızıldamak. (KTS.1.C.649)
zınķıl-da-	: 1. Zınķ zınķ diye ses çıkarmak. 2. Yaygara yapmak. (KTS.1.C.649) [zınķ-zınķ: Zınķ zınķ diye ince bir sesi bildiren söz. (KTS.1.C.649)]

- zırıl-da- : Zın zın etmek, zın zın diye ses çıkarmak. (KTS.1.C.649)
[zır-zır: Sert bir şekilde baş ağrısını bildiren söz. (KTS.1.C.649)]
- ziril-de- : Titremek. (KTS.1.C.643)
- zoŋkul-da- : 1. Zonk zonk diye ses çıkarmak. 2. Bağırarak, haykırmak. (KTS.1.C.644)
[zoŋk-zoŋk: Keskin ve sert bildiren söz. (KTS.1.C.644)]
- zuul-da- : Aşırı derecede hızlı koşturmak. (KTS.1.C.647)

Kırım-Tatar Türkçesi

- ahıl-da- : Ah çekmek, ah vah etmek, ahlamak. (DKTTS.1.C33)
- arsıl-da- : Birine öfkeli öfkeli söz söylemek, çatmak. (DKTTS.1.C134)
[ars: (Tekrarlı ars ars) Hırçınlıkla, öfkeli öfkeli. (DKTTS.1.C134)]
- awıl-da- : Havlamak. (DKTTS.1.C186)
- bakıl-da- : Kurbağa kendine has sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C244)
- barkıl-da- : (Ördek) Bağırarak. (DKTTS.1.C261)
- bıl-kıl-da- : Titremek, kıpırdamak. (DKTTS.1.C313)
[bılk bılk: Titremek, kıpırdama anlatan söz. (DKTTS.1.C313)]
- cal-kıl-da- : 1. Işıldamak. 2. Şimşek çakmak. (DKTTS.1.C390)
[calk calk: Çakmak çakmak, ıslıl ıslıl. (DKTTS.1.C390)]
- cawıl-da- : 1. (Sular için) Çağıldamak. 2. (İnsan için) Bağırışmak. (DKTTS.1.C417)
- cıvıl-da- : Cıvıldamak 1. Cıvıl cıvıl ötmek. 2. (Çocuk) Canlı ve neşeli çığırışmak. (DKTTS.1.C447)
- cıykıl-da- : Gıcırdamak. (DKTTS.1.C455)
[cıyk: Kapı ve pencere menteşelerinin çıkardığı gıcirtı sesi. (DKTTS.1.C455)]
- çakıl-da- : Çakıldamak, yuvarlanan taşlar gibi sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C478)
- çipıl-de- : Cıvıldamak. (DKTTS.1.C490)
[çip çip: Cıvıvıvıların seslerini anlatan yansıma söz. (DKTTS.1.C490)]
- dingıl-da- : Tıngırdamak. (DKTTS.1.C527)
[ding: Metal sesi. (DKTTS.1.C527)]
- duwıl-da- : 1. Uğıldamak. 2. Bağırıp çağırmak. (DKTTS.1.C544)

- [duw: Kuvvetli rüzgâr sesi, kamçı sesi vb. sesleri yansıtan söz. (DKTTS.1.C544)]
- dükilde- : Kesik kesik darbe sesleri çıkarmak. (DKTTS.1.C546)
[dük: Çekiçle, sopayla dövülen nesnelerin, bazı tekerleklerin çıkardığı kesik sesler. (DKTTS.1.C546)]
- dümpilde- : Güm füm diye sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C547)
[dümp: Güm. (DKTTS.1.C547)]
- dünkilde- : Dünk dünk diye sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C548)
[dünk: Darbe sesi. (DKTTS.1.C548)]
- dürsilde- : Dürs dürs diye sert sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C549)
[dürs: Ağır bir cismin düşmesinde veya çarpmasında duyulan ses. (DKTTS.1.C549)]
- dürülde- : 1. Gürültü patırtı etmek. 2. En ufak bir sesi yankılandırmak. (DKTTS.1.C549)
- fırılde- : Sesler çıkartarak kanat çarpmak. (DKTTS.2.C55)
[fır: Bir yerden uçup giden kuşun kanat sesini anlatır. (DKTTS.2.C55)]
- fısılda- : 1. Yakındaki birine alçak sesle söylemek. 2. Dar bir delikten hava kaçmak, fis fis diye sesler çıkarmak (DKTTS.2.C57)
- fişilde- : 1. Fışır fışır ses çıkarmak. 2. Kağıt, kumaş, yaprak gibi şeylerin sürtünme sesi çıkarması. 3. Hayvanların burnundan kuvvetle hava fişkırması. (DKTTS.2.C57)
- gırılde- : 1. Gır gır diye, sürekli ses çıkarmak. 2. Guruldamak, bağırsaklar gur gur diye ses çıkarmak. (DKTTS.2.C)
[gır gır: Makine gürültüsünü anlatan yansıma söz. (DKTTS.2.C)]
- gürilde- : Gürüldemek (DKTTS.2.C85)
[güril güril: (Akan su, yanan ateş) Bol ve gür bir ses vererek (DKTTS.2.C85)]
- gürsilde- : Gürs gürs diye sesler çıkarmak. (DKTTS.2.C87)
[gürs: Güm; Ağır bir şeyin çarpma, düşme sesleri. (DKTTS.2.C87)]
- ıkılde- : Hışkırık sesleri çıkarmak. (DKTTS.2.C1179)
[ık: Hık, hıçkırık sesi. (DKTTS.2.C117)]

ıñıl-da-	: İnildemek, inlemek. (DKTTS.2.C118) [ıñ: İnilti. (DKTTS.2.C118)]
ırıl-da-	: (Köpek için) Hırlamak. (DKTTS.2.C121) [ır: Hırlama sesi, hır. (DKTTS.2.C121)]
ısılda-	: 1. Fısıldamak. 2. Fışkırdamak. 3. Sıvılar ses çıkararak fışkırmak. (DKTTS.2.C122) [ıs: Fıs fıs, fış fış. (DKTTS.2.C122)]
kakıl-da-	: 1. Kahkaha ile gülmek. 2. (Tavuk) Gıdıklamak. (DKTTS.2.C182)
kañkıl-da-	: (Kazlar için) Bağırarak. (DKTTS.2.C199)
kawkıl-da-	: (Hindi) Bağırarak. (DKTTS.2.C242) [kaw kawk: Hindi sesini anlatan söz. (DKTTS.2.C242)]
kıykıl-da-	: 1. Demir aksamaların birbirine sürtünmelerini anlatan yansıma söz, “kıyk kıyk diye çıkarmak. 2. (Kaz, martı) Bağırarak. (DKTTS.2.C301)
korıl-da-	: Horlamak. (DKTTS.2.C338) [korıl korıl: Horlama sesi çıkarak, horul horul. (DKTTS.2.C338)]
korsıl-da-	: Bağırarak, mırıldanmak. (DKTTS.2.C340) [kors kors: Domuzun sesini ifade eden söz. (DKTTS.2.C340)]
kurıl-da-	: Horludamak, horlamak. (DKTTS.2.C384)
kürsilde-	: Gümbürdemek. (DKTTS.2.C404) [kürs: Güm; Ağır bir cismin düşüş gürültüsünü ifade eder. (DKTTS.2.C404)]
kürtılde-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (DKTTS.2.C405) [kürt kürt: Çatırdama sesini anlatan yansıma söz. (DKTTS.2.C4059)]
lakıl-da-	: Akarken veya çalkalanırken lak lak diye ses çıkarmak. (DKTTS.2.C411) [lak lak: Sıvıların akarken veya çalkalanırken çıkardığı ses. (DKTTS.2.C411)]
lawıl-da-	: Gürültülü bir şekilde alevlerle yanmak. (DKTTS.2.C413) [law law: Ateşin gürültülü bir şekilde, büyük alevlerle yanmasını anlatan yansıma söz. (DKTTS.2.C413)]
lüpülde-	: Çarpmak, hızlı atmak. (DKTTS.2.C419)

- [lüp lüp: Bir şeyin çabucak yutulduğunu ifade eden yansıma söz. (DKTTS.2.C419)]
- mırıl-da- : 1. Mırıldamak. 2. Alçak sesle güç anlaşılır bir şeyler söylemek, homurdanmak. 3. (Kedi) Mır mır diye sesler çıkarmak. (DKTTS.2.C479)
- mırkıl-da- : (Domuz) Kendilerine has sesleri çıkarmak, bağırarak. (DKTTS.2.C481)
[mırk: Domuz sesini anlatan yansıma söz. (DKTTS.2.C481)]
- ofıl-da- : Oflamak. (DKTTS.2.C542)
- önkıl-de- : 1. Göğsü inip kalkmak, zor nefes almak. 2. Hıçkırarak hıçkırarak ağlamak. (DKTTS.3.C9)
[önk önk: Zorlu nefes alışını anlatan söz. (DKTTS.3.C9)]
- pırıl-da- : 1. Pırr! Diye sesler çıkartmak. 2. Işıldamak, pırıl pırıl etmek, ışık saçmak. (DKTTS.3.C49)
[pır: Pır (DKTTS.3.C49)]
- pırkıl-da- : Burnundan homurtulu sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C50)
[pırk pırk: Ağız kapalı iken burundan kuvvetle kaçan nefesin sesini anlatır. (DKTTS.3.C50)]
- pırsıl-da- : Pofurdamak, pıhlamak, sesli nefes alıp vermek. (DKTTS.3.C51)
[pırs pırs: Zorlu nefes alıp vermeyi anlatır. (DKTTS.3.C51)]
- pısılda- : 1. Fıs fıs diye sesler çıkarak. 2. Alçak sesle konuşmak. (DKTTS.3.C51)
[pıs: Fıs; Dar bir delikten basınç altında çıkan bir gazın çıkardığı sesleri anlatır. (DKTTS.3.C51)]
- pufıl-da- : Puflamak, puf diyerek sıkıntısını belli etmek. (DKTTS.3.C69)
[puf: 1. Can sıkıntısı sebebiyle sesli nefes vermeyi anlatır. 2. (Sigara dumanını savurarak) Pofur pofur. (DKTTS.3.C69)]
- sısılda- : Şşt! Veya şşt diye ses çıkışarak susturmaya çalışmak. (DKTTS.3.C148)
- solkıl-da- : 1. İç çekmek, hıçkırmak. 2. Sarsılmak, kasılmak. 3. Zonklamak. (DKTTS.3.C165)
[solk: Solk solk şeklinde tekrarlanarak, kesik kesik hıçkırmayı anlatan yansıma söz (DKTTS.3.C165)]
- şakıl-da- : 1. Çağıldamak, çağlamak, kayalara çarparak sesler çıkarmak. 2. Kahkaha atmak, kahkaha ile gülmek. (DKTTS.3.C199)

	[şak: Vurma, düşme sırasında çıkan bazı sesleri veya gülüşü anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C199)]
şankilde-	: 1. Tiz sesle konuşmak. 2. (Köpek için) İnce ince havlamak. (DKTTS.3.C208)
	[şank: İnce sesi anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C208)]
şankilde-	: 1. Tiz sesle konuşmak. 2. İnce sesle konuşmak. (DKTTS.3.C209)
	[şank: Konuşma sesinin tizliğini anlatan yansıma söz (DKTTS.3.C209)]
şarılda-	: Şarıldamak; (Sular için) bol bol akarak ses çıkarmak (DKTTS.3.C212)
	[şarıl şarıl: Akarsuların, şelalelerin bol bol ve gürültü çıkararak akmasını anlatır. (DKTTS.3.C212)]
	[şar: 1. Akarsuların, şelalelerin gürültüsünü anlatan yansıma söz. 2. Kızgın yağın kaynamasını, kızgın demirin suya sokulunca çıkardığı sesi anlatan söz. (DKTTS.3.C212)]
şarpılda-	: Çarpma sesleri çıkarmak. (DKTTS.3.C214)
	[şarp: Vurma sesinin anlatan yansıma ses. (DKTTS.3.C214)]
şartılda-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (DKTTS.3.C215)
	[şart: Bir nesnenin kırılma sesini anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C215)]
şawılda-	: 1. (Ağaç ve orman için) Rüzgârda uğuldamak. 2. Çağlamak, çağıldamak. (DKTTS.3.C218)
	[şaw: Sıvı bir şeyin aniden dökülürken çıkardığı sesi anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C218)]
şekilde-	: Hıçkırmak, hık sesi çıkarmak. (DKTTS.3.C225)
	[şekildek: Hıçkırık. (DKTTS.3.C225)]
şılıkda-	: Lıkırdamak. (DKTTS.3.C238)
	[şılık: Kap içindeki sıvının çalkalanma sesini yansıtan söz. (DKTTS.3.C238)]
şıngılda-	: Zıngırdamak. (DKTTS.3.C241)
	[şıng: Keskin ve yanıklı bir sesi anlatan söz. (DKTTS.3.C241)]
	[şıngır: Madeni sesleri anlatan söz. (DKTTS.3.C241)]

- şırılda- : 1. (Su) Şırıldamak, akarken şırık şırl ses çıkarmak. 2. (Kuşlar) Ötmek, cıvıldamak. (DKTTS.3.C243)
[şır: Şırl şırl akmak, akışını anlatan söz. (DKTTS.3.C243)]
- şırkılda- : Ses çıkararak fişkirmek, şırıldamak. (DKTTS.3.C244)
[şırk şırk: Sulu, cıvık şeylerin basılınca veya karıştırılınca çıkardığı ses. (DKTTS.3.C244)]
- şırtılda- : Çıtırdamak. (DKTTS.3.C245)
[şırt: Beklenmedik bir çarpma, kırma veya kesme sesini anlatır. (DKTTS.3.C245)]
- şıyılda- : Şıy şıy diye ıslık çalmak. (DKTTS.3.C245)
[şıy şıy: Kesik kesik bir ıslık veya keskin bağırışmalar sesi belirten yansıma sözü. (DKTTS.3.C245)]
- şolpılda- : Şakırdamak. (DKTTS.3.C254)
[şolp: Suyu düşme sesini anlatır (DKTTS.3.C254)]
- şurulda- : Akar sular veya ötücü kuşlar sesi vermek. (DKTTS.3.C261)
[şur: Akan suyun veya kuşların sesini anlatan söz. (DKTTS.3.C261)]
- şuwılda- : Uğuldamak. (DKTTS.3.C261)
[şuw: Birçok konuşma seslerinin duyulması, birçok duygu ve düşüncelerin birden akla gelmesi gibi halleri anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C261)]
- tıkılda- : Tık tık diye sesler çıkartmak. (DKTTS.3.C331)
[tıkır: Tıkır. (DKTTS.3.C3312)]
[tık: Hafif ve ince bir şeyle sert bir yere vurulduğunda çıkan ses. (DKTTS.3.C331)]
- tünkülde- : Dünk dünk sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C393)
[tünk: Gür sesle bağırış, çıkışma anlatır. (DKTTS.3.C393)]
- ufılda- : Uflamak (DKTTS.3.C409)
[uf: Acı, sızı, yorgunluğu anlatır. (DKTTS.3.C409)]
- vakılda- : Vakvaklamak; ördeğin vak vak diye sesler çıkarması. (DKTTS.3.C451)
[vak: Ördeklerin çıkardığı ses (DKTTS.3.C451)]

- vıcıl-da- : (Serçe ve bazı kuşlar için) ötmek (DKTTS.3.C457)
- vıjıl-da- : Vızıldamak. (DKTTS.3.C457)
[vıj: Rüzgâr uğultusunu, mermi ve hızlı giden nesnelerin vızıltısını anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C457)]
- vırıl-da- : Vırıldamak, bıktırarak şekilde konuşmak. (DKTTS.3.C459)
[vır: Sürüp giden usandırıcı bir konuşma sesini anlatır. (DKTTS.3.C459)]
- vızıl-da- : 1. Vızıldamak, vız vız diye ses çıkarmak. 2. Uğuldamak, gürültü etmek. 3. Ağlamak, sızlanmak. (DKTTS.3.C458)
[vız: Böceklerin veya hızla uçan şeylerin çıkardığı ses. (DKTTS.3.C458)]
- zırıl-da- : Zırıldamak 1. Rahatsız edici sürekli bir ses çıkarmak. 2. Sürekli söylenmek. (DKTTS.3.C555)
[zırıl: Gürültü, tatsız konuşmalar. (DKTTS.3.C555)]
- zıyıl-da- : Uğuldamak. (DKTTS.3.C557)
[zıy zıy: Uğultu ifade eden yansıma söz. (DKTTS.3.C557)]
- zuwıl-da- : 1. Vızıldamak. 2. Motorlu araçlar hızla geçip gitmek. 3. Bağırıp çağırmak, gürültü etmek. (DKTTS.3.C564)
[zuwıl zuwıl: Hızla giden şeylerin çıkardığı sesleri anlatır. (DKTTS.3.C564)]
[zuw: Hızla giden bir şeyin çıkardığı ses (DKTTS.3.C564)]

Nogay Türkçesi

- ahıl-da- : Soluklanmak, nefes almak. (NTS.54)
- borkıl-da- : 1. Çınlamak, çan gibi sesler çıkarmak. 2. Şiddetli kaynamak. (NTS.84)
[bork-bork: Şiddetli kaynama sesini bildirir. (NTS.84)]
- bıjıl-da- : Kaynaşmak. (NTS.93)
- bılkıl-da- : (Koyu sıvı) Herhangi bir kap içinde hareket etmesi. (NTS.93)
- bızıl-da- : Vızıldamak, vız vız etmek. (NTS.93)
- darıl-da- : Bağırarak, haykırmak. (NTS.98)
[darıldak: Bağırarak, haykıran. (NTS.98)]
- diril-de- : Titremek. (NTS.106)

	[dir: Soğuktan, üşümekten titremeyi bildiren yansımali kelime. (NTS.100)]
dıñıl-da-	: 1. Çınlamak. 2. Şıngırdamak, şakırdamak. (NTS.103)
dırıl-da-	: 1. Çıngırdamak, çınlamak, tangırdamak. (NTS.103)
	[dır: Kuş seslerini bildiren yansımali kelime. (NTS.103)]
hahıl-da-	: Kıkır kıkır gülmek, kıkırdamak. (NTS.397)
hurıl-da-	: Horlamak, horuldamak. (NTS.398)
ırıl-da-	: Havlamak, hırlamak. (NTS.426)
ızıl-da-	: Vızıldamak. (NTS.425)
kavkıl-da-	: Gurklamak (hindi). (NTS.132)
	[kavk-kavk: Hindinin gurklamasını bildiren yansımali kelime. (NTS.132)]
kakıl-da-	: (Karga) Gak guk etmek. (NTS.140)
	[kak-kak: Karganın çıkardığı sesi bildiren yansımali kelime. (NTS.140)]
kañkıl-da-	: (Ördek) Vaklamak. (NTS.145)
karkıl-da-	: (Karga) Guk guk etmek. (NTS.150)
kykıl-da-	: Hırıltılı ses çıkarmak, kısık ses çıkarmak. (NTS.198)
	[kık-kık: Kuşların sesini bildiren yansıma kelime. (NTS.198)]
kurkıl-da-	: (Domuz) Bağırarak. (NTS.188)
kurtıl-da-	: (Tavuk) Gıdıklamak. (NTS.189)
	[kurt-kurt: Tavuğun çıkardığı sesi bildiren yansımali kelime. (NTS.189)]
kurıl-da-	: 1. (Uykuda) Horlamak. 2. (Karın) Guruldamak. 3. (Domuz) Bağırarak. (NTS.189)
külpil-de-	: Titremek, çırpınmak. (NTS.192)
kürsil-de-	: Gümbürdemek, gürlmek. (NTS.195)
kürtil-de-	: Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (NTS.195)
	[kürt: Gevrek sert nesnelerden çıkan seslerin yansıması. (NTS.195)]
lıykıl-da-	: Lıkırdamak, cumbuldamak, tokurdamak. (NTS.208)
	[lık-lık: Sıvı nesnelerin çıkardığı sesi bildiren yansıma kelime. (NTS.208)]
mırıl-da-	: Mırıldamak, homurdanmak. (NTS.231)

ohılda-	: Oflamak, uflamak. (NTS.254)
pısılda-	: Burundan sesli sesli solumak, fişnamak. (NTS.273)
pışıl-da-	: Fısıldamak. (NTS.274)
sakıl-da-	: Şaklatmak, fiske vurmak. (NTS.284)
sılkıl-da-	: Sallanmak. (NTS.320)
	[sılk-sılk: 1. Sallanmayı anlatan söz. 2. İnsanın için için ağlamasını anlatan söz. (NTS.320)]
sıñkıl-da-	: Hıçkırık tutmak. (NTS.321)
solkıl-da-	: Hıçkırmak, hıçkırarak ağlamak. (NTS.303)
şakıl-da-	: 1. Keskin ve sert bir ses çıkarmak. 2. Demir nesneler birbirine çarpınca çıkan ses. 3. Anlaşılır bir şekilde konuşmak. (NTS.402)
şapkıl-da-	: Çatlatmak, yarmak. Parçalara ayırmak. (NTS.405)
şartıl-da-	: Çatırdamak, çıtırdamak, motor gibi ses çıkarmak. (NTS.406)
şıl-kıl-da-	: Çok ıslanmak. (NTS.422)
şırıl-da-	: Cıvıldamak. (NTS.423)
	[şır-şır: Ördeklerin çıkardığı sesi bildirir. (NTS.423)]
şıykıl-da-	: Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak, cırlamak. (NTS.421)
şuvıl-da-	: Gürültü yapmak, bağırarak. (NTS.417)
takıl-da-	: Tak tuk diye ses çıkarmak, takırdamak, tıklatmak. (NTS.328)
	[tak-tuk: Takırdama sesini anlatan söz. (NTS.328)]
tarsıl-da-	: Takırdamak, tıkırdamak. (NTS.337)
	[tars: Gevrek sert nesneler kırıldığında çıkan yansımali kelime. (NTS.337)]
uvıl-da-	: Uğuldamak, vınlamak. (NTS.379)
zıñıl-da-	: 1. Zangırdamak. 2. (Telefon) Çalmak. (NTS.115)
zırıl-da-	: 1. Vızıldayarak her yana dönmek. 2. Acele etmek, hızlı yürümek. (NTS.115)
zuıl-da-	: Uğuldamak, vınlamak, vızıldamak. (NTS.115)
	[zuv-zuv: Rüzgârın esişini anlatan yansımali kelime. (NTS.115)]

Yeni Uygur Türkçesi

+*ilda-*, +*ilde-*, +*ulda-*, +*ülde-*. Sonu ünsüzle biten tek heceli taklidi kelimelerden geçişsiz fiiller türetir. Bu ekin bazı örneklerde -+*illa-*, +*ille-* varyantına da rastlanır (Öztürk, 2010: 33). Bu fiiller ek aldıklarında, açık orta hece durumuna geçen *a* ve *e* seleri *i* sesine dönüşür (Öztürk, 2010: 10).

bikildi-	: Fokurdamak. (YUTS.41)
bujuldi-	: 1. Köpüklenmek. 1. Kaynamak. (YUTS.52)
cizildi-	: (Taklidi ses) Cızıldamak. (YUTS.64)
çañildi-	: Çıngırdamak. (YUTS.70)
çarsildi-	: Çatırdamak. (YUTS.72)
çekildi-	: Gürültü çıkarmak, gürüldemek, çağıldamak. (YUTS.76)
çikildi-	: Şaklatmak, şakırdamak (YUTS.79)
çipildi-	: (Taklidi ses) Dalga ve damlaların çirpintısı, çıpırdarak akmak. (YUT82)
çirildi-	: Cıvıldamak, cırıldamak. (YUTS.83)
çivildi-	: Cırcır etmek, cıvıldamak. (YUTS.84)
çöküldi-	: Cırcır etmek, cıvıldamak. (YUTS.86)
dañildi-	: Tıkırdamal, gürüldemek. (YUTS.93)
dikildi-	: Tıpır tıpır yürümek. (YUTS.101)
diñildi-	: Küçük adımlarla koşmak. (YUTS.102) [diñ-diñ: Tıpır tıpır. (YUTS.102)]
düküldi-	: Güm güm etmek. (YUTS.107) [dük-dük: Güm güm. (YUTS.107)]
düpüldi-	: Takırdamak, çarpmak. (YUTS.108) [düpür: Gürültü. (YUTS.108)]
gaçildi-	: Çıtırdamak. (YUTS.131) [gaç: Taklidi ses. (YUTS.131)]
gajildi-	: Cızırdamak. (YUTS.131)
geçildi-	: Çıtırdamak, kıtırdamak. (YUTS.133)
girtildi-	: Çıtırdamak, kıtırdamak. (YUTS.134) [girt-girt: Çıtırıtı, kıtırıtı. (YUTS.134)]
guñuldi-	: Uğuldamak, vızıldamak. (YUTS.136)

	[guṅguluk: Sessizlik, suskunluk. (YUTS.136)]
güpüldi-	: Güm güm etmek. (YUTS.138)
gürüldi-	: Gürültü yapmak, alevlenmek. (YUTS.138)
	[gürüldi: Gürültü. (YUTS.138)]
güvüldi-	: Gürüldemek, vızıldamak. (YUTS.138)
gakildi-	: Bağırarak, vaklamak. (YUTS.139)
galildi-	: Titremek. (YUTS.139)
garildi-	: Gürüldemek, uğuldamak. (YUTS.140)
garsildi-	: Çatırdamak. (YUTS.140)
	[gars-gar: Taklidi ses. (YUTS.140)]
gatildi-	: Uğuldamak, homurdanmak. (YUTS.140)
giçildi-	: Gıcırdamak. (YUTS.143)
	[giçildaş: Gıcırdamak. (YUTS.143)]
gikildi-	: Şırıltı çıkarmak. (YUTS.143)
giñildi-	: Vızıldamak, homurdanmak, uğuldamak. (YUTS.143)
goñuldi-	: Vızıldamak. (YUTS.144)
gotuldi-	: Homurdanmak, homurtu söylenmek. (YUTS.145)
gutuldi-	: 1. Fıkırdamak. 2. Çene çalmak. 3. Homurdanmak. (YUTS.146)
	[gut-gut: Kavgacı, şirret. (YUTS.146)]
xartildi-	: 1. Horlamak, horuldamak. 2. Gürültü çıkarmak. (YUTS.162)
xirildi-	: 1. Böğürmek. 2. Horuldamak. (YUTS.165)
xitildi-	: Kahkaha atmak. (YUTS.166)
	[xitildi : Kahkaha atmak. (YUTS.166)]
xarildi-	: Horuldamak. (YUTS.167)
xuruldi-	: Horuldamak. (YUTS.168)
	[xuruldaş: Horuldamak (YUTS.168)]
kotuldi-	: Mırıldamak, homurdamak. (YUTS.203)
kuçurli-	: Fısıldamak, fışkırmak. (YUTS.210)
kuruldi-	: Vakvaka etmek, bağırarak. (YUTS.210)
kakildi-	: Bağırarak, ötmek. (YUTS.217)
karsildi-	: Gıcırdamak, şaklamak. (YUTS.224)

	[kars-kars: (Taklidi ses) Gıcırta. (YUTS.224)]
lakildi-	: 1. Sallanmak. 2. Çalkalanmak (YUTS.252)
lépildi-	: 1. Kımıldanmak, sallanmak, dalgalanmak. 2. Alevlenmek. (YUTS.256)
lokuldi-	: Sızlanmak. (YUTS.257)
lömüldi-	: Kaynamak, kaynaşmak, bol olmak. (YUTS.258)
miñgildi-	: Mırıldamak, mırıldanmak. (YUTS.273)
parsildi-	: Çatırdamak, şakırdamak. (YUTS.314)
	[parsildaş: Çatırdamak, şakırdamak. (YUTS.314)]
piçildi-	: Sık sık nefes almak, pofurdamak. (YUTS.322)
pixildi-	: Kıs kıs gülmek. (YUTS.322)
	[pixildaş : Kıs kıs gülme. (YUTS.322)]
pişidi-	: Sık sık nefes almak, pofurdamak. (YUTS.323)
pişilda-	: Sık sık nefes almak, pofurdamak. (YUTS.323)
pitildi-	: Bağırıp çağırmak. (YUTS.324)
şakildi-	: Çatırdamak, şakırdamak. (YUTS.373)
şapildi-	: Şapır şapır yemek. (YUTS.374)
şipildi-	: Hışırdamak, hışıldamak, fişirdamak. (YUTS.379)
	[şipildaş: Hışırdamak, hışıldamak, fişirdamak. (YUTS.379)]
şirtildi-	: Çatırdamak. (YUTS.380)
	[şirtildak: Çatırtı, patırtı. (YUTS.380)]
takildi-	: Takırdamak. (YUTS.385)
tarsildi-	: Gürültülü ses çıkarmak. (YUTS.391)
	[tars: (Taklidi ses) Gürültü, patırtı, şakırtı (YUTS.391)]
tirsildat-	: Çatırtı, patırtı yapmak. (YUTS.415)
tirsildi-	: Çatırtı, patırtı olmak. (YUTS.415)
vaçildi-	: Şapır şupur yemek. (YUTS.451)
vajildi-	: Cızırdamak. (YUTS.451)
	[vaj-vuj: Talklidi ses. (YUTS.451)]
vakildi-	: Vakvaka etmek. (YUTS.451)
vañildi-	: Uğuldamak, güürüdemek. (YUTS.451)
	[vañ-çuñ: Gürültü, patırtı, uğultu. (YUTS.451)]

vijildi- : Cızırdamak, tıslamak, vızıldamak .(YUTS.453)

viñildi- : Vızıldamak. (YUTS.453)

Altay Türkçesi

barkılda- : (Suyun kaynama sırasında) Kaynamak, fokurdamak. (ATS.43)

cıñkılda- : Çınlamak, yankılamak. (ATS.62)

cödülde- : Öksürmek. (ATS.64)

çıykılda- : Cıvıltı yapmak. (ATS.74)

kañkılda- : (Metal nesne için) Çınlamak. (ATS.96)

karkılda- : (Karga için) Gaklamak. (ATS.99)

karsıldat- : Katıla katıla gülmek. (ATS.100)

kılkılda- : Şırıldamak. (ATS.108)

[kıl: Şırıltı taklidi. (ATS.108)]

kırsılda- : Çatırdamak. (ATS.109)

korkulda- : 1. Horuldamak. 2. (Kaz için) Vaklamak. (ATS.117)

kürsülde- : Çalmak, çınlamak. (ATS.130)

şıñkılda- : Çınlamak. (ATS.162)

[şıñk: (Yansıma kelime) Çın çın. (ATS.162)]

2.4.3. +II+tAt- {+ ĩl+tat-, + ĩl+tet-}

Bu ek, sadece Çuvaş Türkçesinde bu şekilde olup /II/+dA- ekinin alomorfudur. Burada +tA- ekinin -t- ekiyle genişlemiş olduğu anlaşılmaktadır. Ancak -t- eki burada beklenen şekilde bir geçişlik veya ettirgenlik yapmamıştır.

+tAt- eki, kalınlık-incelik uyumuna uyar (Ersoy 2010: 86).

Çuvaş Türkçesi

harĩltat- : Horlamak, horuldamak, hırıldamak. (ÇTS.262)

ĩhĩltet- : Kıkır kıkır gülmek, sessiz sessiz gülmek. (ÇTS.75)

[ĩhĩltetni: Kıkırdama, kikirdeme, sessiz sessiz gülme. (ÇTS.75)]

kĩşĩltet- : Uğraşmak, ses çıkarmak, kaynaşmak. (ÇTS.111)

[kĩşĩlti: Ağır adam, yavaş adam. (ÇTS.111)]

maşĩltat- : Burnundan zorla ve sesli sesli nefes almak. (ÇTS.133)

mĩkĩltat- : 1. Hareket etmek. 2. Mırıldamak. (ÇTS.134)

mıyķiltat-	: Miyavlamak, mırıldamak. (ÇTS.134)
mıriltat-	: Mırıldamak, mırlamak. (ÇTS.135)
mişiltat-	: (Burnundan) zorla sesli sesli soluk almak, çok yavaş çalışmak. (ÇTS.136)
mıķiltet-	: 1. Görünüp kaybolmak, parıldamak, yanıp sönmek. 2. Gevezelik yapmak, saf saf konuşmak. (ÇTS.137)
nıyiltat-	: 1. Vızıldamak, vınlamak. 2. Cıvıldamak, inlemek. (ÇTS.142)
pakiltat-	: 1. Çağlayarak akmak. 2. Mırıldamak. (ÇTS.147) [pakilti: Çalçene, çenesi düşük, geveze; boşboğaz. (ÇTS.147)]
pışiltat-	: Fısıldamak. (ÇTS.155) [pışilti: Fısıldaşan, sessiz konuşan. (ÇTS.155)]
pekiltet-	: (Çocuk) Gevezelik etmek, mırıldanmak, boş yere konuşmak. (ÇTS.155)
pıķiltet-	: 1. Çene çalmak, gevezelik etmek. 2. Sallamak. 3. Pohpohlamak. (ÇTS.156)
süpiltet-	: Çene çalmak, gevezelik etmek, saçmalamak, boş konuşmak. (ÇTS.194) [süpilti: Geveze, boşboğaz. (ÇTS.194)]
şatiltat-	: 1. Hışırdamak, fişırdamak. 2. Durmadan konuşmak. (ÇTS.199) [şatilti: lakırdıcı, geveze, çok konuşan. (ÇTS.199)]
şiriltat-	: 1. Titremek, zangır zangır titremek, zangırdamak, çınlamak, çingırdamak. 2. Cıyak cıyak bağırarak. (ÇTS.202) [şiriti: 1. Titrek, tireyen. 2. Gıcırtılı. (ÇTS.202)]
şitiltat-	: Hışırdamak. (ÇTS.202) [şitil-şitil: Hışır hışır. (ÇTS.202)]
şakiltat-	: Takırdatmak, gürültü yapmak, konuşmak, sohbet etmek. (ÇTS.294)
şıpiltat-	: Fısıldaşmak, sessizce konuşmak. (ÇTS.298)
şıkiltet-	: (Cıvcıv) Cıvıldamak (ÇTS.300)
vişiltat-	: Esmek, üflemek, püflemek. (ÇTS.54) [viş-viş: Çabuk, hızlı, acele. (ÇTS.54)]
yapiltat-	: 1. Hızla hareket etmek. 2. Pohpohlamak, dedikodu yapmak, çekiştirmek, gammazlamak. (ÇTS.315) [yapilti: Düşüncesiz, rüzgârlı, hava. (ÇTS.315)]

2.4.4. /Ir/+dA- {+ır+da-, +ur+da-, +ër+de-, +ir+de, +ür+de-}

İlk hecesinin sonunda m, b dudak seslerinden biri olan yansıma kelimelerde önce ikizleşme olup sonra başkalaşmaya uğrayan şekiller de vardır (gümür- > gümmür- > gümbürde-, vb.)

Eski Uygur Türkçesi

çokurda- : Pişirmek, kaynatmak. (EUTS. 64)

Harezmi Türkçesi

bokurda- : Fokurdamak. (ME.229-7)

çıkırda- : Gıcırdatmak, çıkır çıkır ses çıkarmak. (ME.18-5)

Kıpçak Türkçesi

düpürde- : Tıp tıp etmek, yürek tüpüldemek. (İH.13)

fıkırda- : Fıkırdamak, fıkır fıkır yapmak. (İH.21)

Eski Anadolu Türkçesi

somurda(n)- : Homurdanmak, kendi kendine anlaşılmasız şekilde söylenmek. (Yen.TS. 202)

Çağatay Türkçesi

katırda- : Sertçe olan şeylerin birbirine dokunarak ses çıkarması. (§SL.213)

kıçırda- : Dişleri gıcırdatmak. (§SL.244)

kümürde- : Gümbürdemek, tantana etmek. (§SL.261)

şakırda- : Yağmur yağmak, (bülbul) güzel nağmeler söylemek, sulu kazan ibrik ve semaverin kaynamasından çıkan ses, kamış şakırtısı. (§SL.202)

[şakır şakır: üstü üstüne katı ve zayıf gürültüsü, eğlenmede arka arkaya parmakları ses ve seda ettirmek. (§SL.202)]

[şak şak: Yansımalı ses. (§SL.202)]

şapırda- : Acele ile konuşurken (ağzından) ses çıkmak. (§SL.201)

[şapır şupur: Sesli öpmeyi anlatır. (§SL.201)]

[şapırdı: Acele ile yerken ve içerken ağız ve dudaklardan çıkan ses. (§SL.201)]

Azerbaycan Türkçesi

kıcırda- : Birbirine sürtülerek gıcırta sesi çıkarmak. (ADİL.3.C.130)

[kıcırta: İki şeyin birbirine sürtülmesinden çıkan ses. (ADİL.3.C.130)]

şakırda- : Şakıldamak, ötmek. (ADİL.4.C.188)

Gagavuz Türkçesi

cıgırda- : Gıcırdamak. (GTS.47)

cızırda- : Cızırdamak. (GTS.48)

[cız: Kızaran etin çıkardığı ses. (GTS.48)]

çatırda(t)- : Çatırdamak. (GTS.53)

[çatır-çatır: Çatırdama sesi. (GTS.53)]

çıtırda- : Çıtırdamak. (GTS.58)

fıkırda- : Fıkırdamak. (GTS.96)

[fıkır-fıkır: Kaynamanın ifadesi. (GTS.96)]

fısırdam- : Fısıldamak. (GTS.97)

[fis-fis: Ses taklidi. Kaz fis fis diye ses çıkartır. (GTS.97)]

fişirdam- : Fişirdamak. (GTS.97)

fokurda- : Fokurdamak. (GTS.98)

[fiş-fiş: Ses taklidi. (GTS.97)]

gıcırda- : 1. Gıcırdamak. 2. Çatırdamak. (GTS.103)

[gıcır-gıcır: Gıcır gıcır. (GTS.103)]

homurda- : 1. Homurdamak. 2. Dırdır etmek. (GTS.118)

kakırda- : 1. Çatırdamak. 2. Hafif ateşte fokurdamak. (GTS.127)

[kakır: Fokurdamak. (GTS.127)]

kıkırda- : Fıkırdamak, fıkır fıkır kaynamak. (GTS.145)

kıtırda- : Kıtırdamak. (GTS.149)

[kıtır-kıtır: Kıtır kıtır. (GTS.149)]

lumburda- : Gürültü yapmak. (GTS.169)

pıtırda- : 1. Patırdamak. 2. Çene çalmak, gevezelik yapmak. (GTS.196)

[pıtır-pıtır: hafif ayak patırtıları. (GTS.196)]

şakırda- : Şakırdatmak. (GTS.231)

[şakır-şakır: Sağnak halinde yağan yağmur için kullanılır. (GTS.231)]

şıpırda- : Şırıldamak. (GTS.233)

[şıpır-şıpır: Şıpır şıpır. (GTS.233)]

zingırda- : Zingırdamak, çingırdamak. (GTS.265)

[zımk: Ses taklidi. (GTS.265)]

Türkiye Türkçesi

- bıgırda- : Fokur fokur kaynamak. (TSYK.311)
[bıgır bıgır: Yemeğin kaynaması sırasında çıkan ses. (TSYK.311)]
- cavırda- : Tatlı sesle konuşmak. (TSYK.330)
[cavcav: 1. Boş, gereksiz laf. 1. Havlama. (TSYK.329)]
[cavırtı: Konuşkan, sıcak kanlı olmayı anlatır. (TSYK.330)]
- cayırda- : 1. Sert ve uzun bir ses çıkarmak. 2. Gıcırtilı ses çıkarmak. 3. Yanar gibi acımak. 4. Parlamak. (TSYK.330)
[cayır cayır: Bir işin çabuklukla zorlu bir şekilde yapıldığını anlatır. (TSYK.330)]
- cazırda- : Caz diye ses çıkarmak. (TSYK.331)
[caz: Pişmiş yemeğe etritilip dökülen yağ. (TSYK.331)]
[cazırdı: Et vb. nesnelerin kavrulup pişirilmesi sırasında çıkan ses. (TSYK.331)]
- cıyırdı- : Yırtılırken cıyırtılı ses çıkarmak. (TSYK.350)
[cıyırtı: Bez ya da kağıt gibi şeylerin yırtılırken çıkardığı ses. (TSYK.350)]
- cızırda- : 1. Cızır cızır ses çıkarmak. 2. Kızarıırken ses çıkarmak. (TSYK.353)
[cız: 1. Çocuk dilinde ateş. 2. Kızgın yağın içine bir şey atılınca çıkan ses. (TSYK.351)]
[cızırtı: Cızırdama sesi, cızırtı. (TSYK.353)]
- cumburda- : 1. (Su) Bir kabın içerisinde çalkalanıp ses çıkarmak. 2. Su içinde oynayarak ses çıkarmak. (TSYK.364)
[cump: Taşın suya batarken çıkardığı ses. (TSYK.364)]
- cokurda- : Kaynayan su ses çıkarmak. (TSYK.361)
[cokur cokur: Anasından istekle süt emen yavrunun çıkardığı ses. (TSYK.361)]
- cukurda- : Kaynayan su ses çıkarmak. (TSYK.363)
[cukcuk: 1. Dödük. 2. Zurnanın üst parçası. (TSYK.363)]
- çakırda- : Kahkaha ile gülmek. (TSYK.374)

	[çak: 1. Ses anlatan bir söz. 2. İki sert nesnenin müsademesinden çıkan ses. (TSYK.372)
	[çığ: Çığlık, haykırış. (TSYK.388)]
çatırda-	: 1. Çatır çatır ses çıkarmak. 2. Sert ve dik sözler söylemek. (TSYK.384)
	[çatır çatır: 1. Tahta, kemik gibi gevrek şeylerin kırılırken ya da sökülürken çıkardığı ses. 2. Bir makinenin çıkardığı ses. (TSYK.384)]
	[çat: Gevrek bir şeyin kırılırken çıkardığı bir ses. (TSYK.383)]
çığırda-	: 1. Ses çıkarmak. 2. Ekşiyip kabarmak, köpürmek (yoğurt, pekmez). (TSYK.388)
çıtırda-	: Çıtır çıtı ses çıkarmak. (TSYK.402)
	[çıt: Küçük bir şeyin kırılırken çıkardığı ses. (TSYK.401)]
	[çıtır çıtır: Kömür veya odun yanarken, ince tahta çubukları kırılırken, gevrek bir şeyler yenilirken çıkan sesi anlatır. (TSYK.402)]
dükürde-	: Takırtılı ses çıkarmak. (TSYK.438)
	[dükürdi: Takırtılı ayak sesi. (TSYK.438)]
fakırda-	: Fokurdamak. (TSYK.445)
	[fakır fakır: Kaynamayı anlatır. (TSYK.445)]
faşırda-	: 1. Yerden cu çıkıp kaynayarak akmak. 2. Faş sesi çıkarmak. (TSYK.447)
	[faş faş: Kürekler suya çarparken çıkan sesi anlatır. (TSYK.447)]
	[fıs fıs: Gizli ve yavaş konuşulurken çıkan ses. (TSYK.455)]
fıkırda-	: 1. Fıkır fıkır kaynatmak. 2. Aşırı cilvelenmek ya da kesik kesik gülmek. (TSYK.449)
	[fık fık: 1. Herhangi bir şeyi ateş üzerinde kaynamasını anlatır. 2. Kesik kesik, sessiz sessiz gülmeyi anlatır. (TSYK.449)]
	[fıkır fıkır: 1. Suyun ses çıkararak kaynarken aldığı durum ya da herhangi bir sıvının kaynayışını anlatır. 2. Cilveli, oynak. (TSYK.449)]
fışırda-	: 1. Fışır fışır ses çıkarmak. 2. Akarken ses çıkarmak. 3. Köpürmek, köpürerek ses çıkarmak. (TSYK.457)
	[fış fış: Fışır fışır. (TSYK.456)]

- [fışır fışır: 1. Su hafif hafif akarken çıkan sesi anlatır. 2. İpek, kumaç vb. maddeler birbirine sürtünerek ses çıkarmak. (TSYK.457)]
- fisirde- : Fısıldamak, yavaş yavaş konuşmak. (TSYK.460)
[fis: Gizli söz. (TSYK.460)]
[fisirti: Sessiz konuşmak, fısıltı. (TSYK.460)]
- fokurda- : Fazla ve sesli kaynamak. (TSYK.461)
[fokur fokur: Fokurdayarak. (TSYK.461)]
- fosurda- : Solurken ağzından ses çıkarmak. (TSYK.462)
[fos: Çürük, temelsiz, boş, kof. (TSYK.461)]
[fosurtu: 1. Sigarayı fosur fosur içerken çıkan ses. 2. Büyükleme, kibir, gurur. (TSYK.462)]
[fosur fosur iç- : Çok sigara içmek. (TSYK.462)]
- foşurda- : 1. Kızgınlık sonucu burnundan acayip sesler çıkarmak. 2. Göz göz olup kaynamak. 3. Hamur ekşiyip göz göz olmak. 4. İşemek. (TSYK.463)
[foşur foşur: Suyun fışkırıp akmasını anlatır. (TSYK.463)]
- gıcırda- : 1. Gıcır gıcır ses çıkarmak. 2. Sıçramak, hoplamak. (TSYK.471)
[gıcı gıcı: 1. Koyun, köpek vb. hayvanları çağırma ünlemi. 2. Acele acele. (TSYK.469)]
[gıcır gıcır: 1. Sert şeylerin birbirine sürtünmesinden çıkan ses. 2. Temiz. (TSYK.471)]
- gümürde- : 1. Bağırma. 2. Fısıldaşmak. 3. Homurdanmak. (TSYK.489)
[güm: Yankılı gürültüyü anlatır. (TSYK.487)]
[gümrüdi: Gümbürtü, homurtu. (TSYK.489)]
- gümbürde- : 1. Gümbür diye ses çıkarmak. 2. Gümlemek. (TSYK.487)
[güm: Yankılı gürültüyü anlatır. (TSYK.487)]
[gümbür gümbür: Büyük bir gürültüyle. (TSYK.487)]
- gümmürde- : Gümbürdemek, birbiri ardınca atılmak. (TSYK.488)
[güm: Yankılı gürültüyü anlatır. (TSYK.487)]
[gümmür gümmür: Birbiri ardınca çıkan, duyulan top sesi ya da benzeri sesleri anlatır. (TSYK.488)]
- güpürde- : 1. Atıla atıla konuşmak. 2. (Ayak) Ses çıkarmak. (TSYK.489-490)

	[güp güp: Kalpın hızlı atışını anlatır. (TSYK.490)
	[güpür güpür: ayakları kuvvetle vurarak yürümeyi ya da yukarıdan atılan ağır şeylerin yere çarpmasını anlatır. (TSYK.490)]
güvürde-	: Çocuk konuşmaya başlamak. (TSYK.492)
hapırda-	: 1. Atılmak, sıçramak. 2. Gürültü etmek. 3. Titremek. 4. Bir iş için öteye beriye koşmak. (TSYK.496)
	[hap hap: 1. Geveze. 2. Sinirli. (TSYK.496)]
	[hap et- : 1. (Çocuk dilinde) Yemek. (TSYK.496)]
	[hapır hapır: İştahli, gürültülü bir biçimde yemeyi anlatır. (TSYK.496)]
haşırd-	: Yeni kesilmiş otlar bir yere yığılırken ses çıkarmak. (TSYK.499)
	[haş haş: Bir şeyi bol suyla yıkarken ya da bol su dökerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.498)]
	[haşır haşır: 1. Kurumuş şeylerin sürtünmesinden çıkan sesi anlatır. 2. Bol su dökülürken çıkan sesi anlatır. (TSYK.499)]
hımırda-	: Alçak sesle konuşmak. (TSYK.502)
	[hım hım: Sesin burundan çıktığını anlatır. (TSYK.502)]
hokurda-	: Ses çıkarak kaynamak. (TSYK.508)
	[hokurdı: Bir deliğe ağzı, ibriği olan kaba vb. kaplara su konduğunda çıkan ses. (TSYK.508)]
homurda-	: Öfkeyle yarı anlaşılır yarı anlaşılmaz biçimde kendi kendine söylenmek. (TSYK.508)
	[homur homur: Homurdamak. (TSYK.508)]
	[homurtu: Homurdamma sesi. (TSYK.508)]
kacırd-	: Gıcırdamak. (TSYK.525)
katırd-	: Çatırdamak. (TSYK.532)
	[katır kutur: 1. Sert ve kaba ses çıkarmak. 2. Kaba ses çıkaran. (TSYK.532)]
kıpırda-	: Kımıldamak. (TSYK.541)
	[kıpır kıpır: 1. Yerinde duramayarak, kıpırdaya kıpırdaya. 2. Kıpırdama hareketini anlatır. 3. Becerikli ve uygun hareketlerle iş yapmayı anlatır. (TSYK.541)]

- kıtırda- : 1. Kıtır diye gevrek ses çıkarmak. 2. Oynak ya da kırık kemikleri birbirine sürterek ses çıkarmak. (TSYK.546)
- kipirde- : 1. Söz seyirmek. 2. Kımıldamak. (TSYK.548)
[kip kip: İnce ve gevrek şeylerin kırılıp dökülürken çıkardığı ses. (TSYK548.)]
[kipir kipir: 1. Kıpır kıpır sürekli konuşmayı anlatır. 2. Bir şeyi keserken çıkan sesi anlatır. (TSYK.)]
- küfürde- : Serin serin esmek. (TSYK.553)
[küfür küfür: Rüzgârın tatlı, serin serin ve hafif sesle esişini anlatır. (TSYK.553)]
- kütürde- : Kütür kütür ses çıkarmak. (TSYK.554)
[küt: Tahta gibi katı şeylere vurulduğunda veya bu tür nesneler kırıldığında çıkan sesi anlatır. (TSYK.554)]
[kütür kütür: 1. Elma, ayva, karpuz gibi gevrek meyveler kesilirken veya ısırılırken çıkan gevrek, kaba sesi anlatır. (TSYK.554)]
- lagırda- : 1. Hayvan bağırıp ses çıkarmak. 2. Bağırıp çağırmak, yüksek sesle seslenmek. (TSYK.556)
[lag lag danış- : Abes sözler söylemek. (TSYK.556)]
[lagırdı: Devenin bağırmasını anlatan ses. (TSYK.556)]
- lakırda- : 1 Lıkır lıkır etmek, lıkırdamak. 2. Gereksiz konuşmak. 3. Leylek gagasıyla ses çıkarmak. 4. Kaynamak. (TSYK.557)
[lak lak: Sulu yiyecekleri içerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.557)]
[lakırdı: 1. Söz. 2. Boş söz, dedikodu. (TSYK.557)]
- lğıırda- : Fokurdamak. (TSYK.559)
[lğır lğır et- : Fokur fokur kaynamak. (TSYK.559)]
- lıkırda- : Lıkır lıkır diye ses çıkarmak. (TSYK.560)
[lık lık: 1. Hafif sesle gülmeyi anlatır. 2. Ağzı dar olan kaplardan suyun dökülüğü sırasında çıkan ses. (TSYK.560)]
[lıkırtı: 1. Kapalı yerden sıvı nesnelerin çalkalanmasıyla çıkan ses. 2. Tatlı ve iç açıcı sesler. (TSYK.560)]
- lokurda- : Kaynayarak ses çıkarmak. (TSYK.561)

- [lak lak: Atların koşarken karınlarından gelen ses. (TSYK.561)]
- [lokur lokur: Suyun ve sulu yiyeceklerin kaynarken çıkardığı sesleri anlatır. (TSYK.561)]
- patırda- : 1. Patırtılı ses çıkarmak. 2. Söylediği anlaşılmayacak şekilde gürültülü konuşmak. 3. Yabancı dille konuşmak. 4. Güçlük çekerek konuşmak. 5. Homurdanmak. 6. Ateşte kavurulan şey ses çıkarmak. (TSYK.589)
- [pat: 1. Yassı bir şeye vurulurken çıkan sesi anlatır. 2. Birdenbire olan işler içi kullanılır. 3. Ağır bir şer düştüğü zaman çıkan ses. (TSYK.587-588)]
- [patırtı: Daha çok ayakla yapılan gürültü. (TSYK.589)]
- pıtırda- : Pıtırtı etmek. (TSYK.599)
- [pıt: 1. Su damlalarının düşmesiyle çıkan hafif ses. 2. Kalbin vuruşunu anlatan “pıt pıt atmak” deyiminde kullanılır. (TSYK.599)]
- samırda- : 1. Uyku ya da hastalık sebebiyle homurdanmak, sayıklamak, söylenmek. 2. Anlasız konuşmak, saçmalamak. (TSYK.608)
- [samır sumur: Uyku halinde ileri geri söylenmeyi anlatır. (TSYK.608)]
- [samırtı: Gürültülü ses, yüksek sesle konuşmak. (TSYK.608)]
- şakırda- : 1. Şakır şakır ses çıkarmak. 2. Şen şakrak ötmek. (TSYK.618)
- [şakır şakır: Kuşların ötmesinde, yağmurun hızla yağmasında olduğu gibi hoş giden sesler. (TSYK.618)]
- [şakırtı: 1. Ellerin birbirine vurulmasından çıkan sesler. 2. Şiddetli yağın yağmurdan ya da dökülen sudan çıkan ses. (TSYK.618)]
- şıkırda- : Birdenbire çarpan metal parçalarının çıkardığı sese benzer bir ses çıkarmak. (TSYK.625)
- [şık şık: Katı nesnelerin birbirine çarpmasıyla çıkan ses. (TSYK.626)]
- [şıkırdı: Kağıt ve madeni nesnelere dokunulduğunda çıkan ses. (TSYK.626)]
- şapırda- : Şap diye ses çıkarmak. (TSYK.621)
- [şap: İstekle öpme sırasında çıkan ses. (TSYK.621)]
- [şapır şapır: Ses çıkararak aceleyle yemek yemeyi anlatır ya da üst üste öpmeyi anlatır. (TSYK.621)]

şıpırda-	: Damlarken şıp şıp ses çıkarmak. (TSYK.628) [şıp: Ansızın, birdenbire. (TSYK.628)] [şıpır şıpır: 1. Bir şeyin biteviye ve damla damla aktığını anlatır. 2. Çabuk çabuk. (TSYK.628)]
şıpırde-	: Su damlası şıp şıp diye ses çıkarmak. (TSYK.631) [şıp: Damla sesi. (TSYK.631)]
şokurda-	: 1. Zonklamak. 2. Çok kaynamak. 3. Ekşiyip kabarmak. (TSYK.632)
tabırda-	: Yürürken ayaklar ses çıkarmak. (TSYK.633) [Ayak sesini anlatır. (TSYK.633)]
takırda-	: Tak tak diye ses çıkarmak. (TSYK.635) [tak tak: Sert ve gevrek bir şeye vurulurken çıkan tok sesi anlatır. (TSYK.635)] [takır takır: 1. Takırdayarak. 2. Çok kuru ve sert. (TSYK.635)]
tapırda-	: 1. Koşmak. 2. Boş yere uğraşmak. 3. Tap tap ses çıkarmak. (TSYK.639) [tapırdı: Bir arada yürürken çıkan ayak sesi. (TSYK.639)]
tıkırda-	: 1. Tıkır tıkır ince ve kuru ses çıkarmak. 2. Yürürken, koşarken ayaklarıyla ses çıkarmak. (TSYK.646) [tık tık: İnce bir şeyle sert bir yere vurulduğunda çıkan ses. (TSYK.646)] [tıkır tıkır: 1. Çok düzgün olarak, ara vermeden. 2. Kuru ve sert olmayı anlatır. (TSYK.646)]
tıpırda-	: 1. Yürürken tıptı tıpır ses çıkarmak. 2. Hafif hafif vurmak. (TSYK.650) [tıpır tıpır: Hafif ve düzenli bir biçimde ses çıkardığını anlatır. (TSYK.650)] [tıpırtı: Tıpırdama ses. (TSYK.650)]
tokurda-	: (Hava) Suyun içinde kabarcıklar durumunda yükselirken ses çıkarmak. (TSYK.658) [tokurtu: Tokurdama sesi. (TSYK.658)]
tosurda-	: 1. Kendi kendine söylenmek, homurdanmak. 2. Kanat veya kollarını kabartmak. (TSYK.661) [tosur tosır: Suçlu olduğu halde homurdanmak, başı önünde gitmeyi anlatır. (TSYK.661)]

- vacırda- : Cıvıl cıvıl konuşmak. (TSYK.668)
[vaç: Kötü çiğnereyerek yenen yemeğin ağızda ses çıkarması. (TSYK.668)]
[vacur vacır: Cıvıl cıvıl (TSYK.668)]
- vagırda- : Bağırıp çağırmak, şamata etmek. (TSYK.669)
[vagır: Topluluğun çıkardığı bağırıtı. (TSYK.669)]
- vızırda- : 1. Hızla geçip gitmek. 2. Aralıklarla ince ince ses çıkarmak. (TSYK.676)
[vız: Böcek uçarken veya bir şey hızla geçerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.675)]
[vıcırdı: Uçan sineklerin kanatlarından çıkan ses. (TSYK.676)]
- zabırda- : 1. Hızlı hızlı hareket etmek, yürümek. 2. Hızlı hızlı konuşmak. (TSYK.686)
[zabırdı: 1. Hızlı hareket, yürüyüş sonucunda çıkan ses. 2. Hızlı konuşma sırasında işitilen ses. (TSYK.686)]
- zapırda- : Ayakla patırtılı sesler çıkararak koşmak. (TSYK.687)
- zımbırda- : 1. Tepinmek, gürültü etmek, tedirgin etmek. 2. Kadın yürürken göğüsleri oynamak. (TSYK.688)
[zımbırtı: Bir şeyi zımbırdatarak çıkarılan ses. (TSYK.688)]

Türkmen Türkçesi

Taklidi isimlere gelerek bunlara ait hareketi ifade eden fiiller türetir. (Kara 2005: 79).

- badırda- : Homurdanmak. (TTTS.209)
- bazırda- : Kızgın nesnelerin üstüne su dökülünce ses çıkarmak. (TTTS.209)
- bıgırda- : Fokurdamak. (Tkm.TS.64)
- cakırda- : Kahkaha atmak, sesli gülmek. (Tkm.TS.93), ötmek. (TTTS.209)
- cañırda- : Çınlamak, tınlamak, çalmak, çınlamaya başlamak. (Tkm.TS.95)
- catırda- : Çatırdamak, şakırdamak, çatırdamaya başlamak. (Tkm.TS.95)
[catırdı: Çatırtı (Tkm.TS.95)]
- cayırda- : 1. Gıcırdamak, cayırdamak, cızırdamak. 2. Yırtılmak. (Tkm.TS.96)
[cayırdı: İki şeyin birbirine sürtülmesinden çıkan ses. (Tkm.TS.96)]

cedirde-	: (Genelde gençler için) Hızlı konuşmak. (TTTS.209)
cıkırda-	: Cıkırtılı ses çıkarmak, sesli gülmek. (Tkm.TS.100)
cıññırda-	: Çınlamak, tınlamak, şingırdamak, çalmak. (Tkm.TS.100) [cıññırdı: Ses, tınlama, çınlama, tıngırtı, şıkırtı. (Tkm.TS.100)]
cızırda-	: 1. Cızırtı ses çıkarmak 2. Sıcaktan pişmek (Tkm.TS.101)
cugurda-	: Guruldamak. (TTTS.209)
cukurda-	: İstekle yutkunmak. (TTTS.209)
cumburda-	(Sıvı) Bir kabın içinde çalkalanarak ses çıkarmak. (TTTS.209)
dazırda-	: Vırıldamak. (TTTS.209)
dükürde-	: (İnsan) Gürültü çıkararak yürümek. (TTTS.209)
düññürde-	: (Çıngırdak) Çınlamak, çingırdamak. (Tkm.TS.181)
düpürde-	: Gürültü yapmak. (TTTS.210)
fışırda-	: Fışır fışır ses çıkarmak. (TTTS.210)
fosurda-	: Solurken ağızdan ses çıkarmak. (TTTS.210)
gıbırda-	: 1. Tıpış tıpış yürümek, küçük ve hızlı adımlarla yürümek. 2. Sürünmek, yürümek, kıpırdamak. (Tkm.TS.256)
gıcırda-	: 1. Gıcırdamak, çıtırdamak. 2. Öfkelenmek, öfkeyle konuşmak. (Tkm.TS.257)
gıdırda-	: 1. Sessiz çalışmak. 2. Yavaşça küçük adımlarla yürümek. (Tkm.TS.257)
gıtırda-	: Çatırdamak, çıtırdamak, gıcırdamak. (Tkm.TS.267)
gugurda-	: Mırıldanmak, şırıldamak, guruldamak. (Tkm.TS.104)
gübürde-	: Gürlemek, gürültü çıkarmak, gürüldemek. (Tkm.TS.316)
gütürde-	: Gıcırdamak, çıtırdamak, çatırdamak, kütürdemek. (Tkm.TS.323)
hasırda-	: 1. Acele etmek, çabuk davranmak. 2. “vın, vız diye ses çıkarmak. (Tkm.TS.336)
haşıırda-	: Hışırdamak, çıtırdamak. (Tkm.TS.337)
hatırda-	: Kıtırdamak. (Tkm.TS.338)
hoturda-	: Cılk cılk etmek. (Tkm.TS.353)
hüññürde-	: Alçak sesle homurdanmak. (TTTS.210)
hütürde-	: Kütürdemek, çatırdamak. (Tkm.TS.359)
ıkırda-	: Kar ve kumun üzerinde yürürken bu tür ses çıkarmak. (TTTS.211)

inirde-	: Sızlanmak, homurdanmak. (Tkm.TS.381)
kakırda-	: Gülmek. (TTTS.211)
kıkırda-	: Gülmek. (TTTS.211)
kıtırdam-	: Kıtırdamak. (TTTS.211)
kibirde-	: Çatırdamak, kütürdemek. (Tkm.TS.409)
kikirde-	: İnce ince kıkırdayıp gülmek. (TTTS.211)
kütürde-	: Kütürdemek. (TTTS.211)
labırda-	: Yanmak, alev aşev yanmak, tutuşup yanmak. (Tkm.TS.432)
lagırda-	: 1. Mırıldanmak, sızlanmak, homurdanmak. 2. Böğürmek, bağırıp çağırarak. (Tkm.TS.432)
lakırda-	: 1. Gürültü yapmak, kaynamak, fokurdamak, fıkır fıkır kaynamak. 2. Sarsılmak, bozulmak, perişan olmak. (Tkm.TS.433) [lakırdı: 1. Kaynama, fokurdama. 2. Ses. (Tkm.TS.433)]
langırda-	: Gevezelik etmek. (TTTS.211)
lasırda-	: Fıkır fıkır kaynamak. (Tkm.TS.434)
lıgırda-	: Koyu sıvılar kaynarken çses çıkarmak. (TTTS.211)
lıkırda-	: (Su vb.) Hafif kaynamak. (TTTS.211)
ligırde-	: Vızıldamak, uğuldamak, homurdanmak. (Tkm.TS.438)
lokurda-	: Şır şır etmek, şır şır akmak, şırıltı çıkarmak. (Tkm.TS.439) [lummurdu: 1. Böğürtü, homurtu, anırtı, uğultu. 2. Fokurdamak, kaynamak. (Tkm.TS.440)]
lummurda-	: 1. Böğürmek, anırmak, uğuldamak. 2. Dalgalanmak, köpürmek, coşmak, kaynamak. (Tkm.TS.440)
mıdırda-	: Mırıldanmak. (TTTS.211)
öğürde-	: Göğüsten ses çıkarmak. (TTTS.211)
pasırda-	: 1. Dalgalanmak. 2. Rüzgârın esişinden veya kuşun kanat çırpışından çıkan ses. (Tkm.TS.519)
patırda-	: Patırdamak, patırtı yapmak. (Tkm.TS.520)
payırda-	: 1. Yağmur yağar gibi dökülmek, dökülmek. 2. Birden yırtılmak, dikişi sökülüp ses çıkararak yırtılmak. (Tkm.TS.521)
pıkırda-	: Fıkırdamak. (Tkm.TS.528)

pışırda-	: Fısıldamak. (TTTS.212)
pofurda-	: Can sıkıntısı sesli soluklanmak. (TTTS.212)
sakırda-	: Hızlı ve sürekli konuşmak. (Tkm.TS.554)
samırda-	: Uyku ya da hasta sebebiyle mırıldanmak. (TTTS.212)
sapırda	: Alçak suda yürürken ya da sulu yemek yerken ses çıkarmak. (TTTS.211)
şabırda-	: Şıptırlı ses çıkarmak, şıptırdamak. (Tkm.TS.596) [şabırdı: Yağmur sesi, şıptırtı. (Tkm.TS.596)]
şagırda-	: Fışkırdamak. (Tkm.TS.596)
şakırda-	: Şıkırdamak, şakırdamak, şangır şungur etmek, tangır tungur etmek. (Tkm.TS.598) [şakırdı: (Taş, demir) Birbirine çarpmasıyla çıkan ses, tangırtı, şıkırtı. (Tkm.TS.598)]
şatırda-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (Tkm.TS. 601) [şatırdı: Çatırdı, çıtırdı. (Tkm.TS.601)]
şayırda-	: Takırdamak, tıkırdamak. (Tkm.TS.603) [şayırdı: Sert cisimlerin birbirine değmesi sonucunda çıkan ses, takırdama, tıkırdamak. (Tkm.TS.603)]
şıbırda -	: Hışkırdamak. (Tkm.TS.606) [şıbırdı: Hışkırtı. (Tkm.TS.606)]
şıgırda	: Hışkırdamak, fışırdamak. (Tkm.TS.606) [şıgırdı: Hışkırtı, fışırtı. (Tkm.TS.606)]
şingırda-	: Çınlama, şingırdama sesler çıkarmak. (TTTS.212)
şıngırda-	: Şingırdamak. (Tkm.TS.606) [şıngırtı: Şingırtı. (Tkm.TS.606)]
şıtırda-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (Tkm.TS.606) [şıtırdı: Hışkırtı, çıtırtı. (Tkm.TS.606)]
tangırda-	: Tangırdamak. (TTTS.213)
tañırda-	: Tangırdamak. (Tkm.TS.616)
tapırda-	: Tapırdamak. (Tkm.TS.617)
tıkırda-	: Tıkırdamak. (Tkm.TS.628)

tokurda-	: Kaynamak. (TTTS.213)
tosurda-	: Kendi kendine söylemek. (TTTS.213)
vadırda-	: Gevezelik etmek. (TTTS.213)
vagırda-	: Bağırıp çağırmak, şamata etmek. (TTTS.213)
vajırda-	: Ekşiyip fışırdamak. (TTTS.213)
vakırda-	: Coşkulu gülmek. (TTTS.213)
vasırda-	: Şiddetli hava çıkarıp ses etmek. (TTTS.213)
vaşırda-	: Hart hurt etmek. (Tkm.TS.663)
vazırda-	: 1. Anlamsız yersiz konuşmak. 2. İki sert ağacı birbirine sürterek ses çıkarmak. (TTTS.213)
vişırda-	: Fısıldamak. (TTTS.213)
vodurda-	: Homurdanmak. (TTTS.213)
vücürde-	: Hızlı hızlı, tatlı bir şekilde konuşmak. (TTTS.213)
zabırda-	: 1. Çok hızlı gitmek, acele etmek. 2. Çene çalmak, hızlı konuşmak. (Tkm.TS.716)
zagırda-	: Korkmak, üşümek, titremek. (Tkm.TS.716)
zañğırda-	: Çınlamak, tınlamak, şingırdamak. (Tkm.TS.717) [zıñğırdı: Ses, çınlama. (Tkm.TS.717)]
zıbırda-	: Yel gibi geçmek, hızla geçmek, uçup geçmek. (Tkm.TS.721)
zıñğırda-	: Çınlamak, tınlamak, ses çıkarmak, çalmak. (Tkm.TS.722)

Karaçay-Malkar Türkçesi

çıkırda-	: Gıcırdamak, takırdamak. (K-MTS.173) [çıkırtı: Çatırtı, çıtırtı, hışırtı. (K-MTS.174)]
şıbırda-	: 1. Fısıldamak. 2. Hışırdamak. (K-MTS.364) [şıbırdav: Fısıltı, hışırtı. (K-MTS.364)]
şihırda-	: Hışırdamak. (K-MTS.364)
şıkırda-	: Hışırdamak. (K-MTS.364)
şıpırda-	: Hışırdamak. (K-MTS.365) [şıpırdav: Hışırtı. (K-MTS.365)]

Karay Türkçesi

çıkırda-	: Gıcırdamak, cazırdamak. (Kry.TS.637)
----------	--

- çıtırda- : Kıtırdamak, çatırdamak, çıtırdamak. (Kry.TS.638)
- dzıgırda- : Gıcırdamak, gıcırdatmak. (Kry.TS.176)
- gıdcırda(t)- : Dişleri gıcırdatmak. (Kry.TS.165)
[gıdcırtı: Gıcırtı. (Kry.TS.165)]
- kıtırda- : Kıtırdamak, kütürdemek. (Kry.TS.382)
[kıtırdı: Kıtırtı, kütürtü. (Kry.TS.382)]
- patırda- : Gürültü yapmak. (Kry.TS.447)
[patırdı: Patırtı, gürültü. (Kry.TS.447)]
- sıbırda- : 1. Fısıldamak. 2. Hışırdamak. (Kry.TS.487)

Kazan-Tatar Türkçesi

- döberdet- : Gürültü etmek. (Kzn-T.TS.74)
[döber şatır: Gümbür gümbür. (Kzn-T.TS.74)]
- kětërde- : Kıtırdamak, çıtırdamak. (Kzn-T.TS.132)
- kıbırda- : Kıpırdamak, kımıldamak. (Kzn-T.TS.165)
- kıştırdat(t)- : Hışırdatmak. (Kzn-T.TS.168)
- lıbırda- : 1. Fısıldamak, mırıldamak. 2. Çene çalmak, gevezelik etmek. (Kzn-T.TS.183)
[lıbırdık: Fısıltılı. (Kzn-T.TS.183)]
- lıgırda- : Bilmeden konuşmak, çene çalmak. (Kzn-T.TS.183)
[lıgır-lıgır: Lıkır lıkır. (Kzn-T.TS.183)]
- lıpırda- : Rüzgâr estiğinde veya uzun bir kıyafet giyip yürüdüğünde kendisine has bir ses çıkarmak. (Kzn-T.TS.183)
- mıgırda(n)- : 1. Mırıldamak. 2. Homurdamak, dırlanmak. (Kzn-T.TS.193)
- şatırda- : Çatırdamak. (Kzn-T.TS.251)
- şıbırda- : 1. Hışırdamak, fışırdamak. 2. Gevezelik etmek, çene çalmak. (Kzn-T.TS.253)
- şıgırda- : 1. Gıcırdamak, çayırdamak, cızırdamak. 2. Çatırdamak, kütürdemek, kıtırdamak. (Kzn-T.TS.253)
- şıkırda- : Gıcırdamak. (Kzn-T.TS.254)
- şıtırdat- : 1. Çıtırdamak. 2. Çatırdamak, şakırdamak. 3. Dırdır etmek. (Kzn-T.TS.254)

Kırım-Tatar Türkçesi

- badırda- : Vırıldamak, vırıldanmak (DKTTS.1.C238)
- cazırda- : Cazırdamak (DKTTS.1.C421)
[cazır: Cazır cazır, bir şeyin kaynaması veya yanması sırasında duyulan ses (DKTTS.1.C421)]
- cıbirda- : Kaynamak, kaynaşmak (DKTTS.1.C438)
- cızırda- : Cızırdamak (DKTTS.1.C449),
[cızır cızır: Ateşte ya da yağda kızaran bir şeyin ses çıkararak piştiğini anlatır (DKTTS.1.C449)]
[cız: Yağda kızaran bir şeyin çıkardığı ses (DKTTS.1.C449)]
- çatırda- : 1. Kırılma sesi çıkarmak. 2. Çökmek (DKTTS.1.C483)
- dambırda- : Tangırdamak (DKTTS.1.C503)
[dambır dambır: Tangır tungur (DKTTS.1.C503)]
- dapırda- : Takırdamak (DKTTS.1.C498)
[dapır dapır: Dap dap yansıma sözü, ayak seslerini anlatır (DKTTS.1.C498)]
- dırılda- : Kuvvetli ve titreşen bir ses çıkarmak (DKTTS.1.C527)
[dırıl dırıl: Kalın ve titreşen bir ses için kullanılır (DKTTS.1.C527)]
- dübürde- : Gümbürdemek, gürültü patırtı etmek (DKTTS.1.C546)
[dübür dübür: 1. Ayak seslerini ifade eden söz. 2. Yuvarlanıp düşen neslerin çıkardığı sesleri yansıtan söz (DKTTS.1.C546)]
- dümbürde- : Gümbürdemek (DKTTS.1.C546)
[dümbür dümbür: Gümbür gümbür, dümp dümp sesleri (DKTTS.1.C546)]
- gübürde- : Gümbürdemek, gümbür diye ses çıkarmak (DKTTS.2.C83)
- güdürde- : Gürlemek (DKTTS.2.C83)
[güdür güdür: 1. Çok gürlemeyi anlatan yansıma söz. 2. Gürleyerek (DKTTS.2.C83)]
- fıkırda- : Fokurdamak. (DKTTS.2.C55)
[fıkır fıkır: Fokur Fokur 1. Suyun kaynama sesi. 2. Oynak, cilveli. (DKTTS.2.C55)]

katırdat-	: Kıtırdatmak (DKTTS.2.C234) [katır-kutur: (Yeyiş hak.) Katır kutur, sert ve kaba sesler çıkararak (DKTTS.2.C234)]
kıtırda-	: Kıtırdamak, gevrek ses çıkarmak (DKTTS.2.C298) [kıtır kıtır: Kıtır kıtır (DKTTS.2.C298)]
lapırda-	: (Kalp) Hızla atmak (DKTTS.2.C413) [lap: 1. Yassı bir şeyin yere kapaklanmasıyla çıkan ses. 2. Lap lap; ayak sesleri çıkararak (DKTTS.2.C4139)]
patırda-	: Patırdamak 1. Gürültülü sesler çıkarmak. 2. Gürültülü bir şekilde yürümek (DKTTS.3.C35) [patır: 1. Bir şeyin dökülüşünü anlatan yansıma söz. 2. Patır patır; bir şeyin dökülürken çıkardığı ses (DKTTS.3.C35)]
pısırdam-	: Pısırdamak (DKTTS.3.C51) [pısır pısır: Pısıl pısıl (DKTTS.3.C51)]
pışırda-	: Fısıldamak, yavaşça fısıltı halinde söylemek (DKTTS.3.C53) [pışır pışır: Fısıl fısıl, fısıldayarak (DKTTS.3.C53)] [pış pış: Hırıl hırıl, horul horul (DKTTS.3.C53)]
pıtırda-	: Pıtırdamak, tıpırdamak (DKTTS.3.C53) [pıtır pıtır: Hafif, sık ve düzgün bir şekilde sesler çıkararak (DKTTS.3.C)]
şakırda-	: Şakırdamak. (DKTTS.3.C200) [şakır: 1. Sürekli dökülen, çarpışan şeylerin çıkardığı sesi anlatan yansıma söz. 2. Ötüşen kuşların seslerini anlatan söz. 3. (Konuşma hak.) Akıcı olarak. (DKTTS.3.C200)]
şapırda-	: Sıvılar dalgalanma, kaynama sırasında veya kişiler öpme, yemek yeme sırasında şapır şupur sesler çıkarmak (DKTTS.3.C210) [şapır: Genellikle sıvı şeylerin kaynama sırasında çıkardığı sesi anlatan yansıma söz (DKTTS.3.C2109)]
şatırda-	: Çatırdamak, çat diye ses çıkarmak (DKTTS.3.C217) [şatır: Sert bir şeyin kırılırken veya kuru bir dalın yanarken çıkardığı sesi anlatan yansıma söz (DKTTS.3.C217)]

- şıbırda- : Fısıldamak, alçak sesle söylemek (DKTTS.3.C233)
[şıbır: 1. Şıp şıp damlayarak, şıpırdarak. 2. Fısıltı (DKTTS.3.C233)]
- şıpırda- : Şıpırdamak, ses çıkararak damla damla akmak (DKTTS.3.C242)
[şıpır: Şıpır şıpır, şıpırdarak (DKTTS.3.C242)]
[şıp: Şıp diye düşen su damlasını çıkardığı ses (DKTTS.3.C242)]
- şıtırda- : Çıtırdamak (DKTTS.3.C245)
[şıtır şıtır: Kırılma, çatlama sesi (DKTTS.3.C245)]
- takırda- : Takır takır etmek. (DKTTS.3.C273)
[takır takır: Sert ve kuru sesi anlatan söz. (DKTTS.3.C273)]
[tak tak: Tahta gibi nesneler çarpınca veya silah patlayınca çıkan ses. (DKTTS.3.C273)]
- tıpırda- : Tıpırdamak (DKTTS.3.C337)
[tıpır: Tıpır tıpır, düzenli aralıklarla, hafif sesle çıkararak (DKTTS.3.C337)]
[tıp: Yere düşerek bir şeyin çıkardığı kesik, kısa sesi anlatır (DKTTS.3.C337)]
- tısırda- : Hışırdamak (DKTTS.3.C339)
[tısr: Nesnelerin sürtünmesi, küçük kemirgenlerin bir şeyi kemirmesi sırasında çıkan ses (DKTTS.3.C339)]
[tıs: Kaz, kedi, yılan vb. çıkardığı ses (DKTTS.3.C339)]
- vıkırda- : 1. Fokurdamak. 2. (Canlı bir kalabalık için) Kıpırdanıp durmak. (DKTTS.3.C459)
[vıkır: 1. Kaynama sesi, fokur fokur. 2. Kımıl kımıl, bir kalabalığın sürüp giden kıpırdanışı. (DKTTS.3.C459)]

Nogay Türkçesi

- dabırda- : Takırdamak, tıkırdamak. (NTS.97)
- kübirde- : Mırıldanmak, homurdanmak, anlaşılmaz bir şekilde konuşmak. (NTS.191)
- sıkırda- : Gıcırdamak, cayırdamak, cazırdamak, çatırdamak. (NTS.320)
- sıtırda- : Hışırdamak, fişirdamak. (NTS.323)
[sıtıt-sıtır: Hıştırtı, fişirtı. (NTS.323)]

tısırdaa- : Tıkırdamak, takırdamak. (NTS.377)

Yakut Türkçesi

çalırdaa- : (Su) Sıçratmak. (YTS.507)

xacırdaa- : Kıtırdamak, kütürdemek. (YTS.491)

xaltırdaa- : (Geniş ve büyük ayakkabı ile) Ses çıkararak yürümek. (YTS.476)

kıçırdaa- : Gıcırdatmak, çatırdamak. (YTS.215)

[kıkır: Gıcirtı, çatırtı sesini yansıtan kelime. (YTS.215)]

kıkırdaa- : Gıcirtılı, çatırtılı sesler çıkarmak. (YTS.215)

[kıkır: Gıcirtı, çatırtı seslerini yansıtan kelime. (YTS.215)]

lahırdaa- : Çarpma, çırpma, vurma sırasında yüksek sesli sesler çıkarmak. (YTS.227)

2.4.5. /Ir/+tAt- {+ İr+tat-, + İr+tet-}

Çuvaş Türkçesi

Bu ek, yukarıda bahsettiğimiz gibi +tA- ekinin -t- ekiyle genişlemiş halidir. Yine sadece Çuvaş Türkçesine ait olup bir ettirgenlik görevi taşımamaktadır. Sadece +IrtA(t)- varyantaları mevcuttur. Ek, kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır (Ersoy 2010: 86).

çakırtat- : (Saat) Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (ÇTS.283)

çankırtat- : Çınlamak, çingırdamak. (ÇTS.284)

haltırtat- : 1. Takırdamak, zangırdamak, çatırdamak, zangır zangır titremek. 2. Hindilerin gurklaması. (ÇTS.261)

kaçırtat- : Gıcırdatmak, çatırdatmak. (ÇTS.100)

kaşırtat- : Hışırdatmak, çıtırdatmak. (ÇTS.101)

kaşırtat- : Ses çıkarmak, uğraşmak. (ÇTS.101)

[kaştır: Aniden, beklenmedik bir anda. (ÇTS.101)]

kımırtat- : Kıpırdatmak, çıtırdatmak. (ÇTS.103)

kıpırtat- : Şakırdatmak, dağıtmak. (ÇTS.104)

kımsırtet- : Gümbürdemek, gürlemek. (ÇTS.108)

kıpırtet- : Ses çıkarmak, tıkırtı yapmak. (ÇTS.108)

lakırtat- : Kaynamak, fıkırdamak, gevezelik yapmak. (ÇTS.124)

latırtat-	: Çatırdamak, kıtırdamak, gıcırdamak. (ÇTS.126)
likırtat-	: 1. Sesli kaynamak. 2. Boş laf etmek. (ÇTS.127) [likırtak: Hıçkırık. (ÇTS.127)] [likırti: Boşboğaz, geveze. (ÇTS.127)]
lipırtat-	: 1. Kanat çırpma. 2. Kaynamak. 3. Saçma sapan konuşmak. (ÇTS.127) [lipırti: Boşboğaz, geveze. (ÇTS.127)]
litırtat-	: Çatırdamak, kıtırdama.k (ÇTS.128) [litırti: Kısa, şişman, göbekli çocuk. (ÇTS.128)]
lepırtet-	: Anlamsız konuşmak, anlaşılmaz şekilde konuşmak. (ÇTS.128) [lepırti: Anlamsız, aptal, anlayışsız, boşboğaz. (ÇTS.128)]
pakırtat-	: Çağlayarak akıtmak, karnı guruldamak. (ÇTS.147)
patırtat-	: Pat diye ses çıkarmak. (ÇTS.150)
pıçırtat-	: 1. Cızırdamak, homurdanmak. 2. Işıldamak, parıdamak. (ÇTS.155)
şatırtat-	: 1. Çatırdamak, çıtırdamak, gıcırdamak, hışırdamak, fışırdamak. 2. Kaşınmak, kusur bulmak. (ÇTS.199)
tıpırtet-	: Gürültü yapmak, uğuldamak, gürültü çıkarmak. (ÇTS.231)
haltırtat-	: 1. Takırdamak, zangırdamak, çatırdamak, zangır zangır titremek. 2. Hindilerin gurklaşması. (ÇTS.261)
şankırtat-	: Çınlamak, çingırdamak. (ÇTS.295)
şapırtat-	: Şapırdamak, horlamak. (ÇTS.295)
vıtırtet-	: Çiselemek, tıpış tıpış yürümek. (ÇTS.57)
yışırtat-	: Hışırdamak. (ÇTS.86)

2.4.6. /(I)ş/+dA- {+ış+da-, +ış+ta-}

/Iş/ hecesine +dA- ekinin gelmesiyle oluşmuşmuştur. Yani +dA- ekinin genişlemiş biçimidir. Ses yansımali fiil alanında işlek bir ek değildir.

Eski Anadolu Türkçesi

çingışda- : Madeni şeyler ses çıkarmak, şingırdamak. (Yen.TS. 67)

Türkiye Türkçesinde

çağışda- : Hışırdamak (TSYK.138)

dağışda-/davişta-: Yürürken hafif ses çıkarmak (TSYK.138)

fihışda- : Yavaş yavaş kaynamaya başlamak (TSYK.138)

gıgışda-/gıgışta-: Kurumuş ağaç kabuğu, kâğıt vb. şeyler birbirine sürtünerek ses çıkarmak, hışırdamak. (TSYK.138)

kıvışda- : Yaramazlık yapmak, yerinde duramamak (TSYK.139)

Türkmen Türkçesi

+Iş eki, yansımalarda genellikle ikilemelerde görülmektedir. /Iş/+DA- yapısı ise aşağıda verilen birkaç örnekte geçmektedir (Geldiyev 2000: 221).

çağıšta- : 1. Madeni ve cam nesneler birbirine değerek ses çıkarmak. 2. Hışırdamak. (TTTS.221)

dağıšta- : Yürürken hafif ses çıkarmak. (TTTS.221)

gıgışda- : (Kurumuş nesneler) Hışırdamak. (TTTS.221)

gımıışda- : Hareket etmek, kımıldamak. (TTTS.221)

gıvışda- : Hareket etmek, kımıldamak. (TTTS.221)

kağıışda- : (Kurumuş nesneler) Sürtünme yoluyla ses çıkarmak. (TTTS.221)

2.4.7. /KIr/+dA- {+gır+da-, +gir+de-, +gür+de-, +kir+da-, +kir+de-, +kur+da-} +gIr+dA- varyantı:

Eski Anadolu Türkçesi

kığırda(n)- : Mırıltılı ses çıkarmak. (Yen.TS. 148)

[kığıdıcı: Çağırıcı, seslenici, tellal. (Yen.TS. 148)]

Çağatay Türkçesi

küngürde- : Boğuk ses çıkarmak, mırıldanmak. (ML.775b 26)

Türkiye Türkçesi

bangırda- : Bağırarak, öfkelenmek, yüksek sesle bağırıp çağırmak. (TSYK.302)
[bang: Bağırma sesi. (TSYK.302)]

[bangır bangır: 1. Yüksek sesle acı acı ağlayışı anlatır. 2. Yaygaralı bağırma anlatır. 3. Fazla üzüntülü. (TSYK302.)]

büngürde- : (Su) Yerden kaynamak. (TSYK.322)

[büngür: Suyun topraktan kaynayıp çıkması. (TSYK.322)]

cengirde- : Kesik kesik havlamak. (TSYK.332)

	[ceñ ceñ et- : 1. Köpek olduğu yerde kesik kesik havlamak. 2. Can sıkıcı söz söylemek. (TSYK.332)]
çingırda-	: 1. Cam, madeni eşyalar ses çıkarmak. 2. Erirken ses çıkarmak. (TSYK.340) [çingır çingır: Çingrak sesini anlatır. (TSYK.340)]
cöngürde-	: Söylenerek ağlamak. (TSYK.363) [cukur cukur: Arka arkaya yutkunurken çıkan ses. (TSYK.363)]
çangırda-	: Düşerek veya birbirine çarparak gürültülü sesler çıkarmak. (TSYK.379) [çangırtı: Çangırdama ses. (TSYK.379)]
çingırda-	: Çingırak sesi çıkarmak. (TSYK.394) [çing: Cam ve leğen gibi madeni şeylerin çıkardığı ses. (TSYK.394)]
dangırda-	: 1. Bağırarak yüksek sesle konuşmak. 2. Gevezelik etmek. 3. Çirkin sesle konuşmak. 4. Sesi kalınlaşmak. 5. Gürültü yapmak. (TSYK.422) [dang dung et- : Dun dun diye ses çıkarmak. (TSYK.422)] [dang et- : Yüksekçe bir yerden bir şey yere düşmek, çarpmak. (TSYK.422)] [dangır dangır: Yüksek sesle bağırarak seslenmeyi anlatır. (TSYK.422)]
dıgırda-	: Kendi kendine söylenmek, kızmak. (TSYK.328) [dıgır dıgır: Kendi kendine konuşmayı, mırıldanmayı anlatır. (TSYK.328)]
dıngırda-	: Sürekli olarak gerekli gereksiz konuşmak, söylenme, mırıldanmak. (TSYK.431)
fingirde-	: Aşırı derecede oynaklık, kırıtkanlık etmek. (TSYK.459) [fingir fingir: Aşırılık anlatmak için fingirdemek eylemiyle birlikte kullanılır. (TSYK.459)]
fongurda-	: Şiddetle kaynamak. (TSYK.461) [fongur fongur: Şiddetle kaynamayı anlatır. (TSYK.461)]
hangırda-	: 1. Yüksek sesle çirkince, kaba bir şekilde gülmek. Oynamak, eğlenmek. (TSYK.495) [hangır hangır: kahkahayla gülmeyi anlatır. (TSYK.495)]
hingırda-	: Ağlamaya hazır olmak. (TSYK.502)

	[hın hın: Burnun akıntılı olduğunu anlatır. (TSYK.502)]
	[hıngır hıngır: Hüngür hüngür. (TSYK.502)]
hingirde-	: 1. Ses çıkararak gülmek. 2. Kendi kendine söylenmek. (TSYK.507)
	[hingir hingir: Kahkahaya yakın bir sesle kıkır kıkır gülmeyi anlatır. (TSYK.507)]
langırda-	: 1. Gevezelik etmek. 2. Bağırarak konuşmak. (TSYK.558)
	[langır langır: Kaba ve gürültülü sesleri anlatır. (TSYK.558)]
	[langırtı: 1. Büyük çanın çıkardığı ses. 2. Anlamsız ve can sıkıcı söz. (TSYK.558)]
lingırda-	: Sıvı şeyleri içerken veya dökerken ses çıkarmak. (TSYK.560)
	[lınk lınk: Atın sallanarak yürüyüşünü anlatır. (TSYK.560)]
	[lingir lingir: Sıvı şeyler içerken gırtlaktan çıkan sesleri anlatır. (TSYK.560)]
mangırda-	: Bağırmak, böğürmek. (TSYK.566)
	[mangır mangır: Bangır bangır, çok gürültülü bağırmayı anlatır. 2. Kızgınlıktan gözlerin çok açılmış olduğunu anlatır. (TSYK.566)]
öğürde-	: Göğüsten ses çıkarmak. (TSYK.582)
singirde-	: İnlemek. (TSYK.612)
	[sing: 1. Çınlama sesi. 2. Vızıldama, uçma sırasında çıkan ses (sinek). (TSYK.612)]
şangırda-	: Tabak, bardak gibi şeylerin bir yere çarpıp kırılırken gürültülü ve çınlayıcı ses çıkarmak. (TSYK.620)
	[şang: Kırılıp dökülen nesnelerin çıkardığı madeni sesler. (TSYK.620)]
	[şangır şangır: Büyük ve şangırtılı ve gütültülü ses çıkararak. (TSYK.620)]
şingırda-	: Çınlama, şingırdama sesi çıkarmak. (TSYK.626)
	[şingır şingır: Şingırdayarak. (TSYK.626)]
tangırda-	: Kuru ve gürültülü ses çıkarmak. (TSYK.637)
	[tang tung et- : Dan dan diye ses çıkarmak. (TSYK.637)]
	[tangır tangır: Boş bir kazana vurulduğunda çıkan çınlayıcı sesleri anlatır. (TSYK.637)]

- vengirde- : 1. (Küçük çocuk) Ağlamak. 2. (Köpek yavrusu) Bağlamak. 3. Can sıkın sözlerle gevezelik etmek. (TSYK.671)
[veŋ: Gırtlaktan kaval sesi çıkarmak. (TSYK.671)]
- zangırda- : Zorluca ses çıkarak sarsılmak, titremek. (TSYK.687)
[zank: Birdenbire düşme, oturma, durmayı anlatır. (TSYK.687)],
[zangır zangır: Kuvvetli sarsılmayı, titremeyi anlatır. (TSYK.687)]
- zingırda- : 1. Zangırdamak. 2. Sarsılmak, titremek. (TSYK.689)
[zing zıng: Sert bir nesneyle vurulduğunda çıkan ses. (TSYK.689)]

Karaçay-Malkar Türkçesi

- ıngırda- : Zangırdamak. (K-MTS.184)
- ıngırda- : Mırıldanmak. (K-MTS.224)
[ıngırdav: Mırıltı. (K-MTS.224)]
- zıgırda- : Gıcırdamak (K-MTS.426)
[zıgırdav: Gıcırtı. (K-MTS.426)]

Kırım-Tatar Türkçesi

- bangırda- : Bangırdamak, yüksek sesle bağırıp çağırmak. (DKTTS.1.C257)
[bangır bangır: Yüksek sesle, gürültü ile. (DKTTS.1.C257)
[bang: Madeni bir eşyaya vurulduğu zaman çıkan sesi ifade eden söz (DKTTS.1.C257)]
- cangırda- : Zangırdamak. (DKTTS.1.C401)
- dangırda- : Dangırdamak. (DKTTS.1.C504)
[dangır dangır: Boş madeni kaplar ve nesneler gürültüsü anlatan söz. (DKTTS.1.C504)]
- ıngırda- : Mırıldanmak. (DKTTS.2.C118)
[ıŋ: İnilti sesi. (DKTTS.2.ilt.118)]
- laŋırda- : Langır lungur sesler çıkarmak. (DKTTS.2.C411)
- şangırda- : (Şişe, cam vb.) Şangırdamak, kırılırken sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C209)
[şangır: Şişe, cam kırılmasını veya çarpmasını anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C209)]
- şıngırda- : Çıngırdamak (DKTTS.3.C241)

- [şıı: Keskin ve yanıklı bir sesi anlatan söz. (DKTTS.3.C241)]
[şııgır: Madeni sesleri anlatan söz .(DKTTS.3.C241)]
tıngırda- : Tıngırdamak, madeni sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C333)
[tıngır mığır: 1. Çınlamama sesini yansıtan söz. 2. Ağır ağır, sallana sallana yol alarak. (DKTTS.3.C333)]
zangırda- : (Metaller veya camlar) Güçlü bir ses çıkararak titremek veya sallanmak. (DKTTS.3.C541)
[zangır zangır: Cam gibi şeylerin titreşmesiyle çıkan sesler. (DKTTS.3.C5419)]

+kIr+dA- varyantı:

Kıpçak Türkçesi

- kıkırda- : Kıkırdamak. (İH.23)

Türkiye Türkçesi

- dankırda- : Bağıra bağıra konuşmak. (TSYK.423)
[dank dank et- : Hızlı hızlı çarpmak. (TSYK.423)]
[dingır dingır: Tıngır tıngır, çalgı çalmayı anlatır. (TSYK.431)]
hakırda- : Kahkahayla gülmek. (TSYK.494)
[hakır hakır: Kahkayla arsızca gülmeyi anlatır. (TSYK.494)]
hankırda- : 1. Yüksek sesle çirkince, kaba bir şekilde gülmek. 2. Manda bağırarak. 3. Çocuk ağlamak. (TSYK.495)
[hankır hankır: Olur olmaz işlere gülmeyi anlatır. (TSYK.495)]
hikirde- : Kısa kısa ses çıkararak gülmek. (TSYK.507)
[hikirdi: Gülüşme sesi. (TSYK.507)]
[hikir hikir et- : Gülmek. (TSYK.507)]
kakırda- : Kahır kahır diye ses çıkarmak. (TSYK.529)
[kakır kakır: Kuru nesnelerden çıkan ses. (TSYK.529)]
kıkırda- : 1. Kıkır kıkır diye ses çıkararak gülmek. 2. Donacak kadar üşümek. 3. Ölmek. (TSYK.538)
[kıkırtı: Kıkırdayarak gülme. (TSYK.538)]
kikirde- : Gevrek gevrek gülmek. (TSYK.548)
[kih kih: Kıs kıs gülmeyi anlatır. (TSYK.548)]

- [kikir kikir: Kıkır kıkır gülüşü anlatır. (TSYK.548)]
- sakırda- : Korkudan ya da soğuktan titremek. (TSYK.608)
[sakır sakır: Aralıksız titremeyi anlatır. (TSYK.608)]
- sokurda- : Homurdanmak, söylenmek, gönülsüz iş görmek. (TSYK.612)
[sokur sokur et- : Homurdanmak, söylenmek. (TSYK.612)]
- tingirda- : 1. İnce, kuru ve çınlamalı, metalik sesler çıkarmak. 2. Gereksiz konuşmak. 3. Yavaş yavaş ağlamak (çocul). 4. Hafif gürültü etmek. (TSYK.648)
[tingir tingir: Bir şey yapılırken teneke, bakır gibi maddelerin düşmesi sırasında çıkan sese benzer ince, kuru ve çınlamalı bir sesin durmadan tekrarlandığını anlatır. (TSYK.648)]
- vakırda- : Coşkulu gülmek. (TSYK.669)
[vakırdı: İçten gelen coşkulu gülüş. (TSYK.669)]
[vakır vakır: Sesli, gürültülü kaynamayı anlatır. (TSYK.669)]
- zıkırda- : Tangırtı, gürültü etmek. (TSYK.688)
[zıkırtı: 1. Ayakkabının çıkardığı ses. 2. Gereksiz, can sıkıcı söylenme. (TSYK.688)]
- zonkurda- : Zonklamak. (TSYK.695)
[zonk zonk: Zonklaması olduğunu anlatır. (TSYK.695)]
[zonk zonk et- : Zonklamak. (TSYK.695)]

Türkmen Türkçesi

- hikirde- : Kıkırdamak, kıkırdayarak gülmek. (Tkm.TS.349)
- vakırda- : Kahkaha atmak. (Tkm.TS.662)

Yakut Türkçesi

- laŋkırda- : Gümbürdemek, gürlemek. (YTS.226)
[laŋ: Gürültü sesler çıkarmak. (YTS.226)]
- suukurdaa- : 1. Hırıltılı sesler çıkarmak. 2. Burundan sesle solumak. (YTS.346)
[suukur-saakır: Sürtünme seslerini yansıtan kelime. (YTS.346)]
[suukur-suukur: Burundan soluma seslerini yansıtan kelime. (YTS.346)]

2.4.8. /ŋ/+da-

İşlek olmayan bu yapı, sadece güzinümüz lehçelerinden Kazak, Kırgız ve Altay Türkçesinde görülmüştür.

Kazak Türkçesi

- akıraŋda- : Bağırmaq, haykırmak, üzerine gitmek. (Kaz.TS.38)
ızıŋda- : Mırıldamak. (Kaz.TS.662)
mıljıŋda- : Gevezelik, boşboğazlık etmek. (Kaz.TS.391)
tugjıŋda- : Gıcırdamak, gacıır gucur etmek (Kaz.TS.552)
[tugjıŋ: Garç gurç diye çıkan sesler. (Kaz.TS.552)]

Kırgız Türkçesi

- arsaŋda- : Kıs kıs gülmek. (KTS.1.C.141)
öküröŋdö- : Hızlı koşmak, sekmek. (KTS.2.C.347)
çalpaŋda- : Çalp çalp diye ses çıkarmak, şaplatmak. (KTS.2.C.701)
[çalp: Çamur veya ıslak yere bastığında çıkan sesi bildirir. (KTS.2.C.701)]

Altay Türkçesi

- kalaŋda- : Çene çalmak, bir taraftan bir tarafa sallanmak. (ATS.94)
şaŋda- : Ses çıkarmak, çınlamak. (ATS.161)
[şaŋ: Çan. (ATS.161)]

2.5. +I- {+ı-, +i-; +u-, +ü-}

+I- ve +U- eklerini, bazı bilim adamları iki ayrı ek olarak değerlendirilmiştir. Bazı eserlerde ise +I- eki, +A- ekinin bir varyantı olarak ele alınmıştır (Salan 2016: 75). ET’de geçişsiz eylemler türetir, ünsüzle biten kök ve gövdelere eklenir (Erdal 1991: 474). Ses yansımali fiiller alanında bu ek pek işlek bir ek değildir.

Eski Uygur Türkçesi

- toŋı- : Vurmak. (EUTS. 243)

Karahanlı Türkçesi

- kaşı- : Kaşımak. (DLT.CIII, 267-16; 267-14; 438-15)

Harezmi Türkçesi

- bülğü- : Fıskırmak, kaynamak. (ME.171-3)

Eski Anadolu Türkçesi

şakı- : 1. Şimşek ve yıldırım gibi çakmak, parlamak. 2. Şakrak ezgiler terennüm etmek. (Yen.TS. 209)

Çağatay Türkçesi

çişi- : Çiselemek, ince yağmır yağmak. (§SL.162)

marı- : Havlamak, ürmek, hav hav etmek. (§SL.275)

Türkiye Türkçesi

böğrü- : Bağırarak, acı acı ses çıkarmak. (TSYK.318)

hörü- : Uykuda horlamak. (TSYK.513)

şakı- : 1. Ezgili ses çıkararak terennüm etmek. 2. Neşeli konuşmak. Parıldayarak her tarafı aydınlatmak. 4. Azarlamak. 5. Çok konuşmak. 6. Ağrımak, acımak. (TSYK.617)

[şak: Enlice bir şeye vurulduğunda çıkan sesi anlatır. (TSYK.617)]

[şaka şak: Sürekli şakırdamayı anlatır. (TSYK.617)]

toku- : 1. (Ceviz) Vurarark silmek, düşürmek. 2. Dövmek, vurmak. (TSYK.658)

Başkurt Türkçesi

kajı- : 1. Diş gıcırdatmak. 2. Mırıldanmak, homurdanmak, söylenip durmak. (BTS.319)

şakı- : Şak şuk vurmak, şak şuk çarpmak. (BTS.548)

şankı- : 1. Çınlamak, yabkılanmak. 2. Çarpma, vurma yada güçlü sestten dolayı hissetme yeteneğini kaybetmek. 3. Sersemleten bir darbeden sonra ölmek. 4. Sersemlemek. (BTS.550)

şıñşı- : 1. Ağlar gibi ses çıkarmak. 2. Yavaşça, ince ince ağlamak. (BTS.561)

Karakalpak Türkçesi

+ı-, +i-, “bir şey olmak” anlamında oluş ifade eden fiiller türetir (UYGUR, 2010: 107).

mijı- : 1. Sürekli konuşmak. 2. Usandırmak. (Krkp.TS.470)

[mij-mij. Konuşkan insan. (Krkp.TS.470)]

ogı- : Böğürmek. (Krkp.TS.486)

Kazak Türkçesi

ıtkı- : Fırlamak, atılmak, fışkırmak. (Kaz.TS.667)

Kazan Tatar Türkçesi

şakı- : Takırdamak. (Kzn-T.TS.249)

Kırım Tatar Türkçesi

şakı- : Şakımak, ötmek. (DKTTS.3.C200)

şalkı- : (Ateş, şimşek) Çakmak, parıldamak, ışıık vermek. (DKTTS.3.C204)

ulı- : Ulumak. (DKTTS.3.C411)

Nogay Türkçesi

mıjı- : 1. Homurdanmak. 2. Gevezelik etmek. (NTS.229)

Yeni Uygur Türkçesi

+i-, +u-, +ü- ekleri genellikle tek heceli sıfat ve yansımali sözcüklere gelerek, geçişsiz fiiller yapar (Öztürk 2010: 32).

cori- : 1. Mırıldanmak. 2. Yormak, düş yormak. (YUTS.64)

çingı- : Fışkırmak. (YUTS.63)

[çingilek: Çingirak, küçük çan. (YUTS.63)]

kavi- : Havlamak, ürümek. (YUTS.227)

Altay Türkçesi

akşı- : 1. Bağırarak. 2. Yüksek sesle havlamak. (ATS.22)

aıdı(ş)- : Kahkaha atmak. (ATS.26)

bılçı- : Ezmek. (ATS.40)

ıskı- : Hıçkırmak. (ATS.88)

Tuva Türkçesi

kazı- : Fiske vurmak, şaklatmak. (TTS.219)

kici- : Kaşımak. (TTS.240)

üğü- : Yutmak, yemeğı çabuk yemek, acele ederek yemek. (TTS.450)

Çuvaş Türkçesi

ıki- : Anırmak, böğürmek, ağlamak. (ÇTS.72)

2.6. +Ir- {+ır-, +ir-; +ur-, +ür-}

Bu eke, tarihî lehçelerden Eski Uygur ve Çağatay Türkçesinde rastlanmıştır. Memlûk Kıpçakçasıyla ilgili Akartürk Karahan'ın çalışmasında bu eke yer verilmemiştir. Bazı çağdaş Türk lehçelerinde de mevcuttur.

Ergin, bu ekin işlek olmadığını fakat, eski dönemlerden beri dilimizde mevcut olduğunu söylemiştir. Bunların yanı sıra yansıma isimlere gelerek yansıma fiil yaptıklarını ancak sayıca az olduğunu belirtmiştir. Buna ilaveten, *r* sesinin ses yansıma isimlerde, fiillerde çokça görüldüğünü ve isimlerde kelimenin bünyesine dâhil bir sestten başka bir şey olmadığını belirtir. Hatta fiillerde yapım eki olarak görüldüğü için *r* ile biten ses yansımali fiillerin *-r-* sesiyle yapılmış olmaları ihtimalinin her zaman göz önünde tutulması gerektiğini söylemiştir (Ergin 2013: 182-183; Karaağaç 2013: 313).

Banguoğlu, “*Aslında isimden fiil yapan eski bir -ir- ekinin çözümü oldukça güçtür. Belki -i- ekinden bir uzatmadır. Doğu Türkçesinde -gür- ile de ilgili görünür. Dilimizde bir alanda işlek olarak görünen -ir- eki sesli bazı fizyolojik işleyişleri andıran yansılamalara gelerek onların kılınışı anlamında fiiller türetir (çağırmaq, bağırmaq, anırmaq vs.)*” şeklinde tanımlamıştır (Banguoğlu 2015: 213).

Korkmaz ise, “*Dilimizde bazı örnekler, tek heceli yansıma köklerden +Ir- / +(U)r- ekiyle türetilmiş ve “yapma” bildiren fiiller görünümündedir. Bu fiillerin, genişletilmiş ikincil ses yanasımalı biçimlerin birer fiil gibi kullanılmasından oluşması zayıf ihtimaldir*” diye tanımlamıştır (Korkmaz 2017: 121).

Eski Anadolu Türkçesi

hınçur- : Hıçkırmak. (Yen.TS. 119)

Azerbaycan Türkçesi

kıcır- : Ekşimek, kabarmak. (ADİL.2.C.131)

Türkiye Türkçesi

apşır- : Aksırmak, hapşırmaq. (TSYK.296)

[apşirik: Hapşırma. (TSYK.296)]

hapşır- : Aksırmak. (TSYK.496)

[hapşu: Hapşırma ses. (TSYK.496)]

kıçır- : Bağırmaq. (TSYK.536)

[kıçı kıçı: Davar çağırma ses. (TSYK.535)]

- pısır- : 1. Aksırmak. 2. Korkudan saklanmak. (TSYK.598)
[pıs pıs: Yavaş ve hafif sesle fısıldayarak konuşmayı anlatır. (TSYK.599)]
[pısır pısır: 1. Yavaş ve hafif sesle fısıldayarak konuşmayı anlatır. 2. Derinin ufak ufak kabarmasını anlatır. (TSYK.598)]
üfür- : 1. Esmek. 2. Üfleyip yürütmek. (TSYK.667)

Karaçay-Malkar Türkçesi

Seyrek ve sayılı kelimelerde kullanılan bu ek, yapma bildiren fiiller türetir (Baskakov, 1976: 197).

- kıçır- : Bağırarak. (K-MTS.257)

Kazan Tatar Türkçesi

- ilër- : Bağıra bağıra ağlamak, feryat etmek.(Kzn-T.TS.118)
öfër- : Üfürmek. (Kzn-T.TS.211)
şapır- : Kendini çok çok överek bağırarak. (Kzn-T.TS.250)

Kırım Tatar Türkçesi

- apşır- : Hapşırarak, aksırmak. (DKTTS.1.C116)
şapır- : 1. Sütü, suyu veya başka bir sıvı için şapır şapır sesleri çıkararak kaynamak. 2. Sütü, çorbayı kepçeyle havadan dökerek karıştırmak. 3. Acele ile yemek. 4. Hesapsız harcamak. (DKTTS.3.C210)

Kumuk Türkçesi

- kıçır- : Bağırarak, bağırıp çağırarak. (Kmk.TS.214)
şapır- : 1. Sıvı maddeleri aktarmak, kaptan kaba boşaltmak. 2. Savurmak. (Kmk.TS.260)

Altay Türkçesi

- bıjır(t)- : 1. Yakmak. 2. Haşlamak, pişirmek. (ATS.39)
çimir- : Sümkürmek. (ATS.75)

Hakas Türkçesi

- übür- : 1. Üfürmek. 2. Esmek. (HTS.547)

Yakut Türkçesi

- ayaar- : Bağırarak, yaygara koparmak. (YTS.33)

- [aya: Ağrı, sızı, yorgunluğu anlatmak için kullanılan yansımali kelime. (YTS.33)]
- bebeer- : (Çocuk) Yüksek sesle bağırma çok bağırma, haykırmak. (YTS.97)
[be: Şaşırma ünlemi. (YTS.97)]
- kıır- : Yüksek sesle çalmak, vurmak, kütürdetmek. (YTS.215)

2.7. +IrgAA- {+ırğaa-,+irğee-; +urğaa-, +ürğee- }

Yakut Türkçesi

+rğaa-,+rğee-, +rğoo-, +rğöö- ekleri, manalı duygu fiilleri meydana getirmesinin yanı sıra yansıma seslerden taklidi fiiller yapar ve ünsüzle biten isim kök ve gövdelerine -ı-, -i-, -u-, -ü- bağlayıcı ünlülerini alarak eklenir (Kirişçioğlu 1999: 54).

- ardırğaa- : 1. Hırlamak. 2. Kükremek. (YTS.46)
- bagırğaa- : Vakvak etmek. (YTS.59)
- ballırğaa- : 1. Anlaşılmayacak şekilde konuşmak. 2. Şapırdatmak, şapır şupur sesler çıkarmak. (YTS.62)
- bardırğaa- : 1. Yüksek ve aniden sesler çıkarmak. 2. Fıkırdamak, fokurdamak. (YTS.64)
- bellirğee- : Çatlayan sesler çıkarmak. (YTS.99)
- billirğee- : Lıkırdamak, cumbuldamak. (YTS.70)
- çaңırğaa- : (Bazı kuşlar hakkında) Cıyıklamak. (YTS.507)
[çaң: Madeni nesneler birbirine değince çıkan sesleri yansıtan kelime. (YTS.507)]
- çoburğaa- : Şapırtılı sesler çıkarmak. (YTS.510)
- xaaçırğaa- : Gıcırdamak, gıcirtılı sesler çıkarmak. (YTS.470)
- xaagirğaa- : (Karga) Bağırma, gıklamak. (YTS.463)
- xardırğaa- : 1. Kıtırdamak, çıtırdamak. 2. Gıcırdamak. (YTS.484)
- xooburğaa- : 1. Fısıltılı sesler çıkarmak. 2. Gırtlaktan konumak. (YTS.499)
- xoohurğaa- : 1. Hışirtılı, fısıltılı sesler çıkarmak. 2. Guruldamak. (YTS.499)
- kuçurğaa- : Gıcırdamak, cazırdamak, çatırdamak. (YTS.195)
[kūučur-kaaçır: Gacirtılı sesleri yansıtan yansımali kelime. (YTS.195)]
- kuhurğaa- : Keskin ve kısa kısa sesler çıkarmak. (YTS.194)

- kurdurğaa- : Çıtırdamak, kıtırdamak, kütürdemek. (YTS.192)
[kur: Sert nesneler parçalandığı zaman çıkardığı sesleri anlatan yansımalı kelime. (YTS.192)]
- kıbırğaa- : Çatırtılı, gıcirtılı sesler çıkarmak. (YTS.215)
- kıçıırğaa- : Gıcırdamak, cazırdamak. (YTS.216)
[kıçıır: Gıcirtı seslerini yansıtan kelime. (YTS.216)]
- kürdürğee- : Hırıltılı bir şekilde öksürmek. (YTS.200)
[kür: Ağır veya parça parça nesnelerin düşmesi neticesinde çıkan sesler. (YTS.200)]
- lahırğaa- : Çarpma, vurma, çırpma sesler çıkarmak. (YTS.227)
- lebirğee- : 1. Çalmak, çarpmak, vurmak. 2. Sürekli ve sıkıcı bir şekilde konuşmak. (YTS.231)
- lehirğee- : Çırpma, çalmak, çarpmak. (YTS.232)
- lıbırğaa- : (Kapı) Çarpma, vurma. (YTS.231)
- lihirğee- : Kesik kesik, boğuk, ağır sesler çıkarmak. (YTS.229)
- matırğaa- : Vakvak etmek. (YTS.233)
- n'aamırğaa- : Anlaşılmaz biçimde kısık sesle konuşmak. (YTS.257)
- n'aaırğaa- : 1. Miyavlamak. 2. Zayıf ve tiz bir sesle ağlamak. (YTS.257)
- n'illirğee- : (Dalga) Çarpma ve vurma seslerini çıkarmak. (YTS.260)
- tahirğaa- : Yüksek sesle şaklatmak. (YTS.380)
- tardırğaa- : (Genelde atlar hakkında) Horlamak. (YTS.377)
- tibirğee- : (Silah sesi hakkında) Boğuk ve kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.283)
- tihirğee- : Boğuk ve kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.386) y.s.
- tiñgirğee- : Ağır ve boğuk sesler çıkarmak. (YTS.384)
[tiñ: Boğuk sesleri yansıtan kelime. (YTS.384)]
- turdurğaa- : (Otları yolarken) Karakteristik sesler çıkarmak. (YTS.406)
- tübürğee- : Aralıksız boğuk sesler çıkarmak. (YTS.410)

2.8. +Iy- {+ıy-, +iy-, +uy-, +üy-}

Yakut Türkçesi

+y- eki, genelde geçişsiz fiiller yapar. Ünlü ile biten isimlere doğrudan, ünsüz ile biten isimlere -ı-, -i-, -u-, -ü- yardımcı ünlülerini alarak eklenir. Ekin, eklendiği ismin son ünsüzünde -s- > -h-, -x- > -ğ-, -k- > -g-, -p- > -b- ses değişiklikleri meydana gelir. Uzun ünlünün de uzunluğu kaybolur (Kirişcioğlu 1999: 52)

- darbiy- : 1. (Kapı) Yüksek sesle çalmak, tıklatmak, vurmak. 2. Gümbürdemek, gürlemek. (YTS.111)
[dar: Tahtaya vurunca çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.110)]
[darbaan: Gürültü patırtı. (YTS.110)]
- dürbüy- : Tıkırdamak, vurmak, çalmak, tıklatmak. (YTS.120)
[dürbüön: Gürültü, patırtı, takırtı. (YTS.12)]
- köbdüörüy- : Yüksek sesle konuşmak, bağırarak konuşmak. (YTS.175)
[köbüö: Yüksek sesli bağırıtı. (YTS.175)]
[sibigineyii: Fısıltı. (YTS.321)]
- kuhuy- : Vızıltı, fışırıtı, ıslık gibi sesler çıkarmak. (YTS.194)
- kuskuy- : 1. Islık çalmak. 2. Sürekli olarak bir şeyler yapmak. (YTS.193)
[kus: Keskin bir ıslık sesini anlatan yansımali kelime. (YTS.193)]
- labıy- : Şaklatmak, çarpma, çırpma seslerini çıkartmak. (YTS.225)
- n'irihıy- : Boğuk sesler çıkarmak. (YTS.261)
- tobuy- : Tıkırdatmak, çalmak, tıklatmak. (YTS.387)
- tübüy- : Kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.410)
[n'ir: Boğuk sesleri anlatan yansımali kelime. (YTS.261)]
- tahıy- : Vurmak, kamçılama, çakmak. (YTS.379)
- tibiy- : Kesik kesik, ince sesler çıkarmak. (YTS.382)

2.9. +KA-

Bu ek, işlek olmayıp sadece günümüz lehçelerin birkaçında geçmiştir. Ek ile ilgili Aşmarin,Çuvaş Türkçesinde yansımali köklerden fiil yapan ektir şeklinde bilgi vermiştir (Aşmarin 1928: 142).

Harezmi Türkçesi

- ınıčka- : İnlemek. (İML.104)

Kırgız Türkçesi

kaka- : Yemek yerken tıkanmak, boğazda kalmak. (KTS, 731)

Tuva Türkçesi

çaska- : Şaklamak, şamarlamak. (TTS.521)

şuuga- : 1. Çok konuşmak. 2. Dedikodu yapmak. 3. Gürültü yapmak. (TTS.582)

Çuvaş Türkçesi

laka- : Çalkalanmak (Aşmarin 1928, 142)

lirka- : Saçma sapan konuşmak, gevezelik yapmak, homurdanmak. (ÇTS.127)

naşka- : Solumak (Aşmarin 1928, 142)

nıyka- : 1. Vızıldamak, vınlamak. 2. Cıvıldamak, inlemek. (ÇTS.142)

palka- : 1. Sıçramak, fokurdamak. 2. Saçma sapan konuşmak. (ÇTS.148)

şakka- : Vurmak, çalmak, takırdamak, kapıyı çalmak. (Aşmarin 1928, 142; ÇTS.294)

varka- : İnlemek (Aşmarin 1928, 142)

2.10. +KAyn- {+gayn-, +geyn-; +kayn-, +keyn-; +ıayın-, +ıeyn-}

Tuva Türkçesinde yansımalı fiil yapma alanında en yaygın eklerden biridir. Ekin +kayn-, +keyn-, +gayn-, +geyn-, +ayn-, +eyn- varyantları da mevcuttur (Arıkoğlu 2012: 1170).

Tuva Türkçesi

aaıayın- : Hüngür hüngür ağlamak, bağırışmak (TTS.28)

çıkııayın- : Çık çık etmek. (TLG. 1170)

çızırıkayn- : Cızırdamak. (TLG. 1170)

diııeyn- : Ses yayılmak. (TLG. 1170)

dirtııeyn- : Tıkırdamak. (TLG. 1170)

hülürtkeyn- : Hü hü etmek. (TLG. 1170)

kıyırtkayn- : Kıyırt demek. (TLG. 1170)

palırtkayn- : Patırdamak. (TLG. 1170)

şakııayın- : Şak şak etmek. (TLG. 1170)

şığıayn- : Cızırdamak. (TLG. 1170)

taagayn- : Ses yankılanmak. (TLG. 1170)

tüügeyn- : Tü tü demek. (TLG. 1170)

2.11+KInAA- {+gımaa-, +gunaa-, +günaa-, +günee-; +kınaa-, +kinee-, +künee-}

Yakut Türkçesi

+gımaa-, +gınee, +gunaa-, +güüne-, +kınaa-, +kinee-, +kunaa-, +ünee- ekleri, ses taklidi kelimelerden yansıma fiiller yapar (Kirişcioğlu 1999: 55).

baagınaa- : Kalın bir ses çıkarmak. (YTS.54)

bard'ıgınaa- : 1. Yüksek sesle bağırarak. 2. Fıkırdamak, kaynamak.

[bar: Aniden çıkan sesi (düşme) taklit eden yansımali kelime. (YTS.64)]

burd'ugınaa- : 1. Sessiz horlamak, burundan solumak. 2. Şırıldamak, çapıldamak. (YTS.86)

buugınaa- : 1. Burundan sesli solumak, nefes alıp vermek. 2. Sinirlenmek. (YTS.87)

daagınaa- : Uzun uzun, ağır ağır bağırarak. (YTS.108)

dıgınaa- : (Böcek hakkında) Keskin bir sesle vızıldamak, vınlamak. 2. Çınlamak, çingırdamak. (YTS.121)

doogınaa- : (Yabancısı) Vızıldamak, vınlamak. (YTS.116)

xagınaa- : Hırıltılı sesler çıkarmak, hırıltılı bir sesle konuşmak. (YTS.463)

xaaxınaa- : Gıcırdamak, cazırdamak. (YTS.469)

[xaax: Gıcırta, cazırtı seslerini yansıtan kelime. (YTS.469)]

ırd'ıgınaa- : 1. (Köpek hakkında) Homurdanmak, hırıldamak. 2. Kızmak, sinir olmak. (YTS.529)

[ır: Köpeğin hırıldama sesi. (YTS.528)]

kiŋkinee- : 1. Güm güm diye ses çıkarmak. 2. Uğuldamak, vınlamak. (YTS.166)

kögünee- : Hırıltılı, kalın sesle konuşmak, hırıltılı sesler çıkarmak. (YTS.179)

kugınaa- : (Rüzgâr, orman, uçak) Gürüldemek, gürültü etmek. (YTS.195)

[kuugun-kaagin: Gürültü, yüksek sesli gürültü. (YTS.195)]

küügünaa- : Gürültü çıkarmak, gürültü patırtı yapmak. (YTS.202)

[küügün: Anlaşılmayan gürültü patırtı sesleri. (YTS.202)]

kiŋkınaa- : Çınlamak, çingırdamak. (YTS.208)

kıgınaa- : Çınlamak, yüksek sesli sesler çıkarmak. (YTS.215)

- kıkınaa- : 1. Gıcırdamak, cazırdamak. 2. İkıl ıkıl solumak, kısık sesle konuşmak. (YTS.215)
- laṅkınaa- : (Çana vurulduğunda) Kalın ve keskin sesler çıkarmak. (YTS.226)
[laṅ: Büyük madeni nesneler vurulduğunda çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.226)]
- lṅkınaa- : Çalmak, cırıldamak, çingırdamak, çınlamak. (YTS.231)
[lṅ: Metal veya cam nesnelerden çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.231)]
[lṅkır: Cam nesneler kırılınca çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.231)]
- lṅkinee- : Gürültü yapmak, gürüldemek, çınlamak. (YTS.228)
[lṅ: Boğuk sesleri yansıtan kelime. (YTS.225)]
- lṅkünee- : Uğuldamak, vınlamak, ötmek. (YTS.231)
[lṅ: Boş, metalik (beton, kutu) nesnelere vurulduğunda çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.231)]
- n'aaginaa- : Miyavlamak, cıyak cıyak bağırarak. (YTS.257)
- saaginaa- : Vızıldamak, vınlamak, uğuldamak. (YTS.304)
- sırd'ığınaa- : (Bir şey yağda kızarıırken) Çatırdamak, çıtırdamak, cızırdamak. (YTS.361)
[sırd'ır: Cızırtılı sesleri yansıtan kelime. (YTS.346)]
- sirdiginee- : 1. (Yanan odun hakkında) Çatırdamak, çıtırdamak. 2. (Yılan) Tıslamak. (YTS.326)
- suugunaa- : Hışırdamak, fişirdamak; hışırtılı sesler çıkarmak. (YTS.346)
[suugun: Hışırtı, fişırtı. (YTS.346)]
- taṅkınaa- : (Madeni nesneler hakkında) Keskin ve çınlayıcı sesler çıkarmak. (YTS.374)
[taṅkır-tuṅkur: Metal nesnelerin düşmesi nedeniyle çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.374)]
- tiginee- : Uğultulu, gürültülü sesler çıkarmak, gürültü yapmak. (YTS.382)
- tiṅkinee- : Boğuk sesler çıkarmak. (YTS.384)
- tṅkünee- : Vızılı sesler çıkarmak. (YTS.412)

2.12. +KIr-/ +KUr- {+ger-,+gër-, +gır-, +gir-, +gur-, +gür-;+kar-, +kër-, +kır-, +kir-, +kîr-, +kôr-, +kur-, +kür-; +hır-, +hîr-, +ıır-, +ıîr-, +ıur-, +ıar-; +yır-, +yür-}

Geçişsiz fiiller yapan ve eskiden beri kullanılan bir ektir. Daha çok yansımali kelimelerden ses ve biçim yansımali fiiller türetir (Tenişev 1988: 431; Serebrennikov 2011: 203). Çalışmamıza dâhil ettiğimiz tarihî ve çağdaş lehçelerin hepsinde görülmüştür. Sadece Orhun Türkçesi ve Yakut Türkçesinde örneklerine rastlanmamıştır. Bu ek, Türkçede eski dönemlerden beri ses yansımali isimlerden fiil türetmektedir (Ergin 2013: 183).

Tonluluk-tonsuzluk, kalınlık-incelik uyumları görülür. T. Tekin Moğolca *-kira* ve Türkçe *-gır* ekini karşılaştırdığı makalesinde bu ekin, *kı-* fiilinden geldiğini yazar (Arıkoğlu 2007: 1097). Banguoğlu, bu eke daha farklı yaklaşmaktadır. *sümkür-* < *sümük+ür- örneğini vererek, aslının *+Ir-* eki olduğunu ve /k/ ünsüzüyle biten kelimelere eklendiğini; daha sonra da bunun *+KIr-* şeklini aldığını düşünmektedir (Banguoğlu, 2015: 213). Eraslan da Ş. Tekin'in buna benzer görüşünü nakletmiştir (Eraslan 2012: 114).

+gIr-varyantı:

Eski Uygur Türkçesi

ögir- : Eğlenmek, sevinmek, neşelenmek. (EUTS. 147)
yanggur- : Ses çıkarmak, şakırdatmak, çınlatmak. (EUTS. 283)

Karahanlı Türkçesi

kegir- : Geçirmek. (DLT.II, 84-12; 84-11)
kıgır- : Bağırarak, ünlemek. (İKT. 37/54a3)
kurgır- : Zevzeklik etmek, yeğnilik etmek. (DLT.II, 194-5; 194-3)

Harezmi Türkçesi

bısgır- : Gülümsemek. (ME.179-4)
çağır- : Çağırarak, davet etmek, seslenmek, bağırarak, kandırmak. (İML.104)
kegir- : Geçirmek. (NF.266-11), (ME.165-1)
kıgır- : Bağırarak, çağırarak. (KE.75r11; 222r2; 223v9)
ögür- : Ağlamak. (ME.50-7; 128-7)

ügür- : Bağırmaq, feryad etmək. (ME.50-7; 128-7)

Kıpçak Türkçesi

bağır- : Melemek (koyun için). (İH.10)

çağır- : Çağırmaq, bağırmaq. (BM.), (CC. 59a/12), (İH. s.9)

kegir- : Geğirmek. (İM,)

kıgır- : Bağırmaq, çağırmaq. (Kİ.73; R. II. (Osm.) 707; Lh. Os. 678; B. D. M. II. 596.)

Eski Anadolu Türkçesi

begir- : Melemek. (Yen.TS. 41)

çağır- : Bağırmaq, haykırmak. (Yen.TS. 60)

çığır- : 1. Bağırmaq, haykırmak. 2. Davet etmek, çağırmaq. (Yen.TS. 66)

gıgır- : Haykırmak, gürlemek, fişiltılı ses çıkarmak, haykırarak saldırmak. (Yen.TS. 105)

kıgır- : Haykırmak, gürlemek, fişiltılı ses çıkarmak, haykırarak saldırmak. (Yen.TS. 105)

kagır- : Balgam çıkarmak için öksürmek. (Yen.TS. 134)

kıgır- : Çağırmaq, davet etmek, seslenmek, haykırmak. (Yen.TS. 148)

ögür- : Böğürmek, bağırmaq, yüksek sesle haykırmak. (Yen.TS. 179)

Çağatay Türkçesi

bağır- : Bağırmaq, haykırmak, böğürmek. (§SL.74)

böğür- : Bağırmaq, derin nefes çıkarmak, feryat figan etmek. (§SL.84)

çağır- : Bağırmaq, feryat etmek, davet etmek. (§SL.147)

çığır- : Seslenmek, çağırmaq. (§SL.162)

ıçgır- : Geğirmek. (§SL.47)

kıgır- : Geğirmek. (§SL.267)

kıçgır- : Çağırmaq, bağırmaq, seslenmek. (§SL.243)

ügür- : Ciğerden ağlamak. (§SL.37)

Azerbaycan Türkçesi

bağır- : 1. Bağırmaq. 2. Böğürmek. 3. Ağlamak. (ADİL.202)

Gagavuz Türkçesi

baar- : 1. Bağırmaq. 2. Çağırmaq, seslenmek. (GTS.26)

çaar- : Çağırarak. (GTS.49)
gıgır- : Bağırarak, sövmek. (GTS.103)

Türkiye Türkçesi

afgur- : Havlamak. (TSYK.291)
[afıl afıl: 1. Rüzgârın tatlı tatlı, serin serin esişini anlatır. 2. Soluk soluğa, çabuk çabuk, şapır şupur. (TSYK.291)]

agır- : Anırmak, haykırmak. (TSYK.292)

bağır- : 1. Yüksek ve gür ses çıkarmak. 2. Birine yüksek sesle çıkışmak. 3. Ağlamak. (TSYK.300)
[bağırtı: Bağırarak ses. (TSYK.300)]

böğür- : 1. Bağırarak, acı acı ses vermek. 2. Bağırarak ağlamak. (TSYK.318)

çağır- : Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek. 2. Herhangi bir vesileyle birinin bir yere gelmesini istemek, davet etmek. 3. Ezgi ile söylemek. (TSYK.369)
[çağ: Gürültü. (TSYK.369)]

çığır- : Bağırarak, haykırmak. (TSYK.388)
[çığ: Çığlık, haykırış. (TSYK.388)]
[çığır çığır: Ses bildiren söz. (TSYK.388)]

çığır- : 1. Türkü söylemek. 2. Biri hakkında iyi konuşmak. 3. Çığlık koparmak. 4. Çağırarak, seslenmek. (TSYK.389)
[çığ: Çığlık, haykırış. (TSYK.389)]
[çığır: Çığlık. (TSYK.389)]

cızgır- : 1. Bağırarak. 2. Uğuldamak. 3. At kışnemek. (TSYK.352)
[cız: Kızgın yağın içerisine bir şey atılınca çıkan ses. (TSYK.351)]

gıgır- : 1. Boğzadan boğuk boğuk ses çıkarmak. 2. Soğuktan, üşümekten titremek. 3. Bağırarak. (TSYK.474)
[gıgır gıgır: Yavaş yavaş konuşmayı anlatır. (TSYK.474)]

gıgır- : 1. Haykırmak, gürlemek. 2. Bağırarak. 3. Alevlenmek, horlanmak. (TSYK.475)
[gıj: Karganın bağırışını anlatır. (TSYK.475)]
[gıjıltı: Gıcırta, fışırtı. (TSYK.475)]

gızgır-	: 1. Ses çıkarmak (hayvan). 2. Kişnemek. (TSYK.481) [gızı gızı: Koyun çağırma ünlemi. (TSYK.481)]
hıngır-	: Sümkürmek. (TSYK.502) [hın hın: Burnun akıntılı olduğunu anlatır. (TSYK.502)]
kagır-	: 1. Öksürmek, balgam çıkarmak. 2. Zorlayarak bir şeyi yerinden ayırmak, koparmak, kırmak. (TSYK.525) [kagıldı: Gürültü. (TSYK.525)]
kağır-	: 1. Bir araçla veya zorlayarak bir şeyi yerinden ayırmak. 2. Keklik avlamak için başka bir kekliği öttürmek. 3. Karga ötmek. 4. Seslenmek, çağırarak. 5. Sözle dokunmak. (TSYK.525) [kağıltı: Kazların ötüşü, seslenişi. (TSYK.525)] [kağıl kağıl: Kazların ötüşünü anlatır. (TSYK.525)]
kığır-	: (Horoz) Ötmek. (TSYK.537)
kışgır-	: Gürlemek. (TSYK.545) [kış: Tavuk vb. hayvanları, kuşları ürkütmek için kullanılan bir ünlem. (TSYK.545)] [kış kış: Kümes hayvanını kovalama ünlemi. (TSYK.545)]
kişgır-	: İnsan ya da hayvanları kavgaya kışkırtmak. (TSYK.549) [kiş: Kümes hayvanları kovalama ünlemi. (TSYK.549)] [kişirdi: Hırıltı, kişneme. (TSYK.549)]
kuğur-	: (Güvercin) Ötmek. (TSYK.551)
ögür-	: Büğürmek. (TSYK.582) [ögürü ögürü: Bağıra bağıra. (TSYK.582)] [ögür ögür ağla- : Hüngür hüngür ağlamak. (TSYK.582)]
öğür-	: 1. Kusarken ya da kusacak gibi olurken gırtlaktan ses çıkarmak. 1. Böğürmek. 3. (Sığır) Bağırarak, böğürmek. (TSYK.582)
mağır-	: (Sığır) Böğürmek. (TSYK.565)
pağır-	: 1. (Su) Gür ve hızlı akmak. 2. Havlamak, ürümek. (TSYK.585)

Türkmen Türkçesi

Pek işlek değildir. Taklidi isimlere gelerek bunlara dayalı hareketleri ifade eden fiiller türetir (Kara, 2005: 79).

asgır-	: Aksırmak, hapşırmak. (Tkm.TS.34)
bagır-	: 1. Bağırarak, böğürmek. 2. Acı acı ağlamak, bağırıp çağırmak, hüngür hüngür ağlamak. (Tkm.TS.43)
gagır-	: Öksürerek balgam tükürmek. (Tkm.TS.217)
gıgır-	: 1. Bağırarak, böğürmek. 2. Birini çağırmak. 3. Bağırarak birine sesini yükseltmek. (Tkm.TS.257)
gugur-	: Uğuldamak, vızıldamak. (Tkm.TS.305)
horgur-	: Atın burnundan horultuya benzeyen ses çıkarmak. (Tkm.TS.351)
lägır-	: Böğürmek, anırmak, bağırıp çağırmak. (Tkm.TS.435)
sümgür-	: Sümkürmek. (Tkm.TS.592)
üsгүйr-	: Öksürmek. (Tkm.TS.656)

Başkurt Türkçesi

hémgér-	: 1. Burun içindeki havayı birden vermek. 2. Sümkürmek. (BTS.192)
ıjgır-	: Çağırmak, böğürmek, öğürür gibi ses çıkarmak. (BTS.237)
kuzgır-	: 1. Gürültü yapmak, gürültü patırtı yapmak. 2. Herhangi bir dış tesirden dolayı ağrımak, coşmak. (BTS.390)

Karakalpak Türkçesi

Ses yansımali isimlerden fiiller yapar (Uygur, 2010: 107).

jaıgır-	: (Eko) Çınlamak, yankılanmak. (Krkp.TS.227)
kıygır-	: Bağırarak, haykırmak. (Krkp.TS.422)
şıjgır-	: Yakmak, kızartmak. (Krkp.TS.747)
	[şıj: Cızırtı sesi. (Krkp.TS.747)]

Karay Türkçesi

Troki ağzında +gır-, +kır-, +kür-, Haliç ağzında ise +gır-, +kır-, +kir- şeklindedir. Bu ek, Karay Türkçesinde dar ünlülüdür. Ekin eski hali -r'dir. Yansımali kelimelerden geçişsiz fiiller türetir (Musayev 1964: 239).

bağır-	: Bağırarak. (Kry.TS.96)
çağır-	: Çağırmak, davet etmek. (Kry.TS.620)
dcııgır-	: 1. Çalmak, çınlamak. 2. Telefon etmek. (Kry.TS.174)
tsagır-	: Çağırmak. (Kry.TS.610)

Kazan-Tatar Türkçesi

- ıjgır- : 1. Uğuldamak. 2. (Yırtıcı hayvan için) Ulumak, kükremek, tıslamak. (Kzn-T.TS.111)
- səngər- : Sümürmek. (Kzn-T.TS.234)
- sızgır- : 1. Islık çalmak. 2. (Yılan) Tıslamak. 3. Rüzgâr uğuldamak. 4. Yoksullaşmak. (Kzn-T.TS.238)

Kazak Türkçesi

- şıngır- : Çığlık atmak, bağırarak, haykırmak. (Kaz.TS.654)

Kırım-Tatar Türkçesi

- bağır- : Bağırarak. (DKTTS.1.C239)
- çağır- : Çağırarak 1. Birinin gelmesini yüksek sesle söylemek. 2. Davet etmek. 3. Binmek için bir araç istemek. (DKTTS.3.C478)
- sızgır- : 1. Islık çalmak. 2. Tiz sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C152)
- süngür- : Sümürmek, sümüğü kuvvetli bir hava akımıyla burundan dışarı atmak. (DKTTS.3.C185)
- [süngürük: Sümük. (DKTTS.3.C185)]

Kumuk Türkçesi

- pışgır- : Sesli sesli burnundan soluk almak, sık sık nefes almak. (Kmk.TS.188)
- sızgır- : Islık çalmak, ötmek, vızıldamak. (Kmk.TS.248)
- şüşgür- : Hapşırarak, aksırmak. (Kmk.TS.265)

Nogay Türkçesi

- sızgır- : Islık çalmak. (NTS.317)

Altay Türkçesi

- bağır- : Yüksek sesle bağırarak, böğürmek. (ATS.33)
- kıygır- : Bağırarak, yüksek sesle okumak. (ATS.111)
- [kıygı: Çığlık, haykırmak, bağırarak, gürültülü söz. (ATS.110)]
- sızgır- : Islık çalmak. (ATS.153)

Hakas Türkçesi

- abağır- : Bağırarak, yüksek sesle haykırmak. (HTS.24)
- hağır- : Öksürüp tükürmek, balgam tükürmek. (HTS.138)
- hığır- : 1. Çağırarak, seslenmek. 2. Davet etmek. (HTS.169)

- ığır- : Uğuldamak, gıcırdamak. (HTS.203)
kiğır- : Geçirmek. (HTS.242)
pırğır- : Pıskırmak, aksırmak, burundan gürültüyle soluk almak. (HTS.360)
sığır- : 1. Islık çalmak. 2. Çınlamak, inlemek. 3. Cık cık ötmek. (HTS.421)

Tuva Türkçesi

- algır- : 1. Bağırarak, haykırmak. 2. (Düdük) Ötmek. 3. (Karga) Gaklamak. (TTS.53)
kaygır- : 1. Bağırarak. 2. Çağırarak. (TTS.275)
kegir- : Geçirmek. (TTS.234)
ogur- : Bağırarak, haykırmak, anırmak. (TTS.313)

Yakut Türkçesi

- ıngır- : Çağırarak, davet etmek. (YTS.527)
keger(t)- : Geçirmek, öğürtü gelmek. (YTS.217)

+hIr- varyantı:

Azerbaycan Türkçesi

- çımhır- : Birinine bağırarak, kaba bir şekilde cevap vermek. (ADİL.78)
fınhır- : 1. Havayı burun deliklerinden güçle bırakarak ses çıkarmak (inek). 2. Ses çıkararak havayı, buharı bırakmak. (ADİL.2.C.189)
hayhır- : Haykırmak. (ADİL.2.C.337)

Karay Türkçesi

- inçxır- : İç çekmek, oh çekmek, oflamak, uflamak. (Kry.TS.204)
kıçxır- : Bağırarak, haykırmak, çağırarak. (Kry.TS.389)

Hakas Türkçesi

- hahır- : Öksürüp balgam tükürmek. (HTS.138)
hışhır- : Bağırarak. (HTS.180)
hohır- : Horultu çıkarmak, aksırmak. (HTS.183)
pışhır- : Pıskırmak, burundan gürültüyle soluklama. (HTS.362)

Yakut Türkçesi

- çihır- : Keskin, tiz, vızılıtlı, fışırıtlı sesler çıkarmak. (YTS.515)
xahır- : 1. (Hayvan hakkında) Yüksek sesle bağırarak. 2. Anırmak, böğürmek. (YTS.488)

xaxaar- : 1. Gıdıklamak, bağırarak. 2. Kahkaha atmak. (YTS.490)

kuhur- : Vızıltı, keskin sesler çıkarmak. (YTS.194)

Çuvaş Türkçesi

Ek, kalınlık incelik uyumuna uyar. Daha çok yansıma isimlerde kullandığı görülür. (Ersoy, 2010: 83).

ahır- : 1. Sesli gülmek, kahkaha atmak. 2. (Rüzgâr) Uğuldamak. (ÇTS.41)

yihır- : Çağırarak, seslenmek, davet etmek. (ÇTS.91)

şuhır- : Çağırarak, bağırarak, haykırmak, inlemek, inildemek. (ÇTS.213)

şihir(t)- : Islık çalmak. (ÇTS.299)

tulhır- : 1. Burnuyla gürültülü soluk çıkarmak. 2. Surat asmak, somurtmak. (ÇTS.239)

ühir- : 1. Gürültü yapmak, uğuldamak, gürüldemek, atışmak. 2. Hırlamak, kükremek, ulumak. (ÇTS.257)

+kIr- varyantı:

Eski Uygur Türkçesi

alakır- : 1. Bağırarak, çağırarak, gürültüye getirmek, ateşli konuşmak. 2. Konuşmak, düzensiz duruma düşmek. (EUTS. 10)

aykır- : Haykırmak. (EUTS. 28)

äkır(t)- : Bağdırtmak. (EUTS. 70)

ıkur- : Tıkanmak, tıkanıklık hissetmek. (EUTS. 86)

kıkır- : Çağırarak, seslenmek, bağırarak. (EUTS. 174)

pükür- : Fışkırtmak, sıçratmak. (EUTS. 159)

yañkur- : Seslenmek. (EUTS. 284)

Karahanlı Türkçesi

bakır- : Bağırarak. (DLT.III, 186-7; 186-8; 186-9)

bırkır- : Homurdanmak, genizden ses çıkarmak. (DLT.II, 171-26; 171-23; 171-25)

bürkir- : Püskürmek. (KB. 4892)

çakır- : Çağırarak. (İKT. 37/54a3)

kakır- : Boğazın gürültü ile temizlemek. (KB. 4113)

kıkır-	: Yüksek sesle çağırmak, bağlamak; haykırmak. (DLT.II, 83-26; 83-14; 142-14; 83-15; 441-8; 83-21)
pürkür-	: Püskürmek, fışkırmak. (DLT.II, 171-3; 170-25; 171-1; 171-4)
sıkır-	: Islık çalmak. (DLT.II, 83-1; 83-10; 83-14)
üşkür-	: 1. Üşürmek, kıskırtmak. 2. Islık çalmak. (DLT.I, 228-17; 228-6; 228-10; 228-13)

Harezmi Türkçesi

akır-	: Anırmak. (İML.123)
bıskır-	: Gülümsemek. (ME.141-1; 144-3)
çakır-	: Bağlamak, çağırmak. (NF.275-9), (KE.141r4; 141v14; 79v12; 204r9, 227v17; 274v19), (ME.39-6; 94-2; 168-6), (İML.110; 111; 124; 176)
kakır-	: Boğazını gürültü ile temizlemek, hafifçe öksürmek. (KE.165v21),(İML. 106)
kekir-	: Geçirmek. (İML.106; 113; 164)
kıçkır-	: Bağlamak. (KE.128v11; 164r19)
kıkır-	: Çağırmak, bağlamak. (ME.97-5; 125-4)
sıkır-	: Islık çalmak. (İML.III ve 176)
tükür-	: Tükürmek. (İML.105)
tüwkür-	: Tükürmek. (NF.155-16), (KE.28v2; 23v8), (ME.174-8; 180-8)
üykür-	: Haykırmak. (ME.3-6)

Kıpçak Türkçesi

bıçkır-	: Horuldamak. (TZ.21. b. -4)
bürkür-	: Sıçratmak, püskürtmek. (CC. 80b/19b)
çüçkür-	: Hapşırarak. (CC. 57b/11)
haykır-	: Haykırmak, nala atmak. (İH.29)
ınçkır-	: Hıçkırmak. (TZ.9. a. -10; 84. a. -13)
kakır-	: 1. Hah diye genizden balgam çıkarıp tükürmek 2. Hafifçe öksürüp sesini düzeltmek. (TZ.9. a. -12)
kıçkır-	: 1. Bağlamak, çağırmak, seslenmek. 2. Hıçkırmak. (CC. 69a/5; 63a/38), (TZ, 23. A. -1)

- kıçkur- : Bağırarak, çağırarak, feryat etmek. (Kİ.69; R. II. (Kaz.) 795; Ş. Sul. 243. Bud. II. 40; P. D. C. 443.)
- kışkır- : Bağırarak, çığlık atmak. (KK.84a/11)
- siskır- : Islık çalmak. (TZ.22. b. -10)
- simkir- : Sümürmek., (KK.82b/3), (TA, 38a/9), (BM. 27)
[simkirik: Sümük.] (KK.69a/5)
- tükür- : Tükürmek. (CC. 63b/22-23), (İM, 77), (Kİ.39) (TZ, 8. a.- 9; 83. b.- 8)

Eski Anadolu Türkçesi

- balkır- : Balgam çıkarmak. (Yen.TS. 36)
- çımkir- : 1. Püskürtmek. 2. Su gibi fişkirtarak pislemek. 3. Kötü ve sert söylemek, azarlamak. (Yen.TS. 67)

Çağatay Türkçesi

- çakır- : Bağırarak, davet etmek, çağırarak. (AL.227,15), (ŞT.72a-2, 78a-9, 78b-4, 92a-9)
- çöşkür- : Aksırmak. (AL.245)
- çüşkür- : Aksırmak. (ŞSL.156)
- fişkır- : Püskürtmek, fişkirtmek. (ŞSL.210)
[fişır fişır: Fıs fıs. (ŞSL.211)]
- haykır- : Bağırarak, çağırarak, feryad figan etmek. (ŞSL.286)
- ışkır- : Islık çalmak. (ŞSL.53)
- inçkır- : Hıçkırmak, hıčkıra hıčkıra ağlamak, hafif hafif, ahlaya ahlaya ağlamak. (ŞSL.63), (ML.776a, 19), (AL.85,15)
- kakır- : Kakırdamak, haykırmak, (kuru kurutulmuş şeyler) ses çıkarmak. (ŞSL.220)
- kıçkır- : Bağırarak, çağırarak, haykırmak. (BV.425/9)
- ökür- : Ağlamak, üzölmek, yürekten ağlamak. (ML.776a 18)
- sümür- : Burnundaki pisliği çıkarmak, burun kakmak. (ŞSL.193)
- tüfkür- : Tükürmek. (ŞSL.122)

Azerbaycan Türkçesi

- askır- : Öksürmeye benzer bir ses çıkarmak, püskürtmek. (ADİL.146)
[askırık: Püskürtmek. (ADİL.146)]

- kışkır- : Haykırmak, bağırarak. (ADİL.2.C.149)
[kışkırtı: Çığırta, bağırta (ADİL.2.C.150)]
- fışkır- : Dar bir yerden bir anda şiddetle sıçramak, vurmak. (ADİL.2.C.192)
[fışkırtı: Fışkırarak çıkan suyu, buharın vb. çıkardığı ses. (ADİL.2.C.192)]
- haykır- : Bağırarak, çığlık koparmak. (ADİL.2.C.337)
[haykırtı: Çığırta, bağırta. (ADİL.2.C.337)]
- püskür- : 1.Kendi içinden şiddetle bir şeyi savurup atmak. 2. Saşmak. (ADİL.2.C.630)

Gagavuz Türkçesi

- kışkır- : Kış kış etmek, kuşları kovalamak. (GTS.149)
[kış: Tavukları, kuşları kovalamak için kullanılan ses. (GTS.146)]
- tükür- : Tükürmek. (GTS.247)

Türkiye Türkçesi

- afkır- : 1. (Köpek) Havalamak, ürümek. 2. (İnek, öküz, at) Aksırmak, tıksırmak. 3. Birinin yüzüne karşı edepsizce bağırarak. 4. Okuyup üflemek. (TSYK.291-292)
- akır- : Anırmak. (TSYK.294)
- aykır- : Haykırmak. (TSYK.292)
- bürkür- : Püskürmek, serpmek. (TSYK.322)
- cakkır- : İstekle içten gülmek. (TSYK.327)
[çak çuk: Şapırtı, sakız çiğnerken çıkan ses. (TSYK.327)]
[çakır çakır: Şapırtı, sakız çiğnerken çıkan ses. (TSYK.328)]
- cevkir- : (Yeni doğan çocuk) Ağlamak. (TSYK.332)
[cevcev: 1. En hareketli an. 2. Havlama. (TSYK.332)]
- çankur- : Can acısından havlamak (köpek). (TSYK.380)
[çan: 1. Madenden, saksı biçiminde türlü boyda yapılan, içinde sarkan tokmağın kenarlara vurulmasıyla ses çıkaran ve işaret etmek için kullanılan araç. 2. Değirmende buğdayın bittiğini haber veren taş üzerinde sarkan ipe bağlı madeni parçalar. (TSYK.379)]
[çangıl çungul: Kaba ve zevksiz ses çıkarmak. (TSYK.379)]

	[çangırtı: Zil, çan ses. (TSYK.379)]
çızkır-	: Bağırıp çağırmak. (TSYK.404)
çömkür-	: 1. (Köpek) Atılıp havlamak. 2. Karşı gelmek. (TSYK.415)
çüçkür-	: Aksırmak. (TSYK.416)
fişkır-	: 1. (Gaz, sıvı) Bir yerden basınç etkisiyle yukarıya doğru birdenbire ve hızla çıkıvermek. 2. Birden yeşermek büyümek. (TSYK.457)
	[fiş fiş: Fısır fısır. (TSYK.456)]
	[fişfiş: Su fişkirtan araç. (TSYK.456)]
fiykır-	: Bağırmak, haykırmak. (TSYK.458)
	[fiyık: 1. Islık. 2. Arıları yiyen bir kuş. (TSYK.458)]
havkur-	: Havlamak. (TSYK.499)
	[hav: Köpek sesi. (TSYK.499)]
havkır-	: 1. Havlamak. 2. Bağırmak (tilki, çakal). 3. Bir kimseye kızgınlıkla karşılık vermek. 4. Bazı tarikatçılar kendilerinden geçerek bağırışmak. (TSYK.499)
	[hav: Köpek ses. (TSYK.499)]
haykır-	: 1. Telaşla bağırmak. 2. Şikayetle bağırmak. 3. Çağırmak, seslenmek. 4. Yüksek sesle bağırmak. (TSYK.499-500)
	[haykırı: Bağırma. (TSYK.499)]
hıçkır-	: 1. Boğazdan hık hık diye ses çıkarmak. 2. İçini çeke çeke ağlamak. (TSYK.501)
	[hık: Hıçkırık, boğazdan gelen ses. (TSYK.501)]
höpkür-	: Bağırarak birinin üzerine yüymek. (TSYK.512)
hümkür-	: 1. Ses çıkararak burun silmek. 2. Kızgın kızgın söylenmek. 3. Atılmak, saldırmak. (TSYK.514)
kakır-	: 1. Balgam çıkarmak. 2. Boğazını gürültüyle temizlemek. (TSYK.529)
	[kakırtı: Kuru şeylerden çıkan ses. (TSYK.529)]
	[kakır kakır: Kuru nesnelerden çıkan ses. (TSYK.529)]
kevkir-	: Havlamak. (TSYK.534)
kıskır-	: İnsanı ya da herhangi bir hayvanı kavgaya sürmek, kışkırtmak. (TSYK.545)

	[kıs kıs: 1. “Kıs kıs gülme” deyiminde gülmenin sessizce ve alay ederek yapıldığını anlatır. 2. Koyunları kovala ünlemi. (TSYK.545)]
kışkır-	: Köpeği ısırma, havlamaya kışkırtmak. (TSYK.545) [kış: Tavuk vb. hayvanları, kuşları ürkütmek için kullanılan bir ünlem. (TSYK.545)]
ofkur-	: (Yaralı hayvan) Can acısıyla uzun uzun nefes almak. (TSYK.579) [of: Sıkıntı ya da acıyı anlatır. (TSYK.579)]
öfkür-	: Tekkelerde yüksek sesle Tanrı’nın adını söylemek, zikretmek. (TSYK.582)
pafkır-	: 1. Bağırarak. 2. Gür ve hızlı akmak. 3. Oflamak, oflayarak sıkıntını belli etmek. 4. Havlamak. Sıtma sebebiyle bağırarak çırpınmak. (TSYK.585)
pofkur-	: 1. (Su) Dar bir delikten dışarı doğru hızla ses çıkararak akmak. 2. Geçirir gibi ses çıkarmak. (TSYK.601) [pof: Yumuşakça bir şeyin ya da havası boşalan bir nesnenin çıkardığı sesi anlatır. (TSYK.601)]
püskür-	: Ağzında bulunan bir sıvı veya toz durumundaki bir şeyi hızla savurtarak dışarı vermek. (TSYK.605)
sımkır-	: 1. Hıçkırmak. 2. İçin için sessizce ağlamak. 3. Burun temizlemek. (TSYK.610)
sümkür-	: Soluğunu burnundan hızla vererek sümüğünü dışarı atmak. (TSYK.614)
tohkür-	: (At) Öksürür gibi ses çıkarmak. (TSYK.655)
töskür-	: Kavgada yılıp geri çekilmek. (TSYK.662) [tös: Hayvanı çevirme, durdurma, kovalama ünlemi. (TSYK.662)]
tükür-	: 1. Ağızdakini dudakları arasına getirerek dışarı atmak. 2. Ağız yoluyla dışarı çıkarmak. 3. Ağzına gelen boğaz salgılarını ortalığa salmak. (TSYK.663)
tüskür-	: 1. Atmak. 2. Tıksırmak, aksırmak. (TSYK.663)
vañkır-	: (Köpek) Dövülme, taşlanma dolayısıyla inlemek. (TSYK.670)

Türkmen Türkçesi

heñkir-	: 1. Hıçkırma hıçkırma ağlamak. 2. Bağırarak, haykırmak. (Tkm.TS.344)
vankır-	: (Köpek vb.) Keskin çığlık atmak. (Tkm.TS.663)

Başkurt Türkçesi

- akır- : Kuvvetli bir sesle bağırarak, haykırmak. (BTS.23)
- bışkır- : 1. Burnundan bir anda nefes vermek. 2. Ağzından ve burnundan salya saçmak. (BTS.87)
- kikér- : Geçirmek. (BTS.284)
- kakır- : Balgam çekerek tükürmek. (BTS.320)
[kakırık: Balgam. (BTS.320)]
- kışkır- : Yüksek ses çıkarmak, bağırarak, ses vermek. (BTS.356)
- sakır- : 1. Çağırarak, ses veya işaret ile gelmesini istemek. 2. Gülmeyi emretmek. 3. Misafirlige çağırarak. 4. Göreve çağırarak. 5. Ses çıkarmak, ötmek. (BTS.493)
- söskör- : 1. Öksürmek. 2. Motor gibi düzenekler düzgün çalışmadığında kesik kesik ses çıkarmak. (BTS.538)

Karaçay-Malkar Türkçesi

- çüçkür- : Hapşırarak, aksırmak. (K-MTS.180)
- kekir- : Geçirmek. (K-MTS.253)
- ökür- : Böğürmek. (K-MTS.316)

Karay Türkçesi

- akır- : İnlemek, ulumak. (Kry.TS.59)
- bakır- : Yüksek sesle bağırarak. (Kry.TS.100)
- çakır- : Çağırarak, davet etmek. (Kry.TS.622)
- intskır- : İnlemek. (Kry.TS.203)
- ketskir- : Hapşırarak. (Kry.TS.311)
- kıçkır- : Haykırmak, bağırarak, feryat etmek, çılgılık atmak. (Kry.TS.383)
[kıçkırık: Gürültü, bağırarak. (Kry.TS.382)]
- kıtskır- : Bağırarak, çağırarak. (Kry.TS.389)
- kekir- : Geçirmek. (Kry.TS.398)
- makır- : Bağırarak. (Kry.TS.402)
- ökür- : Ağlamak, bağırarak ağlamak. (Kry.TS.439)
- pışkır- : 1. Horlamak. 2. Kişnemek. (Kry.TS.449)
- tuşkur- : Hapşırarak. (Kry.TS.551)

tükür- : Tükürmek. (Kry.TS.553)

üşkür- : Hapşırmak. (Kry.TS.592)

Kazan-Tatar Türkçesi

bakır- : Bağışmak. (Kzn-T.TS.33)

çakır- : 1. Çağırarak, ses ve işaretle gelmesini istemek. 2. Gelmesini emretmek. 3. Misafirlige davet etmek. 4. Askere çağırarak. (Kzn-T.TS.60)

kıçkır- : 1. Bağırarak çağırarak, çığlık atmak. 2. İmdat istenerek bağışmak. 3. Sert sesle azarlamak. 4. Bir şeye dikkat çekmek için bağışmak. (Kzn-T.TS.165)

poskır- : Burun deliklerinden sesli bir şekilde solumak. (Kzn-T.TS.219)

köçkür- : Hapşırmak. (Kzn-T.TS.288)

tökür- : Tükürmek. (Kzn-T.TS.288)

ükür- : 1. Anırmak. 2. Böğürmek. (Kzn-T.TS.314)

Kazak Türkçesi

akır- : Yüksek sesle bağışmak. (Kaz.TS.38)

bakır- : 1. Bağışmak. 2. Kızmak, azarlamak. (Kaz.TS.75)

ıskır- : Islık çalmak. (Kaz.TS.666)

jötkir- : Tıksırmak, aksırmak. (Kaz. TS.184)

kakır- : Balgam çıkarmak, tükürmek. (Kaz.TS.278)

kekir- : Geçirmek. (Kaz.TS.225)

kışkır- : Haykırmak, bağışmak. (Kaz.TS.353)

ökir- : Bağırarak ağlamak. (Kaz.TS.426)

tüşkir- : Tükürmek, hapşırmak. (Kaz.TS.566)

Kırgız Türkçesi

akır- : haykırmak, bağışmak, nara atmak. (KTS.1.C.84)

aykır- : Haykırmak, yüksek sesle bağışmak. (KTS.1.C.56)

bakır- : Bağışmak, yüksek sesle bağışmak. (KTS.1.C.201)

bışkır- : Aksırmak. (KTS.1.C.359)

çakır- : 1. Bir yere davet etmek. 2. Haykırmak. 3. Toplantıya çağırarak. (KTS.2.C.690)

çimkir- : Sümürmek. ((KTS.2.C.729)

katkır-	: Kahkaha ile gülmek. (KTS.1.C.804)
kekır-	: Geçirmek. (KTS.1.C.821)
kıykır-	: Haykırmak, bağırarak. (KTS.2.C.163)
ökür-	: Bağırarak, haykırmak. (KTS.2.C.347)
tükür-	: Tükürmek. (KTS.2.C.612)
üşkür-	: İçten çekmek (KTS.2.C.664)

Kırım-Tatar Türkçesi

aykır-	: Haykırmak 1. Telaş, öfke vb. sebeplerle yüksek sesle bağırarak. (DKTTS.1.C211)
bakır-	: Bağırarak 1. Yüksek ve gür ses çıkarmak, yüksek sesle konuşmak. 2. Birine seslenmek. (DKTTS.1.C245)
bırkır-	: (At, eşek) Havayı genizden kuvvetle dışarı atarken gürütülü sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C313) [bırk bırk: Çıkarılan sesleri ifade eden söz. (DKTTS.1.C313)]
cekır-	: 1. Haykırmak, yüksek sesle bağırarak. 2. Öfke ile seslenmek, çıkışmak. (DKTTS.1.C422)
çakır-	: 1. Çaırılmak. 2. Davet ettirilmek, davet edilmek. (DKTTS.1.C478)
fışkır-	: Fışkırmak 1. Sıvılar, gazlar bir yerden hızla çıkmak. 2. Bir şey bir yerde bol bol bulunmak. (DKTTS.2.C57) [fış fış: Fışır fışır. (DKTTS.2.C57)]
kakır-	: Balgam çıkartmak. (DKTTS.2.C182)
kekır-	: Geçirmek. (DKTTS.2.C259)
koŋkır-	: Homurdanmak, anlaşılabilir bir şekilde konuşmak. (DKTTS.2.C335)
ökır-	: Böğürmek. (DKTTS.3.C3) [ökırık: 1. Böğürme. 2. Feryat, çığlık. 3. Acı acı ağlama. (DKTTS.3.C3)]
şakır-	: 1. Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek veya işaretle bildirmek. 2. Davet etmek. 3. Yüksek sesle türkü söylemek. 4. (Horoz için) Ötmek. (DKTTS.3.C200)
tükür-	: Tükürmek. (DKTTS.3.C393)

Kumuk Türkçesi

- akır- : Haykırmak, bağırarak, bangır bangır bağırarak, feryat etmek. (Kmk.TS.16)
- bokur- : Fokurdamak, çağıldamak, çağlayarak akmak. (Kmk.TS.57)
- çakır- : Çağırarak, davet etmek. (Kmk.TS.73)
- ökür- : 1. Uğuldamak, vızıldamak, gürüldemek. 2. Böğürmek. 3. Ünlenmek, ünlü olmak. (Kmk.TS.179)
- kakır- : Balgam tükürmek, kan tükürmek. (Kmk.TS.202)
- tükür- : Tükürmek. (Kmk.TS.293)

Nogay Türkçesi

- akır- : Bağırarak, haykırmak. (NTS.35)
- bakır- : Bağırarak, haykırmak. (NTS.68)
- kakır- : Balgam çıkarmak, kan kusmak. (NTS.140)
[kakırşık: Balgam. (NTS.140)]
- kekir- : Geçirmek. (NTS.158)
- kışkır- : Bağırarak çağırarak, haykırmak. (NTS.204)
- ökir- : Bağıra bağıra ağlamak, böğürmek. (NTS.257)
- pıskır- : (At) Horlamak, horuldamak. (NTS.273)
- şakır- : Çağırarak, davet etmek. (NTS.402)
- şüşkir- : Aksırmak, hapşırarak. (NTS.418)
- tükir- : Tükürmek. (NTS.369)
- üskir- : Fısıldamak. (NTS.391)

Özbek Türkçesi

+*kır-*, +*kir-* ekleri, genellikle ses taklitlerinden fiiller yapar (Coşkun, 2014: 62).

- akır- : Böğürmek, ağlamak, anırmak, kükremek. (URS.42)
- bakır- : Yüksek sesle bağırarak, çağırarak. (URS.48)
[bakır-bukir: Çok kaynamak, fıkırdamak. (URS.48)]
- kekir- : Geçirmek. (URS.205)
- pişkır- : Nefes çıkarmak, nefes alıp vermek. (URS.340)
[piş-piş: Burnundan soluma. (URS.340)]
- puskur- : Üfleme. (URS.348)

çinkir- : Bağırarak, inlemek. (URS.541)

Yeni Uygur Türkçesi

+*kır-*, +*kir-*, +*kur-*, +*kür-*, genellikle taklidi kelimelerden, geçişsiz anlamlı fiiller türetir (Öztürk, 2010: 34). İşlek bir ek olmayıp, örnek sayısı sınırlıdır.

çakir- : Çağırarak. (YUTS.68)
çüşker- : Aksırmak, hapşırmak. (YUTS.89)
kékir- : Geğirmek. (YUTS.197)
kıçkar- : Çağırarak, davet etmek. (YUTS.234)
öñkür- : Hüngürdemek. (YUTS.306)
üşkür- : Bağırarak, aksırmak (YUTS.440)

Altay Türkçesi

bışkır- : 1. (At için) Burnundan solumak. 2. Hırıldamak. 3. Hapşırmak. (ATS.40)
cötkür- : Öksürmek. (ATS.65)
çuçkur- : Hapşırmak. (ATS.78)
ışkır- : (At için) Horuldamak. (ATS.88)
kakır- : Balgam çıkarmak. (ATS.94)
katkır- : Yüksek sesle gülmek. (ATS.101)
kışkır- : Bağırarak, çağırarak. (ATS.110)
küşkür- : Hapşırmak. (ATS.130)
sekir- : Sıçramak. (ATS.151)
tükür- : Tükürmek. (ATS.188)
üşkür- : Isık sesi çıkarmak, zor nefes almak. (ATS.199)

Hakas Türkçesi

iker(t)- : Hıçkırarak ağlamak. (HTS.215)
sışkır- : Fışkırmak, püskürmek. (HTS.438)
tükür- : Tükürmek. (HTS.533)
üşkür- : 1. Hırıldamak. 2. Öksürmek. (HTS.551)

Tuva Türkçesi

bışkır- : 1. (Keçi, koyun) Aksırmak. (TTS.132)
ışkır- : Nefes almak, zorla nefes alıp vermek. (TTS.601)
kışkır- : Haykırmak, yüksek sesle bağırarak. (TTS.280)

küşkür- : (Keçi, koyun) Kış kış diye kovalamak. (TTS.271)

şakır- : (Baykuş) Bağlamak. (TTS.565)

Çuvaş Türkçesi

Ek, kalınlık incelik uyumuna uyar. Daha çok yansıma isimlerde kullandığı görülür. (Ersoy, 2010: 83).

kakır- : Geçirmek. (ÇTS.93)

kışkır- : Bağlamak, gaklamak, ötmek, haykırmak. (ÇTS.106)

makır- : Ağlamak, sızlamak, melemek, böğürmek. (ÇTS.131)

[makıru: Ağlama, sızlanma, meleme, böğürme. (ÇTS.131)]

şıkır- : Cıyak cıyak bağlamak. (ÇTS.204)

ükır- : Ulumak. (ÇTS.255)

+ŋIr- varyantı:

Eski Anadolu Türkçesi

kaır- : Balgam çıkarmak için öksürmek. (Yen.TS. 136)

Azerbaycan Türkçesi

anır- : Bağlamak. (ADİL.118)

[ankırtı: Eşek sesi, bağırması. (ADİL.118)]

Gagavuz Türkçesi

anır- : 1. Anırmak. 2. Avazı çıktığı kadar bağlamak. 3. Gürültü etmek. (GTS.14)

Türkiye Türkçesi

anır- : Anırmak. (TSYK.294)

Türkmen Türkçesi

mönğur- : Böğürmek, anırmak, uğuldamak. (Tkm.TS.463)

zaňnar- : Fırlamak. (Tkm.TS.723)

Kırgız Türkçesi

çaır- : Acı acı bağlamak. (KTS.2.C.706)

çınır- : İnce ve tiz ses çıkarmak, sesli bir şekilde ağlamak. (KTS.2.C.56)

Kırım-Tatar Türkçesi

aır- : Anırmak, bağlamak. (DKTTS.1.C112)

Altay Türkçesi

- çınır- : Keskin, tiz bağırarak, cıgık atmak, cıyak cıyak bağırarak. (ATS.74)
koır- : (Köpek için) Çınlamak, acı acı havlamak. (ATS.116)

Çuvaş Türkçesi

- yanır- : Çınlamak, ötmek, duyulmak, sesi gelmek, çingırdamak. (ÇTS.314)

+yIr- varyantı:

Azerbaycan Türkçesi

- beyir- : (Daha çok küçük boynuzlu hayvanlar) Ses çıkarmak. (ADİL.291)
böyür- : Bağırarak, haykırmak. (ATS.152)

2.13. +IA- {+la-, +lä-, +le-, +li-}

Orhun Türkçesi hariç bütün tarihî dönem lehçelerinde bu ek ile yapılan yansımalı fiillere rastlanmıştır. Yabancı köklere gelen ve en işlek bir ektir (Erdal 1991: 454). Çağdaş Türk lehçelerinin de hepsinde işlek olarak kullanılmaktadır. Yansıma sözlerden geçişsiz eylemler yapar (Karaağaç 2013: 308; Salan 2016: 86).

Eski Uygur Türkçesi

- agla- : Ağlamak. (EUTS. 46)
çarla- : Çağırarak. (EUTS. 60)
ıgla- : Ağlamak. (EUTS. 85)
ınçıkla- : Hıçkırarak ağlamak, inlemek, hıçkırmak, feryat etmek. (EUTS. 86)
örle- : 1. Hiddetlenmek, öfkelenmek, gürlemek. (EUTS. 152)
2. Yükselmek. (EUTS. 152)
takilä- : Çağlamak, uğuldamak. (EUTS. 238)
tikila(ş)- : Fısıldaşmak. (EUTS. 238)
[tiki: Gürültü, patırtı. (EUTS. 238)
urla- : Bağırarak. (EUTS. 266)

Karahanlı Türkçesi

- ahla- : Göğüs geçirmek, ahlamak. (DLT.III, 118-21)
bele- : (Koyun) Melemek. (DLT.III, 270-11; 270-18; 270-9; 270-10)
bozla- : Ses vermek, bağırarak, bozlamak. (DLT.III, 291-22; 291-19; 120-19; 291-21)

çarla-	: Cırlamak, ağlamak, bağırmak. (DLT.III, 295-21, 295-17; 295-19; 295-22; 295-20)
çoğla-	: Fil bağırmak. (DLT.III, 295-24; 295-22) [çoğı: Gürültü: (DLT.III, 225-2)]
ıgla-	: Ağlamak. (DLT.I, 287-2; 286-23)
kıçıla-	: Gıdaklamak. (DLT.III, 323-28; 323-24; 329-28)
urla-	: Bağırmak, ulumak. (DLT.III, 189-2)
yurla-	: Haykırmak. (DLT.I, 189-3)

Harezmi Türkçesi

agla-	: Ağlamak. (İML.105; 121)
buzla-	: Deve böğürmek. (İML.112; 176)
çarla-	: Bağırmak, cırlamak. (KE.14v5; 26v16; 110r16)
çıkla(t)-	: Çıtlatmak (parmakları). (ME.227-2)
çogla-	: Kötü söz söylemek, küfretmek. (NF.362-8; 45-6), (ME.80-7) [çoğu: Kotü söz, bağrışma. (ME.80-7; 232-1)]
hırsla(ş)-	: Hırlaşmak. (KE.225v4)
ıgla-	: Ağlamak. (MM, 119/3)
ınçıkla-	: Hıçkırarak ağlamak, inlemek. (KE.83r13; 131v5) [ınçık: ah vah etmek, ağlayıp inleme. (KE.238v4; 144r5; 11v11)]
urla-	: Ulumak, bağırmak, gürlmek, kükremek. (KE.103v20), (İML.124)

Kıpçak Türkçesi

bozla-	: Kükremek, azmak. (TZ.8. 6. -7)
çatla-	: El şaklatmak. (Kİ.42; R. III. 1901; Bud. 453; Lh. Os. 329.)
çınla-	: İnlemek. (CC. 60b/30)
çovla(n)-	: Gürültü etmek. (CC. 57b/28b) [çov: Gürültü, patırtı, şamata. (CC. 57b/27b)]
çuvla-	: Gürültü yapmak, patırtı yapmak. (CC. 81a/9)
güvle-	: (Kulak için) Uğultu yapmak. (İH.27)
hırsla-	: Hırıltılı ses çıkarmak. (İH.13-14)
horla-	: Horlamak, uykuda burnundan ses çıkarmak. (İH.13), (TZ, 21. b. -3)

- ıgla- : Ağlamak. (CC. 70a/15, 71a/11), (Kİ.16; R. I. (Kom. Tub. 1357; P. P. 56, 106; R. Usp. 304; Kaş. I. 204.)
- kıcıkla- : Gıdıklamak. (İH.22)
[kıcırtı: Kıcır kıcır etme sesi. (İH.22)]
- körle- : Horlamak, horuldamak, uykuda hırıltılı ses çıkarmak. (CC. 57a/10; 57a/9; 57a/8)
- mele- : Melemek. (Kİ.88; R. IV. 2099; Bud. II. 253; B. d. M. II. 785; Lh. Os. 777; Köprülü: DTB. 781.
- şakla- : 1. Şak sesi çıkarmak. 2. İkiye ayırmak. (İH.17)
- şingla- : Çınlamak. (TZ.24. a. -9)
- tingla- : Çınlamak. (TZ.23. a. -3)
- yıyla- : Ağlamak. (TZ.8. b. -1)

Eski Anadolu Türkçesi

- cayla- : Ses yükselmek, bağırarak. (Yen.TS. 57)
- gijla- : Keskin, sert sesler çıkararak saldırmak. (Yen.TS. 105)
- hışla- : Hışıltılı ses çıkarmak. (Yen.TS. 119)

Çağatay Türkçesi

- carla- : İlan etmek, dellal çağdırtmak, yüksek tonla bağırarak. (§SL.139)
- çarla- : Çağırmak, davet ve teklif etmek, bağırarak, seslenmek. (AL.226,1), (LD.1682,2383)
- çatla- : Yarılmak, ayrılmak. (§SL.145)
- hubla- : Çakmak. (§SL.167)
- hupla- : Lüp lüp yutmak, birden yutmak. (§SL.287)
- kıçığla- : Gıdıklamak. (§SL.244)
[kıcığ: Gıdık. (§SL.244)]
- mavla- : Kediye miyav etmek, miyavlamak. (§SL.276)
- püfle- : Nefes alıp geri vermek, şiddetli nefes ile körüklemek. (§SL.97)
- şartla- : Çağlamak, fışkırmak. (§SL.201)
- tapla- : Çiğnemek, ezmek. (§SL.97)
- urla- : Bağırarak, çığırışmak. (§HD.13a-10)

yıgla- : Ağlamak. (GT.200/8, 124/10/, 251/1, 205/1, 81/4, 273/6119/5), (HBD.45/4, 151/2, 80/3, 14/3, 181/1, 209/1, 151/3, 134/3, 197/3, 48/5, 65/4, 95/1, 191/5, 151/1, 178/3), (LD.374, 1998, 2270, 2268, 303,2393846, 2002, 814, 2562, 721,1011), (ŞHD.146-b, 94a-8, 118a-12, 185a-1), (ŞSL.312)

Azerbaycan Türkçesi

ağla- : Göz yaşı dökmek, ağlamak. (ADİL.69)

banla- : 1. Ötmek (horoz, keklik). 2. Haykırmak, bağırmak. (ADİL.217)
[ban: Horoz sesi. (ADİL.218)]

cırila- : Bir şeyden bozulmak, hoşlanmamak. (ADİL.413)

çağla- : 1. Çağiltı ile akmak, şırıldamak. 2. Kaynamak. (ADİL.436)

çatla- : Çat ederek büyük bir sesle yarılmak, ayrılmak, bütünlüğü bozulmak. (ADİL.452)

çınla- : Seslenmek, duyulmak, “çın” diye ötmek. (ADİL.478)

çirtla- : Kabuklu şeyleri dişle kırarak parçalamak. (ADİL.481)
[çirt: Ses taklidi. Tükürürken çıkan ses. (ADİL.481)]

düdüle- : Dü-dü diye ev kuşlarını çağırmak. (ADİL.714)
[dü-dü: Tavuk, horozu çağırmak için kullanılan ses. (ADİL.714)]

fırila- : 1. Yerinde hızla döndürmek. 2. Bir şeyi şiddetle atmak. (ADİL.2.C191)

gurla- : 1. Gürüldemek, gürültü sesi çıkarmak. 2. Kalın ve güçlü ses çıkarmak. (ADİL.2.C297)

havla- : Havlamak. (ADİL.2.C336)

hayla- : Seslenmek, çağırmak. (ADİL.2.C338)
[hay: Ses (ADİL.2.C338)]

hohola- : İneği, öküzü çağırmak için “ho ho” diye ses çıkarmak (ADİL.2.C395)
[hoho: Ses taklidi. Çalışan sığırları hareketlendirmek veya kovalamak için kullanılan bir söz. (ADİL.395)]

kişle- : “Kiş” diye tavukları, kuşları kovmak. (ADİL.2.C715)

kartla- : Bedenin bir yerini kaşımak, tırnak ile kart kart diye kaşımak. (ADİL.3.C69)

- gelpälä- : Bir şeyin küçük parçasını koparmak, paramparça etmek.
(ADİL.3.C110)
[gelpä-gelp: Paramparça (ADİL.3.C110)]
- mälä- : 1. Çığırmaq, bağırmaq, ses çıkarmak (koyun, kuzu, keçi, inek). 2.
Sızıltılı ses çıkarmak, ağlamak, sızlamak. 3. Ses çıkarmak, sesi işitilmek.
(ADİL.3.C333)
- mırtla- : Homurdanmaq, söylenmek. (ADİL.3.C364)
[mırt: Mırt vurmaq, baş başa sohbət etmək. (ADİL.3.C364)]
- mıyavla- : Kedilerin çıkardığı ses (ADİL.3.C380)
- ohala- : “oha” diyerek öküz, inek gibi hayvanları harekete getirmek
(ADİL.3.C516)
[oha: Ses taklidi. İnek öküz vb. hayvanları hareket ettirmek veya hareketini daha da süratlendirmek için çıkarılan ses. (ATS.928)]
- pırtla- : 1. Kabarmak. 2. Dar bir yerden çıkmak. 3. Pırtlamak. (ADİL.3.C601)
- püfle- : Ağzına doldurmuş havayı birden bırakmak. (ADİL.3.C629)
- üfle- : Üflemek. (ADİL.4.C423)
- tisekle- : Çiselemek. (ADİL.4.C345)

Gagavuz Türkçesi

- aala- : Ağlamak. (GTS.1)
- cızla- : Cızlamak, cızırdamak. (GTS.48)
- çatla- : Çatlamak. (GTS.53)
[çat: Vurma sesinin taklidi. (GTS.53)]
- çirtla- : Çatırdamak. (GTS.58)
[çirt: Çatırtı, Kemiklerin çatırtı sesinin taklidi. (GTS.58)]
- çıtla- : Çıtırdamak. (GTS.58)
[çıt: Zayıf sesin taklidi. (GTS.58)]
- çıtla(t)- : Çıtlamak. (GTS.59)
[çıt: Zayıf sesin taklidi. (GTS.58)]
- fırla- : Fırlamak. (GTS.96)
- fısla- : Fıs sesi çıkarmak. (GTS.97)
[fısfıs: Ses taklidi. (GTS.97)]

hırsla- : (Köpek) Hırlamak. (GTS.117)
jabur- : Guruldamak. (GTS.123)
meuvlavla- : Miyavlamak. (GTS.176)
patla- : Patlamak. (GTS.193)
üfle- : Üflemek. (GTS.251)
zırla- : Zırlamak. (GTS.265)

içte nl > nn benzetmeli şekilleri-

brınna- : Vızıldamak. (GTS.40)
[brın: Arı vızıldamasının taklidi. (GTS.40)]
çınna- : Çınlamak. (GTS.47)
zınna- : Çınlamak. (GTS.265)

Türkiye Türkçesi

ağla- : Göz yaşı dökmek. (TSYK.293)
ahla- : İç çekmek, ah çeker gibi ses çıkarmak. (TSYK.293)
[ah: 1. Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem ya da beğenme, sevgi gibi duygular anlatır. 2. Ağrı, acı duyduğu zaman söylenir. (TSYK.293)]
bangla- : Bağırarak, seslenmek, çağırmak. (TSYK.302)
[bang. Bağırma ses. (TSYK.302)]
[bangıl nagıl: 1. Hiddetli yüksek sesli konuşmayı, bağırarak anlatır. 2. Suyun sesli ve bol akmasını, çağıldamasını anlatır. (TSYK.302)]
bızıkla- : Oyunbozanlık etmek, caymak. (TSYK.315)
[bızık bızık: Sinmeyi, kaçacak bir delik aramayı, paniğe kapılmayı anlatır. (TSYK.315)]
bızla- : İşemek. (TSYK.315)
[bızık: Sidik (TSYK.315)]
böğle- : Bağırarak, acı acı ses vermek. (TSYK.318)
[bö: Çocuk dilinde korkunç yaratıkları anlatmakta kullanılan bir ünlem. (TSYK.318)]
bünle- : (Su) Toprakta kaynamak. (TSYK.322)
cavla- : Ses çıkarmak, çağırmak. (TSYK.330)
[cavcav: 1. Boş, gereksiz laf. 2. Havlama. (TSYK.329)]

- cıcıkla- : 1. Bağırarak. 2. Gevezelik etmek. (TSYK.336)
[cıkıcık: 1. Gizli söz. 2. Tarla kuşu. 3. Geveze, dedikoducu. (TSYK.336)]
- cırlama- : 1. İnce ve usandırıcı ses çıkarmak. 2. Gevezelik etmek. 3. Ağlamak. 4. Tiz sesle bağırıp çağırmak. 5. Şarkı okumak. 6. Ötmek. 7. Zil çalmak. (TSYK.344)
[cır cır: Durup dinlenmeden ince ve usandırıcı ses çıkarmayı anlatır. (TSYK.341)]
[cır cır: 1. Geveze. 2. Kapı cırıltısı. 3. Suyu az akan çeşme. 4. İshal, sürgün. 5. Ağustos böceği. (TSYK.342)]
[cır cır ak- : (Su) çok yavaş ve ince akmak. (TSYK.342)]
- cırtla- : 1. Fıskırmak. 2. (Kuş, kümes hayvanları) Pislemek. 3. Düşünmeden konuşmak. 4. Dört nala konuşmak. 5. Sürekli konuşmak. (TSYK.346)
[cirt: Kumaş, kağıt vb. şeyler yırtılırken çıkan ses. (TSYK.346)]
- cıyyakla- : (Kuş,tavuk) Acı acı bağırarak. (TSYK.351)
[cıyyak: Kuş ve tavukların tehlike anında çıkardıkları sesler. (TSYK.351)]
- cızla- : 1. Yanarak cız diye ses çıkarmak. 2. Kaynamak. 3. Kızdırmak. 4. Kalbi sıslamak. 5. (Ağustos böceği vb. hayvanlar) ses çıkarmak. (TSYK.354)
[cız: 1. çocuk dilinde ateş. 2. Kızgın aygır içine bir çey atılınca çıkan ses. (TSYK.351)]
- cisele- : İnce ince, yavaş yavaş yağmak (yağmur). (TSYK.360)
[cisen cisen: Yağmurun ince ve yavaş yağmasını anlatır. (TSYK.360)]
[cisil cisil: Yağmurun ince ve yavaş yağmasını anlatır. (TSYK.360)]
- cozla- : 1. Yanan kömürü suda söndürürken ses çıkarmak. 2. Suyu gömülme, dalmak. (TSYK.363)
[coz: Ateşin su içine atıldığı zaman çıkardığı ses. (TSYK.363)]
- çağla- : (Su) Yüksekten çağlıtlarla dökülüp köpürmek. (TSYK.370)
[çağ çug: Gürültü. (TSYK.367)]
[çağıl çağıl: Çağıldayarak akan suların sesini anlatır. (TSYK.369)]
- çanla- : Çınlamak, madeni ses çıkarmak. (TSYK.380)
[çanıl: Çan sesi. (TSYK.380)]

- çatla- : 1. Parçaları ayrılıp dağılmayacak şekilde yarılmak. 2. Aşırı yemekten, içmekten, yorgunluk veya ağlamaktan ölmek. 3. Çok azap çekmek. 4. Aşırı sabırsızlık göstermek. (TSYK.385)
[çat: Gevrek bir şeyin kırılırken çıkardığı ses. (TSYK.383)]
[çat çat: Bir şeyin düşmesini ya da bir şeye vurulması anlatır. (TSYK.384)]
- çınla- : 1. Çın diye ötmek. 2. Yankı vermek. (TSYK.396)
[çın çın: Madeni nesnelere vurulunca çıkan ses. (TSYK.393)]
- çıtla- : 1. Çıt çıt diye ses çıkarmak. 2. Fıstık vb. kabuklu yemişlerin ağzını açmak, hafif çatlatmak. (TSYK.402)
[çıt: Küçük bir şeyim kırılırken çıkardığı hafif ses. (TSYK.401)]
[çıt çıt: Birbiri ardınca çıkan çıtırtılı ses. (TSYK.401)]
- çoğıla- : Bağırarak, çağırmak. (TSYK.414)
[çoğu: Gürültü, bağırma. (TSYK.414)]
- çurla- : Avaz avaz bağırarak. (TSYK.416)
[çur çur: Deve sağılırken çıkan sesi anlatır. (TSYK.416)]
- fınla- : Çınlamak. (TSYK.450)
- fırıla- : 1. Hızla bir yana atılmak. 2. Bulunduğu yerden çıkmak. 3. Fiyatı birden bire yükselmek. (TSYK.453)
[fır: 1. Dönmek fiiliyle birlikte bir kimseye yaranmak ya da yardım etmek için üstün çaba harcamak anlamında kullanılan bir söz. 2. Baş dönmesi. 3. Fırlama. (TSYK.450)]
- fısla- : 1. Fısıldamak. 2. Gizlice haber vermek. (TSYK.457)
[fis: 1. İç boş, kof. 2. Kuvvetsiz, cılız. (TSYK.454)]
[fısıl fısıl: Fısıltı halinde, fısıldayarak, hafif sesle. (TSYK.455)]
- förtle- : Fırlamak. (TSYK.463)
[förl förl: Rüzgârın esmesini anlatır. (TSYK.463)]
- gakkala- : 1. (Tavuk)Ses çıkarmak. 2. Çam ağacından yapılan su testilerini ağaç ve çiviyle çakmak. (TSYK.466)
[gakka: Çocuk dilinde yumurta. (TSYK.466)]
- gegele- : Tavuk yumurtlamadan önce gıdıklamak. (TSYK.468)

	[gege: Gaga. (TSYK.468)]
gıcıla-	: 1. Gcırıdamak. 2. Gıcıklamak, kaşınmakla beraber yanmak. (TSYK.470)
	[gıcı gıcı: 1. Koyun, köpek vb. hayvanları çağırma ünlemi. 2. Acele acele. (TSYK.470)]
gıdakla-	: (Tavuk) Kesik kesik bağırarak . (TSYK.472)
	[gıdak: Çocuk dilinde yumurta. (TSYK.472)]
gıdıkla-	: Vücudun kimi yerlerine dokunarak sinir tepkisi uyandırmak. (TSYK.472)
	[gıdak et- : Gıdıklamak. (TSYK.472)]
	[gıdı gıdı: 1. Köpek, koyun, keçi gibi hayvanları çağırma ünlemi. 2. Baş ağrıtan tek düze konuşmaları anlatır. (TSYK.472)]
gıdıla-	: 1. Gereksiz ve devamlı söylenmek. 2. Kırıtarak çalımli yürümek. 3. Bir şey yuvarlanmak. (TSYK.473)
	[gıdı gıdı: 1. Köpek, koyun, keçi gibi hayvanları çağırma ünlemi. 2. Baş ağrıtan tek düze konuşmaları anlatır. (TSYK.472)]
gıjla-	: Keskin, sert bir ses çıkarmak. (TSYK.475)
	[gıj: Karganın bağırışını anlatır. (TSYK.475)]
gırgırla-	: Gırgır makinesiyle süpürmek. (TSYK.479)
	[gır: Lakırdı, laf. (TSYK.479)]
gırıla-	: Gırıldamak, guruldamak. (TSYK.480)
	[gır: Lakırdı, laf. (TSYK.480)]
gukla-	: Çağırarak. (TSYK.484)
gümle-	: 1. Güm diye ses çıkarmak. 2. Ansızın ölmek. (TSYK.488)
	[güm: Yankılı gürültüyü anlatır. (TSYK.488)]
gürle-	: 1. Kalın ve gür ses çıkarmak. 2. Kızgınlıkla bağırarak. 3. Yakılıp gitmek, yok olmak. 4. Birinin üstüne yürüyerek bağırarak. 5. Neşelenmek. 6. Alev alev yanmak. 7. Çağlamak. (TSYK.490)
	[gür: Bol ve güçlü olarak çıkan ya da fışkıran şeyler. (TSYK.490)]
hafla-	: Havlamak. (TSYK.493)

harla-	: 1. Har har diye ses çıkarmak. 2. Birden öfkelenmek, bağırarak. 3. Yorgunluktan ses çıkararak nefes almak. 4. Su birden ses çıkararak akmak. 5. Hırıltılı ses çıkarmak. 6. Havlamak. (TSYK.497) [har har: Sık sık solumayı anlatır. (TSYK.497)]
havla-	: Hav hav diye ses çıkarmak. (TSYK.499)
hıkla-	: Hıçkırarak. (TSYK.501) [hık: Hıçkırık, boğzadan gelen ses. (TSYK.501)]
hırla-	: Köpek saldırmadan önce hır diye ses çıkarmak. 2. Can acısından acı acı bağırarak. 3. Çalışmak. (TSYK.504) [hır: Kavga, gürültü. (TSYK.503)] [hırhır: Göğüsü balgamla dolu kimse. (TSYK.503)] [hırıltı: Hır hır diye çıkan ses. (TSYK.504)]
hırtla-	: 1. Gırt gırt diye keserek ses çıkarmak. 2. Hortlamak. 3. Bir işi zorlukla yapmak. 4. Vücudu yıpratmak kadar çok çalışmak. (TSYK.505) [hırt hırt et-: İyi pişmemiş kabak, patlıcan gibi sebzeleri çiğnerken hırt hırt diye ses çıkarmak. (TSYK.505)]
hohla-	: Ağzını yaklaştırıp soluğu bir şey üzerine hızla vermek. (TSYK.508)
hopla-	: Sevinçten, korkudan veya oyun için bulunduğu yerden havaya fırlamak. (TSYK.509) [hop hop: Taşıt manevrası yapanlara “dur” anlamında hop hop diye bildirmesini anlatır. (TSYK.509)]
horla-	: Uyurken hor hor diye ses çıkarmak. (TSYK.511) [hor: Uyurken çıkan ses. (TSYK.511)]
hortla-	: 1. Dirilip hortlak olmak. 2. Burundan hırıltılı ses çıkarmak. 3. Ansızın bir yerden çıkamak. 4. Çabuk öfkelenmek. (TSYK.511) [hort hort: Düdük, kavalın çalışmasını anlatır. (TSYK.512)]
hörle-	: 1. Bağırarak. 2. (Su) Ses çıkararak akmak 3. İçmek. 4. Yağan kar hemen erimek. (TSYK.513) [hörül hörül iç-: Ses çıkararak içmek. (TSYK.513)]
ıgla-	: Ağlamak. (TSYK.516)
ihla-	: Ih ih diye inler gibi ses çıkarmak. (TSYK.517)

- [ıh: Deveyi çöktürmek için kullanılan ses. (TSYK.517)]
- inle- : 1. Yavaşça acı çektiğini belirten bir ses çıkarmak. 2. Uğultulu ses çıkarmak. (TSYK.524)
- kehle- : Yorgunluktan sık sık solumak. (TSYK.533)
- [keh keh: Soluk soluğa olmayı anlatır. (TSYK.533)]
- kekele- : 1. Damak sesleriyle başlayan kelimeleri birdenbire söylemeyip baş seslerini tekrarlayarak arkasını güçlkle söylemek. 2. Ne söyleyeceğini bilemeyip lakırdıyı ağzında çiğnemek. 3. Soluk soluğa kalmak. (TSYK.533)
- [keke: Kekeme. (TSYK.533)]
- kıcıkla- : 1. Kızdırmak, şüphelendirmek. 2. Güldürmek. 3. Hayvanı sürmek. 4. Gıdıklamak. (TSYK.534)
- [kıcık: 1. Gıcık. 2. Sözünde durmayan. 3. Koyun, keçi. 4. Kızdırma, fit. 5. Geveze. (TSYK.534)]
- kıcıla- : 1. Gıcırdamak. 2. Hızlanmak, kuvvetli esmek. 3. Köpek çağırmak. (TSYK.535)
- kığla- : Yerli yersiz konuşmak. (TSYK.538)
- kırtla- : 1. Bir şeyi az az ısırarak. 2. Bir şeyi parçalara bölmek. (TSYK.544)
- [kırt: Çarpma sesi. (TSYK.544)]
- kıtla- : Isırmak, koparmak. (TSYK.546)
- kiskele- : İnsan ya da hayvanı kavgaya teşvik etmek.
- [kis kis: 1. İçin için kıs kıs gülmeyi anlatır. 2. Köpekleri çağırma ünlemi. 3. Koyunları kovalam ünlemi. (TSYK.549)]
- kütle- : Bir yere çarpıp küt diye ses çıkarmak. (TSYK.554)
- [küt: Tahta gibi katı şeylere vurulduğunda veya bu tür nesneler kırıldığında çıkan sesi anlatır. (TSYK.554)]
- küvle- : Bağırarak, haykırmak. (TSYK.555)
- mavla- : Miyavlamak (TSYK.567)
- mele- : Koyun, keçi bağırarak. (TSYK.567)
- [me: Oğlakların, kuzuların seslerini bildiren bir kelime. (TSYK.567)]
- miyavla- : Kedi bağırarak (TSYK.575)

	[miyav miyav: Kedinin miyavlamasını anlatır. (TSYK.575)]
ofla-	: Of diyerek sıkıntısını belli etmek. (TSYK.579) [of: Sıkıntı ya da acıyı anlatan söz. (TSYK.579)]
ohla-	: 1. Ahlamak, acı duymak. 2. Nefesle ısıtmaya çalışmak. (TSYK.580)
pafla-	: 1. (Kedi yılan vb. hayvanlar) Paf diye ses çıkarmak. 2. Homurdanmak, sitem etmek. 3. Ağaç çürüyüp kabuğu kabarmak. (TSYK.585)
patla-	: 1. İç basıncın artması yüzünden bir şer yarılmak. 2. Bir anlık gürültü çıkarmak. 3. Yırtilıp açılmak. 4. Ortaya çıkmak, yeşermek. (TSYK.590) [pat: 1. Yassı bir şeye vurulunca çıkan sesi anlatır. 2. Birdenbire olan işler için kullanılır. 3. Ağır bir şey düştüğü zaman çıkan ses. (TSYK.590)]
pavla-	: (Kurt, köpek, çakal) Ulumak, ürümek. (TSYK.592)
pırtla-	: Bulunduğu yerden fırlayıp veya kayıp dışarı çıkmak. (TSYK.597) [pırt: Kaçıp gitmeyi anlatır. (TSYK.596)]
pısla-	: 1. Sönmek. 2. Birdenbire sebepsiz darılmak. (TSYK.598) [pıs pıs: Yavaş ve hafif sesle fısıldayarak konuşmayı anlatır. (TSYK.598)]
pofla-	: (Yılan, kedi vb. hayvanlar) Pof diye ses çıkarmak. (TSYK.602) [pof: 1. Yumuşakça bir şeyin ya da havası boşalan bir nesnenin çıkardığı sesi anlatır. 2. Güçsüz, sıkıntıya gelemeyen, 3. Boş. (TSYK.601)]
pufla-	: Puf diye ses çıkarmak. (TSYK.603)
sızla-	: 1. Sızısı olmak. 2. Sızlanmak. (TSYK.611) [sızı: Hafif ince bir ağrı. (TSYK.611)]
şapla-	: 1. Şap diye ses çıkarmak. 2. Mıhlamak, çakmak. (TSYK.622) [şap: İstekle öpmek sırasında çıkan ses. (TSYK.620)]
şarla-	: Şarıldamak. (TSYK.624) [şar: Çağlayan. (TSYK.624)] [şar şar: Şarıl şarıl. (TSYK.624)]
şırsla-	: 1. Şırıl akmak. 2. Az az akmak. (TSYK.629)
şorla-	: 1. (Akan su) Şor şor diye ses çıkarmak. 2. Fıskırlarak hızla akmak. (TSYK.632) [şor şor: Bol ve gürültülü akmayı anlatır. (TSYK.632)]

tisele-	: İnce ince yağmak. (TSYK.655) [tise: İnce ince yağın yağmur. (TSYK.655)]
tosla-	: 1. Tos vurmak. 2. Gemi baş tarafıyla hafifçe bir yere çarpmak. 3. Yersiz ve karşındakine dokunacak şekilde söz söylemek. (TSYK.660) [tos: Alın veya boynuzla vuruş. (TSYK.660)]
ufla-	: Acı, sızı duyarak uf demek. (TSYK.664) [uf: Acı, sızı duyunca söylenir. (TSYK.664)]
üfle-	: 1. Dudaklarını büzerek soluğunu hızla bir şey üzerine vermek. 2. Yanmakta olan bir şeyi söndürmek. 3. Nefesli çalgıları çalmak. (TSYK.666)
vagla-	: Harıl harıl akmak. (TSYK.669)
vahvahla-	: Acımak, üzülmek. (TSYK.669)
vañla-	: 1. Metal şeyler birbirine çarparak ses çıkarmak. (TSYK.670) [van van: Gürültülü, yüksek sesle bağırmayı anlatır. (TSYK.670)]
verikle-	: (Çocuk) Sürekli ağlamak. (TSYK.671)
vığla-	: (Yeni doğmuş çocuk) Ağlamak. (TSYK.673)
vıkla-	: Vık vık diye ses çıkarmak. (TSYK.673) [vık vık: 1. Körpe çocukların ağlamasını anlatır. 2. İçteki sıkıntıyı, daralmayı anlatır. (TSYK.673)]
vıñla-	: 1. Topacın dönerken çıkardığı gibi vın diye ses çıkarmak. 2. Çınlamak. (TSYK.674)
vırıla-	: 1. Vırıldamak 2. Gevezelik etmek. (TSYK.674) [vır vır: 1. Devamlı vırıldamayı anlatır 2. Usanç verici biçimde çıkan sesi anlatır. (TSYK.674)]
vızla-	: Vızıldamak. (TSYK.677) [vız: Böcek uçarken veya bir şey hızla geçerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.675)] [vız vız: (Arı, sinek vb.) vızıltılı çıkan sesi anlatır. (TSYK.677)]
yıgla-	: Ağlamak. (TSYK.683)
zınkla-	: 1. Çocuk huysuzlanarak vızıldamak. 2. Dayak yiyen köpek tiz ve acı ses çıkarmak. (TSYK.690)

	[zink: “Birdenbire durmak” deyiminde geçer. (TSYK.686)]
zınla-	: Çınlamak. (TSYK.690)
	[zın zın: Sert bir nesneyle vurulduğunda çıkan ses. (TSYK.690)]
zırla-	: 1. Zırıldamak. 2. Söylenmek. 3. Yakınmak. 4. Çocuk inilideyerek ağlamak. 5. Bağırıp ağlamak. 6. (Saat) Ses çıkarmak. 7. Anırmak. (TSYK.691)
	[zır: Ağlamaklı olanı iyice ağlatmak için kullanılan bir söz. (TSYK.691)]
zokla-	: Zonklamak. (TSYK.694)

Türkmen Türkçesi

agla-	: Ağlamak. (TTTS.189)
arla-	: Bağırmak. (TTTS.189)
bazla-	: 1. Alevlenmek. 2. Ekmek pişirmek. (TTTS.189)
bortla-	: Doğurmak. (TTTS.189)
bozla-	: 1. Alçak sesle böğürmek. 2. Yüksek sesle ağlayıp sızlamak, feryat etmek, hüngür hüngür ağlamak. (Tkm.TS.81)
cazla-	: Yemeği kızartılmı yağ ile pişirmek. (TTTS.189)
çorla-	: (Su vb.) Ses çıkararak akmak. (TTTS.189)
cırila-	: 1. Mekanik saat çınlamak. 2. İnce usandırıcı ses çıkarmak. (TTTS.189)
cırtla-	: 1. (Eşek) Çifte atmak. 2. Fıskırmak. (TTTS.189)
cızla-	: 1. Yakmak, cızırtı ses çıkarmak. 2. Berelemek, şiddetli ağrımak. (Tkm.TS.101)
cızınla	: Hoplamak, zıplamak. (Tkm.TS.101)
cürle-	: 1. Ötmek, ses çıkarmak. 2. Cırıldamak, cıvıldamak. (Tkm.TS.105)
çagla-	: Çağlamak. (TTTS.189)
çatla-	: Çatlamak. (Tkm.TS.113)
çırila-	: 1. İnce ses çıkararak şiddetle ağlamak. 2. İnce ses çıkararak ağlamak. (TTTS., 189)
çıtla-	: Çıt diye ses çıkarmak. (TTTS.189)
çitle-	: Çekirdek yemek. (TTTS.189)
çüfle-	: Üfürük yapmak. (TTTS.189)
fısla-	: Fısıldamak. (TTTS.189)

gıkılıkla-	: 1. Bağırarak, gürültü çıkarmak. 2. Skandal çıkarmak, kavga etmek. (Tkm.TS.258) [gıkuv: Gürültü, bağırma. (Tkm.TS.258)]
gurla-	: Guruldamak. (TTTS.189)
gurkla-	: Kuluçka olmak. (TTTS.189)
gürle-	: 1. Konuşmak. 2. Gürlemek, gürüldemek. 3. Kükremek, böğürmek. (Tkm.TS.321)
gütle-	: Paldır küldür düşmek. (Tkm.TS.323)
güvle-	: 1. Gürültü yapmak. 2. Uğuldamak, vızıldamak. (Tkm.TS.323)
güzle-	: 1. Gürültü yapmak, gürültü çıkarmak. 2. Çok hızlı gitmek, kurşun gibi gitmek. (Tkm.TS.325)
harla-	: 1. Hırıltılı ses çıkarmak. 2. Motor çalıştığı zaman çıkardığı sese benzer ses çıkarmak. (Tkm.TS.334)
hasla-	: Posurdamak, ağır, kesik ve derin soluk almak. (TTTS.189)
haşla-	: Ağır, kesik kesik, ve haş haş diye soluk almak.
haykılıkla-	: Haykırmak, feryat etmek, bağırarak. (Tkm.TS.340)
hıkla-	: İklamak. (TTTS.189)
hırla-	: Hırlamak. (Tkm.TS.347)
hohla-	: Soluk vermek. (TTTS.189)
horla-	: Horultulu ses çıkarmak, horlamak. (Tkm.TS.351)
ıkla-	: Hıkılamak. (TTTS.189)
ıhla-	: İh diye ses çıkarmak. (TTTS.189)
ızla-	: (Çocuk) Sızlanmak, ağlamak. (TTTS.189)
iñle-	: İnlemek, sızlanmak, yanıp yakılmak. (Tkm.TS.381)
kütle-	: Küt diye ses çıkarmak. (TTTS.189)
käkele-	: Gıdaklamak. (Tkm.TS.396)
kıvla-	: Gürültü yapmak. (TTTS.189)
lovla-	: Tutuşmak, parlamak. (TTTS. 189)
mırla-	: 1. Mırıldanmak. 2. Horlamak. (Tkm.TS.459)
mısıla-	: Uyurken sürekli ve rahat bir şekilde soluklanmak. (TTTS.189)
pagla-	: (Sıvı maddeler) Aniden dökülmek. (TTTS.189)

patla-	: Patlamak, çarpmak, pat diye ses çıkarmak. (Tkm.TS.520)
pırıla-	: Fırlamak. (TTTS.189)
pızla-	: (Yanan ıslak odun) Ses çıkararak yanmak. (TTTS.189)
şanla-	: Tınlamak, çınlamak. (TTTS.189)
şatla-	: 1. Çatırtılı ses çıkarmak. 2. Çok ayaz olmak. (Tkm.TS.601)
şıgla-	: Fokurdamak. (Tkm.TS.606)
şirle-	: Şarıldamak, şarıl şarıl akmak. (Tkm.TS.607)
vanla-	: Çınlamak. (TTTS.189)
vıkla-	: Vık diye ses çıkarmak. (TTTS.189)
vırıla-	: Vırıldamak. (TTTS.189)
vızla-	: Vızıldamak. (TTTS.189)
zovla-	: Uğuldamak, vızıldamak. (Tkm.TS.724)

Başkurt Türkçesi

abavla-	: 1. “Öbö” diye ses çıkarmak. 2. Islık çalmak. (BTS.17)
ahahayla-	: Haykırarak gülmek. (BTS.20) [aha-ha: Bağırarak gülme sesini bildiren söz. (BT2017)]
aybayla-	: 1. Bağırarak yardıma çağırmak. 2. Çığırkanlık etmek. (BTS.50) [ay-bay: Vay vay. (BTS.50)]
bijla-	: Cıslamak, sıcak demire su değmesiyle cis etmek. (BTS.83) [bij-bij: Kuray üflediğinde veya rüzgâr estiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.83)]
darla-	: Gürültü patırtı etmek, şamata çıkarmak. (BTS.123)
darşla-	: Güm etmek, gümbürdemek. (BTS.123) [darş: Büyük sert nesneler birbirine vurulduğunda çıkan güçlü, yankılanan sesi bildiren söz. (BTS.123)]
hayhıvla-	: Hay hıv diye ses çıkarmak. (BTS.189) [hay-hıv: Hayvanlar sürüldüğünde söylenen söz. (BTS.189)]
ihaḥayla-	: Yersizce gülmek, bağırarak gülmek. (BTS. 246) [iḥaḥay: Ha ha diye bağırarak çıkan gülme sesini bildiren söz. (BTS.246)]
irevle-	: Bağırarak ağlamak, bağırmak. (BTS.257)

jijla-	: Jij etmek. (BTS.267)
	[jij: Böceklerin uçtuğu sırada çıkardığı sesi bildiren söz. (BTS.267)]
	[kah-kah: 1. Katılarak gülerken çıkan sesi bildiren söz. (BTS.319)]
kahkahala-	: Kahkaha atmak. (BTS.319)
kırtla-	: Kırtlamak, kırt etmek. (BTS.355)
	[kırt-kırt: Kırt mırt (BTS.355)]
kıtakla-	: Gıdak gıdak etmek, gıdaklamak. (BTS.338)
kıtıkla-	: Gıdıklamak. (BTS.358)
	[kıtık: Gıdıklama, gıdıklanma. (BTS.358)]
kıygakla-	: Kıygak kıygak etmek. (BTS.361)
	[kıygak: Kaz sesi. (BTS.361)]
lavla-	: Hırıl hırıl etmek. (BTS.392)
mıravla-	: Miyav miyav diye bağırmak, miyavlamak. (BTS.415)
miyavla-	: Miyavlamak. (BTS.416)
özle-	: 1. Islık çalar gibi terennüm etmek, damak dibinden nağmelendirmek. 2. Uğuldamak, ıslık çalar gibi ses çıkarmak (rüzgâr için). (BTS.472)]
öşele-	: Öş öş diye ses çıkararak et kovalamak. (BTS.466)
pırıla-	: Pır pır etmek, pır pır getirmek. (BTS.477)
sémle-	: Gıcırdamak, gıcır gucur etmek. (BTS.509)
sıvla-	: Gürültü patırtı ile bağırmak. (BTS.525)
	[sır-sıv: Gürültü patırtı, bağrışma, kahkaha. (BTS.525)]
şartla-	: 1. Patlamak, havaya uçmak. 2. Çatlamak. (BTS.551)
şavla-	: 1. Çınlamak, uğuldamak. 2. Bağırarak konuşmak. 3. Gürültü çıkarmak. 4. Bağırarak karşı çıkmak. (BTS.552)
	[şav: 1. Gürültü patırtı. 2. Endişe, korku. (BTS.552)]
şırla-	: Şırlıl şırlıl akmak, çağlayıp akmak. (BTS.562)
zırla-	: Zırlamak. (BTS.755)
vızla-	: Vızır vızı etmek. (BTS.755)

Karaçay-Malkar Türkçesi

Türk dilinde önemli bir yer tutan +IA- eki bütün Türk lehçelerinde olduğu gibi Karaçay-Balkar Türkçesinde de işlek bir ektir. Karaçay-Balkar Türkçesinde +IA- ekinin alormorfları bulunmamaktadır (Baskakov, 1976: 196).

- cıla- : Ağlamak. (K-MTS.150)
- çarla- : Gürültü etmek, bağırıp çağırmak. (K-MTS.170)
- çartla- : 1. Çatlamak, çatırdamak. 2. Sıçramak, fırlamak. (K-MTS.170)
- gulluvla- : Sallanmak, çalkalanmak, yalpalanmak. (K-MTS.203)
- [gulluv: 1. Sallantı. 2. Ritim. 3. Sallanarak yürümek. (K-MTS.203)]
- gillivle- : Çalkalanmak, sallanmak. (K-MTS.205)
- hahayla- : Acı acı bağırarak, imdada çağırmak. (K-MTS.212)
- [hahay: Feryat, bağırma. (K-MTS.212)]
- kuşmuşlan- : Fısıldaşmak. (K-MTS.283)
- şıkirtla- : Hışkırmak, çıtırdamak. (K-MTS.364)
- [şıkirt: Hışkırtı, çıtırtı. (K-MTS.364)]

Karakalpak Türkçesi 300

- alakayla- : Şaşkın bir halde yüksek bir sesle bağırarak. (Krkp.TS.35)
- [alakay: Şaşkınlık anlatan kelime. (Krkp.TS.35)]
- ahla- : Ahlamak, oflamak. (Krkp.TS.65)
- [ah: Oflama, püfleme, ahlama, ünlemi. (Krkp.TS.65)]
- baybayla- : 1. Ağlamak, ses yükseltmek, “ay” diye bağırarak. (Krkp.TS.78)
- jıla- : Ağlamak. (Krkp.TS.274)
- kıtıkla- : Gıdıklamak. (Krkp.TS.433)
- [kıtık: Gıdık, gıdıklama. (Krkp.TS.433)]
- lıklıkla- : Hıçkırmak, hıçkırık tutmak. (Krkp.TS.440)
- [lıklık: Hıçkırık. (Krkp.TS.440)]
- miyavla- : Miyavlamak. (Krkp.TS.473)
- saldırlat- : Gürüldemek, gürlemek. (Krkp.TS.560)
- [saldır-gülür: Gürüldeme, gürleme sesleri. (Krkp.TS.560)]
- şavkıvla- : Gürültü yapmak. (Krkp.TS.729)
- [şavkım: Gürültü, patırtı, bağırma. (Krkp.TS.729)]

şuvla- : 1. (Ağaç) Gürültü yapmak, hışırdamak. 2. Çalmak, çınlamak. (Krkp.TS.743)

[şuv: 1. Burundan solurken çıkan sesi. 2. Gürültü, uğultu. (Krkp.TS.743)]

Karay Türkçesi

Ses yansımali kelimelerden de ses yansımali fiiller türeten ektir (Musayev 1964: 233).

agla- : Ağlamak. (Kry.TS.44)

çuvla- : 1. Hırlamak, kükremek. 2. Gürültü yapmak, çatırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (Kry.TS.613)

çınla- : 1. Çınlamak, çalmak. 2. Şarkı söylemek. (Kry.TS.637)

çınla- : 1. Çınlamak, çalmak. 2. Şarkı söylemek. (Kry.TS.637)

xavla- : Havlamak. (Kry.TS.605)

xaxayla- : Hay hay seslerini çıkarmak, mutlu sesler çıkarmak. (Kry.TS.606)

ila- : Ağlamak. (Kry.TS.197)

inle- : İnlemek. (Kry.TS.203)

inle- : İnlemek, sızlamak. (Kry.TS.204)

kıtıkla- : Gıdıklamak. (Kry.TS.382)

[kıtık: Gıdıklama. (Kry.TS.382)]

mızımızla- : Fısıldamak, konuşmak. (Kry.TS.413)

[mızımız: Vızıldama sesini yansıtan kelime, vızıltı. (Kry.TS.413)]

patla- : Patlamak. (Kry.TS.446)

püfle- : Üflemek, püflemek. (Kry.TS.449)

sızla- : Sızlamak, ağrımak. (Kry.TS.489)

tsuvla- : 1. Hırlamak, kükremek. 2. Gümbürdemek. (Kry.TS.614)

tsuvla(n)- : Gürültü yapmak. (Kry.TS.614)

tsırla- : 1. Şırıldama çağıldamak. 2. Cıvıldamak. (Kry.TS.617)

Kazan Tatar Türkçesi

çəñle- : 1. Çınlamak. 2. Kazak geleneğinde güvey tarafından kızın dostlarıyla türkü söylemek. (Kzn-T.TS.64)

çınla- : Çınlamak, sesi duyulmak. (Kzn-T.TS.66)

duvla-	: 1. Çok ses çıkarmak, hareket etmek. 2. Kızıp bağırarak tasdik etmek, rıza göstermemek. (Kzn-T.TS.75)
göjle-	: Gürüldemek, uğultu çıkarmak. (Kzn-T.TS.94)
görle-	: 1. Gürlemek, çağılamak. 2. İşler güzel ve yolunda gitmek. (Kzn-T.TS.94)
kırtla-	: Gıdıklamak. (Kzn-T.TS.167)
kıtıkla-	: 1. Gıdıklamak. 2. Birisini ruhen etkilemek, duygulandırmak. (Kzn-T.TS.168)
sızla-	: Sızlamak, ağrımak, acımak. (Kzn-T.TS.238)
şarla-	: Ağlamak. (Kzn-T.TS.251)
şartla-	: 1. Patlamak, çatlamak. 2. İnfilak etmek. 3. Yarılmak. (Kzn-T.TS.250)
şavla-	: 1. Bağırarak konuşmak. 2. Gürültü çıkarmak. 3. Uğuldamak. 4. Kulak çınlamak. 5. Bağırarak karşı çıkmak. (Kzn-T.TS.252)
yıla-	: 1. Ağlamak, göz yaşı dökmek. 2. Ağlar gibi hıçkırık feryat etmek. 3. Yakınmak, şikayet etmek. (Kzn-T.TS.339)
zıñla-	: Çınlamak. (Kzn-T.TS.357)

Kazak Türkçesi

alakayla-	: Sevinçten haykırmak. (Kaz.TS.38) [alakay: Sevinç bildiren bir ünlem. (Kaz.TS.38)]
aykayla-	: Yüksek sesle bağırarak, haykırmak. (Kaz.TS.30)
dırdıwla-	: Abuk sabuk konuşmak. (Kaz.TS.132) [dırdıw: Gürültü, oyun, eğlence. (Kaz.TS.132)]
ıtkıla-	: Art arda fırlamak, fişkırmak. (Kaz.TS.667)
ıñgala-	: Ağlamak, ingalamak. (Kaz.TS.671)
kañkuwla-	: 1. Bağırarak. 2. Dedikodu yapmak. (Kaz.TS.287) [kañkuw: Dedikodu, söylenti. (Kaz.TS.287)]
sawla-	: 1. Şarıl şarıl akmak. 2. Akın etmek. (Kaz.TS.472)
şuwla-	: Gürültü çıkarmak. (Kaz.TS.646) [şuw: 1. Gürültü, patırtı. 2. Kavga çekişme. (Kaz.TS.646)]

Kırgız Türkçesi

aykayla-	: (Savaş meydanında) Velve koparmak. (KTS.1.C.54)
----------	---

çuula-	: Gürültü yapmak, ılık atmak. (KTS.2.C.747) [uu: Gürültü, yaygara. (KTS.2.C.747)]
duula-	: Gürültü yapmak, uğuldamak. (KTS.1.C.440)
ıyla-	: Ağlamak. (KTS.2.C.813)
kıņşıla-	: Sırıtmak, nazlı konuşmak. (KTS.2.C.177)
kıtıgıla-	: Gıdıklamak. (KTS.2.C.186)
oyboylo-	: Ah vah etmek. (KTS.2.C.298) [oyboy: ah vah: vay vay, ah vah. (KTS.2.C.298)]
zarla-	: Acı acı ağlamak. (KTS.1.C.640)
üylö-	: Üflemek. (KTS.2.C.662)

Kırım Tatar Türkçesi

abala-	: 1. Havlamak, ürümek. 2. (Köpekler için) Saldırmak, koğturmak. 3. Bağırmak, birine saldırarak, atmak. 4. Apalamak, emeklemek (DKTTS.1.C3)
adakla-	: (Tavuk) Gıdaklamak (DKTTS.1.C20)
ağla-	: 1. Ağlamak. 2. Sızlanmak, yakınmak. (DKTTS.1.C31)
aguwlan-	: (Bebek) Agu agu diye ses çıkarmak. (DKTTS.1.C32) [aguw: Bebeklerin neğelendikleri zaman çıkarttıkları ses. (DKTTS.1.C32)]
ahla-	: Ahlamak, ah çekmek, sızlanmak. (DKTTS.1.C34)
awla-	: Havlamak, ürümek. (DKTTS.1.C193)
aytaytla-	: 1. Bağırmak. 2. Hayvanları ayt! ayt! diyerek seslenip sürmek. (DKTTS.1.C218)
bıdıkla-	: Gıdıklamak. (DKTTS.1.C311) [bıdık bıdık: Gıdı gıdı, çocukları gıdıklarken söylenen söz. (DKTTS.1.C311)]
bozla-	: 1. (Deve için) Bağırmak. 2. Ağıt söylemek. (DKTTS.1.C355)
ekirikle-	: Arka arkaya bağırmak. (DKTTS.1.C422) [ekirik: Bağırma, haykırmak. (DKTTS.1.C422)]
cıla-	: 1. Ağlamak. 2. Sızlanmak, yakınmak. (DKTTS.1.C440)
cıyakla-	: Cıyaklamak, acı ve yüksek sesle bağırmak. (DKTTS.1.C447)

	[cıyak cıyak: Acı ve yüksek sesle bağırma.(DKTTS.1.C447)]
cızla-	: Cızlamak; cız diye ses çıkarmak. (DKTTS.1.C450)
	[cız: Yağda kızaran bir şeyin çıkardığı ses. (DKTTS.1.C450)]
çağla-	: Çağlamak, çağıldamak 1. (Su) Köpürerek, ses çıkararak akmak. 2. Coşmak. (DKTTS.1.C478)
çatla-	: 1. Kırılmak. 2. Bir yüzeyde kesikler oluşmak. 3. Çok yemekten, içmekten, ağlamaktan sıkıntılı bir duruma düşmek. 4. Ölmek. 5. Şiddetli bir duygunun etkisiyle düşülen sıkıntıyı açığa vurmak. (DKTTS.1.C4839)
dula-	: (Atlar hakkında) Fırlamak, sıçramak, atılmak. (DKTTS.1.C542)
fırıla-	: Fırlamak 1. Hızla bulunduğu yerden çıkmak, atılmak. 2. Yerinden öne doğru çıkıntı yapmak. 3. Hızla artmak. (DKTTS.2.C57)
gıdıkla-	: Gıdıklamak. (DKTTS.2.C77)
	[gıdık gıdık: Gıdı gıdı; çocukları gıdıklarken söylenen söz (DKTTS.2.C77)]
horla-	: Uyku sırasında soluk alırken boğaz ve burundan gürültülü sesler çıkarmak. (DKTTS.2.C113)
ıngala-	: (Bebek) Ağlamak. (DKTTS.2.C129)
	[ınga: Bebeğin ağlama sesi. (DKTTS.2.C129)]
kıtıkla-	: Gıdıklamak. (DKTTS.2.C297)
	[kıtık: Gıdıklanma. (DKTTS.2.C297)]
ofla-	: Oflamak, “of” diyerek sıkıntılı bir ruh halini belirtmek (DKTTS.2.C542)
patla-	: 1. İç basıncının etkisiyle gürültülü bir şekilde parçalanmak. 2. Basınç gücüyle ve gürültü çıkararak mermisini atmak. 3. Yırtılıp açılmak. (DKTTS.2.C35)
	[pat: Patlama veya darbe sesi. (DKTTS.2.C35)]
pırıla-	: Fırlamak; yerinden atılmak, zıplamak, uçmak. (DKTTS.2.C50)
şatla-	: Çatlamak 1. Yarılmak. 2. Bir yüzde kırıksıklıklar, çizgiler oluşmak. 3. Aşırı yemek içmekten, ağlamaktan, yorulmaktan ölecek duruma gelmek. 4. Sevinç, öfke, kıskançlık gibi ruhi duyguları şiddetle duymak. 5. (Kamçı darbesi için) Çat diye vurulmak. (DKTTS.2.C218)

- şawla- : (Ağaç ve orman için) Rüzgârda uğuldamak. (DKTTS.2.C219)
[şaw: Sıvı bir şeyin aniden döküldüğü zaman çıkardığı sesi anlatan söz. (DKTTS.2.C219)]
- şınla- : Çınlamak 1. Çın söylemek ve çalmak. 2. Türkü çalmak. 3. Çın diye ses çıkarmak. 4. Kulak çınlamak. (DKTTS.2.C241)
- şırsla- : (Kuş) Şakmak, şakramak. (DKTTS.2.C244)
[şır: Suyun akışını anlatan söz. (DKTTS.2.C244)]
- üfle- : 1. Soluğu bir şey üzerine hızla vermek. 2. Bir alevi söndürmek veya ateşi canlandırmak için soluk vermek. 3. Nefesli bir çalgı ile çalmak. (DKTTS.2.C433)
- zoñkla- : Vücudunun bir yeri kesik kesik ağrımak. (DKTTS.2.C561)
[zoñk: Nabız atışını ifade eden yansıma söz. (DKTTS.2.C561)]

Kumuk Türkçesi

- bozla- : Acı acı ağlamak, hüngür hüngür etmek. (Kmk.TS.58)
- çartla- : Çatlamak, çatlak vermek. (Kmk.TS.74)
- hopla- : 1. Havlamak. 2. Ağız kavgası yapmak. 3. Çekiştirmek. (Kmk.TS.120)
[şatır-şutur: Hışırta, çatırtı. (Kmk.TS.261)]
- şıbışla- : Fısıldamak. (Kmk.TS.263)
[şıbış: Fısıltı. (Kmk.TS.263)]
- şıtırla- : 1. Kımıldamak, kıpırdamak. 2. Hışırdamak, fışırdamak. (Kmk.TS.263)
- yıla- : Ağlamak. (Kmk.TS.333)

Nogay Türkçesi

- bozla- : (Deve) Bağırmak. (NTS.83)
- kıcıkla- : Sinirlendirmek. (NTS.196)
[kıcı: Sinirlenmeyi bildirir. (NTS.196)]
- mayavla- : Miyavlamak. (NTS.231)
- sebele- : Tiselemek, çiselemek. (NTS.291)
- sızla- : Sızlamak, ağrı, sızı hissetmek. (NTS.318)
- yıla- : Ağlamak. (NTS.128)
- zırtla- : Alay ederek insanlara gülmek, aşağılamak. (NTS.115)
[zırt-zırt: Ağlamayı bildirir. (NTS.128)]

Özbek Türkçesi

- ciringla- : Şingırdamak, şakırdamak. (URS.152)
[ciring: Şıkırtı, tıngırtı, şakırtı. (URS.152)]
- çikila- : 1. (Saat) Tik tak etmek. 2. Fiske vurmak, şaklatmak. (URS.544)
- ingala- : (Yeni doğan bebek) Ağlamak, bağırarak. (URS.176)
[inga: Yeni doğan bebeğin ağlamasının sesi. (URS.176)]
- miyovla- : Miyavlamak. (URS.264)
- puflla- : Püfkürmek. (URS.349)
- tarakla- : Çınlamak. (URS.421)]
[tarak-turak: Çatırtı, takırtı sesi. (URS.421)]
- şarakla- : 1. Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. 2. Yüksek sesli gülmek. (URS.557)

Yeni Uygur Türkçesi

+II- varyantı:

İki veya daha fazla heceli kelimelerin ikinci veya daha sonraki heceleri, açık açık orta hece durumuna geçince bu hecelerdeki *a* veya *e* ünlüsü *i*'ye dönüşür (Öztürk 2010: 34).

- ayhayli- : Bağırıp çağırmak, haykırmak. (YUTS.24)
- cirinli- : Çingırdamak, çalmak. (YUTS.63)
[ciriñ-curuñ: Çingırdak. (YUTS.63)]
- çirikli- : Cırcır etmek, cıvıldamak. (YUTS.83)
[çirik et- : Cırcır etmek, cıvıldamak. (YUTS.83)]
- çirisli- : 1. Çatırdamak, şakırdamak. 2. Cızırdamak, gıcırdamak. (YUTS.83)
- çuli- : Bağırarak, gürültü yapmak, yaygara etmek. (YUTS.88)
- çurukli- : Cıvıldamak, cıvıldamak. (YUTS.88)
[çuruk: Cıvıltı. (YUTS.88)]
- darañli- : Tıkırdamak, çıtırdamak, gümbürdemek. (YUTS.94)
[darañ-duruñ: (Taklidi ses) Davul ve metal sesleri. (YUTS.94)]
- dudukli- : Kekelemek. (YUTS.106)
[duduk: Keke. (YUTS.106)]
- dükürli- : Takırdamak. (YUTS.107)

	[dükür: Taklidi ses. (YUTS.107)]
gildinli-	: Titremek, sallanmak. (YUTS.134)
	[gildinvaş: Başı devamlı titreyen kimse. (YUTS.134)]
güldürli-	: Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. (YUTS.137)
	[güldür: Gürültü. (YUTS.137)]
gaçirli-	: Gıcırdamak, çatırdamak, şakırdamak. (YUTS.139)
	[gaçir-guçur: Gıcırdamak. (YUTS.139)]
garañli-	: Hırıldamak. (YUTS.140)
	[garañ-guruñ: Hırıltı, hırıldama. (YUTS.140)]
garasli-	: Çatırdamak. (YUTS.140)
	[garas-gurus: Çatırdamak. (YUTS.140)]
gidigli-	: Gıdıklamak. (YUTS.143)
	[gidik: Gıdık. (YUTS.143)]
guçurli-	: Gıcırdamak. (YUTS.145)
gudunli-	: Kavga etmek, öfkelenmek. (YUTS.145)
	[guduk-buduk : Mırıltı, mırıldanma. (YUTS.145)]
guldurli-	: Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. (YUTS.145)
guñgurli-	: Mırıldanmak. (YUTS.146)
	[guñgur-guñgur: Taklidi ses, konuşma sesi. (YUTS.146)]
guvulli-	: Islık çalmak. (YUTS.146)
havli-	: Havlamak. (YUTS.150)
jigli-	: Ağlamak. (YUTS.182)
kakahli-	: Kahkaha atmak. (YUTS.217)
kitikli-	: Gıdıklamak. (YUTS.238)
makaşli-	: Şapırdatmak. (YUTS.260)
	[makaşlaş: Şapırdatma. (YUTS.260)]
mañguli-	: Sessizce yaklaşmak, gürültüsüz sokulmak, gizlice sokulmak. (YUTS.261)
miyanli-	: Miyavlama.k (YUTS.274)
piçinli-	: Fısıldamak. (YUTS.322)
	[piçir-piçir: Fısıltı. (YUTS.322)]

pisirli-	: 1. Fısıldamak. 2. Ağır hareket etmek. (YUTS.323) [pisirleş : Fısıldama. (YUTS.323)]
pitikli-	: Kaynamak, köpürmek. (YUTS.324)
parukli-	: Fokurdamak. (YUTS.325)
şalapli-	: Şapır şupur yemek. (YUTS.373)
şaldirli-	: Hışırdamak. (YUTS.373) [şaldirleş: Hışırdama. (YUTS.373)]
şaraxli-	: Hışırdamak. (YUTS.375) [şarax: Hışırtı, fışırtı. (Y.Uyg.T.S 375)]
şarakli-	: Şıkırdamak, hışırdamak. (YUTS.375) [şarak: Hışırtı, şıkırtı. (YUTS.375)]
şarilli-	: Şarıldamak, şarıl şarıl akmak. (YUTS.375)
şildirli-	: Çınlamak, tınlamak, şangırdamak, şingırdamak. (YUTS.378) [şildir-şildir: (Taklidi ses) Sürekli şırıltı, fışırtı. (YUTS.378)]
takasli-	: Tıpış tıpış yürümek. (YUTS.385)
tarakli-	: Gürültü yapmak. (YUTS.390)
tovli-	: Bağırmak, seslenmek. (YUTS.422)
vitiñli-	: Homurdanmak. (YUTS.453)

Altay Türkçesi

borlo-	: Kaynamak. (ATS.43)
ıyla-	: Ağlamak. (ATS.88)
küüle-	: 1. (Kulak için) Çınlamak. 2. Bir kişinin boğazdan, diğerinin ağzından iki dilli melodi söylemesi. (ATS.130)
küyle-	: Uğuldamak. (ATS.130)
şuula-	: (Kaynayan su veya rüzgâr için) Gürültü çıkarmak. (ATS.164)

Hakas Türkçesi

çapla-	: Şapırdamak. (HTS.79)
hahla-	: Islık çalmak. (HTS.138)
harla-	: Böğürmek. (HTS.154)
hatla-	: Gıdaklamak. (HTS.159)
hıñla-	: Mırıldanmak. (HTS.172)

hırtla-	: Hırt sesi çıkarmak, guluk guluk diye ses çıkarmak. (HTS.176)
hırthıla-	: Gıdaklamak. (HTS.176)
hıyğıla-	: Çağırmaq, bağırmaq. (HTS.179) [hıyğı: Sesleniş, bağırma. (HTS.179)]
horhla-	: (Domuz için) Böğürmek, bağırmaq. (HTS.190)
horla-	: 1. Su gürleyerek akmaq. 2. Horlamak. (HTS.190)
ııla-	: Vızıldamak, uğıldamak. (HTS.203)
ılğa- (< ığla-)	: Ağlamak (HTS.2014)
küüle-	: Uğıldamak, gürüldemek. (HTS.281)
marla-	: Feryat, figan etmek. (HTS.291)
mala(n)-	: Homurdanmaq. (HTS.288)
nahla(n)-	: 1. Homurdanmaq, mırıldanmaq. 2. Üzülmek. (HTS.306)
nırsla-	: Gürlemek. (HTS.312) [nırslah: Gürültü, patırtı. (HTS.312)]
niñle-	: Çınlamak, çalmak. (HTS.314)
oğla-	: Aulamak, bağırmaq. (HTS.320)
oorla-	: Hırlamak, gürlemek, bağırmaq. (HTS.324)
orla-	: 1. Böğürmek. 2. Bağırmaq. (HTS.327)
purhla-	: Fokurdamak, fıkırdamak. (HTS.387)
saala-	: Çağlamak, gürlemek. (HTS.397)
sıñıla-	: Çınlamak, çenilemek. (HTS.426)
sırla-	: 1. Kişnemek. 2. (Bebek) Bağırmaq. (HTS.428)
sırle-	: 1. Titremek. 2. Sızmaq. (HTS.437)
soola-	: Uğıldamak, gürüldemek. (HTS.445)
sorla-	: Şorlamak, şırlamak. (HTS.446)
tahla-	: Öksürmek. (HTS.471)
tırsla-	: Çıtırdamak. (HTS.496) [tırs: Gıcır. (HTS.496)]
yarhla-	: 1. Havlama. 2. (Köstebek) Ses çıkarmak. (HTS.555)
<i>içte nl > nn benzetmeli şekilleri-</i>	
sağna-	: Çan çalmak, zil çalmak, çınlamak. (HTS.410)

sürküne- : Hıçkırmak. (HTS.461)
titrene- : Titremek. (HTS.507)
ürbene- : Ürmek, irkilmek. (HTS.550)

Tuva Türkçesi

aala- : 1. (Çocuk) Bağırarak, ağlamak. 2. (Hayvan) Anırmak. (TTS.28)
çogaala- : (Maral) Bağırarak. (TTS.379)
hiile- : (Rüzgâr) Keskin bir şekilde esmek. (TTS.491)
ıgla- : Ağlamak. (TTS.591)
ıla- : Mırıldanmak, homurdanmak, inlemek. (TTS.602)
mola- : Bağırarak, haykırmak. (TTS.298)
öole- : Bağırarak, ağlamak. (TTS.337)
[öö: Astım. (TTS.337)]
[öö-aay: Çocuk dilinde kötü, korkunç kelimesi. (TTS.337)]
[ıı: Ses yansımali kelime. (TTS.602)]
sıla- : (Kurt, köpek) Bağırarak. 2. Vınlamak. (TTS.399)
tüüle- : Gürültü yapmak, vızıldamak, vınlamak. (TTS.428)
tıla- : Vızıldamak, vınlamak. (TTS.431)
şaaala- : (Deniz) Gürlemek, gürüldemek. (TTS.561)
şıcıla- : Cızırdamak, cızlamak. (TTS.586)
şıla- : 1. Cızırdamak. 2. Şırıldamak. (TTS.590)
şiile- : 1. Gürültü yapmak. 2. Gürültülü yağmur yağmak. (TTS.572)
şoola- : 1. Bağırarak ağlamak. 2. (Kurt) Ulumak. (TTS.578)

içte nl > nn benzetmeli şekilleri-

ıglaına- : Mırıldanmak, homurdanmak. (TTS.592)
kogurumna- : (Bahar ve sonbahar rüzgârı) Esmek. (TTS.244)
kuskunna- : Bağırarak, birini çağırmak için bağırarak. (TTS.267)
moına- : (Baş) Bir yere vurmak, çarpmak. 2. Pataklamak. (TTS.298)
miyaına- : Miyavlamak. (TTS.306)

Yakut Türkçesi

ayalaa- : Ah çekmek, oflamak, üflamak, inlemek. (YTS.33)
[aya: Ah!, Vay!, Aman!. (YTS.33)]

köbüölee- : Yüksek sesle bağırarak. (YTS.175)
[köbüö: Yüksek sesli bağırma. (YTS.175)]

Çuvaş Türkçesi

çarla- : (Hayvan) Guruldamak. (ÇTS.284)
çaşla- : (Su) Cızırdamak, homurdanmak, şırıldamak, çağıldamak. (ÇTS.285)
çívle- : Cırcır etmek, cıvıldamak. (ÇTS.287)
ínirle- : Sessizce inlemek, inildemek, sessizce ağlamak, sessizce böğürmek. (ÇTS.73)
ışıkla- : Hıçkırarak. (ÇTS.74)
hırle- : Gürültü yapmak, uğuldamak, gürüldemek, tartışmak, ağız kavgası yapmak. (ÇTS.272)
kakala- : Gıdıklamak, ötmek. (ÇTS.93)
karla- : Ses çıkarmak. (ÇTS.97)
[karlav: Ses, gürültü. (ÇTS.97)]
kaşla- : Uğuldamak, hışırdamak, şırıldamak, ses yapmak. (ÇTS.101)
[kaşlav: Orman sesi. (ÇTS.101)]
kütikla- : Gıdıklamak. (ÇTS.105)
kırle- : Gürültü yapmak, gürlemek, gıcırdamak, uğuldamak. (ÇTS.109)
mekírle- : 1. İnlemek, hırıldamak, ıkmak. 2. Cimrilik etmek. (ÇTS.136)
mekleş- : Melemek (ÇTS.136)
memle- : Homurdanmak. (ÇTS. 136)
nüşeklen- : Hıçkırarak. (ÇTS.144)
sırle- : Vızıldamak, vınlamak. (ÇTS.187)
[sírle: Homurtu, uğultu. (ÇTS.187)]
şavla- : 1. Gürültü yapmak, uğuldamak, hışırdamak. 2. Yüksek sesle konuşmak. (ÇTS.294)
[şav: Gürültü, patırtı, ses. (ÇTS.294)]
ula(ş)- : Ulumak (ÇTS.248)
yınla- : Çınlamak, cıvıldamak. (ÇTS.85)
yışla- : Gürültü yapmak, şamata etmek, hışırdamak. (ÇTS.86)
[yışlav: Gürültü, şamata, konuşma sesler. (ÇTS.68)]

+lA-t- genişlemiş varyantı:

Çuvaş Türkçesinde, +lA- ekinin yanı sıra bu ekin -t- ekiyle genişlemiş biçimi de mevcuttur ve yansıma fiil yapmakta kullanılan bir ektir. Oldurma ve yaptırma ifade eden fiiller türeten bu ek, kalınlık-incelik uyumuna uyar (Ersoy 2010: 85). Aşmarin yansıma fiil türeten ekler arasında +lAt- şeklini de vermiştir (Aşmarin 1928, 143).

Çuvaş Türkçesi

aylat-	: 1. İnlemek, inildemek sızlanmak. 2. İç çekmek, oflamak. (ÇTS.31)
çaklat-	: Çınlamak, çingırdamak, tık tık etmek, (ÇTS.283)
çirīklat-	: (Ağustos böcek) Cırıldamak. (ÇTS.286)
éhlet-	: İnlemek, of çekmek, iç çekmek. (ÇTS.309) [éh: (Üzüntü, acıma, merhamet ifadesi) Eh. (ÇTS.309)]
éhhímlet-	: Öksürmek (ÇTS.309) [éhhím: (Öksürük bildiren yansıma sözcük) Öhö! Öhö!. (ÇTS.309)]
hamlat-	: Sessizce, yavaşça havlamak, ağır ağır havlamak, (ÇTS.262)
hartlat-	: Horlamak, homurdanmak, domuzun bağırması, (ÇTS.262)
haşlat-	: Hırıldamak, içine çekmek, iç geçirmek, (ÇTS.263)
īrlat-	: Hırlamak, kükremek, homurdanmak. (ÇTS.44)
iklet-	: Hıçkırmak. (ÇTS.72)
kariklet-	: Gıcırdamak, çatırdamak. (ÇTS.97)
kartlat-	: 1. (Kalp) Vurmak, atmak. 2. (Karga) Bağırmak, dır dır etmek. (ÇTS.98)
kahlat-	: Çok şiddetli öksürmek. (ÇTS.100)
kīçirtat-	: Çıtırdatmak, gıcırdatmak. (ÇTS.106)
kīvaklat-	: (Ördek) Ses çıkarmak. (ÇTS.102)
kīviklet-	: Kıvik kıvik, kıvıl kıvıl şeklinde ses çıkarmak. (ÇTS.102)
kīraklat-	: Ses çıkarmak, bağırmak. (ÇTS.105)
kīriklet-	: Gıcırdamak, cıvıldamak. (ÇTS.105)
kīrīslet-	: Gürüldemek, gürlemek. (ÇTS.109)
kranklat-	: 1. Bağırmak, ötmek. 2. Beddua etmek, kara haber getirmek. (ÇTS.115)
kuklat-	: (Kuş) Guklamak, ötmek. (ÇTS.116)
lartlat-	: Gaklamak, gak gak etmek. (ÇTS.126)

lirlat-	: Fısıldamak, cıvıldamak. (ÇTS.127)
leklet-	: Hıçkırmak, hıçkırık tutmak. (ÇTS.128)
miviklat-	: Mırıldanmak, miyavlamak. (ÇTS.131)
nıyiklat-	: Cıyak cıyak bağırmak. (ÇTS.142)
nıylat-	: Vızıldamak, vınlamak. (ÇTS.142)
niriklet-	: Homurdanmak, cıyak cıyak bağırmak. (ÇTS.142)
nışiklet-	: Hıçkırmak. (ÇTS.142)
ohlat-	: İnlemek, iç çekmek, soluk almak. (ÇTS.41)
şitlat-	: Çatlamak. (ÇTS.203)
	[şit-şat: Şak şak, çat çat. (ÇTS.203)]
şartlat-	: Çırpamak, şaklamak, çatırdatmak, tıkırdatmak. (ÇTS.296)
şıylat-	: Vızıldamak, vınlamak. (ÇTS.296)
tirlet-	: Gürültü yapmak, uğuldamak, tepinmek, ayağıyla vurmak, (ÇTS.233)
yihlat-	: Sessizce gülmek, kıkırdamak. (ÇTS.86)

2.13.1. /dİr/+lA- {+dır+la-, +dir+le-}

Ek, sadece Kıpçak grubunda Karakalpak ve Kazak Türkçesinde görülmüştür. Bunun dışında ne yaşayan ne de tarihî Türk lehçelerinde bu eke rastlanmıştır.

Karakalpak Türkçesi

sıldır-la-	: 1. Çağıldamak. 2. Hışıldamak, şırıldamak. (Krkp.TS.603)
suvdır-la-	: 1. Hışıldamak, fişıldamak. 2. Yalan söylemek. (Krkp.TS.590)
	[suvdır: Hafif bir gürültü, hışırtı, fişırtı. (Krkp.TS.590)]
	[sıldır: Çağıl-tı, şırıltı. (Krkp.TS.603)]

Kazak Türkçesi

baldır-la-	: (Çocuk) Yeni konuşmaya başladığında heceleyerek, kekeleyerek konuşmak. (Kaz.TS.77)
bıldır-la-	: (Çocuk) Anlamsız konuşmak. (Kaz.TS.102)
güldir-le-	: Gürlüdemek, güldür güldür ses çıkarmak. (Kaz.TS.113)
	[güldir: Güldür güldür çıkan ses. (Kaz.TS.113)]
saldır-la-	: Birbirine dokunarak, çarparak ses çıkartmak. Tıngırdamak, şıngırdamak. (Kaz.TS.463)

- sawdırla- : 1. Tıngırdamak, şıngırdamak. 2. Durmadan yüksek sesle konuşmak. (Kaz.TS.472)
[sawdır: Tıngırdamak, şıngırdamak. (Kaz.TS.472)]
- sıbdırla- : Fısıldamak, hışırdamak, hışıldamak. (Kaz.TS.499)
[sıbdır: Fısıltı, hışırtı. (Kaz.TS.499)]
- şäldirle- : Düzgün ve anlaşılır olmayan bir dille konuşmak. (Kaz.TS.634)
[şäldir-büldir: Anlamsız, saçma. (Kaz.TS.634)]
- şıldırle- : Şıkırdamak, çınlamak, tıngırdamak, çıngırdamak. (Kaz.TS.653)
[şıldır: Çınlama, şıkırtı, tıngırtı. (Kaz.TS.653)]
- şüldirle- : Eveleyip gevelemek, kem küm etmek. (Kaz.TS.649)
[şüldir: Eveleyip geveleyen, kem küm eden. (Kaz.TS.649)]

Tuva Türkçesi

- keldirle- : Kekelemek. (TTS.237)

2.13.2. /I/+IA- {+ı+la-, +u+la-, +i+le-, +ü+le- }

Tarihî Türk lehçelerden Eski Uygur ve Kıpçak Türkçesinde bu eke rastlanmamıştır. Diğer kalan lehçelerde de az örnekte geçmektedir.

Karahanlı Türkçesi

- anğıla- : (Eşek) Anırmak. (DLT.I, 311-13; 311-15)
- çağıla- : Bağırarak, çağırarak. (DLT.III, 324-22)
[çağ çuğ: Gürültü, çar çur. (DLT.III, 128-1)]
- çatıla- : Şaklamak. (DLT.III, 323-10; 323-7)
[çat çut: Bir şeyin düştüğü zaman çıkardığı sesi anlatır. (DLT.I, 320-7)]
- çogıla- : Bağırarak, çağırarak. (DLT.III, 324-19; 324-17; 324-5)
[çoğı: Gürültü. (DLT.III, 225-2)]
- kakıla- : (Kazlar) Gak gak diye ses çıkarmak. (KB. 72)
- tıkıla- : Tık diye ses çıkarmak. (DLT.III, 326-8; 326-3)
- tıngıla- : Ağır bir şey yere düşerek ses vermek. (DLT.III, 404-13; 404-10)
- urıla- : Bağırarak, sesini yükseltmek. (DLT.I, 309-6; 309-4; 309-15)

Harezm Türkçesi

- kakıla- : Karga kağılamak. (İML.116)

Çağatay Türkçesi

vakıla- : Çok konuşmak, vak vak etmek, ses çıkarmak. (§SL.285)
[vakır vakır: Fıkır fıkır kaynamayı bildirir. (§SL.285)]

Gagavuz Türkçesi

kukula- : Guguklamak. (GTS.154)
vızıla- : Vızıldamak. (GTS.254)

Türkiye Türkçesi

çağıla- : Çağlamak. (TSYK.367)
[çag çug: Gürültü. (TSYK.367)]
[çağıl çugul: Kaynayıp akarken çıkan ses. (TSYK.367)]
çangıla- : 1. Havlamak. 2. Kötü söz söylemek. (TSYK.379)
[çangıl çungul: Kaba ve zevksizce ses çıkarmak. (TSYK.379)]
[çangırtı: Zil, çan ses. (TSYK.379)]
çatıla- : Şaklamak. (TSYK.384)
[çat çat: Bir şeyin düşmesini ya da bir şeye çarpmasını anlatır. (TSYK.384)]
gaggıla- : Ses çıkarmak. (TSYK.464)
[gagga: (Çocuk dilinde) Yumurta. (TSYK.464)]
gığıla- : 1. Saçma sapan konuşmak. 2. Ağlamak. (TSYK.475)
hafıla- : Acele ve ses çıkararak yemek. (TSYK.493)
[haf: Köpeğin kesik kesik çıkardığı ses. (TSYK.493)]
hafile- : Nefes daralarak sık sık solumak. (TSYK.493)
[haf: Köpeğin kesik kesik çıkardığı ses. (TSYK.493)]
ıkıla- : 1. Yorgunluktan hastalıktan sık sık nefes almak, inlemek. 2. Sözü ağzında gevelemek. (TSYK.517)
[ıkıl ıkıl: 1. Boğulurcasına sıkıntılı solumayı anlatır. 2. Zorla güçlkle. (TSYK.517)]
ınıla- : 1. Kendi kendine yavaş sesle şarkı söylemek. 2. (Çok hızlı dönen topaç) Ses çıkarmak. (TSYK.520)
[ınıl ınıl: Yavaş yavaş yürümeyi anlatır. (TSYK.520)]
iğile- : Böğürmek. (TSYK.523)

kakıla-	: (Tavuk yumurtlarken) Gıdıklamak. (TSYK.527)
kışıla-	: Kümes hayvanlarını kovalamak. (TSYK.545) [kış: Tavuk vb. hayvanları, kuşları ürkütmek için kullanılan bir ünlem. (TSYK.545)]
kütüle-	: Küt diye ses çıkarmak, küt küt vurmak. (TSYK.553) [küt: Tahta gibi katı şeylere vurulduğunda veya bu tür nesneler kırıldığında çıkan sesi anlatır. (TSYK.553)]
mızılla-	: Kendi kendine ve anlaşılmaz bir biçimde söylenmek, mırıldanmak. (TSYK.574) [mızımız: 1. Önemsiz şeylere kusur bularak hoşnutsuzluğu ile insanı rahatsız eden ses. 2. Yavaş iş gören, uyuşuk. (TSYK.575)]
sapıla-	: Ses çıkarmak. (TSYK.616)
şakıla-	: Şaklamak. (TSYK.617) [şak: Enlice bir şeye vurulduğunda çıkan sesi anlatır. (TSYK.617)] [şak şak: Sürekli şakırdamayı anlatır. (TSYK.617)]
takıla-	: 1. Yüksek sesle gülmek. 2. Şıarmak. 3. (Keklik) Ötmek. 4. Tak tak ses çıkarmak. (TSYK.634) [taka tuk: Bir şeyi çakarken çıkan sesi anlatır. (TSYK.634)]
tingıla-	: Ağır bir şey yere düşerken ses çıkarmak. (TSYK.647) [tingıltı: Tingıldama sesi. (TSYK.647)]
üfüle-	: Üflemek. (TSYK.666)
vagıla-	: 1. (Canı acıyan köpek) Acı acı ses çıkarmak. 2. (Köpek yavrusu) Bağırarak. (TSYK.668) [vagıldı: Gürültü, patırtı, şamata. (TSYK.668)]
vañıla-	: 1. Vızıldamak. 2. Yankı yağmak. 3. Tedirgin edici bir sesle ağlamak. 4. (Canı yanan köpek) Acı acı ses çıkarmak. (TSYK.670) [van van: Gürültü, yüksek sesle bağırmayı anlatır. (TSYK.670)]
venile-	: 1. Can sıkıcı sözlerle gevezelik etmek. 2. (Küçük çocuk) Ağlamak. (TSYK.671) [veng: Gırtlaktan kaval sesi çıkarma. (TSYK.671)]
vezile-	: Hastalıktan ağlar gibi ses çıkarmak. (TSYK.672)

- [vezilti: Bitkin, hasta, zayıf kişinin sinek vızıltısı gibi çıkardığı ses. (TSYK.672)]
- vıñıla- : Hızla hareket eden bir nesne ses çıkarmak. (TSYK.674)
- [vıñ vıñ: Hızlıca gütmek, uçuş sırasında çıkan sesi anlatır. (TSYK.674)]
- vızıla- : Vızıltılı ses çıkarmak. (TSYK.675)
- [vız: Böcek uçarken veya bir şey hızla geçerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.674)]

Karaçay-Malkar Türkçesi

- dılkıla- : Çalkalanmak, çalkalanırken ses çıkarmak. (K-MTS.184)
- şorkala- : Fıskırmak. (K-MTS.367)

Karakalpak Türkçesi

- kakkıla- : 1. İtmek, çakmak. 2. Küsmek. (Krkp.TS.360)

Tuva Türkçesi

- çaytıla- : (Su, çamur) Faşırdarak akmak. (TTS.512)
- [çayt: Faşırtı, şıptırtı bildiren ses yansımalı kelime. (TTS.512)]
- çirile- : Cıvıldamak, gürültü yapmak. (TTS.535)
- [çir: Gürültü bildiren ses yansımalı kelime. (TTS.535)]
- çızıla- : (Dudak, dil) Fiske vurmak, şaklatmak. (TTS.554)
- çıkkıla- : 1. Çatırdamak, çıtırdamak. 2. (Silah patlayınca) Ses çıkarmak. (TTS.554)
- dazıla- : 1. Silah sesi gibi ses çıkarmak. 2. Fiskelemek, şaklamak. (TTS.143)
- darıla- : 1. Pat pat etmek, patırdamak. 2. (Traktör) Ses çıkarmak. (Tuv.T.S,1 49)
- dirtile- : 1. (Kalp) Atmak. 2. Tıkırdamak. (TTS.165)
- dıyıla- : Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak, cırlamak, ötmek. (TTS.192)
- dırıla- : Damlamak, damla damla akmak. (TTS.195)
- hokkula- : 1. Tıkırdamak, takırdamak. 2. Gürültü yapmak. 3. Sürekli olarak konuşmak. (TTS.480)
- [hok hok: Ses yansımalı kelime. (TTS.480)]
- hökküle- : 1. Öksürmek, zor öksürmek. 2. Gevezelik etmek. (TTS.488)
- ıyıla- : (Sivri sinek) Vızıldamak, vınlamak. 2. Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak. 3. Ağlamak, memnuniyetsizlik belirtmek. (TTS.594)

kiçigele-	: Gıdıklamak. (TTS.242)
koytula-	: Lıkırdamak, cumbuldamak, tokurdamak. (TTS.246)
mıcıla-	: (Koyun, keçi) Burundan soluk alırken ses çıkarmak. (TTS.305)
moytula-	: Lıkırdamak, cumbuldamak, tokurdamak. (TTS.297) [moyt: Ses yansımali kelime. Lıkırdama. (TTS.297)]
pedile-	: 1. (Topuklu ayakkabi) Yürürken ses çıkarmak. 2. Gürültü ile düşmek. (TTS.346)
saytıla-	: (Saksağan) Cırıldamak. (TTS.363) [sayt: Saksağan sesini taklit eden ses yansımali kelime. (TTS.363)]
siytıla-	: (Kuş) Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak. 2. Vınlamak. 3. Kıkır kıkır gülmek, kıkırdamak. (TTS.396) [siyt: Kuşların sesini veya bazı hayvanların (tarla sincabı) sesini taklit eden ses yansımali kelime. (TTS.396)]
takkıla(t)-	: (Dil ile) Şaklatmak. (TTS.404)
tukkula-	: (Topuklu ayakkabi) Takırdamak, tıkırdamak. (TTS.415) [tok: Tıkırdama seslerini yansıtan yansımali kelime. (TTS.418)]
tökküle-	: Gümbürdemek. (TTS.418) [tök: Gürültü yansıtan yansımali kelime. (TTS.418)]
tikkıla-	: 1. Vurmak, çalmak. 2. Tik tak etmek. (TTS.429)
tırıkıla-	: Döndürmek, çevirmek, bürkmek. (TTS.431)
tırıla-	: Titreşim sırasında ses çıkarmak. (TTS.431)
şakkıla-	: Şangırdamak. (TTS.565) [şak: Şangırtı bildiren ses yansımali kelime. (TTS.565)]
şaldıla-	: (Dalga) Taşmak, taşıp dökülmek. (TTS.566)
şarıla-	: Şırıldamak, çağıldamak. (TTS.568)
şavıla-	: Fışkırdamak. (TTS.563)
şokkula-	: Tıkırdamak, takırdamak. (TTS.577)

Yakut Türkçesi

barçalaa-	: Bir şeyi sesli bir şekilde kesmek, kırmak. (YTS.64)
barılaa-	: 1. Gürültü yapmak. 2. (Su) Gürlemek. (YTS.64)
çırılaa-	: Şırıldamak, şarıldamak, çağıldamak. (YTS.515)

- darılaa- : Titreyen, çınlayan sesler çıkarmak. (YTS.111)
[dar: Titreyen, çınlayan sesleri yansıtan kelime. (YTS.111)]
- dırılaa- : Zangırdamak. (YTS.121)
[dır: Çınlama, çingirtı, zangirtı seslerini yansıtan kelime. (YTS.121)]
- ıñalaa- : Huysuzluk etmek, kapris yapmak. (YTS.527)
- kırılaa- : 1. Kütürdemek, hışırdamak. 2. Çınlamak. (YTS.211)
[kır: Küçük nesnelerin yere düştüğü zaman çıkardığı sesleri yansıtan kelime. (YTS.208)]
- kurulaa- : Gürültü, patırtı çıkarmak. (YTS.192)
[kur: Gürültülü sesleri yansıtan kelime. (YTS.192)]
- kürülee- : (Sıvı) Fokurdayarak kaynamak. (YTS.201)
[kür: Sıvı tarzı şeyler kaynarken çıkardığı seslerin yansımasını anlatan kelime. (YTS.201)]
- marılaa- : Yüksek sesle ağlamak. (YTS.236)
- n'irilee- : 1. Gürüldemek, gürlemek. 2. Ağır bir acı hissetmek. (YTS.260)
[n'ir: Gürültü seslerini yansıtan kelime. (YTS.260)]
- orulaa- : İkıl ıkıl anırmak, böğürmek, bağırmak. (YTS.278)
- sarılaa- : (Kadın, çocuk hakkında) Bağırmak, haykırmak. (YTS.318)

2.13.3. /II/+IA- {+ıl+la-, +il+la-, +ul+la-, +ül+le-, }

Bu yapı /II/+dA-'nın bir diğer varyantıdır. Tarihî Türk lehçelerinin hiçbirinde görülmemiştir. Oğuz grubunda sadece Gagavuz ve Türkiye Türkçesinde birer toplam iki örnekte görülmüştür. Kıpçak grubundan sadece Kumuk, Karluk grubunda Özbek Türkçesinde örneklerine rastlanmıştır. Sibirya grubunda bu yapıya rastlanmamıştır.

Gagavuz Türkçesi

- bulbulla- : Guruldamak. (GTS.42)

Türkiye Türkçesi

- mızılla- : Kendi kendine ve anlaşılmaz bir biçimde söylenmek, mırıldanmak. (TSYK.574)
[mızımız: 1. Önemsiz şeylere kusur bularak hoşnutsuzluğu ile insanı rahatsız eden ses. 2. Yavaş iş gören, uyuşuk. (TSYK.575)]

Kumuk Türkçesi

- ahılla- : İçler çekmek, ahlar çekmek, inlemek, inildemek. (Kmk.TS.7)
- bakılla- : (Ördek sesi) Vak vak etmek, (Kurbağa) vıraklamak. (Kmk.TS.38)
- cağılla- : Cıvıldamak. (Kmk.TS.66)
- cıjılla- : (Kızarıırken, yanarken) Cızırdamak, çıtırdamak, çatırdamak. (Kmk.TS.68)
- cırılla- : 1. Şırıldamak, şarıldamak, şarıl şarıl akmak. 2. (Kuşlar) Cıvıldamak. (Kmk.TS.68)
- cıwılla- : 1. Cıvıldamak. 2. Hızlı hızlı konuşmak. (Kmk.TS.69)
[cıw-cıw: 1. Cıvıl cıvıl. 2. Geveze, çenebaz, çalçene. (Kmk.TS.69)]
- çartılla- : Çatırdamak. (Kmk.TS.74)
- cırtılla- : 1. Cırıldamak. 2. Çatırdamak, çıtırdamak. (Kmk.TS.80)
- gürülle- : Uğuldamak, vızıldamak, homurdanmak, gürlemek, gümbürdemek. (Kmk.TS.117)
- hantsılla- : 1. İnlemek, cıyıklamak, acı acı, ince ince ulumak. 2. Zırıldamak, durmaksızın ağlamak. (Kmk.TS.120)
- hımılla- : (Köpek) Hırıldamak, hırlamak. (Kmk.TS.125)
- ırılla- : 1. (Köpek) Hırlamak. 2. (İnsanın köpek gibi hırlaması) Terslemek. (Kmk.TS.132)
- kürtülle : Tavuğun sesinden taklidi kelime. Gurklamak. (Kmk.TS.148)
- lawulla- : 1. Alev alev yanma. 2. Işıldamak, parıldamak. (Kmk.TS.150)
- mawulla- : Miyavlamak. (Kmk.TS.157)
- kıjılla- : Gıcırdamak. (Kmk.TS.197)
- kançılla- : Gıcırdamak. (Kmk.TS.200)
- kakılla- : 1. Bağırmak, ötmek, gıdaklamak. 2. Saçmalamak, gevezelik yapmak. (Kmk.TS.202)
- kartılla- : Titremek, sarsılmak. (Kmk.TS.207)
- şaxılla- : 1. Şarıldamak, şırıldamak, şarıl şarıl akmak. 2. Hışırdamak, fişırdamak. (Kmk.TS.262)
[şax: Şırıltı. (Kmk.TS.262)]

şuwulla-	: 1. Hışırdamak, fişırdamak. 2. Isşık çalmak, ötmek, vızıldamak. (Kmk.TS.265)
takkıla-	: 1. Tangır tungur etmek, takırdamak. 2. Çene çalmak, dır dır etmek, gevezelik yapmak. (Kmk.TS.270) [takır-tukur: Takırtı, tukurtu. (Kmk.TS.270)]
wahılla-	: 1. Hışırdamak, fişırdamak. 2. Bol bol, coşkun akmak. (Kmk.TS.308)
wızılla-	: 1. Vınlamak, ısıklık gibi ses çıkarmak. 2. (Böcek) Vızıldamak, cır cır ötmek. (Kmk.TS.308)
xırılla-	: Hırıldamak, hırlamak, hırlayarak konuşmak. (Kmk.TS.312)
xorulla-	: Horuldamak, horlamak, mırıldamak. (Kmk.TS.314)
zımılla-	: Sızlamak, ağrımak. (Kmk.TS.345)
zırılla-	: Zırıldamak, titremek. (Kmk.TS.345)
zingılla-	: (Kapı) Gıcırdamak. (Kmk.TS.345)
zuwulla-	: Vızıldamak, vız vız etmek. (Kmk.TS.346)

Özbek Türkçesi

akilla-	: 1. Havlamak. 2. Kavga etmek. 3. Saçmalamak. 4. Sürekli ağlamak. (URS.26)
angilla-	: Gürültü, ses çıkartmak. (URS.31) [ang-ang: Köpeğin keskin bir şekilde çıkardığı sesin yansıması. (URS.31)]
arilla-	: Bağırarak, çağırmak, yüksek sesle ağlamak. (URS.335)
bikilla-	: (Sıvı) Lık lık kaynamak. (URS.71) [bik-bik: Sıvının kaynarken çıkardığı yansımali ses (URS.71)]
bigilla-	: 1. (Çocuk) Çok ağlamak. 2. Boğuk sesler çıkartmak. (URS.71) [big-big: Ağlayan çocuğun ağlama sesi. (URS.71)]
bobilla-	: Yüksek sesle bağırarak, söylenmek. (URS.71)
bozilla-	: Isıklık çalmak, ısıklık sesi çıkarmak. (URS.72)
curilla-	: (Su) Şırıldamak. (URS.157)
çakilla-	: Damlamak, sızmak. (URS.531) [çak: Damlama sesi. (Uzb-Russ. S1531)]
çarsilla-	: 1. Çatırdamak, çıtırdamak. 2. Çok sinirlenmek. (URS.534)

	[çars: Çatırdama sesi. (URS.534)]
çirilla-	: Cıvıldamak. (URS.542)
çirsilla-	: 1. Çıtırdamak, çatırdamak. 2. Kendinden geçmek. (URS.542) [çirs: Hafif çatırdama sesi. (URS.542)]
çirkilla-	: 1. Cıvıldamak. 2. Yüksek sesle ağlamak. 3. Ağlamak, inlemek. (URS.543) [çirk: Cıvıldama sesi. (URS.543)]
çigilla-	: 1. (Horoz) Bağırarak. 2. Cıvıldamak. (URS.545) [çig: Bazı kuşların çıkardığı sesin yansıması. (URS.545)]
çurulla-	: (Metal nesneler) Titreyen, çınlayan ses çıkarmak. (URS.549)
dukilla-	: Tıklatmak, vurmak, çalmak. (URS.127) [duk: Tıkırtı sesi. (URS.127)]
dupilla-	: Patırdamak, takırdamak. (URS.129)
harsilla-	: Boğulmak, katılmak, nefesi kesilmek, solumak. (URS.689) [xars-xars: Nefesi kesilirken çıkardığı ses. (URS.689)]
hikilla-	: Hıçkırmak. (URS.694) [xik: Hıçkırık sesi. (URS.694)]
ingilla-	: Canı yanan köpek ağlar gibi acı acı ses çıkarmak. (URS.175) [ing: Sakin, sessiz. (URS.175)]
karsilla-	: Kıtırdamak, çıtırdamak, çatırdamak, kütürdemek. (URS.201) [kars-kars: Kıtırdama sesi. (URS.201)]
lakilla-	: Yersiz gezmek. (URS.241) [lak-lak: (Baş) Çok ağrımak. (URS.241)]
lovulla-	: 1. Patlamak, patlak vermek. 2. Alev alev yanmak. (URS.243) [lov-lov: Alev alev yanma. (URS.243)]
pingilla-	: Homurdanmak, mırıldanmak; guruldamak. (URS.338)
pikilla-	: Kıkır kıkır gülmek; kıkırdamak. (URS.341) [pik: Gülerken çıkan yansıma sesi. (URS.341)]
popilla-	: Çarpıntı sesi çıkarmak. (URS.344) [pop: Çarpa, vurma sesi. (URS.344)]
takilla-	: Tık tık vurmak. (URS.414)

	[tak: Takırtı. (URS.414)]
tarsilla-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (URS.424)
	[tars: Çatırtı, çıtırtı sesi. (URS.424)]
tupilla-	: Pof diye düşmek. (URS.477)
	[tup: pof sesi. (URS.477)]
şakilla-	: 1. Şaklatmak. (URS.560)
	[şak: Çatlama, şaklama sesi. (URS.560)]
şipilla-	: Hışırdamak, fişırdamak. (URS.564)
	[şip: Hışırtı, fişırtı sesi. (URS.564)]
şikilla-	: 1. Çalmak, takırdamak, tıklatmak 2. Kütlemek. (URS.566)
	[şik: Şaklama, kırma, çenetleme sesi. (URS.566)]
vangilla-	: (Köpek) Ses çıkartmak, cıyak cıyak bağırarak. (URS.93)
	[vang-vang: Köpek sesinin yansıması. (URS.93)]
zipilla-	: Aniden, hemen gidip gelmek. (URS.164)
	[zip: Hemen, aniden. (URS.164)]

2.13.4. /Ir/+IA- {+ır+la-, +ir+la-, +or+la-, +ör+le-, +ur+la-+er+le-, +ér+le-, +ir+le-}

/Ir/+dA-, +IA- ekinin /Ir/ hecesiyle genişlemiş şeklidir. Tarihî dönem Türkçesinde ve Oğuz grubu lehçelerinde bu yapı hiç görülmeyp, daha çok Kıpçak grubu lehçelerinde görülmüştür.

Azerbaycan Türkçesi

dığır-la- : Yuvarlatmak, döndürerek yürütmek. (ADİL.612)

Başkurt Türkçesi

bıgır-la- : 1. Fokur fokur etmek. 2. Yerinde duramamak. (BTS.83)
 [bıgır-bıgır: Yoğun bir şeyin kaynamasıyla çıkan sesi bildiren söz. 2. Anlaşılmaz şekilde konuşmayı bildiren söz. (BTS.83)]

bıkır-la- : Fokur fokur etmek. (BTS.83)
 [bıkır-bıkır: Fokur fokur. (BTS.83)]

bogor-la- : Fokur fokur etmek. (BTS.96)
 [bog-bog: Kaynama veya toplu bir harekette çıkan sesi bildiren söz. (BTS.96)]

bugır-la-	: Fokur fokur etmek. (BTS.109) [bugır-bugır: 1. Yoğun bir şeyin kaynamasıyla çıkan sesi bildiren söz. 2. Anlaşılmaz şekilde konuşmayı bildiren söz. (BTS.109)]
dabır-la-	: Katı ince bir nesneye sert bir nesne ile aralıksız vurulduğunda ya da sürüldüğünde çıkan sesi bildirir. (BTS.121)]
dagır-la-	: Dagır dogor etmek. (BTS.121) [dagır: İçi boş ve sert nesnelerin birbirine vurulması ya da sürtülmesiyle çıkan sesi bildiren söz. (BTS.121)]
döhör-le-	: Takır tukur etmek, gürüldemek. (BTS.132) [döhör: Gök gürlediğinde, boş arabayla sert bir yoldan gidildiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.132)]
göbör-le-	: Gümbür gümbür etmek. (BTS.168) [göbör-göbör: Su kaynaması veya kımızın kaynatılması esnasında çıkan ses. (BTS.168)]
gömbör-le-	: Gümbürdemek. (BTS.169) [gömbör-gömbör: Gümbür gümbür, uzakta konuşan insanların yankılanan seslerini bildirir. (BTS.169)] [gömp: Boşlukta yankılanan sesi verir. (BTS.169)]
kétér-le-	: Kitir kitir etmek, kitir kitir gelmek. (BTS.280) [kétér-kétér: Sert bir nesne koparıldığında, kemirildiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.280)]
kıpşırla-	: Hışır hışır etmek. (BTS.351) [kıp: İnce sert bir nesneye birden vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz. (BTS.351)]
kötörle-	: Guruldamak. (BTS.280)
labır-la-	: Gevezelik etmek, dırdır etmek, çenesi düşmek. (BTS.391) [labır-lobor: Homur homur. (BTS.372)]
lagır-la-	: Gevezelik etmek, çok konuşmak. (BTS.391) [lagır-logor: Kaynaya suyun çıkardığı sesi, langır lungur. (BTS.391)]
laştırla-	: Şıpır şıpır etmek. (BTS.392)
mıkır-la-	: Mıkır mıkır diye ses çıkarmak. (BTS.145)

- satır-la- : 1. Çatır çutur etmek, çatırdamak. 2. Bir söz veya haberi hemen yetiştirmek. (BTS.501)
[satır: Şimşek çaktığında veya ağaç kırıldığında çıkan sesi bildiren söz. (BTS.501)]
- septérle- : Şırıl şırıl akmak. (BTS.512)
- séptérle- : İnce ve hafif ses çıkarmak. (BTS.512)
- setérle- : Aralıksız, sürekli konuşmak. (BTS.515)
- sétérle- : Çıtır çıtır etmek. (BTS.515)
[sétér: Çatlama, kırılma seslerini bildiren söz. (BTS.515)]
- şabır-la- : Şapır şupur etmek. (BTS.547)
- şatır-la- : Çatır çutur etmek. (BTS.552)
[şatır-şotor: Çatır çutur. (BTS.552)]
- şıpır-la- : Şıpır şıpır etmek. (BTS.522)
- şobor-la- : Şapır şupur etmek. (BTS.566)
- tıgır-la- : Tıkırdamak, tıkır tıkır etmek. (BTS.607)
- tıkır-la- : Tık tık etmek, tık tık diye ses çıkarmak. (BTS.608)

Karaçay-Malkar Türkçesi

- davurla- : Gürültü çıkarmak, patırtı etmek. (K-MTS.183)
[davur: 1. Gürültü, patırtı. 2. Bozuşma, dargınlık, anlaşmazlık. (K-MTS.182)]

Karakalpak Türkçesi

- dabır-la- : Gürültü yapmak, yüksek sesle konuşmak. (Krkp.TS.156)
[dabır-dubur: Yüksek sesi yansıtan kelime. (Krkp.TS.156)]
- dıbır-la- : Hızlı ve anlaşılmaz biçimde konuşmak. (Krkp.TS.184)
[dıbır-dıbir: Patırtı sesleri yansıtan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.184)]
- dübirle- : Gürültü yapmak, vurmak, çalmak. (Krkp.TS.180)
- jabır-la- : Gürültü yapmak. (Krkp.TS.205)
[jabır-jabır: Gürültü, patırtı bildiren yansımali sesleri bildiren kelime. (Krkp.TS.205)]
- jıbır-la- : Kaynaşmak; kımıldamak. (Krkp.TS.271)
[jıbir: Kaynaşma. (Krkp.TS.271)]

gaşırla-	: Gümbürdemek, gürlemek; çıtırdamak, kütürdemek. (Krkp.TS.153)
gümbirle-	: Gümbürdemek, gürlemek. (Krkp.TS.144)
	[gümbir: Ağır bir nesne yere düştüğü zaman çıkan sesi anlatır. (Krkp.TS.144)]
kıjırla-	: Kütürdemek, kıtırdamak. (Krkp.TS.419)
kıtırla-	: Kıtırdamak, çıtırdamak. (Krkp.TS.434)
	[kıtır-kıtır: Kıtırtı, çıtırtı. (Krkp.TS.434)]
kışırila-	: Kıtırdamak, çıtırdamak, çatırdamak. (Krkp.TS.433)
pakırla-	: Fokurdamak, kaynamak. (Krkp.TS.519)
patırla-	: 1. Yaygara koparmak, gürültü yapmak. 2. Kızgın bir halde ortalığı karıştırmak. (Krkp.TS.24)
pıkırla-	: Kaynamak, fokurdamak. (Krkp.TS.541)
pışırila-	: (Kuru ot) Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (Krkp.TS.543)
pıtırla-	: 1. Gümbürdemek, gürlemek. 2. (Kuş) Uçuşmak. (Krkp.TS.542)
	[pıtır-pıtır: Yağmur tanelerinin seslerini yansıması. (Krkp.TS.542)]
sakırla-	: Fıkırdamak, fokurdamak, kaynamak. (Krkp.TS.559)
sıbırla-	: Fısıldamak. (Krkp.TS.599)
	[sıbir: Fısıltı. (Krkp.TS.599)]
sıkırla-	: 1. Kütürdemek, çıtırdamak. 2. Gıcırdamak, cazırdamak. (Krkp.TS.602)
	[sıkır-sıkır: Gıcırtı, kütürtü seslerini anlatan kelime. (Krkp.TS.602)]
	[sık-sık: Gıcırtılı sesler. (Krkp.TS.602)]
sıtırla-	: Kütürdemek, çıtırdamak; gürültü yapmak. (Krkp.TS.607)
	[sıtır-sıtır: Kütürtü, çıtırtı. (Krkp.TS.607)]
tasırla-	: Gümbürdemek, gürlemek; patlamak. (Krkp.TS.626)
	[taşır: Çatlama sesi. (Krkp.TS.626)]
	[taşır-tasır: Çalma, vurma, çatlama sesleri. (Krkp.TS.626)]

Kazak Türkçesi

bıtırla-	: Çatır çatır etmek. (Kaz.TS.103)
dabırla-	: Bangırdamak. (Kaz.TS.117)
	[dabır dübir: Bangır bangır bağırmaq. Bangırdamak. (Kaz.TS.117)]
düsirle-	: Patır kütür etmek. (Kaz.TS.132)

	[düsir: Patır kütür diye çıkan ses. (Kaz.TS.132)]
kıtırla-	: Kıtırdamak, kütürdemek, çıtırdamak. (Kaz.TS.353)
kışır-la-	: Hışırdamak. (Kaz.TS.353)
	[kışır: Hışırtı. (Kaz.TS.353)]
	[kıtır: Çıtır, kıtır. (Kaz.TS.353)]
kitirle-	: Kıtırdamak. (Kaz.TS.265)
	[kitir: Kıtır. (Kaz.TS.265)]
kübirle-	: Kesik sesle fısıltılı halinde konuşmak. (Kaz.TS.253)
	[kübir: Fısıltı. (Kaz.TS.253)]
kümbirle-	: Gümbürdemek, gümbür gümbür etmek. (Kaz.TS.257)
	[kümp: Gümp. (Kaz.TS.257)]
	[kümbir: Tıngırtı, gümbürtü. (Kaz.TS.257)]
kütirle-	: Kıtırdamak, kıtır kıtır etmek. (Kaz.TS.261)
	[kütir: Kıtır kıtır çıkan ses. (Kaz.TS.261)]
	[kütir kütir: Kıtır kıtır. (Kaz.TS.261)]
satırla-	: Patırdamak, çatırdamak. (Kaz.TS.472)
	[satır: Patırtı, gürültü. (Kaz.TS.472)]
sıbırla-	: Fısıldamak, fısıldayarak konuşmak. (Kaz.TS.499)
	[sıbir: Fısıltı. (Kaz.TS.499)]
sıkırla-	: Esmek, uğuldamak. (Kaz.TS.501)
	[sıkır: Gıcirtı, gıcırdama. (Kaz.TS.501)]
şakırla-	: Gıcırdamak. (Kaz.TS.623)
şatırla-	: Gürlemek. (Kaz.TS.632)
	[şatır-kütir: Patırtı, gürültü, çatırtı. (Kaz.TS.632)]
şıkırla-	: Gıcırdamak. (Kaz.TS.652)
	[şıkır: Gıcirtı, gıcırdama sesi. (Kaz.TS.652)]
şüpirle-	: (Çocuklar) Cıvıldaşmak. (Kaz.TS.650)
taşır-la-	: Gürültü patırtı çıkarmak. (Kaz.TS.525)
	[taşır: 1. Patırtı kütürtü, gürültü, takırtı. 2. Kaba, nezaketsiz. (Kaz.TS.525)]
tıkırla-	: Tık tık diye ses çıkarmak. (Kaz.TS.567)

tısırla- : Şırıldamak. (Kaz.TS.570)
[tısır: Tıkırtı, şıkırtı. (Kaz.TS.570)]

Kırgız Türkçesi

dabırla- : Takırtılı, patırtılı sesler çıkarmak. (KTS.1.C.389)
düngürlö- : Gürüldemek. (KTS.1.C.445)
kıbırla- : Yavaş hareket etmek. (KTS.2.C.154)
küngürlö- : Boğuk sesler çıkarmak. (KTS.2.C.143)
tıkırla- : Herhangi bir eylemi, işi hızlı bir şekilde yapmak. (KTS.2.C.624)

Kumuk Türkçesi

şakırla- : 1. Çatırdamak, şakırdamak, cırıldamak, gıcırdamak. 2. Fokurdamak, köpürmek, kaynamak, dalgalanmak. (Kmk.TS.260)
şatırla- : 1. Hışırdamak. 2. Çıtırdamak, kütürdemek. 3. Kımıldamak, kıpırdamak. (Kmk.TS.261)

Özbek Türkçesi

bidirla- : Hızlı konuşmak. (URS.65)
[bidir-bidir: Hızlı konuşmanın yansıma sesi. (URS.65)]
bicirla- : 1. Hızlı konuşmak. 2. (Böcek) Kaynaşmak. (URS.65)
[bicir-bicir: Sürekli olarak hızlı konuşmak. (URS.65)]
çitirla- : Çıtırdamak, cazırdamak. (URS.543)
[çitir-çitir: Çıtırdama sesi. (URS.543)]
dukurla- : Çalmak, vurmak. (URS.127)
[dukur-dukur: Ayak patırtısı sesi. (URS.127)]
dupurla- : Patırdamak, takırdamak. (URS.128)
[dupur-dupur: Ayak patırtısı sesi. (URS.128)]
mingirla- : Mırıldanmak, gevelemek. (URS.267)
[mingir-mingir: Mırıldama sesi. (URS.267)]
piçirla- : Fısıldamak. (URS.340)
[piçir: Fısıltı sesi. (URS.340)]
tikirla- : Kütlemek. (URS.451)
[tikir-tikir- Kütleme sesi. (URS.451)]

- şatirla- : 1. Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. 2. Herhangi bir hareketi hızlı bir şekilde yapmak. (URS.559)
[şatır: Hışırtı sesi. (URS.559)]
- vakirla- : 1. Vakvak etmek. 2. Saçma sapan konuşmak. (URS.94)
[vakir-vakir: Kurbağanın vak vak sesi. (URS.94)]
- vagirla- : Gürültü yapmak; bağırmak, yüksek sesle konuşmak. (URS.95)
[vagir-vagir: Gürültü, bağırıtı sesi. (URS.95)]
- vicirla- : Cıvıldamak. (URS.96)
[vicir-vicir: Cıvıldama yansıma sesi. (URS.96)]

2.13.5. /KIr/+IA- {+gır+la-, +gır+la-, +gır+le, +gor+la-, +gör+le; +kır+la-}

Tarihî Türk ve Oğuz grubu lehçelerinde görülmemiştir. Daha çok Kıpçak grubu lehçelerinde görülen bu yapı, Karluk grubundan Özbek, Sibirya grubundan ise, Altay Türkçesinde birer örnekte görülmüştür.

+gIr+IA- varyantı:

Başkurt Türkçesi

- daŋgırla- : Dangırdamak, dangır dungur etmek. (BTS.123)
[daŋgır: Sert bir yoldan boş bir araba gittiğinde, içi boş büyük bir şey sert bir nesneye çarptığında çıkan bildiren söz. (BTS.123)]
- doŋgorla- : Dangır dungur etmek. (BTS.131)
[doŋgor: İçi boş nesneye sert olmayan bir nesneyle vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz. doŋ: Yankılanan sert bir nesneye vurulduğunda çıkan sesi bildirir. (BTS.131)]
- koŋgorla- : Boğuk boğuk ses çıkarmak. (BTS.372)
[koŋgor: Boğuk yankılanan sesi bildiren söz. (BTS.372)]
- mıŋgırla- : Mıngır mıngır etmek, mıngır mıngır gelmek. (BTS.415)
[mıŋgır-mıŋgır: Anlaşılmaz şekilde konuşulduğunda çıkan sesi bildiren söz. (BTS.415)]
- mögörle- : Mırıl mırıl konuşmak. (BTS.424)
- zıŋgırla- : Zıngırdamak, zıngır zıngır etmek. (BTS.755)
[zıŋgır: Çan, zil. (BTS.755)]

Karakalpak Türkçesi

- dıngır-la- : Çıngırdamak, çalmak, çınlamak. (Krkp.TS.183)
[dıngır: Madeni nesneler yere düştüğü zaman çıkan sesi yansıyan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.183)]
- jaŋır-la- : Çınlamak, çalmak. (Krkp.TS.227)
- gaŋır-la- : Şıngırdamak, şakırdamak, tıngırdamak. (Krkp.TS.151)
[gaŋır-gaŋır: Tangırtı, şıngırtı sesleri. (Krkp.TS.151)]
- miŋır-la- : 1. Hımhım etmek, burundan konuşmak, hımhımlamak. 2. Anlaşılmaz biçimde konuşmak. (Krkp.TS.472)
- şıŋır-la- : Anlaşılmaz bir biçimde konuşmak, mırıldanmak. (Krkp.TS.82)

Kazak Türkçesi

- daŋır-la- : Tangır tungur etmek, gümbürdemek. (Kaz.TS.119)
[daŋır: Tangır tungur diye çıkan ses. (Kaz.TS.119)]
[daŋ: Patırtı, gürültü, şamata. (Kaz.TS.118)]
- dingir-le : Rahatsız etmek, bağırarak, sert davranmak. (Kaz.TS.133)
[dingir: Dingir dingir çıkan ses. (Kaz.TS.133)]
- düŋir-le- : Dangır dungur etmek. (Kaz.TS.131)
[düŋir: Dangır dungur. (Kaz.TS.131)]
- miŋir-le- : Mırıldanmak, mırmır etmek, homurdanmak. (Kaz.TS.394)
[miŋir: Mırıltı, homurtu. (Kaz.TS.394)]
- şıŋır-la- : 1. Şıngırdamak, şırıldamak. 2. Katıla katıla gülmek. (Kaz.TS.504)
[şıŋır: 1. Şıngırtı, şıngırdama sesi. 2. Katıla katıla gülme sesi. (Kaz.TS.504)]

Kumuk Türkçesi

- cingır-la- : Çıngırdamak, çınlamak, şıngırdamak, tıngırdamak. (Kmk.TS.68)
[cingır-cingır: 1. Çınlama, çıngırdama. 2. Çingır-çingır (taklidi kelime). (Kmk.TS.68)]
- dangır-la- : Tangırdamak, tıngırdamak, çınlamak, tınlamak. (Kmk.TS.84)
- zangır-la- : Çınlamak, tınlamak, zangırdamak. (Kmk.TS.344)
[zang: Çınlama, tınlama, darbe sesi. (Kmk.TS.344)]

Özbek Türkçesi

mingirila- : Mırıldanmak, gevelemek. (URS.267)
[mingir-mingir: Mırıldama sesi. (URS.267)]

Altay Türkçesi

kargirila- : 1. Hırıldamak

+kIr+IA- varyantı:

Kazak Türkçesi

sıkırila- : Esmek, uğuldamak. (Kaz.TS.501)
[sıkır: Gıcırtı, gıcırdama. (Kaz.TS.501)]

Kumuk Türkçesi

cankırila- : Gürlemek, tıkırdamak, çıtırdamak, gürüldemek. (Kmk.TS.67)

2.13.6. /ŋ/+la-

Sadece Karakalpak Türkçesinde görülmüştür. /ŋ/ hecesinin +IA- ekiyle genişlemiş şeklidir. Kırgız, Kazak ve Altay Türkçesinde /ŋ/+dA- şekli de mevcuttur.

Karakalpak Türkçesi

bajıraŋla- : Gürültü yapmak, yüksek sesle bağırarak. (Krkp.TS.77)
ızıŋla- : Vızıldamak. (Krkp.TS.754)
[ızıŋ: Vızıltı. (Krkp.TS.754)]
mıljıŋla- : Sürekli, aralıksız dırdır etmek. (Krkp.TS.471)

2.14. +lı- {+lı-, +la-}

Ek, sadece *ulu-* veya *ulı-* fiilinde görülmüştür.

Eski Uygur Türkçesi

ulı- : Ulumak, sızlanmak, yüksek sesle ağlamak (EUTS. 264)

Karahanlı Türkçesi

ulı- : ulumak (DLT.III.255; KB.1371)

Harezm Türkçesi

ulı-/ulu- : ulumak, ağlamak, feryat etmek (KE.80v13; ME.231-5)

Kıpçak Türkçesi

ulu- : Köpek korkutucu bir sesle havlamak (CC.57a/6; İM.124)

Azerbaycan Türkçesi

ula- : Köpek, kurt ve bazı hayvanların, baykuşun çıkardığı sürekli inilti sesi (AzTS.1165)

Türkiye Türkçesi

ulu- : Köpek, kurt, çakal vb. hayvanlar uzun, iniltili, ağlar gibi ses çıkarmak (TS.2415)

Türkmen Türkçesi

uvla- : Ulumak (Tkm.TS.651)

Kazak Türkçesi

ulı- : (Köpek, çakal, kurt vb.) uzun, iniltili, ağlar gibi ses çıkarmak, ulumak (Kaz.TS.585)

Kazan Tatar Türkçesi

ula- : Ulumak, bağırmak, kötü sesle şarkı veya türkü söylemek (Kzn.TS.303)

Kırgız Türkçesi

ulu- : Çoğunlukla köpek ve kurtların uzatarak ses çıkarması. (KTS.2.C.641)

Kumuk Türkçesi

ulu- : Ulumak. (Kmk.TS.298)

Nogay Türkçesi

ulu- : Ulumak. (NTS.382)

Yeni Uygur Türkçesi

huvli- : Ulumak (YUTS.158)

2.15. +nA- {+na-, +ne-}

Karahan çalışmasında Tenişev'i referans göstererek +nA- ekinin isim yansımalarına geldiğini ve +lA- ekinin değişikliğe uğramış şekli olabileceğini belirtmiştir. Fakat *kişne-*, *çayna-* gibi fiillerin +lA- ekli şekillerinin olmaması ve tarihî lehçelerden sonra yoğun bir şekilde kullanılmasının, aslında +nA- ve +lA- şeklinde iki ayrı ek olabileceğini belirtmiştir (Karahan 2006: 109-110).

Bu eki Ercilasun, +A- isimden fiil yapım ekinin /n/ ünsüzü üzerine gelen bir ek olarak ele almıştır (Ercilasun 1984: 15-16).

Karahanlı Türkçesi

- agna- : Kekemeleşmek, dili tutulmak. (DLT.III, 298-3)
kişne- : Kişnemek. (DLT.I, 302-21; I, 236-3)

Eski Anadolu Türkçesi

- çagna- : Haykırmak, çığlık koparmak. (Yen.TS. 60)
[çagu: Çağıltı, ses, gürültü. (Yen.TS. 60)]

Çağatay Türkçesi

- kişne- : Kişirdi etmek, kişnemek. (§SL.267)

Azerbaycan Türkçesi

- kişne- : Kişneme sesi çıkarmak (Az.TS.773)

Türkiye Türkçesi

- kişne- : at bağırır gibi yüksek ses çıkarmak (TS.1450)

Türkmen Türkçesi

- kişne- : Küşnemek (Tkm.S.412)

Başkurt Türkçesi

- aźna- : Coşup güçlü bir ses çıkarmak, bağırmak, haykırmak. (BTS.55)
kızna- : Esip uğuldamak; tıslamak, fıs diye ses çıkarmak. (BTS.367)

Karakalpak Türkçesi

- bijna- : Kaynamak, kaynaşmak, çok olmak. (Krkp.TS.128)
[bij-bij: Kaynama, fısıldama seslerini yansıtan kelime. (Krkp.TS.128)]

Karay Türkçesi

- kişne- : Kişnemek. (Kry.TS.326)

Kazan Tatar Türkçesi

- küşne- : 1. Kişnemek, ses çıkarmak 1. 2. Katılarak gülmek. (Kzn-T.TS.132)
mışna- : Acele edildiğinde veya koşarken “mış mış” diye sesler çıkarmak. (Kzn-T.TS.193)

Kazak Türkçesi

- azına- : Boran ve rüzgâr ses çıkararak uğuldamak. (Kaz.TS.29)
kişine- : Kişnemek (Kaz.TS. 492)

Kırgız Türkçesi

- azına- : Kişnemek. (KTS.1.C.48)

kişene- : Kişnemek. (KTS.1.C.858)

Kırım Tatar Türkçesi

kişne- : Kişnemek. (DKTTS.2.C315)

2.16. +sA- {+sa-, +sě-}

Bu ek, yansıma fiil yapma alanında tarihî lehçelerden sadece Çağatay Türkçesinde, günümüz lehçelerden ise birkaçında görülmüştür. Daha ziyade isimden bir şeyi isteme anlamlı fiiller türettiği bilinen bu ekin yansıma fiiller yapması üzerine dilcilerin verdiği bilgilere rastlayamadık. Ancak tezde fişlediğimiz örneklerden bazılarında yansıma fiiller de yaptığı görülmektedir.

Çağatay Türkçesi

puhsa- : Ağlamak. (AL.143,1)

Kazan Tatar Türkçesi

üksě- : Hıçkırmaq, hıçkırarak ağlamak. (Kzn-T.TS.314)

Hakas Türkçesi

hahsa- : 1. Gevezelik etmek. 2. Ağlamak, sızlamak. (HTS.139)

hırsa- : Hıçkırmaq. (HTS.176)

tapsa- : 1. Söylemek, ses çıkarmak. 2. Ötmek. (HTS.479)

[tapsağ: Ses, seda. (HTS.479)]

2.17. +SI- (+sı, +sĩ-, +su-, +sü-; +zı-)

Bu ek, Eski Türkçe döneminde hiç yansıma fiil yapma alanında görülmemiştir. Çağdaş Türk lehçelerden ise, Kırım, Karaçay, Yeni Uygur ve Altay Türkçelerinde ve ancak bir iki tane fiilde kullanılmıştır.

Karaçay-Malkar Türkçesi

kansı- : Ulumak, ağlar gibi ses çıkarmak. (K-MTS.242)

sansı- : 1. Feryat etmek, sızlamak, ağlar gibi ses çıkarmak. 2. İma etmek. (K-MTS.343)

Kırım Tatar Türkçesi

öksĩ- : İçini çeke çeke ağlamak. (DKTTS.3.C4)

Yeni Uygur Türkçesi

+si-, +su-, +sü- ekleri, oluş ve niyet bildiren isimden fiil yapma ekidir.

İşlekliğini kaybetmiştir (Öztürk, 2010: 33).

oxsu- : Mide bulanmak. (YUTS.194)

öksü- : Hıçkırık; hıçkırarak ağlamak, hüngür hüngür ağlamak. (YUTS.304)

Altay Türkçesi

sarsı- : Hıçkırmak. (ATS.157)

alañzı- : 1. Şüphelenmek. 2. Şaşırmak. (ATS.23)

kıñzı- : Ağlamak, vızıldamak. (ATS.108)

Hakas Türkçesi

hıñzı- : 1. Cıvıldaşmak. 2. Çenilemek. (HTS.172)

sıñzı- : Cıvıldamak. (HTS.426)

2.18. +sIr- {+sır-, +sir-, +sır-, +sur-, +sür-}

Bu ek ile yapılan yansımali fiillerde, ekten önce bir damak ünsüzü (k, g, h, ŋ) bulunması dikkat çekicidir. Burada bir **sK** > **Ks** göçüşmesi ihtimali de göz ardı edilmemelidir (tıs+kır- > tıksır-, vb.). Zülfikar bu tür örnekleri +KIr- başlığı altında verip göçüşme olan şekilleri göstermiştir (Zülfikar 1995: 111)

Eski Uygurca

asur- : Aksırmak. (EUTS. 68)

Harezmi Türkçesi

aḥsır- : Aksırmak, hapşırmak. (İML.113)

Eski Anadolu Türkçesi

agsır- : Aksırmak. (Yen.TS. 17)

aḥsır- : Aksırmak. (Yen.TS. 17)

Çağatay Türkçesi

aksır- : Aksırmak. (ŞSL.16)

Gagavuz Türkçesi

ansır- : 1. Aksırmak. 2. Atların ürkünce bir ses çıkarması. (GTS.15)

üüsür- : Öksürmek. (GTS.252)

Türkiye Türkçesi

- agsır- : Aksırmak. (TSYK.292)
aksır- : Aksırmak. (TSYK.294)
ansır- : 1. Aksırmak. 2. Atların ürkünce bir ses çıkarması. (GTS.15)
asır- : Hapşırarak (TSYK.297)
öksür- : Solunum yolları zarlarının rahatsızlığı yüzünden akciğerlerdeki havayı birdenbire gürültüyle dışarı vermek. (TSYK.583)
tıksır- : Ağzı kapalı iken hafifçe aksırmak. (TSYK.647)

Karay Türkçesi

- aksır- : Hapşırarak. (Kry.TS.59)
axsır- : Hapşırarak. (Kry.TS.86)

Kırım Tatar Türkçesi

- aksır- : Aksırmak. (DKTTS.1.C54)
aqsır- : Aksırmak (DKTTS.1.C113)

Özbek Türkçesi

- aksir- : Hapşırarak. (URS.26)

Çuvaş Türkçesi

- üsír- : Öksürmek. (ÇTS.256)

2.19. +sIy- {+sıy-, +siy-, +suy-, +süy-; +gıy-, +giy-, +guy-; +rıy-, +riy-}

Yakut Türkçesindeki en işlek ekerden biridir. Bu ekle yapılan fiiller geçişsizdir. *c'li, ç'li, d'li, g'li, l'li, n'li, s'li, r'li, t'li*, şekilleri vardır. Bunların içinden en işlek olanı *s'li* ve *t'li* olanıdır. Gramer kitaplarında birlikte alınan ve varyantlarının sistematığı olmayan bu ek, belki de aynı fonksiyonda iki ayrı ektir (Kirişcioğlu 1999: 52). Bu ekin, yansımali fiil alanından epeyce işlek bir ek olduğunu örneklerden görmekteyiz.

Biz burada /g/, /r/ ve /s/ ünsüzlerinin benzeşme sürecinde birbiriyle varyant olmadığını düşündüğümüz için 3 ayrı ek olarak değerlendirdik. (bk. +rIy-, +sIy-)

+sIy- varyantı:

- kınsıy- : Hımhım etmek, burundan konuşmak. (YTS.208)
kupsuy- : (Kuş hakkında) Fısıltılı sesler çıkarmak. (YTS.190)

- [kup: (Kuş hakkında) Kanat çırtıkça çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.190)
- laxsiy- : Dırdır etmek, saçma sapan konuşmak. (YTS.227)
- lıksiy- : Kahkaha atmak, kesik ve boğuk sesler çıkarmak. (YTS.231)
- liksiy- : Çalmak, vurmak, tıkladmak, şakırdamak. (YTS.228)
- [lik: Ağır nesnelere vurulduğunda veya düştüğünde çıkan keskin bir sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.228)]
- lüksüy- : Takırtılı ses çıkararak bir şeyle vurmak. (YTS.231)
- [lük: Kesik kesik, tak tak çıkan sesleri yansıtan kelime. (YTS.230)]
- lünşüy- : Uğultulu sesler çıkarmak, uğuldamak. (YTS.231)
- [lünj: Uğultu seslerini yansıtan kelime. (YTS.231)]
- [lünjkür-lañkır: Kalın ve ağır seslerin yansıması. (YTS.231)]
- sıñsiy- : 1. Burun çekmek. 2. Koklamak. (YTS.360)
- [sıñk: Burun çekme. (YTS.360)]
- sipsiy- : Fısıldamak. (YTS.324)
- [sıp: Fısıltılı sesleri yansıtan kelime. (YTS.324)]
- tonşuy- : 1. (Kapi) Tıkladmak. 2. Gagalamak. (YTS.390)
- [tonj: Herhangi bir nesneye vurulduğu zaman çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.390)]

+gIy- varyantı:

- bargiy- : 1. Anırmak, böğürmek. 2. Havlamak. (YTS.63)
- dorguy- : 1. Gürüldemek, gürlemek. 2. Titremek. (YTS.116)
- morguy- : Yüksek sesler çıkarmak. (YTS.242)
- n'irgiy- : Gürüldemek, gürlemek. (YTS.260)
- [n'ir: Gök gürültüsünü yansıtan ses. (YTS.260)]

+rIy- varyantı:

Bk. +gIy-, +sIy- ekleri.

- eeñeri- : Yüksek sesle çınlamak, ötmek. (YTS.542)
- xaxırıy- : Keskin, tiz, bir sesle çitilemek, sürtmek, keselemek. (YTS.490)

2.20. +şA- {+şa-, +şe-}

Akartürk Karahan, yaptığı çalışmasında Räsänen'i referans göstererek, bu ekin Memlûk Kıpçak Türkçesinde yansıma fiil yapan bir ek olduğunu ve sadece iki örnekte (*cıvşa-* “yavaşça ses vermek” (TZ) geçtiğini, ayrıca Çağdaş Türk lehçelerinde de işlek olmadığını belirtmiştir (Karahan 2006: 109).

Bu ek, +A- ekinin /ş/ tabanının üstüne gelerek genişletilmiş halidir. (Zülfikar 1995: 129)

Karahanlı Türkçesi

- çuwşa(ş)- : Fısıldaşmak, sır vermek. (KTSKT. 73 209v/2)
sufşa- : Fısıldamak. (DLT.III, 286-25; 286-22; 286-26)
yaşşa- : Baş ağrıtmak, gevezelik etmek. (KB. 174)

Harezm Türkçesi

- çaşşa- : Çağraşmak, çağıl çuğul etmek, dağılmaya yüz tutmak. (KE.23r18)
çevşe(ş)- : Sır söylemek, fısıldaşmak. (ME.125-1; 149-6; 205-1; 205-3)
ıkşa- : Gıcırdamak. (ME.18-5)

Kıpçak Türkçesi

- çınşa- : Çıgış çıgış etmek, hışırdamak. (İH.13)
kıkşa- : Kağış kağış ses çıkarmak. (İH.23)

Eski Anadolu Türkçesi

- çaşşa(t)- : Şıngırdamak. (Yen.TS. 61)
çığşa(ş)- : Çıgış çıgış sesi çıkarmak. (Yen.TS. 66)
[çığıştı: Çakıltı. (Yen.TS. 66)]

Çağatay Türkçesi

- yaşşa- : Gevezelik etmek, çene yarıştırmak, çok ve gereksiz konuşmak. (ŞSL.300)
[yaşşak: Geveze, ağzı yayvan. (ŞSL.300)]

Karakalpak Türkçesi (< +şA-)

+sa-, +se-, daha çok geçişsiz, kimi zaman ise geçişli fiiller yapar. İçlerinde istek bildirenler de mevcuttur (Uygur 2010: 107).

- kaksa- : 1. Usandırıcı bir şekilde bir şeyi sürekli tekrarlamak. 2. İnlemek, sızlamak. (Krkp.TS.361)

Kırım Tatar Türkçesi

kakşa- : (Ağaç, eşya) Kuruyup çatlamak, kırılmak, dağılmak. (DKTTS.2.C183)

Kırgız Türkçesi

kakşa- : Çok üşümek, buz tutmak. 2. Sızlamak, ağrımak. (KTS.1.C.734)

2.21. +şI- {+şI-, +şi-, +şu-}

Kazan Tatar Türkçesi

ukşI- : Böğürmek, kusası gelmek. (Kzn-T.TS.302)

Kırgız Türkçesi

ıkşI- : Kahkahayla gülmek, kahkahayla devamlı gülmek. (KTS.2.C.816)

okşu- : Böğürmek. (KTS.2.C.304)

Kırım Tatar Türkçesi

şapşı- : Zıplamak, fırlamak, atılmak (DKTTS.3.C212)

[şap şup: Öpüşme ve yemek yeme sırasında çıkan ses. (DKTTS.3.C212)]

şakşı- : (Oyun zarlarını) Çalkalamak; tutmaksızın, avuç içinde zıplatmak. (DKTTS.3.C204)

Yeni Uygur Türkçesi

+şi-, +şu- ekleri, genellikle taklidi kelimelere, bazen de sıfatlara gelerek, onlardan geçişsiz anlamlı fiiller türetir. Ek işlek değildir (Öztürk 2010: 36).

giñşi- : Sesler çıkarmak. (YUTS.143)

kañşi- : 1. Havlamak, ürümek. 2. Pis korkmak. (YUTS.191)

kapşı- : Çene çalmak. (YUTS.191)

havşu- : Havlamak. (YUTS.150)

vañşi- : Keskin çılgınlık koparmak (YUTS.451)

TEREDDÜTLÜ OLAN EKLER

Bazı fiillerin yansıma oldukları belli olmasına rağmen, yapıları tam çözümlenememiştir. O tür yapıları tezimize hiç katmamak mümkün idi. Fakat daha sonra bu konuda çalışacak olanlara da malzeme sunması için, yapılarını çözmekte tereddüt ettiğimiz 3 şekli burada vermeyi uygun bulduk.

2.22. +An- {+an-, +än-, +en-}

Gramer kitaplarında +An- şeklinde bir ek olmadığı için bu ekin, +A- isimden fiil yapan eki üzerine -n- dönüşlü çatı ekinin gelmesiyle ortaya çıkan bir ek olduğu ihtimaldir.

Eski Uygur Türkçesi

kingrän- : Mırıldanmak. (EUTS. 111)

Türkmen Türkçesi

igen- : Homurdanmak, mırıldanmak, söylenmek, sızlanmak. (Tkm.TS.372)

Hakas Türkçesi

ıran- : Irlamak, hırıldamak. (HTS.204)

namzan- : Homurdanmak, mırıldanmak. (HTS.307)

organ- : Kişnemek. (HTS.320)

2.23. +Ik- {+ık-, +ih-}

Çuvaş Türkçesinde ek +(I)h- şeklindedir. Karahan, Räsänen'i referans göstererek, işlek olmayan bir isimden fiil yapma eki olduğunu belirtmiştir (Karahan 2006: 109).

Türkmen Türkçesi

Az işlek işlek olan bu ek, isimlerden geçişsiz fiiller türetir (Kara, 2005: 79).

hamsık- : Hıçkırmak. (Tkm.TS.331)

Kumuk Türkçesi

karlık- : Hırıldamak. (Kmk.TS.206)

Çuvaş Türkçesi

şuyih- : Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak, gürültü yapmak, uğuldamak. (ÇTS.209)

2.24. +In- {+ın-, +in-, +ün-, +in-}

Tarihî lehçelerden Eski Uygur, Karahanlı ve Kıpçak Türkçesinde birer örnekte görülmüştür. Oğuz grubunda bir tek Türkiye Türkçesinde ve tek örnekte, Kıpçak grubunda Karay ve Kumuk Türkçesinde ikişer toplam dört örnekte görülmüştür. Karluk grubunda hiç görülmemiş, Sibirya grubunda ise, tek Hakas Türkçesinde bir örnekte

görülmüştür. Bu ekin, isimden fiil yapım eki değil edilgen -n- eki olabileceği bir ihtimaldir.

Eski Uygur Türkçesi

iyin- : Basılmak, ezilmek. (EUTS. 102)

Karahanlı Türkçesi

ıyın- : İkınmak. (DLT.CI, 269-14; 269-12)

Türkiye Türkçesi

ıkın- : 1. Soluğunu içinde tutarak kendini zorlamak. 2. Bir işi yaparken güçlük çektiğini belirtmek ((TSYK.518)

Karay Türkçesi

kişin- : 1. Kişnemek. 2. Hapşirmek. (Kry.TS.326)

köstün- : İnlemek. (Kry.TS.340)

Kumuk Türkçesi

ıçkın- : İkınmak. (Kmk.TS.128)

çalkın- : 1. Çalkalanmak, dalgalanmak, sallanmak. 2. Taşarcasına ağızına kadar dolmak. (Kmk.TS.72)

Hakas Türkçesi

perin- : 1. Dırdır etmek, homurdanmak, mırıldanmak. 2. Küfretmek. (HTS.358)

3. EKLERİN LEHÇELERE GÖRE SINIFLANDIRILMASI

Bu bölümde, yansımali fiil türeten ekler lehçeler esas alınarak sınıflandırılmıştır.

Burada uyguladığımız sıralama şu şekildedir:

Tarihî Türk lehçeleri

Eski Uygur Türkçesi
Karahanlı Türkçesi
Harezmi Türkçesi
Kıpçak Türkçesi
Eski Anadolu Türkçesi
Çağatay Türkçesi

Yaşayan Türk lehçeleri

Oğuz grubu

Azerbaycan Türkçesi
Gagavuz
Türkiye Türkçesi
Türkmen Türkçesi

Kıpçak grubu

Başkurt Türkçesi
Karaçay-Malkar Türkçesi
Karakalpak Türkçesi
Karay Türkçesi
Kazak Türkçesi
Kazan Tatar Türkçesi
Kırgız Türkçesi
Kırım Tatar Türkçesi
Nogay Türkçesi

Karluk grubu

Özbek Türkçesi
Yeni Uygur Türkçesi

Sibirya grubu

Altay Türkçesi
Hakas Türkçesi
Tuva Türkçesi Türkçesi
Yakut Türkçesi

Çuvaş Türkçesi

3.1. Tarihî Türk Lehçeleri

3.1.1. Eski Uygur Türkçesi

/(I)r/+A-
+(A)n-
+dA-
/Ir/+dA-
+I-
+In-
+KIr-
+lA-
+lı-
+sIr-

/(I)r/+A-

çıkra- : Gıcırdamak. (EUTS. 61)

çokra- : Kaynamak, galyana gelmek. (EUTS. 64)

kökra- : Kükremek, bağırmak, böğürmek. (EUTS. 114)

mangra- : Böğürmek, bağırmak. (EUTS. 134)

+An-

kingrân- : Mırıldanmak. (EUTS. 111)

+dA-

kädä- : Bağırmak. (EUTS. 113)

/Ir/+dA-

çokurda- : Pişirmek, kaynatmak. (EUTS. 64)

+I-

toħı- : Vurmak. (EUTS. 243)

+In-

iyin- : Basılmak, ezilmek. (EUTS. 102)

+KIr-

+gIr- varyantı:

ögir- : Eğlenmek, sevinmek, neşelenmek. (EUTS. 147)
yanggur- : Ses çıkarmak, şakırdatmak, çınlatmak. (EUTS. 283)

+kIr- varyantı:

alakır- : 1. Bağırarak, çağırmak, gürültüye getirmek, ateşli konuşmak. 2. Konuşmak, düzensiz duruma düşmek. (EUTS. 10)
aykır- : Haykırmak. (EUTS. 28)
ākır(t)- : Bağdırtmak. (EUTS. 70)
ıkur- : Tıkanmak, tıkanıklık hissetmek. (EUTS. 86)
kıkır- : Çağırmak, seslenmek, bağırarak. (EUTS. 174)
pükür- : Fıskırtmak, sıçratmak. (EUTS. 159)
yaŋkur- : Seslenmek. (EUTS. 284)

+IA-

agla- : Ağlamak. (EUTS. 46)
çarla- : Çağırmak. (EUTS. 60)
ıgla- : Ağlamak. (EUTS. 85)
ınçıkla- : Hıçkırarak ağlamak, inlemek, hıçkırmak, feryat etmek. (EUTS. 86)
örle- : 1. Hiddetlenmek, öfkelenmek, gürlemek. (EUTS. 152)
2. Yükselmek. (EUTS. 152)
tākilä- : Çağlamak, uğuldamak. (EUTS. 238)
tikilaş- : Fısıldaşmak. (EUTS. 238)
[tiki: Gürültü, patırtı. (EUTS. 238)
urla- : Bağırarak. (EUTS. 266)

+I-

ulı- : Ulumak, sızlanmak, yüksek sesle ağlamak (EUTS. 264)

+sIr-

asur- : Aksırmak. (EUTS. 68)

3.1.2. Karahanlı Türkçesi

/(I)r/+A-
+I-
+In-
+KIr-
+IA-
+I-
/I/+IA-
+nA-
+şA-

/(I)r/+A-

- çaldra- : Çağıl çuğul etmek, ses vermek. (DLT.III, 448-3, 447-20)
[çaldır çaldır: Ses ifade eden bir söz. (DLT.III, 457-3)]
- çıkra- : Gıcırdamak. (DLT.III, 280-28; 280-23; 280-24)
- çılra- : Çıldır çıldır etmek. (DLT.III, 281-8; 281-5)
- çınğra- : Çınlamak. (DLT.III, 402-11; 402-9)
- çokra- : Pınarda su, tencerede bir şey kaynamak. (DLT.III, 280-22; 280-13; 280-19)
- kaldra- : Hışkırdamak. (DLT. III, 447-19; 447-16)
- konğra- : Ses kalınlaşmak. (DLT.III, 402-23; 402-17; 402-20; 402-22)
- kökre- : Kükremek. (DLT.III, 282-25; 282-12; 125-13; 142-16; 13-13; 146-27; 354-23), (KB, 86)
- küldre- : Güldür güldür etmek. (DLT.III, 448-8; 448-4)
- külre- : Gürlemek, güldür güldür etmek. (DLT.III, 283-2; 282-26)
- mañra- : Bağırmak. (DLT.III, 402-26; 402-24)
- münre- : Böğürmek. (DLT.III, 403-1, 403-3)
- sayra- : 1. Şakımak, ötüşmek. 2. Saçmalamak. (DLT.III, 311-7; 311-2; 311-4; 311-6; 240-26 I, 467-9), (KB. 4963)
- tikre- : Ses vermek, gelişmek, yetişmek. (DLT.III, 280-6; 280-1- 280-4; 280-5;)

+I-

- kaşı- : Kaşımak. (DLT.CIII, 267-16; 267-14; 438-15)

+In-

ıyın- : İkinmak. (DLT.CI, 269-14; 269-12)

+KIr-

+gIr- varyantı:

kegir- : Geçirmek. (DLT.II, 84-12; 84-11)

kıgir- : Bağırarak, ünlemek. (İKT. 37/54a3)

kurgır- : Zevzeklik etmek, yeğnilik etmek. (DLT. II, 194-5; 194-3)

+kIr- varyantı:

bakır- : Bağırarak. (DLT.III, 186-7; 186-8; 186-9)

bırkır- : Homurdanmak, genizden ses çıkarmak. (DLT.II, 171-26; 171-23; 171-25)

bürkir- : Püskürmek. (KB. 4892)

çakır- : Çağırarak. (İKT. 37/54a3)

kakır- : Boğazın gürültü ile temizlemek. (KB. 4113)

kıkır- : Yüksek sesle çağırarak, bağırarak; haykırmak. (DLT.II, 83-26; 83-14; 142-14; 83-15; 441-8; 83-21)

pürkür- : Püskürmek, fışkırmak. (DLT.II, 171-3; 170-25; 171-1; 171-4)

sıkır- : Islık çalmak. (DLT.II, 83-1; 83-10; 83-14)

üşkür- : 1. Üşürmek, kıskırtmak. 2. Islık çalmak. (DLT.I, 228-17; 228-6; 228-10; 228-13)

+IA-

ahla- : Göğüs geçirmek, ahlamak. (DLT.III, 118-21)

bele- : (Koyun) Melemek. (DLT.III, 270-11; 270-18; 270-9; 270-10)

bozla- : Ses vermek, bağırarak, bozlamak. (DLT.III, 291-22; 291-19; 120-19; 291-21)

çarla- : Cırlamak, ağlamak, bağırarak. (DLT.III, 295-21, 295-17; 295-19; 295-22; 295-20)

çoğla- : (Fil) Bağırarak. (DLT.III, 295-24; 295-22)

[çoğı: Gürültü: (DLT.III, 225-2)]

ıgla- : Ağlamak. (DLT.I, 287-2; 286-23)
kıcıla- : Gıdıklamak. (DLT.III, 323-28; 323-24; 329-28)
urla- : Bağırarak, ulumak. (DLT.III, 189-2)
yurla- : Haykırmak. (DLT.I, 189-3)

+ı-
ulı- : ulumak (DLT.III.255; KB.1371)

/I+/IA-

anğıla- : (Eşek) Anırmak. (DLT.I, 311-13; 311-15)
çağıla- : Bağırarak, çağırarak. (DLT.III, 324-22)
[çağ çuğ: Gürültü, çar çur. (DLT.III, 128-1)]
çatıla- : Şaklamak. (DLT.III, 323-10; 323-7)
[çat çut: Bir şeyin düştüğü zaman çıkardığı sesi anlatır. (DLT.I, 320-7)]
çoğıla- : Bağırarak, çağırarak. (DLT.III, 324-19; 324-17; 324-5)
[çoğı: Gürültü: (DLT.III, 225-2)]
kakıla- : (Kazlar) Gak gak diye ses çıkarmak. (KB. 72)
tıkıla- : Tık diye ses çıkarmak. (DLT.III, 326-8; 326-3)
tıngıla- : Ağır bir şey yere düşerek ses vermek. (DLT.III, 404-13; 404-10)
urıla- : Bağırarak, sesini yükseltmek. (DLT.I, 309-6; 309-4; 309-15)

+nA-

agna- : Kekemeleşmek, dili tutulmak. (DLT.III, 298-3)
kişne- : Kişnemek. (DLT.I, 302-21; I, 236-3)

+şA-

çuwşa(ş)- : Fısıldaşmak, sır vermek. (KTSKT. 73 209v/2)
sufşa- : Fısıldamak. (DLT.III, 286-25; 286-22; 286-26)
yaşşa- : Baş ağrıtmak, gevezelik etmek. (KB. 174)

3.1.3. Harezmi Türkçesi

/(I)r/+A-
/Il/+dA-
/Ir/+dA-
+I-
+kA-
+KIr-
+IA-
+I-
/I/+IA-
+sIr-
+şA-

/(I)r/+A-

çııra- : Çangırdamak. (ME.230-4)

ııra- : Ağlayıp inlemek, inildemek. (KE.69v5; 101v16; 237r2)

ııre- : 1. İnlemek. 2. İnlemek, kükremek. (NF.73-16; 90-16; 35-17), (ME.40-2), (HŞ.2271)

kökre- : (Gök) Kükremek, şimşek çakmak, gürüldemek. (KE.61r14; 63v16; 248rl, 190r8; 106v9), (HŞ.4491),

sayra- : Ötmek, şakımak. (KE.68v3; 238v10)

/Il/+dA-

kegilde- : (Tavuk) Geçildemek. (ME 232-3; 232-3)

/Ir/+dA-

bokurda- : Fokurdamak. (ME.229-7)

çıkırda- : Gıcırdamak, çıkır çıkır ses çıkarmak. (ME.18-5)

+I-

bülgü- : Fıskırmak, kaynamak. (ME.171-3)

+KA-

ınıçka- : İnlemek. (İML.104)

+KIr-

+gIr- varyantı:

bısgır-	: Gülümsemek. (ME.179-4)
çagır-	: Çağırarak, davet etmek, seslenmek, bağırarak, kandırmak. (İML.104)
kegir-	: Geçirmek. (NF.266-11), (ME.165-1)
kıgır-	: Bağırarak, çağırarak. (KE.75r11; 222r2; 223v9)
ögür-	: Ağlamak. (ME.50-7; 128-7)
ügür-	: Bağırarak, feryad etmek. (ME.50-7; 128-7)

+kIr- varyantı:

akır-	: Anırmak. (İML.123)
bıskır-	: Gülümsemek. (ME.141-1; 144-3)
çakır-	: Bağırarak, çağırarak. (NF.275-9), (KE.141r4; 141v14; 79v12; 204r9, 227v17; 274v19), (ME.39-6; 94-2; 168-6), (İML.110; 111; 124; 176)
kakır-	: Boğazını gürültü ile temizlemek, hafifçe öksürmek. (KE.165v21), (İML. 106)
kekir-	: Geçirmek. (İML.106; 113; 164)
kıçkır-	: Bağırarak. (KE.128v11; 164r19)
kıkır-	: Çağırarak, bağırarak. (ME.97-5; 125-4)
sıkır-	: Islık çalmak. (İML.III ve 176)
tükür-	: Tükürmek. (İML.105)
tüwkür-	: Tükürmek. (NF.155-16), (KE.28v2; 23v8), (ME.174-8; 180-8)
üykür-	: Haykırmak. (ME.3-6)

+IA-

agla-	: Ağlamak. (İML.105; 121)
buzla-	: (Deve) Böğürmek. (İML.112; 176)
çarla-	: Bağırarak, cırlamak. (KE.14v5; 26v16; 110r16)
çıkla(t)-	: (Parmakları) Çıtlatmak. (ME.227-2)
çoğla-	: Kötü söz söylemek, küfretmek. (NF.362-8; 45-6), (ME.80-7) [çoğu: Kotü söz, bağırışma. (ME.80-7; 232-1)]
hırla(ş)-	: Hırlaşmak. (KE.225v4)

ıgla- : Ağlamak. (MM, 119/3)
ınçıkla- : Hıçkırarak ağlamak, inlemek. (KE.83r13; 131v5)
[ınçık: ah vah etmek, ağlayıp inlemek. (KE.238v4; 144r5; 11v11)]
urla- : Ulumak, bağırmak, gürlemek, kükremek. (KE.103v20), (İML.124)

+lı-

ulı-/ulu- ulumak, ağlamak, feryat etmek (KE.80v13; ME.231-5)

/İ/+İA-

kakıla- : Karga kağılamak. (İML.116)

+sİr-

ahsır- : Aksırmak, hapşırmak. (İML.113)

+şA-

çaşşa- : Çağraşmak, çağıl çuğul etmek, dağılmaya yüz tutmak. (KE.23r18)

çevşeş- : Sır söylemek, fısıldaşmak. (ME.125-1; 149-6; 205-1; 205-3)

ıkşa- : Gıcırdamak. (ME.18-5)

3.1.4. Kıpçak Türkçesi

/dİr/+A-
/(I)r/+A-
/İl/+dA-
/İr/+dA-
/kİr/+dA-
+In-
+Kİr-
+İA-
+lı-
+şA-

/dİr/+A-

kıldıra- : Teker vb. şeyler yol üzerinde kıldır kıldır ses vermek. (İH.23)

/(I)r/+A-

- anra- : (Arslan) Haykırmak, inlemek. (İH.5-6)
- bura- : Gürültü yapmak, kulduramak. (TZ.29. a.-6)
- ınra- : (Arslan) İnlemek, haykırmak, kükremek. (İH.5)
- kökre- : Gürlemek. (Kİ.83; Kaş. I. 112; II. 12; MW. 111; R. II. 1224 5 (TZ, 8. b.-7), (BM. 31).
- müngre- : (Sığır) Bağırmak, böğürmek. (CC. 57a/3)
- samra- : Samur sumur etmek, homurdanmak, ağzı içinde anlaşılmaz sözler söylemek. (İH.18)
- sayra- : (Kuş) Ötmek, şakımak. (GT, 266/13), (TZ, 18. b.- 6)
- titre- : Titremek. (CC. 63b/12), (GT, 273/13, 50/8), (TZ, 17. a.- 4; 17. b.- 10), (MG.114v:1; 80r: 4; 82r: 1; 88r: 2)

/II/+dA-

- çığıl-da- : Gıcır gıcır etmek. (İH.23)
[çığıltı: 1. İnce ses, çığlık. 2. Kuş sesi.] (İH. 13)
- dürpül-de- : (Yürek) Şiddetle atmak, çarpmak. (İH.14)
- kekil-de- : (Tavuk) Yumurtlarken çıkardığı ses, vak vak ses çıkarmak. (İH.26)
- sakıl-da- : Titremek, soğuktan titremek, sakır sakır titremek. (İH.18)
- sonkul-da- : İnlemek, sıklamak. (İH.19)
- şibül-de- : Yavaşça ses vermek. (TZ.38. b.- 11)
- yiñil-de- : İnildemek, ses çıkarmak. (MG.93v: 2)

/Ir/+dA-

- düpür-de- : Tıp tıp etmek, yürek tüpöldemek. (İH.13)
- fıkır-da- : Fıkırdamak, fıkır fıkır yapmak. (İH.21)

/kIr/+dA-

- kıkır-da- : Kıkırdamak. (İH.23)

+In-

igren- : İğrenmek, tiksirmek. (CC. 62b/4; 62v/3), (TZ. 30. a.- 4)

+KIr-**+gIr- varyantı:**

bagır- : (Koyun) Melemek. (İH.10)

çağır- : Çağırarak, bağırarak. (CC. 59a/12), (İH. s.9)

kıgır- : Bağırarak, çağırarak. (Kİ.73; R. II. (Osm.) 707; Lh. Os. 678; B. D. M. II. 596.)

+kIr- varyantı:

bıçkır- : Horuldamak. (TZ.21. b. -4)

bürkür- : Sıçratmak, püskürtmek. (CC. 80b/19b)

çüçkür- : Hapşırarak. (CC. 57b/11)

haykır- : Haykırmak, nala atmak. (İH.29)

ınçkır- : Hıçkırmak. (TZ.9. a. -10; 84. a. -13)

kakır- : 1. Hah diye genizden balgam çıkarıp tükürmek 2. Hafifçe öksürüp sesini düzeltmek. (TZ.9. a. -12)

kıçkır- : 1. Bağırarak, çağırarak, seslenmek. 2. Hıçkırmak. (CC. 69a/5; 63a/38), (TZ. 23. A. -1)

kıçkur- : Bağırarak, çağırarak, feryat etmek. (Kİ.69; R. II. (Kaz.) 795; Ş. Sul. 243. Bud. II. 40; P. D. C. 443.)

kışkır- : Bağırarak, çığlık atmak. (KK.84a/11)

sıskır- : Islık çalmak. (TZ.22. b. -10)

simkir- : Sümürmek., (KK.82b/3), (TA, 38a/9), (BM. 27)
[simkirik: Sümük.] (KK.69a/5)

tükür- : Tükürmek. (CC. 63b/22-23), (İM, 77), (Kİ.39) (TZ, 8. a.- 9; 83. b.- 8)

+IA-

bozla- : Kükremek, azmak. (TZ.8. 6. -7)

çatla- : El şaklatmak. (Kİ.42; R. III. 1901; Bud. 453; Lh. Os. 329.)

çınla- : İnlemek. (CC. 60b/30)

çovla(n)-	: Gürültü etmek. (CC. 57b/28b) [çov: Gürültü, patırtı, şamata. (CC. 57b/27b)
çuvla-	: Gürültü yapmak, patırtı yapmak. (CC. 81a/9)
güvle-	: (Kulak için) Uğultu yapmak. (İH.27)
hırsla-	: Hırıltılı ses çıkarmak. (İH.13-14)
horla-	: Horlamak, uykuda burnundan ses çıkarmak. (İH.13), (TZ. 21. b. -3)
ıgla-	: Ağlamak. (CC. 70a/15, 71a/11), (Kİ.16; R. I. (Kom. Tub. 1357; P. P. 56, 106; R. Usp. 304; Kaş. I. 204.)
kıcıkla-	: Gıdıklamak. (İH.22) [kıcırtı: Kıcır kıcır etme sesi. (İH.22)]
körle-	: Horlamak, horuldamak, uykuda hırıltılı ses çıkarmak. (CC. 57a/10; 57a/9; 57a/8)
mele-	: Melemek. (Kİ.88; R. IV. 2099; Bud. II. 253; B. d. M. II. 785; Lh. Os. 777; Köprülü: DTB. 781.
şakla-	: 1. Şak sesi çıkarmak. 2. İkiye ayırmak. (İH.17)
şingla-	: Çınlamak. (TZ.24. a. -9)
tingla-	: Çınlamak. (TZ.23. a. -3)
yıyla-	: Ağlamak. (TZ.8. b. -1)
+h-	
ulu-	: Köpek korkutucu bir sesle havlamak (CC.57a/6; İM.124)
+şA-	
çınşa-	: Çığış çığış etmek, hışırdamak. (İH.13)
kıkşa-	: Kağış kağış ses çıkarmak. (İH.23)

3.1.5. Eski Anadolu Türkçesi

/(I)r/+A- /I/+dA- /Ir/+dA- /(I)ş/+dA-
--

/KIr/+dA-

+I-

+Ir-

+KIr-

+IA-

/I/+IA-

+nA-

+sIr-

+şA-

/(I)r/+A-

- çıkra(ş)- : Fokurdamak. (Yen.TS.67)
- çınra- : Çınlamak, şingırdamak. (Yen.TS.67)
- çokra- : Kaynamak, fokurdamak. (Yen.TS.70)
- kınra(n)- : Mırıldanmak. (Yen.TS,149)
- sokra(n)- : Homurdanmak, söylenmek. (Yen.TS.201)

/Il/+dA-

- carıl(ş)- : Bağışmak. (Yen.TS.57)
- cırıl(ş)- : Cır cır diye ses çıkarmak. (Yen.TS.58)
- civilde- : Fısıldamak. (Yen.TS.58)
- [civ civ: Durmadan, sürekli olarak. (Yen.TS.58)]
- gıjıl(ş)- : Gıcırdatmak. (Yen.TS.105)
- [gıjıldı: Gıcırta, fışırta. (Yen.TS.105)]
- kırıl(ş)- : Gıcırdatmak. (Yen.TS.149)
- sokul(ş)- : Zonklamak. (Yen.TS,201)
- şakıl(ş)- : Şakırdamak. (Yen.TS,209)

/Ir/+dA-

- somur(ş)- : Homurdanmak, kendi kendine anlaşılmasız şekilde söylenmek. (Yen.TS.202)

/(I)ş/+dA-

- çingış(ş)- : Madeni şeyler ses çıkarmak, şingırdamak. (Yen.TS.67)

/KIr/+dA-

kıgırdan- : Mırıltılı ses çıkarmak. (Yen.TS.148)
[kıgıdıcı: Çağırıcı, seslenici, tellal. (Yen.TS.148)]

+I-

şakı- : 1. Şimşek ve yıldırım gibi çakmak, parlamak. 2. Şakrak ezgiler terennüm etmek. (Yen.TS.209)

+Ir-

ahır- : Tükürmek, tükürük atmak. (Yen.TS.17)
hınçur- : Hıçkırmak. (Yen.TS.119)

+KIr-

+gIr- varyantı:

begir- : Melemek. (Yen.TS.41)
çağır- : Bağırarak, haykırmak. (Yen.TS.60)
çığır- : 1. Bağırarak, haykırmak. 2. Davet etmek, çağırarak. (Yen.TS.66)
gıgır- : Haykırmak, gürlemek, fişiltılı ses çıkarmak, haykırarak saldırmak. (Yen.TS.105)
kıgır- : Haykırmak, gürlemek, fişiltılı ses çıkarmak, haykırarak saldırmak. (Yen.TS.105)
kagır- : Balgam çıkarmak için öksürmek. (Yen.TS.134)
kıgır- : Çağırarak, davet etmek, seslenmek, haykırmak. (Yen.TS.148)
ögür- : Böğürmek, bağırarak, yüksek sesle haykırmak. (Yen.TS.179)

+kIr- varyantı:

balkır- : Balgam çıkarmak. (Yen.TS.36)
çımkıır- : 1. Püskürtmek. 2. Su gibi fişkırtarak pislemek. 3. Kötü ve sert söylemek, azarlamak. (Yen.TS.67)

+ηIr- varyantı:

kağır- : Balgam çıkarmak için öksürmek. (Yen.TS.136)

+IA-

- cayla- : Ses yükselmek, bağırarak. (Yen.TS.57)
gijla- : Keskin, sert sesler çıkararak saldırmak. (Yen.TS.105)
hışla- : Hışıltili ses çıkarmak. (Yen.TS.119)

/I/+IA-

- siñile- : İniltili ses çıkarmak. (Yen.TS.200)

+nA-

- çagna- : Haykırmak, çığlık koparmak. (Yen.TS.60)

+sIr-

- agsır- : Aksırmak. (Yen.TS.17)
aḡsır- : Aksırmak. (Yen.TS.17)

+şA-

- çaḡşa(t)- : Şıngırdamak. (Yen.TS.61)
çıḡsa(ş)- : Çıḡış çıḡış sesi çıkarmak. (Yen.TS.66)
[çıḡıştı: Çakıltı. (Yen.TS.66)]

3.1.6. Çağatay Türkçesi

/dIr/+A-
/(I)r/+A-
+Ay-
+dA-
/Il/+dA-
/Ir/+dA-
/KIr/+dA-
+I-
+KIr-
+IA-
/I/+IA-
+nA-
+sA-

+sIr-
+şA-

/dIr/+A-

muldura- : Ağlamak, göz yaşı dökmek, hayretle bakıp ağlamak. (ŞHD.119a-5)
sandıra- : Manasız ve faydasız şeyler söylemek, sayıklamak. (ŞHD. 120b-13, 21a-11)

/(I)r/+A-

inire- : Hazin hazin ağlamak, feryad figan etmek. (ŞSL.64)
kökre- : Kükremek. (FK, 275/1)
küñre- : Mırıldanmak, sessiz bir şekilde konuşmak, söylenmek. (ŞSL.262)
mañra- : Hayvan böğürmek, seslenmek, bağırmak. (AL.373,1)
muñra- : Böğürmek, bağırmak. (AL.377-29), (BV. 61/2)
okra- : Su ve yem için kişnemek. (ŞSL.36)
siñre- : 1. Hüzün ve elem ile yavaşça ağlamak. 2. Hüzünden yavaş ve gizli ağlamak. (ML. 775b 22, 776a 13)

+Ay-

cıca- : Kahkaha ile gülmek. (ML. 775b 17)
çırcay- : Kahkaha ile gülmek. (ŞSL.160)
kıngray- : İnat etmek, azarlamak, darılmak, mırıldanmak, sızlanmak. (ML.775b 26)

+dA-

hayda- : Hay hay etmek. (ŞSL.286)
[hây huy: Çılgılık, bağırışma, gürültü. (ŞSL.286)

/Il/+dA-

arıl- : (Aslan) Bağırmak. (ŞSL.207)
bışıl- : Boşboğazlık etmek, saçma sapan konuşmak. (ŞSL.79)
çakıl- : (Çakıl taşların yuvarlanınca) Ses çıkarmak (ŞSL.148)

çılıpılda-	: 1. Çatır çatır konuşmak, lafazanlık yamak. 2. Suda korkudan çırpınmak. (ŞSL.164)
dökülde-	: (Yürek) Çarpmak. (AL.261,24)
horulda-	: Horul horul uyumak, uyurken boğazdan kalın ses çıkarmak. (ŞSL.167)
inilde-	: Ün çekmek, inlemek, ah etmek. (ŞSL.64)
kürgülde-	: Gürültü etmek, azarlamak, hiddetlenmek. (ŞSL.258)
kürülde(ş)-	: Karşılıklı gür ses çıkarmak. (ŞT.100b-9)
sizilde-	: Sızlanmak. (ŞSL.197)
şagalda-	: Fokur fokur kaynamak . (ML.775b 22)
şarılda-	: (Su akarken) Ses çıkmak, şıldıramak. (ŞSL.201)
şırtılda-	: Şırıldamak, su sesi gibi ses çıkarmak, bir şeyden hafif ses çıkarmak. (ŞSL.204)

/Ir/+dA-

katırda-	: Sertçe olan şeylerin birbirine dokunarak ses çıkarması. (ŞSL.213)
kıçırda-	: Dişleri gıcırdatmak. (ŞSL.244)
kümbürde-	: Gümbürdemek, tantana etmek. (ŞSL.261)
şakırda-	: Yağmur yağmak, (bülbul) güzel nağmeler söylemek, sulu kazan ibrik ve semaverin kaynamasından çıkan ses, kamış şakırtısı. (ŞSL.202) [şakır şakır: üstü üstüne katı ve zayıf gürültüsü, eğlencede arka arkaya parmakları ses ve seda ettirmek. (ŞSL.202)] [şak şak: Yansımali ses. (ŞSL.202)]
şapırda-	: Acele ile konuşurken (ağzından) ses çıkmak. (ŞSL.201) [şapır şupur: Sesli öpmeyi anlatır. (ŞSL.201)] [şapırdı: Acele ile yerken ve içerken ağız ve dudaklardan çıkan ses. (ŞSL.201)]

/KIr/+dA-

küngürde-	: Boğuk ses çıkarmak, mırıldanmak. (ML.775b 26)
-----------	---

+I-

- çişi- : Çiselemek, ince yağmır yağmak. (§SL.162)
marı- : Havlamak, ürmek, hav hav etmek. (§SL.275)

+KIr-

+gIr- varyantı:

- bagır- : Bağırarak, haykırmak, böğürmek. (§SL.74)
böğür- : Bağırarak, derin nefes çıkarmak, feryat figan etmek. (§SL.84)
çağır- : Bağırarak, feryat etmek, davet etmek. (§SL.147)
çığır- : Seslenmek, çağırmak. (§SL.162)
ıçgır- : Geğirmek. (§SL.47)
kigir- : Geğirmek. (§SL.267)
kıçgır- : Çağırmak, bağırarak, seslenmek. (§SL.243)
üğür- : Ciğerden ağlamak. (§SL.37)

+kIr- varyantı:

- çakır- : Bağırarak, davet etmek, çağırmak. (AL.227,15), (§T.72a-2, 78a-9, 78b-4, 92a-9)
çöşkür- : Aksırmak. (AL.245)
çüşkür- : Aksırmak. (§SL.156)
fışkır- : Püskürmek, fışkırmak. (§SL.210)
[fışır fışır: Fıs fıs. (§SL.211)]
haykır- : Bağırarak, çağırmak, feryat figan etmek. (§SL.286)
ışkır- : Islık çalmak. (§SL.53)
inçkır- : Hıçkırmak, hıçkırarak hıçkırarak ağlamak, hafif hafif, ahlaya ahlaya ağlamak. (§SL.63), (ML.776a, 19), (AL.85,15)
kakır- : Kakırdamak, haykırmak, (kuru kurutulmuş şeyler) ses çıkarmak. (§SL.220)
kıkır- : Bağırarak, çağırmak, haykırmak. (BV.425/9)
ökür- : Ağlamak, üzülme, yürekten ağlamak. (ML.776a 18)
sümkür- : Burnundaki pisliği çıkarmak, burun kakmak. (§SL.193)
tüfkür- : Tükürmek. (§SL.122)

+IA-

- carla- : İlan etmek, dellal çağirtmak, yüksek tonla bağirmek. (§SL.139)
- çarla- : Çağirmek, davet ve teklif etmek, bağirmek, seslenmek. (AL.226,1), (LD.1682,2383)
- çatla- : Yarılmak, ayrılmak. (§SL.145)
- hubla- : Çakmak. (§SL.167)
- hupla- : Lüp lüp yutmak, birden yutmak. (§SL.287)
- kıçığla- : Gıdaklamak. (§SL.244)
- [kıçığ: Gıdık. (§SL.244)]
- mavla- : Kediye miyav etmek, miyavlamak. (§SL.276)
- püfle- : Nefes alıp geri vermek, şiddetli nefes ile körüklemek. (§SL.97)
- şartla- : Çağlamak, fışkırmak. (§SL.201)
- tapla- : Çiğnemek, ezmek. (§SL.97)
- urla- : Bağirmek, çığırışmak. (§HD.13a-10)
- yıgla- : Ağlamak. (GT.200/8, 124/10/, 251/1, 205/1, 81/4, 273/6119/5), (HBD.45/4, 151/2, 80/3, 14/3, 181/1, 209/1, 151/3, 134/3, 197/3, 48/5, 65/4, 95/1, 191/5, 151/1, 178/3), (LD.374, 1998, 2270, 2268, 303,2393846, 2002, 814, 2562, 721,1011), (§HD.146-b, 94a-8, 118a-12, 185a-1), (§SL.312)

/I/+IA-

- vakıla- : Çok konuşmak, vak vak etmek, ses çıkarmak. (§SL.285)
- [vakır vakır: Fıkır fıkır kaynamayı bildirir. (§SL.285)]

+nA-

- kişne- : Kişirdi etmek, kişnemek. (§SL.267)

+sA-

- puhsa- : Ağlamak. (AL.143,1)

+sIr-

- aksır- : Aksırmak. (§SL.16)

+şA-

yaşşa- : Gevezelik etmek, çene yarıştırmak, çok ve gereksiz konuşmak.
(ŞSL.300)

[yaşşak: Geveze, ağzı yayvan. (ŞSL.300)]

3.2. Yaşayan Türk Lehçeleri

3.2.1. Oğuz Grubu

3.2.1.1. Azerbaycan Türkçesi

/(I)r/+A-
/II/+dA-
/Ir/+dA-
+Ir-
+KIr-
+IA-
+Ir-

/(I)r/+A-

kükrä- : Kendinden geçmek, kızmak, coşmak. (ADİL.2.C774)

titre- : Titremek. (ADİL.4.C.346)

/II/+dA-

cağılda- : Birbirine değerek veya ayak altında kalarak çağ çağ diye ses çıkarmak.
(ADİL.378)

[cağıltı: Birbirine değerek taş vb. şeylerden çıkan ses. (ADİL.378)]

cınkılda- : Çıngıltılı ses çıkarmak. (ADİL.411)

cırıl-da- : Cır cır etmek. (ADİL.142)

[cır: Ses taklidi. (ADİL.412)]

cingilde- : Cingiltili ses çıkarmak. (ADİL.412)

cıvıl-da- : Cıv-cıv ötmek, cıvıltı ses çıkarmak. (ADİL.414)

[cıvıltı: Kuş, civciv bv. hayvanların çıkardığı sesler. (ADİL.414)]

cikkilde- : Cik cik ses çıkarmak. (ADİL.419)

[cik-cik: Serçelerin ve yavru kuşların çıkardığı ses. (ADİL.419)]

ciringilde- : Cingildemek. (ADİL.424)

	[ciring-ciring: Şişe vb. nesnelerin birbirine veya başka şeye tokunmasından çıkan ses. (ADİL.424)]
curulda-	: Cur cur etmek, guruldamak. (ADİL.429)
	[cur-cur: Açken bağırsaklardan gelen ses. (ADİL.429)]
cükkülde-	: Cük cük ses çıkarmak. (ADİL.430)
çakkıl-da-	: Çağıltılı ses çıkarmak. 438)
çikkıl-da-	: Çağıltı sesi vermek. (ADİL.476)
	[çikkıltı: Saat çalışırken ve ya böyle şeyler birbirine değince çıkan sesi anlatır. (ADİL.476)]
çirtıl-da-	: Çırt çırt ses çıkarmak. (ADİL.481)
	[çirtıltı: Kuru odun yanarken veya kuru otu toplarken çıkan ses. (ADİL.481)]
dığıl-da-	: Dığ dığ etmek, dığ dığ sesi çıkarmak. (ADİL.612)
dırıl-da-	: Cırıldamak (ADİL.613)
fırıl-da-	: (Bir cismin balçığa veya başka katı ve karışık bir şeye batarken) Ses çıkarmak. (ADİL.2.C.189)
	[fırıl-tı: Bir cismin balçığa veya başka katı ve karışık bir şeye batarken çıkardığı ses. (ADİL.2.C.189)]
fısılda-	: Fısıltılı ses çıkarmak. Ağır nefes alan adamın dişleri arasından çıkardığı ses. (ADİL.2.C.191)]
gurulda-	: Guruldamak. (ADİL.2.C.297)
goppulda-	: Gümbürtü ile düşürmek, gümbürtü sesi çıkarmak. (ADİL.2.C.296)
	[goppultu: Gümbürtü. (ADİL.2.C.296)]
guvulda-	: Uğultulu ses çıkarmak, uğuldamak. (ADİL.2.C.299)
	[guvultu: Uğultu (ADİL.2.C.299)]
harıl-da-	: Ayak altında toplanan kardan har har sesleri çıkmak. (ADİL.2.C.427)
	[xarıl-tı : Hırıltı. (ADİL.2.C.427)]
hırıl-da-	: Çatırdamak. (ADİL.2.C.458)
	[hırıl-tı: İki sert şey birbirine çarpınca çıkan ses. (ADİL.2.C.458)]
hırıl-da-	: 1. Boğuk bir ses çıkarmak. 2. Hışıldamak.(ADİL.2.C.461)

	[hırıltı: Soluk soluğa kalan adamın boğazından çıkan ses. (ADİL.2.C.462)]
hortulda-	: Horultulu ses çıkarmak, hort hort etmek. (ADİL.2.C.472) [hortultu: Domuzların çıkardıkları sesler. (ADİL.2.C.472)]
horulda-	: 1. Uyurken horultulu ses çıkarmak. (ADİL.2.C.473) [horultu: 1. Horultu. 2. Uyurken horuldayan adamın çıkardığı ses. (ADİL.2.C.473)]
inilde-	: 1. Yavaş yavaş inlemek. 2. Şikayet etmek. (ADİL.2.C.551) [inilti: İnleme sesi, yankılı ses. (ADİL.2.C.551)]
küşülde-	: (Su, rüzgâr) Sürekli aktığı, estiği zaman ses çıkarmak. (ADİL.2.C.786) [küşültü: Dalgaların kıyıya vurmasından çıkan ses. (ADİL.2.C.786)]
karıl-da-	: Karga gibi ses çıkarmak. (ADİL.3.C.59) [karıltı: Karganın çıkardığı ses. (ADİL.3.C.59)]
kığıl-da-	: (Küçük çocuk) Mırıldanmak. (ADİL.3.C.132)
kığıltı	: Küçük çocuğun çıkardığı ses. (ADİL.3.C.132)
kıkkıl-da-	: Gülmek. (ADİL.3.C.133)
kırıl-da-	: Gak gak etmek. (ADİL.3.C.141) [kırılıltı: 1. Karganın çıkardığı ses. 2. İki sert şeyin birbirine sürtülmesinden çıkan ses. (ADİL.3.C.141)]
kırtıl-da-	: Kırt kırt diye ses çıkarmak. (ADİL.3.C.146)
uğul-da-	: Güvercin gibi ses çıkarmak. (ADİL.3.C.202) [kuk-ku: Kuşların çıkardığı ses. (ADİL.3.C.202)]
mığıl-da-	: Kendiliğinden gülmek. (ADİL.3.C.362)
mıkkıl-da-	: İnlemek, sızlamak. (ADİL.3.C.363) [mıkkılıltı: İnilti, zarıltı. (ADİL.3.C.363)]
mırıl-da-	: 1. Mırıltı sesi çıkarmak. 2. Söylenmek. (ADİL.3.C.364) [mırıltı: 1. Köpeklerin bir şeyden hoşlanmadıkları zaman çıkardıkları alçak ses. 2. Söylenmek (ADİL.3.C.364)]
mızıl-da-	: Anlaşılmaz bir şekilde konuşmak veya okumak. (ADİL.3.C.365) [mızılıltı: Mızıldama sesi. (ADİL.3.C.365)]
närilde-	: Bağırarak, haykırmak. (ADİL.3.C.479)

	[nāriltı : Bağırıtı sesi. (ADİL.3.C.479)]
nırıl-da-	: Bağır-mak. (ADİL.3.C.487)
pıçıl-da-	: Yavaşça fısıltı ile konuş-mak. (ADİL.3.C.599)
	[pıçıl-tı : Fısıltı, çok yavaş sesle yapılan konuş-ma. (ADİL.3.C.599)]
pıkkıl-da-	: 1. Fokurdayarak kaynamak, fokurtu sesi çıkarmak. 2. Kıkırdayarak gülmek. (ADİL.3.C.600).
	[pıkk-: Kaynayan katı nesnenin çıkardığı ses. (ADİL.3.C.300)]
sızıl-da-	: 1. Hafifçe ağrımak, sızı vermek. 2. Durmadan şikayet etmek. (ADİL.4.C.110)
şarıl-da-	: Şarıltı ile akmak, dökülmek ya da çarpmak (ADİL.4.C.193)
	[şarıltı: Gür akan sudan çıkan ses. (ADİL.4.C.193)]
şartıl-da-	: Şart şart diye ses çıkarmak. (ADİL.4.C.194)
	[şart-şar: Kurşun veya ince çubuk, kamçı darbesinin sesini takliden söylenir. (ADİL.4.C.194)]
şırtıl-da-	: Şırıltılı ses çıkarmak. (ADİL.4.C.220)
	[şırtıl-tı : Kamçı veya ince çubukla vurulunca çıkan ses. (ADİL.4.C.220)]
şırıl-da-	: Şırıltı ile akmak, dökülmek (su, yağış). (ADİL.4.C.220)
	[şırıl-tı: Akan, dökülen sudan çıkan olan ses. (ADİL.4.C.220)]
tappıl-da-	: Tappıl-tı sesi çıkarmak, tap tap etmek. (ADİL.4.C.367)
	tappıl-tı: 1. Hareket eden insanın ve hayvanın ayağının yere değmesi netiycesinde çıkan ses. 2. Bir şeyin düşmesinden veya başka şeye değmesinden çıkan kırık ses. (ADİL.4.C.267)]
tıkkıl-da-	: Tık tık çıkarmak. (ADİL.4.C.337)
	[tıkk-: Yukarıdan düşen veya bir şeye değen nesnenin çıkardığı ses. (ADİL.4.C.337)]
tıppıl-da-	: Tıppıl-tı sesi çıkarmak, çırpınmak. (ADİL.4.C.338)
	[tıppıl-tı: Tıp tıp sesi. (ADİL.4.C.338)]
tısılda-	: Çok yemeden dolayı nefes almada zorluk çekerek fısıldamak, fısıltı sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.338)
uğulda-	: 1. Uğuldamak, uğultu sesi çıkarmak. 2. Güvercinin çıkarttığı ses. (ADİL.4.C.400)

vıkkılda-	: Vık vık ses çıkarmak (ADİL.4.C.484) [vık-vık: Küçük çocuğun çıkardığı ses. (ADİL.4.C.484)]
vayılda-	: Vay demek, inildemek. (ADİL.4.C.468)
vıyılda-	: Vınlama sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.484) [vıyıltı : Rüzgârın, kurşunun çıkardığı ses, ısıklık sesi. (ADİL.4.C.484)]
vızıl-da-	: Vızıltı sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.487) [vızıltı: Kuş vb. hayvanların kanatlarından çıkan ses. (ADİL.4.C.487)]
zankıl-da-	: Zil sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.642) [zankıltı: Zilin çıkardığı ses. (ADİL.4.C.642)]
zarıl-da-	: 1. Şiddetli heyecan, ağrı, aziyet, azap vb. etkisiyle inleme sesi çıkarmak, inlemek. 2. Zar zar ağlamak. (ADİL.4.C.644) [zarıltı : Ağrıdan, eziyetten insanın çıkardığı ses, inilti. (ADİL.4.C.644)]
zıgıl-da-	: İnildemek, mırıldamak. (ADİL.4.C.670)
zıkkıl-da-	: İnildemek, sızıldamak. (ADİL.4.C.671) [zakkıltı: İnilti (ADİL.4.C.671)]
zırıl-da-	: Usandırıcı, sinir edici bir sesle ağlamak. (ADİL.4.C.672) [zırıltı: 1. Zırıldama sesi zırıldayarak. 2. Gürültü, kavga. (ADİL.4.C.672)]
zingıl-de-	: 1. İnildeyerek havlamak. 2. Zil sesi çıkarmak. (ADİL.4.C.678) [zingilti: Sopa, taş vb. ile vurulan köpeğin çıkardığı inilti ses. (ADİL.4.C.678)]
zokkul-da-	: 1. Cerahat toplamaya yakın zamanında şiddetli ağrımak. 2. İnlemek, inildeye inildeye ağlamak, acı acı ağlamak. (ADİL.4.C.684) [zokkultu: Devamlı ağrı, sızıltı (ADİL.4.C.684)]
/Ir/+dA-	
dıgır-la-	: Yuvarlatmak, döndürerek yürütmek. (ADİL.612)
kıcırd-a-	: Birbirine sürtülerek gıcırta sesi çıkarmak. (ADİL.3.C.130) [kıcırtı: İki şeyin birbirine sürtülmesinden çıkan ses. (ADİL.3.C.130)]
şakır-da-	: Şakıldamak, ötmek. (ADİL.4.C.188)

+Ir-

kıcır- : Ekşimek, kabarmak. (ADİL.2.C.131)

+KIr-

+gIr- varyantı:

bağır- : 1. Bağırmak. 2. Böğürmek. 3. Ağlamak. (ADİL.202)

+hIr- varyantı:

çımhır- : Birinine bağırmak, kaba bir şekilde cevap vermek. (ADİL.78)

finhır- : 1. Havayı burun deliklerinden güçle bırakarak ses çıkarmak (inek). 2. Ses çıkararak havayı, buharı bırakmak. (ADİL.2.C.189)

hayhır- : Haykırmak. (ADİL.2.C.337)

+kIr- varyantı:

askır- : Öksürmeye benzer bir ses çıkarmak, püskürtmek. (ADİL.146)
[askırık: Püskürtmek. (ADİL.146)]

kışkır- : Haykırmak, bağırmak. (ADİL.2.C.149)
[kışkırtı: Çığırta, bağırta (ADİL.2.C.150)]

fışkır- : Dar bir yerden bir anda şiddetle sıçramak, vurmak. (ADİL.2.C.192)
[fışkırtı: Fışkırarak çıkan suyu, buharın vb. çıkardığı ses. (ADİL.2.C.192)]

haykır- : Bağırmak, çığlık koparmak. (ADİL.2.C 337)
[haykırtı: Çığırta, bağırta. (ADİL.2.C 337)]

püskür- : 1.Kendi içinden şiddetle bir şeyi savurup atmak. 2. Saşmak. (ADİL.2.C.630)

+nIr- varyantı:

anır- : Bağırmak. (ADİL.118)
[ankırtı: Eşek sesi, bağırması. (ADİL.118)]

+yIr- varyantı:

beyir- : (Daha çok küçük boynuzlu hayvanlar) ses çıkarmak. (ADİL.291)

böyür- : 1. Bağırmak, haykırmak. (ATS.152)]

+IA-

- ağla- : Göz yaşı dökmek, ağlamak. (ADİL.69)
- banla- : 1. (Horoz, keklik) Ötmek. 2. Haykırmak, bağırmak. (ADİL.217)
[ban: Horoz sesi. (ADİL.218)]
- cırıla- : Bir şeyden bozulmak, hoşlanmamak. (ADİL.413)
- çağla- : 1. Çağiltı ile akmak, şırıldamak. 2. Kaynamak. (ADİL.436)
- çatla- : Çat ederek büyük bir sesle yarılmak, ayrılmak, bütünlüğü bozulmak. (ADİL.452)
- çınla- : Seslenmek, duyulmak, “çın” diye ötmek. (ADİL.478)
- çirtla- : Kabuklu şeyleri dişle kırarak parçalamak. (ADİL.481)
[çirt: Ses taklidi. Tükürürken çıkan ses. (ADİL.481)]
- düdüle- : Dü-dü diye ev kuşlarını çağırmak. (ADİL.714)
[dü-dü: Tavuk, horozu çağırmak için kullanılan ses. (ADİL.714)]
- fırıla- : 1. Yerde hızla döndürmek. 2. Bir şeyi şiddetle atmak. (ADİL.2.C191)
- gurla- : 1. Gürüldemek, gürültü sesi çıkarmak. 2. Kalın ve güçlü ses çıkarmak. (ADİL.2.C297)
- havla- : Havlamak. (ADİL.2.C336)
- hayla- : Seslenmek, çağırmak. (ADİL.2.C338)
[hay: Ses (ADİL.2.C338)]
- hohola- : İneği, öküzü çağırmak için “ho ho” diye ses çıkarmak. (ADİL.2.C395)
[hoho: Ses taklidi. Çalışan sığırları hareketlendirmek veya kovalamak için kullanılan bir söz. (ADİL.395)]
- kişle- : “Kiş” diye tavukları, kuşları kovmak. (ADİL.2.C715)
- kartla- : Bedenin bir yerini kaşımak, tırnak ile kart kart diye kaşımak. (ADİL.3.C69)
- gelpälä- : Bir şeyin küçük parçasını koparmak, paramparça etmek. (ADİL.3.C110)
[gelpä-gelp: Paramparça. (ADİL.3.C110)]
- mälä- : 1. (Koyun, kuzu, keçi, inek) Çığırarak, bağırmak, ses çıkarmak. 2. Sızıltılı ses çıkarmak, ağlamak, sızlamak. 3. Ses çıkarmak, sesi işitilmek. (ADİL.3.C333)
- mırtla- : Homurdanmak, söylenmek. (ADİL.3.C364)

	[mırt: Mırt vurmak, baş başa sohbet etmek. (ADİL.3.C364)]
mıyavla-	: Kedilerin çıkardığı ses (ADİL.3.C380)
ohala-	: “oha” diyerek öküz, inek gibi hayvanları harekete getirmek (ADİL.3.C516)
	[oha: Ses taklidi. İnek öküz vb. hayvanları hareket ettirmek veya hareketini daha da süratlendirmek için çıkarılan ses. (ATS.928)
pırtla-	: 1. Kabarmak. 2. Dar bir yerden çıkmak. 3. Pırtlamak. (ADİL.3.C601)
püfle-	: Ağzına doldurmuş havayı birden bırakmak. (ADİL.3.C629)
üfle-	: Üflemek. (ADİL.4.C423)
tisekle-	: Çiselemek. (ADİL.4.C345)
+lı-	
ula-	: Köpek, kurt ve bazı hayvanların, baykuşun çıkardığı sürekli inilti sesi (AzTS.1165)

3.2.1.2. Gagavuz Türkçesi

/(I)r/+A-
 /II/+dA-
 /Ir/+dA-
 +KIr-
 +IA-
 /I/+IA-
 /II/+IA-
 +nA-
 +sIr-

/(I)r/+A-
 büüre- : Böğürmek. (GTS.45)

/II/+dA-
 cırıl-da : Cırlamak, ötmek. (GTS.47)
 çakıl-da : Şarıldamak. (GTS.49)
 dırıl-da : Dırıldamak. (GTS.73)

fırıl-da- : Fırıldamak, dönmek. (GTS.96)
gurul-da- : Guruldamak. (GTS.108)
hırıl-da- : Horuldamak. (GTS.117)
şarıl-da- : Şarıldamak. (GTS.231)
[şarıl-şarıl: Şarıl şarıl. (GTS.231)]
[şar-şar: Su sesi. (GTS.231)]
zırıl-da- : Zırıldamak. (GTS.265)

/Ir/+dA-

cıgır-da- : Gıcırdamak. (GTS.47)
cızır-da- : Cızırdamak. (GTS.48)
[cız: Kızaran etin çıkardığı ses. (GTS.48)]
çatır-da(t)- : Çatırdamak. (GTS.53)
[çatır-çatır: Çatırdama sesi. (GTS.53)]
çıtır-da- : Çıtırdamak. (GTS.58)
fıkır-da- : Fıkırdamak. (GTS.96)
[fıkır-fıkır: Kaynamanın ifadesi. (GTS.96)]
fısır-da- : Fısıldamak. (GTS.97)
[fis-fis: Ses taklidi. Kaz fis fis diye ses çıkartır. (GTS.97)]
fışır-da- : Fışırdamak. (GTS.97)
fokur-da- : Fokurdamak. (GTS.98)
[fiş-fiş: Ses taklidi. (GTS.97)]
gıcır-da- : 1. Gıcırdamak. 2. Çatırdamak. (GTS.103)
[gıcır-gıcır: Gıcır gıcır. (GTS.103)]
homur-da- : 1. Homurdamak. 2. Dırdır etmek. (GTS.118)
kakır-da- : 1. Çatırdamak. 2. Hafif ateşte fokurdamak. (GTS.127)
[kakır: Fokurdamak. (GTS.127)]
kıkır-da- : Fıkırdamak, fıkır fıkır kaynamak. (GTS.145)
kıtır-da- : Kıtırdamak. (GTS.149)
[kıtır-kıtır: Kıtır kıtır. (GTS.149)]
lumbur-da- : Gürültü yapmak. (GTS.169)

- pıtırda- : 1. Patırdamak. 2. Çene çalmak, gevezelik yapmak. (GTS.196)
[pıtır-pıtır: hafif ayak patırtıları. (GTS.196)]
- şakırda- : Şakırdatmak. (GTS.231)
[şakır-şakır: Sağnak halinde yağan yağmur için kullanılır. (GTS.231)]
- şıpırda- : Şırıldamak. (GTS.233)
[şıpır-şıpır: Şıpır şıpır. (GTS.233)]
- zingırda- : Zıngırdamak, çingırdamak. (GTS.265)
[zınk: Ses taklidi. (GTS.265)]

+KIr-

+gIr- varyantı:

- baar- : 1. Bağırarak. 2. Çağırarak, seslenmek. (GTS.26)
- çaar- : Çağırarak. (GTS.49)
- gıjgır- : Bağırarak, sövmek. (GTS.103)

+kIr- varyantı:

- kışkır- : Kış kış etmek, kuşları kovalamak. (GTS.149)
[kış: Tavukları, kuşları kovalamak için kullanılan ses. (GTS.146)]
- tükür- : Tükürmek. (GTS.247)

+nIr- varyantı:

- anır- : 1. Anırmak. 2. Avazı çıktığı kadar bağırarak. 3. Gürültü etmek. (GTS.14)

+IA-

- aala- : Ağlamak. (GTS.1)
- cızla- : Cızlamak, cızırdamak. (GTS.48)
- çatla- : Çatlamak. (GTS.53)
[çat: Vurma sesinin taklidi. (GTS.53)]
- çirtla- : Çatırdamak. (GTS.58)
[çirt: Çatırtı, Kemiklerin çatırtı sesinin taklidi. (GTS.58)]
- çıtla- : Çıtırdamak. (GTS.58)
[çıt: Zayıf sesin taklidi. (GTS.58)]

çıtla(t)- : Çıtlamak. (GTS.59)
[çıt: Zayıf sesin taklidi. (GTS.58)]

fırıla- : Fırlamak. (GTS.96)

fısla- : Fıs sesi çıkarmak. (GTS.97)
[fısfıs: Ses taklidi. (GTS.97)]

hırıla- : (Köpek) Hırlamak. (GTS.117)

jabur- : Guruldamak. (GTS.123)

meuvlavla- : Miyavlamak. (GTS.176)

patla- : Patlamak. (GTS.193)

üfle- : Üflemek. (GTS.251)

zırıla- : Zırlamak. (GTS.265)

/I/+IA-

kukula- : Guguklamak. (GTS.154)

vızıla- : Vızıldamak. (GTS.254)

/II/+IA-

bulbulla- : Guruldamak. (GTS.42)

+sIr-

ansır- : 1. Aksırmak. 2. Atların ürkünce bir ses çıkarması. (GTS.15)

üüsür- : Öksürmek. (GTS.252)

3.2.1.3. Türkiye Türkçesi

/dIr/+A-
/(I)r/+A-
/KIr/+A-
+dA-
/dIr/+dA -
/II/+dA-
/Ir/+dA-
/Iş/+dA-

/KIr/+dA-

+I-

+Ir-

+KIr-

+lA-

+II-

/I/+lA-

+nA-

+sIr-

/dIr/+A-

çaldıra- : 1. Şakırtılı ses çıkarmak. 2. Hareket etmek, sallanmak. (TSYK.376)

[çaldır çaldır: Arabanın hızlı ve gürültülü gitmesini anlatır. (TSYK.376)]

çıldıra- : 1. (Deve, koyun vb.) Ses çıkarmak. 2. (Su) Şarıldayarak akmak. 3. Hafif rüzgâr esmesiyle hışırdamak. 4. Çıldır çıldır ses çıkarmak. (TSYK.391)

[çıldır çıldır: Küçük şeylerin kapalı yerde birbirine çarpmasıyla çıkardığı sesleri anlatır. (TSYK.391)]

gıldıra- : 1. Yuvarlanarak ses çıkarmak. 2. Fiyat artmak. (TSYK.476)

[gıldır: 1. El değirmen. 2. Zayıf, kuvvetsiz. 3. Çok konuşan. (TSYK.475)]

guldura- : Açlıktan ya da üşümekten bağırsakları bozulmak, guruldamak. (TSYK.484)

[guldur guldur: Bağırsakların çıkardığı sesi anlatır. (TSYK.485)]

kıldıra- : 1. Hafif gürültüler çıkarmak. 2. Dere suyu çakıllar arasında akarken ses çıkarmak. (TSYK.539)

küldre- : Güldür güldür etmek. (TSYK.553)

[küldür: Paldır küldür. (TSYK.553)]

[küldürdü: Patırtı, gürültü. (TSYK.553)]

modura- : Homur homur söylenmek, kızgın kızgın mırıldanmak. (TSYK.575)

paldıra- : 1. Bağırarak, çağırmak. 2. Gürültülü ses çıkarmak. 3. Gök gürlemek. (TSYK.586)

[paldır: Gürültü. (TSYK.586)]

/(I)r/+A-

añra- : Homurdanmak. (TSYK.295)

çıkra- : Gıcırdamak. (TSYK.390)

[çık çık: Madeni parçaların çarpmasıyla ortaya çıkan ses. (TSYK.390)]

gümre(n)- : 1. Homurdanmak, kendi kendine konuşmak. 2. (Çocuk) Konuşmaya çalışmak, taklit etmek. 3. Ağıt söylemek. 4. Homurdanmak, bağırmak. (TSYK.489)

hakıra- : Yüksek sesle konuşup gülmek. (TSYK.494)

[hakır hakır: . 1. Kahkahayla arsızca gülmeyi anlatır. 2. Zorlu ve sesli bir biçimde soluk almayı anlatır. 3. Harıl harıl çalışmayı anlatır. (TSYK.494)]

hıkra- : Ses çıkarmak. (TSYK.501)

[hık: Bogazdan gelen ses. (TSYK.501)]

hokra- : 1. Fazla gülmek. 2. Yara azmak, iğrenç duruma gelmek. 3. Yoğurt ekşimek. 4. Kabarmak. (TSYK.508)

kaldra- : Hışırdamak. (TSYK.531)

[kalduga: Hışırtı yapan nesne için verilen ad. (TSYK.531)]

kıkra- : Koyun melemek. (TSYK.539)

[kıkı: Gürültü. (TSYK.538)]

kikire- : Kesik kesik gülmek. (TSYK.548)

[kih kih: Kıs kıs gülmeyi anlatır. (TSYK.548)]

[kikir kikir: Kıkır kıkır gülüşü anlatır. (TSYK.548)]

takıra- : 1. Kapı çalmak. 2. Takır takır ses çıkarmak. 3. Çok zayıflamak. (TSYK.635)

[taka tuk: Bir şeyi çakarken çıkan sesi anlatır. (TSYK.635)]

[takır: 1. Toprakların yer yer çatlaması, kuruması durumu. 2. Takırtı, tıkırtı. (TSYK.635)]

/KIr/+A-

+gIr+A- varyantı:

angıra- : Anırmak. (TSYK.294)

dangıra- : 1. Bağıra bağıra yüksek sesle konuşmak. 2. Gevezelik etmek. (TSYK.422)

[dang et- : (Yüksekçe bir yerden) Yere düşmek, çarpmak. (TSYK.422)]

[dang dung et- : Dan dun diye ses çıkarmak. (TSYK.422)]

mangıra- : 1. Yüksek sesle konuşmak. 2. Bağırarak, can acısıyla bağırarak. (TSYK.566)

[mangır mangır: 1. Bangır bangır, çok gürültü, bağırarak anlatır. 2. Kızgınlıktan gözlerin çok açılmış olduğunu anlatır. (TSYK.566)]

+dA-

çırtda- : Çıtırdamak. (TSYK.400)

hayda- : 1. Hay huy sesleriyle hücum etmek. 2. Hayvanı yürütmek. (TSYK.499)

hışda- : Ses çıkarmak, söylemek. (TSYK.505)

[hış: Kırılmış, sert, gevrek şeylerin sesi. (TSYK.505)]

[hış hış: İpekli kumaşların sürtünmesinden çıkan sesi anlatır. (TSYK.505)]

höşde- : Öküz ve mandaları yürütmek. (TSYK.514)

[höşt: At, katır, sığır vb. hayvanları durdurma, kovalama ünlemi. (TSYK.513)]

şıpda- : 1. Gevezelik etmek. 2. Sözü saklanan yere yetiştirmek. (TSYK.630)

[şip: 1. Çabuk. 2. Damla ses. (TSYK.630)]

tapta- : 1. Birbirini beğenerek arkasını okşamak. 2. Toprağa ayakla basarak düzelmek. (TSYK.641)

[taptapa: Tapırtılı ses çıkarmak, vurmak. (TSYK.641)]

/dIr/+dA-

cıldırda- : İnce ses çıkararak ağlamak. (TSYK.337)

[cıldır cıldır: 1. Suyun az az akarken çıkardığı ses. 2. Hoppa. 3. Çocuğun şen şakrak konuşmasını anlatır. (TSYK.337)]

çıldırda- : Ağaç, çalı gibi şeyler hafif rüzgâr esmesiyle hışırdamak. 2. Sobada ateş yanmaya başlamak. (TSYK.391)

- gıldırda-** : 1. Hareket eden nesneler ses çıkarmak. 2. Kemirirken ses çıkarmak. 3. Birine hoş görünmek için hafif hareketler yapmak. 4. Kendi kendine yavaş yavaş çalışmak. (TSYK.476)
[gıldır gıldır: 1. Tok ve yüksek bir ses çıkarmak. 2. Çabuk çabuk. 3. Azar azar, ağır ağır, yavaş yavaş. (TSYK.476)]
- guldurda-** : Birisinin arkasından konuşmak. (TSYK.484)
[guldur guldur: Bağırsakların çıkardığı sesi anlatır. (TSYK.484)]
- madırda-** : Çok söylemek, söylenmek, dır dır etmek. (TSYK.565)
[madırdı: Açıkça duyulmayan ses, homurtu. (TSYK.565)]
- modurda-** : Homur homur söylenmek, kızgın kızgın mırıldanmak. (TSYK.575)
- paldırda-** : 1. Yüksek sesle ve hızlı hızlı konuşmak. 2. Çok gürlemek. 3. Gürültüyle düşmek. (TSYK.587)
[paldır: Gürültü. (TSYK.587)]
- vadırda-** : 1. Gevezelik etmek. 2. Köpek yavrusu bağlamak. (TSYK.668)
[vadır vadır: Çirkin, kaba, gürültülü konuşmayı anlatır. (TSYK.668)]

/II/+dA-

- angılda-** : Bağlamak. (TSYK.294)
- bangılda-** : Sinirli sinirli bağlamak, söylenmek, itiraz etmek. (TSYK.302)
[bangıl bangıl: 1. Yüksek sesle konuşmayı, bağlamayı bildirir. 2. Suyun sesi ve bol akmasını anlatır. (TSYK.302)]
[bang: Bağırma ses. (TSYK.302)]
- bıdılda-** : Kendi kendine konuşmak, mırıldanmak, homurdanmak, söylenmek, fısıldamak. (TSYK.310)
- bıkılda-** : Yavaş yavaş kaynamak. (TSYK.312)
[bık sık et- : Kaynamak. (TSYK.312)]
- börülde-** : Bağlamak, acı acı ses çıkarmak. (TSYK.319)
- büngülde-** : 1. (Su) Topraktan kaynamak. 2. (su) Ateşte kaynamak. 3. Coşmak. 4. Yavrusunu ve eşini bağırarak aramak. (TSYK.322)
[böngül: (Su) Topraktan kaynamak. (TSYK.322)]

- cabıl-da-** : Su içinde hareket eden bir cisim ses çıkarmak. (TSYK.324)
[cabı cubu: Su içinde hareket eden cismin çıkardığı sesi anlatır. (TSYK.324)]
[cabırtı: Şakırtı, iki sert cismin birbirine vurmasından çıkan ses. (TSYK.324)]
- caggıl-da-** : Karışık sesler çıkararak ötüşmek, bağrışmak. (TSYK.324)
[caggıldı: Öten kuşların veya çocukların oynarken birbirine karışan sesleri. (TSYK.324)]
[cagıl cugul: Karışık çıkan ses, çağrışma. (TSYK.324)]
- cağıl-da-** : 1. (Su) Ses çıkarmak, çağlamak. 2. Gürültü etmek. (TSYK.325)
[cağıl cuğul: Gürültü, çocuk gürültüsünü anlatır. (TSYK.325)]
[cağıldı: Hafif gürültü. (TSYK.325)]
- cakıl-da-** : 1. Keskin, sert bir sesle ötmek. 2. Kahkahayla gülmek. (TSYK.326)
[cakğıldı: 1. Kuş ötüşü. 2. Bu tarzda gülmek. (TSYK.326)]
- cangıl-da-** : Birinin dediğini öteki duymayacak kadar gürültülü konuşmak. (TSYK.328)
[cangıl cungul: 1. Hayvanlara takılan çanların ve başka madeni eşyanın çıkardığı kaba sesleri anlatır. (TSYK.328)]
[cangırdı: Şangırtı. (TSYK.328)]
- carkıl-da-** : Birden açılmak, bu tarzda seslenmek. (TSYK.329)
[carkıldı: Kapının birden açılması, bir nesnenin ikiye ayrılması vb. benzeri hareketler sırasında ortaya çıkan ses. (TSYK.329)]
- cazzıl-da-** : Cazıltılı ses çıkarmak. (TSYK.332)
[cazzıldı: Et vb. nesnelerin kavrulup pişirildiğinde çıkan ses. (TSYK.332)]
- cıgıl-da-** : Sürtünme sesini andıran gıcırtılı, karışık sesler çıkarmak. (TSYK.334)
[cıgıl cıgıl: Su, yağ vb. maddelerin kaynama sesi. (TSYK.334)]
[cığıldı: Nesnelerin şiddetle sürtünmesi sırasında ortaya çıkan gıcırtılı, keskin ses. (TSYK.334)]
- cığıl-da-** : 1. Kavga etmek. 2. Yüksek sesle hep bir ağızdan konuşmak. 3. Gürültü yapmak. 4. Çağlamak. (TSYK.335)

	[çığıltı: 1. Hafif gürültü. 2. Yağın erirken çıkardığı ses. (TSYK.335)]
cıngılda-	: 1. Ses çıkarmak. 2. Acayip sesler çıkarmak. 3. Yavaş sesle ağlamak. 4. Kulak çınlamak. (TSYK.339)
cırıl-da-	: 1. Cır cır diye ses çıkarmak. 2. Yerli yersiz konuşmak. 3. Gevezelik etmek. (TSYK.343)
	[cırıl cırıl: 1. Çocuğun bağırarak ağlamasını anlatır. 2. Suyun az ve devamlı aktığını anlatır. (TSYK.343)]
cırkılda-	: (Saat vb.) Cik cik diye çalışırken ses çıkmak. (TSYK.343)
	[cırkıldı: Saat vb. aletlerin çalışması sırasında çıkan ses. (TSYK.343)]
cırılda-	: Yırtılma sesi çıkarmak. (TSYK.346)
	[cırt: Kağıt, kumaş vb. şeyler yırtılırken çıkan ses. (TSYK.346)]
cıvıl-da-	: 1. Cıvıl cıvıl ötüşmek. 2. Tatlı sesle konuşmak. (TSYK.349)
	[cıvıl cıvıl: Kuşların bir ağızdan cıvıltı ötüşünü anlatır. (TSYK.349)]
cızılda-	: 1. Cızırdamak. 2. Kızarıırken ses çıkmak. 3. Yanıp acımak. 4. Yerli yersiz ağlamak. 5. İnce ses çıkarmak. (TSYK.352)
	[cızıldı: 1. Cızırtısı olan. 2. Gürültü. (TSYK.352)]
	[cız: Kızgın yağın içerisine bir şey atınca çıkan ses. (TSYK.352)]
corul-da-	: Ses çıkarmak (akan su). (TSYK.363)
	[corul corul: Çok yağlı yiyecekler yerken yağı akmak. (TSYK.363)]
cumbıl-da-	: Su içine taş atıldığı zaman ses çıkarmak. (TSYK.364)
	[cump: Taşın suya batarken çıkardığı ses. (TSYK.364)]
çağıl-da-	: (Su) Akarken taşlara, kayalara çarparak ses çıkarmak. (TSYK.369)
çakıl-da-	: Çakıl taşlarının çıkardığı ses gibi ses çıkarmak. (TSYK.373)
	[çak: 1. Ses anlatan söz. 2. İki şert şeyin müsademesinden çıkan ses. (TSYK.373)]
çapul-da-	: Su ve çamur içinde ayak ses çıkarmak. (TSYK.381)
	[çap çap: 1. Yeni yürüyen çocukların yürüyüşünü anlatır. 2. Ağız şapırdatarak yemek yemeyi anlatır. 3. Kamçı vururken çıkan ses ve dudağın şapırtısını anlatır. (TSYK.381)]
çıtıl-da-	: Yolda yürüyen hayvan veya insan ayakları hafif ses çıkarması. (TSYK.401)

- [çıt: Küçük bir şeyin kırılırken çıkardığı hafif ses. (TSYK.401)]
- dankılda- : Bağıra bağıra yüksek sesle konuşmak. (TSYK.423)
- fıkılda- : Kaynamaya başlamak. (TSYK.449)
- [fık fık: 1. Herhangi bir şeyin ateş üzerinde kaynamasını anlatır. 2. Kesik kesik, sessizce gülmeyi anlatır. (TSYK.449)]
- fırıl-da- : Fır fır dönmek. (TSYK.452)
- [fır: 1. Dönmek fiiliyle birlikte bir kimseye yaranmak ya da yardım etmek için üstün çaba harcamak anlamında kullanılan bir söz. 2. Baş dönmesi. 3. Fırlama. (TSYK.452)]
- [fırıl fırıl: Bir şeyin biteviye ve hızla dönmesini anlatır. (TSYK.452)]
- fısılda- : Başkalarının duymayacağı kadar yavaş konulmak. (TSYK.455)
- [fıs fıs: Gizli ve yavaş konuşulurken çıkan sesi anlatır. (TSYK.455)]
- fışıl-da- : Burundan solumak. (TSYK.456)
- [fış: İçi boş, kof (TSYK.456)]
- fisilde- : Fısıldamak. (TSYK.460)
- [fisilti: Hafif hafif esen serin rüzgâr. (TSYK.460)]
- [fis: Gizli söz. (TSYK.4560)]
- fosulda- : Burundan çabuk çabuk solumak. (TSYK.462)
- [fosul fosul: Kaygısızca yapılan bir hareketi anlatır. (TSYK.462)]
- [fos: 1. Çürük, temelsiz, boş, kof. 2. Çelik çomak oynarken çeliğe eldeki çomağın çarpmaması, boşa gitmesi. (TSYK.461-462)]
- gagıl-da- : Gak gak diye ötmek. (TSYK.465)
- [gagıldı: Kazların, kargaların, ördeklerin seslenişini anlatan söz. (TSYK.465)]
- gakıl-da- : Kahkaha ile gülmek. (TSYK.466)
- [gak de- : Karganın çıkardığı ses. (TSYK.466)]
- garıl-da- : Karganın çıkardığı ses gibi ses çıkarmak. (TSYK.468)
- [gar gar et- : Karga ötmek. (TSYK. 468)]
- [garıltı: Karganın çıkardığı ses. (TSYK.468)]
- gıcıl-da- : Gıcırdamak, kamaşmak. (TSYK.470)

	[gıcı gıcı: 1. Koyun, köpek vb. hayvanları çağırma ünlemi. 2. Acele acele. (TSYK.469)]
gıdıl-da-	: 1. Gereksiz ve devamlı söylenmek. 2. Zaman geçirmek, oylanmak. (TSYK.473)
	[gıdı gıdı: 1. Köpek, keçi, koyun vb. hayvanları çağırma ünlemi. 2. Baş ağrıtan tek düze konuşmaları anlatır. (TSYK.472)]
	[gıdıl gıdıl: 1. Baş ağrıtabak şekilde tek düze konuşmayı anlatır. 2. Küçük çocukların yürümesi için kullanır. (TSYK.473)]
gımıl-da-	: Hareket etmek. (TSYK.477)
	[gım gım: 1. Yavaş yavaş. 2. Geveze, atılğan. 3. Hiçbir yerde duramayan. 4. Mızımız, miskin. (TSYK.477)]
	[gımıl gımıl: Yavaş yavaş (TSYK.477)]
gırıl-da-	Gır gır diye ses çıkarmak. (TSYK.479)
	[gır: Lakırdı, laf. (TSYK.479)]
	[gırgır: 1. Usanç veren, sürekli kaba ses. 2. Gargar. 3. Daha çok halı, kilim gibi şeylerin tozunu temizlemek için kullanılan altı fırçalı uzun saplı bir aletin adı. (TSYK.479)]
gızıl-da-	: Gıcırdamak. (TSYK.481)
	[gızı gızı: Koyun çağırma ünlemi. (TSYK.481)]
gorul-da-	: (İç organlar) Guruldamak. (TSYK.483)
gugul-da-	: Sözleri taklit etmeye başlamak. (TSYK.484)
	[gugu: Tavuk çağırma ünlemi. (TSYK.484)]
	[guk: (Tavuk) Kuluçka. (TSYK.484)]
gurul-da-	: 1. Gur gur diye ses çıkarmak. 2. Ötmek, seslenmek. (TSYK.486)
	[gur: Gür. (TSYK.485)]
	[gur gur et- : (Kurbağa) Ötmek. (TSYK.485)]
	[gurultu: Guruldama sesi. (TSYK.486)]
güğül-de-	: Çocuk sevinerek ses çıkarmak. (TSYK.486)
	[güğül güğül: Çocuk sevinerek ses çıkarmak. (TSYK.486)]
gümbül-de-	: Çağlamak. (TSYK.487)

- [gümbültü: 1. Fışkıran suyun yere dökülürken çıkardığı ses. 2. Katı bir cismin suya düşmesinden çıkan ses. (TSYK.487)]
- gümpülde- : Tüfek vb. nesnelerin ateşlenmesiyle ses çıkarması. (TSYK.488)
[gümpüldi: Tüfek vb. nesnelerin ateşlenmesiyle ortaya çıkan ses. (TSYK.488)]
- gürpülde- : Yumuşak veya sert nesneye vurarak ses çıkarmak. (TSYK.491)
[gürp gürp: Ayakları kuvvetlice vurarak yürümeyi veya atılan şeylerin yere çarpmasını anlatır. (TSYK.491)]
- gürülde- : Gürül gürül ses çıkarmak. (TSYK.491)
[gürül gürül: Bol ve gür çıkan veya akan şeylerin sesini anlatır. (TSYK.491)]
[gür: Bol ve güçlü olarak çıkan veya fışkıran sesler. (TSYK.490)]
- güvülde- : 1. Çocuk konuşmaya başlamak. 2. Gürlemek. (TSYK.492)
[güvi: Uğultu, hışırtı, gürültü. (TSYK.492)]
- hakılda- : Kahkahayla gülmek. (TSYK.493)
[haha: Kahkaha (TSYK.493)]
- hankılda- : Eğlenip gülmek. (TSYK.495)
- hantılda- : 1. Hırslı hırslı, şapur şapur yemek. 2. Mızızlık etmek. (TSYK.495)
[hantı: Gürültücü, yüksek sesle bağırarak. (TSYK.495)]
[hantıl hantıl: Hırslı hırslı, şapur şapur yemeyi anlatır. (TSYK.495)]
- harkılda- : 1. Gürültülü bir şekilde kahkahayla gülmek. 2. Ses çıkararak sümük çekmek. 3. Boşboğazlık etmek. (TSYK.497)
[harkıl harkıl: Kahkahayla gülmek. (TSYK.497)]
- harrılda- : Çabuk çabuk yemek. (TSYK.498)
[harrıldı: Motor çalışırken ya da uyku sırasında horlarken çıkan ses. (TSYK.498)]
- hicılda- : Zor nefes almak, hırıltılı ses çıkarmak. (TSYK.500)
[hicıl hicıl: Nefes alıp verirken hırıltılı sesi anlatır. (TSYK.500)]
[hiciltı: Öksürürken boğazdan gelen ses. (TSYK.500)]
- hingılda- : 1. Çocuk yavaş yavaş ağlamak. 2. Israrla bir şeyi istemek. 3. Sallamak. (TSYK.502)

	[hın hın: Burundan akıntılı olduğunu anlatmak. (TSYK.502)]
	[hınk: 1. Burundan, genizden konuşan kimse. 2. Sümük. (TSYK.502)]
hırıl-da-	: Hır hır diye ses çıkarmak. (TSYK.503)
	[hır: Kavga gürültü. (TSYK.503)]
	[hırıldı: Hır hır diye çıkan ses. (TSYK.503)]
hışıl-da-	: Hış hış diye ses çıkarmak. (TSYK.505)
	[hış: Kırılmış, sert gevrek gibi şeylerin sesi. (TSYK.505)]
	[hışıldı: Hış hış diye çıkan ses. (TSYK.505)]
horul-da-	: Horlamak. (TSYK.511)
	[hor: 1. Uyurken çıkan ses. 2. Bol bol akan su sesi. (TSYK.511)]
	[horul horul: Hor hor diye ses çıkarmak. (TSYK.511)]
hotul-da-	: Homurdanmak. (TSYK.512)
	[hot hot: kaba, dobra dobra konuşmayı anlatır. (TSYK.512)]
ıgıl-da-	: Yavaş yavaş akmayı anlatır. (TSYK.516)
	[ıgıl ıgıl: 1. Ağır ağır, yavaş yavaş. 2. Rüzgârın yavaş yavaş esmesini anlatır. (TSYK.516)]
ingil-de-	: İnlemek. (TSYK.523)
	[ih: İnleme sırasında çıkan ses. (TSYK.523)]
inil-de-	: İnlemek. (TSYK.524)
	[ih: İnleme sırasında çıkan ses. (TSYK.524)]
	[inilti: İnleme. (TSYK.524)]
kağıl-da-	: Hep birlikte söylenmek. (TSYK.525)
	[kag kag et- : (Kaz) Seslenmek. (TSYK.525)]
	[kağıl kağıl: Kazların ötüşünü anlatır. (TSYK.525)]
kakıl-da-	: 1. Bir şeyden çok söz etmek. Tavuk yumurtlarken gıdıklamak. (TSYK.528)
kankıl-da-	: Ötmek, gıdıklamak. (TSYK.532)
	[kang et-: (Kaz) Ses çıkarmak. (TSYK.531)]
lakıl-da-	: Gevezelik etmek. (TSYK.556)
	[lak lak: Leyleğin ötüşü. (TSYK.556)]
	[lakıldı: Boş söz, gevezelik. (TSYK.556)]

mangılda-	: 1. Sığır bağırarak, böğürmek. 2. Kapalı ve boş yerde yankı yapmak. (TSYK.566)
mırıl-da-	: 1. Alçak sesle kendi kendine söylenmek. 2. Dır dır etmek. (TSYK.571) [mır mır: Mırıldamayı anlatır. (TSYK.571)] [mırıl mırıl: Mırıldanarak. (TSYK.571)]
mişil-da-	: Uyurken ses çıkarmak. (TSYK.572) [mışıl mışıl: Rahat ve sessizce uyumayı anlatır. (TSYK.572)] [mışıltı: Uyurken çıkarılan ses. (TSYK.572)]
pafıl-da-	: Harıl harıl yanmak. (TSYK.585)
parsıl-da-	: 1. (Kalp) hızlı atmak. 2. Can çekişmek. (TSYK.587) [parsıltı: Sıkıntı. (TSYK.587)]
pıtıl-da-	: Vıdı vıdı konuşmak. (TSYK.599) [pıt: 1. Su damlalarının düşmesiyle çıkan hafif ses. 2. Kalbin vuruşunu anlatan kelime. (TSYK.599)]
singil-de-	: İnlemek. (TSYK.611) [sing: 1. Çınlama sesi. 2. Vızıldama, uçuş sırasında çıkan ses (sinek) (TSYK.611)]
şapıl-da-	: Şapırtılı ses çıkarmak. (TSYK.621) [şap: İstekle öpme sırasında çıkan ses. (TSYK.620)] [şapıldı: Yemek şapırdatılarak yenirken vb. durumlarda çıkan ses. (TSYK.620)]
şarıl-da-	: (Su) bol akarak ses çıkarmak. (TSYK.623) [şar: Çağlayan. (TSYK.623)] [şar şar: Şarıl şarıl. (TSYK.624)] [şarıl şarıl: Suyun bol bol ve sesli akmasını anlatır. (TSYK.623)]
şarpıl-da-	: Kuvvetli vurma, çarpma yoluyla ses çıkarmak. (TSYK.624) [şarp şarp: Vurma, çarpma sırasında çıkan sesi anlatır. (TSYK.624)] [şarpıldı: Bir nesnenin bir yere kuvvetlice çarpmasından, böylece bir nesneye vurulmasından çıkan ses. (TSYK.624)]
şırıl-da-	: Su akarak hafifçe ses çıkarmak.

- [şırıl şırıl: Suyun az olmakla birlikte biteviye aktığını anlatır. (TSYK.629)]
- [şırıltı: Şırıldamak sesi. (TSYK.629)]
- şipilde- : Su taşlara çarparak hafif ses çıkarmak. (TSYK.631)
- [şip: Damla ses. (TSYK.631)]
- [şipil şipil: Suların çırpınıp taşlara vurmasını anlatır. (TSYK.632)]
- tankılda- : Tangırtılı ses çıkarmak. (TSYK.637)
- [tang tang et- : Dan dan diye ses çıkarmak. (TSYK.63)]
- [tankıldı: Sert metallerin vb. maddelerin birbirine çarpmasıyla çıkan ses. (TSYK.637)]
- tingılde- : Tıngırdamak. (TSYK.646)
- [tıngıltı: Tıngıldama sesi. (TSYK.646)]
- tirilde- : Titremek. (TSYK.655)
- [tiril tiril: 1. Tir tir titremek. 2. Titrer gibi dalgalanmak. (TSYK.655)]
- [tir tir titre- : Çok üşümek, çok korkmak. (TSYK.655)]
- tokulda- : Su kaynamak. (TSYK.658)
- tösülde- : Sessiz ve sinsice hareket etmek. (TSYK.662)
- [tösül tösül: Yeni konuşmaya başlayan çocuğun konuşmasını anlatır. (TSYK.662)]
- tümbülde- : 1. Kalp hızlı hızlı çarpmak. 2. Hafifçe sallanmak. (TSYK.663)
- [tüm tüm et- : Kıpırdamak, sallanmak. (TSYK.663)]
- tüpülde- : Kalp hızlı hızlı çarpmak. (TSYK.663)
- [tüpültü: 1. Hafif ses, pıtırıtı. 2. Yürek çarpıntısı. (TSYK.663)]
- ufulda- : Uf uf diye söylenmek. (TSYK.664)
- [uf: Acı, sızı duyunca söylenir. (TSYK.664)]
- uğulda- : Sürekli boğuk ve kalın bir ses çıkarmak. (TSYK.664)
- [uğultu: Uğuldama sesi. (TSYK.664)]
- vaggılde- : 1. Tilki ulumak. 2. Çok miktarda su yukarıdan aşağı dökülmek, uğultulu ses çıkarmak. (TSYK.668)
- vagılde- : 1. Çağıldamak. 2. Gürültülü konuşmak. (TSYK.668)
- [vagıl vagıl: Gürültülü konuşmayı anlatır. (TSYK.668)]

vangılda-	: 1. (Köpek) Çok gürültü yapmak. 2. Kulağa uğuldamak. 3. Vızıldamak. 4. Bağırmak. (TSYK.669) [vagıltı: Gürültü, patırtı, şamata. (TSYK.669)]
vanılda-	: Motor uğultulu uzun ses çıkarmak. (TSYK.670)
varkılda-	: (Kurbağa) Ötmek. (TSYK.670) [vark vark: Kurbağa ve bazı kuşların ötüşünü anlatır. (TSYK.670)]
vazzılda-	: (Sinek, arı) Vızıldaşmak. (TSYK.671) [vaz vaz: Gürültülü konuşmayı anlatır. (TSYK.671)] [vazzıldı: Kanatlarından çıkan ses (sinek, arı) (TSYK.671)]
vengilde-	: Köpek av-cı acı bağlamak. (TSYK.671) [veng: Gırtlaktan çıkan kaval ses. (TSYK.671)]
verilde-	: Çocuk sürekli ağlamak. (TSYK.671)
vığılda-	: 1. Topluca gürültü yapmak. 2. Topluca kımıldamak. (TSYK.673) [vığıl vığıl: (Kurt, karınca, sinek, çocuk) Çok ve bol kımiltılarla kaynaşma durumunu anlatır. (TSYK.673)]
vingılda-	: 1. Çınlamak. 2. İniltili ses çıkarmak. 3. Karınca gibi kaynaşmak. (TSYK.674) [vingıl vingıl: (Kurt, karınca, sinek, çocuk) Çok ve bol kımiltılarla kaynaşma durumunu anlatır. (TSYK.674)]
vıñılda-	: Sapanla havaya atılan taş ses çıkarmak. (TSYK.674)
vırıl-da-	: 1. Usandırıcı bir durumda şçylenmek. 2. Yel, dönen nesneler ses çıkarmak. 3. Usandırıcı, tedirgin edici biçimde söylenip durmak. (TSYK.674) [vırılırtı: 1. Vırıldama sesi. 2. Yelin fırıl fırıl dönen bir nesnenin sesini anlatır. (TSYK.674)]
vızılda-	: 1. Vız diye ses çıkarmak. 2. Çocuk bir şey söylemek için ağlamaklı ses çıkarmak. 3. Sürekli ağlayıp durmak. 4. Söylenmek. (TSYK.674) [vız: Böcek uçarken veya bir şey hızla geçerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.675)] [vız vız: Vızıltılı çıkan sesi anlatır. (TSYK.677)]

- [vızıldı: Sineğin bazı böceklerin uçarken kanatlarından çıkardıkları ses. (TSYK.677)]
- zırıl-da-** : 1. Sürekli baş ağrıtıcı ses çıkarmak. 2. Fırıl fırıl dönerek gürültü yapmak. 3. Kendi kendine söylenmek. 4. Gevezelik etmek. (TSYK.691)
[zır: 1. Ağlamaklı olanı iyice ağlatmak için söylenen söz. (TSYK.691)]
[zır zır: 1. Bıktırıcı ve sürekli sesi anlatır. 2. Gürültücü, geveze. (TSYK.692)]
[zırıl zırıl: Zırlamayı anlatır. (TSYK.692)]
[zırıldı: 1. Zırıldamak eylemi veya sesi. 2. Anlaşmazlık, geçimsizlik. 3. Can sıkan çalgı. 4. Tartışma, kavga. 5. Ağlama. (TSYK.692)]
- /İr/+dA-**
- bıgır-da-** : Fokur fokur kaynamak. (TSYK.311)
[bıgır bıgır: Yemeğin kaynaması sırasında çıkan ses. (TSYK.311)]
- cavır-da-** : Tatlı sesle konuşmak. (TSYK.330)
[cavcav: 1. Boş, gereksiz laf. 1. Havlama. (TSYK.329)]
[cavırtı: Konuşkan, sıcak kanlı olmayı anlatır. (TSYK.330)]
- cayır-da-** : 1. Sert ve uzun bir ses çıkarmak. 2. Gıcırtilı ses çıkarmak. 3. Yanar gibi acımak. 4. Parlamak. (TSYK.330)
[cayır cayır: Bir işin çabuklukla zorlu bir şekilde yapıldığını anlatır. (TSYK.330)]
- cazır-da-** : Caz diye ses çıkarmak. (TSYK.331)
[caz: Pişmiş yemeğe etritilip dökülen yağ. (TSYK.331)]
[cazırdı: Et vb. nesnelerin kavrulup pişirilmesi sırasında çıkan ses. (TSYK.331)]
- cıyırd-a-** : Yırtılırken cıyırtılı ses çıkarmak. (TSYK.350)
[cıyırtı: Bez ya da kağıt gibi şeylerin yırtılırken çıkardığı ses. (TSYK.350)]
- cızır-da-** : 1. Cızır cızır ses çıkarmak. 2. Kızarıırken ses çıkarmak. (TSYK.353)
[cız: 1. Çocuk dilinde ateş. 2. Kızgın yağın içine bir şey atılınca çıkan ses. (TSYK.351)]

- [cızırtı: Cızırdama sesi, cızırtı. (TSYK.353)]
- cumburda- : 1. (Su) Bir kabın içerisinde çalkalanıp ses çıkarmak. 2. Su içinde oynayarak ses çıkarmak. (TSYK.364)
- [cump: Taşın suya batarken çıkardığı ses. (TSYK.364)]
- cokurda- : Kaynayan su ses çıkarmak. (TSYK.361)
- [cokur cokur: Anasından istekle süt emen yavrunun çıkardığı ses. (TSYK.361)]
- cukurda- : Kaynayan su ses çıkarmak. (TSYK.363)
- [cukcuk: 1. Düdük. 2. Zurnanın üst parçası. (TSYK.363)]
- çakırda- : Kahkaha ile gülmek. (TSYK.374)
- [çak: 1. Ses anlatan bir söz. 2. İki sert nesnenin müsademesinden çıkan ses. (TSYK.372)]
- [çığ: Çığlık, haykırış. (TSYK.388)]
- çatırda- : 1. Çatır çatır ses çıkarmak. 2. Sert ve dik sözler söylemek. (TSYK.384)
- [çatır çatır: 1. Tahta, kemik gibi gevrek şeylerin kırılırken ya da sökülürken çıkardığı ses. 2. Bir makinenin çıkardığı ses. (TSYK.384)]
- [çat: Gevrek bir şeyin kırılırken çıkardığı bir ses. (TSYK.383)]
- çığırda- : 1. Ses çıkarmak. 2. Ekşiyip kabarmak, köpürmek (yoğurt, pekmez). (TSYK.388)
- çıtırda- : Çıtır çıtı ses çıkarmak. (TSYK.402)
- [çıt: Küçük bir şeyin kırılırken çıkardığı ses. (TSYK.401)]
- [çıtır çıtır: Kömür veya odun yanarken, ince tahta çubukları kırılırken, gevrek bir şeyler yenilirken çıkan sesi anlatır. (TSYK.402)]
- dükürde- : Takırtılı ses çıkarmak. (TSYK.438)
- [dükürdi: Takırtılı ayak sesi. (TSYK.438)]
- fakırda- : Fokurdamak. (TSYK.445)
- [fakır fakır: Kaynamayı anlatır. (TSYK.445)]
- faşırdada- : 1. Yerden cu çıkıp kaynayarak akmak. 2. Faş sesi çıkarmak. (TSYK.447)
- [faş faş: Kürekler suya çarparken çıkan sesi anlatır. (TSYK.447)]
- [fis fis: Gizli ve yavaş konuşulurken çıkan ses. (TSYK.455)]

- fıkırda- : 1. Fıkır fıkır kaynatmak. 2. Aşırı cilvelenmek ya da kesik kesik gülmek. (TSYK.449)
[fık fık: 1. Herhangi bir şeyi ateş üzerinde kaynamasını anlatır. 2. Kesik kesik, sessiz sessiz gülmeyi anlatır. (TSYK.449)]
[fıkır fıkır: 1. Suyun ses çıkararak kaynarken aldığı durum ya da herhangi bir sıvının kaynayışını anlatır. 2. Cilveli, oynak. (TSYK.449)]
- fışırda- : 1. Fışır fışır ses çıkarmak. 2. Akarken ses çıkarmak. 3. Köpürmek, köpürerek ses çıkarmak. (TSYK.457)
[fış fış: Fışır fışır. (TSYK.456)]
[fışır fışır: 1. Su hafif hafif akarken çıkan sesi anlatır. 2. İpek, kumaç vb. maddeler birbirine sürtünerek ses çıkarmak. (TSYK.457)]
- fisırda- : Fısıldamak, yavaş yavaş konuşmak. (TSYK.460)
[fis: Gizli söz. (TSYK.460)]
[fisirti: Sessiz konuşmak, fısıltı. (TSYK.460)]
- fokurda- : Fazla ve sesli kaynamak. (TSYK.461)
[fokur fokur: Fokurdayarak. (TSYK.461)]
- fosurda- : Solurken ağzından ses çıkarmak. (TSYK.462)
[fos: Çürük, temelsiz, boş, kof. (TSYK.461)]
[fosurtu: 1. Sigarayı fosur fosur içerken çıkan ses. 2. Büyükleme, kibir, gurur. (TSYK.462)]
[fosur fosur iç- : Çok sigara içmek. (TSYK.462)]
- foşurda- : 1. Kızgınlık sonucu burnundan acayip sesler çıkarmak. 2. Göz göz olup kaynamak. 3. Hamur ekşiyip göz göz olmak. 4. İşemek. (TSYK.463)
[foşur foşur: Suyun fışkırıp akmasını anlatır. (TSYK.463)]
- gıcırdada- : 1. Gıcırd gıcırd ses çıkarmak. 2. Sıçramak, hoplamak. (TSYK.471)
[gıcırd gıcırd: 1. Koyun, köpek vb. hayvanları çağırma ünlemi. 2. Acele acele. (TSYK.469)]
[gıcırd gıcırd: 1. Sert şeylerin birbirine sürtünmesinden çıkan ses. 2. Temiz. (TSYK.471)]
- gümürda- : 1. Bağırarak. 2. Fısıldaşmak. 3. Homurdanmak. (TSYK.489)
[güm: Yankılı gürültüyü anlatır. (TSYK.487)]

- [gümmürdi: Gümbürtü, homurtu. (TSYK.489)]
- gümbürde- : 1. Gümbür diye ses çıkarmak. 2. Gümlemek. (TSYK.487)
- [güm: Yankılı gürültüyü anlatır. (TSYK.487)]
- [gümbür gümbür: Büyük bir gürültüyle. (TSYK.487)]
- gümmürde- : Gümbürdemek, birbiri ardınca atılmak. (TSYK.488)
- [güm: Yankılı gürültüyü anlatır. (TSYK.487)]
- [gümmür gümmür: Birbiri ardınca çıkan, duyulan top sesi ya da benzeri sesleri anlatır. (TSYK.488)]
- güpürde- : 1. Atıla atıla konuşmak. 2. (Ayak) Ses çıkarmak. (TSYK.489-490)
- [güp güp: Kalpın hızlı atışını anlatır. (TSYK.490)]
- [güpür güpür: ayakları kuvvetle vurarak yürümeyi ya da yukarıdan atılan ağır şeylerin yere çarpmasını anlatır. (TSYK.490)]
- güvürde- : Çocuk konuşmaya başlamak. (TSYK.492)
- hapırda- : 1. Atılmak, sıçramak. 2. Gürültü etmek. 3. Titremek. 4. Bir iş için öteye beriye koşmak. (TSYK.496)
- [hap hap: 1. Geveze. 2. Sinirli. (TSYK.496)]
- [hap et- : 1. (Çocuk dilinde) Yemek. (TSYK.496)]
- [hapır hapır: İştahli, gürültülü bir biçimde yemeyi anlatır. (TSYK.496)]
- haşırd- : Yeni kesilmiş otlar bir yere yığılırken ses çıkarmak. (TSYK.499)
- [haş haş: Bir şeyi bol suyla yıkarken ya da bol su dökerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.498)]
- [haşır haşır: 1. Kurumuş şeylerin sürtünmesinden çıkan sesi anlatır. 2. Bol su dökülürken çıkan sesi anlatır. (TSYK.499)]
- hımırda- : Alçak sesle konuşmak. (TSYK.502)
- [hım hım: Sesin burundan çıktığını anlatır. (TSYK.502)]
- hokurda- : Ses çıkarak kaynamak. (TSYK.508)
- [hokurdi: Bir deliğe ağzı, ibriği olan kaba vb. kaplara su konduğunda çıkan ses. (TSYK.508)]
- homurda- : Öfkeyle yarı anlaşılır yarı anlaşılmaz biçimde kendi kendine söylenmek. (TSYK.508)
- [homur homur: Homurdanmak. (TSYK.508)]

	[homurtu: Homurdanma sesi. (TSYK.508)]
kacırdam-	: Gıcırdamak. (TSYK.525)
katırdam-	: Çatırdamak. (TSYK.532)
	[katır kutur: 1. Sert ve kaba ses çıkarmak. 2. Kaba ses çıkaran. (TSYK.532)]
kıyırdam-	: Kımıldamak. (TSYK.541)
	[kıpır kıpır: 1. Yerinde duramayarak, kıpırdama kıpırdama. 2. Kıpırdama hareketini anlatır. 3. Becerikli ve uygun hareketlerle iş yapmayı anlatır. (TSYK.541)]
kıtırda-	: 1. Kıtır diye gevrek ses çıkarmak. 2. Oynak ya da kırık kemikleri birbirine sürterek ses çıkarmak. (TSYK.546)
kipirde-	: 1. Söz seyirmek. 2. Kımıldamak. (TSYK.548)
	[kip kip: İnce ve gevrek şeylerin kırılıp dökülürken çıkardığı ses. (TSYK.548.)]
	[kipir kipir: 1. Kıpır kıpır sürekli konuşmayı anlatır. 2. Bir şeyi keserken çıkan sesi anlatır. (TSYK.)]
küfürde-	: Serin serin esmek. (TSYK.553)
	[küfür küfür: Rüzgârın tatlı, serin serin ve hafif sesle esişini anlatır. (TSYK.553)]
kütürde-	: Kütür kütür ses çıkarmak. (TSYK.554)
	[küt: Tahta gibi katı şeylere vurulduğunda veya bu tür nesneler kırıldığında çıkan sesi anlatır. (TSYK.554)]
	[kütür kütür: 1. Elma, ayva, karpuz gibi gevrek meyveler kesilirken veya ısırılırken çıkan gevrek, kaba sesi anlatır. (TSYK.554)]
lagırdam-	: 1. Hayvan bağırıp ses çıkarmak. 2. Bağırıp çağırmak, yüksek sesle seslenmek. (TSYK.556)
	[lag lag daniş- : Abes sözler söylemek. (TSYK.556)]
	[lagırdı: Devenin bağırmasını anlatan ses. (TSYK.556)]
lakırdam-	: 1. Lıkır lıkır etmek, lıkırdamak. 2. Gereksiz konuşmak. 3. Leylek gagasıyla ses çıkarmak. 4. Kaynamak. (TSYK.557)
	[lak lak: Sulu yiyecekleri içerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.557)]

- [lakırdı: 1. Söz. 2. Boş söz, dedikodu. (TSYK.557)]
- lğırda- : Fokurdamak. (TSYK.559)
- [lğır lğır et- : Fokur fokur kaynamak. (TSYK.559)]
- lıkırda- : Lıkır lıkır diye ses çıkarmak. (TSYK.560)
- [lık lık: 1. Hafif sesle gülmeyi anlatır. 2. Ağzı dar olan kaplardan suyun dökülüğü sırasında çıkan ses. (TSYK.560)]
- [lıkırtı: 1. Kapalı yerden sıvı nesnelerin çalkalanmasıyla çıkan ses. 2. Tatlı ve iç açıcı sesler. (TSYK.560)]
- lokurda- : Kaynayarak ses çıkarmak. (TSYK.561)
- [lak lak: Atların koşarken karınlarından gelen ses. (TSYK.561)]
- [lokur lokur: Suyun ve sulu yiyeceklerin kaynarken çıkardığı sesleri anlatır. (TSYK.561)]
- patırda- : 1. Patırtılı ses çıkarmak. 2. Söylediği anlaşılmayacak şekilde gürültülü konuşmak. 3. Yabancı dille konuşmak. 4. Güçlük çekerek konuşmak. 5. Homurdamak. 6. Ateşte kavurulan şey ses çıkarmak. (TSYK.589)
- [pat: 1. Yassı bir şeye vurulurken çıkan sesi anlatır. 2. Birdenbire olan işler içi kullanılır. 3. Ağır bir şer düştüğü zaman çıkan ses. (TSYK.587-588)]
- [patırtı: Daha çok ayakla yapılan gürültü. (TSYK.589)]
- pıtırda- : Pıtırtı etmek. (TSYK.599)
- [pıt: 1. Su damlalarının düşmesiyle çıkan hafif ses. 2. Kalbin vuruşunu anlatan “pıt pıt atmak” deyiminde kullanılır. (TSYK.599)]
- samırda- : 1. Uyku ya da hastalık sebebiyle homurdamak, sayıklamak, söylenmek. 2. Anlasız konuşmak, saçmalamak. (TSYK.608)
- [samır sumur: Uyku halinde ileri geri söylenmeyi anlatır. (TSYK.608)]
- [samırtı: Gürültülü ses, yüksek sesle konuşmak. (TSYK.608)]
- şakırda- : 1. Şakır şakır ses çıkarmak. 2. Şen şakrak ötmek. (TSYK.618)
- [şakır şakır: Kuşların ötmesinde, yağmurun hızla yağmasında olduğu gibi hoş giden sesler. (TSYK.618)]
- [şakırtı: 1. Ellerin birbirine vurulmasından çıkan sesler. 2. Şiddetli yağın yağmurdan ya da dökülen sudan çıkan ses. (TSYK.618)]

- şıkırda- : Birdenbire çarpan metal parçalarının çıkardığı sese benzer bir ses çıkarmak. (TSYK.625)
[şık şık: Katı nesnelerin birbirine çarpmasıyla çıkan ses. (TSYK.626)]
[şıkırdı: Kağıt ve madeni nesnelere dokunulduğunda çıkan ses. (TSYK.626)]
- şapırda- : Şap diye ses çıkarmak. (TSYK.621)
[şap: İstekle öpme sırasında çıkan ses. (TSYK.621)]
[şapır şapır: Ses çıkarak aceleyle yemek yemeyi anlatır ya da üst üste öpmeyi anlatır. (TSYK.621)]
- şıpırda- : Damlarken şıp şıp ses çıkarmak. (TSYK.628)
[şıp: Ansızın, birdenbire. (TSYK.628)]
[şıpır şıpır: 1. Bir şeyin biteviye ve damla damla aktığını anlatır. 2. Çabuk çabuk. (TSYK.628)]
- şipirde- : Su damlası şıp şıp diye ses çıkarmak. (TSYK.631)
[şip: Damla sesi. (TSYK.631)]
- şokurda- : 1. Zonklamak. 2. Çok kaynamak. 3. Ekşiyip kabarmak. (TSYK.632)
- tabırda- : Yürürken ayaklar ses çıkarmak. (TSYK.633)
[Ayak sesini anlatır. (TSYK.633)]
- takırda- : Tak tak diye ses çıkarmak. (TSYK.635)
[tak tak: Sert ve gevrek bir şeye vurulurken çıkan tok sesi anlatır. (TSYK.635)]
[takır takır: 1. Takırdayarak. 2. Çok kuru ve sert. (TSYK.635)]
- tapırda- : 1. Koşmak. 2. Boş yere uğraşmak. 3. Tap tap ses çıkarmak. (TSYK.639)
[tapırdı: Bir arada yürürken çıkan ayak sesi. (TSYK.639)]
- tıkırda- : 1. Tıkır tıkır ince ve kuru ses çıkarmak. 2. Yürürken, koşarken ayaklarıyla ses çıkarmak. (TSYK.646)
[tık tık: İnce bir şeyle sert bir yere vurulduğunda çıkan ses. (TSYK.646)]
[tıkır tıkır: 1. Çok düzgün olarak, ara vermeden. 2. Kuru ve sert olmayı anlatır. (TSYK.646)]
- tıpırda- : 1. Yürürken tıpıt tıpır ses çıkarmak. 2. Hafif hafif vurmak. (TSYK.650)

- [tıpır tıpır: Hafif ve düzenli bir biçimde ses çıkardığını anlatır. (TSYK.650)]
- [tıpırtı: Tıpırdama ses. (TSYK.650)]
- tokurda- : (Hava) Suyun içinde kabarcıklar durumunda yükselirken ses çıkarmak. (TSYK.658)
- [tokurtu: Tokurdama sesi. (TSYK.658)]
- tosurda- : 1. Kendi kendine söylenmek, homurdanmak. 2. Kanat veya kollarını kabartmak. (TSYK.661)
- [tosur tosur: Suçlu olduğu halde homurdanmak, başı önünde gitmeyi anlatır. (TSYK.661)]
- vacırda- : Cıvıl cıvıl konuşmak. (TSYK.668)
- [vaç: Kötü çiğnereyerek yenen yemeğin ağızda ses çıkarması. (TSYK.668)]
- [vacur vacır: Cıvıl cıvıl (TSYK.668)]
- vagırda- : Bağırıp çağırmak, şamata etmek. (TSYK.669)
- [vagır: Topluluğun çıkardığı bağırıtı. (TSYK.669)]
- vızırda- : 1. Hızla geçip gitmek. 2. Aralıklarla ince ince ses çıkarmak. (TSYK.676)
- [vız: Böcek uçarken veya bir şey hızla geçerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.675)]
- [vıcırdı: Uçan sineklerin kanatlarından çıkan ses. (TSYK.676)]
- zabırda- : 1. Hızlı hızlı hareket etmek, yürümek. 2. Hızlı hızlı konuşmak. (TSYK.686)
- [zabırdı: 1. Hızlı hareket, yürüyüş sonucunda çıkan ses. 2. Hızlı konuşma sırasında işitilen ses. (TSYK.686)]
- zapırda- : Ayakla patırtılı sesler çıkararak koşmak. (TSYK.687)
- zimbırda- : 1. Tepinmek, gürültü etmek, tedirgin etmek. 2. Kadın yürürken göğüsleri oynamak. (TSYK.688)
- [zimbırtı: Bir şeyi zimbırdatarak çıkarılan ses. (TSYK.688)]

+KIr+dA-

+gIr+dA- varyantı:

- bangırda- : Bağırma, öfkelenmek, yüksek sesle bağırıp çağırmak. (TSYK.302)
[bang: Bağırma sesi. (TSYK.302)]
[bangır bangır: 1. Yüksek sesle acı acı ağlayışı anlatır. 2. Yaygaralı bağırma anlatır. 3. Fazla üzüntülü. (TSYK302.)]
- büngürde- : (Su) Yerden kaynamak. (TSYK.322)
[büngür: Suyun topraktan kaynayıp çıkması. (TSYK.322)]
- cengirde- : Kesik kesik havlamak. (TSYK.332)
[ceñ ceñ et- : 1. Köpek olduğu yerde kesik kesik havlamak. 2. Can sıkıcı söz söylemek. (TSYK.332)]
- çingırda- : 1. Cam, madeni eşyalar ses çıkarmak. 2. Erirken ses çıkarmak. (TSYK.340)
[çingır çingır: Çingrak sesini anlatır. (TSYK.340)]
- cöngürde- : Söylenerek ağlamak. (TSYK.363)
[cukur cukur: Arka arkaya yutkunurken çıkan ses. (TSYK.363)]
- çangırda- : Düşerek veya birbirine çarparak gürültülü sesler çıkarmak. (TSYK.379)
[çangırtı: Çangırdama ses. (TSYK.379)]
- çingırda- : Çingırak sesi çıkarmak. (TSYK.394)
[çing: Cam ve leğen gibi madeni şeylerin çıkardığı ses. (TSYK.394)]
- dangırda- : 1. Bağırarak yüksek sesle konuşmak. 2. Gevezelik etmek. 3. Çirkin sesle konuşmak. 4. Sesi kalınlaşmak. 5. Gürültü yapmak. (TSYK.422)
[dang dung et- : Dun dun diye ses çıkarmak. (TSYK.422)]
[dang et- : Yüksekçe bir yerden bir şey yere düşmek, çarpmak. (TSYK.422)]
[dangır dangır: Yüksek sesle bağırarak seslenmeyi anlatır. (TSYK.422)]
- dıgırda- : Kendi kendine söylenmek, kızmak. (TSYK.328)
[dıgır dıgır: Kendi kendine konuşmayı, mırıldanmayı anlatır. (TSYK.328)]
- dıngırda- : Sürekli olarak gerekli gereksiz konuşmak, söylenme, mırıldanmak. (TSYK.431)

- fingirde- : Aşırı derecede oynaklık, kırıtkanlık etmek. (TSYK.459)
[fingir fingir: Aşırılık anlatmak için fingirdemek eylemiyle birlikte kullanılır. (TSYK.459)]
- fongurda- : Şiddetle kaynamak. (TSYK.461)
[fongur fongur: Şiddetle kaynamayı anlatır. (TSYK.461)]
- hangırda- : 1. Yüksek sesle çirkince, kaba bir şekilde gülmek. Oynamak, eğlenmek. (TSYK.495)
[hangır hangır: kahkahayla gülmeyi anlatır. (TSYK.495)]
- hingırda- : Ağlamaya hazır olmak. (TSYK.502)
[hın hın: Burnun akıntılı olduğunu anlatır. (TSYK.502)]
[hingır hingır: Hüngür hüngür. (TSYK.502)]
- hingirde- : 1. Ses çıkararak gülmek. 2. Kendi kendine söylenmek. (TSYK.507)
[hingir hingir: Kahkahaya yakın bir sesle kıkır kıkır gülmeyi anlatır. (TSYK.507)]
- langırda- : 1. Gevezelik etmek. 2. Bağırarak konuşmak. (TSYK.558)
[langır langır: Kaba ve gürültülü sesleri anlatır. (TSYK.558)]
[langırtı: 1. Büyük çanın çıkardığı ses. 2. Anlamsız ve can sıkıcı söz. (TSYK.558)]
- lınırda- : Sıvı şeyleri içerken veya dökerken ses çıkarmak. (TSYK.560)
[lınk lınk: Atın sallanarak yürüyüşünü anlatır. (TSYK.560)]
[lınır lınır: Sıvı şeyler içerken gırtlaktan çıkan sesleri anlatır. (TSYK.560)]
- mangırda- : Bağırarak, böğürmek. (TSYK.566)
[mangır mangır: Bangır bangır, çok gürültülü bağırmayı anlatır. 2. Kızgınlıktan gözlerin çok açılmış olduğunu anlatır. (TSYK.566)]
- öğürde- : Göğüsten ses çıkarmak. (TSYK.582)
- singirde- : İnlemek. (TSYK.612)
[sing: 1. Çınlama sesi. 2. Vızıldama, uçma sırasında çıkan ses (sinek). (TSYK.612)]
- şangırda- : Tabak, bardak gibi şeylerin bir yere çarpıp kırılırken gürültülü ve çınlayıcı ses çıkarmak. (TSYK.620)

- [şang: Kırılıp dökülen nesnelerin çıkardığı madeni sesler. (TSYK.620)]
[şangır şangır: Büyük ve şangırtılı ve gütültülü ses çıkararak. (TSYK.620)]
- şingirda- : Çınlama, şingirdama sesi çıkarmak. (TSYK.626)
[şingır şingır: Şingırdarak. (TSYK.626)]
- tangirda- : Kuru ve gürültülü ses çıkarmak. (TSYK.637)
[tang tung et- : Dan dan diye ses çıkarmak. (TSYK.637)]
[tangır tangır: Boş bir kazana vurulduğunda çıkan çınlayıcı sesleri anlatır. (TSYK.637)]
- vengirde- : 1. (Küçük çocuk) Ağlamak. 2. (Köpek yavrusu) Bağırarak. 3. Can sıkıcı sözlerle gevezelik etmek. (TSYK.671)
[veñ: Gırtlaktan kaval sesi çıkarmak. (TSYK.671)]
- zangirda- : Zorluca ses çıkararak sarsılmak, titremek. (TSYK.687)
[zank: Birdenbire düşme, oturma, durmayı anlatır. (TSYK.687)],
[zangır zangır: Kuvvetli sarsılmayı, titremeyi anlatır. (TSYK.687)]
- zingirda- : 1. Zangırdamak. 2. Sarsılmak, titremek. (TSYK.689)
[zing zing: Sert bir nesneyle vurulduğunda çıkan ses. (TSYK.689)]
- +kIr+dA- varyantı:**
- dankirda- : Bağıra bağıra konuşmak. (TSYK.423)
[dank dank et- : Hızlı hızlı çarpmak. (TSYK.423)]
[dingır dingır: Tıngır tıngır, çalgı çalmayı anlatır. (TSYK.431)]
- hakirda- : Kahkahayla gülmek. (TSYK.494)
[hakır hakır: Kahkayla arsızca gülmeyi anlatır. (TSYK.494)]
- hankirda- : 1. Yüksek sesle çirkince, kaba bir şekilde gülmek. 2. Manda bağırarak. 3. Çocuk ağlamak. (TSYK.495)
[hankır hankır: Olur olmaz işlere gülmeyi anlatır. (TSYK.495)]
- hikirde- : Kısa kısa ses çıkararak gülmek. (TSYK.507)
[hikirdi: Gülüşme sesi. (TSYK.507)]
[hikir hikir et- : Gülmek. (TSYK.507)]
- kakirda- : Kahır kahır diye ses çıkarmak. (TSYK.529)
[kakır kakır: Kuru nesnelerden çıkan ses. (TSYK.529)]

- kıkırda- : 1. Kıkır kıkır diye ses çıkararak gülmek. 2. Donacak kadar üşümek. 3. Ölmek. (TSYK.538)
[kıkırtı: Kıkırdayarak gülmek. (TSYK.538)]
- kikirde- : Gevrek gevrek gülmek. (TSYK.548)
[kih kih: Kıs kıs gülmeyi anlatır. (TSYK.548)]
[kikir kikir: Kıkır kıkır gülüşü anlatır. (TSYK.548)]
- sakırda- : Korkudan ya da soğuktan titremek. (TSYK.608)
[sakır sakır: Aralıksız titremeyi anlatır. (TSYK.608)]
- sokurda- : Homurdanmak, söylenmek, gönülsüz iş görmek. (TSYK.612)
[sokur sokur et- : Homurdanmak, söylenmek. (TSYK.612)]
- tingırda- : 1. İnce, kuru ve çınlamalı, metalik sesler çıkarmak. 2. Gereksiz konuşmak. 3. Yavaş yavaş ağlamak (çocul). 4. Hafif gürültü etmek. (TSYK.648)
[tingır tingır: Bir şey yapılırken teneke, bakır gibi maddelerin düşmesi sırasında çıkan sese benzer ince, kuru ve çınlamalı bir sesin durmadan tekrarlandığını anlatır. (TSYK.648)]
- vakırda- : Coşkulu gülmek. (TSYK.669)
[vakırdı: İçten gelen coşkulu gülüş. (TSYK.669)]
[vakır vakır: Sesli, gürültülü kaynamayı anlatır. (TSYK.669)]
- zıkırda- : Tangırtı, gürültü etmek. (TSYK.688)
[zıkırtı: 1. Ayakkabının çıkardığı ses. 2. Gereksiz, can sıkıcı söylenme. (TSYK.688)]
- zonkurda- : Zonklamak. (TSYK.695)
[zonk zonk: Zonklaması olduğunu anlatır. (TSYK.695)]
[zonk zonk et- : Zonklamak. (TSYK.695)]
- +I-**
- böğrü- : Bağırmak, acı acı ses çıkarmak. (TSYK.318)
- hörü- : Uykuda horlamak. (TSYK.513)

şakı- : 1. Ezgili ses çıkararak terennüm etmek. 2. Neşeli konuşmak. Parıldayarak her tarafı aydınlatmak. 4. Azarlamak. 5. Çok konuşmak. 6. Ağrımak, acımak. (TSYK.617)

[şak: Enlice bir şeye vurulduğunda çıkan sesi anlatır. (TSYK.617)]

[şaka şak: Sürekli şakırdamayı anlatır. (TSYK.617)]

toku- : 1. (Ceviz)Vurarark silkmek, düşürmek. 2. Dövmek, vurmak. (TSYK.658)

+Ir-

apşır- : Aksırmak, hapşırma. (TSYK.296)

[apşirik: Hapşırma. (TSYK.296)]

hapşır- : Aksırmak. (TSYK.496)

[hapşu: Hapşırma ses. (TSYK.496)]

kıçır- : Bağırma. (TSYK.536)

[kıçı kıçı: Davar çağırma ses. (TSYK.535)]

pısır- : 1. Aksırmak. 2. Korkudan saklanmak. (TSYK.598)

[pıs pıs: Yavaş ve hafif sesle fısıldayarak konuşmayı anlatır. (TSYK.599)]

[pısır pısır: 1. Yavaş ve hafif sesle fısıldayarak konuşmayı anlatır. 2. Derinin ufak ufak kabarmasını anlatır. (TSYK.598)]

üfür- : 1. Esmek. 2. Üfleyip yürütmek. (TSYK.667)

+KIr-

+gIr- varyantı:

afgur- : Havlamak. (TSYK.291)

[afıl afıl: 1. Rüzgârın tatlı tatlı, serin serin esişini anlatır. 2. Soluk soluğa, çabuk çabuk, şapır şupur. (TSYK.291)]

agır- : Anırmak, haykırmak. (TSYK.292)

bağır- : 1. Yüksek ve gür ses çıkarmak. 2. Birine yüksek sesle çıkışmak. 3. Ağlamak. (TSYK.300)

[bağırtı: Bağırma ses. (TSYK.300)]

böğür-	: 1. Bağırarak, acı acı ses vermek. 2. Bağıra bağıra ağlamak. (TSYK.318)
çağır-	: Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek. 2. Herhangi bir vesileyle birinin bir yere gelmesini istemek, davet etmek. 3. Ezgi ile söylemek. (TSYK.369) [çağ: Gürültü. (TSYK.369)]
çığır-	: Bağırarak, haykırmak. (TSYK.388) [çığ: Çığlık, haykırış. (TSYK.388)] [çığır çığır: Ses bildiren söz. (TSYK.388)]
çığır-	: 1. Türkü söylemek. 2. Biri hakkında iyi konuşmak. 3. Çığlık koparmak. 4. Çağırarak, seslenmek. (TSYK.389) [çığ: Çığlık, haykırış. (TSYK.389)] [çığır: Çığlık. (TSYK.389)]
cızgır-	: 1. Bağırarak. 2. Uğuldamak. 3. At kışnemek. (TSYK.352) [cız: Kızgın yağın içerisine bir şey atılınca çıkan ses. (TSYK.351)]
gıgır-	: 1. Boğzadan boğuk boğuk ses çıkarmak. 2. Soğuktan, üşümekten titremek. 3. Bağırarak. (TSYK.474) [gıgır gıgır: Yavaş yavaş konuşmayı anlatır. (TSYK.474)]
gıgır-	: 1. Haykırmak, gürlemek. 2. Bağırarak. 3. Alevlenmek, horlanmak. (TSYK.475) [gıj: Karganın bağırışını anlatır. (TSYK.475)] [gıjiltı: Gıcirtı, fışırtı. (TSYK.475)]
gızgır-	: 1. Ses çıkarmak (hayvan). 2. Kışnemek. (TSYK.481) [gızı gızı: Koyun çağırma ünlemi. (TSYK.481)]
hıgır-	: Sümürmek. (TSYK.502) [hın hın: Burnun akıntılı olduğunu anlatır. (TSYK.502)]
kagır-	: 1. Öksürmek, balgam çıkarmak. 2. Zorlayarak bir şeyi yerinden ayırmak, koparmak, kırmak. (TSYK.525) [kagıldı: Gürültü. (TSYK.525)]
kağır-	: 1. Bir araçla veya zorlayarak bir şeyi yerinden ayırmak. 2. Keklik avlamak için başka bir kekliği öttürmek. 3. Karga ötmek. 4. Seslenmek, çağırarak. 5. Sözle dokunmak. (TSYK.525)

	[kağıltı: Kazların ötüşü, seslenişi. (TSYK.525)]
	[kağıl kağıl: Kazların ötüşünü anlatır. (TSYK.525)]
kığır-	: (Horoz) Ötmek. (TSYK.537)
kışgır-	: Gürlemek. (TSYK.545)
	[kış: Tavuk vb. hayvanları, kuşları ürkütmek için kullanılan bir ünlem. (TSYK.545)]
	[kış kış: Kümes hayvanını kovalama ünlemi. (TSYK.545)]
kişgir-	: İnsan ya da hayvanları kavgaya kışkırtmak. (TSYK.549)
	[kiş: Kümes hayvanları kovalama ünlemi. (TSYK.549)]
	[kişirdi: Hırıltı, kişneme. (TSYK.549)]
kuğur-	: (Güvercin) Ötmek. (TSYK.551)
ögür-	: Bögürmek. (TSYK.582)
	[ögürü ögürü: Bağıra bağıra. (TSYK.582)]
	[ögür ögür ağla- : Hüngür hüngür ağlamak. (TSYK.582)]
öğür-	: 1. Kusarken ya da kusacak gibi olurken gırtlaktan ses çıkarmak. 1. Bögürmek. 3. (Sığır) Bağırarak, bögürmek. (TSYK.582)
mağır-	: (Sığır) Bögürmek. (TSYK.565)
pafigır-	: 1. (Su) Gür ve hızlı akmak. 2. Havlamak, ürümek. (TSYK.585)
+kIr- varyantı:	
afkır-	: 1. (Köpek) Havalamak, ürümek. 2. (İnek, öküz, at) Aksırmak, tıksırmak. 3. Birinin yüzüne karşı edepsizce bağırarak. 4. Okuyup üflemek. (TSYK.291-292)
akır-	: Anırmak. (TSYK.294)
aykır-	: Haykırmak. (TSYK.292)
bürkür-	: Püskürmek, serpmek. (TSYK.322)
cakkır-	: İstekle içten gülmek. (TSYK.327)
	[çak çuk: Şapırtı, sakız çiğnerken çıkan ses. (TSYK.327)]
	[çakır çakır: Şapırtı, sakız çiğnerken çıkan ses. (TSYK.328)]
cevkir-	: (Yeni doğan çocuk) Ağlamak. (TSYK.332)
	[cevcev: 1. En hareketli an. 2. Havlama. (TSYK.332)]
çankur-	: Can acısından havlamak (köpek). (TSYK.380)

	[çan: 1. Madenden, saksı biçiminde türlü boyda yapılan, içinde sarkan tokmağın kenarlara vurulmasıyla ses çıkaran ve işaret etmek için kullanılan araç. 2. Değirmende buğdayın bittiğini haber veren taş üzerinde sarkan ipe bağlı madeni parçalar. (TSYK.379)]
	[çangıl çungul: Kaba ve zevksiz ses çıkarmak. (TSYK.379)]
	[çangırtı: Zil, çan ses. (TSYK.379)]
çızkır-	: Bağırıp çağırmak. (TSYK.404)
çömkür-	: 1. (Köpek) Atılıp havlamak. 2. Karşı gelmek. (TSYK.415)
çüçkür-	: Aksırmak. (TSYK.416)
fişkır-	: 1. (Gaz, sıvı) Bir yerden basınç etkisiyle yukarıya doğru birdenbire ve hızla çıkıvermek. 2. Birden yeşermek büyümek. (TSYK.457)
	[fiş fiş: Fısır fısır. (TSYK.456)]
	[fişfiş: Su fişkirtan araç. (TSYK.456)]
fiykır-	: Bağırarak, haykırmak. (TSYK.458)
	[fiyık: 1. Islık. 2. Anıları yiyen bir kuş. (TSYK.458)]
havkur-	: Havlamak. (TSYK.499)
	[hav: Köpek sesi. (TSYK.499)]
havkır-	: 1. Havlamak. 2. Bağırarak (tilki, çakal). 3. Bir kimseye kızgınlıkla karşılık vermek. 4. Bazı tarikatçılar kendilerinden geçerek bağırışmak. (TSYK.499)
	[hav: Köpek ses. (TSYK.499)]
haykır-	: 1. Telaşla bağırarak. 2. Şikayetle bağırarak. 3. Çağırmak, seslenmek. 4. Yüksek sesle bağırarak. (TSYK.499-500)
	[haykırı: Bağırma. (TSYK.499)]
hıçkır-	: 1. Boğazdan hık hık diye ses çıkarmak. 2. İçini çeke çeke ağlamak. (TSYK.501)
	[hık: Hıçkırık, boğazdan gelen ses. (TSYK.501)]
höpkür-	: Bağırarak birinin üzerine yüymek. (TSYK.512)
hümkür-	: 1. Ses çıkararak burun silmek. 2. Kızgın kızgın söylenmek. 3. Atılmak, saldırmak. (TSYK.514)
kakır-	: 1. Balgam çıkarmak. 2. Boğazını gürültüyle temizlemek. (TSYK.529)

	[kakırrtı: Kuru şeylerden çıkan ses. (TSYK.529)]
	[kakır kakır: Kuru nesnelerden çıkan ses. (TSYK.529)]
kevkir-	: Havlamak. (TSYK.534)
kıskır-	: İnsanı ya da herhangi bir hayvanı kavgaya sürmek, kışkırtmak. (TSYK.545)
	[kıs kıs: 1. “Kıs kıs gülme” deyiminde gülmenin sessizce ve alay ederek yapıldığını anlatır. 2. Koyunları kovala ünlemi. (TSYK.545)]
kışkır-	: Köpeği ısırma, havlamaya kışkırtmak. (TSYK.545)
	[kış: Tavuk vb. hayvanları, kuşları ürkütmek için kullanılan bir ünlem. (TSYK.545)]
ofkur-	: (Yaralı hayvan) Can acısıyla uzun uzun nefes almak. (TSYK.579)
	[of: Sıkıntı ya da acıyı anlatır. (TSYK.579)]
öfkür-	: Tekkelerde yüksek sesle Tanrı’nın adını söylemek, zikretmek. (TSYK.582)
pafkır-	: 1. Bağırarak. 2. Gür ve hızlı akmak. 3. Oflamak, oflayarak sıkıntını belli etmek. 4. Havlamak. Sıtma sebebiyle bağırarak çırpınmak. (TSYK.585)
pofkur-	: 1. (Su) Dar bir delikten dışarı doğru hızla ses çıkararak akmak. 2. Geçirir gibi ses çıkarmak. (TSYK.601)
	[pof: Yumuşakça bir şeyin ya da havası boşalan bir nesnenin çıkardığı sesi anlatır. (TSYK.601)]
püskür-	: Ağzında bulunan bir sıvı veya toz durumundaki bir şeyi hızla savurarak dışarı vermek. (TSYK.605)
sımkır-	: 1. Hıçkırmak. 2. İçin için sessizce ağlamak. 3. Burun temizlemek. (TSYK.610)
sümkür-	: Soluğunu burnundan hızla vererek sümüğünü dışarı atmak. (TSYK.614)
tohkür-	: (At) Öksürür gibi ses çıkarmak. (TSYK.655)
töskür-	: Kavgada yılıp geri çekilmek. (TSYK.662)
	[tös: Hayvanı çevirme, durdurma, kovalama ünlemi. (TSYK.662)]
tükür-	: 1. Ağzındaki dudakları arasına getirerek dışarı atmak. 2. Ağız yoluyla dışarı çıkarmak. 3. Ağzına gelen boğaz salgılarını ortalığa salmak. (TSYK.663)

- tüskür- : 1. Atmak. 2. Tıksırmak, aksırmak. (TSYK.663)
vañkır- : (Köpek) Dövlme, taşlanma dolayısıyla inlemek. (TSYK.670)
+nİr- varyantı:
anır- : Anırmak. (TSYK.294)

/İş/+dA-

gıgışda-/gıgışta-: Kurumuş ağaç kabuğu, kâğıt vb. şeyler birbirine sürtünerek ses çıkarmak, hışırdamak. (TSYK.138)

kıvışda- : Yaramazlık yapmak, yerinde duramamak (TSYK.139)

çağışda- : Hışırdamak (TSYK.138)

+IA-

ağla- : Göz yaşı dökmek. (TSYK.293)

ahla- : İç çekmek, ah çeker gibi ses çıkarmak. (TSYK.293)

[ah: 1. Sesin tonuna göre pişmanlık, öfke, özlem ya da beğenme, sevgi gibi duygular anlatır. 2. Ağrı, acı duyduğu zaman söylenir. (TSYK.293)]

bangla- : Bağırarak, seslenmek, çağırarak. (TSYK.302)

[bang. Bağırma ses. (TSYK.302)]

[bangıl nagıl: 1. Hiddetli yüksek sesli konuşmayı, bağırarak anlatır. 2. Suyun sesli ve bol akmasını, çağıldmasını anlatır. (TSYK.302)]

bızıkla- : Oyunbozanlık etmek, caymak. (TSYK.315)

[bızık bızık: Sinmeyi, kaçacak bir delik aramayı, paniğe kapılmayı anlatır. (TSYK.315)]

bızla- : İşemek. (TSYK.315)

[bızık: Sidik (TSYK.315)]

böğle- : Bağırarak, acı acı ses vermek. (TSYK.318)

[bö: Çocuk dilinde korkunç yaratıkları anlatmakta kullanılan bir ünlem. (TSYK.318)]

bünle- : (Su) Toprakta kaynamak. (TSYK.322)

cavla- : Ses çıkarmak, çağlamak. (TSYK.330)

[cavcav: 1. Boş, gereksiz laf. 2. Havlama. (TSYK.329)]

- cıcıkla- : 1. Bağırarak. 2. Gevezelik etmek. (TSYK.336)
[cıkıcık: 1. Gizli söz. 2. Tarla kuşu. 3. Geveze, dedikoducu. (TSYK.336)]
- cırlama- : 1. İnce ve usandırıcı ses çıkarmak. 2. Gevezelik etmek. 3. Ağlamak. 4. Tiz sesle bağırıp çağırmak. 5. Şarkı okumak. 6. Ötmek. 7. Zil çalmak. (TSYK.344)
[cır cır: Durup dinlenmeden ince ve usandırıcı ses çıkarmayı anlatır. (TSYK.341)]
[cır cır: 1. Geveze. 2. Kapı cırıltısı. 3. Suyu az akan çeşme. 4. İshal, sürgün. 5. Ağustos böceği. (TSYK.342)]
[cır cır ak- : (Su) çok yavaş ve ince akmak. (TSYK.342)]
- cırtla- : 1. Fıskırmak. 2. (Kuş, kümes hayvanları) Pislemek. 3. Düşünmeden konuşmak. 4. Dört nala konuşmak. 5. Sürekli konuşmak. (TSYK.346)
[cirt: Kumaş, kağıt vb. şeyler yırtılırken çıkan ses. (TSYK.346)]
- cıyyakla- : (Kuş,tavuk) Acı acı bağırarak. (TSYK.351)
[cıyyak: Kuş ve tavukların tehlike anında çıkardıkları sesler. (TSYK.351)]
- cızla- : 1. Yanarak cız diye ses çıkarmak. 2. Kaynamak. 3. Kızdırmak. 4. Kalbi sıslamak. 5. (Ağustos böceği vb. hayvanlar) ses çıkarmak. (TSYK.354)
[cız: 1. çocuk dilinde ateş. 2. Kızgın aygır içine bir çey atılınca çıkan ses. (TSYK.351)]
- cisele- : (Yağmur) İnce ince, yavaş yavaş yağmak. (TSYK.360)
[cisen cisen: Yağmurun ince ve yavaş yağmasını anlatır. (TSYK.360)]
[cisil cisil: Yağmurun ince ve yavaş yağmasını anlatır. (TSYK.360)]
- cozla- : 1. Yanan kömürü suda söndürürken ses çıkarmak. 2. Suyu gömülme, dalmak. (TSYK.363)
[coz: Ateşin su içine atıldığı zaman çıkardığı ses. (TSYK.363)]
- çağla- : (Su) Yüksekten çağlıtlarla dökülüp köpürmek. (TSYK.370)
[çağ çug: Gürültü. (TSYK.367)]
[çağıl çağıl: Çağıldayarak akan suların sesini anlatır. (TSYK.369)]
- çanla- : Çınlamak, madeni ses çıkarmak. (TSYK.380)
[çanıl: Çan sesi. (TSYK.380)]

- çatla- : 1. Parçaları ayrılıp dağılmayacak şekilde yarılmak. 2. Aşırı yemekten, içmekten, yorgunluk veya ağlamaktan ölmek. 3. Çok azap çekmek. 4. Aşırı sabırsızlık göstermek. (TSYK.385)
[çat: Gevrek bir şeyin kırılırken çıkardığı ses. (TSYK.383)]
[çat çat: Bir şeyin düşmesini ya da bir şeye vurulması anlatır. (TSYK.384)]
- çınla- : 1. Çın diye ötmek. 2. Yankı vermek. (TSYK.396)
[çın çın: Madeni nesnelere vurulunca çıkan ses. (TSYK.393)]
- çıtla- : 1. Çıt çıt diye ses çıkarmak. 2. Fıstık vb. kabuklu yemişlerin ağzını açmak, hafif çatlatmak. (TSYK.402)
[çıt: Küçük bir şeyim kırılırken çıkardığı hafif ses. (TSYK.401)]
[çıt çıt: Birbiri ardınca çıkan çıtırtılı ses. (TSYK.401)]
- çoğıla- : Bağırarak, çağırmak. (TSYK.414)
[çoğu: Gürültü, bağırma. (TSYK.414)]
- çurla- : Avaz avaz bağırarak. (TSYK.416)
[çur çur: Deve sağılırken çıkan sesi anlatır. (TSYK.416)]
- finla- : Çınlamak. (TSYK.450)
- fırıla- : 1. Hızla bir yana atılmak. 2. Bulunduğu yerden çıkmak. 3. Fiyatı birden bire yükselmek. (TSYK.453)
[fır: 1. Dönmek fiiliyle birlikte bir kimseye yaranmak ya da yardım etmek için üstün çaba harcamak anlamında kullanılan bir söz. 2. Baş dönmesi. 3. Fırlama. (TSYK.450)]
- fısla- : 1. Fısıldamak. 2. Gizlice haber vermek. (TSYK.457)
[fis: 1. İç boş, kof. 2. Kuvvetsiz, cılız. (TSYK.454)]
[fısıl fısıl: Fısıltı halinde, fısıldayarak, hafif sesle. (TSYK.455)]
- förtle- : Fırlamak. (TSYK.463)
[förl förl: Rüzgârın esmesini anlatır. (TSYK.463)]
- gakkala- : 1. Ses çıkarmak (tavuk). 2. Çam ağacından yapılan su testilerini ağaç ve çiviyle çakmak. (TSYK.466)
[gakka: Çocuk dilinde yumurta. (TSYK.466)]
- gegele- : Tavuk yumurtlamadan önce gıdıklamak. (TSYK.468)

	[gege: Gaga. (TSYK.468)]
gıcıla-	: 1. Gcırıdamak. 2. Gıcıklamak, kaşınmakla beraber yanmak. (TSYK.470)
	[gıcı gıcı: 1. Koyun, köpek vb. hayvanları çağırma ünlemi. 2. Acele acele. (TSYK.470)]
gıdakla-	: (Tavuk) Kesik kesik bağırarak. (TSYK.472)
	[gıdak: Çocuk dilinde yumurta. (TSYK.472)]
gıdıkla-	: Vücudun kimi yerlerine dokunarak sinir tepkisi uyandırmak. (TSYK.472)
	[gıdak et- : Gıdıklamak. (TSYK.472)]
	[gıdı gıdı: 1. Köpek, koyun, keçi gibi hayvanları çağırma ünlemi. 2. Baş ağrıtan tek düze konuşmaları anlatır. (TSYK.472)]
gıdıla-	: 1. Gereksiz ve devamlı söylenmek. 2. Kırıtarak çalımlı yürümek. 3. Bir şey yuvarlanmak. (TSYK.473)
	[gıdı gıdı: 1. Köpek, koyun, keçi gibi hayvanları çağırma ünlemi. 2. Baş ağrıtan tek düze konuşmaları anlatır. (TSYK.472)]
gijla-	: Keskin, sert bir ses çıkarmak. (TSYK.475)
	[gij: Karganın bağırışını anlatır. (TSYK.475)]
gırgırla-	: Gırgır makinesiyle süpürmek. (TSYK.479)
	[gır: Lakırdı, laf. (TSYK.479)]
gırla-	: Gırıldamak, guruldamak. (TSYK.480)
	[gır: Lakırdı, laf. (TSYK.480)]
gukla-	: Çağırarak. (TSYK.484)
gümle-	: 1. Güm diye ses çıkarmak. 2. Ansızın ölmek. (TSYK.488)
	[güm: Yankılı gürültüyü anlatır. (TSYK.488)]
gürle-	: 1. Kalın ve gür ses çıkarmak. 2. Kızgınlıkla bağırarak. 3. Yakılıp gitmek, yok olmak. 4. Birinin üstüne yürüyerek bağırarak. 5. Neşelenmek. 6. Alev alev yanmak. 7. Çağlamak. (TSYK.490)
	[gür: Bol ve güçlü olarak çıkan ya da fişkırarak çıkan şeyler. (TSYK.490)]
hafla-	: Havlamak. (TSYK.493)

harla-	: 1. Har har diye ses çıkarmak. 2. Birden öfkelenmek, bağırarak. 3. Yorgunluktan ses çıkararak nefes almak. 4. Su birden ses çıkararak akmak. 5. Hırıltılı ses çıkarmak. 6. Havlamak. (TSYK.497) [har har: Sık sık solumayı anlatır. (TSYK.497)]
havla-	: Hav hav diye ses çıkarmak. (TSYK.499)
hıkla-	: Hıçkırarak. (TSYK.501) [hık: Hıçkırık, boğzadan gelen ses. (TSYK.501)]
hırla-	: Köpek saldırmadan önce hır diye ses çıkarmak. 2. Can acısından acı acı bağırarak. 3. Çalışmak. (TSYK.504) [hır: Kavga, gürültü. (TSYK.503)] [hırhır: Göğüsü balgamla dolu kimse. (TSYK.503)] [hırıltı: Hır hır diye çıkan ses. (TSYK.504)]
hırtla-	: 1. Gırt gırt diye keserek ses çıkarmak. 2. Hortlamak. 3. Bir işi zorlukla yapmak. 4. Vücudu yıpratmak kadar çok çalışmak. (TSYK.505) [hırt hırt et-: İyi pişmemiş kabak, patlıcan gibi sebzeleri çiğnerken hırt hırt diye ses çıkarmak. (TSYK.505)]
hohla-	: Ağzını yaklaştırıp soluğu bir şey üzerine hızla vermek. (TSYK.508)
hopla-	: Sevinçten, korkudan veya oyun için bulunduğu yerden havaya fırlamak. (TSYK.509) [hop hop: Taşıt manevrası yapanlara “dur” anlamında hop hop diye bildirmesini anlatır. (TSYK.509)]
horla-	: Uyurken hor hor diye ses çıkarmak. (TSYK.511) [hor: Uyurken çıkan ses. (TSYK.511)]
hortla-	: 1. Dirilip hortlak olmak. 2. Burundan hırıltılı ses çıkarmak. 3. Ansızın bir yerden çıkarak. 4. Çabuk öfkelenmek. (TSYK.511) [hort hort: Düdük, kavalın çalışmasını anlatır. (TSYK.5112)]
hörle-	: 1. Bağırarak. 2. (Su) Ses çıkararak akmak. 3. İşemek. 4. Yağan kar hemen erimek. (TSYK.513) [hörül hörül iç-: Ses çıkararak içmek. (TSYK.513)]
ıgla-	: Ağlamak. (TSYK.516)
ihla-	: Ih ih diye inler gibi ses çıkarmak. (TSYK.517)

	[ıh: Deveyi çöktürmek için kullanılan ses. (TSYK.517)]
inle-	: 1. Yavaşça acı çektiğini belirten bir ses çıkarmak. 2. Uğultulu ses çıkarmak. (TSYK.524)
kehle-	: Yorgunluktan sık sık solumak. (TSYK.533)
	[keh keh: Soluk soluğa olmayı anlatır. (TSYK.533)]
kekele-	: 1. Damak sesleriyle başlayan kelimeleri birdenbire söylemeyip baş seslerini tekrarlayarak arkasını güçlkle söylemek. 2. Ne söyleyeceğini bilemeyip lakırdıyı ağzında çiğnemek. 3. Soluk soluğa kalmak. (TSYK.533)
	[keke: Kekeme. (TSYK.533)]
kıcıkla-	: 1. Kızdırmak, şüphelendirmek. 2. Güldürmek. 3. Hayvanı sürmek. 4. Gıdıklamak. (TSYK.534)
	[kıcık: 1. Gıcık. 2. Sözünde durmayan. 3. Koyun, keçi. 4. Kızdırma, fit. 5. Geveze. (TSYK.534)]
kıcıla-	: 1. Gıcırdamak. 2. Hızlanmak, kuvvetli esmek. 3. Köpek çağırmak. (TSYK.535)
kığla-	: Yerli yersiz konuşmak. (TSYK.538)
kırtla-	: 1. Bir şeyi az az ısırarak. 2. Bir şeyi parçalara bölmek. (TSYK.544)
	[kırt: Çarpma sesi. (TSYK.544)]
kıtla-	: Isırmak, koparmak. (TSYK.546)
kiskele-	: İnsan ya da hayvanı kavgaya teşvik etmek.
	[kis kis: 1. İçin için kıs kıs gülmeyi anlatır. 2. Köpekleri çağırma ünlemi. 3. Koyunları kovalam ünlemi. (TSYK.549)]
kütle-	: Bir yere çarpıp küt diye ses çıkarmak. (TSYK.554)
	[küt: Tahta gibi katı şeylere vurulduğunda veya bu tür nesneler kırıldığında çıkan sesi anlatır. (TSYK.554)]
küvle-	: Bağırarak, haykırmak. (TSYK.555)
mavla-	: Miyavlamak (TSYK.567)
mele-	: (Koyun, keçi) Bağırarak. (TSYK.567)
	[me: Oğlakların, kuzuların seslerini bildiren bir kelime. (TSYK.567)]
miyavla-	: (Kedi) Bağırarak. (TSYK.575)

	[miyav miyav: Kedinin miyavlamasını anlatır. (TSYK.575)]
ofla-	: Of diyerek sıkıntısını belli etmek. (TSYK.579) [of: Sıkıntı ya da acıyı anlatan söz. (TSYK.579)]
ohla-	: 1. Ahlamak, acı duymak. 2. Nefesle ısıtmaya çalışmak. (TSYK.580)
pafla-	: 1. (Kedi yılan vb. hayvanlar) Paf diye ses çıkarmak. 2. Homurdanmak, sitem etmek. 3. Ağaç çürüyüp kabuğu kabarmak. (TSYK.585)
patla-	: 1. İç basıncın artması yüzünden bir şer yarılmak. 2. Bir anlık gürültü çıkarmak. 3. Yırtilıp açılmak. 4. Ortaya çıkmak, yeşermek. (TSYK.590) [pat: 1. Yassı bir şeye vurulunca çıkan sesi anlatır. 2. Birdenbire olan işler için kullanılır. 3. Ağır bir şey düştüğü zaman çıkan ses. (TSYK.590)]
pavla-	: (Kurt, köpek, çakal) Ulumak, ürümek. (TSYK.592)
pırtla-	: Bulunduğu yerden fırlayıp veya kayıp dışarı çıkmak. (TSYK.597) [pırt: Kaçıp gitmeyi anlatır. (TSYK.596)]
pısla-	: 1. Sönmek. 2. Birdenbire sebepsiz darılmak. (TSYK.598) [pıs pıs: Yavaş ve hafif sesle fısıldayarak konuşmayı anlatır. (TSYK.598)]
pofla-	: (Yılan, kedi vb hayvanlar) Pof diye ses çıkarmak. (TSYK.602) [pof: 1. Yumuşakça bir şeyin ya da havası boşalan bir nesnenin çıkardığı sesi anlatır. 2. Güçsüz, sıkıntıya gelemeyen, 3. Boş. (TSYK.601)]
pufla-	: Puf diye ses çıkarmak. (TSYK.603)
sızla-	: 1. Sızısı olmak. 2. Sızlanmak. (TSYK.611) [sızı: Hafif ince bir ağrı. (TSYK.611)]
şapla-	: 1. Şap diye ses çıkarmak. 2. Mıhlamak, çakmak. (TSYK.622) [şap: İstekle öpmek sırasında çıkan ses. (TSYK.620)]
şarla-	: Şarıldamak. (TSYK.624) [şar: Çağlayan. (TSYK.624)] [şar şar: Şarıl şarıl. (TSYK.624)]
şırsla-	: 1. Şırıl akmak. 2. Az az akmak. (TSYK.629)
şorla-	: 1. (Akan su) Şor şor diye ses çıkarmak. 2. Fıskırlarak hızla akmak. (TSYK.632) [şor şor: Bol ve gürültülü akmayı anlatır. (TSYK.632)]

tisele-	: İnce ince yağmak. (TSYK.655) [tise: İnce ince yağın yağmur. (TSYK.655)]
tosla-	: 1. Tos vurmak. 2. Gemi baş tarafıyla hafifçe bir yere çarpmak. 3. Yersiz ve karşındakine dokunacak şekilde söz söylemek. (TSYK.660) [tos: Alın veya boynuzla vuruş. (TSYK.660)]
ufla-	: Acı, sızı duyarak uf demek. (TSYK.664) [uf: Acı, sızı duyunca söylenir. (TSYK.664)]
üfle-	: 1. Dudaklarını büzerek soluğunu hızla bir şey üzerine vermek. 2. Yanmakta olan bir şeyi söndürmek. 3. Nefesli çalgıları çalmak. (TSYK.666)
vagla-	: Harıl harıl akmak. (TSYK.669)
vahvahla-	: Acımak, üzülmek. (TSYK.669)
vañla-	: 1. Metal şeyler birbirine çarparak ses çıkarmak. (TSYK.670) [van van: Gürültülü, yüksek sesle bağırmayı anlatır. (TSYK.670)]
verikle-	: (Çocuk) Sürekli ağlamak. (TSYK.671)
vığla-	: (Yeni doğmuş çocuk) Ağlamak. (TSYK.673)
vıkla-	: Vık vık diye ses çıkarmak. (TSYK.673) [vık vık: 1. Körpe çocukların ağlamasını anlatır. 2. İçteki sıkıntıyı, daralmayı anlatır. (TSYK.673)]
vıñla-	: 1. Topacın dönerken çıkardığı gibi vın diye ses çıkarmak. 2. Çınlamak. (TSYK.674)
vırıla-	: 1. Vırıldamak 2. Gevezelik etmek. (TSYK.674) [vır vır: 1. Devamlı vırıldamayı anlatır 2. Usanç verici biçimde çıkan sesi anlatır. (TSYK.674)]
vızla-	: Vızıldamak. (TSYK.677) [vız: Böcek uçarken veya bir şey hızla geçerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.675)] [vız vız: (Arı, sinek vb.) vızıltılı çıkan sesi anlatır. (TSYK.677)]
yıgla-	: Ağlamak. (TSYK.683)
zınkla-	: 1. Çocuk huysuzlanarak vızıldamak. 2. Dayak yiyen köpek tiz ve acı ses çıkarmak. (TSYK.690)

	[zınk: “Birdenbire durmak” deyiminde geçer. (TSYK.686)]
zınla-	: Çınlamak. (TSYK.690)
	[zın zın: Sert bir nesneyle vurulduğunda çıkan ses. (TSYK.690)]
zırıla-	: 1. Zırıldamak. 2. Söylenmek. 3. Yakınmak. 4. Çocuk inilideyerek ağlamak. 5. Bağırıp ağlamak. 6. (Saat) Ses çıkarmak. 7. Anırmak. (TSYK.691)
	[zır: Ağlamaklı olanı iyice ağlatmak için kullanılan bir söz. (TSYK.691)]
zokla-	: Zonklamak. (TSYK.694)
zongla-	: Zonklamak, zonklamayı anlatır. (TSYK.694)
	[zingul zongul: İstemeyerek ağır ağır yürümeyi anlatır. (TSYK.694)]
/I/+IA-	
çağıla-	: Çağlamak. (TSYK.367)
	[çağ çug: Gürültü. (TSYK.367)]
	[çağıl çugul: Kaynayıp akarken çıkan ses. (TSYK.367)]
çangıla-	: 1. Havlamak. 2. Kötü söz söylemek. (TSYK.379)
	[çangıl çungul: Kaba ve zevksizce ses çıkarmak. (TSYK.379)]
	[çangırtı: Zil, çan ses. (TSYK.379)]
çatıla-	: Şaklamak. (TSYK.384)
	[çat çat: Bir şeyin düşmesini ya da bir şeye çarpmasını anlatır. (TSYK.384)]
gaggıla-	: Ses çıkarmak. (TSYK.464)
	[gagga: (Çocuk dilinde) Yumurta. (TSYK.464)]
gığıla-	: 1. Saçma sapan konuşmak. 2. Ağlamak. (TSYK.475)
hafıla-	: Acele ve ses çıkararak yemek. (TSYK.493)
	[haf: Köpeğin kesik kesik çıkardığı ses. (TSYK.493)]
hafile-	: Nefes daralarak sık sık solumak. (TSYK.493)
	[haf: Köpeğin kesik kesik çıkardığı ses. (TSYK.493)]
ıkıla-	: 1. Yorgunluktan hastalıktan sık sık nefes almak, inlemek. 2. Sözü ağzında gevelemek. (TSYK.517)

	[ıkıl ıkıl: 1. Boğulurcasına sıkıntılı solumayı anlatır. 2. Zorla güçlkle. (TSYK.517)]
ınıla-	: 1. Kendi kendine yavaş sesle şarkı söylemek. 2. (Çok hızlı dönen topaç) Ses çıkarmak. (TSYK.520)
	[ınıl ınıl: Yavaş yavaş yürümeyi anlatır. (TSYK.520)]
iğile-	: Böğürmek. (TSYK.523)
kakıla-	: (Tavuk yumurtlarken) Gıdıklamak. (TSYK.527)
kışıla-	: Kümes hayvanlarını kovalamak. (TSYK.545)
	[kış: Tavuk vb. hayvanları, kuşları ürkütmek için kullanılan bir ünlem. (TSYK.545)]
kütüle-	: Küt diye ses çıkarmak, küt küt vurmak. (TSYK.553)
	[küt: Tahta gibi katı şeylere vuruluğunda veya bu tür nesneler kırıldığında çıkan sesi anlatır. (TSYK.553)]
mızılla-	: Kendi kendine ve anlaşılmaz bir biçimde söylenmek, mırıldanmak. (TSYK.574)
	[mızımız: 1. Önemsiz şeylere kusur bularak hoşnutsuzluğu ile insanı rahatsız eden ses. 2. Yavaş iş gören, uyuşuk. (TSYK.575)]
sapıla-	: Ses çıkarmak. (TSYK.616)
şakıla-	: Şaklamak. (TSYK.617)
	[şak: Enlice bir şeye vurulduğunda çıkan sesi anlatır. (TSYK.617)]
	[şak şak: Sürekli şakırdamayı anlatır. (TSYK.617)]
takıla-	: 1. Yüksek sesle gülmek. 2. Şıarmak. 3. (Keklik) Ötmek. 4. Tak tak ses çıkarmak. (TSYK.634)
	[taka tuk: Bir şeyi çakarken çıkan sesi anlatır. (TSYK.634)]
tingıla-	: Ağır bir şey yere düşerken ses çıkarmak. (TSYK.647)
	[tingıltı: Tingıldama sesi. (TSYK.647)]
üfüle-	: Üflemek. (TSYK.666)
vagıla-	: 1. (Canı acıyan köpek) Acı acı ses çıkarmak. 2. (Köpek yavrusu) Bağırarak. (TSYK.668)
	[vagıldı: Gürültü, patırtı, şamata. (TSYK.668)]

- vañıla-** : 1. Vızıldamak. 2. Yankı yağmak. 3. Tedirgin edici bir sesle ağlamak. 4. (Canı yanan köpek) Acı acı ses çıkarmak. (TSYK.670)
[van van: Gürültü, yüksek sesle bağırmayı anlatır. (TSYK.670)]
- venile-** : 1. Can sıkıcı sözlerle gevezelik etmek. 2. (Küçük çocuk) Ağlamak. (TSYK.671)
[veng: Gırtlaktan kaval sesi çıkarma. (TSYK.671)]
- vezile-** : Hastalıktan ağlar gibi ses çıkarmak. (TSYK.672)
[vezilti: Bitkin, hasta, zayıf kişinin sinek vızıltısı gibi çıkardığı ses. (TSYK.672)]
- viñıla-** : Hızla hareket eden bir nesne ses çıkarmak. (TSYK.674)
[viñ viñ: Hızlıca gütmek, uçuş sırasında çıkan sesi anlatır. (TSYK.674)]
- vızıla-** : Vızıltılı ses çıkarmak. (TSYK.675)
[vız: Böcek uçarken veya bir şey hızla geçerken çıkan sesi anlatır. (TSYK.674)]
- +h-**
- ulu-** : Köpek, kurt, çakal vb. hayvanlar uzun, iniltili, ağlar gibi ses çıkarmak (TS.2415)
- +nA-**
- bayna-** : (Horoz) Ötmek. (TSYK.303)
- çagna-** : Haykırmak, çığlık koparmak. (TSYK.368)
[çag çug: Gürültü. (TSYK.368)]
- fışna-** : 1. Mayalanıp ekşimek. 2. Kükremek. (TSYK.458)
[fiş: (Kabuklu yemişler) İçerisi boş, kof. (TSYK.456)]
- hışna-** : 1. Sık sık nefes almak. 2. Hışırdamak, tartaklamak. (TSYK.506)
[hış: Kırılmış, sert gevrek şeylerin sesi, ipekli kumaşın çıkardığı ses. (TSYK.506)
[hış hış: İpekli kumaşların sürtünmesinden çıkan sesi ve buna benzer başka şeyleri anlatır. (TSYK.506)]

+sIr-

agsır-	: Aksırmak. (TSYK.292)
aksır-	: Aksırmak. (TSYK.294)
ansır-	: 1. Aksırmak. 2. Atların ürkünce bir ses çıkarması. (GTS.15)
asır-	: Hapşırmak (TSYK.297)
öksür-	: Solunum yolları zarlarının rahatsızlığı yüzünden akciğerlerdeki havayı birdenbire gürültüyle dışarı vermek. (TSYK.583)
tıksır-	: Ağzı kapalı iken hafifçe aksırmak. (TSYK.647)

3.2.1.4. Türkmen Türkçesi

/cIr/+A-
/dIr/+A-
/(I)r/+A-
+An-
/Il/+dA-
/Ir/+dA-
/(I)ş/+dA-
/kIr/+dA-
+Ik-
+KIr-
+IA-
+Iı-

/cIr/+A-

gıcıra-	: Kaynamak. (TTTS.226)
ıñılcıra-	: Zaman zaman inlemek. (Tkm.TS.364)
mıcıra-	: Suyu çıkamak, cıvılamak. (TTTS.227)

/dIr/+A-

endire-	: Zangır zangır titremek. (Tkm.TS.200)
galdıra-	: Titremek. (Tkm.TS.220)
mıdıra-	: Mırıldanmak. (Tkm.TS.457)

/(I)r/+A-

dabıra-	: 1. Koşmak, çok hızla gitmek. 2. Saldırmak, hücum etmek. 3. Acele hareket etmek. (Tkm.TS.129) [dabırdı: Ayak patırtısı. (Tkm.TS.129)]
---------	---

eñre- : Hüngür hüngür ağlamak. (Tkm.TS.202)
kükre- : 1. Uyandırmak, heyecanlandırmak, birine karşı tahrik etmek. 2. Bağırarak, haykırmak, çığlık atmak. 3. Kavga çıkarmak, huysuzluk etmek. (Tkm.TS.428)

+An-

igen- : Homurdanmak, mırıldanmak, söylenmek, sızlanmak. (Tkm.TS.372)

/II/+dA-

arrılda - : Bağırarak. (TTTS.195)
bingılda : Sıvının oynaması (TTTS.195)
bükkülde- : Yüreği heyecanla çarpmak. (Tkm.TS.90)
bürkülde- : Buram buram çıkmak, tozlamak. (Tkm.TS.91)
cakgılda- : 1. Cıvıldamak, şarkı söylemek. 2. Yaygara etmek, çağırmak. (Tkm.TS.93)
carkılda- : Ses çıkarmak. (Tkm.TS.95)
[carkıldı: Çatırtı, ses, şangırtı. (Tkm.TS.95)]
cazzılda- : Cızırdamak, cızır cızır etmek. (Tkm.TS.97)
[cazzırtı: Cazırtı. (Tkm.TS.97)]
cıgılda- : 1. Gıcırdamak, cızırdamak. 2. Cıvıldamak, cıvıldaşmak. (Tkm.TS.100)
[cıgıldı: Gıcırta, cızırta, cıvıltı. (Tkm.TS.100)]
cıñğılda- : Cıvıldamak, cıvıldaşmak. (Tkm.TS.100)
cırkılda- : 1. (Saat) Tiktak etmek. 2. Ses çıkarmak, şaklamak, şakırdamak. (Tkm.TS.101)
cırılıda- : Cır cır diye ses çıkarmak. (TTTS.195)
cıssılda- : Islık çalmak, vızıldamak. (Tkm.TS.101)
cızılıda- : (Böcekler için) Uğuldamak. (Tkm.TS.101)
cikgilde- : 1. Cıvıldamak. 2. Çok bilmişlik yapmak, şaka yapmak. (Tkm.TS.102)
culkulda- : Şır şır etmek, şır şır akmak, şırıltı çıkarmak. (Tkm.TS.104)
cumpulda- : Sıvı bir kabın içinde çalkalanıp ses çıkarmak. (TTTS.195)
cuvvulda- : Islık çalmak, vızıldamak. (Tkm.TS.104)
cülpülde- : 1. Şapırtı çıkarmak, çırpınmak. 2. Şak şak vurmak. (Tkm.TS.104)

cürkülde-	: Cır cır etmek, cıvıldamak. (Tkm.TS.104) [cürküldi: Cıvıldaşma. (Tkm.TS.104)]
cüygülde-	: Cıvıldamak, cik cik etmek. (Tkm.TS.105) [cüygüldi: Cıvıltı, cıvıldaşma. (Tkm.TS.105)]
darsılda-	: Hızlı gitmek. (Tkm.TS.135) [darsıldı: Ayak patırtısı. (Tkm. 135)]
dılmılda-	: 1. Cilveli cilveli gülmek. 2. Yapmacık olarak gümek. (Tkm.TS.154)
gagılda-	: (Karga) Ötmek. (Tkm.TS.217)
galpılda-	: Titremek. (Tkm.TS.221)
garkılda-	: Bağırarak, vaklamak. (Tkm.TS.233)
gürçülde-	: Çıtırdamak. (Tkm.TS.321)
gürpülde-	: Paldır küldür düşmek. (Tkm.TS.322)
gürrülde-	: Gürlemek. (Tkm.TS.322) [gürrüldi: Gürültü. (Tkm.TS.322)]
gürsülde-	: (Kalp) Atmak, çarpmak. (Tkm.TS.323) [gürsüldi: Atmak, çarpma. (Tkm.TS.323)]
güvvülde-	: Uğuldamak. (Tkm.TS.323)
hılçılde-	: Yıkılmak, küt diye yere düşmek. (Tkm.TS.447)
hırılde-	: Hırıldamak. (Tkm.TS.347)
hoşnılda-	: Hoşnutsuzlukla homurdanmak, mırıldanmak. (Tkm.TS.351)
ıñnılda-	: Sızlanmak, hoşnut, memnun olmamak. (Tkm.TS.364)
ırgılde-	: İki yana yavaşça kımıldanmak, hareket etmek, sendelemek. (Tkm.TS.365) [ırgıldı: İki yana yavaşça sallanma, sallanım, titreşim. (Tkm.TS.365)]
ıñnılde-	: 1. İnlemek. 2. Sızlanmak, ağlayacak gibi olmak. (Tkm.TS.381)
kirtılde-	: Çıtırdamak, çatırdamak. (Tkm.TS.411)
lahhılde-	: Kesik kesik kahkaha atmak, kahkahayla gülmek (Tkm.TS.433)
lakgılde-	: Çene çalmak, gevezelik etmek. (Tkm.TS.433)
lokgılde-	: Kahkahayla gülmek. (Tkm.TS.439)
loñkulde-	: 1. Yorgalamak, ürkemek, ürkerek gitmek. 2. Titremek, sarsılmak. (Tkm.TS.439)

mımılda-	: Titremek, tir tir titremek, kımıldanmak, dalgalanmak. (Tkm.TS.459)
mıññılda-	: 1. Titremek, kımıldanmak, sallanmak. 2. Burnundan konuşmak . (Tkm.TS.459)
paypılda-	: Ağır ağır adımlarla yürümek. (Tkm.TS.521)
şaggılda-	: Çağıldamak, çağılıtlı ses çıkarmak. (Tkm.TS.596) [şaggıldı: Suyun şiddetli akışı, çağıltı. (Tkm.TS.596)]
şalkılda-	: Yüksekten akan suyun veya sıvı bir nesnenin ses çıkarması, şarıldamak. (Tkm.TS.599) [şalkıldı: Yumuşak sıvı nesnelerin bir yere yüksekten şiddetli dökülmesi sonucu çıkan ses. (Tkm.TS.599)]
şalpılda-	: Dalgalanmak, çalkalanmak gibi eylemler sonucunda ses çıkarmak, şapırdatmak. (Tkm.TS.599) [şapıldı: Sıvıların içindeki hareket veya dalga sonucunda ortaya çıkan ses. (Tkm.TS.599)]
şañkılda-	: Uğuldamak, çınlamak, tınlamak. (Tkm.TS.600) [şañkıldı: Uğultu, çınlama. (Tkm.TS.600)]
şarkılda-	: Gıcırdamak, tıkırdamak. (Tkm.TS.600) [şarkıldı: Gıcirtı. (Tkm.TS.600)]
şapbılda-	: Şapırdamak. (Tkm.TS.600) [şapbıldı: Yemek yerken vb. durumlarda dudakların birbirine çarpmasından çıkan ses. (Tkm.TS.600)]
şarpılda-	: Çarpma sonucu ses çıkarmak. (Tkm.TS.601)
şarpıldı	: Bir şeyin bir yere şiddetle çarpmasıyla veya vurmasıyla çıkan ses. (Tkm.TS.601)
şartılda-	: Bir şeyin sertçe kırılması veya kesilmesi sonucu ses çıkarmak. (Tkm.TS.601) [şartıldı: Bir şeyin sertçe kırılması ya da kesilmesi sonucu ortaya çıkan ses. (Tkm.TS.601)]
şırkılda-	: Gıcırdamak. (Tkm.TS.606) [şırkıldı: Gıcirtı. (Tkm.TS.606)]
tañkılda-	: Takırdamak. (Tkm.TS.616)

tarpılda-	: (Ayak) Tap tap yere vurmak. (TTTS.200)
tarkılda-	: 1. Tark diye ses çıkarmak. 2. Ateşlenmek. (TTTS.200)
tarsılda-	: (Kalp, nabız) Hızlı hızlı atmak. (TTTS.200)
tırkılda-	: Tırık tırık çalmak, tıkladmak. (TTTS.200)
tızıldı-	: Vızıldamak. (TTTS., 195)
uvvulda-	: Uğuldamak. (TTTS.195)
vaggılda-	: 1. (Su) Çağlamak. 2. (İnsan) Gürültü yapmak. (TTTS.201)
varkılda-	: (Kurbağa) Vırak vırak etmek. (Tkm.TS.663)
varrılda-	: Şiddetli güröldeyip ses çıkarmak. (TTTS.201)
varsılda-	: Sivri ve keskin nesneyi vücuda sokup ses çıkarmak. (TTTS.201)
vazzılda-	: Vızıldamak. (Tkm.TS.664)
zarılda-	: Çınlamak, tınlamak, çalmak. (Tkm.TS.717) [zarıldı: Ses, çalma, vurma. (Tkm.TS.717)]
zıgılda-	: Dangırdatmak, gıcırdatmak, tıkırdatmak. (Tkm.TS.721)
zogulda-	: Uğuldamak, vızıldamak, homurdanmak. (Tkm.TS.723)
zompulda-	: Atlamak, fırlamak, sıçramak, peyda olmak. (Tkm.TS.723)

/Ir/+dA-

badırda-	: Homurdanmak. (TTTS.209)
bazırda-	: Kızgın nesnelerin üstüne su dökülünce ses çıkarmak. (TTTS.209)
bıgırda-	: Fokurdamak. (Tkm.TS.64)
cakırda-	: Kahkaha atmak, sesli gülmek. (Tkm.TS.93), ötmek. (TTTS.209)
caııırda-	: Çınlamak, tınlamak, çalmak, çınlamaya başlamak. (Tkm.TS.95)
catırda-	: Çatırdamak, şakırdamak, çatırdamaya başlamak. (Tkm.TS.95) [catırdı: Çatırtı (Tkm.TS.95)]
cayırda-	: 1. Gıcırdamak, cayırdamak, cızırdamak. 2. Yırtılmak. (Tkm.TS.96) [cayırdı: İki şeyin birbirine sürtülmesinden çıkan ses. (Tkm.TS.96)]
cedirde-	: (Genelde gençler için) Hızlı konuşmak. (TTTS.209)
cıkırda-	: Cıkırtılı ses çıkarmak, sesli gülmek. (Tkm.TS.100)
cıııırda-	: Çınlamak, tınlamak, şingırdamak, çalmak. (Tkm.TS.100) [cıııırdı: Ses, tınlama, çınlama, tıngırtı, şıkırtı. (Tkm.TS.100)]

cızııda-	: 1. Cızırtı ses çıkarmak 2. Sıcaktan pişmek (Tkm.TS.101)
cugurda-	: Guruldamak. (TTTS.209)
cukurda-	: İstekle yutkunmak. (TTTS.209)
cumburda-	: (Sıvı) Bir kabın içinde çalkalanarak ses çıkarmak. (TTTS.209)
dazırda-	: Vırıldamak. (TTTS.209)
dükürde-	: (İnsan) Gürültü çıkararak yürümek. (TTTS.209)
düğğürde-	: (Çıngırdak) Çınlamak, çıngırdamak. (Tkm.TS.181)
düpürde-	: Gürültü yapmak. (TTTS., 210)
fışırda-	: Fışır fışır ses çıkarmak. (TTTS., 210)
fosurda-	: Solurken ağızdan ses çıkarmak. (TTTS., 210)
gıbirda-	: 1. Tıptış tıptış yürümek, küçük ve hızlı adımlarla yürümek. 2. Sürünmek, yürümek, kıpırdamak. (Tkm.TS.256)
gıcırda-	: 1. Gıcırdamak, çıtırdamak. 2. Öfkelenmek, öfkeyle konuşmak. (Tkm.TS.257)
gıdırda-	: 1. Sessiz çalışmak. 2. Yavaşça küçük adımlarla yürümek. (Tkm.TS.257)
gıtırda-	: Çatırdamak, çıtırdamak, gıcırdamak. (Tkm.TS.267)
gugurda-	: Mırıldanmak, şırıldamak, guruldamak. (Tkm.TS.104)
gübürde-	: Gürlemek, gürültü çıkarmak, gürüldemek. (Tkm.TS.316)
gütürde-	: Gıcırdamak, çıtırdamak, çatırdamak, kütürdemek. (Tkm.TS.323)
hasırda-	: 1. Acele etmek, çabuk davranmak. 2. “vın, vız diye ses çıkarmak. (Tkm.TS.336)
haşıırda-	: Hışırdamak, çıtırdamak. (Tkm.TS.337)
hatırda-	: Kıtırdamak. (Tkm.TS.338)
hoturda-	: Cılk cılk etmek. (Tkm.TS.353)
hüğğürde-	: Alçak sesle homurdanmak. (TTTS.210)
hütürde-	: Kütürdemek, çatırdamak. (Tkm.TS.359)
ıkırda-	: Kar ve kumun üzerinde yürürken bu tür ses çıkarmak. (TTTS.211)
inirde-	: Sızlanmak, homurdanmak. (Tkm.TS.381)
kakırda-	: Gülmek. (TTTS.211)
kıkırda-	: Gülmek. (TTTS.211)
kıtırda-	: Kıtırdamak. (TTTS.211)

kibirde-	: Çatırdamak, kütürdemek. (Tkm.TS.409)
kikirde-	: İnce ince kıkırdayıp gülmek. (TTTS.211)
kütürde-	: Kütürdemek. (TTTS.211)
labırda-	: Yanmak, alev aşev yanmak, tutuşup yanmak. (Tkm.TS.432)
lagırda-	: 1. Mırıldanmak, sızlanmak, homurdanmak. 2. Böğürmek, bağırıp çağırmak. (Tkm.TS.432)
lakırda-	: 1. Gürültü yapmak, kaynamak, fokurdamak, fıkır fıkır kaynamak. 2. Sarsılmak, bozulmak, perişan olmak. (Tkm.TS.433) [lakırdı: 1. Kaynama, fokurdama. 2. Ses. (Tkm.TS.433)]
langırda-	: Gevezelik etmek. (TTTS.211)
lasırda-	: Fıkır fıkır kaynamak. (Tkm.TS.434)
lıgırda-	: Koyu sıvılar kaynarken çses çıkarmak. (TTTS.211)
lıkırda-	: (Su vb.) Hafif kaynamak. (TTTS.211)
ligırde-	: Vızıldamak, uğuldamak, homurdanmak. (Tkm.TS.438)
lokurda-	: Şır şır etmek, şır şır akmak, şırıltı çıkarmak. (Tkm.TS.439) [lummurdi: 1. Böğürtü, homurtu, anırtı, uğultu. 2. Fokurdamak, kaynamak. (Tkm.TS.440)]
lummurda-	: 1. Böğürmek, anırmak, uğuldamak. 2. Dalgalanmak, köpürmek, coşmak, kaynamak. (Tkm.TS.440)
mıdırda-	: Mırıldanmak. (TTTS.211)
öğürde-	: Göğüsten ses çıkarmak. (TTTS.211)
pasırda-	: 1. Dalgalanmak. 2. Rüzgârın esişinden veya kuşun kanat çırpışından çıkan ses. (Tkm.TS.519)
patırda-	: Patırdamak, patırtı yapmak. (Tkm.TS.520)
payırda-	: 1. Yağmur yağar gibi dökülmek, dökülmek. 2. Birden yırtılmak, dikişi sökülüp ses çıkararak yırtılmak. (Tkm.TS.521)
pıkırda-	: Fıkırdamak. (Tkm.TS.528)
pışırda-	: Fısıldamak. (TTTS.212)
pofurda-	: Can sıkıntısı sesli soluklanmak. (TTTS., 212)
sakırda-	: Hızlı ve sürekli konuşmak. (Tkm.TS.554)
samırda-	: Uyku ya da hasta sebebiyle mırıldanmak. (TTTS.212)

sapırda	: Alçak suda yürürken ya da sulu yemek yerken ses çıkarmak. (TTTS.211)
şabırda-	: Şıpırtılı ses çıkarmak, şıpırdatmak. (Tkm.TS.596) [şabırdı: Yağmur sesi, şıpırtı. (Tkm.TS.596)]
şagırda-	: Fışkırdamak. (Tkm.TS.596)
şakırda-	: Şıkırdamak, şakırdamak, şangır şungur etmek, tangır tungur etmek. (Tkm.TS.598) [şakırdı: (Taş, demir) Birbirine çarpmasıyla çıkan ses, tangırtı, şıkırtı. (Tkm.TS.598)]
şatırda-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (Tkm.TS. 601) [şatırdı: Çatırdı, çıtırdı. (Tkm.TS.601)]
şayırda-	: Takırdamak, tıkırdamak. (Tkm.TS.603) [şayırdı: Sert cisimlerin birbirine değmesi sonucunda çıkan ses, takırdama, tıkırdamak. (Tkm.TS.603)]
şıbırda -	: Hışırdamak. (Tkm.TS.606) [şıbırdı: Hışırtı. (Tkm.TS.606)]
şıgırda	: Hışırdamak, fışırdamak. (Tkm.TS.606) [şıgırdı: Hışırtı, fışırtı. (Tkm.TS.606)]
şingırda-	: Çınlama, şingırdama sesler çıkarmak. (TTTS.212)
şıñğırda-	: Şıngırdamak. (Tkm.TS.606) [şıñğırtı: Şıngırtı. (Tkm.TS.606)]
şıtırda-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (Tkm.TS.606) [şıtırdı: Hışırtı, çıtırtı. (Tkm.TS.606)]
tangırda-	: Tangırdamak. (TTTS.213)
tañğırda-	: Tangırdamak. (Tkm.TS.616)
tapırda-	: Tapırdamak. (Tkm.TS.617)
tıkırda-	: Tıkırdamak. (Tkm.TS.628)
tokurda-	: Kaynamak. (TTTS.213)
tosurda-	: Kendi kendine söylemek. (TTTS.213)
vadırda-	: Gevezelik etmek. (TTTS.213)
vagırda-	: Bağırıp çağırmak, şamata etmek. (TTTS.213)

vajırda-	: Ekşiyip fişirdamak. (TTTS., 213)
vakırda-	: Coşkulu gülmek. (TTTS.213)
vasırda-	: Şiddetli hava çıkarıp ses etmek. (TTTS.213)
vaşırda-	: Hart hurt etmek. (Tkm.TS.663)
vazırda-	: 1. Anlamsız yersiz konuşmak. 2. İki sert ağacı birbirine sürterek ses çıkarmak. (TTTS.213)
vışırdı-	: Fısıldamak. (TTTS.213)
vodurda-	: Homurdanmak. (TTTS.213)
vücürde-	: Hızlı hızlı, tatlı bir şekilde konuşmak. (TTTS.213)
zabırda-	: 1. Çok hızlı gitmek, acele etmek. 2. Çene çalmak, hızlı konuşmak. (Tkm.TS.716)
zagırda-	: Korkmak, üşümek, titremek. (Tkm.TS.716)
zaññırda-	: Çınlamak, tınlamak, şingırdamak. (Tkm.TS.717) [zıññırdı: Ses, çınlama. (Tkm.TS.717)]
zıbırda-	: Yel gibi geçmek, hızla geçmek, uçup geçmek. (Tkm.TS.721)
zıññırda-	: Çınlamak, tınlamak, ses çıkarmak, çalmak. (Tkm.TS.722)

/kIr/+dA-

hikirde-	: Kıkırdamak, kıkırdayarak gülmek. (Tkm.TS.349)
vakırda-	: Kahkaha atmak. (Tkm.TS.662)

/(I)ş/+dA-

çağışta-	: 1. Madeni ve cam nesneler birbirine değerek ses çıkarmak. 2. Hışırdamak. (TTTS.221)
dağışta-	: Yürürken hafif ses çıkarmak. (TTTS.221)
gığışda-	: (Kurumuş nesneler) Hışırdamak. (TTTS.221)
gımışda-	: Hareket etmek, kımıldamak. (TTTS.221)
gıvışda-	: Hareket etmek, kımıldamak. (TTTS.221)
kağışda-	: (Kurumuş nesneler) Sürtünme yoluyla ses çıkarmak. (TTTS.221)

+Ik-

hamsık- : Hıçkırmak. (Tkm.TS.331)

+KIr-**+gIr- varyantı:**

asgır- : Aksırmak, hapşırmak. (Tkm.TS.34)

bagır- : 1. Bağırarak, böğürmek. 2. Acı acı ağlamak, bağırıp çağırmak, hüngür hüngür ağlamak. (Tkm.TS.43)

gagır- : Öksürerek balgam tükürmek. (Tkm.TS.217)

gıgır- : 1. Bağırarak, böğürmek. 2. Birini çağırmak. 3. Bağırarak birine sesini yükseltmek. (Tkm.TS.257)

gugur- : Uğuldamak, vızıldamak. (Tkm.TS.305)

horgur- : Atın burnundan horultuya benzeyen ses çıkarmak. (Tkm.TS.351)

lägir- : Böğürmek, anırmak, bağırıp çağırmak. (Tkm.TS.435)

sümgür- : Sümkürmek. (Tkm.TS.592)

üşgür- : Öksürmek. (Tkm.TS.656)

+kIr- varyantı:

heñkir- : 1. Hıçkırarak hıçkırarak ağlamak. 2. Bağırarak, haykırmak. (Tkm.TS.344)

vankır- : (Köpek vb.) Keskin çığlık atmak. (Tkm.TS.663)

+ŋIr- varyantı:

möŋŋur- : Böğürmek, anırmak, uğuldamak. (Tkm.TS.463)

zaŋŋar- : Fırlamak. (Tkm.TS.723)

+IA-

agla- : Ağlamak. (TTTS.189)

arla- : Bağırarak. (TTTS.189)

bazla- : 1. Alevlenmek. 2. Ekmek pişirmek. (TTTS.189)

bortla- : Doğurmak. (TTTS., 189)

bozla- : 1. Alçak sesle böğürmek. 2. Yüksek sesle ağlayıp sızlamak, feryat etmek, hüngür hüngür ağlamak. (Tkm.TS.81)

cazla- : Yemeği kızartılmı yağ ile pişirmek. (TTTS.189)

çorla- : (Su vb.) Ses çıkararak akmak. (TTTS.189)

cırıla-	: 1. Mekanik saat cınılamak. 2. İnce usandırıcı ses çıkarmak. (TTTS.189)
cırtla-	: 1. (Eşek) Çifte atmak. 2. Fıskırmak. (TTTS.189)
cızla-	: 1. Yakmak, cızırtı ses çıkarmak. 2. Berelemek, şiddetli ağrımak. (Tkm.TS.101)
cızınla	: Hoplamak, zıplamak. (Tkm.TS.101)
cürle-	: 1. Ötmek, ses çıkarmak. 2. Cırıldamak, cıvıldamak. (Tkm.TS.105)
çagla-	: Çağlamak. (TTTS.189)
çatla-	: Çatlamak. (Tkm.TS.113)
çırıla-	: 1. İnce ses çıkararak şiddetle ağlamak. 2. İnce ses çıkararak ağlamak. (TTTS.189)
çıtla-	: Çıt diye ses çıkarmak. (TTTS.189)
çitle-	: Çekirdek yemek. (TTTS.189)
çüfle-	: Üfürük yapmak. (TTTS.189)
fısıla-	: Fısıldamak. (TTTS.189)
gıkılıkla-	: 1. Bağırmak, gürültü çıkarmak. 2. Skandal çıkarmak, kavga etmek. (Tkm.TS.258)
	[gıkuv: Gürültü, bağırıtı. (Tkm.TS.258)]
gurla-	: Guruldamak. (TTTS.189)
gurkla-	: Kuluçka olmak. (TTTS.189)
gürle-	: 1. Konuşmak. 2. Gürlemek, gürüldemek. 3. Kükremek, böğürmek. (Tkm.TS.321)
gütle-	: Paldır küldür düşmek. (Tkm.TS.323)
güvle-	: 1. Gürültü yapmak. 2. Uğuldamak, vızıldamak. (Tkm.TS.323)
güzle-	: 1. Gürültü yapmak, gürültü çıkarmak. 2. Çok hızlı gitmek, kurşun gibi gitmek. (Tkm.TS.325)
harla-	: 1. Hırıltılı ses çıkarmak. 2. Motor çalıştığı zaman çıkardığı sese benzer ses çıkarmak. (Tkm.TS.334)
hasla-	: Posurdamak, ağır, kesik ve derin soluk almak. (TTTS.189)
haşla-	: Ağır, kesik kesik, ve haş haş diye soluk almak.
haykılıkla-	: Haykırmak, feryat etmek, bağırmak. (Tkm.TS.340)
hıkla-	: İklamak. (TTTS.189)

hırsla-	: Hırlamak. (Tkm.TS.347)
hohla-	: Soluk vermek. (TTTS.189)
horla-	: Horultulu ses çıkarmak, horlamak. (Tkm.TS.351)
ıkla-	: Hıkılamak. (TTTS.189)
ihla-	: Ih diye ses çıkarmak. (TTTS.189)
ızla-	: (Çocuk) Sızlanmak, ağlamak. (TTTS.189)
ınle-	: İnlemek, sızlanmak, yanıp yakılmak. (Tkm.TS.381)
kütla-	: Küt diye ses çıkarmak. (TTTS.189)
käkele-	: Gıdıklamak. (Tkm.TS.396)
kıvla-	: Gürültü yapmak. (TTTS.189)
lovla-	: Tutuşmak, parlamak. (TTTS.189)
mırla-	: 1. Mırıldanmak. 2. Horlamak. (Tkm.TS.459)
mısıla-	: Uyurken sürekli ve rahat bir şekilde soluklanmak. (TTTS.189)
pagla-	: (Sıvı maddeler) Aniden dökülmek. (TTTS.189)
patla-	: Patlamak, çarpmak, pat diye ses çıkarmak. (Tkm.TS.520)
pırsla-	: Fırlamak. (TTTS.189)
pızla-	: (Yanan ıslak odun) Ses çıkararak yanmak. (TTTS.189)
şanla-	: Tınlamak, çınlamak. (TTTS.189)
şatla-	: 1. Çatırtılı ses çıkarmak. 2. Çok ayaz olmak. (Tkm.TS.601)
şıgla-	: Fokurdamak. (Tkm.TS.606)
şirle-	: Şarıldamak, şarıl şarıl akmak. (Tkm.TS.607)
vanla-	: Çınlamak. (TTTS.189)
vıkla-	: Vık diye ses çıkarmak. (TTTS.189)
vırsla-	: Vırıldamak. (TTTS.189)
vızla-	: Vızıldamak. (TTTS.189)
zovla-	: Uğuldamak, vızıldamak. (Tkm.TS.724)
+lı-	
uvla-	: Ulumak (Tkm.TS.651)

3.2.2. Kıpçak Grubu

3.2.2.1. Başkurt Türkçesi

/(I)r/+A-
/KIr/+A-
+DA-
/Il/+dA-
+I-
+KIr-
+IA-
/Ir/+IA-
/KIr/+IA-
+nA-
+tA-

/(I)r/+A-

költre- : Gürlemek, gürüldemek. (BTS.294)

[költör-költör: Yaban horozunun çıkardığı sesi bildiren söz. (BTS.294)]

borkora- : Yoğunlaşıp buhar olmak, buharlaşmak, buhar çıkmak. (BTS.99)

[bork: Birden bükülüp fırlayarak gitmeyi bildiren söz. (BTS.99)]

hıkra- : İnlemek, sızlamak, ah etmek, yakınmak. (BTS.197)

ıngıra- : İnlemek, feryat etmek. (BTS.239)

kükre- : Gürüldemek, kükremek. (BTS.306)

şingıra- : Şingır şingır etmek. (BTS.521)

şırkıra- : 1. İnce bir ses ile bağırarak. 2. Ötmek. 3. Kışnemek. (BTS.523)

şarkıra- : Çağlamak, fışkırmak, püskürmek. (BTS.551)

şingıra- : 1. Şingır şingır diye ses çıkarmak; çınlamak. (BTS.561)

[şingır: 1. Yankılanan gür sesi bildiren söz. 2. Gür sesli, tok sesli.

(BTS.561)]

ukra- : Çağırır veya seslenir gibi yumuşak ses çıkarmak. (BTS.655)

/KIr/+A-

+gIr+A- varyantı:

ıngıra- : İnlemek, feryat etmek. (BTS.239)

şingıra- : Şingır şingır etmek. (BTS.521)

şığıra- : 1. Şıgır şıgır diye ses çıkarmak; çınlamak. (BTS.561)
[şıgır: 1. Yankılanan gür sesi bildiren söz. 2. Gür sesli, tok sesli. (BTS.561)]

+kIr+A- varyantı:

şırkır- : 1. İnce bir ses ile bağırarak. 2. Ötmek. 3. Kişnemek. (BTS.523)

şarkır- : Çağlamak, fışkırmak, püskürtmek. (BTS.551)

+DA-

ahakta- : Ah üh etmek. (BTS.20)

hıkta- : Yakınarak, üzülerek sessizce ağlamak. (BTS.197)

/II/+dA-

ahıl- : Ah vah etmek, sızlanmak, şikayet etmek. (BTS.21)

arşıl- : Havlaya havlaya ürümek. (BTS.39)

[arş-arş: Köpeğin tekrar tekrar havladığını bildiren söz. (BTS.21)]

avıl- : Hey hey edip bağırarak. (BTS.47)

[av: Çapırma ve seslendirmelerde söylenen bir ünlem. (BTS.47)]

barkıl- : Bark bark diye bağırarak, bark bark diye ötmek. (BTS.62)

[bark -bark: Kuş sesini bildiren söz. (BTS.62)]

bavıl- : Bağırarak ağlamak, ağlarken kötü sesler çıkarmak. (BTS.67)

berkél- : Pat etmek, küt etmek. (BTS.73)

[belk-belk: Pat pat. (BTS.73)]

bıhıl- : Bıh bıh etmek, bıh bıh gelmek. (BTS.83)

[bıh: Zorla nefes almayı bildiren söz. (BTS.83)]

bijkıl- : (Ördek için) Vak vak etmek. (BTS.83)

[bijk: (Ördek sesi) Vak vak. (BTS.83)]

bıkıl- : Bık bık etmek. (BTS.83)

[bık-bık: 1. Koyu bir şeyin hafifçe kaynamasıyla çıkan sesi bildiren söz.
2. Anlaşılmaz şekilde söylenmiş olan sözü ifade etmek için kullanılır. (BTS.83)]

bıltıl- : Bılt bılt etmek. (BTS.84)

[bılt-bılt: Tekrar tekrar oluşan ani bir hareketi bildiren söz. (BTS.84)]

- bırhılda- : Bırh bırh etmek. (BTS.85)
[bırh-bırh: Dayanamayarak bir gülme sesini bildiren söz. (BTS.84)]
- bırkılda- : Bırk bırk etmek. (BTS.85)
[bırk: Suyun içinden hava çıkması ya da yerden su çıkması gibi sesleri bildiren söz. (BTS.85)]
- bırşılda- : Bırs bırs etmek. (BTS.85)
[bırś: Ürkmüş kedi sesini bildiren söz. (BTS.85)]
- bışılda- : Fısır fısır etmek, fısır fısır konuşmak. (BTS.86)
[bış-bış: Fıs fıs, fısır fısır. (BTS.86)]
- bıtbılda- : Bıt bıt diye ötmek. (BTS.87)
[bıt-bıt: 1. Bildircin sesini bildiren söz.
bıtbıl: Bildircin. (BTS.87)]
- bıtılda- : 1. Bıdı bıdı etmek, bıdı bıdı konuşmak. 2. Lüzumsuz yere konuşmak. (BTS.87)
[bıt-bıt: Bıdı bıdı. (BTS.87)]
- bıvılda- : Sürekli ulur gibi ağlamak. (BTS.88)
- bızıl-da- : Bız bız etmek. (BTS.89)
[bız-bız: Vız vız. (BTS.89)]
- bol-kolda- : Bolk bolk etmek. (BTS.97)
[bolk-bolk: Dar ağızlı bir kaptan akan sıvının çıkardığı sesi bildiren söz. (BTS.97)]
- bufıl-da- : Buf buf etmek. (BTS.109)
[buf: Güç soluk verildiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.109)]
- burşılda- : Homurdanmak. (BTS.112)
[burś-burś: Sinirlenerek kendi kendine homurdanmayla çıkan sesi bildiren söz. (BTS.112)]
- darhıl-da- : 1. Güm güm etmek. 2. Güçlü şekilde çarpmak. (BTS.123)
[darh: Büyük sert nesneler birbirine vurulduğunda çıkan ve güçlü yankılanan sesi bildiren söz. (BTS.123)]
- dıngıl-da- : Dıngıl dıngıl etmek. (BTS.129)
[dıngıl: Demir gibi sert nesneler vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz.]

	[dın: Demir gibi sert nesneler vurulduğunda yankılanarak çıkan sesi bildiren söz. (BTS.129)]
dınkıl-da-	: Dınk etmek, tınk etmek. (BTS.129)
	[dınk: Katı bir nesneye ağır bir nesneyle vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz. (BTS.129)]
dıvıl-da-	: Dıv etmek, dıv edip gürllemek, uğuldamak. (BTS.129)
	[dıv: Aşırı uğultuyu ve gürültüyü bildiren söz. (BTS.129)]
duñkıl-da-	: Dunk dunk etmek. (BTS.134)
	[duñk: Sert, ağır ve büyük nesnenin ağır başka bir nesneyle çarpılması, vurulması ile çıkan sesi bildiren söz. (BTS.134)]
göröl-de-	: Gürüldemek. (BTS.170)
görşöl-de-	: Gurç gurç etmek. (BTS.170)
	[gör-şav: Gürültü, patırtı. (BTS.170)]
gıjgıl-da-	: Gıj gıj etmek. (BTS.176)
	[gıj: Kuray çalındığında boğazdan çıkan kalın sesi bildiren söz. (BTS.176)]
gırıl-da-	: Hırıldamak, hırıl hırıl etmek. (BTS.176)
	[gır: Boğazdan, gırtlaktan çıkan kalın sesi bildiren söz. (BTS.176)]
gorol-da-	: Guruldamak. (BTS.177)
	[gor-şar: Çok guruldamayı bildiren söz. (BTS.177)]
gurşıl-da-	: Hart hurt etmek. (BTS.178)
	[gurş: Hayvanların ekin veya ot yerken çıkardıkları sesi bildiren söz. (BTS.178)]
havıl-da-	: Havlamak. (BTS.189)
	[hav-hav: Köpek sesini bildiren söz. (BTS.189)]
hınkıl-da-	: Hınk etmek. (BTS.199)
hañıl-da-	: Kahkaha ile gülmek. (BTS.225)
	[haña: Bağırarak gülmeyi anlatan söz. (BTS.225)]
ıhıl-da-	: Halsizleşip of pof etmek. (BTS.237)
	[ıh: Yakınıp, sızlanıp inlemeyi bildiren söz. (BTS.237)]
ıjıl-da-	: Ij ij etmek, ıj ij diye ses çıkarmak. (BTS.237)

	[İj: Güçlü rüzgâr estiğinde ya da büyükçe bir böcek uçtuğunda çıkan sesi bildiren söz. (BTS.237)
ıkılda-	: İlk mık etmek, kekelemek, gevelemek. (BTS.237)
ışılda-	: Zor nefes almak, zor soluk almak. (BTS.242)
jıvılda-	: Cıvıldamak. (BTS.267)
jıyıldı-	: Jıy jıy etmek. (BTS.268)
	[jıy: Kurşun gibi şeylerin aniden geçtiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.268)]
kehêlde-	: Hafifçe öksürmek, ıhı ıhı etmek. (BTS.217)
	[keh-keh: Hafifçe öksürüldüğünde çıkan sesi bildiren ses. (BTS.271)]
kejkêde-	: Kejk kejk etmek. (BTS.271)
	[kejk-kejk: Gıcırdayarak yutkunulduğu sırada çıkan sesi bildiren söz. (BTS.271)]
kêtkêlde-	: Kıt kıt diye gülmek. (BTS.280)
	[kêt-kêt: Yumuşak şekilde kesik kesik gülme sesini bildiren söz, kıt kıt. (BTS.280)]
körkölde-	: (Kara basıldığında) Kört kört diye ses çıkarmak. (BTS.299)
kaşılıda-	: Kak kak etmek. (BTS.319)
	[kah-kah: 1. Katılarak gülerken çıkan sesi bildiren söz. (BTS.319)]
kahkahala-	: Kahkaha atmak. (BTS.319)
kajkılda-	: Gajıldamak. (BTS.3319)
kakılıda-	: Kakıldamak. (BTS.320)
kaşkılda-	: Gak gak etmek. (BTS.325)
kıtkılıda-	: 1. Gıdıklamak, kıt kıt etmek. 2. Kış kış gülmek. (BTS.358)
	[kıt-kıt: Tavuğun çıkardığı sesi bldiren söz. (BTS.358)]
kıykılıda-	: Kıyk kıyk etmek, bağırmak. (BTS.363)
	[kıykıldak: (Kaz için) Kıyk kıyk bağıran. (BTS.363)]
kolkolda-	: Gulk gulk etmek. (BTS.369)
lakılıda-	: Çok konuşmak. (BTS.391)
laskılıda-	: Şapırdamak. (BTS.392)
lastılıda-	: Şap şup etmek. (BTS.392)

lavılda-	: Çağır olmak, mızıkılanmak. (BTS.392)
lışkıl-da-	: Fış fış ederek burun çekmek. (BTS.396)
	[lıştık: Fış fış burun çeken. (BTS.396)]
mıkıl-da-	: Kekelemek, kekeleyerek konuşmak, ık mık ederek konuşmak. (BTS.3415)
mırıl-da-	: Mırıldamak, mır mır etmek. (BTS.415)
mıyıl-da-	: İşitilir işitilmez halde konuşmak, mıy mıy diye konuşmak, çok kısık sesle konuşmak. (BTS.416)
nıyıl-da-	: Boşuna ağlamak, zırlamak. (BTS.441)
öfölda-	: Üf üf etmek, tekrar tekrar üf etmek. (BTS.459)
ögölde-	: Damak dibinden ses çıkarmak. (BTS.459)
pıfıl-da-	: Puf puf etmek, pufuldamak. (BTS.477)
pıhıl-da-	: Gaz, duman gibi şeylerin birikmesiyle birden pıh etmek. (BTS.477)
pırhıl-da-	: Pırh pırh etmek, birden durmaksızın gülmeye başlamak. (BTS.477)
sapıl-da-	: Şap şup diye ses çıkarmak. (BTS.498)
	[sapır-sopor: Şapır şupur. (BTS.498)]
sarılda-	: Acı ve tez bir ses çıkarmak. (BTS.499)
sarkıl-da-	: Çark çurk diye bağırmak. (BTS.499)
satıl-da-	: Çat çut etmek, çatırdamak. (BTS.501)
səngəlda-	: Çingil çingil etmek, çingil çingil diye ses çıkarmak. (BTS.510)
	[səngəl: Güçlü yankılanan, çınlayan ses. (BTS.510)]
sənkəlda-	: Çeng çeng diye ürümek. (BTS.510)
	[sənk: Çengildeyen köpeğin ince ve kesik sesini bildiren söz. (BTS.510)]
serəlda-	: Gırtlak sesle bağırmak. (BTS.512)
sevkəlda-	: (Köpek için) Çengildemek. (BTS.516)
	[səv: Ağlamayı veya susmayı bildiren söz. (BTS.516)]
singıl-da-	: Çingil çingil etmek. (BTS.521)
sıpıl-da-	: Şıp şıp etmek. (BTS.522)
sıvıl-da-	: 1. Üzülüp bağırmak, kederlenip bağırmak. 2. Gürültü, patırtı etmek. (BTS.525)
	[sıv-sıv: Gürültü, patırtı. (BTS.525)]

sıyıl-da-	: Cızıldamak. (BTS.526)
sutıl-da-	: Cık cık etmek. (BTS.542)
şakıl-da-	: Şakıldamak, şak şuk etmek. (BTS.548) [şakıldak: Şakıldayıp duran. (BTS.548)]
şarıl-da-	: Yaygara çıkararak bağırmak, şamatayla bağırmak. (BTS.551) [şarıldak: Şamatacı, yaygaracı. (BTS.551)]
şarkıl-da-	: Bağırarak gülmek, yüksek sesle gülmek. (BTS.551) [şarkıldak: Bağırarak gülen. (BTS.551)]
şarpıl-da-	: Şap şup etmek. (BTS.551)
şijıl-da-	: Cıs cıs etmek. (BTS.559)
şırkıl-da-	: Kıs kıs gülmek. (BTS.562)
takıl-da-	: Takıldamak, tak tuk etmek. (BTS.571)
tihıl-da-	: Zor nefes almak, zor soluk almak. (BTS.607)
uhıl-da-	: Uhu uhu diye ağlamak. (BTS.655)
ujıl-da-	: Vızıldamak, vıjıldamak. (BTS.655)
zırıl-da-	: Zırıldamak. (BTS.755)
zıvıl-da-	: Vızıldamak. (BTS.755)
zıyıl-da-	: Vıjıldamak. (BTS.755)

+I-

kajı-	: 1. Diş gıcırdatmak. 2. Mırıldanmak, homurdanmak, söylenip durmak. (BTS.319)
şakı-	: Şak şuk vurmak, şak şuk çarpmak. (BTS.548)
şankı-	: 1. Çınlamak, yabkılanmak. 2. Çarpma, vurma yada güçlü sestten dolayı hissetme yeteneğini kaybetmek. 3. Sersemleten bir darbeden sonra ölmek. 4. Sersemlemek. (BTS.550)
şıñşı-	: 1. Ağlar gibi ses çıkarmak. 2. Yavaşça, ince ince ağlamak. (BTS.561)

+Kİr-

+gİr- varyantı:

hémgér-	: 1. Burun içindeki havayı birden vermek. 2. Sümürmek. (BTS.192)
---------	--

ıjgır- : Çağırarak, böğürmek, öğürür gibi ses çıkarmak. (BTS.237)
kuzgır- : 1. Gürültü yapmak, gürültü patırtı yapmak. 2. Herhangi bir dış tesirden dolayı ağrımak, coşmak. (BTS.390)

+kIr- varyantı:

akır- : Kuvvetli bir sesle bağırarak, haykırmak. (BTS.23)
bışkır- : 1. Burnundan bir anda nefes vermek. 2. Ağızından ve burnundan salya saçmak. (BTS.87)
kikér- : Geçirmek. (BTS.284)
kakır- : Balgam çekerek tükürmek. (BTS.320)
[kakırık: Balgam. (BTS.320)]
kışkır- : Yüksek ses çıkarmak, bağırarak, ses vermek. (BTS.356)
sakır- : 1. Çağırarak, ses veya işaret ile gelmesini istemek. 2. Gülmeyi emretmek. 3. Misafirliğe çağırarak. 4. Göreve çağırarak. 5. Ses çıkarmak, ötmek. (BTS.493)
söskör- : 1. Öksürmek. 2. Motor gibi düzenekler düzgün çalışmadığında kesik kesik ses çıkarmak. (BTS.538)

+IA-

abavla- : 1. “Öbö” diye ses çıkarmak. 2. Isık çalmak. (BTS.17)
ahahayla- : Haykırmak gülme. (BTS.20)
[aha-ha: Bağırarak gülme sesini bildiren söz. (BT2017)]
aybayla- : 1. Bağırarak yardıma çağırarak. 2. Çığırkanlık etmek. (BTS.50)
[ay-bay: Vay vay. (BTS.50)]
bıjla- : Cıslamak, sıcak demire su değmesiyle cis etmek. (BTS.83)
[bıj-bıj: Kuray üflediğinde veya rüzgâr estiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.83)]
darla- : Gürültü patırtı etmek, şamata çıkarmak. (BTS.123)
darşla- : Güm etmek, gümbürdemek. (BTS.123)
[darş: Büyük sert nesneler birbirine vurulduğunda çıkan güçlü, yankılanan sesi bildiren söz. (BTS.123)]
hayhıvla- : Hay hıv diye ses çıkarmak. (BTS.189)

	[hay-hıv: Hayvanlar sürüldüğünde söylenen söz. (BTS.189)]
ihaḥayla-	: Yersizce gülmek, bağırarak gülmek. (BTS. 246)
	[iḥaḥay: Ha ha diye bağırarak çıkan gülme sesini bildiren söz. (BTS.246)]
irevle-	: Bağırarak ağlamak, bağırmak. (BTS.257)
jijla-	: Jij etmek. (BTS.267)
	[jij: Böceklerin uçtuğu sırada çıkardığı sesi bildiren söz. (BTS.267)]
	[kah-kah: 1. Katılarak gülerken çıkan sesi bildiren söz. (BTS.319)]
kahkahala-	: Kahkaha atmak. (BTS.319)
kırtla-	: Kırtlamak, kırt etmek. (BTS.355)
	[kırt-kırt: Kırt mırt (BTS.355)]
kıtakla-	: Gıdak gıdak etmek, gıdaklamak. (BTS.338)
kıtıkla-	: Gıdıklamak. (BTS.358)
	[kıtık: Gıdıklama, gıdıklanma. (BTS.358)]
kıygakla-	: Kıygak kıygak etmek. (BTS.361)
	[kıygak: Kaz sesi. (BTS.361)]
lavla-	: Hırıl hırıl etmek. (BTS.392)
mıravla-	: Miyav miyav diye bağırmak, miyavlamak. (BTS.415)
miyavla-	: Miyavlamak. (BTS.416)
özle-	: 1. Islık çalar gibi terennüm etmek, damak dibinden nağmelendirmek. 2. Uğuldamak, ıslık çalar gibi ses çıkarmak (rüzgâr için). (BTS.472)]
öşele-	: Öş öş diye ses çıkararak et kovalamak. (BTS.466)
pırıla-	: Pır pır etmek, pır pır getirmek. (BTS.477)
sémle-	: Gıcırdamak, gıcır gucur etmek. (BTS.509)
sıvla-	: Gürültü patırtı ile bağırmak. (BTS.525)
	[sır-sıv: Gürültü patırtı, bağrışma, kahkaha. (BTS.525)]
şartla-	: 1. Patlamak, havaya uçmak. 2. Çatlamak. (BTS.551)
şavla-	: 1. Çınlamak, uğuldamak. 2. Bağırarak konuşmak. 3. Gürültü çıkarmak. 4. Bağırarak karşı çıkmak. (BTS.552)
	[şav: 1. Gürültü patırtı. 2. Endişe, korku. (BTS.552)]
şırıla-	: Şırıl şırıl akmak, çağlayıp akmak. (BTS.562)

zırla- : Zırlamak. (BTS.755)
zıvla- : Vızır vızı etmek. (BTS.755)

/Ir/+IA-

bıgırla- : 1. Fokur fokur etmek. 2. Yerinde duramamak. (BTS.83)
[bıgır-bıgır: Yoğun bir şeyin kaynamasıyla çıkan sesi bildiren söz. 2. Anlaşılmaz şekilde konuşmayı bildiren söz. (BTS.83)]

bıkırla- : Fokur fokur etmek. (BTS.83)
[bıkır-bıkır: Fokur fokur. (BTS.83)]

bogorla- : Fokur fokur etmek. (BTS.96)
[bog-bog: Kaynama veya toplu bir harekette çıkan sesi bildiren söz. (BTS.96)]

bugırla- : Fokur fokur etmek. (BTS.109)
[bugır-bugır: 1. Yoğun bir şeyin kaynamasıyla çıkan sesi bildiren söz. 2. Anlaşılmaz şekilde konuşmayı bildiren söz. (BTS.109)]

dabırla- : Katı ince bir nesneye sert bir nesne ile aralıksız vurulduğunda ya da sürüldüğünde çıkan sesi bildirir. (BTS.121)]

dagırla- : Dagır dogor etmek. (BTS.121)
[dagır: İçi boş ve sert nesnelerin birbirine vurulması ya da sürtülmesiyle çıkan sesi bildiren söz. (BTS.121)]

döhörle- : Takır tukur etmek, gürüldemek. (BTS.132)
[döhör: Gök gürlediğinde, boş arabayla sert bir yoldan gidildiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.132)]

göbörle- : Gümbür gümbür etmek. (BTS.168)
[göbör-göbör: Su kaynaması veya kımızın kaynatılması esnasında çıkan ses. (BTS.168)]

gömberle- : Gümbürdemek. (BTS.169)
[gömbör-gömbör: Gümbür gümbür, uzakta konuşan insanların yankılanan seslerini bildirir. (BTS.169)]
[gömp: Boşlukta yankılanan sesi verir. (BTS.169)]

kétérle- : Kitir kitir etmek, kitir kitir gelmek. (BTS.280)

	[kétér-kétér: Sert bir nesne koparıldığında, kemirildiğinde çıkan sesi bildiren söz. (BTS.280)]
kıpşırla-	: Hışır hışır etmek. (BTS.351)
	[kıp: İnce sert bir nesneye birden vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz. (BTS.351)]
kötörle-	: Guruldamak. (BTS.280)
labırla-	: Gevezelik etmek, dırdır etmek, çenesi düşmek. (BTS.391)
	[labır-lobor: Homur homur. (BTS.372)]
lagırla-	: Gevezelik etmek, çok konuşmak. (BTS.391)
	[lagır-logor: Kaynaya suyun çıkardığı sesi, langır lungur. (BTS.391)]
laştırla-	: Şıpır şıpır etmek. (BTS.392)
mıkırla-	: Mıkır mıkır diye ses çıkarmak. (BTS.145)
satırla-	: 1. Çatır çutur etmek, çatırdamak. 2. Bir söz veya haberi hemen yetiştirmek. (BTS.501)
	[satır: Şimşek çaktığında veya ağaç kırıldığında çıkan sesi bildiren söz. (BTS.501)]
septérle-	: Şırıl şırıl akmak. (BTS.512)
séptérle-	: İnce ve hafif ses çıkarmak. (BTS.512)
setérle-	: Aralıksız, sürekli konuşmak. (BTS.515)
sétérle-	: Çıtır çıtır etmek. (BTS.515)
	[sétér: Çatlama, kırılma seslerini bildiren söz. (BTS.515)]
şabırla-	: Şapır şupur etmek. (BTS.547)
şatırla-	: Çatır çutur etmek. (BTS.552)
	[şatır-şotor: Çatır çutur. (BTS.552)]
şıpırla-	: Şıpır şıpır etmek. (BTS.522)
şoborla-	: Şapır şupur etmek. (BTS.566)
tığırla-	: Tıkırdamak, tıkır tıkır etmek. (BTS.607)
tıkırla-	: Tık tık etmek, tık tık diye ses çıkarmak. (BTS.608)
/Kİr/+İA-	
dağgırla-	: Dangırdamak, dangır dungur etmek. (BTS.123)

	[daᅁır: Sert bir yoldan boş bir araba gittiğinde, içi boş büyük bir şey sert bir nesneye çarptığında çıkan bildiren söz. (BTS.123)]
doᅁgorla-	: Dangır dungur etmek. (BTS.131)
	[doᅁgor: İçi boş nesneye sert olmayan bir nesneyle vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz. doᅁ: Yankılanan sert bir nesneye vurulduğunda çıkan sesi bildirir. (BTS.131)]
koᅁgorla-	: Boᅁuk boᅁuk ses çıkarmak. (BTS.372)
	[koᅁgor: Boᅁuk yankılanan sesi bildiren söz. (BTS.372)]
mıᅁgır-la-	: Mıᅁır mıᅁır etmek, mıᅁır mıᅁır gelmek. (BTS.415)
	[mıᅁır-mıᅁır: Anlaşılmaz şekilde konuşulduğunda çıkan sesi bildiren söz. (BTS.415)]
möᅁörle-	: Mırıl mırıl konuşmak. (BTS.424)
zıᅁır-la-	: Zıᅁırdamak, zıᅁır zıᅁır etmek. (BTS.755)
	[zıᅁır: Çan, zil. (BTS.755)]
+nA-	
aᅁna-	: Coşup güçlü bir ses çıkarmak, bağırarak, haykırmak. (BTS.55)
kızna-	: Esip uğuldamak; tıslamak, fıs diye ses çıkarmak. (BTS.367)

3.2.2.2. Karaçay-Malkar Türkçesi

/Il/+dA-
/Ir/+dA-
/KIr/+dA-
+Ir-
+KIr-
+IA-
/I/+IA-
/Ir/+IA-
+sI-

/Il/+dA-	
bılkılda-	: 1. Şırıl şırıl akmak. 2. Çalkalamak. (K-MTS.121)
bıjıldı-	: (Su) Köpürmek, köpürerek akmak. (K-MTS.121)
bızıldı-	: Vızıldamak. (K-MTS.122)

borkulda-	: Fokurdamak. (K-MTS.126)
büvülde-	: Böğürmek. (K-MTS.133) [büvüldev: Böğürtü. (K-MTS.133)]
cırıl-da-	: 1. Gıcırdamak. 2. Atılmak, fırlayıp gitmek. (K-MTS.152)
cızıl-da-	: 1. Sızlamak. 2. Vızıldamak, gıcırdamak. (K-MTS.153) [cız: Gıcırtı. (K-MTS.153)]
cüvülde-	: 1. Cıvıldaşmak, ötmek. 2. Vızıldamak, uğuldamak. (K-MTS.164) [cüvüldev: Cıvıltı. (K-MTS.164)]
çınkıl-da-	: Şırıldamak, çalkalanmak. (K-MTS.174) [çınkıldav: Şırıltı. (K-MTS.174)]
çısılda-	: Cızıldamak. (K-MTS.175)
çupulda-	: Şıpırdamak, suda çırpınmak. (K-MTS.180)
çüyülde-	: Uğuldamak. (K-MTS.180)
duvulda-	: Uğuldamak. (K-MTS.188) [duvuldav: Uğultu. (K-MTS.188)]
dürülde-	: Uğuldamak. (K-MTS.189) [düyüldev: Uğultu. (K-MTS.189)]
gırıl-da-	: 1. Homurdanmak. 2. Gevezelik etmek. (K-MTS.204)
hırıl-da-	: Hırıldamak. (K-MTS.218) [hır: Vida. (K-MTS.218)] [hırıldav: Hırıltı. (K-MTS.218)]
kañkıl-da-	: Gıdaklamak, ötüşmek, cıvıldaşmak. (K-MTS.241)
kıjıl-da-	: Gıcırdamak. (K-MTS.257) [kijıldav: Gıcırtı. (K-MTS.257)]
kılkıl-da-	: 1. Gülmek. 2. Şırıldamak. (K-MTS.258) [kıl-kıl: Gülme, kahkaha. (K-MTS.258)] [kılkıldav: Şırıltı. (K-MTS.258)]
kızgıl-da-	: Vızıldamak. (K-MTS.264)
kiñkilde-	: Kıkırdamak, kıkırdayarak gülmek. (K-MTS.265)
kurulda-	: Guruldamak, vıraklamak. (K-MTS.283)
murulda-	: Homurdanmak, mırıldanmak. (K-MTS.303)

	[muruldav: Homurtu, mırıltı. (K-MTS.303)]
şonkulda-	: Şırıldamak. (K-MTS.366)
	[şuruldav: Şırıltı. (K-MTS.303)]
şorkulda-	: Şırıldamak, çağlamak. (K-MTS.367)
	[şorkuldav: Şırıltı, çağlama. (K-MTS.367)]
şuvulda-	: 1. Uğuldamak, şırıldamak. 2. Hızla gitmek. (K-MTS.368)
	[şuvuldav: Uğultu, şırıltı. (K-MTS.368)]
zikkılda-	: Yırtmak, parçalamak. (K-MTS.427)
zızıl-da-	: Vızıldamak. (K-MTS.427)
zuvalda-	: Vızıldamak. (K-MTS.428)

/Ir/+dA-

çıkırda-	: Gıcırdamak, takırdamak. (K-MTS.173)
	[çıkırt: Çatırtı, çıtırtı, hışırtı. (K-MTS.174)]
şıbir-da-	: 1. Fısıldamak. 2. Hışırdamak. (K-MTS.364)
	[şıbırdav: Fısıltı, hışırtı. (K-MTS.364)]
şihırda-	: Hışırdamak. (K-MTS.364)
şıkırda-	: Hışırdamak. (K-MTS.364)
şıpırda-	: Hışırdamak. (K-MTS.365)
	[şıpırdav: Hışırtı. (K-MTS.365)]

/KIr/+dA-

dıngırda-	: Zangırdamak. (K-MTS.184)
ıngırda-	: Mırıldanmak. (K-MTS.224)
	[ıngırdav: Mırıltı. (K-MTS.224)]
zıgırda-	: Gıcırdamak (K-MTS.426)
	[zıgırdav: Gıcırtı. (K-MTS.426)]

+Ir-

kıçır-	: Bağırmak. (K-MTS.257)
--------	-------------------------

+KIr-

çüçkür- : Hapşırmak, aksırmak. (K-MTS.180)

kekir- : Geçirmek. (K-MTS.253)

ökür- : Böğürmek. (K-MTS.316)

+IA-

cıla- : Ağlamak. (K-MTS.150)

çarla- : Gürültü etmek, bağırıp çağırmak. (K-MTS.170)

çartla- : 1. Çatlamak, çatırdamak. 2. Sıçramak, fırlamak. (K-MTS.170)

gulluvla- : Sallanmak, çalkalanmak, yalpalanmak. (K-MTS.203)

[gulluv: 1. Sallantı. 2. Ritim. 3. Sallanarak yürümek. (K-MTS.203)]

gillivle- : Çalkalanmak, sallanmak. (K-MTS.205)

hahayla- : Acı acı bağırarak, imdada çağırmak. (K-MTS.212)

[hahay: Feryat, bağırma. (K-MTS.212)]

kuşmuşlan- : Fısıldaşmak. (K-MTS.283)

şıkırtla- : Hışkırdamak, çıtırdamak. (K-MTS.364)

[şıkırt: Hışkırtı, çıtırtı. (K-MTS.364)]

/I/+IA-

dılkıla- : Çalkalanmak, çalkalanırken ses çıkarmak. (K-MTS.184)

şorkala- : Fışkırmak. (K-MTS.367)

/Ir/+IA-

davurla- : Gürültü çıkarmak, patırtı etmek. (K-MTS.183)

[davur: 1. Gürültü, patırtı. 2. Bozuşma, dargınlık, anlaşmazlık. (K-MTS.182)]

+sI-

kansı- : Ulumak, ağlar gibi ses çıkarmak. (K-MTS.242)

sansı- : 1. Feryat etmek, sızlamak, ağlar gibi ses çıkarmak. 2. İma etmek. (K-MTS.343)

3.2.2.3. Karakalpak Türkçesi

/dİr/+A-
/(I)r/+A-
/Kİr/+A-
/Il/+dA-
+I-
+Kİr-
+lA-
/dİr/+lA-
+I+lA-
+Ir+lA-
/Kİr/+lA-
/ŋ/+la-
+nA-
+sA- (<. +şA-)

/dİr/+A-

güldire- : Gumbürdemek, gürlemek. (Krkp.TS.143)

[güldir-güldir: 1. Kişneme sesi. 2. Gumbürtü. (Krkp.TS.143)

savdıra- : 1. Hışırdamak, fışırdamak. 2. Sürekli, aralıksız konuşmak. (Krkp.TS.568)

/(I)r/+A-

añra- : Bağırarak ağlamak. (Krkp.TS.45)

eñire- : Yüksek sesle konuşmak, bağırmak, anırmak. (Krkp.TS.194)

güldire- : Gumbürdemek, gürlemek. (Krkp.TS.143)

[güldir-güldir: 1. Kişneme sesi. 2. Gumbürtü. (Krkp.TS.143)

ıñran- : 1. İnlemek. 2. (Sığır) Kısık sesle anırmak. (Krkp.TS.757)

[ıñ-jıñ: İnilti, gürültü. (Krkp.TS.757)

mañıra- : Melemek. (Krkp.TS.446)

savdıra- : 1. Hışırdamak, fışırdamak. 2. Sürekli, aralıksız konuşmak. (Krkp.TS.568)

/Kİr/+A-

+gİr+A- varyantı:

zağıra- : Yüksek ve keskin sesler çıkarmak. (Krkp.TS.280)

+kIr+A- varyantı:

dirkire- : (Su) Akmak, bol bol akmak. (Krkp.TS.174)

dürkire- : Patırtı ile koşmak, hızlı koşmak. (Krkp.TS.183)

gürkire- : Gümbürdemek, gürlemek. (Krkp.TS.147)

kırkıra- : Hırıldamak, hırıltılı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.429)

pirkıra- : 1. (Kuş, kelebek) Uçuşmak, kanatları çırpma. 2. Horlamak. (Krkp.TS.541)

şırkıra- : (Çocuk) Bağırma. (Krkp.TS.751)

zirkire- : (Su) Akmak, bol bol akma. (Krkp.TS.284)

/II/+dA-

aşkıl-da- : 1. Neşeli olmak, morali yerinde olmak. 2. Güzel bir karaktere sahip olmak. (Krkp.TS.44)

arsıl-da- : 1. Bögürmek. 2. Havlamak. (Krkp.TS.51)

[ars-ars: Köpeğin havlama sesini yansıtan ses yansımalı kelime. (Krkp.TS.51)]

bajıl-da- : Öfkeyle bağırma, bağırarak birinin üstüne yürümek, kızma. (Krkp.TS.46)

[baj-baj: Keskin ve tatsız bir ses, bağırma. (Krkp.TS.76)]

bakıl-da- : Vakvak etmek. (Krkp.TS.81)

balpıl-da- : Homurdanma. (Krkp.TS.83)

balşıl-da- : (Su, çamur) Şıpırdatma. (Krkp.TS.83)

barıl-da- : Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. (Krkp.TS.86)

barkıl-da- : 1. Yüksek sesle bağırma. 2. Yüksek sesle birini azarlamak. (Krkp.TS.85)

bıjıl-da- : 1. Mayalanma, ekşime. 2. Çok konuşma. (Krkp.TS.129)

[bij-bij: Kaynama, ekşime sesini bildiren ses yansımalı kelime. (Krkp.TS.128)]

bılıl-da- : 1. Sallanma, yaylanma. 2. (Sıvı nesne) Yumuşak hale gelme. (Krkp.TS.150)

- [bık: Yumuşak bir şeye dokunulduğu zaman çıkan sesi bildiren kelime. (Krkp.TS.150)
- bılşıl-da- : 1. Konuşmak, saçma sapan konuşmak. 2. (Çamur) Şalpıldatmak. (Krkp.TS.130)
- [bılş: Çarpma, vurma, şapırdatma sesini bildiren kelime. (Krkp.TS.130)]
- bırkılda- : Fokurdayarak kaynamak. 2. Anlaşılmaz şekilde konuşmak, homurdanmak. (Krkp.TS.131)
- [bırk: Kaynayan sıvıdan çıkan sesi yansıtan kelime. (Krkp.TS.131)]
- bülkil-de- : (Yumuşak bir nesne) Kımıldamak, sallanmak. 2. Lıkırdamak, cumbuldamak. (Krkp.TS.127)
- [bülk: Yansımali kelime. (Krkp.TS.127)]
- darkıl-da- : Çok konuşmak. (Krkp.TS.159)
- darıl-da- : Bağırarak, haykırmak. (Krkp.TS.159)
- dıñıl-da- : Çalmak, çingırdamak. (Krkp.TS.184)
- [dıñıl: Çingırdama sesi. (Krkp.TS.184)]
- dırıl-da- : Titreyen, çınlayan sesler çıkarmak. (Krkp.TS.184)
- dızıl-da- : Vızıldamak, ıslık çalmak. (Krkp.TS.184)
- diril-de- : Titremek. (Krkp.TS.174)
- dükil-de- : 1. Tıklatmak, takırdatmak. 2. (Kalp) Atmak. 3. Şaklatmak. 4. (Kapı) Çarpmak. (Krkp.TS.181)
- [dük-dük: Döp döp. (Krkp.TS.181)]
- dümpil-de- : Tıkırdatmak, kütürdetmek, takırdatmak. (Krkp.TS.182)
- [dümp-dümp: Yere düşen nesneden çıkan sesi. (Krkp.TS.182)]
- dünkil-de- : Takırdatmak, tıkırdatmak. (Krkp.TS.182)
- [dünk: Bir nesne yere düşünce çıkan ses. (Krkp.TS.182)]
- düpil-de- : (Kalp) Hızlı hızlı atmak. (Krkp.TS.183)
- [döp döp: Sert nesneden veya silah patladığı zaman çıkan sesi yansıtan kelime. (Krkp.TS.183)]
- düril-de- : Uğuldamak, vızıldamak, vınlamak. (Krkp.TS.183)
- [dür: Yansımali ses. (Krkp.TS.183)]
- dürsil-de- : Patırtılı sesler çıkarmak, tıpır tıpır yürümek. (Krkp.TS.183)

	[dürs-dürs: 1. Şakırtı. 2. (Kalp) Çarpma sesi. (Krkp.TS.183)]
eñkilde-	: Hıçkırma. (Krkp.TS.194)
ıñkıl-da-	: (Ağız kapalı iken) Boğuk sesler çıkarmak, inlemek. (Krkp.TS.757) [ıñk: İnilti. (Krkp.TS.757)]
ırıl-da-	: Mırıldanmak. (Krkp.TS.757) [ır: Mırıltı sesi. (Krkp.TS.757)]
ırıl-da-	: Hırlamak. (Krkp.TS.759)
giltıl-da-	: Titremek, sallanmak. (Krkp.TS.138)
gümbıl-da-	: 1. Gümbürdemek, gümbürtü sesler çıkarmak. 2. Yüksek sesle konuşmak. (Krkp.TS.144) [gümp: Güm sesi. (Krkp.TS.144)]
gürıl-da-	: 1. Gürülde, gürüldemek, gümbürdemek. 2. (Kaplan) Hırlamak. 3. Fıkırdamak, fokurdamak. (Krkp.TS.146)
gürkıl-da-	: (Domuz) Bağırmak. (Krkp.TS.146)
gürsıl-da-	: Küt diye ses çıkarmak. (Krkp.TS.147) [gürs: Kütürtü. (Krkp.TS.147)]
gürıl-da-	: Kütürdemek, kıtırdamak. (Krkp.TS.147) [gürt-gürt: (Koyun, keçi) Hayvanların bir şey yerken çıkardığı sesleri yansıtan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.147)]
güyıl-da-	: Uğuldamam, vınlamak; gürültü yapmak. (Krkp.TS.148)
gakıl-da-	: Gaklamak. (Krkp.TS.150) [gak-gak: Karganın gaklama sesini yansıtan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.150)]
garkıl-da-	: 1. Gaklamak. 2. Vakvak etmek. 3. Kahkaha atmak, yüksek sesle gülmek. (Krkp.TS.152) [gark: Karga veya ördeğin sesi. (Krkp.TS.152)]
garsıl-da-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (Krkp.TS.152) [gars: Çatırtı, çıtırtı sesleri. (Krkp.TS.152)]
gijıl-da-	: 1. (Sıvı) Kaynamak. 2. Cızırdamak. (Krkp.TS.154)
küpıl-da-	: Gümbürdemek, gürlemek. (Krkp.TS.345)

kakılda-	: 1. Gaklamak, vakvak etmek. 2. Sürekli, aralıksız konuşmak. (Krkp.TS.361)
kalşılda-	: 1. Titremek. 2. Çok üzölmek. (Krkp.TS.365) [kalş-kalş: Titremeyi bildiren ses yansımalı kelime. (Krkp.TS.365)]
karkılda-	: 1. Gaklamak. 2. Kahkaha atmak, yüksek sesle gülmek. (Krkp.TS.380) [kark-kark: 1. Karganın gaklama sesi. 2. Ha ha! Diye yüksek sesle gülmeyi bildiren kelime. (Krkp.TS.380)]
kıkılda-	: 1. Lıkırdamak, cumbuldamak. 2. (Tekne, kayak) Sallanmak. 3. İstekli bir şekilde birinin elindeki bir şeye bakmak. (Krkp.TS.426)
kıñkılda-	: 1. Kapriz yapmak, huysuzlaşmak. 2. İnlemek, yavaş inlemek, sızlamak, ağlamak. (Krkp.TS.428) [kıñk-kıñk: Şingirtı, tangirtı sesi. (Krkp.TS.428)]
kırsılda-	: Kütürdemek, kıtırdamak; çatırdamak, çıtırdamak. (Krkp.TS.430)
kırtılda-	: (Şeker çiğnerken) Kıtırdatmak, çıtırdatmak. (Krkp.TS.340)
kırılda-	: Hırıldamak. (Krkp.TS.431)
kıykılda-	: 1. Basık ve boğuk sesler çıkarmak. 2. Ağır ve hırıltılı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.422)
korkılda-	: (Hayvan) Bağırarak. (Krkp.TS.402)
korılda-	: Horlamak. (Krkp.TS.403) [korıl: Horultu. (Krkp.TS.403)]
kurkılda-	: 1. (Domuz) Bağırarak. 2. Gıdıklamak. (Krkp.TS.412)
kurılda-	: 1. Horlamak. 2. (Karin) guruldamak. (Krkp.TS.414)
lakılda-	: 1. Lıkırdamak, tokurdamak. 2. Sallanmak. (Krkp.TS.436)
lapılda-	: Alev alev yanmak. (Krkp.TS.436)
lakılda-	: Fıkırdamak, fokurdamak, kaynamak. (Krkp.TS.439)
lıkılda-	: 1. Dolu olmak. 2. Kaynaşmak. (Krkp.TS.440)
mıñkılda-	: 1. Mırıldanmak, homurdanmak. 2. Kavga etmek. (Krkp.TS.472)
mırsılda-	: 1. Oflayıp puflamak. 2. Nefes alıp vermek. (Krkp.TS.472)
mırılda-	: Mırıldanmak. (Krkp.TS.472)
partılda-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (Krkp.TS.523) [part: Patlama, düşme sesi. (Krkp.TS.523)]

parılda-	: (Kağıt vb.) Çatırtılı, takırtılı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.524)
pırıl-da-	: Burun çekmek. (Krkp.TS.541)
pısılda-	: 1. Cızırdamak. 2. Sesli bir şekilde burundan solumak; oflayıp puflamak. (Krkp.TS.542)
sakıl-da-	: Şaklatmak, fiske vurmak. (Krkp.TS.559)
salpıl-da-	: 1. Sallanmak. 2. Sürekli konuşmak, homurdanmak. (Krkp.TS.561)
sarılda-	: Fıkırdamak, fokurdamak. (Krkp.TS.567) [sar-sar: Akan suyun çıkardığı ses. (Krkp.TS.567)]
sırıl-da-	: Hırıldamak, hırlamak. (Krkp.TS.607)
suvıl-da-	: Hızlı hareket etmek. (Krkp.TS.591)
takıl-da-	: Net ve açık konuşmak. (Krkp.TS.612) [taka-tak: Silahın patlama sesi. (Krkp.TS.612)] [tak-tak: Vurma, tıklatma, çalma seslerini yansıtan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.612)]
tapıl-da-	: (Ayak ile) Yere vurmak. (Krkp.TS.621) [tapır-tupır: 1. Takırtı, patırtı sesi. 2. (Kuş) Uçmaya çalışırken kanatlarından çıkan sesi yansıtır. (Krkp.TS.621)]
tarkıl-da-	: 1. Çok bağırarak. Yüksek sesle gülmek. (Krkp.TS.623) [tark: Çatlama ses. (Krkp.TS.623)]
tarsıl-da-	: Patırtılı, takırtılı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.623) [tars: 1. Patırtı, takırtı. 2. Silah sesini yansıtır. (Krkp.TS.623)]
tırsıl-da-	: 1. Patlamak, çatlama; çatırdamak, çıtırdamak, kıtırdamak. (Krkp.TS.670) [tırs: Patlama, çatlama sesi; çıtırtı, çatırtı. (Krkp.TS.670)]
tırıl-da-	: Çatlama, patlama seslerini çıkartmak. (Krkp.TS.670)
tokıl-da-	: (Madeni eşyalar) Boğuk sesler çıkarmak. (Krkp.TS.645)
topıl-da-	: Yere vurmak, tıpır tıpır yürümek, patırdamak, takırdamak. (Krkp.TS.649)
torsıl-da-	: 1. Çatlama, patlama. 2. Birine kızmak. (Krkp.TS.650) [tors: Vücudun aniden yere düşmesiyle çıkan sesi yansıtır. (Krkp.TS.649)]

şalpılda-	: 1. Taşıp dökülmek, çalkalanmak. 2. Şamarlamak. (Krkp.TS.723) [şalp: Kaynama sesini yansıtır. (Krkp.TS.723)]
şaŋkılda-	: 1. (Kuş) Ötmek, cıvıldamak, cıyak cıyak bağırmak. (Krkp.TS.725) [şaŋk: Yansımali ses. (Krkp.TS.725)]
şarpılda-	: (Çamur, su) Şapırdatmak. (Krkp.TS.727) [şarp: Çarpma, vurma seslerini yansıtır. (Krkp.TS.)]
şartılda-	: Çatlamak, patlamak. (Krkp.TS.727) [şart: Çatlama, patlama sesi. (Krkp.TS.727)]
şänkilde-	: Bağırmak, cıyak cıyak bağırmak. (Krkp.TS.730)
şijılda-	: 1. Gürültü yapmak. 2. Cızırdamak. (Krkp.TS.474) [şij: Cızırtı sesi. (Krkp.TS.474)]
şıkılda-	: (Madeni eşyalar) Birbirine değince ses çıkarmak, tik tak etmek. (Krkp.TS.474) [şık: Fiskeleme, şaklatma sesleri. (Krkp.TS.474)]
şıŋkılda-	: 1. Çınlamak. 2. Şıngırdamak. (Krkp.TS.750) [şıŋk: Keskin bir sesin yansıması. (Krkp.TS.750)]
şıpılda-	: (Su) Şapırdatmak. (Krkp.TS.748) [şılپ: Şak şak. (Krkp.TS.748)]
şırıl-da-	: Vızıldamak, cıvıldamak. (Krkp.TS.751)
şırkılda-	: Cıvıldamak. (Krkp.TS.750)
şırtılda-	: 1. Çatırdamak, çıtırdamak. 2. Şaklatmak, fiske vurmak. 3. Kızmak. (Krkp.TS.751) [şırt: Çatırtı, çıtırtı sesi. (Krkp.TS.751)]
şıykılda-	: Gıcırdamak, gıcırtilı sesler çıkarmak. (Krkp.TS.747)
şorpılda-	: Öpmek. (Krkp.TS.739) [şorp: Öperken çıkan sesi yansıtan ses. (Krkp.TS.739)]
şurıl-da-	: (Su) Akmak, şarıldamak. (Krkp.TS.743)
şuvıl-da-	: (Rüzgâr, ağaç) Uğuldamak. (Krkp.TS.744) [şuv: Uğultu. (Krkp.TS.744)]
şüykilde-	: Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırmak, ötmek. (Krkp.TS.744)
varkılda-	: 1. Vakvak etmek. 2. Yüksek sesle gülmek. (Krkp.TS.699)

- [vark: Kurbağa sesini yansıtan kelime. (Krkp.TS.699)]
- zañkıl-da- : Bağırarak, haykırmak, yaygara koparmak. (Krkp.TS.280)
[zañk: Boğuk seslerin yansımasını bildiren ses. (Krkp.TS.280)]
- zıñıl-da- : Mırıldanmak. (Krkp.TS.286)
[zıñ-zıñ: Mırıltı. (Krkp.TS.286)]
- zıpıl-da- : 1. Çok hızlı gitmek, acele etmek. 2. Hızlı hareketler yapmak. (Krkp.TS.286)
[zıp-zıp: Kanat çırparken çıkan seslerin yansıması. (Krkp.TS.286)],
- zırkıl-da- : Çok ve ağır hastalanmak. (Krkp.TS.286)
- ziril-de-: (Soğuktan, korkudan) Üşümek, titremek. (Krkp.TS.284)
[zir-zir: Hırıltılı seslerin yansımasını anlatan kelime. (Krkp.TS.284)]
- +I-**
- mij-i- : 1. Sürekli konuşmak. 2. Usandırmak. (Krkp.TS.470)
[mij-mij. Konuşkan insan. (Krkp.TS.470)]
- ogı- : Böğürmek. (Krkp.TS.486)
- +KIr-**
- +gIr- varyantı:**
- jañgır- : (Eko) Çınlamak, yankılanmak. (Krkp.TS.227)
- kıygır- : Bağırarak, haykırmak. (Krkp.TS.422)
- şijgır- : Yakmak, kızartmak. (Krkp.TS.747)
[şij: Cızırtı sesi. (Krkp.TS.747)]
- +kIr- varyantı:**
- akır- : 1. (Hayvan) Anırmak, bağırarak. 2. Yüksek sesle konuşmak, haykırmak. (Krkp.TS.33)
- añkır- : (Eşek) Bağırarak. (Krkp.TS.45)
- bakır- : 1. Bağırarak, haykırmak. 2. Kızmak. (Krkp.TS.81)
- kekır- : Geçirmek. (Krkp.TS.308)
- kışkır- : 1. Bağırarak, feryat etmek. 2. Uğuldamak, vınlamak, düdük öttürmek. (Krkp.TS.433)

ökir- : 1. Bağırarak, haykırmak, anırmak. 2. Yüksek sesle ağlamak. (Krkp.TS.507)

pıskır- : Horlamak, hırıldamak. (Krkp.TS.541)

+IA-

alakayla- : Şaşkın bir halde yüksek bir sesle bağırarak. (Krkp.TS.35)
[alakay: Şaşkınlık anlatan kelime. (Krkp.TS.35)]

ahla- : Ahlamak, oflamak. (Krkp.TS.65)
[ah: Oflama, püfleme, ahlama, ünlemi. (Krkp.TS.65)]

baybayla- : 1. Ağlamak, ses yükseltmek, “ay” diye bağırarak. (Krkp.TS.78)

jıla- : Ağlamak. (Krkp.TS.274)

kıtıkla- : Gıdıklamak. (Krkp.TS.433)
[kıtık: Gıdık, gıdıklama. (Krkp.TS.433)]

lıklıkla- : Hıçkırmak, hıçkırık tutmak. (Krkp.TS.440)
[lıklık: Hıçkırık. (Krkp.TS.440)]

miyavla- : Miyavlamak. (Krkp.TS.473)

saldırlat- : Gürüldemek, gürllemek. (Krkp.TS.560)
[saldır-güldir: Gürüldeme, gürlleme sesleri. (Krkp.TS.560)]

şavkıvla- : Gürültü yapmak. (Krkp.TS.729)
[şavkım: Gürültü, patırtı, bağırıtı. (Krkp.TS.729)]

şuvla- : 1. (Ağaç) Gürültü yapmak, hışırdamak. 2. Çalmak, çınlamak. (Krkp.TS.743)
[şuv: 1. Burundan solurken çıkan sesi. 2. Gürültü, uğultu. (Krkp.TS.743)]

/dİr/+IA-

sıldırila- : 1. Çağıldamak. 2. Hışırdamak, şırıldamak. (Krkp.TS.603)

suvdırla- : 1. Hışırdamak, fişirdamak. 2. Yalan söylemek. (Krkp.TS.590)
[suvdır: Hafif bir gürültü, hışırtı, fişirtı. (Krkp.TS.590)]
[sıldır: Çağılta, şırıltı. (Krkp.TS.603)]

/I+/IA-

kakkıla- : 1. İtmek, çakmak. 2. Küsmek. (Krkp.TS.360)

/Ir/+IA-

dabır-la- : Gürültü yapmak, yüksek sesle konuşmak. (Krkp.TS.156)

[dabır-dubur: Yüksek sesi yansıtan kelime. (Krkp.TS.156)]

dıbır-la- : Hızlı ve anlaşılmaz biçimde konuşmak. (Krkp.TS.184)

[dıbır-dıbir: Patırtı sesleri yansıtan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.184)]

dübir-le- : Gürültü yapmak, vurmak, çalmak. (Krkp.TS.180)

jabır-la- : Gürültü yapmak. (Krkp.TS.205)

[jabır-jabır: Gürültü, patırtı bildiren yansımali sesleri bildiren kelime. (Krkp.TS.205)]

jıbır-la- : Kaynaşmak; kımıldamak. (Krkp.TS.271)

[jıbir: Kaynaşma. (Krkp.TS.271)]

gaşır-la- : Gümbürdemek, gürlemek; çıtırdamak, kütürdemek. (Krkp.TS.153)

gümbir-le- : Gümbürdemek, gürlemek. (Krkp.TS.144)

[gümbir: Ağır bir nesne yere düştüğü zaman çıkan sesi anlatır. (Krkp.TS.144)]

kıjır-la- : Kütürdemek, kıtırdamak. (Krkp.TS.419)

kıtır-la- : Kıtırdamak, çıtırdamak. (Krkp.TS.434)

[kıtır-kıtır: Kıtırtı, çıtırtı. (Krkp.TS.434)]

kışır-la- : Kıtırdamak, çıtırdamak, çatırdamak. (Krkp.TS.433)

pakır-la- : Fokurdamak, kaynamak. (Krkp.TS.519)

patır-la- : 1. Yaygara koparmak, gürültü yapmak. 2. Kızgın bir halde ortalığı karıştırmak. (Krkp.TS.24)

pıkır-la- : Kaynamak, fokurdamak. (Krkp.TS.541)

pışır-la- : (Kuru ot) Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (Krkp.TS.543)

pıtır-la- : 1. Gümbürdemek, gürlemek. 2. (Kuş) Uçuşmak. (Krkp.TS.542)

[pıtır-pıtır: Yağmur tanelerinin seslerini yansıması. (Krkp.TS.542)]

sakır-la- : Fıkırdamak, fokurdamak, kaynamak. (Krkp.TS.559)

sıbır-la- : Fısıldamak. (Krkp.TS.599)

- [sıbır: Fısıltı. (Krkp.TS.599)]
- sıkır-la- : 1. Kütürdemek, çıtırdamak. 2. Gıcırdamak, cazırdamak. (Krkp.TS.602)
[sıkır-sıkır: Gıcırtı, kütürtü seslerini anlatan kelime. (Krkp.TS.602)]
[sık-sık: Gıcırtılı sesler. (Krkp.TS.602)]
- sıtır-la- : Kütürdemek, çıtırdamak; gürültü yapmak. (Krkp.TS.607)
[sıtır-sıtır: Kütürtü, çıtırtı. (Krkp.TS.607)]
- tasır-la- : Gümbürdemek, gürlemek; patlamak. (Krkp.TS.626)
[taşır: Çatlama sesi. (Krkp.TS.626)]
[taşır-tasır: Çalma, vurma, çatlama sesleri. (Krkp.TS.626)]
- /KIr/+IA-**
- dıngır-la- : Çıngırdamak, çalmak, çınlamak. (Krkp.TS.183)
[dıngır: Madeni nesneler yere düştüğü zaman çıkan sesi yansıyan ses yansımali kelime. (Krkp.TS.183)]
- jaŋgır-la- : Çınlamak, çalmak. (Krkp.TS.227)
- gaŋgır-la- : Şıngırdamak, şakırdamak, tıngırdamak. (Krkp.TS.151)
[gaŋgır-gaŋgır: Tangırtı, şıngırtı sesleri. (Krkp.TS.151)]
- mıŋgır-la- : 1. Hımhım etmek, burundan konuşmak, hımhımlamak. 2. Anlaşılmaz biçimde konuşmak. (Krkp.TS.472)
- şıŋgır-la- : Anlaşılmaz bir biçimde konuşmak, mırıldanmak. (Krkp.TS.82)
- /ŋ/+la-**
- bajıraŋla- : Gürültü yapmak, yüksek sesle bağırarak. (Krkp.TS.77)
- ızır-la- : Vızıldamak. (Krkp.TS.754)
[ızır: Vızıltı. (Krkp.TS.754)]
- mılır-la- : Sürekli, aralıksız dırdır etmek. (Krkp.TS.471)
- +nA-**
- bijna- : Kaynamak, kaynaşmak, çok olmak. (Krkp.TS.128)
[bij-bij: Kaynama, fısıldama seslerini yansıtan kelime. (Krkp.TS.128)]

+sA- (< +şA-)

kaksa- : 1. Usandırıcı bir şekilde bir şeyi sürekli tekrarlamak. 2. İnlemek, sızlamak. (Krkp.TS.361)

3.2.2.4. Karay Türkçesi

/(I)r/+A-
+Ay-
+dA-
/Il/+dA-
/Ir/+dA-
+In-
+KIr-
+lA-
+nA-
+sIr-

/(I)r/+A-

kükre- : Gürlemek. (Kry.TS.252)

kekre- : Gürüldemek, gürlemek, gümbürdemek. (Kry.TS.301)

kökre- : 1. Gürlemek, gürüldemek. 2. Heyecan yapmak. (Kry.TS.337)

kyökrya- : Gürüldemek, gürlemek. (Kry.TS.313)

mugra- : Bağırarak, anırmak. (Kry.TS.410)

muğra- : 1. Gürültü yapmak. 2. Tütremek. 3. Bağırarak, haykırmak, anırmak, havlamak. (Kry.TS.411)

myövrya- : (Öküz) Bağırarak. (Kry.TS.409)

titre- : Titremek. (Kry.TS.532)

yavra- : Havlamak. (Kry.TS.215)

şaltıra- : Çınlamak, çalmak, çingırdamak. (Kry.TS.644)

+Ay-

dcıngıray- : 1. Gürültü yapmak. 2. Hışkırmak, fışkırmak. (Kry.TS.174)

+dA-

{Troki ağız. +da-, +dya, +ta- / Haliç ağız. +da-, +de, +ta-}

hayda- : “Hay” diyerek hayvanları kovalamak. (Kry.TS.606)

/II/+dA-

ayıl-da- : İnlemek, ulumak. (Kry.TS.56)

çuvul-da- : 1. İnlemek. 2. Bağırarak. 3. Fısıldamak. 4. Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak. (Kry.TS.633)

dırıl-da- : Sürekli, aralıksız konuşmak. (Kry.TS.183)

[zırlıtı: Gevezelik, dırdır. (Kry.TS.191)]

giril-de- : 1. Şırıldamak, çağıldamak. 2. Mırıldanmak. (Kry.TS.161)

fırıl-da- : 1. Dönmek, fırlamak. 2. Uçmak. (Kry.TS.595)

havıl-da- : Havlamak. (Kry.TS.605)

xırıl-da- : Horlamak, hırlamak. (Kry.TS.607)

ıkıl-da- : Hıçkırmak. (Kry.TS.197)

[ıkıltı: Hıçkırık. (Kry.TS.197)]

kakıl-da- : Kıkır kıkır gülmek, kahkaha atmak. (Kry.TS.359)

mırıl-da- : Homurdanmak, mırıldanmak.

[mırıl-tı: Homurtu, mırıl-tı. (Kry.TS.413)]

şarıl-da- : (Şelale) Çağıldamak. (Kry.TS.645)

şuvul-da- : 1. Hışırdamak, fişirdamak. 2. Gürültü yapmak, uğuldamak.

vızıl-da- : Vızıldamak, vınlamak. (Kry.TS.157)

zırıl-da- : Aralıksız, sürekli konumak. (Kry.TS.191)

/Ir/+dA-

çıkır-da- : Gıcırdamak, cazırdamak. (Kry.TS.637)

çıtır-da- : Kıtırdamak, çatırdamak, çıtırdamak. (Kry.TS.638)

dzıgır-da- : Gıcırdamak, gıcırdatmak. (Kry.TS.176)

gıdcır-da(t)- : Dişleri gıcırdatmak. (Kry.TS.165)

[gıdcırtı: Gıcır-tı. (Kry.TS.165)]

kıtır-da- : Kıtırdamak, kütürdemek. (Kry.TS.382)

[kıtırdı: Kıtırtı, kütürtü. (Kry.TS.382)]

patır-da- : Gürültü yapmak. (Kry.TS.447)

[patırdı: Patırtı, gürültü. (Kry.TS.447)]
sıbırda- : 1. Fısıldamak. 2. Hışırdamak. (Kry.TS.487)

+In-

kişin- : 1. Kişnemek. 2. Hapşırarak. (Kry.TS.326)
köstün- : İnlemek. (Kry.TS.340)

+KIr-

+gIr- varyantı:

bağır- : Bağırarak. (Kry.TS.96)
çağır- : Çağırarak, davet etmek. (Kry.TS.620)
dcıngır- : 1. Çalmak, çınlamak. 2. Telefon etmek. (Kry.TS.174)
tsagır- : Çağırarak. (Kry.TS.610)

+hIr- varyantı:

inçxır- : İç çekmek, oh çekmek, oflamak, uflamak. (Kry.TS.204)
kıçxır- : Bağırarak, haykırmak, çağırarak. (Kry.TS.389)

+kIr- varyantı:

akır- : İnlemek, ulumak. (Kry.TS.59)
bakır- : Yüksek sesle bağırarak. (Kry.TS.100)
çakır- : Çağırarak, davet etmek. (Kry.TS.622)
ıntskır- : İnlemek. (Kry.TS.203)
ketskir- : Hapşırarak. (Kry.TS.311)
kıçkır- : Haykırmak, bağırarak, feryat etmek, çılgılık atmak. (Kry.TS.383)
[kıçkırık: Gürültü, bağırarak. (Kry.TS.382)]
kıtskir- : Bağırarak, çağırarak. (Kry.TS.389)
kekir- : Geçirmek. (Kry.TS.398)
makır- : Bağırarak. (Kry.TS.402)
ökür- : Ağlamak, bağırarak ağlamak. (Kry.TS.439)
pışkır- : 1. Horlamak. 2. Kişnemek. (Kry.TS.449)
tuşkur- : Hapşırarak. (Kry.TS.551)
tükür- : Tükürmek. (Kry.TS.553)

üşkür- : Hapşırmak. (Kry.TS.592)

+IA-

agla- : Ağlamak. (Kry.TS.44)

çuvla- : 1. Hırlamak, kükremek. 2. Gürültü yapmak, çatırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (Kry.TS.613)

çınla- : 1. Çınlamak, çalmak. 2. Şarkı söylemek. (Kry.TS.637)

çınla- : 1. Çınlamak, çalmak. 2. Şarkı söylemek. (Kry.TS.637)

xavla- : Havlamak. (Kry.TS.605)

xaxayla- : Hay hay seslerini çıkarmak, mutlu sesler çıkarmak. (Kry.TS.606)

ila- : Ağlamak. (Kry.TS.197)

inle- : İnlemek. (Kry.TS.203)

inle- : İnlemek, sızlamak. (Kry.TS.204)

kıtıkla- : Gıdıklamak. (Kry.TS.382)
[kıtık: Gıdıklama. (Kry.TS.382)]

mızmızla- : Fısıldamak, konuşmak. (Kry.TS.413)

[mızmız: Vızıldama sesini yansıtan kelime, vızıltı. (Kry.TS.413)]

patla- : Patlamak. (Kry.TS.446)

püfle- : Üflemek, püflemek. (Kry.TS.449)

sızla- : Sızlamak, ağrımak. (Kry.TS.489)

tsuvla- : 1. Hırlamak, kükremek. 2. Gümbürdemek. (Kry.TS.614)

tsuvla(n)- : Gürültü yapmak. (Kry.TS.614)

tsırla- : 1. Şırıldama çağıldamak. 2. Cıvıldamak. (Kry.TS.617)

+nA-

kişne- : Kişnemek. (Kry.TS.326)

+sIr-

aksır- : Hapşırmak. (Kry.TS.59)

axsır- : Hapşırmak. (Kry.TS.86)

3.2.2.5. Kazan-Tatar Türkçesi

/(I)r/+A-
+Ay-
+DA-
/Il/+dA-
/Ir/+dA-
+I-
+Ir-
+KIr-
+lA-
+lı-
+nA-
+sA-
+şI-

/(I)r/+A-

çəltəre- : Şırıldamak. (Kzn-T.TS.64)

[çəltər-çəltər: Şırıl şırıl. (Kzn-T.TS.64)]

çiltıra- : Şangırdamak. (Kzn-T.TS.66)

[çiltır-çiltır: Şıngır şıngır. (Kzn-T.TS.66)]

göldəre- : Gürüldemek. (Kzn-T.TS.94)

kükəre- : Gümbürdemek. (Kzn-T.TS.145)

kükre- : Kükremek, gümbürdemek. (Kzn-T.TS.145)

mögre- : Böğürmek. (Kzn-T.TS.196)

möldəre- : Dolup taşmak, dökülüp saçılmak. (Kzn-T.TS.197)

mönre- : Böğürmek. (Kzn-T.TS.197)

şaltıra- : 1. Gürlemek. 2. Tıkırdamak. 3. Şıkırdamak, tıngırdamak, şıngırdamak.
4. Gırdamak. (Kzn-T.TS.250)

şiltıra- : 1. Şıkırdamak. 2. (Su, nehir vb. için) Şakıldamak. (Kzn-T.TS.254)

+Ay-

kıltay- : Mızızlanmak. (Kzn-T.TS.166)

+DA-

tapta- : 1. Ayak ile basıp yürümek. 2. Basıp ezmek, bastırmak. 3. Bir yerde çok gezip dolaşmak. 4. Hak yemek. (Kzn-T.TS.264)

/II/+dA-

çaᅇgılda- : Çan ötmek. (Kzn-T.TS.61)

[çaᅇ: 1. Çan. 2. Çan sesi. (Kzn-T.TS.61)]

görselde- : Gümbürdemek, patlamak. (Kzn-T.TS.94)

gırıl-da- : Horlamak. (Kzn-T.TS.100)

kētkēlde- : Kikirdemek, kıkırdamak, kıkır kıkır gülmek. (Kzn-T.TS.132)

kakıl-da- : Gaklamak. (Kzn-T.TS.153)

kaᅇgılda- : (Kazlar için) Ötmek. (Kzn-T.TS.156)

karıl-da- : (Karga veya tavuk için) Gak gak etmek. (Kzn-T.TS.159)

kırkıl-da- : Gıdaklamak. (Kzn-T.TS.167)

kıtkıl-da- : Gıdaklamak. (Kzn-T.TS.168)

lıkıl-da- : 1. Konuşup durmak. 2. Çene çalmak. (Kzn-T.TS.183)

pışıl-da- : Fısıldamak, fısıllamak, fısıllamak. (Kzn-T.TS.217)

sulkıl-da- : 1. Nefes nefese kalmak. 2. Hıçkırmak. 3. Sızlamak. (Kzn-T.TS.245)

şarıl-da- : Şarıldamak, çağlayıp akmak. (Kzn-T.TS.251)

şarkıl-da(ş)- : Kahkahalarla gülmek. (Kzn-T.TS.251)

takıl-da- : 1. Tak tak ötmek. 2. Hızlı ve çok konuşmak. 3. Anlamsız şeyler söylemek. (Kzn-T.TS.260)

tıkıl-da- : 1. Takırdamak, homurdanmak. 2. Dırdır etmek. (Kzn-T.TS.278)

zırıl-da- : Fır fır dönmek. (Kzn-T.TS.357)

/Ir/+dA-

döberdet- : Gürültü etmek. (Kzn-T.TS.74)

[döber şatır: Gümbür gümbür. (Kzn-T.TS.74)]

kēᅇᅇrde- : Kıtırdamak, çıtırdamak. (Kzn-T.TS.132)

kıbırda- : Kıpırdamak, kımıldamak. (Kzn-T.TS.165)

kıştırdat(t)- : Hıştırdatmak. (Kzn-T.TS.168)

- lıbırda- : 1. Fısıldamak, mırıldamak. 2. Çene çalmak, gevezelik etmek. (Kzn-T.TS.183)
[lıbırdık: Fısıltılı. (Kzn-T.TS.183)]
- lıgırda- : Bilmeden konuşmak, çene çalmak. (Kzn-T.TS.183)
[lıgır-lıgır: Lıkır lıkır. (Kzn-T.TS.183)]
- lıpırda- : Rüzgâr estiğinde veya uzun bir kıyafet giyip yürüdüğünde kendisine has bir ses çıkarmak. (Kzn-T.TS.183)
- mıgırda(n)- : 1. Mırıldamak. 2. Homurdamak, dırlanmak. (Kzn-T.TS.193)
- şatırda- : Çatırdamak. (Kzn-T.TS.251)
- şıbırda- : 1. Hışırdamak, fişırdamak. 2. Gevezelik etmek, çene çalmak. (Kzn-T.TS.253)
- şıgırda- : 1. Gıcırdamak, çayırdamak, cızırdamak. 2. Çatırdamak, kütürdemek, kıtırdamak. (Kzn-T.TS.253)
- şıkırda- : Gıcırdamak. (Kzn-T.TS.254)
- şıtırda- : 1. Çıtırdamak. 2. Çatırdamak, şakırdamak. 3. Dırdır etmek. (Kzn-T.TS.254)

+I-

- şakı- : Takırdamak. (Kzn-T.TS.249)

+Ir-

- ilër- : Bağıra bağıra ağlamak, feryat etmek. (Kzn-T.TS.118)
- öfër- : Üfürmek. (Kzn-T.TS.211)
- şapır- : Kendini çok çok överek bağırmak. (Kzn-T.TS.250)
[şap: Çarpma veya vurmadan çıkan “şak” sesi. (Kzn-T.TS.250)]

+KIr-

+gIr- varyantı:

- ıjgır- : 1. Uğuldamak. 2. (Yırtıcı hayvan için) Ulumak, kükremek, tıslamak. (Kzn-T.TS.111)
- sëngër- : Sümkürmek. (Kzn-T.TS.234)

sızgır- : 1. Islık çalmak. 2. (Yılan) Tıslamak. 3. Rüzgâr uğuldamak. 4. Yoksullaşmak. (Kzn-T.TS.238)

+kIr- varyantı:

bakır- : Bağırarak. (Kzn-T.TS.33)

çakır- : 1. Çağırarak, ses ve işaretle gelmesini istemek. 2. Gelmesini emretmek. 3. Misafirlige davet etmek. 4. Askere çağırarak. (Kzn-T.TS.60)

kıçkır- : 1. Bağırarak çağırarak, çığlık atmak. 2. İmdat isteuererek bağırarak. 3. Sert sesle azarlamak. 4. Bir şeye dikkat çekmek için bağırarak. (Kzn-T.TS.165)

poskır- : Burun deliklerinden sesli bir şekilde solumak. (Kzn-T.TS.219)

köçkır- : Hapşırarak. (Kzn-T.TS.288)

tökır- : Tükürmek. (Kzn-T.TS.288)

ükır- : 1. Anırmak. 2. Böğürmek. (Kzn-T.TS.314)

+IA-

çenle- : 1. Çınlamak. 2. Kazak geleneğinde güvey tarafından kızın dostlarıyla türkü söylemek. (Kzn-T.TS.64)

çınla- : Çınlamak, sesi duyulmak. (Kzn-T.TS.66)

duvla- : 1. Çok ses çıkarmak, hareket etmek. 2. Kızıp bağırarak tasdik etmek, rıza göstermemek. (Kzn-T.TS.75)

göjle- : Gürüldemek, uğultu çıkarmak. (Kzn-T.TS.94)

görle- : 1. Gürlemek, çağılamak. 2. İşler güzel ve yolunda gitmek. (Kzn-T.TS.94)

kırtla- : Gıdıklamak. (Kzn-T.TS.167)

kıtıkla- : 1. Gıdıklamak. 2. Birisini ruhen etkilemek, duygulandırmak. (Kzn-T.TS.168)

sızla- : Sızlamak, ağrımak, acımak. (Kzn-T.TS.238)

şarla- : Ağlamak. (Kzn-T.TS.251)

şartla- : 1. Patlamak, çatlamak. 2. İnfilak etmek. 3. Yarılmak. (Kzn-T.TS.250)

şavla- : 1. Bağırarak konuşmak. 2. Gürültü çıkarmak. 3. Uğuldamak. 4. Kulak çınlamak. 5. Bağırarak karşı çıkmak. (Kzn-T.TS.252)

ula- : 1. Ulumak. 2. Bağırarak. 3. Kötü sesle şarkı veya türkü söylemek. (Kzn-T.TS.303)

yıla- : 1. Ağlamak, göz yaşı dökmek. 2. Ağlar gibi hıçkırık feryat etmek. 3. Yakınmak, şikayet etmek. (Kzn-T.TS.339)

zıñla- : Çınlamak. (Kzn-T.TS.357)

+lı-

ula- : Ulumak, bağırarak, kötü sesle şarkı veya türkü söylemek (Kzn.TS.303)

+nA-

küşne- : 1. Kişnemek, ses çıkarmak. 2. Katılarak gülmek. (Kzn-T.TS.132)

mışna- : Acele edildiğinde veya koşarken “mış mış” diye sesler çıkarmak. (Kzn-T.TS.193)

+sA- (fiil yapım eki)

üksē- : Hıçkırmak, hıçkırarak ağlamak. (Kzn-T.TS.314)

+şI-

ukşı- : Böğürmek, kusası gelmek. (Kzn-T.TS.302)

3.2.2.6. Kazak Türkçesi

/Cİr/+A-/

dİr/+A-

/Ir/+A-

/Kİr/+A-

+DA-

/Il/+dA-

/ŋ/+da-

+I-

+Kİr-

+lA-

/dİr/+lA-

/Ir/+lA-

/Kİr/+lA

+h-
+nA-

/CIr/+A-

baljıra- : Konuşurken boğazı düğümlenmek. (Kaz.TS.77)

/dIr/+A-

baldıra- : (Konuşmaya henüz başlamayan bir çocuk) Konuşmak. (Kaz.TS.77)

saldıra- : (İki şey) Birbirine çarparak ses çıkarmak. (Kaz.TS.463)

sıldıra- : Şırıldamak, şingirdamak. (Kaz.TS.502)

suwdıra- : 1. Hışırdamak, fışırdamak. 2. Boşboğazlık etmek. (Kaz.TS.491)

[suwdır: 1. Hışıldı, hışırtı. 2. Boşboğaz. (Kaz.TS.491)]

/Ir/+A-

añıra- : 1. Sertçe esmek. 2. Yüksek sesle bağırarak ağlamak. (Kaz.TS.47)

dabıra- : Gürültü yapmak, bağırıp çağırmak. (Kaz.TS.117)

[dabır: Gürültü, patırtı. (Kaz.TS.117)]

mañıra- : (Koyun, keçi) Melemek. (Kaz. TS.368)

öñire- : Hüngür hüngür ağlamak, zırlamak. (Kaz.TS.430)

zımıra- : Hızlı gitmek, fırlamak, yıldırım gibi geçmek. (Kaz. TS.203)

/KIr/+A-

+gIr+A- varyantı:

dañgıra- : Tangırdamak. (Kaz.TS.119)

[dañgır: Tangır tungur diye çıkan ses. (Kaz.TS.119)]

sañgırla- : 1. Yüksek ses çıkarmak. 2. Yankılanmak. (Kaz.TS.467)

+kIr+A- varyantı:

arkıra- : 1. Şakır şakır, gürül gürül etmek. 2. Su akmak, çağlamak. (Kaz.TS.50)

bırkıra- : Saçılıp dökülmek. (Kaz.TS.102)

korkıra- : (Kesilen boğaz) Hırıldamak. (Kaz.TS.321)

şırkıra- : Ağlamak, vıyıklamak. (Kaz.TS.655)

+DA-

bıdıkta- : Kekelemek. (Kaz.TS.101)
[bıdık: Tutuk dilli, kekeme. (Kaz.TS.101)]

ıkılıkta- : Hıçkırıp durmak. (Kaz.TS.663)

kıdıkta- : Gıdıklamak. (Kaz.TS.341)
[kıdık: Gıdık: (Kaz.TS.341)]

kıtkılıkta- : Gıdaklamak. (Kaz.TS.352)
[kıtkıl: Gıdaklama. (Kaz.TS.352)]

/II/+dA-

aşkıl-da- : Uğuldamak. (Kaz.TS.47)

arılda- : Hırlamak, gürlemek, kükremek. (Kaz.TS.52)

bajıl-da- : Çığlık atmak. (Kaz.TS.72)
[bajıl: Çığlık. (Kaz.TS.72)]

bakıl-da- : Bağırmak. (Kaz.TS.)

balpıl-da- : Lüzumsuz yere konuşmak, gevezelik etmek. (Kaz.TS.77)

bapıl-da- : 1. Havlamak, ürümek. 2. Zevzeklik etmek, gevezelik etmek.
(Kaz.TS.78)

barkıl-da- : Kalp güp güp atmak. (Kaz.TS.79)

barıl-da- : Boğazını yırtarcasına bağırmak. (Kaz.TS.79)

bıjıl-da- : 1. Vızıldamak. 2. Sinirlenmek, kızmak. (Kaz.TS.101)

bıl-kıl-da- : Bingıldamak. (Kaz.TS.102)

bılşıl-da- : Yerli yersiz konuşmak. (Kaz.TS.102)
[bılşıl: Gevezelik. (Kaz.TS.102)]

bırkıl-da- : 1. Homurdanmak. 2. Fokurdamak. (Kaz.TS.102)
[bırbır: Horul horul. (Kaz.TS.102)]

boljıra- : Gevşemek, yumuşamak. (Kaz.TS.91)
[boljır: Gevşek, pörsük. (Kaz.TS.91)]

bolpıl-da- : Gevşemek, yumuşamak. (Kaz.TS.91)

borsıl-da- : Toprağa bastığında harş harş etmek. (Kaz.TS.92)

borıl-da- : (Ateş üzerine su dökülünce). Cızırdamak. (Kaz.TS.92)

burkılda-	: 1. Fokurdamak. 2. Tozu dumana katmak. (Kaz.TS.99)
dağılda-	: Yüksek sesle bağıra bağıra konuşmak. (Kaz.TS.119) [dağ: Patırtı, gürültü, şamata. (Kaz.TS.118)]
darılda-	: Yüksek sesle konuşmak. (Kaz.TS.120) [darıl: Kulak tırmalayıcı ses. (Kaz.TS.120)]
dawılda-	: (Rüzgâr için) Sert esmek. (Kaz.TS.120) [dawıl: Fırtına, boran, tufan. (Kaz.TS.120)]
dırıl-da-	: Dır dır etmek. (Kaz.TS.132) [dırıl: Dır dır çıkan ses. (Kaz.TS.132)]
dızıl-da-	: 1. Sızlamak. 2. Sabırsızlanmak, yerinde duramamak. (Kaz. TS.132) [dızıl: Sızı, ağrı. (Kaz. TS.132)]
dürılde-	: Gürüldemek, alevlenmek, gürlemek. (Kaz. TS.131)
dürsilde-	: Gümbürdemek, gürültü çıkarmak. (Kaz. TS.132)
eñkılde-	: Hıçkıra hıçkıra ağlamak. (Kaz.TS.141)
gümpılde-	: Gümp gümp etmek, gümbürdemek. (Kaz.TS.113) [gümp: Güm diye suya düşmek. (Kaz.TS.113)]
gürılde-	: Gürüldemek, gürlemek. (Kaz.TS.113)
gürsilde-	: Güm diye ses çıkarmak, gürlemek. (Kaz.TS.113) [gürs: Bir şeyin aniden yere düşmesiyle çıkan ses. (Kaz.TS.113)]
güjılde-	: Gürüldemek, gürlemek. (Kaz.TS.113) [güjil: Gürültü, gümbürtü. (Kaz.TS.113)]
güwilde-	: Uğuldamak. (Kaz.TS.113) [güwil: Uğultu. (Kaz.TS.113)]
ıñıl-da-	: Mırıldanmak, terennüm etmek. (Kaz.TS.665)
ıñkıl-da-	: Acı, üzüntü belirten, kesik ses çıkarmak, inlemek. (Kaz.TS.665) [ıñkıl: İnilti, inleme sesi. (Kaz.TS.665)]
ırıl-da-	: Hırlamak, hırıldamak. (Kaz.TS.666) [ırıl: Hırıltı. (Kaz.TS.666)]
ırkıl-da-	: Kıkırdamak, kıkır kıkır gülmek. (Kaz.TS.666) [ırkıl: Şişman insanların gülerken çıkardığı ses. (Kaz.TS.666)]
ırsıl-da-	: Soluk soluğa kalmak, fosurdamak, hırıldamak. (Kaz.TS.666)

	[ırsıl: Fosurtu, hırıltı. (Kaz.TS.666)]
ısılda-	: Uğuldamak. (Kaz.TS.667)
	[ırsıl: Rüzgâr uğultusu, yılan tıslaması. (Kaz.TS.667)]
ızıl-da-	: Uğuldamak. (Kaz.TS.662)
	[ızıl: Vızıltı, arı vızıltısı. (Kaz.TS.662)]
jänjil-de-	: Hızlı konuşmak. (Kaz. TS.170)
kaltıl-da-	: 1. Titremek, sarsılmak. 2. Donmak, titremek, üşümek. (Kaz.TS.281)
	[kaltıl: Titreme. (Kaz.TS.281)]
kalşıl-da-	: Tir tir titremek. (Kaz.TS.282)
karkıl-da-	: 1. Gaklamak. 2. Kahkaha atmak. (Kaz.TS.)
	[karkıl: 1. Karganın çıkardığı ses, gak gak. 2. Kahkaha. (Kaz.TS.295)]
kejlil-de-	: Ağız dalaşı yapmak, çekişmek. (Kaz. TS.222)
kılkıl-da(t)-	: Ses çıkararak, aralıksız, lıkır lıkır içmek. (Kaz.TS.346)
kırıl-da-	: Hırıldamak. (Kaz.TS.351)
	[kırıl-sırıl: Hırlama sesi. (Kaz.TS.351)]
kıtkıl-da-	: Gıdaklamak. (Kaz.TS.353)
kıykıl-da-	: Kahkahayla, katıla katıla gülmek. (Kaz.TS.306)
kirşil-de-	: Kıtırdamak, çıtırdamak. (Kaz. TS.265)
kokıl-da-	: Gıdaklamak. (Kaz.TS.313)
	[kokıl: Tavuğun çıkardığı ses. Gıdak. (Kaz.TS.313)]
korsıl-da-	: Domuz gibi ses çıkarmak. (Kaz.TS.321)
	[korsıl: Domuzun çıkardığı ses. (Kaz.TS.321)]
küjil-de-	: Kalın ve gür sesle konuşmak. (Kaz. TS.254)
	[küjil: 1. Gür, kalın ses. 2. Azarlamak. (Kaz. TS.254)]
kümbirle-	: Gümbürdemek, gümbür gümbür etmek. (Kaz. TS.257)
künkil-de-	: Homurdanmak, söylenmek. (Kaz. TS.259)
	[künkil: 1. Homurdanma, horultu. 2. Dedikodu. (Kaz. TS.259)]
küril-de-	: Gürüldemek, gümbürdemek. (Kaz. TS.261)
kürkil-de-	: Öksürmek, devamlı öksürmek. (Kaz.TS.260)
kürsil-de-	: Öksürmek. (Kaz.TS.261)

	[kürs: Ağır cisimlerin yere düştüğünde çıkardığı ses, gümp. (Kaz.TS.261)]
lakılda-	: 1. Taşmak, aşmak. 2. Hızını arttırmak. (Kaz. TS.356)
mırsılda-	: Kıs kıs gülmek. (Kaz.TS.392)
	[mırs mırs: Kıs kıs gülmek. (Kaz.TS.392)]
sampılda-	: Bangırdamak. (Kaz.TS.465)
	[samp: Sesin yüksek ve net çıkması. (Kaz.TS.465)]
sañkılda-	: Birden bağırarak gülmek. (Kaz.TS.467)
	[sañk: Sesin yüksek çıkması. (Kaz.TS.467)]
sapılda-	: Hızlı ve yüksek sesle konuşmak. (Kaz.TS.468)
sarılda-	: Şarıldamak, hızla ses çıkararak su akmak veya dökülmek. (Kaz.TS.470)
	[sar: Birden dökülmek, boşalmak. (Kaz.TS.468)]
	[sarıl: hızlı akan suyun çıkardığı ses. (Kaz.TS.471)]
sartılda-	: 1. Gürültü, patırtı yapmak. 2. Bir şeyi sıkılmadan, çekinmeden söylemek. (Kaz.TS.470)
	[satr sür: İki nesnenin çarpışmasından, temasından çıkan ses. (Kaz.TS.470)]
sawılda-	: 1. Birden dökülmek, boşalmak. 2. Doluşmak, akın etmek. (Kaz.TS.473)]
sılıkılda-	: Şırıl şırıl, gürül gürül, lıkır lıkır akmak. (Kaz.TS.502)
	[silk: Aniden düşmek, yıkılmak. (Kaz.TS.502)]
	[silk silk: Kıkır kıkır gülmek, kıkırdamak. (Kaz.TS.502)]
şıñkılda-	: Şırıldamak. (Kaz.TS.504)
	[şingır: 1. Şingırtılı, şingırdama sesi. 2. Katıla katıla gülme sesi. (Kaz.TS.504)]
sıpılda-	: Durmadan hızlı konuşmak, dır dır etmek. (Kaz.TS.505)
sırılda-	: Hırıldamak. (Kaz.TS.507)
	[sırıl: Hırıltı. (Kaz.TS.507)]
sırtılda-	: Tıkırdamak, takırdamak. (Kaz.TS.507)
	[sırtıl: Takırtı, tıkırtı. (Kaz.TS.507)]
suñkılda-	: Yüksek sesle ağlamak, ağıt yakmak. (Kaz.TS.494)

	[suñkıl: 1. Çıǵlık; kuş sesi. 2. Aǵıt yakmak, iniltili sesler çıkartarak boǵuk boǵuk aǵlamak. (Kaz.TS.494)]
şajıl-da-	: Kızmak, baǵırıp çaǵırmak. (Kaz.TS.620) [şaj: Çıǵlık koparmak. (Kaz.TS.620)]
şakıl-da-	: Cırtlak, tiz sesle konuşmak, yüksek sesle sert konuşmak. (Kaz.TS.623) [şakıl: Sert cisimlerin birbirine deǵmesi sonucu çıkan ses, şingirtı. (Kaz.TS.623)]
şalpıl-da-	: (Su) Ses çıkarmak. (Kaz.TS.625) [şalpıl: Suyun, dalgaların çıkardığı ses. (Kaz.TS.625)]
şañkıl-da-	: 1. (Martı, kartal vb.) Çıǵlık koparmak. 2. (İnsan) Çıǵlık atmak. (Kaz.TS.628) [şañkıl: Tiz ses çıkarmak. (Kaz.TS.628)]
şapıl-da-	: Baǵırıp çaǵırmak. (Kaz.TS.629)
şarıl-da-	: Viyaklamak, cıyak cıyak aǵlamak. (Kaz.TS.631) [şar şar: Viyaklamak, cıyak cıyak baǵırmak. (Kaz.TS.631)] [şarıl: Cırtlak, tiz, kulak tırmalayan ses. (Kaz.TS.631)]
şartıl-da-	: Şaklamak. (Kaz.TS.631) [şartıl: Şaklama, şak şak etme. (Kaz.TS.632)]
şäwilde-	: İnce ve tiz sesle havlamak. (Kaz.TS.635) [şäwıl: İnce ve tiz olarak çıkan köpek ses. (Kaz.TS.635)]
şıkıl-da-	: (Kuş) Cıvıldamak. (Kaz.TS.652) [şıkıl: (Saat için) Tik tak, (böcek için) cır cır, (kuş için) cik cik diye çıkan sesler. (Kaz.TS.652)]
şıñıl-da-	: Çınlamak. (Kaz.TS.654) [şıñk: Dokunmayan aǵlayan çocuk. (Kaz.TS.655)] [şıñıl: 1. Şangirtı, şingirtı. 2. Uǵultu, çınlama. (Kaz.TS.655)]
şırtıl-da-	: 1. Çıt çıkarmak, çıtırdamak. 2. Çabuk sinirlenmek, öfkesine hakim olamamak. (Kaz.TS.656) [şırt: Çıt etmek. (Kaz.TS.656)]
şırıl-da-	: 1. Cıvıldamak, şakımak, ötmek. 2. Çingırdamak. 3. Zırıl zırıl aǵlamak. 4. Çok ilgi göstermek, üstüne düşmek. (Kaz.TS.656)

	[şırıl: 1. Cıvıltı. 2. Telefon zili. (Kaz.TS.656)]
şıkılda-	: 1. Cıvıldaşmak. 2. Gıcırdamak. (Kaz.TS.640)
	[şık: Gıcırıtı. (Kaz.TS.640)]
	[şıkıl: Cıvıltı. (Kaz.TS.640)]
şorılda-	: Şırıl şırıl akmak. (Kaz.TS.644)
	[şorıl: Şırıltı, şarıltı. (Kaz.TS.644)]
şöpülde-	: 1. Şap şap etmek. 2. Şapır şupur öpmek. (Kaz.TS.646)
	[şöpil: Öperken çıkam ses, mucuk. (Kaz.TS.646)]
şuwılda-	: Gürültü çıkarmak, gürültü yapmak. (Kaz.TS.647)
	[şuwıl: Gürültü, patırtı. (Kaz.TS.647)]
şurılda-	: Gurlamak, guruldamak. (Kaz.TS.648)
	[şurıl: Gurultu, gurlama. (Kaz.TS.648)]
şünkilde-	: Dedikodu yapmak. (Kaz.TS.650)
	[şünkil: Dedikodu, söylenti. (Kaz.TS.650)]
şüpile-	: Dolup taşmak, ağzına kadar dolmak. (Kaz.TS.650)
takılda-	: 1. Takırtı sesi çıkarmak. 2. Anında karşılık vermek. (Kaz.TS.513)
	[tak: Tak sesi çıkarmak. (Kaz.TS.513)]
tarsılda-	: Gürültü, patırtı çıkarmak. (Kaz.TS.523)
	[tars turs: Patır kütür etme, gümbür gümbür ses çıkarma, takırtı, patırtı. (Kaz.TS.523)]
tıkılda-	: 1. Tıkırdamak. 2. Takır takır konuşmak, hızlı konuşmak. (Kaz.TS.567)
	[tık tık: Tık tık etme, tıkırdama, tık tık diye çıkan ses. (Kaz.TS.567)]
	[tıkıl: Tıkırtı, takırtı (Kaz.TS.567)]
tıñkılde-	: (Dombra) Tıngırdatmak. (Kaz.TS.569)
tıpılda-	: Tıptış tıptış yürümek. (Kaz.TS.569)
tırkılda-	: Kıkır kıkır gülmek, kıkırdamak. (Kaz.TS.570)
	[tırkıl: Kıkır kıkır gülme, kıkırtı. (Kaz.TS.570)]
tırsılda-	: 1. Çıtırdamak, şıpırdamak. 2. Öfkelenmek. (Kaz.TS.570)
	[tırs: Çıt sesi. (Kaz.TS.571)]
	[tırs tırs: Çıtır çıtır, şıpır şıpır. (Kaz.TS.571)]
tızılde-	: 1. Vız vız etmek. 2. Sızlanmak, acımak. 3. Debelenmek. (Kaz.TS.567)

	[tız: Sızlamak, ağrımak. (Kaz.TS.567)]
	[tızıl: Vız vız şeklindeki tabiat taklidi ses, vızılıtı. (Kaz.TS.567)]
tonkıl-da-	: 1. Tangırdamak. 2. Homurdanmak, söylenmek. (Kaz.TS.543)
	[tonkıl: İçi boş bir şeye vurulduğunda çıkan ses, tangır tungur. (Kaz.TS.543)]
torsıl-da-	: 1. Pat küt etmek. 2. Küsmek. (Kaz.TS.545)
	[tors: Sesin çok yüksek çıkması, güm güm etmek. (Kaz.TS.545)]
üpil-de-	: 1. Üflemek. 2. Üstüne titremek, gözü gibi bakmak. (Kaz.TS.599)
üwil-de-	: Uğuldamak. (Kaz.TS.580)
zıñıl-da-	: Vınlamak, çınlamak. (Kaz.TS.203)
	[zıñılıtı: Zırlıtı, vızılıtı. (Kaz.TS.203)]
zirkil-de-	: Çok sinirlenmek, kanı beynine şıçramak. (Kaz.TS.204)
	[zirkil: Zangırtı, zonklama. (Kaz.TS.204)]
zırıl-da-	: Fırlamak, hızla gitmek. (Kaz.TS.204)
	[zırıl: Zır zır şeklinde çıkan ses. (Kaz.TS.204)]
zuwıl-da-	: Uğuldamak, vızıldamak. (Kaz.TS.203)
	[zuwıl: Uğultu, vızılıtı. (Kaz.TS.203)]

/ŋ/+da-

akırañ-da-	: Bağırarak, haykırmak, üzerine gitmek. (Kaz.TS.38)
ızırñ-da-	: Mırıldamak. (Kaz.TS.662)
mılırñ-da-	: Gevezelik, boşboğazlık etmek. (Kaz.TS.391)
tugırñ-da-	: Gıcırdamak, gacıır gucur etmek (Kaz.TS.552)
	[tugırñ: Garç gurç diye çıkan sesler. (Kaz.TS.552)]

+I-

ıtkı-	: Fırlamak, atılmak, fışkırmak. (Kaz.TS.667)
-------	--

+KIr-

+gIr- varyantı:

şırğır:	: Çığlık atmak, bağırarak, haykırmak. (Kaz.TS.654)
---------	--

+kIr- varyantı:

akır-	: Yüksek sesle bağırarak. (Kaz.TS.38)
bakır-	: 1. Bağırarak. 2. Kızmak, azarlamak. (Kaz.TS.75)
ıskır-	: Islık çalmak. (Kaz.TS.666)
jötkir-	: Tıksırmak, aksırmak. (Kaz. TS.184)
kakır-	: Balgam çıkarmak, tükürmek. (Kaz.TS.278)
kekir-	: Geçirmek. (Kaz.TS.225)
kışkır-	: Haykırmak, bağırarak. (Kaz.TS.353)
ökir-	: Bağırarak ağlamak. (Kaz.TS.426)
tüşkir-	: Tükürmek, hapşırarak. (Kaz.TS.566)

+IA-

alakayla-	: Sevinçten haykırmak. (Kaz.TS.38)
	[alakay: Sevinç bildiren bir ünlem. (Kaz.TS.38)]
aykayla-	: Yüksek sesle bağırarak, haykırmak. (Kaz.TS.30)
dırdıwla-	: Abuk sabuk konuşmak. (Kaz.TS.132)
	[dırdıw: Gürültü, oyun, eğlence. (Kaz.TS.132)]
ıtkıla-	: Art arda fırlamak, fişkırmak. (Kaz.TS.667)
ıngala-	: Ağlamak, ingalamak. (Kaz.TS.671)
kañkuwla-	: 1. Bağırarak. 2. Dedikodu yapmak. (Kaz.TS.287)
	[kañkuw: Dedikodu, söylenti. (Kaz.TS.287)]
sawla-	: 1. Şarıl şarıl akmak. 2. Akın etmek. (Kaz.TS.472)
şuwla-	: Gürültü çıkarmak. (Kaz.TS.646)
	[şuw: 1. Gürültü, patırtı. 2. Kavga çekişme. (Kaz.TS.646)]

/dIr/+IA-

baldır-la-	: (Çocuk) Yeni konuşmaya başladığında heceleyerek, kekeleyerek konuşmak. (Kaz.TS.77)
bıldır-la-	: (Çocuk) Anlamsız konuşmak. (Kaz.TS.102)
güldir-le-	: Gürlüdemek, güldür güldür ses çıkarmak. (Kaz.TS.113)

	[güldir: Güldür güldür çıkan ses. (Kaz.TS.113)]
saldır-la-	: Birbirine dokunarak, çarparak ses çıkartmak. Tıngırdamak, şıngırdamak. (Kaz.TS.463)
sawdır-la-	: 1. Tıngırdamak, şıngırdamak. 2. Durmadan yüksek sesle konuşmak. (Kaz.TS.472)
	[sawdır: Tıngırdamak, şıngırdamak. (Kaz.TS.472)]
sıbdır-la-	: Fısıldamak, hışırdamak, hışıldamak. (Kaz.TS.499)
	[sıbdır: Fısıltı, hışırtı. (Kaz.TS.499)]
şäldir-le-	: Düzgün ve anlaşılır olmayan bir dille konuşmak. (Kaz.TS.634)
	[şäldir-büldir: Anlamsız, saçma. (Kaz.TS.634)]
şıldır-la-	: Şıkırdamak, çınlamak, tıngırdamak, çıngırdamak. (Kaz.TS.653)
	[şıldır: Çınlama, şıkırtı, tıngırtı. (Kaz.TS.653)]
şüldir-le-	: Eveleyip gevelemek, kem küm etmek. (Kaz.TS.649)
	[şüldir: Eveleyip geveleyen, kem küm eden. (Kaz.TS.649)]

/Ir/+IA-

bıtır-la-	: Çatır çatır etmek. (Kaz.TS.103)
dabır-la-	: Bangırdamak. (Kaz.TS.117)
	[dabır dübir: Bangır bangır bağırmaq. Bangırdamak. (Kaz.TS.117)]
düsir-le-	: Patır kütür etmek. (Kaz.TS.132)
	[düsir: Patır kütür diye çıkan ses. (Kaz.TS.132)]
kıtır-la-	: Kıtırdamak, kütürdemek, çıtırdamak. (Kaz.TS.353)
kışır-la-	: Hışırdamak. (Kaz.TS.353)
	[kışır: Hışırtı. (Kaz.TS.353)]
	[kıtır: Çıtır, kıtır. (Kaz.TS.353)]
kitir-le-	: Kıtırdamak. (Kaz.TS.265)
	[kitir: Kıtır. (Kaz.TS.265)]
kübir-le-	: Kesik sesle fısıltılı halinde konuşmak. (Kaz.TS.253)
	[kübir: Fısıltı. (Kaz.TS.253)]
kümbir-le-	: Gümbürdemek, gümbür gümbür etmek. (Kaz.TS.257)
	[kümp: Gümp. (Kaz.TS.257)]

	[kümbir: Tıngırtı, gümbürtü. (Kaz.TS.257)]
kütirle-	: Kıtırdamak, kıtır kıtır etmek. (Kaz.TS.261)
	[kütir: Kıtır kıtır çıkan ses. (Kaz.TS.261)]
	[kütir kütir: Kıtır kıtır. (Kaz.TS.261)]
satırla-	: Patırdamak, çatırdamak. (Kaz.TS.472)
	[satır: Patırtı, gürültü. (Kaz.TS.472)]
sıbırla-	: Fısıldamak, fısıldayarak konuşmak. (Kaz.TS.499)
	[sıbır: Fısıltı. (Kaz.TS.499)]
sıkırla-	: Esmek, uğuldamak. (Kaz.TS.501)
	[sıkır: Gıcirtı, gıcırdama. (Kaz.TS.501)]
şakırla-	: Gıcırdamak. (Kaz.TS.623)
şatırla-	: Gürlemek. (Kaz.TS.632)
	[şatır-kütir: Patırtı, gürültü, çatırtı. (Kaz.TS.632)]
şıkırla-	: Gıcırdamak. (Kaz.TS.652)
	[şıkır: Gıcirtı, gıcırdama sesi. (Kaz.TS.652)]
şüpirle-	: (Çocuklar) Cıvıldaşmak. (Kaz.TS.650)
tasırla-	: Gürültü patırtı çıkarmak. (Kaz.TS.525)
	[taşır: 1. Patırtı kütürtü, gürültü, takırtı. 2. Kaba, nezaketsiz. (Kaz.TS.525)]
tıkırla-	: Tık tık diye ses çıkarmak. (Kaz.TS.567)
tısırla-	: Şırıldamak. (Kaz.TS.570)
	[tısr: Tıkırtı, şıkırtı. (Kaz.TS.570)]
/gIr/+IA-	
dağırla-	: Tangır tungur etmek, gümbürdemek. (Kaz.TS.119)
	[dağır: Tangır tungur diye çıkan ses. (Kaz.TS.119)]
	[dağ: Patırtı, gürültü, şamata. (Kaz.TS.118)]
dingirle	: Rahatsız etmek, bağırarak, sert davranmak. (Kaz.TS.133)
	[dingir: Dingir dingir çıkan ses. (Kaz.TS.133)]
düğürlle-	: Dangır dungur etmek. (Kaz.TS.131)
	[düğürl: Dangır dungur. (Kaz.TS.131)]

- miŋgirle- : Mırıldanmak, mırmır etmek, homurdanmak. (Kaz.TS.394)
[miŋgir: Mırıldı, homurtu. (Kaz.TS.394)]
- sıŋırıla- : 1. Şıngırdamak, şırıldamak. 2. Katıla katıla gülmek. (Kaz.TS.504)
[sıŋır: 1. Şıngırtı, şıngırdama sesi. 2. Katıla katıla gülme sesi. (Kaz.TS.504)]

+lı-

- ulı- : (Köpek, çakal, kurt vb) uzun, iniltili, ağlar gibi ses çıkarmak, ulumak
(Kaz.TS.585)

+nA-

- azına- : Boran ve rüzgâr ses çıkararak uğuldamak. (Kaz.TS.29)
- kişine- : Kişnemek (Kaz. TS.492)

3.2.2.7. Kırgız Türkçesi

/cIr/+A-
/dIr/+A-
/Ir/+A-
/KIr/+A-
+DA-
/Il/+dA-
/ŋ/+da-
+ka-
+KIr-
+lA-
/Ir/+lA-
+lı-
+nA-
+şI-

/cIr/+A-

- bacıra- : Sürekli konuşmak, yaygara yapmak. (KTS.1.C.187)
[bacır: Sürekli konuşmayı bildiren söz. (KTS.1.C.187)]
- baçıra - : Çatırdamak. (KTS.1.C.231)
- bocura- : Heyecanlı şekilde konuşmak. (KTS.1.C.289)

bılcıra- : Saçma sapan konuşmak. (KTS.1.C.353)
kalcıra- : Gereksiz konuşmak, gevezelik etmek. (KTS.1.C.742)

/dİr/+A-

baldıra- : Anlaşılmaz biçimde konuşmak; mırıldanmak; anlaşılmayan bir dille konuşmak. (KTS.1.C.207)

[baldır-baldır: Baldır buldur, mırıldanma. (KTS.1.C.207)]

kaldıra- : 1. Gümbürtü ve şakırtı yapmak, gümbürdemek. 2. Gürlemek. (KTS.1.C.741)

[kaldır-kaldır: Gümbürtü ve şakırtı sesleri. (KTS.1.C.741)]

kıldıra- : 1. Kıldır kıldır etmek. 2. Araç üstünde yavaş gitmek. (KTS.2.C.171)

[kıldır-kıldır: Yük arabasının veya başka bir aracın yavaş gitmesini bildiren söz. (KTS.2.C.171)]

kuldura- : 1. Sert nesneler birbirine değince kuldur diye ses çıkarmak. 2. Mırıldanmak. (KTS.2.C.101)

[kuldur-kuldur: 1. Sert nesnelerin birbirine değince çıkardıkları ses. 2. Sıvının derin bir kap içinde çalkalanması sonucu çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.101)]

küldürö- : Gürlemek, gümbürdemek. (KTS.2.C.133)

[küldür: Gümbürtü. (KTS.2.C.133)]

şaldıra- : Şaldır şuldur etmek, çingırdamak. (KTS.2.C.777)

[şaldır: Gürültü, patırtı. (KTS.2.C.777)]

şıldıra- : Şıldır şıldır etmek. (KTS.2.C.805)

[şıldır: Su veya başka bir sıvı nesneler aktığında, döküldüğünde veya demir, metal nesneler birbirine çarpınca çıkan ses. (KTS.2.C.805)]

şoodura- : Rüzgâr estiğinde şuu diye ses çıkmak. (KTS.2.C.794)

/İr/+A-

badıra- : Pat pat diye patlamak, takırdamak. (KTS.1.C.186)

barkıra- : Gümbürdemek, böğürmek. (KTS.1.C.220)

batıra- : Çatırdamak. (KTS.1.C.231)

bıcıra-	: Cıvıldamak. (KTS.1.C.351)
bıçıra-	: Param parça olmak. (KTS.1.C.358)
cabıra-	: Çene çalmak. (KTS.1.C.459)
cobura-	: Mırıldanmak. (KTS.1.C.565)
çatıra-	: Çatırdamak. (KTS.1.C.713)
dabıra-	: Patırtılı, gürültülü sesler çıkarmak. (KTS.1.C.389)
dübürö-	: : Ayak patırtısı çıkarmak. (KTS.1.C.441) [dübürt: Yürürken, basarken çıkan sesin yansıması. (KTS.1.C.441)]
düpürö-	: Takırdamak. (KTS.1.C.446) [düpür: takırtı (KTS.1.C.446)]
dıbıra-	: 1. Dıbır dıbır etmek, takırtı yapmak. 2. Çiselemek, sepelemek. (KTS.1.C.448) [dıbır-dıbır: Çiseleyen yağmur kalın sesini bildiren söz. (KTS.1.C.448)]
kaltıra-	: Üşüdüğünde, hastalandığında, korktuğunda durmadan tir tir titremek, kalt kalt etmek. (KTS.1.C.745)
katıra-	: Kıtırdamak, katır katır diye çıkarmak. (KTS.1.C.807)
kıbıra-	: Yavaş hareket etmek. (KTS.2.C.154)
kıçıra-	: Kıtırdamak, gıcırdamak. (KTS.2.C.187)
kıtıra-	: Kıtır kıtır gülmek. (KTS.2.C.186) [kıtır-kıtır: Sert bir nesneyi kemirirken çıkan ses. (KTS.2.C.177)]
kobura-	: Mırıldanmak. (KTS.1.C.862) [kobur: Mırıldanma. (KTS.1.C.862)]
kocura-	: Öteden beri konuşmak, çene çalmak. (KTS.1.C.864)
koldura-	: Hırıldamak, sesi kısılmak. (KTS.1.C.874)
kotura-	: patırtıyla hareket etmek. (KTS.2.C.27)
kucura-	: Öteden beri konuşmak, çene çalmak. (KTS.2.C.91)
kübürö-	: Fısıldamak. (KTS.2.C.125) [kübür: Fısıltı. (KTS.2.C.91)]
küldürö-	: Gürlemek, gümbürdemek. (KTS.2.C.133)
künğürö-	: Boğuk sesler çıkarmak. (KTS.2.C.143)
kürkürö-	: Gürlemek, horuldamak. (KTS.2.C.147)

kütürö-	: Kütürdemek, kütür kütür diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.150) [kütür-kütür: Demir, taş, kemik gibi sert nesnelere değince çıkan ses için kullanılan söz. (KTS.2.C.150)]
maara-	: Melemek. (KTS.2.C.201)
tapıra-	: Tapır tupur etmek, tapır tupur sesler çıkarmak, takırdamak (KTS.2.C.507)
tıbıra-	: Tepinmek, çırpınmak, ayak patırtısı. (KTS.2.C.622)
tıpıra-	: Tıpır tıpır ses çıkarmak. (KTS.2.C.627) [tıpır: Hızlı hızlı, karmaşık çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.627)]
titire-	: Titremek. (KTS.2.C.556) [tapır: Takırtı. (KTS.2.C.507)]
topura-	: 1. Sürekli anlaşılmaz biçimde konuşmak. 2. (Ayak sesi için) Patırdamak. (KTS.2.C.574) [topur: Tapır tupur, ayak sesi. (KTS.2.C.574)]
şabıra-	: Hışırdamak, takırdamak. (KTS.2.C.771) [şabır-şabır: Hışılta, hışırtı. (KTS.2.C.677)]
şagıra-	: Çınlamak, tınlamak. (KTS.2.C.772)
şaldıra-	: Çıngırdamak. (KTS.2.C.777)
şatıra-	: Şatır şutur etmek, çatırdamak. (KTS.2.C.785) [şatır: Çatırtı, patırtı. (KTS.2.C.785)] [şıbir: Fısıltı. (KTS.2.C.802)]
şıbıra-	: Fısıldamak. (KTS.2.C.802)
şıtıra-	: Kıtırdamak, hışıldamak, kesik kesik sesler çıkarmak. (KTS.2.C.810) [Kısık sesleri bildiren söz. (KTS.2.C.810)]
zımıra-	: Uçarcasına koşmak. (KTS.1.C.648)

/KIr/+A-

+gIr+A- varyantı:

ağıra-	: 1. Ağız açık bir şekilde hüngür hüngür ağlamak. 2. Kimsesiz, hiçbir şeysiz durumda kalmak. (KTS.1.C.121)
dağıra-	: Takırdamak, gümbürdemek. (KTS.1.C.399)

- [daᅇır: Sert nesneler vurulunca veya birbirine çarpınca çıkan yüksek ses. (KTS.1.C.399)]
- dngr- : Yankılanmak; uğıldamak. (KTS.1.C.445)
- kaᅇır- : arpınca, vurunca kaᅇır kaᅇır diye çıkmak. (KTS.1.C.765)
- kıᅇır- : ekilmiş olan ipi bıraktığında demir veya başka bir nesneye çarpmak, kınk diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.177)
- şıᅇır- : ınlamak, madeni sesler çıkarmak. (KTS.2.C.807)
- [şıᅇır: Çınlama, tınlama sesi. (KTS.2.C.805)]
- zaᅇır- : Zank diye ses çıkarmak, tiz ses çıkarmak. (KTS.1.C.638)
- [zaᅇ: Sert, madeni nesneler birbirine çarptığında çıkan ses. (KTS.1.C.638)]
- zıᅇır- : ınlamak, tınlamak. (KTS.1.C.648)
- +kIr+A- varyantı:**
- arkıra- : Gürlemek, gürüldemek, çağlayarak akmak. (KTS.1.C.139)
- bırkıra- : Parça parça olmak. (KTS.1.C.355)
- burkura- : Gözyaşları dökerek acı acı ağlamak, (toz hakkında) buram buram yükselmek. (KTS.1.C.333)
- arkıra- : ar ar diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.711)
- [ar: Sıcak demire su değdiğinde çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.708)]
- ırkıra- : 1. ır ur etmek, cıvıldamak, yaygara yapmak. 1. Gürültü yapmak. (KTS.2.C.766)
- [ır: 1. Gürültü sesler. 2. Kavga. (KTS.2.C.766)]
- urkura- : Aynı anda anlaşılmaz biçimde birçok ses çıkarmak, bağırmak, çağırmak. (KTS.2.C.746)
- [uru-uru: Gürültülü sesler. (KTS.2.C.746)]
- darkıra- : Yüksek ses çıkarmak; şiddetli bağırmak, haykırmak. (KTS.1.C.403)
- dırkıra- : Dır dır diye ses çıkarmak, titreyen ses çıkarmak. (KTS.1.C.451)
- ırkıra- : Gmrdemek. (KTS.2.C.828)
- kırkıra- : Hırıldamak, hırılıtlı ses çıkarmak. (KTS.2.C.181)
- [kır: Hış, hışirtı: (MDD. 1030)]

korkura-	:Horlamak, horuldamak. (KTS.2.C.22) [kor et-: Horlamak. (KTS.2.C.22)]
kurkura-	: Gurlamak, guruldamak. (KTS.2.C.112)
şarkıra-	: Çağlamak, kaynayarak akmak. (KTS.2.C.783)
şırkıra-	: Sicim gibi akmak. (KTS.2.C.809)
zarkıra-	: Yüksek ses çıkarmak, bağırarak. (KTS.1.C.640)
zırkıra-	: 1. Hızlı konuşmak. 2. Zonklamak. 3. Sızlatarak ağrımak. (KTS.1.C.649) [zır: Hızlı dönerken rüzgârdan çıkan sesi bildiren söz. (KTS.1.C.649)]
zirkire-	: Akmak, fişkırmak. (KTS.1.C.643)

+DA-

akakta-	: (Köpek Hakkında) Solumak. (KTS.1.C.74)
bozdo-	: Yanarak ağlamak. (KTS.1.C.291)
kakılıkta-	: Kak kak etmek. (KTS.1.C.735)
kıtkılıkta-	: Kıkır kıkır gülmek. (KTS.2.C. 186)
zarda-	: Acı acı ağlamak. (KTS.1.C.639)

/II/+dA-

acılda-	: Hiddetle bağırarak, sövmek. (KTS.1.C.40)
ağılda-	: Ulumak, bağırarak. (KTS.1.C.124)
arılda-	: Gümbürdemek, gürlemek. (KTS.1.C.146)
badılda-	: Yüksek ses ile ses çıkartmak, konuşmak. (KTS.1.C.186)
bacılda-	: Bacı bacı diye konuşmak, anlaşılmaz biçimde konuşmak. (KTS.1.C.187)
bakılda-	: Bak bak diye konuşmak, sesini yükseltmek. (KTS.1.C.200) [bak-bak: Yüksek ve sert çıkan sesi bildiren söz. (KTS.1.C.200)]
balkılda-	: Dolgun, yumuşak ve nazik olmak. (KTS.1.C.209) [balk et: yüksek ses çıkarmak. (KTS.1.C.209)]
barçıl-da-	: Barç barç etmek. (KTS.1.C.223)
barıl-da-	: Yersiz ve bark bark diye konuşmak, bark bark diye ses çıkarmak. (KTS.1.C.223)

barkılda-	: Yüksek ses ile konuşmak. (KTS.1.C.220)
barsılda-	: Çatırdamak. (KTS.1.C.222)
	[bars: Çatır. (KTS.1.C.222)]
	[bar: Ağlama ünlemi. (KTS.1.C.222)]
bartılda-	: Bart bart etmek. (KTS.1.C.222)
	[bart: Herhangi bir nesnenin kırılınca, ısırınca veya geçirince çıkan sesi bildiren söz. (KTS.1.C.222)]
bezilde-	: Rahatsızlanarak hareket etmek. (KTS.1.C.251)
bıcılda-	: Bij bij etmek, kabarıp taşmak, mayalanmak. (KTS.1.C.351)
bılçıl-da-	: Cırıklanmak. (KTS.1.C.354)
bılkılda-	: Kımıldamak. (KTS.1.C.353)
	[bılk et-: Kımıldamak. (KTS.1.C.353)]
bırıl-da-	: Bır bır diye burun çekmek. (KTS.1.C.356)
bırkılda-	: Yavaş kaynamak, birk birk diye kaynamak. (KTS.1.C.355)
	[birk-birk: Yavaşça birk birk diye kaynamayı bildiren söz. (KTS.1.C.355)]
bolkulda-	: Titremek, çalkanmak. . (KTS.1.C.295)
	[bolk et-: Titremek, çalkalanmak. . (KTS.1.C.395)]
borsulda-	: Bors bors diye gülmek. (KTS.1.C.305)
	[bors-bors: gülünce veya köpek havlayınca çıkan sesi bildiren söz. (KTS.1.C.305)]
bukulda-	: Buk buk diye hafif bir ses çıkarmak. (KTS.1.C.323)
	[buk-buk: Devenin çıkardığı ses. (KTS.1.C.323)]
bulkulda-	: İrkilmek, titremek. . (KTS.1.C.327)
burkulda-	: Gürlemek, çalkalanmak; fazla kızmak. . (KTS.1.C.333)
burtulda	: (Toz vb.) Buram buram yükselme. (KTS.1.C.334)
burulda-	: Buram buram çıkmak. . (KTS.1.C.334)
bülküldö-	: Silkinmek, çırpınmak. . (KTS.1.C.346)
	[bülk et-: Silkmek, çırpınmak. (KTS.1.C.346)]
çakıl-da-	: 1. Çak çak diye ses çıkarmak, şakıldamak. 2. Gıcırta, ses çıkarmak, cıvıldamak. (Yudahin: 244)

	[çak-çak: . İki nesnenin birbirine vurulma, çarpmasından ortaya çıkan ses. 2. Şak şak. (KTS.2.C.696]
çaŋkıl-da-	: 1. Çank çank etmek, Çank çank diye ses çıkarmak. 1. Kulağa sevimsiz sesler gelmek. (KTS.2.C.705)
	[çaŋk-çaŋk: Sert nesne demire değdiği zaman çıkan ses. (KTS.2.C.705/706)
carıl-da-	: Gevezelik yapmak, sürekli konuşmak. (KTS.1.C.523)
çarıl-da-	: Yaygara koparmak, cıvıldamak. (KTS.2.C.713)
	[çar: Cıvıldamak sesi bildirir. (KTS.2.C.713)]
çelkil-de-	: Çelk çelk etmek, sıvının iki yana çalkalanması. (KTS.2.C.721)
	[çelk-çelk: Daha çok dolu olmayan sıvıların çalkalanışını bildiren söz. (KTS.2.C.721)]
çinğıl-da-	: İnce ve tiz ses çıkarmak. (KTS.2.C.763)
çırkıl-da-	: Cırlamak, yaygara etmek. (KTS.2.C.765)
çirtıl-da-	: 1. Çırt çırt diye ses çıkarmak. 2. Kötü davranmak. 3. Çatırdamak. (KTS.2.C.767)
	[çirt-çirt: Çatırdamayı taklit eden ses. (Yudahin: 273)]
çıyıl-da-	: Çıy çuy diye ince sesler çıkarmak. (KTS.2.C.753)
	[çıy-çuy: Çok ince ve keskin sesi bildiren söz. (KTS.2.C.753)]
çıykıl-da-	: Çıyk çıyk etmek, çıyk çıyk diye sesler çıkarmak. (KTS.2.C.754)
	[çıyk: Demirin, tahtanın vb. nesnelserin sürtüşmesinden çıkan sesi bildirir. (KTS.2.C.754)
çulku-da-	: Şırıltı çıkarmak. (KTS.2.C.744)
çuul-da-	: Gürültü, patırtı yapmak. Gürültülü sesler çıkarmak. (KTS.2.C.747)
	[çuu: 1. Gürültü, anlaşmaz sesler. 2. Kavga. (KTS.2.C.747)
daŋıl-da-	: Yüksek sesler çıkarmak. (KTS.1.C.400)
	[daŋ: Gümbür. (KTS.1.C.400)]
daŋkıl-da-	: Dank dank diye yüksek ses çıkarmak. (KTS.1.C.399)
	[daŋk-daŋk: Yüksek sesi bildiren söz. (KTS.1.C.399)
darıl-da-	: 1. Sesini yüksek ve kalın çıkarmak. 2. Bağırmak. 3. Kumaş yırtıldığında çıkan ses. (KTS.1.C.404)

	[dar-dar: Bir şey yırtıldığında çıkan ses. (KTS.1.C.404)]
dıñıl-da-	: Çıngırdamak, tıngırdamak. (KTS.1.C.450)
dırıl-da-	: Dır dır diye ses çıkarmak, titreyen ses çıkarmak. (KTS.1.C.451)
diril-de-	: Titremek. Haykırmak, bağırarak. (KTS.1.C.425)
duul-da-	: Uğuldamak. (KTS.1.C.440)
düküldö-	: Sık sık çarpmak, gürültü etmek. (KTS.1.C.443)
dümpüldö-	: Boğuk ses çıkarmak. (KTS.1.C.444)
düñküldö-	: Boğuk ve kesik ses çıkarmak. (KTS.1.C.446)
düpüldö-	: Şiddetli çarpmak. (KTS.1.C.446)
	[düp: Top, tüfek gibi patlayıcı silahlardan ve kalbin çarpmasından çıkan sesin yansıması. (KTS.1.C.446)]
ırıl-da-	: Hırlamak, gömürdemek. (KTS.2.C.828)
ızıl-da-	: Vız vız etmek, gürültü yapmak. (KTS.2.C.811)
	[ız: Arı veya sineklerin vızıltısı. (KTS.2.C.811)]
kacıl-da-	: 1. Kacı kucu etmek, yaygara yapmak. 2. Kavga etmek, atışmak. (KTS.1.C.713)
	[kacı-kucu: Birbirinin sözünü dinlemeden atışma, anlaşılmaz biçimde konuşmayı bildiren söz. (KTS.1.C.713)]
kakıl-da-	: 1. Kak kak diye ses çıkarmak. 2. Gevezelik etmek. (KTS.1.C.735)
kalçıl-da-	: Titremek. (KTS.1.C.746)
	[kalç: Sinirlenince, korkunca veya üşüyünce tiril tiril titremeyi anlatan yansıma kelime. (KTS.1.C.746)]
kalkıl-da-	: Kımıldanmak, dalgalanmak. (KTS.1.C.744)
kaltıl-da-	: Titremek, sallamak. (KTS.1.C.745)
	[kalt: Yerinde duramayıp tiril tiril titremeyi anlatan yansıma kelime. (KTS.1.C.745)]
kañıl-da-	: Bağırarak. (KTS.1.C.766)
kañkıl-da-	: 1. Kank kank diye ürümek. 2. Vurunca, çarpınca kank diye ses çıkarmak. 3. Gevezelik etmek. (KTS.1.C.765)
	[kañk-kañk: 1. Köpeği, kurdu dövünce çıkarttıkları sesi bildirir. 2. Nesneler birbirine çarpınca çıkan sesi bildirir. (KTS.1.C.765)]

karçıldı-	: Karç kurç diye ses çıkarmak. (KTS.1.C.795) [karç: Sert nesneler kırılınca, birbirine çarpınca ortaya çıkan sesi bildirir. (KTS.1.C.795)]
karkıldı-	: Karga gibi ötmek. (MDD. 790)
karsıldı-	: 1. Vurunca, çarpınca kars kars diye ses çıkmak. 2. Katılarak gülmek. (KTS.1.C.793) [kars-kars: Vurmaktan, çarpmaktan veya nesnelerin kırılmasından çıkan sesi bildirir. (KTS.1.C.6793)]
kartıldı-	: Sert nesneleri veya yiyecekleri katırdatarak ısırmak, çiğnemek. (KTS.1.C.795)
kıcıldı-	: 1. Anlaşılır biçimde konuşmak. 2. Tartışmak. (KTS.2.C.155) [kıcı-kıcı: Birçok kişi bir araya gelip konuşulduğunda çıkan anlaşılmayan sesleri bildirir. (KTS.2.C.155)]
kıñkıldı-	: Ses çıkarmak. (KTS.2.C.177)
kıñıldı-	: Yavaş inlemek, ses çıkarmak. (KTS.2.C.177)
kırıldı-	: Hırıldamak. (KTS.2.C.183)
kırçıldı-	: 1. Kırç kırç etmek, kırç diye ses çıkarmak. 2. Çok soğuk olmak. (KTS.2.C.183) [kırçır: Kırç kırç etmek, kırç diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.183)]
kırsıldı-	: Kıtırdamak, çatırdamak. (KTS.2.C.182)
kırtıldı-	: Kırt kırt etmek, kırt kırt diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.182) [kırt: 1. Kırt diye çıkan sesi bildiren söz. 2. Ot yenildiğinde çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.182)]
kıyçıldı-	: Kıyç etmek. (KTS.2.C.165) [kıyç: Kapı pencere açıldığında veya ağır bir nesneyi yerinden kaldırdığında sürtülmekten çıkan ses. (KTS.2.C.165)]
korkulda-	: Kor kor etmek, kork kork diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.22)
korsulda-	: Kors kors diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.24) [Kors: Bir şey kırıldığında veya insan güldüğünde çıkan sesi bildirir. (KTS.2.C.24)]
korulda-	: Horlamak, çatlak ses çıkarmak. (KTS.2.C.25)

kölküldö-	: Bingıldamak, gul gul etmek. (KTS.2.C.25)
kuculda-	: Kucu kucu etmek,, (KTS.2.C.91) [kucu: Birkaç insanın bir araya gelip sesli ve anlaşılmaz biçimde konuşulmasını bildiren söz. (KTS.2.C.91)]
kukulda-	: Kuk kuk etmek, kuk kuk diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.94) [kuk: Bazı kuşların çıkardıkları sesi bildiren söz. (KTS.2.C.24)]
kurkulda-	: karga, kaz gibi ötmek. (KTS.2.C.111) [kurk: Çaylak veya kuzgun sesini taklit eden kelime. (KTS.2.C.25)]
küpüldö-	: Gürlemek. (KTS.2.C.145)
kürküldö-	: Küü küü diye ses çıkarmak, gürüldemek. (KTS.2.C.147)
kürpüldö-	: Gürlemek. (KTS.2.C.148)
kürsüldö-	: Kürs kürs diye ses çıkarmak, kürs kürs etmek. (KTS.2.C.148) [kürs: Ağır bir nesne yere düştüğünde, öksürüldüğünde vb. durumlarda çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.148)]
kürtüldö-	: Kürt kürt diye çıkarmak. (KTS.2.C.149) [kürt-kürt: Sert nesneler birbirine değdiğinde veya öksürüldüğünde çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.149)]
kürüldö-	: Gürlemek. (KTS.2.C.149) [kür: Gürültü taklidi. (KTS.2.C.149)]
lıpılda-	: Kaynaşmak, dolu halde olmak. (KTS.2.C.200)
mıñkılda-	: Hım hım etmek, mırıldanmak. (KTS.2.C.273)
mırkılda-	: Burundan nefes alarak konuşmak. (KTS.2.C.273)
takılda-	: Tak tak diye ses çıkarmak, tak tak diye vurmak, çarpmak. (KTS.2.C.489) [tak-tak: Sert nesneye vurulduğunda çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.489)]
tapılda-	: 1.Tahtanın üstüne bastığında veya koştığında çıkan ses. 2. Tapırdayarak yürümek, tap tap diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.507)
tarsılda-	: Arka arkaya tars tars diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.510) [tars: Herhangi bir nesne vurulduğunda çarptığında veya tüfek patladığında çıkan sesi bildirir. (KTS.2.C.510)]

tıkılda-	: 1. Tık tık etmek. 2. Tam, anlaşılır biçimde konuşmak. (KTS.2.C.624) [tık-tık: Sert nesne hafif çarpınca veya genel olarak çarpıntı sonrası ortaya çıkan ses taklidi. (KTS.2.C.624)
tırkılda-	: Katılarak gülmek, kahkaha atmak. (KTS.2.C.628)
tırsılda-	: Tırs tırs diye ses çıkarmak. (KTS.2.C.629) [tırs-tırs: Herhangi bir nesneyle fiske vurulduğunda veya çarptığında çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.629)
tızıl-da-	: Hızlıca hareket etmek, acı acı sesler çıkarmak. (KTS.2.C.623)
torsulda-	: Bors bors havlamak. (KTS.2.C.576) [tors-tors: Ses taklidi kelimedir. (Yudahin: 751)
türsüldö-	: Türs türs diye ses çıkarmak, pat diye düşmek. (KTS.2.C.617) [türs-türs: Bir nesnenin yere sert bir şekilde çarpmasıyla ortaya çıkan ses taklididir. (KTS.2.C.617)
şakıl-da-	: 1. Şak şak etmek, şak şak ses çıkarmak. 2. Çağlamak. 3. Gevezelik etmek. (KTS.2.C.777)
şalkıl-da-	: Gevşemek. (MDD.1557) [şak: Şak, şak şak. (MDD.1556)]
şalpıl-da-	: Çamura veya suya bastığında “şalp” diye ses çıkmak. (KTS.2.C.779) [şalp: Islak yere suya basınca çıkan ses. (KTS.2.C.779)
şanķıl-da-	: 1. Acı ses çıkarmak. 2. Katılarak gülmek. (KTS.2.C.781) [şanķ: Acı ve sert bir şekilde gülündüğünde çıkan ses. (KTS.2.C.781)
şapıl-da-	: Çene almak, boş konuşmak. (KTS.2.C.783)
şarılda-	: Çağlamak, kaynayarak akmak. (KTS.2.C.785) [şar-şar: 1. Çağlayan akıntı. 2. Gürleme. (KTS.2.C.785)
şarpıl-da-	: Şarp şarp etmek; şiddetle vıcık vıcık etmek, hışırdamak. (KTS.2.C.784) [şarp-şarp: Su dalgası kıyıya vurduğunda çıkan ses. (KTS.2.C.784)
şartıl-da-	: Çatırdatmak, çabuk hareket etmek. (KTS.2.C.784)
şılķıl-da-	: Sallanmak, gevşemek, sölpülemek. (KTS.2.C.805) [şılķ et-: Aniden düşmek, atlamak. (KTS.2.C.805)
şıpıl-da-	: Hızlıya ve çevik hareket etmek. (KTS.2.C.808)
şuulda-	: Hışıltı yapmak, hışırdamak. (KTS.2.C.800)

	[şuu: Fısıltı, burundan sık sık nefes alırken çıkan sesi bildiren söz. (KTS.2.C.800)]
zañkıl-da-	: Sesi yüksek çıkartmak. (KTS.1.C.638)
	[zañk-zañk: Tüfek patladığı veya inşa bağırdığı zaman çıkan sesi bildirir. (KTS.1.C.638)]
zıñıl-da-	: Vızıldamak. (KTS.1.C.649)
zıñkıl-da-	: 1. Zınk zınk diye ses çıkarmak. 2. Yaygara yapmak. (KTS.1.C.649)
	[zıñk-zıñk: Zınk zınk diye ince bir sesi bildiren söz. (KTS.1.C.649)]
zırıl-da-	: Zın zın etmek, zın zın diye ses çıkarmak. (KTS.1.C.649)
	[zır-zır: Sert bir şekilde baş ağrısını bildiren söz. (KTS.1.C.649)]
ziril-de-	: Titremek. (KTS.1.C.643)
zoñkul-da-	: 1. Zonk zonk diye ses çıkarmak. 2. Bağırarak, haykırmak. (KTS.1.C.644)
	[zoñk-zoñk: Keskin ve sert bildiren söz. (KTS.1.C.644)]
zuul-da-	: Aşırı derecede hızlı koşturmak. (KTS.1.C.647)
/ŋ/+da-	
arsaŋ-da-	: Kıs kıs gülmek. (KTS.1.C.141)
öküröŋdö-	: Hızlı koşmak, sekmek. (KTS.2.C.347)
çalpaŋ-da-	: Çalp çalp diye ses çıkarmak, şaplatmak. (KTS.2.C.701)
	[çalp: Çamur veya ıslak yere bastığında çıkan sesi bildirir. (KTS.2.C.701)]
+ka-	
kaka-	: Yemek yerken tıkanmak, boğazda kalmak. (KTS, 731)
+kır-	
akır-	: haykırmak, bağırarak, nara atmak. (KTS.1.C.84)
aykır-	: Haykırmak, yüksek sesle bağırarak. (KTS.1.C.56)
bakır-	: Bağırarak, yüksek sesle bağırarak. (KTS.1.C.201)
bışkır-	: Aksırmak. (KTS.1.C.359)

çakır- : 1. Bir yere davet etmek. 2. Haykırmak. 3. Toplantıya çağırarak.
(KTS.2.C.690)

çimkir- : Sümürmek. ((KTS.2.C.729)

katkır- : Kahkaha ile gülmek. (KTS.1.C.804)

kekir- : Geçirmek. (KTS.1.C.821)

kıyır- : Haykırmak, bağırarak. (KTS.2.C.163)

ökür- : Bağırarak, haykırmak. (KTS.2.C.347)

tükür- : Tükürmek. (KTS.2.C.612)

üşkür- : İçten çekmek (KTS.2.C.664)

+ηIr- varyantı:

çaır- : Acı acı bağırarak. (KTS.2.C.706)

çınır- : İnce ve tiz ses çıkarmak, sesli bir şekilde ağlamak. (KTS.2.C.56)

+IA-

aykayla- : (Savaş meydanında) Velvele koparmak. (KTS.1.C.54)

çuula- : Gürültü yapmak, çığlık atmak. (KTS.2.C.747)

[çuu: Gürültü, yaygara. (KTS.2.C.747)]

duula- : Gürültü yapmak, uğuldamak. (KTS.1.C.440)

ıyla- : Ağlamak. (KTS.2.C.813)

kıñşıla- : Sırıtmak, nazlı konuşmak. (KTS.2.C.177)

kıtığıla- : Gıdıklamak. (KTS.2.C.186)

oyboylo- : Ah vah etmek. (KTS.2.C.298)

[oyboy: ah vah: vay vay, ah vah. (KTS.2.C.298)]

zarla- : Acı acı ağlamak. (KTS.1.C.640)

üylö- : Üflemek. (KTS.2.C.662)

/Ir/+IA-

dabırila- : Takırtılı, patırtılı sesler çıkarmak. (KTS.1.C.389)

düğürlö- : Gürüldemek. (KTS.1.C.445)

kıbırila- : Yavaş hareket etmek. (KTS.2.C.154)

küngürlö- : Boğuk sesler çıkarmak. (KTS.2.C.143)

tıkır-la- : Herhangi bir eylemi, işi hızlı bir şekilde yapmak. (KTS.2.C.624)

+lı-

ulu- : Çoğunlukla köpek ve kurtların uzatarak ses çıkarması. (KTS.2.C.641)

+nA-

azına- : Kışnemek. (KTS.1.C.48)

kişene- : Kışnemek. (KTS.1.C.858)

+şA-

kakşa- : Çok üşümek, buz tutmak. 2. Sızlamak, ağrımak. (KTS.1.C.734)

+şI-

ıkşı- : Kahkahayla gülmek, kahkahayla devamlı gülmek. (KTS.2.C.816)

okşu- : Böğürmek. (KTS.2.C.304)

3.2.2.8. Kırım-Tatar Türkçesi

/(I)r/+A-
/Il/+dA-
/Ir/+dA-
/KIr/+dA-
+I-
+Ir-
+KIr-
+lA-
+nA-
+sI-
+sIr-
+şA-
+şI-

/(I)r/+A-

cangıra- : Yankılanmak 1. Kuvvetli bir ses çıkarmak, çınlamak. 2. Yankı olarak duyulmak. (DKTTS.3.C401)

[cangır cangır: Zangır zangır; gürültülü sarsıntıyı veya titremeyi anlatır. (DKTTS.1.C401)]

ıñra- : İnlemek. (DKTTS.2.C118)

mañra- : Melemek. (DKTTS.2.C443)

möñre- : 1. (Hayvan) Böğürmek. 2. (İnsan) Yüksek sesle anlaşılma biçimde bağırma, haykırmak. 3. Uğuldamak. (DKTTS.2.C496)

şaltıra- : Şakırdamak, tıngırdamak, sert veya madeni nesnelerin çıkardığı sesleri çıkarmak. (DKTTS.3.C205)

[şaltır şaltır: Tıngır tıngır, metal sesini anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C205)]

/II/+dA-

ahıl-da- : Ah çekmek, ah vah etmek, ahlamak. (DKTTS.1.C33)

arsıl-da- : Birine öfkeli öfkeli söz söylemek, çatmak. (DKTTS.1.C134)

[ars: (Tekrarlı ars ars) Hırçnlıkla, öfkeli öfkeli. (DKTTS.1.C134)]

awıl-da- : Havlamak. (DKTTS.1.C186)

bakıl-da- : Kurbağa kendine has sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C244)

barkıl-da- : (Ördek) Bağırma. (DKTTS.1.C261)

bıl-kıl-da- : Titremek, kıpırdamak. (DKTTS.1.C313)

[bıl-kıl: Titremek, kıpırdama anlatan söz. (DKTTS.1.C313)]

cal-kıl-da- : 1. Işıldamak. 2. Şimşek çakmak. (DKTTS.1.C390)

[calk calk: Çakmak çakmak, ışıltı ışıltı. (DKTTS.1.C390)]

cawıl-da- : 1. (Sular için) Çağıldamak. 2. (İnsan için) Bağırma. (DKTTS.1.C417)

cıvıl-da- : Cıvıldamak 1. Cıvıl cıvıl ötmek. 2. (Çocuk) Canlı ve neşeli çığırma. (DKTTS.1.C447)

cıykıl-da- : Gıcırdamak. (DKTTS.1.C455)

[cıyk: Kapı ve pencere menteşelerinin çıkardığı gıcırta sesi. (DKTTS.1.C455)]

çakıl-da- : Çakıldamak, yuvarlanan taşlar gibi sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C478)

çıpıl-da- : Cıvıldamak. (DKTTS.1.C490)

[çıp çıp: Cıvıvıvıların seslerini anlatan yansıma söz. (DKTTS.1.C490)]

dıngıl-da-	: Tıngırdamak. (DKTTS.1.C527) [ding: Metal sesi. (DKTTS.1.C527)]
duwul-da-	: 1. Uğuldamak. 2. Bağırıp çağırmak. (DKTTS.1.C544) [duw: Kuvvetli rüzgâr sesi, kamçı sesi vb. sesleri yansıtan söz. (DKTTS.1.C544)]
dükıl-de-	: Kesik kesik darbe sesleri çıkarmak. (DKTTS.1.C546) [dük: Çekiçle, sopayla dövülen nesnelerin, bazı tekerleklerin çıkardığı kesik sesler. (DKTTS.1.C546)]
dümpıl-de-	: Güm füm diye sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C547) [dümp: Güm. (DKTTS.1.C547)]
dünkıl-de-	: Dünk dünk diye sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C548) [dünk: Darbe sesi. (DKTTS.1.C548)]
dürsıl-de-	: Dürs dürs diye sert sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C549) [dürs: Ağır bir cismin düşmesinde veya çarpmasında duyulan ses. (DKTTS.1.C549)]
dürıl-de-	: 1. Gürültü patırtı etmek. 2. En ufak bir sesi yankılandırmak. (DKTTS.1.C549)
fırıl-da-	: Sesler çıkartarak kanat çarpmak. (DKTTS.2.C55) [fir: Bir yerden uçup giden kuşun kanat sesini anlatır. (DKTTS.2.C55)]
fısılda-	: 1. Yakındaki birine alçak sesle söylemek. 2. Dar bir delikten hava kaçmak, fıs fıs diye sesler çıkarmak (DKTTS.2.C57)
fişıl-da-	: 1. Fışır fışır ses çıkarmak. 2. Kağıt, kumaş, yaprak gibi şeylerin sürtünme sesi çıkarması. 3. Hayvanların burnundan kuvvetle hava fişkirtmesi. (DKTTS.2.C57)
gırıl-da-	: 1. Gır gır diye, sürekli ses çıkarmak. 2. Guruldamak, bağırsaklar gur gur diye ses çıkarmak. (DKTTS.2.C 76) [gır gır: Makine gürültüsünü anlatan yansıma söz. (DKTTS.2.C 76)]
gürıl-de-	: Gürüldemek (DKTTS.2.C85) [gürıl gürıl: (Akan su, yanan ateş) Bol ve gür bir ses vererek (DKTTS.2.C85)]
gürsıl-de-	: Gürs gürs diye sesler çıkarmak. (DKTTS.2.C87)

	[gürs: Güm; Ağır bir şeyin çarpma, düşme sesleri. (DKTTS.2.C87)]
ıkılda-	: Hışkırık sesleri çıkarmak. (DKTTS.2.C1179)
	[ık: Hık, hıçkırık sesi. (DKTTS.2.C117)]
ıñılda-	: İnildemek, inlemek. (DKTTS.2.C118)
	[ıñ: İnilti. (DKTTS.2.C118)]
ırıl-da-	: (Köpek için) Hırlamak. (DKTTS.2.C121)
	[ır: Hırlama sesi, hır. (DKTTS.2.C121)]
ısılda-	: 1. Fısıldamak. 2. Fışkırdamak. 3. Sıvılar ses çıkararak fışkırmak. (DKTTS.2.C122)
	[ıs: Fıs fıs, fiş fiş. (DKTTS.2.C122)]
kakıl-da-	: 1. Kahkaha ile gülmek. 2. (Tavuk) Gıdıklamak. (DKTTS.2.C182)
kañkıl-da-	: (Kazlar için) Bağırarak. (DKTTS.2.C199)
kawkıl-da-	: (Hindi) Bağırarak. (DKTTS.2.C242)
	[kawk kawk: Hindi sesini anlatan söz. (DKTTS.2.C242)]
kıykıl-da-	: 1. Demir aksamaların birbirine sürtünmelerini anlatan yansıma söz, “kıyk kıyk diye çıkarmak. 2. (Kaz, martı) Bağırarak. (DKTTS.2.C301)
korıl-da-	: Horlamak. (DKTTS.2.C338)
	[korıl korıl: Horlama sesi çıkarak, horul horul. (DKTTS.2.C338)]
korsıl-da-	: Bağırarak, mırıldanmak. (DKTTS.2.C340)
	[kors kors: Domuzun sesini ifade eden söz. (DKTTS.2.C340)]
kurıl-da-	: Horludamak, horlamak. (DKTTS.2.C384)
kürsil-de-	: Gümbürdemek. (DKTTS.2.C404)
	[kürs: Güm; Ağır bir cismin düşüş gürültüsünü ifade eder. (DKTTS.2.C404)]
kürtıl-de-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (DKTTS.2.C405)
	[kürt kürt: Çatırdama sesini anlatan yansıma söz. (DKTTS.2.C4059)]
lakıl-da-	: Akarken veya çalkalanırken lak lak diye ses çıkarmak. (DKTTS.2.C411)
	[lak lak: Sıvıların akarken veya çalkalanırken çıkardığı ses. (DKTTS.2.C411)]
lawıl-da-	: Gürültülü bir şekilde alevlerle yanmak. (DKTTS.2.C413)

	[law law: Ateşin gürültülü bir şekilde, büyük alevlerle yanmasını anlatan yansıma söz. (DKTTS.2.C413)]
löpülde-	: Çarpmak, hızlı atmak. (DKTTS.2.C419) [löp lüp: Bir şeyin çabucak yutulduğunu ifade eden yansıma söz. (DKTTS.2.C419)]
mırılda-	: 1. Mırıldamak. 2. Alçak sesle güç anlaşılır bir şeyler söylemek, homurdanmak. 3. (Kedi) Mır mır diye sesler çıkarmak. (DKTTS.2.C479)
mırkılda-	: (Domuz) Kendilerine has sesleri çıkarmak, bağırmak. (DKTTS.2.C481) [mırk: Domuz sesini anlatan yansıma söz. (DKTTS.2.C481)]
ofılde-	: Oflamak. (DKTTS.2.C542)
önkılde-	: 1. Göğsü inip kalkmak, zor nefes almak. 2. Hıçkırma hıçkırma ağlamak. (DKTTS.3.C9) [önk önk: Zorlu nefes alışını anlatan söz. (DKTTS.3.C9)]
pırılde-	: 1. Pırr! Diye sesler çıkartmak. 2. Işıldamak, pırıl pırıl etmek, ışık saçmak. (DKTTS.3.C49) [pır: Pır (DKTTS.3.C49)]
pırkılda-	: Burnundan homurtulu sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C50) [pırk pırk: Ağız kapalı iken burundan kuvvetle kaçan nefesin sesini anlatır. (DKTTS.3.C50)]
pırsılde-	: Pofurdamak, pıhlamak, sesli nefes alıp vermek. (DKTTS.3.C51) [pırs pırs: Zorlu nefes alıp vermeyi anlatır. (DKTTS.3.C51)]
pısılda-	: 1. Fıs fıs diye sesler çıkarak. 2. Alçak sesle konuşmak. (DKTTS.3.C51) [pıs: Fıs; Dar bir delikten basınç altında çıkan bir gazın çıkardığı sesleri anlatır. (DKTTS.3.C51)]
pufılde-	: Puflamak, puf diyerek sıkıntısını belli etmek. (DKTTS.3.C69) [puf: 1. Can sıkıntısı sebebiyle sesli nefes vermeyi anlatır. 2. (Sigara dumanını savurarak) Pofur pofur. (DKTTS.3.C69)]
sısılda-	: Şşt! Veya şşt diye ses çıkışarak susturmaya çalışmak. (DKTTS.3.C148)
solkılda-	: 1. İç çekmek, hıçkırmak. 2. Sarsılmak, kasılmak. 3. Zonklamak. (DKTTS.3.C165)

	[solk: Solk solk şeklinde tekrarlanarak, kesik kesik hıçkırmaı anlatan yansıma söz (DKTTS.3.C165)]
şakılda-	: 1. Çağıldamak, çağlamak, kayalara çarparak sesler çıkarmak. 2. Kahkaha atmak, kahkaha ile gülmek. DKTTS.3.C199) [şak: Vurma, düşme sırasında çıkan bazı sesleri veya gülüşü anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C199)]
şankilde-	: 1. Tiz sesle konuşmak. 2. (Köpek için) İnce ince havlamak. (DKTTS.3.C208) [şank: İnce sesi anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C208)]
şanjilde-	: 1. Tiz sesle konuşmak. 2. İnce sesle konuşmak. (DKTTS.3.C209) [şanj: Konuşma sesinin tizliğini anlatan yansıma söz (DKTTS.3.C209)]
şarılda-	: Şarıldamak; (Sular için) bol bol akarak ses çıkarmak (DKTTS.3.C212) [şarıl şarıl: Akarsuların, şelalelerin bol bol ve gürültü çıkararak akmasını anlatır. (DKTTS.3.C212)] [şar: 1. Akarsuların, şelalelerin gürültüsünü anlatan yansıma söz. 2. Kızgın yağın kaynamasını, kızgın demirin suya sokulunca çıkardığı sesi anlatan söz. (DKTTS.3.C212)]
şarpılda-	: Çarpma sesleri çıkarmak. (DKTTS.3.C214) [şarp: Vurma sesinin anlatan yansıma ses. (DKTTS.3.C214)]
şartılda-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (DKTTS.3.C215) [şart: Bir nesnenin kırılma sesini anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C215)]
şawılda-	: 1. (Ağaç ve orman için) Rüzgârda uğuldamak. 2. Çağlamak, çağıldamak. (DKTTS.3.C218) [şaw: Sıvı bir şeyin aniden dökülürken çıkardığı sesi anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C218)]
şekilde-	: Hıçkırma, hık sesi çıkarmak. (DKTTS.3.C225) [şekildek: Hıçkırık. (DKTTS.3.C225)]
şılıkda-	: Lıkırdamak. (DKTTS.3.C238) [şılık: Kap içindeki sıvının çalkalanma sesini yansıtan söz. (DKTTS.3.C238)]
şıngılda-	: Zıngırdamak. (DKTTS.3.C241)

	[şış: Keskin ve yanıklı bir sesi anlatan söz. (DKTTS.3.C241)]
	[şışgır: Madeni sesleri anlatan söz. (DKTTS.3.C241)]
şırıl-da-	: 1. (Su) Şırıldamak, akarken şırık şırıl ses çıkarmak. 2. (Kuşlar) Ötmek, cıvıldamak. (DKTTS.3.C243)
	[şır: Şırıl şırıl akmak, akışını anlatan söz. (DKTTS.3.C243)]
şırkıl-da-	: Ses çıkararak fişkirmek, şırıldamak. (DKTTS.3.C244)
	[şırk şırk: Sulu, cıvık şeylerin basılınca veya karıştırılınca çıkardığı ses. (DKTTS.3.C244)]
şırtıl-da-	: Çıtırdamak. (DKTTS.3.C245)
	[şırt: Beklenmedik bir çarpma, kırma veya kesme sesini anlatır. (DKTTS.3.C245)]
şıyıl-da-	: Şıy şıy diye ısıklık çalmak. (DKTTS.3.C245)
	[şıy şıy: Kesik kesik bir ısıklık veya keskin bağırışmalar sesi belirten yansıma sözü. (DKTTS.3.C245)]
şolpıl-da-	: Şakırdamak. (DKTTS.3.C254)
	[şolp: Suyu düşme sesini anlatır (DKTTS.3.C254)]
şurul-da-	: Akar sular veya ötücü kuşlar sesi vermek. (DKTTS.3.C261)
	[şur: Akan suyun veya kuşların sesini anlatan söz. (DKTTS.3.C261)]
şuwıl-da-	: Uğuldamak. (DKTTS.3.C261)
	[şuw: Birçok konuşma seslerinin duyulması, birçok duygu ve düşüncelerin birden akla gelmesi gibi halleri anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C261)]
tıkıl-da-	: Tık tık diye sesler çıkartmak. (DKTTS.3.C331)
	[tıkır: Tıkır. (DKTTS.3.C3312)]
	[tık: Hafif ve ince bir şeyle sert bir yere vurulduğunda çıkan ses. (DKTTS.3.C331)]
tüñkül-de-	: Dünk dünk sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C393)
	[tüñk: Gür sesle bağırış, çıkışma anlatır. (DKTTS.3.C393)]
ufıl-da-	: Uflamak (DKTTS.3.C409)
	[uf: Acı, sızı, yorgunluğu anlatır. (DKTTS.3.C409)]
vakıl-da-	: Vakvaklamak; ördeğin vak vak diye sesler çıkarması. (DKTTS.3.C451)

	[vak: Ördeklerin çıkardığı ses (DKTTS.3.C451)]
vıcıl-da-	: (Serçe ve bazı kuşlar için) ötmek (DKTTS.3.C457)
vıjıl-da-	: Vızıldamak. (DKTTS.3.C457)
	[vij: Rüzgâr uğultusunu, mermi ve hızlı giden nesnelerin vızıltısını anlatan yansıma söz. (DKTTS.3.C457)]
vırıl-da-	: Vırıldamak, bıkıracak şekilde konuşmak. (DKTTS.3.C459)
	[vır: Sürüp giden usandırıcı bir konuşma sesini anlatır. (DKTTS.3.C459)]
vızıl-da-	: 1. Vızıldamak, vız vız diye ses çıkarmak. 2. Uğuldamak, gürültü etmek. 3. Ağlamak, sızlanmak. (DKTTS.3.C458)
	[vız: Böceklerin veya hızla uçuşan şeylerin çıkardığı ses. (DKTTS.3.C458)]
zırıl-da-	: Zırıldamak 1. Rahatsız edici sürekli bir ses çıkarmak. 2. Sürekli söylenmek. (DKTTS.3.C555)
	[zırıl: Gürültü, tatsız konuşmalar. (DKTTS.3.C555)]
zıyıl-da-	: Uğuldamak. (DKTTS.3.C557)
	[zıy zıy: Uğultu ifade eden yansıma söz. (DKTTS.3.C557)]
zuwıl-da-	: 1. Vızıldamak. 2. Motorlu araçlar hızla geçip gitmek. 3. Bağırıp çağırmak, gürültü etmek. (DKTTS.3.C564)
	[zuwıl zuwıl: Hızla giden şeylerin çıkardığı sesleri anlatır. (DKTTS.3.C564)]
	[zuw: Hızla giden bir şeyin çıkardığı ses (DKTTS.3.C564)]

/Ir/+dA-

badır-da-	: Vırıldamak, vırıldanmak (DKTTS.1.C238)
cazır-da-	: Cazırdamak (DKTTS.1.C421)
	[cazır: Cazır cazır, bir şeyin kaynaması veya yanması sırasında duyulan ses (DKTTS.1.C421)]
cıbirda-	: Kaynamak, kaynaşmak (DKTTS.1.C438)
cızır-da-	: Cızırdamak (DKTTS.1.C449),
	[cızır cızır: Ateşte ya da yağda kızaran bir şeyin ses çıkararak piştiğini anlatır (DKTTS.1.C449)]

	[cız: Yağda kızaran bir şeyin çıkardığı ses (DKTTS.1.C449)]
çatırda-	: 1. Kırılma sesi çıkarmak. 2. Çökmek (DKTTS.1.C483)
dambırda-	: Tangırdamak (DKTTS.1.C503)
	[dambır dambır: Tangır tungur (DKTTS.1.C503)]
dapırda-	: Takırdamak (DKTTS.1.C498)
	[dapır dapır: Dap dap yansıma sözü, ayak seslerini anlatır (DKTTS.1.C498)]
dırıl-da-	: Kuvvetli ve titreşen bir ses çıkarmak (DKTTS.1.C527)
	[dırıl dırıl: Kalın ve titreşen bir ses için kullanılır (DKTTS.1.C527)]
dübürde-	: Gümbürdemek, gürültü patırtı etmek (DKTTS.1.C546)
	[dübür dübür: 1. Ayak seslerini ifade eden söz. 2. Yuvarlanıp düşen neslerin çıkardığı sesleri yansıtan söz (DKTTS.1.C546)]
dümbürde-	: Gümbürdemek (DKTTS.1.C546)
	[dümbür dümbür: Gümbür gümbür, dümp dümp sesleri (DKTTS.1.C546)]
gübürde-	: Gümbürdemek, gümbür diye ses çıkarmak (DKTTS.2.C83)
güdürde-	: Gürlemek (DKTTS.2.C83)
	[güdür güdür: 1. Çok gürlemeyi anlatan yansıma söz. 2. Gürleyerek (DKTTS.2.C83)]
fıkırda-	: Fokurdamak. (DKTTS.2.C55)
	[fıkır fıkır: Fokur Fokur 1. Suyun kaynama sesi. 2. Oynak, cilveli. (DKTTS.2.C55)]
katırdat-	: Kıtırdatmak (DKTTS.2.C234)
	[katır-kutur: (Yeyiş hak.) Katır kutur, sert ve kaba sesler çıkararak (DKTTS.2.C234)]
kıtırda-	: Kıtırdamak, gevrek ses çıkarmak (DKTTS.2.C298)
	[kıtır kıtır: Kıtır kıtır (DKTTS.2.C298)]
lapırda-	: (Kalp) Hızla atmak (DKTTS.2.C413)
	[lap: 1. Yassı bir şeyin yere kapaklanmasıyla çıkan ses. 2. Lap lap; ayak sesleri çıkararak (DKTTS.2.C4139)]

patırda-	: Patırdamak 1. Gürültülü sesler çıkarmak. 2. Gürültülü bir şekilde yürümek (DKTTS.3.C35) [patır: 1. Bir şeyin dökülüşünü anlatan yansıma söz. 2. Patır patır; bir şeyin dökülürken çıkardığı ses (DKTTS.3.C35)]
pısırdam-	: Pısırdamak (DKTTS.3.C51) [pısır pısır: Pısıl pısıl (DKTTS.3.C51)]
pışırda-	: Fısıldamak, yavaşça fısıltı halinde söylemek (DKTTS.3.C53) [pışır pışır: Fısııl fısııl, fısıldayarak (DKTTS.3.C53)] [pış pış: Hırıl hırıl, horul horul (DKTTS.3.C53)]
pıtırda-	: Pıtırdamak, tıpırdamak (DKTTS.3.C53) [pıtır pıtır: Hafif, sık ve düzgün bir şekilde sesler çıkararak (DKTTS.3.C53)]
şakırda-	: Şakırdamak. (DKTTS.3.C200) [şakır: 1. Sürekli dökülen, çarpışan şeylerin çıkardığı sesi anlatan yansıma söz. 2. Ötüşen kuşların seslerini anlatan söz. 3. (Konuşma hak.) Akıcı olarak. (DKTTS.3.C200)]
şapırda-	: Sıvılar dalgalanma, kaynama sırasında veya kişiler öpme, yemek yeme sırasında şapır şupur sesler çıkarmak (DKTTS.3.C210) [şapır: Genellikle sıvı şeylerin kaynama sırasında çıkardığı sesi anlatan yansıma söz (DKTTS.3.C2109)]
şatırda-	: Çatırdamak, çat diye ses çıkarmak (DKTTS.3.C217) [şatır: Sert bir şeyin kırılırken veya kuru bir dalın yanarken çıkardığı sesi anlatan yansıma söz (DKTTS.3.C217)]
şıbırda-	: Fısıldamak, alçak sesle söylemek (DKTTS.3.C233) [şıbır: 1. Şıp şıp damlayarak, şıpırdayarak. 2. Fısıltı (DKTTS.3.C233)]
şıpırda-	: Şıpırdamak, ses çıkararak damla damla akarak (DKTTS.3.C242) [şıpır: Şıpır şıpır, şıpırdayarak (DKTTS.3.C242)] [şıp: Şıp diye düşen su damlasını çıkardığı ses (DKTTS.3.C242)]
şıtırda-	: Çıtırdamak (DKTTS.3.C245) [şıtır şıtır: Kırılma, çatlama sesi (DKTTS.3.C245)]
takırda-	: Takır takır etmek. (DKTTS.3.C273)

	[takır takır: Sert ve kuru sesi anlatan söz. (DKTTS.3.C273)
	[tak tak: Tahta gibi nesneler çarpınca veya silah patlayınca çıkan ses. (DKTTS.3.C273)]
tıpırda-	: Tıpırdamak (DKTTS.3.C337)
	[tıpır: Tıpır tıpır, düzenli aralıklarla, hafif sesle çıkararak (DKTTS.3.C337)]
	[tıp: Yere düşerek bir şeyin çıkardığı kesik, kısa sesi anlatır (DKTTS.3.C337)]
tısırda-	: Hışırdamak (DKTTS.3.C339)
	[tısr: Nesnelerin sürtünmesi, küçük kemirgenlerin bir şeyi kemirmesi sırasında çıkan ses (DKTTS.3.C339)]
	[tıs: Kaz, kedi, yılan vb. çıkardığı ses (DKTTS.3.C339)]
vıkırda-	: 1. Fokurdamak. 2. (Canlı bir kalabalık için) Kıpırdanıp durmak. (DKTTS.3.C459)
	[vıkır: 1. Kaynama sesi, fokur fokur. 2. Kımıl kımıl, bir kalabalığın sürüp giden kıpırdanışı. (DKTTS.3.C459)
/Kİr/+dA-	
bangırda-	: Bangırdamak, yüksek sesle bağırıp çağırmak. (DKTTS.1.C257)
	[bangır bangır: Yüksek sesle, gürültü ile. (DKTTS.1.C257)
	[bang: Madeni bir eşyaya vurulduğu zaman çıkan sesi ifade eden söz (DKTTS.1.C257)]
cangırda-	: Zangırdamak. (DKTTS.1.C401)
dangırda-	: Dangırdamak. (DKTTS.1.C504)
	[dangır dangır: Boş madeni kaplar ve nesneler gürültüsü anlatan söz. (DKTTS.1.C504)]
ıngırda-	: Mırıldanmak. (DKTTS.2.C118)
	[ıng: İnilti sesi. (DKTTS.2.ilt.118)]
langırda-	: Langır lungur sesler çıkarmak. (DKTTS.2.C411)
şangırda-	: (Şişe, cam vb.) Şangırdamak, kırılırken sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C209)

[şangır: Şişe, cam kırılmasını veya çarpmasını anlatan yansıma söz.
(DKTTS.3.C209)]

şingırda- : Çingırdamak (DKTTS.3.C241)

[şın: Keskin ve yanıklı bir sesi anlatan söz. (DKTTS.3.C241)]

[şingır: Madeni sesleri anlatan söz .(DKTTS.3.C241)]

tingırda- : Tıngırdamak, madeni sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C333)

[tingır mığır: 1. Çınlamama sesini yansıtan söz. 2. Ağır ağır, sallana sallana yol alarak. (DKTTS.3.C333)]

zangırda- : (Metaller veya camlar) Güçlü bir ses çıkararak titremek veya sallanmak. (DKTTS.3.C541)

[zangır zangır: Cam gibi şeylerin titreşmesiyle çıkan sesler.
(DKTTS.3.C5419)]

+I-

şakı- : Şakımak, ötmek. (DKTTS.3.C200)

şalkı- : (Ateş, şimşek) Çakmak, parıldamak, ışık vermek. (DKTTS.3.C204)

ulı- : Ulumak. (DKTTS.3.C411)

+Ir-

apşır- : Hapşırarak, aksırmak. (DKTTS.1.C116)

şapır- : 1. Sütü, suyu veya başka bir sıvı için şapır şapır sesleri çıkararak kaynamak. 2. Sütü, çorbayı kepçeyle havadan dökerek karıştırmak. 3. Acele ile yemek. 4. Hesapsız harcamak. (DKTTS.3.C210)

+KIr-

+gIr- varyantı:

bağır- : Bağırarak. (DKTTS.1.C239)

çağır- : Çağırarak 1. Birinin gelmesini yüksek sesle söylemek. 2. Davet etmek. 3. Binmek için bir araç istemek. (DKTTS.3.C478)

sısgır- : 1. Islık çalmak. 2. Tiz sesler çıkarmak. (DKTTS.3.C152)

süngür- : Sümürmek, sümüğü kuvvetli bir hava akımıyla burundan dışarı atmak. (DKTTS.3.C185)

[süngürük: Sümük. (DKTTS.3.C185)]

+*ηIr-* varyantı:

añır- : Anırmak, bağırarak. (DKTTS.1.C112)

+*kIr-* varyantı:

aykır- : Haykırmak 1. Telaş, öfke vb. sebeplerle yüksek sesle bağırarak. (DKTTS.1.C211)

bakır- : Bağırarak 1. Yüksek ve gür ses çıkarmak, yüksek sesle konuşmak. 2. Birine seslenmek. (DKTTS.1.C245)

bırkır- : (At, eşek) Havayı genizden kuvvetle dışarı atarken gürütülü sesler çıkarmak. (DKTTS.1.C313)

[bırk kır: Çıkarılan sesleri ifade eden söz. (DKTTS.1.C313)]

cekır- : 1. Haykırmak, yüksek sesle bağırarak. 2. Öfke ile seslenmek, çıkışmak. (DKTTS.1.C422)

çakır- : 1. Çaırılmak. 2. Davet ettirilmek, davet edilmek. (DKTTS.1.C478)

fişkır- : Fıskırmak 1. Sıvılar, gazlar bir yerden hızla çıkmak. 2. Bir şey bir yerde bol bol bulunmak. (DKTTS.2.C57)

[fiş fiş: Fışır fışır. (DKTTS.2.C57)]

kakır- : Balgam çıkartmak. (DKTTS.2.C182)

kekır- : Geçirmek. (DKTTS.2.C259)

koñkır- : Homurdanmak, anlaşılmaz bir şekilde konuşmak. (DKTTS.2.C335)

ökır- : Böğürmek. (DKTTS.3.C3)

[ökırık: 1. Böğürme. 2. Feryat, çığlık. 3. Acı acı ağlama. (DKTTS.3.C3)]

şakır- : 1. Birinin gelmesini kendisine yüksek sesle söylemek veya işaretle bildirmek. 2. Davet etmek. 3. Yüksek sesle türkü söylemek. 4. (Horoz için) Ötmek. (DKTTS.3.C200)

tükür- : Tükürmek. (DKTTS.3.C393)

+IA-

- abala- : 1. Havlamak, ürümek. 2. (Köpekler için) Saldırmak, koşturmak. 3. Bağırarak, birine saldırmak, çatmak. 4. Apalamak, emeklemek. (DKTTS.1.C3)
- adakla- : (Tavuk) Gıdıklamak. (DKTTS.1.C20)
- ağla- : 1. Ağlamak. 2. Sızlanmak, yakınmak. (DKTTS.1.C31)
- aguwlan- : (Bebek) Agu agu diye ses çıkarmak. (DKTTS.1.C32)
[aguw: Bebeklerin neşelendikleri zaman çıkarttıkları ses. (DKTTS.1.C32)]
- ahla- : Ahlamak, ah çekmek, sızlanmak. (DKTTS.1.C34)
- awla- : Havlamak, ürümek. (DKTTS.1.C193)
- aytaytla- : 1. Bağırarak. 2. Hayvanları ayt! ayt! diyerek seslenip sürmek. (DKTTS.1.C218)
- bıdıkla- : Gıdıklamak. (DKTTS.1.C311)
[bıdık bıdık: Gıdı gıdı, çocukları gıdıklarken söylenen söz. (DKTTS.1.C311)]
- bozla- : 1. (Deve için) Bağırarak. 2. Ağıt söylemek. (DKTTS.1.C355)
- çekirikle- : Arka arkaya bağırarak. (DKTTS.1.C422)
[çekirik: Bağırarak, haykırmak (DKTTS.1.C422)]
- cıla- : 1. Ağlamak. 2. Sızlanmak, yakınmak. (DKTTS.1.C440)
- cıyakla- : Cıyaklamak, acı ve yüksek sesle bağırarak. (DKTTS.1.C447)
[cıyak cıyak: Acı ve yüksek sesle bağırma. (DKTTS.1.C447)]
- cızla- : Cızlamak; cız diye ses çıkarmak. (DKTTS.1.C450)
[cız: Yağda kızaran bir şeyin çıkardığı ses. (DKTTS.1.C450)]
- çağla- : Çağlamak, çağıldamak 1. (Su) Köpürerek, ses çıkararak akmak. 2. Coşmak. (DKTTS.1.C478)
- çatla- : 1. Kırılmak. 2. Bir yüzeyde kesikler oluşmak. 3. Çok yemekten, içmekten, ağlamaktan sıkıntılı bir duruma düşmek. 4. Ölmek. 5. Şiddetli bir duygunun etkisiyle düşülen sıkıntıyı açığa vurmak. (DKTTS.1.C4839)
- dula- : (Atlar hakkında) Fırlamak, sıçramak, atılmak. (DKTTS.1.C542)

fırıla-	: Fırlamak 1. Hızla bulunduğu yerden çıkmak, atılmak. 2. Yerinden öne doğru çıkıntı yapmak. 3. Hızla artmak. (DKTTS.2.C57)
gıdıkla-	: Gıdıklamak. (DKTTS.2.C77) [gıdık gıdık: Gıdı gıdı; çocukları gıdıklarken söylenen söz (DKTTS.2.C77)]
horla-	: Uyku sırasında soluk alırken boğaz ve burundan gürültülü sesler çıkarmak. (DKTTS.2.C113)
ıngala-	: (Bebek) Ağlamak. (DKTTS.2.C129) [ınga: Bebeğin ağlama sesi. (DKTTS.2.C129)]
kıtıkla-	: Gıdıklamak. (DKTTS.2.C297) [kıtık: Gıdıklanma. (DKTTS.2.C297)]
ofla-	: Oflamak, “of” diyerek sıkıntılı bir ruh halini belirtmek. (DKTTS.2.C542)
patla-	: 1. İç basıncının etkisiyle gürültülü bir şekilde parçalanmak. 2. Basınç gücüyle ve gürültü çıkararak mermisini atmak. 3. Yırtılıp açılmak (DKTTS.2.C35) [pat: Patlama veya darbe sesi (DKTTS.2.C35)]
pırıla-	: Fırlamak; yerinden atılmak, zıplamak, uçmak (DKTTS.2.C50)
şatla-	: Çatlamak 1. Yarılmak. 2. Bir yüzde kırışıklıklar, çizgiler oluşmak. 3. Aşırı yemek içmekten, ağlamaktan, yorulmaktan ölecek duruma gelmek. 4. Sevinç, öfke, kıskançlık gibi ruhi duyguları şiddetle duymak. 5. (Kamçı darbesi için) Çat diye vurulmak. (DKTTS.2.C218)
şawla-	: (Ağaç ve orman için) Rüzgârda uğuldamak. (DKTTS.2.C219) [şaw: Sıvı bir şeyin aniden döküldüğü zaman çıkardığı sesi anlatan söz. (DKTTS.2.C219)]
şınla-	: Çınlamak 1. Çın söylemek ve çalmak. 2. Türkü çalmak. 3. Çın diye ses çıkarmak. 4. Kulak çınlamak. (DKTTS.2.C241)
şırla-	: (Kuş) Şakmak, şakramak. (DKTTS.2.C244) [şır: Suyun akışını anlatan söz. (DKTTS.2.C244)]

üfle- : 1. Soluğu bir şey üzerine hızla vermek. 2. Bir alevi söndürmek veya ateşi canlandırmak için soluk vermek. 3. Nefesli bir çalgı ile çalmak. (DKTTS.2.C433)

zoñkla- : Vücudunun bir yeri kesik kesik ağrımak. (DKTTS.2.C561)
[zoñk: Nabız atışını ifade eden yansıma söz. (DKTTS.2.C561)]

+nA-

kişne- : Kişnemek. (DKTTS.2.C315)

+sI-

öksİ- : İçini çeke çeke ağlamak. (DKTTS.3.C4)

+sIr-

aksır- : Aksırmak. (DKTTS.1.C54)

añsır- : Aksırmak (DKTTS.1.C113)

+şA-

kakşa- : (Ağaç, eşya) Kuruyup çatlamak, kırılmak, dağılmak. (DKTTS.2.C183)

şakşı- : (Oyun zarlarını) Çalkalamak; tutmaksızın, avuç içinde zıplatmak. (DKTTS.3.C204)

+şI-

şapşı- : Zıplamak, fırlamak, atılmak. (DKTTS.3.C212)

[şap şup: Öpüşme ve yemek yeme sırasında çıkan ses. (DKTTS.3.C212)]

3.2.2.9. Kumuk Türkçesi

/(I)r/+A-

/KIr/+A-

+Ik-

+In-

+Ir-

+KIr-

+IA-

/gIr/+IA-
/II/+IA-
/Ir/+IA-
/kIr/+IA-
+lı

/Ir/+A-

- büdüre- : Titremek, sıçramak, irkilmek, ürkemek. (Kmk.TS.)
köküre- : Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. (Kmk.TS.145)
kijıra- : Gıcırdamak, diş gıcırdamak. (Kmk.TS.214)
titire- : 1. Titremek. 2 Ürkemek. (Kmk.TS.283)

/KIr/+A-

- müngüre- : Böğürmek, melemek. (Kmk.TS.164)

+Ik-

- karlık- : Hırıldamak. (Kmk.TS.206)

+In-

- ıçkın- : İkinmek. (Kmk.TS.128)
çalkın- : 1. Çalkalanmak, dalgalanmak, sallanmak. 2. Taşarcasına ağzına kadar dolmak. (Kmk.TS.72)

+Ir-

- kıçır- : Bağırnak, bağırıp çağırmak. (Kmk.TS.214)
şapır- : 1. Sıvı maddeleri aktarmak, kaptan kaba boşaltmak. 2. Savurmak. (Kmk.TS.260)

+KIr-

+gIr- varyantı:

- pışgır- : Sesli sesli burnundan soluk almak, sık sık nefes almak. (Kmk.TS.188)
sızgır- : Islık çalmak, ötmek, vızıldamak. (Kmk.TS.248)
şüşgür- : Hapşırmak, aksırmak. (Kmk.TS.265)

+kIr- varyantı:

akır-	: Haykırmak, bağırarak, bangır bangır bağırarak, feryat etmek. (Kmk.TS.16)
bokur-	: Fokurdamak, çağıldamak, çağlayarak akmak. (Kmk.TS.57)
çakır-	: Çağırmak, davet etmek. (Kmk.TS.73)
ökür-	: 1. Uğuldamak, vızıldamak, gürüldemek. 2. Böğürmek. 3. Ünlenmek, ünlü olmak. (Kmk.TS.179)
kakır-	: Balgam tükürmek, kan tükürmek. (Kmk.TS.202)
tükür-	: Tükürmek. (Kmk.TS.293)
+IA-	
bozla-	: Acı acı ağlamak, hüngür hüngür etmek. (Kmk.TS.58)
çartla-	: Çatlamak, çatlak vermek. (Kmk.TS.74)
hopla-	: 1. Havlamak. 2. Ağız kavgası yapmak. 3. Çekiştirmek. (Kmk.TS.120) [şatır-şutur: Hışırta, çatırtı. (Kmk.TS.261)]
şıbışla-	: Fısıldamak. (Kmk.TS.263) [şıbış: Fısıltı (Kmk.TS.263)]
şıtırla-	: 1. Kımıldamak, kıpırdamak. 2. Hışırdamak, fışırdamak. (Kmk.TS.263)
yıla-	: Ağlamak. (Kmk.TS.333)
/II/+IA-	
ahılla-	: İçler çekmek, ahlar çekmek, inlemek, inildemek. (Kmk.TS.7)
bakılla-	: (Ördek sesi) Vak vak etmek, (Kurbağa) vıraklamak. (Kmk.TS.38)
cağılla-	: Cıvıldamak. (Kmk.TS.66)
cıjılla-	: (Kızarıırken, yanarken) Cızırdamak, çıtırdamak, çatırdamak. (Kmk.TS.68)
cırılla-	: 1. Şırıldamak, şarıldamak, şarıl şarıl akmak. 2. (Kuşlar) Cıvıldamak. (Kmk.TS.68)
cıwılla-	: 1. Cıvıldamak. 2. Hızlı hızlı konuşmak. (Kmk.TS.69) [cıw-cıw: 1. Cıvıl cıvıl. 2. Geveze, çenebaz, çalçene. (Kmk.TS.69)]
çartılla-	: Çatırdamak. (Kmk.TS.74)
cırtılla-	: 1. Cırıldamak. 2. Çatırdamak, çıtırdamak. (Kmk.TS.80)

gürülle-	: Uğuldamak, vızıldamak, homurdanmak, gürlmek, gümbürdemek. (Kmk.TS.117)
hantsılla-	: 1. İnlemek, cıyıklamak, acı acı, ince ince ulumak. 2. Zırıldamak, durmaksızın ağlamak. (Kmk.TS.120)
hımılla-	: (Köpek) Hırıldamak, hırlamak. (Kmk.TS.125)
ırılla-	: 1. (Köpek) Hırlamak. 2. (İnsanın köpek gibi hırlaması) Terslemek. (Kmk.TS.132)
kürtülle	: Tavuğun sesinden taklidi kelime. Gurklamak. (Kmk.TS.148)
lawulla-	: 1. Alev alev yanma. 2. Işıldamak, parıldamak. (Kmk.TS.150)
mawulla-	: Miyavlamak. (Kmk.TS.157)
kıjılla-	: Gıcırdamak. (Kmk.TS.197)
kançılla-	: Gıcırdamak. (Kmk.TS.200)
kakılla-	: 1. Bağırarak, ötmek, gıdıklamak. 2. Saçmalamak, gevezelik yapmak. (Kmk.TS.202)
kartılla-	: Titremek, sarsılmak. (Kmk.TS.207)
şaxılla-	: 1. Şarıldamak, şırıldamak, şarıl şarıl akmak. 2. Hışırdamak, fışırdamak. (Kmk.TS.262) [şax: Şırıltı. (Kmk.TS.262)]
şuwulla-	: 1. Hışırdamak, fışırdamak. 2. Işıklar çalmak, ötmek, vızıldamak. (Kmk.TS.265)
takkılla-	: 1. Tangır tungur etmek, takırdamak. 2. Çene çalmak, dır dır etmek, gevezelik yapmak. (Kmk.TS.270) [takır-tukur: Takırtı, tukurtu. (Kmk.TS.270)]
wahılla-	: 1. Hışırdamak, fışırdamak. 2. Bol bol, coşkun akmak. (Kmk.TS.308)
wızılla-	: 1. Vınlamak, ısıklar gibi ses çıkarmak. 2. (Böcek) Vızıldamak, cır cır ötmek. (Kmk.TS.308)
xırılla-	: Hırıldamak, hırlamak, hırlayarak konuşmak. (Kmk.TS.312)
xorulla-	: Horuldamak, horlamak, mırıldamak. (Kmk.TS.314)
zımılla-	: Sızlamak, ağrılamak. (Kmk.TS.345)
zırılla-	: Zırıldamak, titremek. (Kmk.TS.345)
zingılla-	: (Kapı) Gıcırdamak. (Kmk.TS.345)

zuwulla- : Vızıldamak, vız vız etmek. (Kmk.TS.346)

/Ir/+IA-

şakırla- : 1. Çatırdamak, şakırdamak, cırıldamak, gıcırdamak. 2. Fokurdamak, köpürmek, kaynamak, dalgalanmak. (Kmk.TS.260)

şatırla- : 1. Hışırdamak. 2. Çıtırdamak, kütürdemek. 3. Kımıldamak, kıpırdamak. (Kmk.TS.261)

/KIr/+IA-

+gIr+IA- varyantı:

cıngırla- : Çıngırdamak, çınlamak, şıngırdamak, tıngırdamak. (Kmk.TS.68)
[cıngır-cıngır: 1. Çınlama, çıngırdama. 2. Çıngır-çıngır (taklidi kelime). (Kmk.TS.68)]

dangırla- : Tangırdamak, tıngırdamak, çınlamak, tınlamak. (Kmk.TS.84)

zangırla- : Çınlamak, tınlamak, zangırdamak. (Kmk.TS.344)
[zang: Çınlama, tınlama, darbe sesi. (Kmk.TS.344)]

+kIr+IA- varyantı:

cankırla- : Gürlemek, tıkırdamak, çıtırdamak, gürüldemek. (Kmk.TS.67)

+I-

ulu- : Ulumak. (Kmk.TS.298)

3.2.2.10. Nogay Türkçesi

**/(I)r/+A-
+DA-
/Il/+dA-
/Ir/+dA-
+I-
+KIr-
+IA-**

/(I)r/+A-

burkıra- : Buram buram çıkmak, yükselmek. (NTS.90)

[burk-burk: Koyu, cıvık nesnelerin kaynarken çıkardığı sesi bildiren söz. (NTS.90)

+DA-

tapta(t)- : Çiğnemek, basmak, basa basa çamur etmek. (NTS.334)

/II/+dA-

ahıl-da- : Soluklanmak, nefes almak. (NTS.54)

borkıl-da- : 1. Çınlamak, çan gibi sesler çıkarmak. 2. Şiddetli kaynamak. (NTS.84)
[bork-bork: Şiddetli kaynama sesini bildirir. (NTS.84)]

bijıl-da- : Kaynaşmak. (NTS.93)

bıl-kıl-da- : (Koyu sıvı) Herhangi bir kap içinde hareket etmesi. (NTS.93)

bızıl-da- : Vızıldamak, vız vız etmek. (NTS.93)

darıl-da- : Bağırarak, haykırmak. (NTS.98)

[darıl-da: Bağırarak, haykıran. (NTS.98)]

diril-de- : Titremek. (NTS.106)

[dir: Soğuktan, üşümekten titremeyi bildiren yansımali kelime. (NTS.100)]

dıñıl-da- : 1. Çınlamak. 2. Şingirdamak, şakırdamak. (NTS.103)

dırıl-da- : 1. Çingirdamak, çınlamak, tangırdamak. (NTS.103)

[dır: Kuş seslerini bildiren yansımali kelime. (NTS.103)]

hahıl-da- : Kıkır kıkır gülmek, kıkırdamak. (NTS.397)

hurıl-da- : Horlamak, horuldamak. (NTS.398)

ırıl-da- : Havlamak, hırlamak. (NTS.426)

ızıl-da- : Vızıldamak. (NTS.425)

kavkıl-da- : Gurklamak (hindi). (NTS.132)

[kavk-kavk: Hindinin gurklamasını bildiren yansımali kelime. (NTS.132)]

kakıl-da- : (Karga) Gak guk etmek. (NTS.140)

[kak-kak: Karganın çıkardığı sesi bildiren yansımali kelime. (NTS.140)]

kañkıl-da- : (Ördek) Vaklamak. (NTS.145)

karkıl-da- : (Karga) Guk guk etmek. (NTS.150)

kykılda-	: Hırıltılı ses çıkarmak, kısık ses çıkarmak. (NTS.198) [kıyk-kıyk: Kuşların sesini bildiren yansıma kelime. (NTS.198)]
kurkılda-	: (Domuz) Bağırmak. (NTS.188)
kurtılda-	: (Tavuk) Gıdıklamak. (NTS.189) [kurt-kurt: Tavuğun çıkardığı sesi bildiren yansımalı kelime. (NTS.189)]
kurılda-	: 1. (Uykuda) Horlamak. 2. (Karın) Guruldamak. 3. (Domuz) Bağırmak. (NTS.189)
külpilde-	: Titremek, çırpınmak. (NTS.192)
kürsilde-	: Gümbürdemek, gürlemek. (NTS.195)
kürtilde-	: Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (NTS.195) [kürt: Gevrek sert nesnelerden çıkan seslerin ynasması. (NTS.195)]
lıykılda-	: Lıkırdamak, cumbuldamak, tokurdamak. (NTS.208) [lık-lık: Sıvı nesnelerin çıkardığı sesi bildiren yansıma kelime. (NTS.208)]
mırıldı-	: Mırıldamak, homurdanmak. (NTS.231)
ohılda-	: Oflamak, uflamak. (NTS.254)
pısılda-	: Burundan sesli sesli solumak, fişnamak. (NTS.273)
pışıl-da-	: Fısıldamak. (NTS.274)
sakıl-da-	: Şaklatmak, fiske vurmak. (NTS.284)
sılkıl-da-	: Sallanmak. (NTS.320) [sılık-sılık: 1. Sallanmayı anlatan söz. 2. İnsanın için için ağlamasını anlatan söz. (NTS.320)]
sıñkıl-da-	: Hıçkırık tutmak. (NTS.321)
solkıl-da-	: Hıçkırmak, hıçkırarak ağlamak. (NTS.303)
şakıl-da-	: 1. Keskin ve sert bir ses çıkarmak. 2. Demir nesneler birbirine çarpınca çıkan ses. 3. Anlaşılır bir şekilde konuşmak. (NTS.402)
şapkıl-da-	: Çatlatmak, yarmak. Parçalara ayırmak. (NTS.405)
şartıl-da-	: Çatırdamak, çıtırdamak, motor gibi ses çıkarmak. (NTS.406)
şıl-kıl-da-	: Çok ıslanmak. (NTS.422)
şırıl-da-	: Cıvıldamak. (NTS.423) [şır-şır: Ördeklerin çıkardığı sesi bildirir. (NTS.423)]

şıykılda-	: Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak, cırlamak. (NTS.421)
şuvılda-	: Gürültü yapmak, bağırarak. (NTS.417)
takılda-	: Tak tuk diye ses çıkarmak, takırdamak, tıklatmak. (NTS.328) [tak-tuk: Takırdama sesini anlatan söz. (NTS.328)]
tarsılda-	: Takırdamak, tıkırdamak. (NTS.337) [tars: Gevrek sert nesneler kırıldığında çıkan yansımali kelime. (NTS.337)]
uvılda-	: Uğuldamak, vınlamak. (NTS.379)
zıñılda-	: 1. Zangırdamak. 2. (Telefon) Çalmak. (NTS.115)
zırıl-da-	: 1. Vızıldayarak her yana dönmek. 2. Acele etmek, hızlı yürümek. (NTS.115)
zuvílda-	: Uğuldamak, vınlamak, vızıldamak. (NTS.115) [zuv-zuv: Rüzâarın esişini anlatan yansımali kelime. (NTS.115)]
/Ir/+dA-	
dabırda-	: Takırdamak, tıkırdamak. (NTS.97)
kübirde-	: Mırıldanmak, homurdamak, anlaşılmaz bir şekilde konuşmak. (NTS.191)
sıkırda-	: Gıcırdamak, cayırdamak, cazırdamak, çatırdamak. (NTS.320)
sıtırda-	: Hışırdamak, fışırdamak. (NTS.323) [sıtıt-sıtır: Hışırtı, fışırtı. (NTS.323)]
tısırda-	: Tıkırdamak, takırdamak. (NTS.377)
+I-	
mıjı-	: 1. Homurdamak. 2. Gevezelik etmek. (NTS.229)
+KIr-	
+gIr- varyantı:	
sızgır-	: Islık çalmak. (NTS.317)
+kIr- varyantı:	
akır-	: Bağırarak, haykırmak. (NTS.35)

bakır-	: Bağırmaq, haykırmak. (NTS.68)
kakır-	: Balgam çıkarmak, kan kusmak. (NTS.140) [kakırşık: Balgam. (NTS.140)]
kekir-	: Geçirmek. (NTS.158)
kışkır-	: Bağırıp çağırmak, haykırmak. (NTS.204)
ökir-	: Bağıra bağıra ağlamak, böğürmek. (NTS.257)
pıskır-	: (At) Horlamak, horuldamak. (NTS.273)
şakır-	: Çağırmak, davet etmek. (NTS.402)
şüşkir-	: Aksırmak, hapşırmak. (NTS.418)
tükir-	: Tükürmek. (NTS.369)
üskir-	: Fısıldamak. (NTS.391)
+IA-	
bozla-	: (Deve) Bağırmaq. (NTS.83)
kıcıkla-	: Sinirlendirmek. (NTS.196) [kıcı: Sinirlenmeyi bildirir. (NTS.196)]
mayavla-	: Miyavlamak. (NTS.231)
sebele-	: Tiselemek, çiselemek. (NTS.291)
sızla-	: Sızlamak, ağrı, sızı hissetmek. (NTS.318)
ulu-	: Ulumak. (NTS.382)
yıla-	: Ağlamak. (NTS.128)
zırtla-	: Alay ederek insanlara gülmek, aşağılamak. (NTS.115) [zırt-zırt: Ağlamayı bildirir. (NTS.128)]

3.2.3. Karluk Grubu

3.2.3.1. Özbek Türkçesi

/dİr/+A- /(I)r/+A- /Kİr/+A- +kİr- +IA- /II/+IA-
--

**/Ir/+IA-
+sIr-**

/dIr/+A-

- kuldura- : Guruldamak. (URS.660)
[kuldur-kuldur: Guruldama sesi. (URS.660)]
şaldıra- : 1. Şırıldamak, çağıldamak. 2. Şingırdamak. (URS.555)
[şaldir-şaldir: Suyun şırıldama sesi. (URS.555)]

/(I)r/+A-

- hôngra- : Hüngür hüngür ağlamak, hıçkırmak. (URS.699)
[hôngir-hôngir: Ağlarken çıkan ses, ağlama sesi. (URS.699)]
ingra- : İnlemek. (URS.176)

/KIr/+A-

- zirkira- : 1. Sızlamak, çok ağrımak. (URS.170)

+kIr-

- akir- : Böğürmek, ağlamak, anırmak, kükremek. (URS.42)
bakir- : Yüksek sesle bağırarak, çağırarak. (URS.48)
[bakir-bukir: Çok kaynamak, fıkırdamak. (URS.48)]
kekir- : Geçirmek. (URS.205)
pişkir- : Nefes çıkarmak, nefes alıp vermek. (URS.340)
[piş-piş: Burnundan soluma. (URS.340)]
puskur- : Üflemek. (URS.348)
çinkir- : Bağırarak, inlemek. (URS.541)

+IA-

- ciringla- : Şingırdamak, şakırdamak. (URS.152)
[ciring: Şıkırtı, tıngırtı, şakırtı. (URS.152)]
çikila- : 1. (Saat) Tik tak etmek. 2. Fiske vurmak, şaklatmak. (URS.544)
ingala- : (Yeni doğan bebek) Ağlamak, bağırarak. (URS.176)

	[inga: Yeni doğan bebeğin ağlamasının sesi. (URS.176)]
miyovla-	: Miyavlamak. (URS.264)
pufla-	: Püfkürmek. (URS.349)
tarakla-	: Çınlamak. (URS.421)]
	[tarak-turak: Çatırtı, takırtı sesi. (URS.421)]
şarakla-	: 1. Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. 2. Yüksek sesli gülmek. (URS.557)
/II/+IA-	
akilla-	: 1. Havlamak. 2. Kavga etmek. 3. Saçmalamak. 4. Sürekli ağlamak. (URS.26)
angilla-	: Gürültü, ses çıkartmak. (URS.31)
	[ang-ang: Köpeğin keskin bir şekilde çıkardığı sesin yansıması. (URS.31)]
arilla-	: Bağırarak, çağırmak, yüksek seste ağlamak. (URS.335)
bikilla-	: (Sıvı hakkında) Lık lık kaynamak. (URS.71)
	[bik-bik: Sıvının kaynarken çıkardığı yansımali ses. (URS.71)]
bigilla-	: 1. (Çocuk) Çok ağlamak. 2. Boğuk sesler çıkartmak. (URS.71)
	[big-big: Ağlayan çocuğun ağlama sesi. (URS.71)]
bobilla-	: Yüksek sesle bağırarak, söylenmek. (URS.71)
bozilla-	: Islık çalmak, ıslık sesi çıkarmak. (URS.72)
curilla-	: (Su) Şırıldamak. (URS.157)
çakilla-	: Damlamak, sızmak. (URS.531)
	[çak: Damlama sesi. (Uzb-Russ. Sl531)]
çarsilla-	: 1. Çatırdamak, çitirdamak. 2. Çok sinirlenmek. (URS.534)
	[çars: Çatırdama sesi. (URS.534)]
çirilla-	: Cıvıldamak. (URS.542)
çirsilla-	: 1. Çitirdamak, çatırdamak. 2. Kendinden geçmek. (URS.542)
	[çirs: Hafif çatırdama sesi. (URS.542)]
çirkilla-	: 1. Cıvıldamak. 2. Yüksek sesle ağlamak. 3. Ağlamak, inlemek. (URS.543)

	[çirk: Cıvıldaama sesi. (URS.543)]
çigilla-	: 1. (Horoz) Bağırmak. 2. Cıvıldamak. (URS.545)
	[çig: Bazı kuşların çıkardığı sesin yansıması. (URS.545)]
çurulla-	: (Metal) Titreyen, çınlayan ses çıkarmak. (URS.549)
dukilla-	: Tıklatmak, vurmak, çalmak. (URS.127)
	[duk: Tıkırtı sesi. (URS.127)]
dupilla-	: Patırdamak, takırdamak. (URS.129)
harsilla-	: Boğulmak, katılmak, nefesi kesilmek, solumak. (URS.689)
	[xars-xars: Nefesi kesilirken çıkardığı ses. (URS.689)]
hikilla-	: Hıçkırmak. (URS.694)
	[xik: Hıçkırık sesi. (URS.694)]
ingilla-	: Canı yanan köpek ağlar gibi acı acı ses çıkarmak. (URS.175)
	[ing: Sakin, sessiz. (URS.175)]
karsilla-	: Kıtırdamak, çıtırdamak, çatırdamak, kütürdemek. (URS.201)
	[kars-kars: Kıtırdama sesi. (URS.201)]
lakilla-	: Yersiz gezmek. (URS.241)
	[lak-lak: (Baş) Çok ağrımak. (URS.241)]
lovulla-	: 1. Patlamak, patlak vermek. 2. Alev alev yanmak. (URS.243)
	[lov-lov: Alev alev yanma. (URS.243)]
pingilla-	: Homurdanmak, mırıldanmak; guruldamak. (URS.338)
pikilla-	: Kıkır kıkır gülmek; kıkırdamak. (URS.341)
	[pik: Gülerken çıkan yansıma sesi. (URS.341)]
popilla-	: Çarpıntı sesi çıkarmak. (URS.344)
	[pop: Çarpa, vurma sesi. (URS.344)]
takilla-	: Tık tık vurmak. (URS.414)
	[tak: Takırtı. (URS.414)]
tarsilla-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (URS.424)
	[tars: Çatırtı, çıtırtı sesi. (URS.424)]
tupilla-	: Pof diye düşmek. (URS.477)
	[tup: pof sesi. (URS.477)]
şakilla-	: 1. Şaklatmak. (URS.560)

	[şak: Çatlama, şaklama sesi. (URS.560)]
şipilla-	: Hışırdamak, fışırdamak. (URS.564)
	[şip: Hışırtı, fışırtı sesi. (URS.564)]
şikilla-	: 1. Çalmak, takırdamak, tıklatmak 2. Kütlemek. (URS.566)
	[şik: Şaklama, kırma, çenetleme sesi. (URS.566)]
vizilla-	: 1. Islık çalmak. 2. Vızıldamak. (URS.96)
	[viz-viz: Islık sesi. (URS.96)]
vovilla-	: Havlamak. (URS.96)
	[vov-vov: Köpeğin havlama sesi. (URS.96)]
	[şarak: Çatırtı sesi. (URS.557)]
zipilla-	: Aniden, hemen gidip gelmek. (URS.164)
	[zip: Hemen, aniden. (URS.164)]

/Ir/+IA-

bidirla-	: Hızlı konuşmak. (URS.65)
	[bidir-bidir: Hızlı konuşmanın yansıma sesi. (URS.65)]
bicirla-	: 1. Hızlı konuşmak. 2. (Böcek) Kaynaşmak. (URS.65)
	[bicir-bicir: Sürekli olarak hızlı konuşmak. (URS.65)]
çitirla-	: Çıtırdamak, cazırdamak. (URS.543)
	[çitir-çitir: Çıtırdama sesi. (URS.543)]
dukurla-	: Çalmak, vurmak. (URS.127)
	[dukur-dukur: Ayak patırtısı sesi. (URS.127)]
dupurla-	: Patırdamak, takırdamak. (URS.128)
	[dupur-dupur: Ayak patırtısı sesi. (URS.128)]
mingirla-	: Mırıldanmak, gevelemek. (URS.267)
	[mingir-mingir: Mırıldama sesi. (URS.267)]
piçirla-	: Fısıldamak. (URS.340)
	[piçir: Fısıltı sesi. (URS.340)]
tikirla-	: Kütlemek. (URS.451)
	[tikir-tikir- Kütleme sesi. (URS.451)]

şatirla- : 1. Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. 2. Herhangi bir hareketi hızlı bir şekilde yapmak. (URS.559)

[şatır: Hışırtı sesi. (URS.559)]

vakirla- : 1. Vakvak etmek. 2. Saçma sapan konuşmak. (URS.94)

[vakir-vakir: Kurbağanın vak vak sesi. (URS.94)]

vagirla- : Gürültü yapmak; bağırarak, yüksek sesle konuşmak. (URS.95)

[vagir-vagir: Gürültü, bağırma sesi. (URS.95)]

vicirla- : Cıvıldamak. (URS.96)

[vicir-vicir: Cıvıldama yansıma sesi. (URS.96)]

+sIr-

aksir- : Hapşırarak. (URS.26)

3.2.3.2. Yeni Uygur Türkçesi

/(I)r/+I-

/kir/+i-

+Ay-

+DI-

/Il/+dI-

+I-

+kIr-

+IA-

+I-

+sI-

+şI-

/(I)r/+I-

dañri- : Çıngırdamak. (YUTS.93)

galviri- : Homurdanmak. (YUTS.140)

guduri- : Mırıldanmak. (YUTS.145)

hañri- : Anırmak, bağırarak, hıçkırmak. (YUTS.148)

höiri- : Böğürmek, anırmak, uğuldamak, bağırarak. (YUTS.157)

meri- : Melemek. (YUTS.268)

/kir/+i-

- böküri- : Böğürmek. (YUTS.50)
çiykiri- : Bağırarak, gürültü yapmak. (YUTS.84)
gürkiri- : Suyun gürül gürül akması. (YUTS.138)
xékiri- : Böğürmek. (YUTS.165)
kakiri- : Bağırarak, bağırarak ağlamak. (YUTS.190)
kokuri- : 1. Dökülmek. 2. Şırıldamak, guruldamak. (YUTS.201)
şakiri- : Şakırdamak, gürüldemek. (YUTS.373)
[şakir-şukur: Hışırta, şıkırtı. (YUTS.373)]
vakiri- : Bağırarak, seslenmek, yaygara etmek. (YUTS.451)

+DI-

- ésedi- : Hıçkırmak, ıklamak. (YUTS.126)
xixidi- : Kahkaha atmak. (YUTS.165)
menđi- : Şaşırmak, ne yapacağını bilemeden dengesini kaybetmek, uykudan dengesiz bir davranışlar içinde uyanmak. (YUTS.267)

+Ay-

- hécay- : Gülümsemek, tebessüm etmek. (UYTS.155)

/II/+di-

- bikildi- : Fokurdamak. (YUTS.41)
bujuldi- : 1. Köpüklenmek. 1. Kaynamak. (YUTS.52)
cizildi- : (Taklidi ses) Cızıldamak. (YUTS.64)
çañildi- : Çıngırdamak. (YUTS.70)
çarsildi- : Çatırdamak. (YUTS.72)
çekildi- : Gürültü çıkarmak, gürüldemek, çağıldamak. (YUTS.76)
çikildi- : Şaklatmak, şakırdamak (YUTS.79)

çipildi-	: (Taklidi ses) Dalga ve damlaların çirpintısı, çipırdıyarak akmak. (YUTS.82)
çirildi-	: Cıvıldamak, cırıldamak. (YUTS.83)
çivildi-	: Cırcır etmek, cıvıldamak. (YUTS.84)
çöküldi-	: Cırcır etmek, cıvıldamak. (YUTS.86)
dañildi-	: Tıkırdamal, gürüldemek. (YUTS.93)
dikildi-	: Tıpır tıpır yürümek. (YUTS.101)
diñildi-	: Küçük adımlarla koşmak. (YUTS.102) [diñ-diñ: Tıpır tıpır. (YUTS.102)]
düküldi-	: Güm güm etmek. (YUTS.107) [dük-dük: Güm güm. (YUTS.107)]
düpüldi-	: Takırdamak, çarpmak. (YUTS.108) [düpür: Gürültü. (YUTS.108)]
gaçildi-	: Çıtırdamak. (YUTS.131) [gaç: Taklidi ses. (YUTS.131)]
gajildi-	: Cızırdamak. (YUTS.131)
geçildi-	: Çıtırdamak, kıtırdamak. (YUTS.133)
girtildi-	: Çıtırdamak, kıtırdamak. (YUTS.134) [girt-girt: Çıtırıtı, kıtırıtı. (YUTS.134)]
guñuldi-	: Uğuldamak, vızıldamak. (YUTS.136) [guñguluk: Sessizlik, suskunluk. (YUTS.136)]
güpüldi-	: Güm güm etmek. (YUTS.138)
gürüldi-	: Gürültü yapmak, alevlenmek. (YUTS.138) [gürüldi: Gürültü. (YUTS.138)]
güvüldi-	: Gürüldemek, vızıldamak. (YUTS.138)
gakildi-	: Bağırmak, vaklamak. (YUTS.139)
galildi-	: Titremek. (YUTS.139)
garildi-	: Gürüldemek, uğuldamak. (YUTS.140)
garsildi-	: Çatırdamak. (YUTS.140) [gars-gar: Taklidi ses. (YUTS.140)]
gatildi-	: Uğuldamak, homurdanmak. (YUTS.140)

giçildi-	: Gıcırdamak. (YUTS.143) [giçildaş: Gıcırdamak. (YUTS.143)]
gikildi-	: Şırıltı çıkarmak. (YUTS.143)
giñildi-	: Vızıldamak, homurdanmak, uğuldamak. (YUTS.143)
goñuldi-	: Vızıldamak. (YUTS.144)
gotuldi-	: Homurdanmak, homurtu söylenmek. (YUTS.145)
gutuldi-	: 1. Fıkırdamak. 2. Çene çalmak. 3. Homurdanmak. (YUTS.146) [gut-gut: Kavgacı, şirret. (YUTS.146)]
xartildi-	: 1. Horlamak, horuldamak. 2. Gürültü çıkarmak. (YUTS.162)
xirildi-	: 1. Böğürmek. 2. Horuldamak. (YUTS.165)
xitildi-	: Kahkaha atmak. (YUTS.166) [xitildi : Kahkaha atmak. (YUTS.166)]
xarildi-	: Horuldamak. (YUTS.167)
xuruldi-	: Horuldamak. (YUTS.168) [xuruldaş: Horuldamak (YUTS.168)]
kotuldi-	: Mırıldamak, homurdamak. (YUTS.203)
kuçurli-	: Fısıldamak, fışkırdamak. (YUTS.210)
kuruldi-	: Vakvaka etmek, bağırmaq. (YUTS.210)
kakildi-	: Bağırmaq, ötmek. (YUTS.217)
karsildi-	: Gıcırdamak, şaklamak. (YUTS.224) [kars-kars: (Taklidi ses) Gıcırta. (YUTS.224)]
lakildi-	: 1. Sallanmak. 2. Çalkalanmak (YUTS.252)
lépildi-	: 1. Kımıldanmak, sallanmak, dalgalanmak. 2. Alevlenmek. (YUTS.256)
lokuldi-	: Sızlanmak. (YUTS.257)
lömüldi-	: Kaynamak, kaynaşmak, bol olmak. (YUTS.258)
miñgildi-	: Mırıldamak, mırıldanmak. (YUTS.273)
parsildi-	: Çatırdamak, şakırdamak. (YUTS.314) [parsildaş: Çatırdamak, şakırdamak. (YUTS.314)]
piçildi-	: Sık sık nefes almak, pofurdamak. (YUTS.322)
pixildi-	: Kıs kıs gülmek. (YUTS.322) [pixildaş : Kıs kıs gülme. (YUTS.322)]

pişidi-	: Sık sık nefes almak, pofurdamak. (YUTS.323)
pişildi-	: Sık sık nefes almak, pofurdamak. (YUTS.323)
pitildi-	: Bağırıp çağırmak. (YUTS.324)
şakildi-	: Çatırdamak, şakırdamak. (YUTS.373)
şapildi-	: Şapır şapır yemek. (YUTS.374)
şipildi-	: Hışırdamak, hışıldamak, fışırdamak. (YUTS.379)
	[şipildaş: Hışırdamak, hışıldamak, fışırdamak. (YUTS.379)]
şirtildi-	: Çatırdamak. (YUTS.380)
	[şirtildak: Çatırtı, patırtı. (YUTS.380)]
takildi-	: Takırdamak. (YUTS.385)
tarsildi-	: Gürültülü ses çıkarmak. (YUTS.391)
	[tars: (Taklidi ses) Gürültü, patırtı, şakırtı (YUTS.391)]
tirsildat-	: Çatırtı, patırtı yapmak. (YUTS.415)
tirsildi-	: Çatırtı, patırtı olmak. (YUTS.415)
vaçildi-	: Şapır şupur yemek. (YUTS.451)
vajildi-	: Cızırdamak. (YUTS.451)
	[vaj-vuj: Talklidi ses. (YUTS.451)]
vakildi-	: Vakvaka etmek. (YUTS.451)
vañildi-	: Uğuldamak, gürüldemek. (YUTS.451)
	[vañ-çuñ: Gürültü, patırtı, uğultu. (YUTS.451)]
vijildi-	: Cızırdamak, tıslamak, vızıldamak. (YUTS.453)
viñildi-	: Vızıldamak. (YUTS.453)

+I-

cori-	: 1. Mırıldanmak. 2. Yormak, düş yormak. (YUTS.64)
çiñgi-	: Fıskırmak. (YUTS.63)
	[çiñgilek: Çıngırak, küçük çan. (YUTS.63)]
kavi-	: Havlamak, ürümek. (YUTS.227)

+kIr-

çakir-	: Çağırmak. (YUTS.68)
--------	-----------------------

çüşker-	: Aksırmak, hapşırmak. (YUTS.89)
kékir-	: Geğirmek. (YUTS.197)
kıçkar-	: Çağırarak, davet etmek. (YUTS.234)
öñkür-	: Hüngürdemek. (YUTS.306)
üşkür-	: Bağırarak, aksırmak (YUTS.440)

+IA- (> +li-)

ayhayli-	: Bağırarak çağırarak, haykırmak. (YUTS.24)
ciriñli-	: Çıngırdamak, çalmak. (YUTS.63) [ciriñ-curuñ: Çıngırdak. (YUTS.63)]
çirikli-	: Cırcır etmek, cıvıldamak. (YUTS.83) [çirik et- : Cırcır etmek, cıvıldamak. (YUTS.83)]
çirisli-	: 1. Çatırdamak, şakırdamak. 2. Cızırdamak, gıcırdamak. (YUTS.83)
çuli-	: Bağırarak, gürültü yapmak, yaygara etmek. (YUTS.88)
çurukli-	: Cırıldamak, cıvıldamak. (YUTS.88) [çuruk: Cıvıltı. (YUTS.88)]
darañli-	: Tıkırdamak, çıtırdamak, gümbürdemek. (YUTS.94) [darañ-duruñ: (Taklidi ses) Davul ve metal sesleri. (YUTS.94)]
dudukli-	: Kekelemek. (YUTS.106) [duduk: Keke. (YUTS.106)]
dükürli-	: Takırdamak. (YUTS.107) [dükür: Taklidi ses. (YUTS.107)]
gildiñli-	: Titremek, sallanmak. (YUTS.134) [gildiñvaş: Başı devamlı titreyen kimse. (YUTS.134)]
güldürli-	: Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. (YUTS.137) [güldür: Gürültü. (YUTS.137)]
gaçirli-	: Gıcırdamak, çatırdamak, şakırdamak. (YUTS.139) [gaçir-guçur: Gıcırdamak. (YUTS.139)]
garañli-	: Hırıldamak. (YUTS.140) [garañ-guruñ: Hırıltı, hırıldama. (YUTS.140)]
garasli-	: Çatırdamak. (YUTS.140)

	[garas-gurus: Çatırdamak. (YUTS.140)]
gidigli-	: Gıdıklamak. (YUTS.143)
	[gidik: Gıdık. (YUTS.143)]
guçurli-	: Gıcırdamak. (YUTS.145)
guduñli-	: Kavga etmek, öfkelenmek. (YUTS.145)
	[guduk-buduk : Mırıltı, mırıldanma. (YUTS.145)]
guldurli-	: Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. (YUTS.145)
guñgurli-	: Mırıldanmak. (YUTS.146)
	[guñgur-guñgur: Taklidi ses, konuşma sesi. (YUTS.146)]
guvulli-	: Islık çalmak. (YUTS.146)
havli-	: Havlamak. (YUTS.150)
jigli-	: Ağlamak. (YUTS.182)
kakahli-	: Kahkaha atmak. (YUTS.217)
kitikli-	: Gıdıklamak. (YUTS.238)
makaşli-	: Şapırdatmak. (YUTS.260)
	[makaşlaş: Şapırdatma. (YUTS.260)]
mañguli-	: Sessizce yaklaşmak, gürültüsüz sokulmak, gizlice sokulmak. (YUTS.261)
miyanli-	: Miyavlama.k (YUTS.274)
piçinli-	: Fısıldamak. (YUTS.322)
	[piçir-piçir: Fısıltı. (YUTS.322)]
pisirli-	: 1. Fısıldamak. 2. Ağır hareket etmek. (YUTS.323)
	[pisirleş : Fısıldama. (YUTS.323)]
pitikli-	: Kaynamak, köpürmek. (YUTS.324)
parukli-	: Fokurdamak. (YUTS.325)
şalapli-	: Şapır şupur yemek. (YUTS.373)
şaldirli-	: Hışırdamak. (YUTS.373)
	[şaldirleş: Hışırdama. (YUTS.373)]
şaraxli-	: Hışırdamak. (YUTS.375)
	[şarax: Hışırtı, fışırtı. (Y.Uyg.T.S 375)]
şarakli-	: Şıkırdamak, hışırdamak. (YUTS.375)

	[şarak: Hışırtı, şıkırtı. (YUTS.375)]
şarilli-	: Şarıldamak, şarıl şarıl akmak. (YUTS.375)
şildirli-	: Çınlamak, tınlamak, şangırdamak, şingırdamak. (YUTS.378)
	[şildir-şildir: (Taklidi ses) Sürekli şırıltı, fışırıtı. (YUTS.378)]
takasli-	: Tıpış tıpış yürümek. (YUTS.385)
tarakli-	: Gürültü yapmak. (YUTS.390)
tovli-	: Bağırmak, seslenmek. (YUTS.422)
vitiñli-	: Homurdanmak. (YUTS.453)

+h-

huvli- : Ulumak (YUTS.158)

+sI-

oxsu- : Mide bulanmak. (YUTS.194)

öksü- : Hıçkırık; hıçkırarak ağlamak, hüngür hüngür ağlamak. (YUTS.304)

+şI-

giñşi- : Sesler çıkarmak. (YUTS.143)

kañşi- : 1. Havlamak, ürümek. 2. Pis korkmak. (YUTS.191)

kapşi- : Çene çalmak. (YUTS.191)

havşu- : Havlamak. (YUTS 150)

vañşi- : Keskin çığlıklar koparmak (YUTS 451)

3.2.4. Sibirya Grubu

3.2.4.1. Altay Türkçesi

/cIr/+A-

/(I)r/+A-

/KIr/+A-

+DA-

/Il/+dA-

/ŋ/+da-

+I-

+Ir-
+KIr-
+IA-
/KIr/+IA-
+SI-

/cIr/+A-

- bıcıra- : Çıtlamak, çatırdamak. (ATS.39)
bılcıra- : 1. Yapışkan olmak. 2. Saçma sapan konuşmak (ATS.40)
cıdıra- : (Yaman odunlar için) Çatırdamak (ATS.72)
kıcıra- : Gıcırdamak. (ATS.107)

/(I)r/+A-

- çıkıra- : (Kapı, kar için) Gıcırdamak. (ATS.73)
çımıra- : Fısıldamak, hışırdamak, kıpırdamak. (ATS.73)
kalıra- : 1. Uğuldamak, çınlamak. 2. Aralıksız, durmaksızın konuşmak. (ATS.95)
kaltıra- : Titremek, korkudan titremek. (ATS.95)
kıñıra- : Çınlamak. (ATS.108)
küzüre- : Çınlamak, ötmek, gürlemek. (ATS.131)
maara- : (Koyun için) Melemek. (ATS.131)
möörö- : Böğürmek. (ATS.136)
şılıra- : (Su için) Kaynamak, fokurdamak. (ATS.162)
[şılırtı: Hışırtı. (ATS.162)]
şımıra- : Fısıldamak. (ATS.162)
tazıra- : 1. (Ağaç için) Çatırdamak. 2. (Kar için) Gıcırdamak. (ATS.171)

/KIr/+A-

- barkıra- : (Su için) Fokurdamak. (ATS.35)
bırkıra(n)- : Dört bir yana dağılmak, kaynamak, dağılmak. (ATS.40)
burkura- : Uçuşmak, dağılmak. (ATS.45)
cirkire- : Birine bağırarak, çıkışmak, kızmak. (ATS.63)4
çırkıra- : 1. (Su için) Şırıldamak. 2. Cırlamak. 3. Cıvıldamak. (ATS.74)

çurkura-	: Cıvıldamak, gürültü yapma.k (ATS.78)
ırkıra-	: (Köpek için) Hırlamak. (ATS.88)
kañkıra-	: 1. (Metal için) Çınlamak, uğuldamak. 2. (Su için) Dağılmak, taşmak. (ATS.96)
kırkıra-	: 1. Hırıltı çıkarmak, hırıltıyla konuşmak. 2.Turnanın ötüşünün taklidi. (ATS.109)
kurkura-	: Guruldamak. (ATS.125)
kürküre-	: 1. Uğuldamak. 2. Şarıldamak. 3. Domuz gibi bağırmak, homurdanmak. (ATS.130)
şañkıra-	: Çınlamak, metal sesi çıkarmak. (ATS.162) [şañ: Çan. (ATS.162)]
şıñkıra-	: (Kurşun için) Islık çalmak. (ATS.162) [şıñkır: Islık. (ATS.162)]

+DA-

kişte-	: Kişnemek. (ATS.113)
kozırıkta-	: Horlamak. (ATS.119) [kozırık: Horultu, horlama. (ATS.119)]
miyakta-	: Miyavlamak. (ATS.134)

/II/+dA-

barkılda-	: (Suyun kaynama sırasında) Kaynamak, fokurdamak. (ATS.43)
cıñkılda-	: Çınlamak, yankılamak. (ATS.62)
cödülde-	: Öksürmek. (ATS.64)
çıykılda-	: Cıvıltı yapmak. (ATS.74)
kañkılda-	: (Metal nesne için) Çınlamak. (ATS.96)
karkılda-	: (Karga için) Gaklamak. (ATS.99)
karsıldat-	: Katıla katıla gülmek. (ATS.100)
kılkılda-	: Şırıldamak. (ATS.108) [kıl: Şırıltı taklidi. (ATS.108)]
kırsılda-	: Çatırdamak. (ATS.109)

korkulda- : 1. Horuldamak. 2. (Kaz için) Vaklamak. (ATS.117)
kürsülde- : Çalmak, çınlamak. (ATS.130)
şınkılada- : Çınlamak. (ATS.162)
[şınk: (Yansıma kelime) Çın çın. (ATS.162)]

/ŋ/+da-

kalaŋda- : Çene çalmak, bir taraftan bir tarafa sallanmak. (ATS.94)
şaŋda- : Ses çıkarmak, çınlamak. (ATS.161)
[şaŋ: Çan. (ATS.161)]

+I-

akşı- : 1. Bağırarak. 2. Yüksek sesle havlamak. (ATS.22)
aŋdı(ş)- : Kahkaha atmak. (ATS.26)
bılçı- : Ezmek. (ATS.40)
ıskı- : Hıçkırmak. (ATS.88)

+Ir-

bıjır(t)- : 1. Yakmak. 2. Haşlamak, pişirmek. (ATS.39)
çimir- : Sümürmek. (ATS.75)

+KIr-

+gIr- varyantı:

bagır- : Yüksek sesle bağırarak, böğürmek. (ATS.33)
kıygır- : Bağırarak, yüksek sesle okumak. (ATS.111)
[kıygı: Çığlık, haykırma, bağırma, gürültülü söz. (ATS.110)]
sıgır- : Islık çalmak. (ATS.153)

+ŋIr- varyantı:

çınır- : Keskin, tiz bağırarak, çığlık atmak, cıyak cıyak bağırarak. (ATS.74)
konır- : (Köpek için) Çınlamak, acı acı havlamak. (ATS.116)

+kIr- varyantı:

bışkır- : 1. (At için) Burnundan solumak. 2. Hırıldamak. 3. Hapşırarak. (ATS.40)

cötkür-	: Öksürmek. (ATS.65)
çuçkur-	: Hapşırmak. (ATS.78)
ışkır-	: (At için) Horuldamak. (ATS.88)
kakır-	: Balgam çıkarmak. (ATS.94)
katkır-	: Yüksek sesle gülmek. (ATS.101)
kışkır-	: Bağırarak, çağırmak. (ATS.110)
küşkür-	: Hapşırmak. (ATS.130)
sekir-	: Sıçramak. (ATS.151)
tükür-	: Tükürmek. (ATS.188)
üşkür-	: Islık sesi çıkarmak, zor nefes almak. (ATS.199)

+IA-

borlo-	: Kaynamak. (ATS.43)
ıyla-	: Ağlamak. (ATS.88)
küüle-	: 1. (Kulak için) Çınlamak. 2. Bir kişinin boğazdan, diğerinin ağzından iki dilli melodi söylemesi. (ATS.130)
küyle-	: Uğuldamak. (ATS.130)
şuula-	: (Kaynayan su veya rüzgâr için) Gürültü çıkarmak. (ATS.164)

/KIr/+IA-

kargırla-	: 1. Hırıldamak. 2. İki sesli melodi okumak. (ATS.99)
-----------	---

+sI-

sarsı-	: Hıçkırmak. (ATS.157)
alañzı-	: 1. Şüphelenmek. 2. Şaşırarak. (ATS.23)
kıñzı-	: Ağlamak, vızıldamak. (ATS.108)

3.2.4.2. Hakas Türkçesi

/dİr/+A- /(I)r/+A- +An-
--

+DA-
+I-
+In-
+Ir-
+KIr-
+IA-
+sA-
+SI-

/dIr/+A-

- hıdıra- : Gıcırdamak, çatırdamak. (HTS.169)
- hığdıra- : Gıcırdamak, şingırdamak. (HTS.169)
- hoğdıra- : Takırdamak, tıngırdamak. (HTS.183)
- kıdıre- : Gürlemek, gürüldemek. (HTS.242)
[kıdır: Pürüzlü, pürtüklü. (HTS.242)]
- sıbdıra- : Hışırdamak. (HTS.418)
[sıbdırağ: Hışırdama. (HTS.418)]
- sığdıra- : Şingırdamak, tıngırdamak, telefon, kapı çalmak. (HTS.420)
[sığdıh : Tıngırdayan demir parçası, kamın sırtında ses çıkaran parçalar. (HTS.420)]
- tadıra- : 1. Hızlı ve çok konuşmak. 2. Gürültü çıkarmak. 3. Takırdamak, tıkırdamak. 4. Cırcır, ötmek. (HTS.470)
[tadırah: 1. Cırcır. 2. Geveze. (HTS.470)]
- tıdıra- : 1. Çıtırdamak, çatırdamak. 2. Dırdır etmek, hızlı konuşmak. (HTS.492)
[tıdırah: (Kemik oyununda) Bir taşla iki hedefi vurmak. (HTS.492)]
- tığdıra- : 1. Tıngırdamak, tıkırdamak. 2. Şingırdamak, zıngırdamak. (HTS.492)
[tığdıras: 1. Tıkırtı, takırtı. 2. Şingırtı, zıngırtı. (HTS.492)]

/(I)r/+A-

- çalbıra- : Alev alev yanmak. (HTS.76)
- hıcıra- : Cıvıldamak, çıtırdamak. (HTS.168)
- hıcıra(s)- : Çatırdamak. (HTS.168)
- hıñıre(s)- : Mırıldanmak, alçak sesle konuşmak. (HTS.246)
- hıdıra- : Gıcırdamak, çatırdamak. (HTS.169)

hığdıra-	: Gıcırdamak, şingırdamak. (HTS.169) [hığdırah: Gıcırtı, çatırtı, şingırtı. (HTS.169)]
hoçıra(t)-	: Çatırdatmak. (HTS.182)
hoğdıra-	: Takırdamak, tıngırdamak. (HTS.183)
hoñra-	: Çınlamak, tınlamak. (HTS.187)
ığıra-	: Gıcırdamak. (HTS.203)
ııra-	: Hırlamak, mırıldamak. (HTS.203)
kıdıre-	:Gürlemek, gürüldemek. (HTS.242) [kıldır: Pürüzlü, pürtüklü. (HTS.242)]
kıñre-	: Çınlamak, tınlamak. (HTS.246)
kügre-	: Gürüldemek. (HTS.275)
küñüre-	: Gürültü etmek, homurdanmak, gürlemek. (HTS.277)
küzüre-	: Gürüldemek, gürlemek. (HTS.282)
maara-	: Melemek. (HTS.287)
mıcıra-	: Çatırdamak, çıtırdamak. (HTS.294) [mıcirt-macirt: Çatır çitir. (HTS.294)]
müüre-	: Böğürmek. (HTS.303)
nızıra-	: 1. Gürüldemek, gümbürdemek. 2. Gıcırdamak. (HTS.313) [nızırah: 1. Gürültü. 2. Gıcırtı. 3. Patırtı. 4. Ses. (HTS.313)]
nıñre-	: Gürlemek. (HTS.314)
pıçıra-	: Cıvıldamak. (HTS. 359)
pılcıra-	: 1. Vıcık vıcık, yapış yapış olmak. 2. Saçmalamak, saçma sapan konuşmak. (HTS.360) [pılcırah: 1. Vıcık, yapışkan. 2. Uyuşuk, sünepe. (HTS.360)]
pulbıra-	: Gırıldamak, mırıldamak, şırıldamak. (HTS.386)
puzura-	: 1. Cıvıldamak. 2. Yankılanmak. (HTS.390) [puzurañ: Pürüzlü pürtüklü. (HTS.390)]
sıbdıra-	: Hışırdamak. (HTS.418) [sıbdırağ: Hışırdama. (HTS.418)]
sıbıra-	: Fısıldamak, mırıldamak. (HTS.419) [sıbırağ: 1. Fısıltı, mırıltı. 2. (Hastaya) Üfürük. (HTS.419)]

sığdıra-	: Şingırdamak, tıngırdamak, telefon, kapı çalmak. (HTS.420) [sığdıh: Tıngırdayan demir parçası, kamın sırtında ses çıkaran parçalar. (HTS.420)]
sıyıra-	: Çınlamak, şingırdamak. (HTS.426) [sıyıraah: Çınlayan, şingırdayan. (HTS.426)]
solbıra-	: Şarıldamak, şırıldamak, çağlamak. (HTS.442)
tadıra-	: 1. Hızlı ve çok konuşmak. 2. Gürültü çıkarmak. 3. Takırdamak, tıkırdamak. 4. Cırcır, ötmek. (HTS.470) [tadırah:1. Cırcır. 2. Geveze. (HTS.470)]
tıcıra-	: Çatırdamak, çıtırdamak (HTS.492)
tıdıra-	: 1. Çıtırdamak, çatırdamak. 2. Dırdır etmek, hızlı konuşmak. (HTS.492) [tıdırah: (Kemik oyununda) Bir taşla iki hedefi vurmak. (HTS.492)]
tığdıra-	: 1. Tıngırdamak, tıkırdamak. 2. Şingırdamak, zıngırdamak. (HTS.492) [tığdıras: 1. Tıkırtı, takırtı. 2. Şingırtı, zıngırtı. (HTS.492)]
+An-	
ıran-	: Irlamak, hırıldamak. (HTS.204)
namzan-	: Homurdanmak, mırıldanmak. (HTS.307)
organ-	: Kişnemek. (HTS.320)
+DA-	
aahta-	: 1. Bağırmak, çağırmak. 2. Havlamak, çenilemek. (HTS.21) [aahtas: Bağırma, çağırma,yaygara. (HTS.21)]
haahta-	: Kuş ötmek, karga gaklamak. (HTS.133)
halakta-	: 1. Ümitsizlik içinde bağırmak, ohlamak. (HTS.140) [halah: ünl. A, oh. (HTS.140)]
hılçılhta-	: Gıdaklamak, gıcıklamak. (HTS.170) [hılçılh: Gıdaklanma, gıdıklanan. (HTS.170)]
hoohta-	: Gaklamak. (HTS.187)
kışte-	: Kişnemek. (HTS.251) [kışteg: Kişneme. (HTS.251)]
öste-	: İnlemek, sızlamak. (HTS.339)

	[östeğ: İnleme, sızlama. (HTS.339)]
pıçhta-	: Cıvıldamak. (HTS.359)
pusta-	: Böğürmek. (HTS.388)
saakta-	: Kesin çığlıklar koparmak. (HTS.397)
sıbıhta-	: Mırıldanmak, fısıldamak. (HTS.419)
	[sıbıh: 1. Dedikodu. 2. Konuşma, sohbet. 3. Söylenti. 4. Mırıltı, fısıltı. (HTS.419)]
sıhta-	: 1. Hıçkırarak ağlamak. 2. Cıyaklamak, cıvıldamak. (HTS.422)
sısta-	: Sızlamak. (HTS.429)
üükte-	: Bağırarak, seslenmek. (HTS.551)
+In-	
perİN-	: 1. Dırdır etmek, homurdanmak, mırıldanmak. 2. Küfretmek. (HTS.358)
+Ir-	
übür-	: 1. Üfürmek. 2. Esmek. (HTS.547)
+KIr-	
+gIr- varyantı:	
abağır-	: Bağırarak, yüksek sesle haykırmak. (HTS.24)
hağır-	: Öksürüp tükürmek, balgam tükürmek. (HTS.138)
hığır-	: 1. Çağırarak, seslenmek. 2. Davet etmek. (HTS.169)
ığır-	: Uğuldamak, gıcırdamak. (HTS.203)
kiğır-	: Geçirmek. (HTS.242)
pırğır-	: Pıskırmak, aksırmak, burundan gürültüyle soluk almak. (HTS.360)
sığır-	: 1. Islık çalmak. 2. Çınlamak, inlemek. 3. Cık cık ötmek. (HTS.421)
+hIr- varyantı:	
hahır-	: Öksürüp balgam tükürmek. (HTS.138)
hışır-	: Bağırarak. (HTS.180)
hohır-	: Horultu çıkarmak, aksırmak. (HTS.183)
pışır-	: Pıskırmak, burundan gürültüyle soluklama. (HTS.362)

+kIr- varyantı:

ikert-	: Hıçkırarak ağlamak. (HTS.215)
sışkır-	: Fışkırmak, püskürmek. (HTS.438)
tükür-	: Tükürmek. (HTS.533)
üşkür-	: 1. Hırıldamak. 2. Öksürmek. (HTS.551)

+IA-

çapla-	: Şapırdamak. (HTS.79)
hahla-	: Islık çalmak. (HTS.138)
harla-	: Böğürmek. (HTS.154)
hatla-	: Gıdaklamak. (HTS.159)
hıñla-	: Mırıldanmak. (HTS.172)
hırtla-	: Hırt sesi çıkarmak, guluk guluk diye ses çıkarmak. (HTS.176)
hırthıla-	: Gıdaklamak. (HTS.176)
hıyğıla-	: Çağırarak, bağırarak. (HTS.179) [hıyğı: Sesleniş, bağırma. (HTS.179)]
horhla-	: (Domuz için) Böğürmek, bağırarak. (HTS.190)
horla-	: 1. Su gürleyerek akarak. 2. Horlamak. (HTS.190)
ııla-	: Vızıldamak, uğuldamak. (HTS.203)
ılğa- (< ığla-)	: Ağlamak. (HTS.2014)
küüle-	: Uğuldamak, gürüldemek. (HTS.281)
marla-	: Feryat, figan etmek. (HTS.291)
mala(n)-	: Homurdanmak. (HTS.288)
nahla(n)-	: 1. Homurdanmak, mırıldanmak. 2. Üzölmek. (HTS.306)
nırsla	: Gürlemek. (HTS.312) [nırslah: Güröltü, patırtı. (HTS.312)]
niñle-	: Çınlamak, çalmak. (HTS.314)
oğla-	: Ağlamak, bağırarak. (HTS.320)
oorla-	: Hırlamak, gürlemek, bağırarak. (HTS.324)
orla-	: 1. Böğürmek. 2. Bağırarak. (HTS.327)
purhla-	: Fokurdamak, fıkırdamak. (HTS.387)

saala-	: Çağlamak, gürlemek. (HTS.397)
sıñıla-	: Çınlamak, çenilemek. (HTS.426)
sırıla-	: 1. Kişnemek. 2. (Bebek) Bağırmak. (HTS.428)
sırle-	: 1. Titremek. 2. Sızmak. (HTS.437)
soola-	: Uğuldamak, gürüldemek. (HTS.445)
sorla-	: Şorlamak, şırlamak. (HTS.446)
tahla-	: Öksürmek. (HTS.471)
tırsla-	: Çıtırdamak. (HTS.496)
	[tırs: Gıcır. (HTS.496)]
yarhla-	: 1. Havlama. 2. (Köstebek) Ses çıkarmak. (HTS.555)
sañna-	: Çan çalmak, zil çalmak, çınlamak. (HTS.410)
sürküñne-	: Hıçkırmak. (HTS.461)
titreñne-	: Titremek. (HTS.507)
ürbeñne-	: Ürmek, irkilmek. (HTS.550)
+sA-	
hahsa-	: 1. Gevezelik etmek. 2. Ağlamak, sızlamak. (HTS.139)
hırsa-	: Hıçkırmak. (HTS.176)
tapsa-	: 1. Söylemek, ses çıkarmak. 2. Ötmek. (HTS.479)
	[tapsağ: Ses, seda. (HTS.479)]
+SI-	
hıñzı-	: 1. Cıvıldaşmak. 2. Çenilemek. (HTS.172)
sıñzı-	: Cıvıldamak. (HTS.426)

3.2.4.3. Tuva Türkçesi

/cIr/+A-
/(I)r/+A-
/KIr/+A-
+DA-
+I-
+KA-
+KIr-

+IA-
/dIr/+IA-
+I+IA-
+nA-
+KAyn-

/cIr/+A-

- çalçıra- : Sürekli konuşmak, konuşmak. (TTS.515)
[çalçık: Gürültü, kavga. (TTS.515)]
- çıcıra- : 1. Gürüldemek, gümbürdemek. 2. Yüksek sesle konuşmak. (TTS.554)
- çılçıra- : Gevezelik etmek. (TTS.554)
- kagjıra- : Hışkırdamak. (TTS.214)
- kıcıra- : Tıkırdamak, kütürdemek. (TTS.272)
- kogcura- : Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (TTS.244)
- mıcıra- : (Kuş) Cıvıldamak. (TTS.305)
- şıgcıra- : Kütürdemek. (TTS.585)

/dIr/+A-

- dadıra- : Patırtı yapmak, patırtılı ses çıkarmak. (TTS.142)
- daldıra- : Hışkırdamak. (TTS.146)
- doğdura- : 1. Kesik kesik ses çıkarmak. 2. Vurmak, çalmak. (TTS.166)
- kıldıra- : Şırıldamak, çağıldamak. (TTS.276)
- padıra- : Sürekli konuşmak, gevezelik etmek. (TTS.343)
- sıldıra- : Hışkırdamak, fışkırdamak. (TTS.397)
[sıldır-sıldır: Hışkırtıyı bildiren ses yansımali kelime. (TTS.397)]

/(I)r/+A-

- dazıra- : 1. Çatırdamak, çıtırdamak. 2. Herhangi bir dilde iyi konuşmak. (TTS.143)
- dembeere- : Saçmalamak, saçma sapan konuşmak. (TTS.154)
- dıyıra- : (Kar) Hışkırdamak. (TTS.192)
- dımıra- : 1. (Su) Yavaş bir akım ile akmak. 2. (Yağmur) Çiselemek. (TTS.193)
- halıra- : Hışkırdamak, fışkırdamak. (TTS.465)

	[halır-halır: Hıştırtı seslerini yansıtan ses yansımali kelime. (TTS.465)]
himire(n)-	: Mırıldanmak. (TTS.477)
holura-	: 1. Homurdanmak, mırıldanmak. 2. Sürekli konuşmak, gevezelik etmek. (TTS.481)
hööre-	: (Sıvı) Fokurdayarak kaynamak. (TTS.492)
kıyıra-	: 1. Tıkırdamak, kütürdemek. 2. Çatırdamak, çıtırdamak. 3. Gıcırdamak, cazırdamak, cayırdamak. (TTS.275)
mööre-	: (İnek) Anırmak, bağıarak ağlamak. (TTS.300)
	[möö: İneğin anırmasını taklit eden ses yansımali kelime. (TTS.300)]
sılıra-	: Hışırdamak. (TTS.397)
sımıra(n)-	: Fısıldamak. (TTS.397)
şıgıra-	: Gıcırdamak, kütürdemek. (TTS.585)
şölüre-	: Şapırdatarak yemek yemek, içmek. (TTS.580)

/KIr+/A-

+gIr+A- varyantı:

çargıra-	: 1. Bağırarak, haykırmak. 2. Vak vak etmek (Tuv. TS.519)
kaḡgıra(t)-	: 1. Gürlemek, gürüldemek, gümbürdemek. 2. Çıngırdamak, çınlamak. (TTS.225)
kaḡgıra-	: 1. Fıkırdamayarak kaynamak. 2. Hırıldamak, hırlamak. (TTS.229)
kıḡgıra-	: Çınlama, çıngırdamak. (TTS.278)
kırgıra-	: Hırıldamak, hırlamak. (TTS.242)
koḡgıra-	: (Çan) Çınlamak, ses çıkarmak. (TTS.252)
köḡgıra-	: Tıkırdamak, patırdamak. (TTS.258)
	[köḡ: Patırtı, tıkırtı sesini yansıtan kelime. (TTS.258)]
köḡgıra-	: Hırıldamak, hırlamak. (TTS.259)

+DA-

busta-	: (Sığır) Bağırarak. (TTS.123)
halakta-	: Mırıldanmak, homurdanmak, şikayet etmek. (TTS.464)

	[halak: Oh! Ah!. (TTS.464)]
haarıkta-	: Horlamak. (TTS.459)
	[haarık: Horlama. (TTS.459)]
	[haa: Bir ünlem (ah!). (TTS.459)]
haaşta-	: 1. Burnun dibinde konuşmak. 2. Hımhım etmek. (TTS.459)
ıttta-	: Gürültü yapmak, ses çıkarmak, konuşmak. (TTS.602)
	[ıı: Ses yansımali kelime. (TTS.602)]
kiçikte-	: Gıdıklamak. (TTS.242)
kişte-	: Kişnemek. (TTS.243)
tapta-	: Ayakla ezmek, basmak. (TTS.407)
+I-	
kazı-	: Fiske vurmak, şaklatmak. (TTS.219)
kici-	: Kaşmak. (TTS.240)
üngü-	: Yutmak, yemeği çabuk yemek, acele ederek yemek. (TTS.450)
+Ka-	
çaska-	: Şaklamak, şamarlamak. (TTS.521)
şuuga-	: 1. Çok konuşmak. 2. Dedikodu yapmak. 3. Gürültü yapmak. (TTS.582)
+KIr-	
+gIr- varyantı:	
algır-	: 1. Bağırarak, haykırmak. 2. (Düdük) Ötmek. 3. (Karga) Gaklamak. (TTS.53)
kaygır-	: 1. Bağırarak. 2. Çağırarak. (TTS.275)
kegir-	: Geçirmek. (TTS.234)
ogur-	: Bağırarak, haykırmak, anırmak. (TTS.313)
+kIr- varyantı:	
bışkır-	: 1. (Keçi, koyun) Aksırmak. (TTS.132)
ışkır-	: Nefes almak, zorla nefes alıp vermek. (TTS.601)
kışkır-	: Haykırmak, yüksek sesle bağırarak. (TTS.280)
küşkür-	: (Keçi, koyun) Kış kış diye kovalamak. (TTS.271)

şakır- : (Baykuş) Bağırarak. (TTS.565)

+IA-

aala- : 1. (Çocuk) Bağırarak, ağlamak. 2. (Hayvan) Anırmak. (TTS.28)

çogaala- : (Maral) Bağırarak. (TTS.379)

hiile- : (Rüzgâr) Keskin bir şekilde esmek. (TTS.491)

ıgla- : Ağlamak. (TTS.591)

ııla- : Mırıldanmak, homurdanmak, inlemek. (TTS.602)

mola- : Bağırarak, haykırmak. (TTS.298)

ööle- : Bağırarak, ağlamak. (TTS.337)

[öö: Astım. (TTS.337)]

[öö-aay: Çocuk dilinde kötü, korkunç kelimesi. (TTS.337)]

[ıı: Ses yansımali kelime. (TTS.602)]

sıla- : (Kurt, köpek) Bağırarak. 2. Vınlamak. (TTS.399)

tüüle- : Gürültü yapmak, vızıldamak, vınlamak. (TTS.428)

tıla- : Vızıldamak, vınlamak. (TTS.431)

şaaala- : (Deniz) Gürlemek, gürüldemek. (TTS.561)

şıcıla- : Cızırdamak, cızlamak. (TTS.586)

şıla- : 1. Cızırdamak. 2. Şırıldamak. (TTS.590)

şiile- : 1. Gürültü yapmak. 2. Gürültülü yağmur yağmak. (TTS.572)

şoola- : 1. Bağırarak ağlamak. 2. (Kurt) Ulumak. (TTS.578)

/I/+IA-

çaytıla- : (Su, çamur) Faşırdarak akarak. (TTS.512)

[çayt: Faşırtı, şıptırtı bildiren ses yansımali kelime. (TTS.512)]

çirile- : Cızırdamak, gürültü yapmak. (TTS.535)

[çir: Gürültü bildiren ses yansımali kelime. (TTS.535)]

çızıla- : (Dudak, dil) Fiske vurarak, şaklatarak. (TTS.554)

çıkkıla- : 1. Çatırdamak, çıtırdamak. 2. (Silah patlayınca) Ses çıkarmak. (TTS.554)

dazıla- : 1. Silah sesi gibi ses çıkarmak. 2. Fiskelemek, şaklamak. (TTS.143)

darıla-	: 1. Pat pat etmek, patırdamak. 2. (Traktör) Ses çıkarmak. (Tuv.T.S,1 49)
dirtile-	: 1. (Kalp) Atmak. 2. Tıkırdamak. (TTS.165)
dıyıla-	: Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırmak, cırlamak, ötmek. (TTS.192)
dırıla-	: Damlamak, damla damla akmak. (TTS.195)
hokkula-	: 1. Tıkırdamak, takırdamak. 2. Gürültü yapmak. 3. Sürekli olarak konuşmak. (TTS.480) [hok hok: Ses yansımali kelime. (TTS.480)]
hökküle-	: 1. Öksürmek, zor öksürmek. 2. Gevezelik etmek. (TTS.488)
ıyıla-	: (Sivri sinek) Vızıldamak, vınlamak. 2. Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırmak. 3. Ağlamak, memnuniyetsizlik belirtmek. (TTS.594)
kiçiğele-	: Gıdıklamak. (TTS.242)
koytula-	: Lıkırdamak, cumbuldamak, tokurdamak. (TTS.246)
mıcıla-	: (Koyun, keçi) Burundan soluk alırken ses çıkarmak. (TTS.305)
moytula-	: Lıkırdamak, cumbuldamak, tokurdamak. (TTS.297) [moyt: Ses yansımali kelime. Lıkırdama. (TTS.297)]
pedile-	: 1. (Topuklu ayakkabı) Yürürken ses çıkarmak. 2. Gürültü ile düşmek. (TTS.346)
saytıla-	: (Saksağan) Cıvıldamak. (TTS.363) [sayt: Saksağan sesini taklit eden ses yansımali kelime. (TTS.363)]
şıtıla-	: (Kuş) Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırmak. 2. Vınlamak. 3. Kıkır kıkır gülmek, kıkırdamak. (TTS.396) [şıyt: Kuşların sesini veya bazı hayvanların (tarla sincabı) sesini taklit eden ses yansımali kelime. (TTS.396)]
takkıla(t)-	: (Dil ile) Şaklatmak. (TTS.404)
tukkula-	: (Topuklu ayakkabı) Takırdamak, tıkırdamak. (TTS.415) [tok: Tıkırdama seslerini yansıtan yansımali kelime. (TTS.418)]
tökküle-	: Gümbürdemek. (TTS.418) [tök: Gürültü yansıtan yansımali kelime. (TTS.418)]
tıkkıla-	: 1. Vurmak, çalmak. 2. Tik tak etmek. (TTS.429)
tırıkıla-	: Döndürmek, çevirmek, bürkmek. (TTS.431)
tırıla-	: Titreşim sırasında ses çıkarmak. (TTS.431)

şakkıla- : Şangırdamak. (TTS.565)
[şak: Şangırtı bildiren ses yansımali kelime. (TTS.565)]

şaldıla- : (Dalga) Taşmak, taşıp dökülmek. (TTS.566)

şarıla- : Şırıldamak, çağıldamak. (TTS.568)

şavıla- : Fışkırdamak. (TTS.563)

şokkula- : Tıkırdamak, takırdamak. (TTS.577)

+nA- varyantı:

ıglaḡna- : Mırıldanmak, homurdanmak. (TTS.592)

kogurumna- : (Bahar ve sonbahar rüzgârı) Esmek. (TTS.244)

kuskunna- : Bağırarak, birini çağırarak için bağırarak. (TTS.267)

moḡna- : (Baş) Bir yere vurmak, çarpmak. 2. Pataklamak. (TTS.298)

miyaḡna- : Miyavlamak. (TTS.306)

+KAyn-

aaḡayn- : Hüngür hüngür ağlamak, bağırışmak (TTS.28)

çakkıḡayn- : Çık çık etmek. (TLG. 1170)

çızırtkayn- : Cızırdamak. (TLG. 1170)

diḡeyn- : Ses yayılmak. (TLG. 1170)

dirtıḡeyn- : Tıkırdamak. (TLG. 1170)

hülürtkeyn- : Hü hü etmek. (TLG. 1170)

kıyırtkayn- : Kıyırt demek. (TLG. 1170)

palırtkayn- : Patırdamak. (TLG. 1170)

şakkıḡayn- : Şak şak etmek. (TLG. 1170)

şıḡayn- : Cızırdamak. (TLG. 1170)

taagayn- : Ses yankılanmak. (TLG. 1170)

tüḡeyn- : Tü tü demek. (TLG. 1170)

3.2.4.4. Yakut Türkçesi

/(I)r/+AA-
/KIr/+AA-
+Ay-

+çIglInAA-
+DAA-
/Ir/+dAA-
/KIr/+dAA-
+In-
+Ir-
+IrgAA-
+Iy-
+KInAA-
+KIr-
+IAA-
/I/+IAA-
+sAy- (+sIy-)

/(I)r/+AA-

xahıñıraa- : Horlamak, horuldamak. (YTS.487)

möñüree- : (Öküz) Anırmak, bağırmak (YTS.243)

/KIr/+AA-

babd'ıgıraa- : Yüksek sesle kavga etmek, bağırıp çağrmak. (YTS.57)

babıgıraa- : “Ba-ba-ba” seslerini çabuk bir şekilde çıkartmak. (YTS.57)

bakkıraa- : (Çocuk) Yüksek sesle ağlamak, böğürmek. (YTS.60)

bald'ıgıraa- : Şapırtılı sesler çıkartmak. (YTS.61)

belligiree- : 1. Yüksek sesle ve hızlı konuşmak. 2. Anlaşılmaz bir şekilde konuşmak.
3. Çatırdamak, çıtırdamak. (YTS.99)

bıld'ıgıraa- : Anlaşılmaz bir şekilde dırdır etmek, cırlamak, sesleri anlamsız bir şekilde çıkarmak. (YTS.92)

bılıgıraa- : 1. (Kalp) Anlaşılmaz biçimde konuşmak. 2. Heyecanlı bir şekilde atmak.
(YTS.93)

bııçıgıraa- : Cıvıldamak. (YTS.97)

bitigiree- : (Kalp) Hızlı hızlı atmak. (YTS.72)

[bitigires: Kesik kesik sesi yansıtan kelime. (YTS.72)]

botuguraa- : Fısıldamak, mırıldanmak. (YTS.77)

boçuguraa- : Cıvıldamak. (YTS.77)

d'abdıgıraa- : Çok hızlı konuşmak, anlaşılmaz bir şekilde konuşmak. (YTS.124)

- hald'ıgıraa- : Şırıldamak, şarıl şarıl akmak, çağıldamak. (YTS.476)
- xaaçıgıraa- : Gıcırdamak, gıcirtılı sesler çıkarmak. (YTS.470)
- xaçıgıraa- : Hışırdamak. (YTS.491)
- xallıgıraa- : (Nehir, şelale) Şarıl şarıl akmak, şırıldamak, çapıldamak. (YTS.476)
- xolluguraa- : Fıkırdamak, fokurdamak. (YTS.494)
- kıçıgıraa- : Gıcırdamak, cazırdamak, çatırdamak. (YTS.214)
- kıkkıraa- : Gıcırdamak, cızırdamak, çatırdamak. (YTS.204)
- [kıkır: Çatırtı, cızırtı, kütürtü sesleri yansıtan kelime. (YTS.204)]
- kılıgıraa- : (Küçük madeni parçalar) Çınlamak, şingırdamak. (YTS.207)
- [kılıgır: Madeni nesnelerin birbirine değince çıkardıkları sesleri anlatan yansımali kelime. (YTS.207)]
- kucuguraa- : (Kar üzerinde yürüdüğü zaman) Kütürdemek, gıcırdamak, çatırdamak. (YTS.195)
- kuhuguraa- : Titreyen sesler çıkarmak, vızıltı, fişirtılı sesler çıkarmak. (YTS.194)
- kuld'uguraa- : 1. Sakin bir şekilde kaynamak, fıkırdamak. 2. Çok hızlı ve anlaşılmaz biçimde konuşmak. (YTS.186)
- kuluguraa- : 1. Monoton bir sesle vırıldamak, mırıldanmak. 2. (Yansımali kelime) Çalı horozu gibi ses çıkarmak. (YTS.186)
- küçügüree- : Kıtırdamak, kütürdemek, kütürtülü sesler çıkarmak. (YTS.203)
- kühügüree- : Kıkır kıkır gülmek. (YTS.201)
- kükküree- : 1. Gürültülü, patırtılı sesler çıkarmak. 2. Yüksek sesle ağlamak, bağırarak ağlamak. (YTS.196)
- labıgıraa- : 1. Sık sık ve yüksek sesle şaklatmak. 2. Dırdır etmek. (YTS.225)
- laçıgıraa- : Keskin, kütürtülü, tıkırtılı sesler çıkarmak. (YTS.227)
- [laçıgır: Çatırtı. (YTS.227)]
- lahıgıraa- : (Sert ve ağır nesneler) Gürültü yapmak, çatırdamak. (YTS.227)
- lebigiree- : 1. Çalma, vurma, çırpma sesler çıkarmak. 2. Yüksek sesle saçma sapan konuşmak. (YTS.231)
- lehigiree- : Uçmaya çalışırken sık sık kanat çırpma. (YTS.232)
- [lahıgır: Hayvanların boynuzları tosladığı zaman çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.227)]

- lihigiree- : Boğuk, takırtılı bir sesle yürümek veya koşmak. (YTS.229)
[lihigir: Boğuk bir sesle düşmede veya koşmada çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.229)]
- loçuguraa- : (Çakıl taşlarının birbirine değince) Takırtılı sesler çıkarmak. (YTS.230)
[loçugur: Takırtı, çatırtı. (YTS.230)]
- lohuguraa- : Yüksek, kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.230)
[lohugur: Kesik kesik sesleri anlatan yansımali kelime. (YTS.230)]
- lühügüree- : Ağır ve gümbürtülü sesler çıkarmak. (YTS.231)
[lühügür: Ağır bir taş kütesinin düşmesi neticesinde çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.231)]
- n'akkiraa- : Titreyen ve kısık bir ses ile bağırarak. (YTS.258)
- n'aldiraa- : Hızlı ve anlaşılabilir biçimde konuşmak.
[n'al: Hafif nesnelerin çarpma, çarpma seslerini anlatan kelime. (YTS.258)]
- n'amıgıraa- : 1. Hızlı hızlı çiğnemek, ağzını şıpırdatmak. 2. Hızlı ve anlaşılabilir biçimde konuşmak. (YTS.259)
[m'am: Şapırtı. (YTS.259)]
- n'ıllıgıraa- : Hızlı ve anlaşılabilir şekilde konuşmak. (YTS.263)
[n'ıllık: Ağır bir nesnenin yere düştüğü zaman çıkan ses. (YTS.263)]
- sahıgıraa- : Yüksek sesle neşeli bir şekilde gülmek, kahkaha atmak. (YTS.318)
- tahıgıraa- : (Silah hakkında) Çatlayıcı, patlayıcı sesler çıkarmak. (YTS.379)
- tibigiree- : Sık sık tıklatmak, takırdatmak, vurmak, çalmak. (YTS.382)
- tobuguraa- : Kesik ve ince sesler çıkarmak. (YTS.387)
- toluguraa- : Tıngırdmak, tıklatmak, çalmak. (YTS.389)
- tohuguraa- : Kesik kesik ve ince sesler çıkarmak. (YTS.392)
[tohugur: Kaygan nesnelerin kayarken ses çıkarmasını, hafif ve ince sesleri anlatan yansımali kelime. (YTS.392)]
- tübügüree- : (Yansımali kelime) Boğuk, kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.410)
- +Ay-**
- çırıpınay- : (Kuş hakkında) Cıvıldamak, ötmek. (YTS.515)

kişiney- : Vırıldamak, mırıldamak, gevelemek. (YTS.166)

sibiginey- : Fısıldamak. (YTS.321)

+çİgInAA-

arcığınaa- : Hırlamak. (TLG, 1252)

barçığınaa- : Horlamak. (YTS.64)

[bar: Aniden çıkan sesi (düşme) taklit eden yansımali kelime. (YTS.64)]

birciginee- : Fıkır fıkır kaynamak. (TLG, 1252)

borçuguna- : Yüksek sesle horlamak. (YTS.76)

kurcuguna- : Gurlamak, guruldamak. (TLG, 1252)

sırcığına- : Seri bir şekilde konuşmak. (TLG, 1252)

+DAA-

abıtayda- : Ahlamak, ohlamak. (YTS.28)

[abıtay: Çok ağır sonucunda söylenen ünlem. (YTS.28)]

allarsta- : Yüksek sesle gülmek, kahkaha atmak, çok gülmek. (YTS.38)

ayata- : (Öküz) Anırmak, böğürmek. (YTS.33)

büöbeyde- : Uyumak, ninni söylemek. (YTS.89)

bötüöxte- : 1. Zor nefes alıp vermek. 2. Nefes alıp vermede zorluk çekmek. (YTS.79)

çalıpta- : Sıçramak. (YTS.507) y.s.

xaaxta- : Tükürmek, tükürüp balgam çıkarmak. (YTS.469)

[xaax: 1. Tükürürken ağızdan çıkan sesi anlatır. 2. Karga sesi. (YTS.469)]

xahıta- : Bağırarak. (YTS.488)

hayda- : Bağırarak hayvan kovalamak. (YTS.370)

kıñkıyda- : Şikayetini ağlayarak belirtmek. (YTS.207)

tıñkıyda- : Mırıldanmak, ağlamak. (YTS.421)

[tıñ: Sıkıca bağlı ip, telin koptuğu zaman çıkardığı sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.421)]

xahıta(t)- : Bağırarak. (YTS.488)

ordootoo- : Gür bir sesle bağırarak, haykırmak. (YTS.276)
[hay: Havanaları kovalamak için kullanılan kelime. (YTS.370)]

/Ir/+dAA-

çalırdaa- : (Su) Sıçratmak. (YTS.507)
xacırdaa- : Kıtırdamak, kütürdemek. (YTS.491)
xaltırdaa- : (Geniş ve büyük ayakkabı ile) Ses çıkararak yürümek. (YTS.476)
kıcırdaa- : Gıcırdamak, çatırdamak. (YTS.215)
[kıcır: Gıcırta, çatırtı sesini yansıtan kelime. (YTS.215)]
kıkırdaa- : Gıcırtilı, çatırtılı sesler çıkarmak. (YTS.215)
[kıkır: Gıcırta, çatırtı seslerini yansıtan kelime. (YTS.215)]
lahırdaa- : Çarpma, çırpma, vurma sırasında yüksek sesli sesler çıkarmak.
(YTS.227)

+kIr+dAA-

lañkırdaa- : Gümbürdemek, gürlemek. (YTS.226)
[lañ: Gürültü sesler çıkarmak. (YTS.226)]
suukurdaa- : 1. Hırıltılı sesler çıkarmak. 2. Burundan sesle solumak. (YTS.346)
[suukur-saakır: Sürtünme seslerini yansıtan kelime. (YTS.346)]
[suukur-suukur: Burundan soluma seslerini yansıtan kelime. (YTS.346)]

+Ir-

ayaar- : Bağırarak, yaygara koparmak. (YTS.33)
[aya: Ağrı, sızı, yorgunluğu anlatmak için kullanılan yansımali kelime.
(YTS.33)]
bebeer- : (Çocuk) Yüksek sesle bağırma çok bağırarak, haykırmak. (YTS.97)
[be: Şaşıрма ünlemi. (YTS.97)]
kıır- : Yüksek sesle çalmak, vurmak, kütürdetmek. (YTS.215)

+IrgAA-

ardırğaa- : 1. Hırlamak. 2. Kükremek. (YTS.46)

bağırğaa-	: Vakvak etmek. (YTS.59)
ballırğaa-	: 1. Anlaşılmayacak şekilde konuşmak. 2. Şapırdatmak, şapır şupur sesler çıkarmak. (YTS.62)
bardırğaa-	: 1. Yüksek ve aniden sesler çıkarmak. 2. Fıkırdamak, fokurdamak. (YTS.64)
bellirğee-	: Çatlayan sesler çıkarmak. (YTS.99)
billirğee-	: Lıkırdamak, cumbuldamak. (YTS.70)
çağırğaa-	: (Bazı kuşlar hakkında) Cıyıklamak. (YTS.507) [çağ: Madeni nesneler birbirine değince çıkan sesleri yansıtan kelime. (YTS.507)]
çoburğaa-	: Şapırtılı sesler çıkarmak. (YTS.510)
xaaçırğaa-	: Gıcırdamak, gıcirtılı sesler çıkarmak. (YTS.470)
xaagirğaa-	: (Karga) Bağırarak, gıklamak. (YTS.463)
xardırğaa-	: 1. Kıtırdamak, çıtırdamak. 2. Gıcırdamak. (YTS.484)
xooburğaa-	: 1. Fısıltılı sesler çıkarmak. 2. Gırtlaktan konumak. (YTS.499)
xoohurğaa-	: 1. Hışırtılı, fısıltılı sesler çıkarmak. 2. Guruldamak. (YTS.499)
kuçurğaa-	: Gıcırdamak, cazırdamak, çatırdamak. (YTS.195) [kuuçur-kaaçır: Gacirtılı sesleri yansıtan yansımali kelime. (YTS.195)]
kuhurğaa-	: Keskin ve kısa kısa sesler çıkarmak. (YTS.194)
kurdurğaa-	: Çıtırdamak, kıtırdamak, kütürdemek. (YTS.192) [kur: Sert nesneler parçalandığı zaman çıkardığı sesleri anlatan yansımali kelime. (YTS.192)]
kıbırğaa-	: Çatırtılı, gıcirtılı sesler çıkarmak. (YTS.215)
kıçıırğaa-	: Gıcırdamak, cazırdamak. (YTS.216) [kıçıır: Gıcirtı seslerini yansıtan kelime. (YTS.216)]
kürdürğee-	: Hırıltılı bir şekilde öksürmek. (YTS.200) [kür: Ağır veya parça parça nesnelerin düşmesi neticesinde çıkan sesler. (YTS.200)]
lahırğaa-	: Çarpma, vurma, çırpma sesler çıkarmak. (YTS.227)
lebirğee-	: 1. Çalmak, çarpmak, vurmak. 2. Sürekli ve sıkıcı bir şekilde konuşmak. (YTS.231)

lehirğee-	: Çırpmaq, çalmak, çarpmaq. (YTS.232)
lıbırğaa-	: (Kapı) Çarpmaq, vurmaq. (YTS.231)
lihirğee-	: Kesik kesik, boğuk, ağır sesler çıkarmak. (YTS.229)
matırğaa-	: Vakvak etmek. (YTS.233)
n'aamırğaa-	: Anlaşılmaz biçimde kısık sesle konuşmak. (YTS.257)
n'aanırğaa-	: 1. Miyavlamak. 2. Zayıf ve tiz bir sesle ağlamak. (YTS.257)
n'illirğee-	: (Dalga) Çarpmaq ve vurma seslerini çıkarmak. (YTS.260)
tahirğaa-	: Yüksek sesle şaklatmak. (YTS.380)
tardırğaa-	: (Genelde atlar hakkında) Horlamak. (YTS.377)
tibirğee-	: (Silah sesi hakkında) Boğuk ve kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.283)
tihirğee-	: Boğuk ve kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.386) y.s.
tiñgirğee-	: Ağır ve boğuk sesler çıkarmak. (YTS.384)
	[tiñ: Boğuk sesleri yansıtan kelime. (YTS.384)]
turdurğaa-	: (Otları yolarken) Karakteristik sesler çıkarmak. (YTS.406)
tübürğee-	: Aralıksız boğuk sesler çıkarmak. (YTS.410)

+Iy-

darbiy-	: 1. (Kapı) Yüksek sesle çalmak, tıklatmak, vurmaq. 2. Gümbürdemek, gürlemek. (YTS.111)
	[dar: Tahtaya vurunca çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.110)]
	[darbaan: Gürültü patırtı. (YTS.110)]
dürbüy-	: Tıkırdamak, vurmaq, çalmak, tıklatmaq. (YTS.120)
	[dürbüön: Gürültü, patırtı, takırtı. (YTS.12)]
köbdüörüy-	: Yüksek sesle konuşmaq, bağırarak konuşmaq. (YTS.175)
	[köbüö: Yüksek sesli bağırtı. (YTS.175)]
	[sibigineyii: Fısıltı. (YTS.321)]
kuhuy-	: Vızıltı, fışırtı, ıslık gibi sesler çıkarmak. (YTS.194)
kuskuy-	: 1. Islık çalmak. 2. Sürekli olarak bir şeyler yapmak. (YTS.193)
	[kus: Keskin bir ıslık sesini anlatan yansımali kelime. (YTS.193)]
labiy-	: Şaklatmaq, çarpma, çırpma seslerini çıkartmaq. (YTS.225)
n'irihiy-	: Boğuk sesler çıkarmak. (YTS.261)

tobuy-	: Tıkırdatmak, çalmak, tıklatmak. (YTS.387)
tübüy-	: Kesik kesik sesler çıkarmak. (YTS.410)
	[n'ir: Boğuk sesleri anlatan yansımali kelime. (YTS.261)]
tahıy-	: Vurmak, kamçılama, çakmak. (YTS.379)
tibiy-	: Kesik kesik, ince sesler çıkarmak. (YTS.382)

+KInAA-

baaginaa-	: Kalın bir ses çıkarmak. (YTS.54)
bard'ıgınaa-	: 1. Yüksek sesle bağırma. 2. Fıkırdamak, kaynamak.
	[bar: Aniden çıkan sesi (düşme) taklit eden yansımali kelime. (YTS.64)]
burd'ugınaa-	: 1. Sessiz horlamak, burundan solumak. 2. Şırıldamak, çapıldamak. (YTS.86)
buugınaa-	: 1. Burundan sesli solumak, nefes alıp vermek. 2. Sinirlenmek. (YTS.87)
daaginaa-	: Uzun uzun, ağır ağır bağırma. (YTS.108)
dıgınaa-	: (Böcek hakkında) Keskin bir sesle vızıldamak, vınlamak. 2. Çınlamak, çingirdamak. (YTS.121)
doogınaa-	: (Yabanarısı) Vızıldamak, vınlamak. (YTS.116)
dürbüönnee-	: Gürültü yapmak, tıkırdatmak. (YTS.120)
	[dürbüön: Gürültü patırtı, takırtı. (YTS.120)]
xagınaa-	: Hırıltılı sesler çıkarmak, hırıltılı bir sesle konuşmak. (YTS.463)
xaaxınaa-	: Gıcırdamak, cazırdamak. (YTS.469)
	[xaax: Gıcırta, cazırtı seslerini yansıtan kelime. (YTS.469)]
ırd'ıgınaa-	: 1. (Köpek hakkında) Homurdamak, hırıldamak. 2. Kızmak, sinir olmak. (YTS.529)
	[ır: Köpeğin hırıldama sesi. (YTS.528)]
kiñkinee-	: 1. Güm güm diye ses çıkarmak. 2. Uğuldamak, vınlamak. (YTS.166)
kögünee-	: Hırıltılı, kalın sesle konuşmak, hırıltılı sesler çıkarmak. (YTS.179)
kugınaa-	: (Rüzgâr, orman, uçak) Gürüldemek, gürültü etmek. (YTS.195)
	[kuugun-kaagin: Gürültü, yüksek sesli gürültü. (YTS.195)]
küügünee-	: Gürültü çıkarmak, gürültü patırtı yapmak. (YTS.202)
	[küügün: Anlaşılmayan gürültü patırtı sesleri. (YTS.202)]

kıŋkınaa-	: Çınlamak, çingırdamak. (YTS.208)
kıgınaa-	: Çınlamak, yüksek sesli sesler çıkarmak. (YTS.215)
kıkınaa-	: 1. Gıcırdamak, cazırdamak. 2. İkıl ıkıl solumak, kısık sesle konuşmak. (YTS.215)
laŋkınaa-	: (Çana vurulduğunda) Kalın ve keskin sesler çıkarmak. (YTS.226) [laŋ: Büyük madeni nesneler vurulduğunda çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.226)]
lıŋkınaa-	: Çalmak, cırıldamak, çingırdamak, çınlamak. (YTS.231) [lıŋ: Metal veya cam nesnelerden çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.231)] [lıŋkır: Cam nesneler kırılınca çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.231)]
lıŋkinee-	: Gürültü yapmak, gürüldemek, çınlamak. (YTS.228) [lıŋ: Boğuk sesleri yansıtan kelime. (YTS.225)]
lünkünee-	: Uğuldamak, vınlamak, ötmek. (YTS.231) [lün: Boş, metalik (beton, kutu) nesnelere vurulduğunda çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.231)]
n'aagınaa-	: Miyavlamak, cıyak cıyak bağırmak. (YTS.257)
saagınaa-	: Vızıldamak, vınlamak, uğuldamak. (YTS.304)
sırd'ıgınaa-	: (Bir şey yağda kızarıırken) Çatırdamak, çıtırdamak, cızırdamak. (YTS.361) [sırd'ır: Cızırtılı sesleri yansıtan kelime. (YTS.346)]
sirdiginee-	: 1. (Yanan odun hakkında) Çatırdamak, çıtırdamak. 2. (Yılan) Tıslamak. (YTS.326)
suuguna-	: Hışırdamak, fişırdamak; hışırtılı sesler çıkarmak. (YTS.346) [suugun: Hışırtı, fişırtı. (YTS.346)]
taŋkınaa-	: (Madeni nesneler hakkında) Keskin ve çınlayıcı sesler çıkarmak. (YTS.374) [taŋkır-tuŋkur: Metal nesnelerin düşmesi nedeniyle çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.374)]
tiginee-	: Uğultulu, gürültülü sesler çıkarmak, gürültü yapmak. (YTS.382)
tiŋkinee-	: Boğuk sesler çıkarmak. (YTS.384)
tünkünee-	: Vızıltılı sesler çıkarmak. (YTS.412)

+KIr-

+kIr- varyantı:

ıngır- : Çağırarak, davet etmek. (YTS.527)

keger(t)- : Geçirmek, öğürtü gelmek. (YTS.217)

+hIr- varyantı:

çihır- : Keskin, tiz, vızıltılı, fişirtılı sesler çıkarmak. (YTS.515)

xahır- : 1. (Hayvan hakkında) Yüksek sesle bağırarak. 2. Anırmak, böğürmek. (YTS.488)

xaxaar- : 1. Gıdıklamak, bağırarak. 2. Kahkaha atmak. (YTS.490)

kuhur- : Vızıltı, keskin sesler çıkarmak. (YTS.194)

+IAA-

ayala- : Ah çekmek, oflamak, üflamak, inlemek. (YTS.33)

[aya: Ah!, Vay!, Aman!. (YTS.33)]

köbüöle- : Yüksek sesle bağırarak. (YTS.175)

[köbüö: Yüksek sesli bağırarak. (YTS.175)]

/I/+IAA-

barçalaa- : Bir şeyi sesli bir şekilde kesmek, kırmak. (YTS.64)

barılaa- : 1. Gürültü yapmak. 2. (Su) Gürlemek. (YTS.64)

çırılaa- : Şırıldamak, şarıldamak, çağıldamak. (YTS.515)

darılaa- : Titreyen, çınlayan sesler çıkarmak. (YTS.111)

[dar: Titreyen, çınlayan sesleri yansıtan kelime. (YTS.111)]

dırılaa- : Zangırdamak. (YTS.121)

[dır: Çınlama, çingirtı, zangirtı seslerini yansıtan kelime. (YTS.121)]

ıñalaa- : Huysuzluk etmek, kapris yapmak. (YTS.527)

kırılaa- : 1. Kütürdemek, hışırdamak. 2. Çınlamak. (YTS.211)

[kır: Küçük nesnelerin yere düştüğü zaman çıkardığı sesleri yansıtan kelime. (YTS.208)]

kurulaa- : Gürültü, patırtı çıkarmak. (YTS.192)

[kur: Gürültülü sesleri yansıtan kelime. (YTS.192)]

- kürülee- : (Sıvı) Fokurdayarak kaynamak. (YTS.201)
[kür: Sıvı tarzı şeyler kaynarken çıkardığı seslerin yansımaları anlatan kelime. (YTS.201)]
- marılaa- : Yüksek sesle ağlamak. (YTS.236)
- n'irilee- : 1. Gürüldemek, gürlemek. 2. Ağır bir acı hissetmek. (YTS.260)
[n'ir: Gürültü seslerini yansıtan kelime. (YTS.260)]
- orulaa- : İkıl ıkıl anırmak, böğürmek, bağırarak. (YTS.278)
- sarılaa- : (Kadın, çocuk hakkında) Bağırarak, haykırmak. (YTS.318)

+sIy-

+gIy- varyantı:

- bargıy- : 1. Anırmak, böğürmek. 2. Havlamak. (YTS.63)
- dorguy- : 1. Gürüldemek, gürlemek. 2. Titremek. (YTS.116)
- morguy- : Yüksek sesler çıkarmak. (YTS.242)
- n'irgiy- : Gürüldemek, gürlemek. (YTS.260)
[n'ir: Gök gürültüsünü yansıtan ses. (YTS.260)]

+rIy- varyantı:

- eeñeriy- : Yüksek sesle çınlamak, ötmek. (YTS.542)
- xaxırıy- : Keskin, tiz, bir sesle çitilemek, sürtmek, keselemek. (YTS.490)
- kuguray- : Sık sık ısıklık çalmak, vızıl vızıltı seslerini çıkarmak. (YTS.194)

+sIy- varyantı:

- kıñsiy- : Hımhım etmek, burundan konuşmak. (YTS.208)
- kupsuy- : (Kuş hakkında) Fısıltılı sesler çıkarmak. (YTS.190)
[kup: (Kuş hakkında) Kanat çırpıtıkça çıkan sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.190)]
- laxsiy- : Dırdır etmek, saçma sapan konuşmak. (YTS.227)
- lıksiy- : Kahkaha atmak, kesik ve boğuk sesler çıkarmak. (YTS.231)
- liksiy- : Çalmak, vurmak, tıklatmak, şakırdamak. (YTS.228)
[lik: Ağır nesnelere vurulduğunda veya düştüğünde çıkan keskin bir sesi anlatan yansımali kelime. (YTS.228)]
- lüksüy- : Takırtılı ses çıkararak bir şeyle vurmak. (YTS.231)

- [lük: Kesik kesik, tak tak çıkan sesleri yansıtan kelime. (YTS.230)]
- lũşũy- : Uğultulu sesler çıkarmak, uğuldamak. (YTS.231)
- [lũş: Uğultu seslerini yansıtan kelime. (YTS.231)]
- [lũşkũr-laŋkır: Kalın ve ağır seslerin yansıması. (YTS.231)]
- sıŋsıy- : 1. Burun çekmek. 2. Koklamak. (YTS.360)
- [sıŋk: Burun çekme. (YTS.360)]
- sipsiy- : Fısıldamak. (YTS.324)
- [sıp: Fısıltılı sesleri yansıtan kelime. (YTS.324)]
- toŋsuy- : 1. (Kapı) Tıklatmak. 2. Gagalamak. (YTS.390)
- [toŋ: Herhangi bir nesneye vurulduğı zaman çıkan sesi yansıtan kelime. (YTS.390)]

3.2.5. Çuvaş Türkçesi

/(I)r/+A-
+I-
+(I)h-
+ka-
+KIr-
+lA-
+lAt
/Il/+tAt-
/Ir/+tAt-
+sIr-

/(I)r/+A-

haltãra- : Titremek (Aşmarin 1928, 142)

yanĩra- : Çalmak, duyulmak, ötmek. (ÇTS.314)

[yan: Yankı. (ÇTS.314)]

+I-

ĩkĩ- : Anırmak, böğürmek, ağlamak. (ÇTS.72)

+Ik-

şuyĩh- : Cıvıldamak, cıyak cıyak bağırarak, gürültü yapmak, uğuldamak. (ÇTS.209)

+KA-

- laka- : Çalkalanmak (Aşmarin 1928, 142)
- lirka- : Saçma sapan konuşmak, gevezelik yapmak, homurdanmak. (ÇTS.127)
- naşka- : Solumak (Aşmarin 1928, 142)
- nıyka- : 1. Vızıldamak, vınlamak. 2. Cıvıldamak, inlemek. (ÇTS.142)
- palka- : 1. Sıçramak, fokurdamak. 2. Saçma sapan konuşmak. (ÇTS.148)
- şakka- : Vurmak, çalmak, takırdamak, kapıyı çalmak. (Aşmarin 1928, 142; ÇTS.294)
- varka- : inlemek (Aşmarin 1928, 142)

+Kİr-

+hİr- varyantı:

- ahır- : 1. Sesli gülmek, kahkaha atmak. 2. (Rüzgâr) Uğuldamak. (ÇTS.41)
- yihır- : Çağırarak, seslenmek, davet etmek. (ÇTS.91)
- şuhır- : Çağırarak, bağırarak, haykırmak, inlemek, inildemek. (ÇTS.213)
- şihır(t)- : Isık çalmak. (ÇTS.299)
- tulhır- : 1. Burnuyla gürültülü soluk çıkarmak. 2. Surat asmak, somurtmak. (ÇTS.239)
- ühır- : 1. Gürültü yapmak, uğuldamak, gürüldemek, atışmak. 2. Hırlamak, kükremek, ulumak. (ÇTS.257)

+kİr- varyantı:

- kakır- : Geçirmek. (ÇTS.93)
- kışkır- : Bağırarak, gaklamak, ötmek, haykırmak. (ÇTS.106)
- makır- : Ağlamak, sızlamak, melemek, böğürmek. (ÇTS.131)
- [makıru: Ağlama, sızlanma, meleme, böğürme. (ÇTS.131)]
- şıkır- : Cıyak cıyak bağırarak. (ÇTS.204)
- ükır- : Ulumak. (ÇTS.255)

+ıİr- varyantı:

- yanır- : Çınlamak, ötmek, duyulmak, sesi gelmek, çingirdamak. (ÇTS.314)

+IA-

- çarla- : (Hayvan) Guruldamak. (ÇTS.284)
- çaşla- : (Su) Cızırdamak, homurdanmak, şırıldamak, çağıldamak. (ÇTS.285)
- çívle- : Cırcır etmek, cıvıldamak. (ÇTS.287)
- ínírle- : Sessizce inlemek, inildemek, sessizce ağlamak, sessizce böğürmek. (ÇTS.73)
- íşíkle- : Hıçkırmak. (ÇTS.74)
- hírle- : Gürültü yapmak, uğuldamak, gürüldemek, tartışmak, ağız kavgası yapmak. (ÇTS.272)
- kakala- : Gıdıklamak, ötmek. (ÇTS.93)
- karla- : Ses çıkarmak. (ÇTS.97)
[karlav: Ses, gürültü. (ÇTS.97)]
- kaşla- : Uğuldamak, hışırdamak, şırıldamak, ses yapmak. (ÇTS.101)
[kaşlav: Orman sesi. (ÇTS.101)]
- kütikla- : Gıdıklamak. (ÇTS.105)
- kírle- : Gürültü yapmak, gürlemek, gıcırdamak, uğuldamak. (ÇTS.109)
- mekírle- : 1. İnlemek, hırıldamak, ıkınmak. 2. Cimrilik etmek. (ÇTS.136)
- mekleş- : Melemek (ÇTS.136)
- memle- : Homurdanmak. (ÇTS. 136)
- nüşeklen- : Hıçkırmak. (ÇTS.144)
- sírle- : Vızıldamak, vınlamak. (ÇTS.187)
[sírleni: Homurtu, uğultu. (ÇTS.187)]
- şavla- : 1. Gürültü yapmak, uğuldamak, hışırdamak. 2. Yüksek sesle konuşmak. (ÇTS.294)
[şav: Gürültü, patırtı, ses. (ÇTS.294)]
- ulaş- : Ulumak (ÇTS.248)
- yınla- : Çınlamak, cıvıldamak. (ÇTS.85)
- yısla- : Gürültü yapmak, şamata etmek, hışırdamak. (ÇTS.86)
[yıslav: Gürültü, şamata, konuşma sesler. (ÇTS.68)]

+lAt-

aylat-	: 1. İnlemek, inildemek sızlanmak. 2. İç çekmek, oflamak. (ÇTS.31)
çaklat-	: Çınlamak, çingırdamak, tık tık etmek, (ÇTS.283)
çirīklat-	: (Ağustos böcek) Cırıldamak. (ÇTS.286)
éhlet-	: İnlemek, of çekmek, iç çekmek. (ÇTS.309) [éh: (Üzüntü, acıma, merhamet ifadesi) Eh. (ÇTS.309)]
éhhímlet-	: Öksürmek (ÇTS.309) [éhhím: (Öksürük bildiren yansıma sözcük) Öhö! Öhö!. (ÇTS.309)]
hamlat-	: Sessizce, yavaşça havlamak, ağır ağır havlamak, (ÇTS.262)
hartlat-	: Horlamak, homurdanmak, domuzun bağırması, (ÇTS.262)
haşlat-	: Hırıldamak, içine çekmek, iç geçirmek, (ÇTS.263)
īrlat-	: Hırlamak, kükremek, homurdanmak. (ÇTS.44)
iklet-	: Hıçkırmak. (ÇTS.72)
kariklet-	: Gıcırdamak, çatırdamak. (ÇTS.97)
kartlat-	: 1. (Kalp) Vurmak, atmak. 2. (Karga) Bağırarak, dır dır etmek. (ÇTS.98)
kahlat-	: Çok şiddetli öksürmek. (ÇTS.100)
kīçirtat-	: Çıtırdatmak, gıcırdatmak. (ÇTS.106)
kīvaklat-	: (Ördek) Ses çıkarmak. (ÇTS.102)
kīviklet-	: Kıvik kıvik, kıvıl kıvıl şeklinde ses çıkarmak. (ÇTS.102)
kīraklat-	: Ses çıkarmak, bağırarak. (ÇTS.105)
kīriklet-	: Gıcırdamak, cıvıldamak. (ÇTS.105)
kīrīslet-	: Gürüldemek, gürlemek. (ÇTS.109)
kranklat-	: 1. Bağırarak, ötmek. 2. Beddua etmek, kara haber getirmek. (ÇTS.115)
kuklat-	: (Kuş) Guklamak, ötmek. (ÇTS.116)
lartlat-	: Gaklamak, gak gak etmek. (ÇTS.126)
līrlat-	: Fısıldamak, cıvıldamak. (ÇTS.127)
leklet-	: Hıçkırmak, hıçkırık tutmak. (ÇTS.128)
mīvīklat-	: Mırıldanmak, miyavlamak. (ÇTS.131)
nīyīklat-	: Cıyak cıyak bağırarak. (ÇTS.142)
nīylat-	: Vızıldamak, vınlamak. (ÇTS.142)

nırıklet-	: Homurdanmak, cıyak cıyak bağırmak. (ÇTS.142)
nışıklet-	: Hıçkırma. (ÇTS.142)
ohlat-	: İnlemek, iç çekmek, soluk almak. (ÇTS.41)
şitlat-	: Çatlamak. (ÇTS.203)
	[şit-şat: Şak şak, çat çat. (ÇTS.203)]
şartlat-	: Çırpma, şaklamak, çatırdatmak, tıkırdatmak. (ÇTS.296)
şiylat-	: Vızıldamak, vınlamak. (ÇTS.296)
tırlet-	: Gürültü yapmak, uğuldamak, tepinmek, ayağıyla vurma, (ÇTS.233)
yihlat-	: Sessizce gülmek, kıkırdamak. (ÇTS.86)
/II/+tAt-	
hariltat-	: Horlamak, horuldamak, hırıldamak. (ÇTS.262)
ihiltet-	: Kıkır kıkır gülmek, sessiz sessiz gülmek. (ÇTS.75)
	[ihiltetni: Kıkırdama, kıkırdeme, sessiz sessiz gülme. (ÇTS.75)]
kışiltet-	: Uğraşmak, ses çıkarmak, kaynaşmak. (ÇTS.111)
	[kışilti: Ağır adam, yavaş adam. (ÇTS.111)]
maşiltat-	: Burnundan zorla ve sesli sesli nefes almak. (ÇTS.133)
mikiltat-	: 1. Hareket etmek. 2. Mırıldamak. (ÇTS.134)
miykiltat-	: Miyavlamak, mırıldamak. (ÇTS.134)
miriltat-	: Mırıldamak, mırlamak. (ÇTS.135)
mişiltat-	: (Burnundan) zorla sesli sesli soluk almak, çok yavaş çalışmak. (ÇTS.136)
mikiltet-	: 1. Görünüp kaybolmak, parıldamak, yanıp sönmek. 2. Gevezelik yapmak, saf saf konuşmak. (ÇTS.137)
nıyiltat-	: 1. Vızıldamak, vınlamak. 2. Cıvıldamak, inlemek. (ÇTS.142)
pakiltat-	: 1. Çağlayarak akma. 2. Mırıldamak. (ÇTS.147)
	[pakilti: Çalçene, çenesi düşük, geveze; boşboğaz. (ÇTS.147)]
pışiltat-	: Fısıldamak. (ÇTS.155)
	[pışilti: Fısıldaşan, sessiz konuşan. (ÇTS.155)]
pekiltet-	: (Çocuk) Gevezelik etmek, mırıldanmak, boş yere konuşmak. (ÇTS.155)

pıkıltat-	: 1. Çene çalmak, gevezelik etmek. 2. Sallamak. 3. Pohpohlamak. (ÇTS.156)
süpıltat-	: Çene çalmak, gevezelik etmek, saçmalamak, boş konuşmak. (ÇTS.194) [süpılti: Geveze, boşboğaz. (ÇTS.194)]
şatıltat-	: 1. Hışırdamak, fışırdamak. 2. Durmadan konuşmak. (ÇTS.199) [şatılti: lakırdıcı, geveze, çok konuşan. (ÇTS.199)]
şıriltat-	: 1. Titremek, zangır zangır titremek, zangırdamak, çınlamak, çingırdamak. 2. Cıyak cıyak bağırarak. (ÇTS.202) [şırıti: 1. Titrek, tireyen. 2. Gıcırtilı. (ÇTS.202)]
şitiltat-	: Hışırdamak. (ÇTS.202) [şitıl-şitıl: Hışır hışır. (ÇTS.202)]
şakıltat-	: Takırdatmak, gürültü yapmak, konuşmak, sohbet etmek. (ÇTS.294)
şıpıltat-	: Fısıldaşmak, sessizce konuşmak. (ÇTS.298)
şıkıltat-	: (Cıvcıv) Cıvıldamak (ÇTS.300)
vışiltat-	: Esmek, üflemek, püflemek. (ÇTS.54) [vış-vış: Çabuk, hızlı, acele. (ÇTS.54)]
yapıltat-	: 1. Hızla hareket etmek. 2. Pohpohlamak, dedikodu yapmak, çekiştirmek, gammazlamak. (ÇTS.315) [yapılti: Düşüncesiz, rüzgârlı, hava. (ÇTS.315)]

/Ir/+tAt-

çakırtat-	: (Saat) Kıtırdamak, çıtırdamak, kütürdemek. (ÇTS.283)
çankırtat-	: Çınlamak, çingırdamak. (ÇTS.284)
haltırtat-	: 1. Takırdamak, zangırdamak, çatırdamak, zangır zangır titremek. 2. Hindilerin gurklaması. (ÇTS.261)
kaçırtat-	: Gıcırdatmak, çatırdatmak. (ÇTS.100)
kaşırtat-	: Hışırdatmak, çıtırdatmak. (ÇTS.101)
kaştırtat-	: Ses çıkarmak, uğraşmak. (ÇTS.101) [kaştır: Aniden, beklenmedik bir anda. (ÇTS.101)]
kımırtat-	: Kıpırdatmak, çıtırdatmak. (ÇTS.103)
kıpırtat-	: Şakırdatmak, dağıtmak. (ÇTS.104)

kímsírtet-	: Gümbürdemek, gürlemek. (ÇTS.108)
kípírtet-	: Ses çıkarmak, tıkırtı yapmak. (ÇTS.108)
lakírtat-	: Kaynamak, fıkırdamak, gevezelik yapmak. (ÇTS.124)
latírtat-	: Çatırdamak, kıtırdamak, gıcırdamak. (ÇTS.126)
líkírtat-	: 1. Sesli kaynamak. 2. Boş laf etmek. (ÇTS.127) [líkírtak: Hıçkırık. (ÇTS.127)] [líkírtili: Boşboğaz, geveze. (ÇTS.127)]
lipírtat-	: 1. Kanat çırpma. 2. Kaynamak. 3. Saçma sapan konuşmak. (ÇTS.127) [lipírtili: Boşboğaz, geveze. (ÇTS.127)]
litírtat-	: Çatırdamak, kıtırdamak. (ÇTS.128) [litírtili: Kısa, şişman, göbekli çocuk. (ÇTS.128)]
lepírtet-	: Anlamsız konuşmak, anlaşılmaz şekilde konuşmak. (ÇTS.128) [lepírtili: Anlamsız, aptal, anlayışsız, boşboğaz. (ÇTS.128)]
pakírtat-	: Çağlayarak akıtmak, karnı guruldamak. (ÇTS.147)
patírtat-	: Pat diye ses çıkarmak. (ÇTS.150)
píčírtat-	: 1. Cızırdamak, homurdanmak. 2. Işıldamak, parıdamak. (ÇTS.155)
şatírtat-	: 1. Çatırdamak, çıtırdamak, gıcırdamak, hışırdamak, fişirdamak. 2. Kaşınmak, kusur bulmak. (ÇTS.199)
típírtet-	: Gürültü yapmak, uğuldamak, gürültü çıkarmak. (ÇTS.231)
haltírtat-	: 1. Takırdamak, zangırdamak, çatırdamak, zangır zangır titremek. 2. Hindilerin gurklaşması. (ÇTS.261)
şankírtat-	: Çınlamak, çingırdamak. (ÇTS.295)
şapírtat-	: Şapırdamak, horlamak. (ÇTS.295)
vítírtet-	: Çiselemek, tıpış tıpış yürümek. (ÇTS.57)
yışírtat-	: Hışırdamak. (ÇTS.86)
+sír-	
üsír-	: Öksürmek. (ÇTS.256)

4. SONUÇ

Türk dili, yansımali kelimeler ve onlardan türeyen yansımali fiiller bakımından da zengin bir dildir. Bilindiği üzere yansımali kelimeler veya yansımali fiiller yapı bakımından “ses yansımali” ve “biçim yansımali” olarak iki ana gruba ayrılmaktadır. Bu tezde sadece “ses yansımali” kelimeler incelenmiştir.

Taramalarımız sonucunda, Orhun Anıtlarında yansımali fiile rastlayamadık. Bu, Orhun Türkçesinde yansımali fiillerin olmadığı anlamına gelmez. Çünkü Orhun Anıtlarının söz hazinesi sınırlıdır ve konusu itibarı ile yansımali fiillerin kullanılması gerekmemiş olabilir.

Malzemeler incelendikten sonra tezimizden elde ettiğimiz sonuçlar şu şekildedir:

1. Yansima kelimelerden fiil türeten ekler bazı durumlarda doğrudan ses yansima kök ve tabanlara eklenir. Bazen de /ıl/, /ır/, /ış/ gibi hecelerle genişleyerek ikincil biçim oluşturan ses yansımali kelimelere gelir. Bir örnek:

+dA-

BASİT KÖKLER ÜZERİNDE	GENİŞLETİLMİŞ TABANLAR ÜZERİNDE
+dA-	/ıl/+dA- /ır/+dA- /ış/+dA-
<i>busta-</i> “sığır bağırma”, <i>hıkta-</i> “yakınarak, üzülerek sessizce ağlamak” <i>hışda-</i> “ses çıkarmak, söylemek” <i>tapta-</i> “birbirini beğenerek arkasını okşamak”	<i>şak+ıl+da-</i> “şakırdamak” <i>ar+ıl+da-</i> “kükremek” <i>düp+ür+de-</i> “tıp tıp etmek, yürek tüpülmek” <i>fık+ır+da-</i> “fıkırdamak, fıkır fıkır yapmak” <i>çağ+ış+ta-</i> “madeni ve cam nesneler birbirine değerek ses çıkarmak”

2. Tarihî ve yaşayan Türk lehçelerinin metinlerinde tespit edebildiğimiz ses yansımali kelimelerden fiil yapan ekler 24 tanedir. Bunlardan 3 tanesi, basit kökler dışında, /ıl/, /ır/, /ış/ gibi hecelerle genişletilmiş tabanlara da gelir. Genişletilmiş tabanlara gelen şekilleri de katarsak, ses yansımali kelimelerden fiil yapan 41 şekil tespit edilmiştir.

Eklerin kaç lehçede geçtiklerine göre sıralamalarını gösteren tablo aşağıdadır. Bu tabloda ayrıca ilgili ekin ilgili lehçede kaç örnekte tespit edildiği de gösterilmiştir. Tarihî ve yaşayan Türk lehçelerinde ses yansımali kelimelerden türetilmiş toplam **3173** fiil tespit edilebilmiştir.

	EK	Kaç geçmektedir	lehçede	Toplam örnek	Toplam sayısı
1	+DA-	15		62	
	/Il/+dA-	19		852	
	/Ir/+dA-	15		265	
	/dIr/+dA-	1		10	
	/KIr/+dA-	9		58	1317
	/η/+da-	3		9	
	/İş/+dA-	2		12	
	/Il/+tAt-	1		23	
	/Ir/+tAt-	1		26	
2	+lA-	28		571	
-	/I/+lA-	11		83	
	/Ir/+lA-	7		87	
	/KIr/+lA-	5		23	845
	/dIr/+lA-	3		12	
	/Il/+lA-	4		66	
	/η/+la-	1		3	
3	+A-	-		-	
	/(I)r/+A-	27		201	
	/KIr/+A-	11		125	393
	/dIr/+A-	10		47	
	/Cır/+A-	5		20	
4	+KIr-	28		334	
5	+Ir-	10		21	
6	+I-	16		38	
7	+lı-	12		12	
8	+nA-	13		18	
9	+sIr	9		19	
10	+(I)n-	8		8	
11	+şA-	6		13	
12	+SI²-	6		11	
13	+Ka-	4		11	618
14	+şI²-	4		10	
15	+Ay-	5		10	
16	+sA-	4		6	
17	+An-	3		5	
18	+Ik-	3		3	
19	+IrgAA²-	1		35	
20	+KI³nAA²-	1		30	
21	+sIy- (+sAy-)	1		16	
22	+Iy-	1		11	
23	+çIglInAA-	1		6	
24	+KA²yn-	1		1	

3. Tablodan da görülebileceği gibi, en işlek ekler +dA- (ve genişlemiş şekilleri), +lA- (ve genişlemiş şekilleri), +A- ekinin genişlemiş şekilleri ile +KIr- ekleridir.

4. +KIr- eki, yansıma kelimelerden fiil yapan en karakteristik şekildir. Bu ek sadece basit kökler üzerinde kullanılmaktadır. Kendisinden daha çok örneği bulunan +dA- ve +lA- ekleri ise kullanım sıklıklarını genişletilmiş tabanlar üzerinde göstermektedir. Ayrıca çok örneği olan +lA- eki yansıma fiiller dışında da Türk dilinin en işlek isimden fiil yapan ekidir. Yani karakteristiği yansımalara gelmesi değildir. +A- eki ise basit kökler üzerinde görülmemekte, sadece genişletilmiş tabanlar üzerinde kullanılmaktadır.

5. Genişletilmiş tabanlar üzerinde de kullanılmayı esas alırsak, en fazla lehçede rastlanan ilk 5 ek şunlardır:

+KIr-	(27 lehçede)
+lA-	(27 lehçede)
/Ir/+A-	(27 lehçede)
/Il/+dA-	(19 lehçede)
+Ir-	(10 lehçede)

6. Genişletilmiş tabanlar üzerinde de kullanılmayı esas alırsak, en fazla örneği bulunan ilk 5 ek şunlardır:

/Il/+dA	(852 örnek)
+lA-	(571 örnek)
+KIr-	(334 örnek)
/Ir/+dA-	(265 örnek)
/Ir/+A-	(201 örnek)

4. Eklerin bir kısmı lehçelerinin birçoğunda kullanılır, bazıları ise belirli bir lehçe grubunda veya sadece tek lehçede görülür. Bu tür kullanımlar şunlardır:

- ***Tarihî lehçelerde daha yaygın olup günümüz lehçelerinde nadiren görülenler:***

+şA- : Bu ek Karahanlı, Harezmi, Kıpçak, Eski Anadolu ve Çağatay Türkçelerinde görülmektedir. Yaşayan lehçelerden sadece Kıpçak grubunda (Kırgız, Karakalpak ve Kırım Tatar Türkçeleri) birer örneği tespit edilebilmiştir.

- ***Oğuz grubunda daha yaygın olup diğerlerinde ya hiç olmayan ya da nadiren görülenler:***

/lş/+dA- yapısı tarihî lehçelerden sadece Eski Anadolu Türkçesinde görülmüştür. Yaşayan lehçelerden ise sadece Türkiye Türkçesi ve Türkmen Türkçesi sözlüklerinde örneklerine rastlanmaktadır.

- **Kıpçak grubunda daha yaygın olup diğerlerinde ya hiç olmayan ya da nadiren görülenler:**

+şI- eki, Kıpçak (Kırım Tatar, Kazan Tatar, Kırgız) lehçelerinde olup, Karluk lehçelerinden sadece Uygur Türkçesinde işlektir. Oğuz lehçelerinde, Sibiry lehçelerinde ve Çuvaş Türkçesinde örneğine rastlanmamıştır.

- **Sadece bir lehçede görülenler**

Türkiye Türkçesi	/DIr/+dA-
Karakalpak Türkçesi	/ŋ/+la-
Tuva Türkçesi	+KAyn-
Yakut Türkçesi	+çIğInAA- +IrğAA- +Iy- +KInAA- +sIy-
Çuvaş Türkçesi	/Il/+tat- /Ir/+tat- +lAt-

- **Bazı lehçe gruplarında görülmeyenler:**

+Ay- eki Yakut Türkçesinde karakteristiktir. Oğuz ve Karluk ile Çuvaş Türkçesinde hiç görülmemiştir. Kıpçak grubundan da sadece Karay ve Kırım Tatar Türkçesinde birer örneği vardır.

/Ir/+IA- yapısı, Oğuz, Kıpçak ve Karluk grubunda görülmüş, tarihî lehçelerde ve Sibiry grubunda hiç görülmemiştir.

+KA- Çuvaş Türkçesinde işlektir. Tuva, Kırgız ve Harezmi Türkçelerinde birer örneği görülür. Oğuz ve Karluk lehçelerinde hiç görülmemiştir.

+nA- eki, Oğuz, Kıpçak ve Karluk grubunda mevcut olup, Sibiry grubunda görülmemiştir.

/ŋ/+da- yapısı Kıpçak (Kazak ve Kırgız Türkçeleri) lehçeleri ile Altay Türkçesinde görülmektedir. Oğuz ve Karluk lehçeleri ile Çuvaş Türkçesinde örneğine rastlanmamıştır.

+sIr- eki, Oğuz, Kıpçak ve Karluk grubunda mevcut olup görülmektedir. Sibiry grubundaki lehçelerde ve Çuvaş Türkçesinde örneğine rastlanmamıştır.

KAYNAKÇA

- ABDUVALİYEV, İbrahim-AKMATALİYEV, Abdıldacan (2011). **Kırgız Tilinin Sözdüğü**, Avrasya, Bişkek.
- ADCİMURATOVA, Zarema (2016). “Podrajaniya Zvukam Vodı v Krımskotatarskom Yazıke”, **Seriya Filologičeskiye Nauki**, Krımskiy Federalniy Universitet V.İ. Vernadskogo, Krım, s. 55-60.
- ADİLOV, Musa (1979). **Azerbaycan Dilinde Teglidi Sözlər**, Bakı.
- AKABİROVA, S., F.-MİHAYLOVA, G., N., (1988). **Uzbeksko-Russkiy Slovar**, Glavnaya Redaktsiya Uzbekskoy Sovetskoy Ensiklopedii, Taşkent.
- AKAR, Ali (2005). **Türk Dili Tarihi**, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- ALİYEVA, V., N., (2005). “Podrajatelniye Slova v Krımskotatarskom Yazıke”, **Seriya Filologiya**, Tavriçeskiy Natsionalniy Universitet im. V.İ. Vernadskogo, Tom 18, Simferopol, s. 7-11.
- ALTAYLI, Seyfettin (1994). **Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü I-II**, MEB Yayınları, İstanbul.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1987). **Makaleler, Cilt I**, Türk Kültürünü Araştırma Yayınları, Ankara.
- ARGUŞAH, Mustafa-GÜNER, Galip (2015). **Codex Cumanicus**, Kesit Yayınları, İstanbul.
- ARIKOĞLU, Ekrem (2012), “Hakas Türkçesi”, **Türk Lehçeleri Grameri (Editör: Ahmet. Bican Ercilasun)**, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 1149-1228.
- ARIKOĞLU, Ekrem (2005). **Örnekli Hakasça-Türkçe Sözlük**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- AŞMARİN, Nikolay (1918). **Osnovi Çuvaşskoy Mimologii**, Kazan.
- AŞMARİN, Nikolay (1925). “Podrajaniye v Yazıkah Srednego Povoljya”, **İzvestiya Azerbaidjanskogo Universiteta**, Bakı, s.143-158.
- AŞMARİN, Nikolay (1928). **O Morfologičeskih Kategoriyah Podrajaniy v Çuvaşkom Yazıke**, Kazan.
- ATA, Aysu (1997). **Qışaşü'l-Enbiyâ**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ATA, Aysu (2004). **Türkçe İlk Kuran Tercümesi (Giriş-Metin-Notlar-Dizin)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- ATALAY, Besim (1945). **Ettuhfet-Üz-Zekiyye Fil-Lügât-İt-Türkiyye**, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstnabul.
- ATALAY, Besim (1970). **Abuşka Lügatı veya Çağatay Sözlüğü**, Ayyıldız Matbaası, Ankara.
- AYDIN, Mehmet (2014). **Dilbilim El Kitabı Temel Kavramlar ve Konular**, Akademik Kitaplar, İstanbul.
- AZERBAYCAN DİLİNİN İZAHLI LÜGƏTİ (2011). Şərq-Qərb, Bakı.
- BANGUOĞLU, Tahsin (2015). **Türkçenin Grameri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BASKAKOV, Nikolay (1958). **Karakalpakşa-Ruşsa Sözlük**, Şet Til Häm Milli, Sözlükler, Memleket Baspası, Moskva.
- BASKAKOV, Nikolay (1963). **Nogaysko Russkiy Slovar**, Moskva.
- BASKAKOV, Nikolay (1974). **Karaimsko-Russko-Polskiy Slovar**, İzdatelstvo Russkiy Yazık, Moskva.
- BASKAKOV, Nikolay (1976). **Grammatika Karaçaevo-Balkarskogo Yazıka, Fonetika, Morfologiya, Sintaksis**, Knijnoe İzdatelstvo Elburs, Naçalnik, Moskva.
- BATTAL, Aptullah (1997). **İbnü-Mühennā Lûgati**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- BAYRAM, Bülent (2007). **Çuvaş Türkçesi Sözlüğü**, Tablet Yayınları, Konya.
- BURAN, Ahmet-ALKAYA, Ercan (2012). **Çağdaş Türk Lehçeleri**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1931). **Kitâb al-İdrâk Li-Lisân Al-Atrâk**, Enkaf Matbaası, İstanbul.
- CAFEROĞLU, Ahmet (2011). **Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1984). **Türk Dili Tarihi I-II**, Enderun Yayınları, İstanbul.
- CAFEROVA, S. (1975). “Muasir Türk Dillerinde Teğlidi Sözlerin Leksik ve Semantik Hususiyetleri”, **Dil ve Edebiyat**, S. 6, Baku.
- COŞKUN, Volkan (2014). **Özbek Türkçesi Grameri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- ÇELİK, Ülkü (1996). **Leyli ve Mecnun**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- DAVLETOV, Samak-KUDAYBERGENOV, Sarıbay (1980). **Azırkı Kırgız Tili, Morfolojiya**, Mektep Basması, Frunze.
- DIRENKOVA, Nadejda (1940). **Grammatika Oyrotskogo Yazıka**, İzdatelstvo Akademii Nauk, SSSR, Moskva.
- DİLÇİN, Cem (2013). **Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- DMİTRİYEV, Nikolay (1927). “Beitrage zur Osmanischen Mimologie”, **Wiener Zeitschrift f.d. künde des Morgenlandes Bd. XXXIV**, heft 1-2, 105-123: heft 3-4, 271-285.
- DMİTRİYEV, Nikolay (1929). “Skizze der südtürkischen Mimologie”, **Wiener Zeitschrift f.d. künde des Morgenlandes Bd. XXXVI**, heft 1-2, 18-47.
- DOĞAN, İsmail-USTA, Zerrin (2014). **Eski Uygur Türkçesi Söz Varlığı**, Altınpost Yayınları, Ankara.
- ECKMANN, Janos (2003). **Çağatayca El Kitabı**, çev. Günay Karaağaç, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ERASLAN, Kemal (1999). **Mevlâna Sekkakî Divanı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ERASLAN, Kemal (2012). **Eski Uygur Türkçesi Grameri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ERASLAN, Kemal-SERTKAYA, Osman Fikri-YÜCE, Nuri (1979). **Kutadgu Bilig, Dizin**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 47, Seri: IV- Sayı: A 12, İstanbul.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (1984). **Kutadgu Bilig Grameri**, Fiil, Gazi Üniversitesi, Basın-Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2016). **Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2016). **Türk Kağanlığı ve Türk Bengü Taşları**, Dergah Yayınları, İstanbul.
- ERDAL, Marcel (1991,). **Old Turkic Word Formation a Functional Approach to the Lexicon**, Wiesbaden
- EREN, Hasan (1951). “Onomatopoelelere Ait Notlar”, TM, X.c., İstanbul, s. 55-58.
- ERGİN, Muharrem (2013). **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul.

- ERSOY, Fevzi (2010). **Çuvaş Türkçesi Grameri**, Gazi Kitabevi, Ankara.
- FAZİLOV, Mullacan (1950) **İzobrazitelnost v Sovremennom Tacıskom Yazıke**, Leningrad.
- GAYDARÇI, G., A.-KOLTSA, E., K. (1991). **Gagauz Türkçesi Sözlüğü**, çev. İsmail Kaynak- Mecit A. Doğru, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- GELDİYEY, Recepmuhammet (2000). **Türkmençe ve Türkiye Türkçesinde Yansımalar**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.
- GÜLSEVİN, Gürer (1997). **Eski Anadolu Türkçesinde Ekler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- GÜLSEVİN, Selma (2016). **Karay Türklerinin Dili (Troki Diyalekti)**, Türk Dili Kurumu Yayınları, Ankara.
- GÜNDOĞDU, Vildan Koçoğlu (2012). **Günümüz Tuva Türkçesi, Giriş-Dil Özellikleri-Metinler-Söz Dizini**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora (Basılmamış) Tezi, İzmir.
- HACİEMİNOĞLU, Necmettin (2000). **Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i ve Dil Hususiyetler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- HACİEMİNOĞLU, Necmettin (2013). **Karahanlı Türkçesi Grameri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- HACİEMİNOĞLU, Necmettin (2013). **Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller En Eski Metinlerden Zamanımıza Kadar Yazı Dilinde**, Bilge Kültür, Sanat, İstanbul.
- HARİTONOV, Luka (1943). "Neizmenyaemiye Slova v Yakutskom Yazıke", Yakuts, s.56-69.
- HATİBOĞLU, Vecihe (1972). **Dilbilgisi Terimler Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- HENGİRMEN, Mehmet (2009). **Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, Engin Yayınevi, Ankara.
- HUDAYKULİYEV, Muhamedkuli (1962). **Podrajatelniye Slova v Turkenmskom Yazıke**, Aşhabad.
- HUSAYİNOV, Köbey (2010). **Zvukoizobrazitelnost v Kazahskom Yazıke**, Pavlodar.

- İSKAKOV, Ahmedî (1951). “O podrajatelnih Slovah v Kazahskom Yazıke”, *Turkologičeskiy Sbornik*, Akademiya Nauk SSSR, Moskva, s. 103-12.
- İSYANGULOVA, Gulnaz (2011). “Strukturıne i Sintaksičeskiye Osobennosti Podrajatelnih Slov v Sovremennom Başkirskom Yazıke”, *Filologiya i İskusstvovedeniye, Vestnik Başkirskogo Universiteta*, Ufa, s. 1073-1074.
- İSYANGULOVA, Gulnaz (2015). “İstoriya İzučeniya Podrajatelnih Slov i İh Mestov Sisteme Çastey Reçi”, *Filologiya i İskusstvovedeniye, Vestnik Başkirskogo Universiteta*, Ufa, s. 552-555.
- İZBUDAK, Velet (1936). *El-İdrâk Haşiyesi*, Devlet Basımevi, İstanbul.
- KAÇALİN, Mustafa (2009). *Mukaddimetü'l-Edeb (Moğolca-Çağatayca Çevirinin Sözlüğü)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KAÇALİN, Mustafa (2011). *Niyâzî Nevâyî'nin Sözleri ve Çağatayca Tanıklar (Giriş-Metin-Dizinler-Tıpkıbasım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KARA, Mehmet (2005). *Türkmen Türkçesi Grameri*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- KARAAĞAÇ, Günay (1997). *Lütfî Divanı (Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KARAAĞAÇ, Günay (2013). *Türkçenin Dil Bilgisi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KARAHAN, Akartürk (2006). “Memlûk Kıpçak Türkçesi Sözvarlığı: Yansıma Fiiller Üzerine Bir İnceleme”, (TÜBAR)-XX, s. 105-124.
- KARAHAN, Saim Osman (2011). *Dobruca Kırımtatar Ağzı Sözlüğü*, Köstence.
- KARAMANLIOĞLU, Ali Fehmi (1978). *Gülistan Tercümesi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- KARAMANLIOĞLU, Ali Fehmi (1994). *Kıpçak Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KARASOY, Yakup (1998). *Şiban Han Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KAYA, Önal (1996). *Fevâidü'l-Kiber*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KİRİŞÇİOĞLU, Mehmet Fatih (1999). *Saha Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- KOCA, Ergün (2007). “Divan’ü Lügat’it-Türk’teki Yansıma Sözcüklerin Leksiko-Semantika Analizi”, *Cusup Balasagin Atındagi Kırgız Uluttuk Üniversitetinin Carcısı*, S.17.
- KOCA, Ergün (2010). “Codex Cumanicus’taki Yansıma Sözcüklerin Leksiko-Semantik Tahlili”, *Alatoo Academic Studies*, V / 5, No 2,
- KOÇ, Kenan-BAYNİYAZOV, Ayabek (2003). **Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- KONONOV, Andrey (1956). **Grammatika Sovremennogo Türetskogo Literaturnogo Yazıka**, İzdatelstvo Akademii Nauk SSSR, Moskva,-Leningrad.
- KORKMAZ, Zeynep (1992). **Gramer Terimleri Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KORKMAZ, Zeynep (2017). **Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)** Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KÖKTEKİN, Kazım (2007). **Yusuf Emirî Divanı (Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük, Tıpkıbasım)**, Fenomen Yayınları, Erzurum.
- KUDAYBERGENOV, Sarıbay (1957). **Podrajatelniye Slova v Kırgızskom Yazıke**, Frunze.
- KURAŞKİNA, Nataliya (2007). **Zvukooboznaçeniya Kak Reprezentatsiya Zvukov Sferı v Yazıke**, Ufa.
- MUSAEV, Kenesbay (1964). **Grammatika Karaimskogo Yazıka, Fonetika i Morfologiya**, İzdatelstvo “Nauka”, Moskva.
- NASKALİ, Emine Gürsoy-Duranlı, Muvaffak (1999). **Altayca-Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- NECİP, Emir Necipoviç (2008). **Uygur Türkçesi Sözlüğü**, çev. İklil Kurban, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- OMOROV, A.- OSMONOVA, N. (2004). **Lingvistikalık Terminderdin Sözdük-Spravoçnigi**, Bişkek-Calalabat.
- OMURALİYEVA, A. (2013). **Kırgız ve Türkiye Türkçesinde Biçim Yansımali Fiiller**, Kırgız-Türk Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans (Basılmamış) Tezi, Bişkek.

- ÖLMEZ, Zuhâl Kargı (1996). **Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soykütüğü)**, Şafak Matbaacılık, Ankara.
- ÖNER, Mustafa (2009). **Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖNER, Mustafa (2013). **Bugünkü Kıpçak Türkçesi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖZKAN, Abdurrahman (2006). “Ses Yansımaları Kelimelerin Yer Adı Olarak Kullanılması”, İnsan Bilimleri Araştırmaları, S. 16, s. 193-197.
- ÖZKAN, Nevzat (2007). **Türk Dilinin Yurtları**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ÖZÖNDER, Sema Barutçu (1996). **Muḥakemetü'l-Luġateyn**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖZŞAHİN, Murat (2017). **Başkurt Türkçesi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ÖZTOPÇU, Kurtuluş (1989). **Münyetü'l-Ġuzat, 14. Yüzyıla ait Memluk-Kıpçakçısıyla Yazılmış Askerî Bir Risâle, Metin-Tercüme-Dizin**, Harvard Üniversitesi.
- ÖZTÜRK, Rıdvan (2010). **Yeni Uygur Türkçesi Grameri**, Türk Dil Kurumu d
- ÖZYETKİN Melek A. (2001). **Ebū Hayyān Kitābu'l-İdrāk Lisāni'l-Etrāk, Fiil: Tarihi Karşılaştırmalı Bir Gramer ve Sözlük Denemesi**, Köksav, Ankara.
- PEKACAR, Çetin (2007). **Kumuk Türkçesi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- RUSTEMOV, R., E. (1998). **Muasir Türk Dilinde Teglidi Sözler**, Bakı Üniversitesi Neşriyatı, Bakı.
- SALAN, Musa (2016). **Codex Cumanicus ve Ermeni Harfli Kıpçak Türkçesinde Fiil Yapımı**, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara.
- SARIBAYEV, Şora (1960). **Kazak Tilindegi Yeliktewiş Sözder**, Alma-Ata.
- SARIBAYEV, Şora (2014). “Podrajatelnıye Slova i İh Otnoşeniye k Mejdometiyam”, **Kazak Til Biliminin Maseleleri**, Almatı.

- SEREBRENNIKOV, B. A.-Gadjieva, N. Z. (2011). **Türk Yazı Dillerinin Karşılaştırmalı Tarihi Grameri**, çev. Tefvik Hacıyev-Mustafa Öner, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- SEYHAN, Tanju Oral (2004). **Mübeyyen Der Fıkh (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)**, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- SİS, Nesrin-GÖKÇE, Bekir (2009). “Gülten Dayıoğlu’nun Öykülerinde Yansımalar ve Kalıp Sözler”, *Turkish Studies*, s. 1975-1989.
- SLEPTSOVA, P., A., (1972). **Yakutsko-Russkiy Slovar**, Sovetskaya Entsiklopediya, Moskva.
- ŞAGDAROV, Lubsan (1962). **İzobrazitelniye Slova v Sovremennom Buryatskom Yazıke**, Ulan-Ude.
- ŞARAFETDİNOV, Zemfira (2007). Obrazopodrajatelniye Slova v Tatarskom Yazıke, Elektronno-Periodičeskoye İzdaniye, “Sotsialno-Ekonomiçeskiye i Tehniçeskiye Sisteni”, Haberejniye Çelnı, GOU VPO “Kamskaya Gosudarstvennaya İnjenerno-Ekonomiçeskaya Akademiya”, №2, s. 390-395.
- ŞARAFETDİNOVA, Zemfira (2005). “Obrazovaniye Glagolov i İmyon Suşestvitelnih ot Podrajatelnih Slov (na tatarskom yazıke)”, *Fen hem*, №2, Kazan, s. 6-13.
- ŞARAFETDİNOVA, Zemfira (2007). “Klassifikatsiya Zvukopodrajatelnih Slov v Tatarskom Yazıke”, *Vestnik Çuvaşskogo Universiteta*, Gumanitarniye Nauki, №3, Kazan, s. 204-209.
- ŞARAFETDİNOVA Zemfira (2007). “Podrajatelniye Slova v Sovremennom Tatarskom Literaturnom Yazıke”, *Akademiya Nauk Respubliki Tatarstan*, Kazan.
- ŞARAFETDİNOVA Zemfira (2007). “Zvukopodrajatelniye Slova, İzdavaemiye Çelovekom v Tatarskom Yazıke”, *Fen hem*, №1, Kazan, s. 51-54.
- ŞİBANOV, A., A., (2010). “Nareçiya i Podrajatelniye Slova v Udmurtskom Yazıke”, *Vestnik Çelyabinskogo Universiteta*, no: 34, Fillologiya. İskusstvovedeniye. Vıp. 49, Çelyabinsk. s. 133-136.
- TAVKUL, Ufuk (2000). **Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- TEKİN, Talat (2000). **Orhon Türkçesi Grameri**, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, Ankara.
- TEKİN, Talat (2013). **Makaleler 3, Çağdaş Türk Dilleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TEKİN, Talat (2014). **Orhon Yazıtları**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TEKİN, Talat-Ölmez, Mehmet (1995). **Türkmençe-Türkçe Sözlük**, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi, Ankara.
- TENİŞEV, Edhyam (1968). **Tuvinsko-Russkiy Slovar**, İzdatelstvo Sovetskaya Entsiklopediya, Moskva.
- TEZCAN, Semih-Zülfikar, Hamza (2014). **Nehcü'l Ferādis, (Metin,Dizin, Sözlük, Tıpkıbasım)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TOPARLI, Recep-Arğunşah, Mustafa (2008). **Muînü'l-Mürîd (İnceleme-Metin-Çeviri-Dizin-Tıpkıbasım)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TOPARLI, Recep-GÖÇENLİ, M., Sadi-YANIK Nevzat H. (2000). **Kitâb-ı Mecnû-ı Tercumân-ı Türkî ve Acemî ve Mugalî**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TOPARLI, Recep-VURAL, Hanifi-KARAATLI R. (2014). **Kıpçak Türkçesi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TÖREN, Hatice (2001). **Alî Şîr Nevâyî Sedd-i İskenderî (İnceleme-Metin)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TUNA, Osman Nedim (1947). “Tabiat Taklidi Sözlerden Fiil Yapan Ekler”, *Türkeli*, S.4, s. 15.
- TUNA, Osman Nedim (1950). “Türkçede Tekrarlar”, *TDED*, III, C. 3-4, S. (429-447); IV. C, 1-2. S. (35-82).
- TUNA, Osman Nedim (1990). **Sümer ve Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ile Türk Dilinin Yaşı Meselesi**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Türk Dil Kurumu (Komisyon) (2011). **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TÜRKAY, Kaya (1978). “Kaşgarlı'nın Derlediği Yansıma Sözcükler”, **Ömer Asım Aksoy Armağanı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

- TÜRKAY, Kaya (2002). **Alî Şîr Nevâyî Bedâyiü'l-Vasat**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ULAKOV, M., Z.-ÇERKESOVA, Z., B. (2011). “Zvukopodrajatelniye Glagolı v Karaçayevo-Balkarskom Yazıke”, *Gummanitarniye İssledovaniye, Yazık Kommunikatsii*, s. 167-171.
- USER, Hatice Şirin (2009). **Köktürk ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları Söz Varlığı İncelemesi**, Kömen Yayınları, Konya.
- UYGUR, Ceyhun Vedat (2010). **Karakalpak Türkçesi Grameri**, Kriter Yayınları, İstanbul.
- ÜÇOK, Necip (2004). **Genel Dilbilim (Lengüistik)**, Multilingual, İstanbul.
- VORONİN, Stanislav (1971). “Slovoobrazovaniye i Onomatopeya”, *İssledovaniye Po Angliyskoy Filologii*, Leningrad, s. 36-42.
- VORONİN, Stanislav (1974). “K İstorii Metodologii İzuçeniya Angliyskoy Onomatopei”, *Romanskoye i Germanskoye Yazıkoznaniye*, Minsk, s. 88-96.
- VORONİN, Stanislav (1976). “Angliyskaya Onomatopeya, Nekotoriye İtogi i Perspektivi İzuçeniya”, *Problema Motivirovannosti Yazıkovogo Znaka*, Kaliningrad. s. 61-65.
- VORONİN, Stanislav (2004). “Angliyskiye Onomatopi Fonosemantičeskaya Klassifikatsiya”, *2-e izdaniye, İnstütut İnostrannıh Yazıkov*, Sank-Peterburg.
- VORONİN, Stanislav (2006). **Osnovı Fonosemantiki**, Moskva.
- YILDIRIM, Talip (2010). **Hüseyin Baykara Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)**, Hat Yayınevi, İstanbul.
- YÜCE, Nuri (1993). **Mukaddimetü'l-Edeb (Giriş, Dil Özellikleri, Metin, İndeks)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- YÜCEL, Bilal (1995). **Bâbü'r Dîvânı (Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- ZAJACZKOWSKI, A. (1954). **Bulğat Al Mustâq Fi Luğat At-Turk Wa-L-Qıfçâq**, Panstwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

ZÜLFKAR, Hamza (1995). **Türkçede Ses Yansımalı Kelimeler**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

İnternet kaynakları:

http://www.academia.edu/382818/Hayvan_Seslenme_%C3%9Cnlemleri_Ses_Yans%C4%B1mal%C4%B1_%C3%9Cnlemlerden_midir?

ÖZ GEÇMİŞ

22.07.1989 tarihinde Kırgızistan Celal-Abad şehrinde doğdum. İlkokul, ortaokul ve liseyi Celal-Abad Raatbek Sanatbaev adlı okulda tamamladım. 2011 yılında İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldum. 2013 yılında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Anabilim Dalı'nda tezli yüksek lisans eğitimimi tamamladım. Aynı yıl Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı'nda doktora eğitimime başladım. 2014 Eylül ayından itibaren Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktayım.

ÖZET

TÜRK YAZI DİLLERİ VE DİYALEKTLERİNDE YANSIMALI FİİLLERİN YAPISI

OMURALIEVA, Aksaamai

Doktora, Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN

2018, 468 sayfa

Türk Dili Ve Diyaloktlerinde Yansimalı Fiillerin Yapısı adlı bu çalışma “İnceleme-Eklerin İşlevsel Açıdan Sınıflandırılması- Lehçelere Göre Eklerin Dizini” olmak üzere üç ana bölümden oluşmuştur.

“İnceleme” bölümünde fişleme sonucunda tespit edilen 49 ek alfabetik sıraya göre verilmiştir. Her ekin altına tarihî ve yaşayan lehçelerin örnekleri yine alfabetik sisteme göre sıralanmıştır. Ardından bu ekler, işlevselliği açıdan sınıflandırılmış ve elde ettiğimiz veriler “Sonuç” bölümünde değerlendirilmiştir. Son olarak, tarihî ve çağdaş Türk lehçelerinden fişlenen bütün ses yansimalı fiiller eklere göre dizin haline getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ses yansimalı fiiller, Tarihî Türk Lehçeleri, Çağdaş Türk Lehçeleri.

ABSTRACT

THE STRUCTURE ONOMATOPOEIA VERBS IN TURKIC DIALECTS AND LITERARY LANGUAGES

OMURALIEVA, Aksaamai

Doctorate, Turkic Language and Dialects

Dissertation Supervisor: Prof. Dr. Gurer GULSEVIN

2018, 468 pages

This study on onomatopoeiatic verbs in Turkic language and Dialects consists of 3 main sections Analysis- Functional Categorization of Suffixes- Index of Suffixes According to Dialects.

In the analysis section 49 suffixes listed alphabetically as a result of text profiling. Examples from every historical or living dialect are, again, listed under each suffix alphabetically. After that these suffixes are categorized in the basis of their function and obtained results are evaluated in the results section. Lastly, every obtained onomatopoeiatic verb in historical and living dialects are gathered under index of suffixes.

Keywords: Onomatopoeia verbs, Historical Turkic Dialects, Contemporary Turkic Dialects

	Orh.	E. Uyg.	Krh.	Hrz.	Kpc.	EAT	Cgt.	Azr.	Gag.	Türk.	Trkm.	Bşkt.	Krç-M.	Krkdp.	Kry.	Kzn.T.	Kzk.	Krg.	Krm.T.	Kmk.	Nog.	Özb.	Y.Uyg.	Alt.	Hak.	Tuv.	Yak.	Cuv.
/Cİr/+A-											+			+			+	+					+					
/dİr/+A-					+		+			+	+						+	+				+			+	+		
(İ)r/+A-		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
/Kİr/+A-										+		+		+			+	+		+		+	+	+	+	+		
+Ay-							+								+	+							+				+	
+çİgInAA-																											+	
+dA-		+				+				+		+			+	+	+	+			+		+	+	+	+	+	+
/dİr/+dA-										+																		
/İİ/+dA-				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+		+	+				
/İİ/+tAt-																												+
/İr/+dA-		+		+	+	+	+	+	+	+	+		+		+	+			+		+					+		
/İr/+tAt-																												+
/(İ)s/+dA-						+				+	+																	
/Kİr/+dA-					+	+	+			+	+		+						+								+	
/ŋ/+dA-																	+	+					+					
+İ-		+	+	+		+	+			+		+		+		+	+		+		+		+	+		+		+
+İr-					+			+		+		+			+				+	+				+	+		+	
+İrgAA-																											+	
+İy-																											+	
+Ka-				+														+							+			+
+KAyn-																									+			
+KİnAA-																											+	
+Kİr-		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
+İA-		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
/dİr/+İA-														+			+									+		
/İİ/+İA-			+	+		+	+		+	+		+	+													+	+	
/İİ/+İA-								+		+										+		+						
/İr/+İA-								+				+	+	+			+	+		+		+						
/Kİr/+İA-												+		+			+			+				+				
/ŋ/+İA-													+															
+İ-		+	+	+	+		+		+	+						+	+	+		+			+					
+nA-			+			+	+	+		+	+	+		+	+	+	+	+	+									
+sA-							+							+		+									+			
+sİ-												+							+				+	+	+			
+sİr-		+		+		+	+		+	+					+				+			+						
+sİy-																											+	
+şA-			+	+	+	+	+						+					+	+									
+şİ-																+		+	+									
+An-		+									+														+			
+İk-											+									+								+
+In-		+	+							+				+						+				+				